

Kiskőrösi Többcélú Kistérségi Társulás Óvodája, Általános
Iskolája, Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma
Kiskőrös

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2011.

TARTALOMJEGYZÉK

1	FŐigazgatói ajánló.....	9
2	„Százszorszép” Óvodai nevelési program	10
2.1	HELYZETELEMZÉS	10
2.1.1	Általános helyzetelemzés	10
2.2	CÉLOK, ALAPELVEK, FELADATOK	12
2.2.1	Az óvodai nevelés céljai:.....	12
2.2.2	Közös alapelvek:	13
2.2.3	Gyermekkép	15
2.2.4	Óvodakép:	17
2.2.5	Személyi feltételek	18
2.2.6	Tárgyi feltételek	19
2.2.7	A nevelés tervezése	20
2.3	KÖZÖS FELTÉTELRENDSZER	21
2.4	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	22
2.4.1	Az óvodai nevelés közös feladatai	22
2.4.2	Egészséges életmód alakítása.....	24
2.4.3	Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	30
2.4.4	Játék és tanulási tevékenység	33
2.4.5	Anyanyelvi nevelés: vers-mese.....	39
2.4.6	Ének-zene, énekes játékok	40
2.4.7	Vizuális tevékenységek	43
2.4.8	Mozgás, mozgásos játékok.....	45
2.4.9	Külső világ tevékenység megismerése.....	48
2.4.10	Társas és közösségi tevékenység	50
2.4.11	Munka tevékenység	51
2.4.12	Szabadidős tevékenység.....	52
2.4.13	Matematika	52
2.4.14	Kapcsolatrendszer	54
2.4.15	Hagyományrendszerünk.....	57
2.4.16	Sajátos feladataink.....	58
2.5	ÓVODA - ISKOLA ÁTMENET	62
2.6	DOKUMENTUMOK	65
3	ISKOLAI NEVELÉSI PROGRAM	66
3.1	NEVELÉSI, PEDAGÓGIAI ALAPELVEK ÉS CÉLOK	66
3.1.1	Nevelési, pedagógiai alapelvek.....	66
3.1.2	Céljaink	70
3.2	NEVELÉSI FELADATOK, ESZKÖZÖK ÉS ELJÁRÁSOK, TEVÉKENYSÉGEK	83
3.2.1	Az intézmény közfeladat-ellátásának funkciója.....	83
3.2.2	Pedagógiai hivatás és munka	84
3.2.3	Gyerekekért, tanulókért érzett felelősség.....	86
3.2.4	Szakszerűség és eredményesség	88
3.2.5	Pedagógiai célok megvalósítása középiskolai szinten	90

3.2.6	A digitális középiskola jellemzői	93
3.3	A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK	94
3.3.1	Személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek	94
3.3.2	Életkori sajátosságok.....	95
3.3.3	A tanuló személyiségének megismerése, kiemelt figyelemmel a serdülőkor és az ifjúkor sajátosságaira.....	98
3.3.4	A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos konkrét feladatok	98
3.3.5	A személyiségfejlesztés kiemelt feladatai.....	100
3.4	KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK.....	105
3.4.1	A közösségnevelés folyamata, feladatai, formái intézményünkben	105
3.4.2	A közösségi nevelés speciális feladatai, eszközei és elvárásai:	106
3.4.3	A diákközösségek nevelési céljai, feladatai:	107
3.4.4	A személyiség- és közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi formák	109
3.5	BEILLESZKEDÉSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG, EGYSÉGES ALAPOKRA ÉPÜLŐ DIFFERENCIÁLÁS.....	116
3.6	A TEHETSÉG, KÉPESSÉG KIBONTAKOZTATÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG.....	119
3.6.1	A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek	120
3.6.2	A tanulók pályaválasztását segítő tevékenység.....	122
3.7	A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS FELADATOK	124
3.8	A TANULÁSI KUDARCNAL KITETT TANULÓK FELZÁRKÓZTATÁSÁT SEGÍTŐ PROGRAM.....	128
3.9	A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG	135
3.10	ISKOLAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM.....	136
3.11	A SZÜLŐ, TANULÓ, ISKOLAI PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI, A TOVÁBBFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI.....	139
3.11.1	A tanulói közösség és kapcsolattartásának rendje	140
3.11.2	A diákönkormányzat működése	141
3.11.3	A szülői közösség és kapcsolattartásának rendje	144
3.11.4	Az intézmény tagintézményei és pedagógusai közötti kapcsolat	147
3.12	EGYÉB KAPCSOLATRENDSZER.....	150
3.12.1	A tagintézmények közötti kapcsolat	150
3.12.2	Iskola külső kapcsolatrendszer	151
3.12.3	Család és az iskola kapcsolata.....	155
3.12.4	Egyéb kapcsolatok.....	156
4	AZ INTÉZMÉNY HELYI TANTERVE.....	159
4.1	AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZA.....	161
4.1.1	Célok és feladatok	161
4.1.2	Kiemelt fejlesztési feladatok	163

4.2	AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS - OKTATÁS ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZA.....	166
4.2.1	Célok és feladatok	166
4.2.2	Kiemelt fejlesztési feladatok az alapozó és a fejlesztő szakaszban	167
4.3	Nemzetiségi nyelvoktatás	172
4.4	AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS ALAPOZÓ SZAKASZÁN (5–6. ÉVFOLYAM) FOLYÓ NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁS.....	173
4.5	KOMPETENCIA ALAPÚ OKTATÁS.....	174
4.5.1	Kompetencia alapú oktatás során bevezetésre került új tanulásszervezési módszerek.....	179
4.5.2	Átjárhatóság biztosítása.....	180
4.5.3	Fenntarthatóság biztosítása a kompetencia alapú oktatásban	180
4.6	KÖZÉPISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS SZAKASZAI	180
4.6.1	Gimnázium	180
4.6.2	Szakközépiskola	182
4.6.3	Szakiskola - szakképzés	184
4.6.4	Digitális középiskola	186
4.7	AZ ISKOLA EGYES ÉVFOLYAMAIN TANÍTOTT TANTÁRGYAK, A KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK, VALAMINT AZOK ÓRASZÁMAI, AZ ELŐÍRT TANANYAGOK ÉS KÖVETELMÉNYEK	189
4.7.1	Az 1-4. évfolyam tantárgyi rendszere és óraszámai	189
	A tagintézmények a szabadon tervezhető órákat felhasználva a mellékletben található módon szervezik meg az oktatást	191
4.7.2	Az 5-8. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámok.....	192
4.7.3	A középiskolák tantárgyi rendszere és óraszámai.....	196
4.8	NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁS AZ INTÉZMÉNYBEN	204
4.9	AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI, FIGYELEMBE VÉVE A TANKÖNYV INGYENES IGÉNYBEVÉTELE BIZTOSÍTÁSÁNAK KÖTELEZETTSÉGÉT	208
4.10	AZ INTÉZMÉNYBE TÖRTÉNŐ FELVÉTEL ÉS A MAGASABB ÉVFOLYAMÁRA VALÓ LÉPÉS FELTÉTELEI.....	210
4.10.1	Az intézmény első évfolyamára történő felvétel.....	210
4.10.2	Általános iskolai osztályba történő felvétel	211
4.10.3	Az általános iskolák 1-8 évfolyamain a magasabb évfolyamra való lépés	211
4.10.4	A hat évfolyamos gimnáziumba való lépés feltételei	213
4.10.5	A középiskolába és szakiskolába való lépés és a továbbhaladás feltételei	213
4.10.6	Továbbhaladás a digitális középiskolában	221
4.10.7	Továbbhaladás a kompetencia alapú oktatásban.....	221
4.11	AZ ISKOLAI BESZÁMOLTATÁS, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI ÉS FORMÁI, A TANULÓ MAGATARTÁSA, SZORGALMA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÉS MINŐSÍTÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI, FORMÁI.....	222

4.11.1	A tanulók értékelése az általános iskola alsó tagozatán.....	223
4.11.2	A szöveges értékelés átváltása osztályzatra	227
4.11.3	Kompetencia alapú oktatás: a nevelő-oktató munka ellenőrzési, mérési, értékelési rendszere	228
4.11.4	A digitális középiskola mérési, értékelési rendszere	229
4.11.5	Az 5-13. évfolyamos tanulók értékelésének, számonkérésének követelményei és formái. A tanulók írásbeli beszámoltatásának rendje és korlátai.....	230
4.11.6	A digitális középiskolában tanulók értékelésének, számonkérésének követelményei és formái	237
4.12	EGYSÉGES ELVEK A TANULÓK DICSÉRETÉNÉL, JUTALMAZÁSÁNÁL ÉS FEGYELMEZŐ, FEGYELMI BÜNTETÉSÉNÉL	239
4.13	AZ OTTHONI (NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT HÁZI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA	239
4.14	A DIGITÁLIS KÖZÉPISKOLA FEJLESZTENDŐ KULCSKOMPETENCIÁI	240
4.15	A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI TÉMAKÖREI	242
4.15.1	Magyar nyelv és irodalom.....	242
4.15.2	Magyar nyelv.....	244
4.15.3	Matematika.....	252
4.15.4	Történelem	262
4.15.5	Idegen nyelvek	274
4.15.6	Latin nyelv.....	283
4.15.7	Biológia	286
4.15.8	Fizika.....	307
4.15.9	Kémia	321
4.15.10	Földrajz (földünk és környezetünk)	359
4.15.11	Informatika	383
4.15.12	Rajz- és vizuális kultúra	393
4.15.13	Testnevelés	398
4.15.14	Ének – zene	402
4.15.15	Társadalomismeret	408
4.15.16	A mozgóképkultúra és médiaismeret	414
4.15.17	Gépészeti alapismeretek.....	418
4.15.18	Informatikai alapismeretek.....	423
4.15.19	Közgazdasági alapismeretek (üzleti gazdaságtan, elméleti gazdaságtan)	441
4.15.20	Filozófia	447
4.15.21	Olasz nyelv	461
4.16	NEMZETI KISEBBSÉGI ANYANYELVI, TÖRTÉNELMI, FÖLDRAJZI, KULTÚRA- ÉS NÉPISMERETI ANYAG.....	480
4.17	TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK	480
4.17.1	Általános Iskolák.....	480
4.17.2	Középiskolai mérések	481

4.18	SZAKKÖZÉPISKOLAI ÉS SZAKISKOLAI SZAKMAI PROGRAM.....	483
4.18.1	Szakmai képzés a szakközépiskola 9-12. évfolyamán.....	483
4.18.2	Szakképzés a szakközépiskola szakképzési évfolyamain.....	483
4.18.3	Akkreditált felsőfokú szakképzés	484
4.18.4	Szakmai képzés a szakiskola 9-10. évfolyamán	484
4.18.5	Előre hozott szakképzés	485
4.18.6	Szakmai gyakorlati képzés helyei és formái	485
4.18.7	A képzés személyi és tárgyi feltételei	486
4.18.8	A szakmai elméleti és gyakorlati órák (foglalkozások) rendje.....	487
4.19	A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES NEVELŐ - OKTATÓ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE.....	487
4.20	AZ ISKOLA EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETNEVELÉSI PROGRAMJA	487
4.20.1	Egészségnevelési program	487
4.20.2	Helyzetelemzés.....	489
4.20.3	Az iskola egészségnevelési céljai.....	489
4.20.4	Egészségnevelési programunk	490
4.20.5	Egészségnevelési részprogramok és a kidolgozás követelményei.....	492
4.20.6	Célunk, feladataink.....	493
4.20.7	Egészség, egészségfejlesztés	493
4.20.8	Egészségfejlesztés területei	494
4.20.9	Egészségfejlesztési csoportok a tagintézményekben	495
4.20.10	Segítő kapcsolatok az egészségfejlesztésben	495
4.20.11	Egészségnevelés és egészségfejlesztési kommunikáció területei	496
4.20.12	Étkezés az iskolában.....	496
4.20.13	Egészségnevelés tantárgyi programokban	497
4.21	A MINDENNAPOS TESTEDZÉS PROGRAMJA	513
4.21.1	Cél és törvényi feltételek.....	513
4.21.2	Testnevelés és a mozgás lehetősége intézményünkben	513
4.22	ISKOLA KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA	515
4.22.1	Jogi háttér	515
4.22.2	A környezeti nevelés céljai:	515
4.22.3	Környezeti nevelési program keretei	516
4.22.4	Rövid távú környezetnevelési program.....	517
4.22.5	A programok erőforrásai	518
4.22.6	A környezetnevelés tantárgyi programjai	519
4.22.7	Környezeti tartalmak a tantárgyi tantervekben	525
4.23	JELES NAPOK JEGYZÉKE	541
4.24	FOGYASZTÓVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ISKOLAI FELADATOK	542
4.24.1	Jogi háttér	542
4.24.2	A fogyasztóvédelmi oktatás célja.....	542
4.24.3	A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei	542
4.24.4	A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei az oktatásban.....	544
4.24.5	Módszertani elemek	545

4.24.6	A bűnmegelőzés, kábítószeres és a káros szenvedélyek elleni küzdelem	545
4.24.7	D.A.D.A program.....	546
4.24.8	Az áldozattá válás megelőzése érdekében tett intézkedések	551
4.24.9	Az erőszakmentes konfliktuskezelés.....	551
4.24.10	Közlekedésre nevelés	551
4.24.11	Iskolai drogstratégia	552
5	A KOLLÉGIUMI NEVELÉS PROGRAMJA	554
5.1	A KOLLÉGIUMI NEVELÉS FŐBB ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI	554
5.1.1	Kollégiumi nevelés alapelvei	554
5.1.2	Kollégium nevelési céljai	554
5.1.3	A végrehajtandó feladatok meghatározása.....	554
5.2	SAJÁTOS NEVELÉSI MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA	556
5.3	A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, AZ ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK ELVEI.....	557
5.4	A PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE	557
5.4.1	A megvalósulás mérése, ellenőrzése, értékelése.....	557
5.4.2	A pedagógusok munkájának ellenőrzési rendszere, módszerei, visszacsatolási eljárások.....	558
5.5	A KOLLÉGIUM MŰKÖDÉSE	560
5.5.1	A kollégiumi tanár feladatai és személyiségjegyei:	560
5.5.2	A környezeti elvárások a kollégiumban:	561
5.5.3	A kollégiumi élet megszervezése:.....	561
5.6	KOLLÉGIUMI TEVÉKENYSÉGEK PROGRAMJA.....	561
5.6.1	Kollégiumi foglalkozások	561
5.6.2	Csoportfoglalkozások:.....	561
5.6.3	Egyéni (kiscsoportos) foglalkozások	562
5.6.4	Választható foglalkozások	562
5.6.5	Szabadidős foglalkozások	562
5.7	A KOLLÉGIUMI TEVÉKENYSÉG SZERKEZETE	562
5.8	PEDAGÓGUSOK SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSÉRE VONTKOZÓ TERVEK.....	563
5.9	A KOLLÉGIUMI NEVELÉS EREDMÉNYESSÉGE.....	563
5.10	TANULÓK ÉLETRENDJE, TANULÁSA, SZABADIDÉJÉNEK SZERVEZÉSE.....	564
5.10.1	Tanulók életrendjének elvei	564
5.10.2	Tanulók tanulása	564
5.10.3	Csoportfoglalkozások.....	565
5.10.4	Kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások	565
5.10.5	Éves tanulói foglalkozási terv	566
5.10.6	Heti foglalkozási terv	566
5.11	A KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK MÓDSZEREI, ESZKÖZEI	567
5.11.1	Szociális készségek fejlesztése	567

5.11.2	Gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységek	568
5.12	KOLLÉGIUMI HAGYOMÁNYOK ÉS AZOK TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE	569
5.12.1	Hagyományok:	569
5.12.2	Hagyományok továbbfejlesztésének terve	569
5.13	SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS	569
6	ZÁRADÉK	570
6.1	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGI IDEJE	570
6.2	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA	570
6.3	A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSA.....	570
6.4	A PEDAGÓGIAI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALA	571
6.5	A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA.....	571
7	MELLÉKLETEK.....	572

1 FŐIGAZGATÓI AJÁNLÓ

A pedagógiai tevékenység tudatos és szakszerű irányításához nélkülözhetetlen, hogy világos ismereteink, elképzeléseink legyenek a nevelési-oktatási folyamat szerkezetéről, elemeinek kölcsönhatásairól, megszervezésének elméleti és gyakorlati törvényszerűségeiről. Ennek érdekében döntött úgy a Kiskőrösi Többcélú Kistérségi Társulás 12 települése, hogy oktatási intézményeit (óvoda, általános iskola, középiskola, szakiskola, kollégium) egységes szakmai irányítás alá vonja össze. Ez lehetőséget ad arra, hogy a kistérség tanulói összehangolt pedagógiai elvek és tantervek alapján tanuljanak. Így lehetővé válik, hogy óvodától érettségiig, szakmaszerzésig egy integrált intézménybe járjanak a diákok. Célunk az, hogy minden település és tagintézmény úgy kapcsolódjék az egységes szervezethez, hogy megőrizze sajátosságait és eddig kialakult hagyományait. A Pedagógiai programunk ennek a célkitűzésnek kíván megfelelni. Az intézményhez 2008-ban csatlakozott Fülöpszállás település óvodájával és általános iskolájával.

Kiskőrös, 2008. augusztus 1.

Orcsik Attila

2 „SZÁZSZORSZÉP” ÓVODAI NEVELÉSI PROGRAM

„Ha a jövő évről akarsz gondoskodni,
vess magot,
ha egy évtizeddel számolsz,
ültess fát,
ha terved egy életre szól
embert nevelj!”

(Kínai mondás)

2.1 HELYZETELEMZÉS

2.1.1 Általános helyzetelemzés

Kiskörösi Többcélú Kistérségi Társulás Közös Igazgatású Óvodája, Általános Iskolája, Középiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma 11 település óvodáját összefogó közoktatási intézmény. A gyermekek nevelése-oktatása 38 óvodai csoportban valósul meg. Az Óvodák külső belső felépítése, állaga biztosítja a biztonságos munkavégzés feltételeit.

Az egységes közoktatási intézmény 2007. augusztus 1-én alakult kiskörösi székhellyel. A társulásban résztvevő napközi otthonos óvodák szakmai szempontból önállóak. A nevelési program közös, amely tartalmazza a tagintézményi sajátosságokat is.

Nevelőtestületünk a "Tevékenységek központú óvodai nevelési programot" adaptálta. Ez a program lehetővé tette a helyi viszonyok ismeretében az egyéni sajátosságaink kibontakoztatását.

Az eddigi nevelő munkánk megerősítenek bennünket abban, hogy a kompetencia alapú programcsomag iránymutatásai szinte azonosak a mi helyi programunkkal.. Különbség mutatkozik, hogy a kompetencia programcsomag tématerv javaslatokat, kiegészítő kiadványokat és értékelési eszközöket kínál. Az évszakok köré csoportosított foglalkozásainkat az új program Tűz, Víz, Föld, Levegő kompetencia területekkel adja meg.

Az új tématervi javaslattal élhetnek az óvónők és projekt módszerrel alkalmazhatják az óvodai nevelés minden területén.

Úgy gondoljuk, hogy ha az eddig sikerrel alkalmazott „Tevékenységek központú, pedagógiai programunkba beépíthetjük a kompetencia alapú komplex óvodai program elveit, ajánlásait, akkor ez még hatékonyabban segítheti a gyermekeink fejlődését.

Tagóvodáink sajátos egyéni arculattal rendelkeznek, alapelveink, nevelésfilozófiánk azonos. Intézményünk feladatának tekinti, hogy derűs, nyugodt, gyermekközpontú, szeretetteljes, családias légkört biztosítson a gyermekeknek, az egyéni képességek figyelembevételével, sokoldalúan fejlessze személyiségüket, megőrizze testi épségüket és felkészítse az iskolai életre.

Óvodáink osztott, részben osztott és vegyes életkorú csoporttal működnek. Alapelvünknek tekintjük a képességek kifejlészhetőségét és az értékörzésre beállítódott magatartás kialakítását.

Nevelési kép

- a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezi
- minden gyermek egyszeri és megismételhetetlen önálló személyiség, a saját adottságaival, saját elgondolásaival, elképzeléseivel
- nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatását
- a gyermekek harmonikus személyiségfejlődését kizárólag, az eredményeit, erényeit, sikeres és sikertelen próbálkozásait értékelő, esetleges másságát elfogadó környezet segíti
- a gyermeket, mint fejlődő személyiséget különleges védelem illeti meg
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, ebben az óvoda kiegészítő szerepet vállal

Az utóbbi években nagyobb figyelmet fordítunk a tagóvodák és a gyermekcsoportok közötti kapcsolatok ápolására, erősítésére (különböző rendezvények, közös ovinap, úszás, gyermekszínház, kirándulások)

Programunk kiemelt nevelési céljának tekinti a természetszeretet, környezetvédelem, az egészséges életmód megalapozását, lokálpatriotizmust és a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatását.

Két óvodánkban a TÁMOP 3.1.4. nyertes pályázat révén bevezetésre kerül a Kompetencia Alapú Óvodai Nevelési Program.

A kompetencia alapú oktatást folyamatosan felmenő rendszerben építjük be a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési programunkba.

Fejlesztjük azokat a kompetenciákat, képességeket, amelyek az életben való boldoguláshoz szükségesek.

- *problémamegoldó képesség fejlesztése*
- *kritikus gondolkodásra nevelés*
- *kreativitás fejlesztése*
- *kommunikációfejlesztés, (aktív szókincs, viselkedési szokások, tartós kapcsolatok)*
- *kooperáció (együttműködési képességfejlesztés)*
- *környezettudatos képességfejlesztés.*

Új tartalommal közelítünk az óvoda – iskolai átmenet problémájához, inkluzív pedagógiájához, játék, érzelmi és erkölcsi neveléshez. A pályázati támogatás lehetőséget nyújt a kompetencia alapú oktatás módszertanának és eszközeinek széleskörű elterjesztéséhez, valamint a pedagógusok módszertani kultúrájának korszerűsítéséhez, amely az óvodában folyó nevelőmunka minőségi javulását szolgálja.

2.2 CÉLOK, ALAPELVEK, FELADATOK

2.2.1 Az óvodai nevelés céljai:

Az óvoda a közoktatási rendszer szakmailag önálló része, nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig, legfeljebb hétéves korig, ill. az iskolai érettség eléréséig.

Programunkban valljuk, hogy az életre való felkészítés csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

A „Százszorszép” helyi óvodai programunkba beépítettük a kompetencia alapú komplex nevelés elveit, mely még hatékonyabbá teszi a gyermeki személyiség fejlesztését.

A gyermekközpontú, tevékenységközpontú befogadó óvodai nevelés a 3 - 7 éves korú gyerekek szociális életképességét (életre nevelést) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli. A pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A kooperáció konkrét tartalma:

A társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése.

A kommunikáció konkrét tartalma:

A közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását és értékelését szolgálják.

Az óvoda lehetővé teszi a gyermek fejlődését, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével.

Az óvoda a pedagógiailag segített szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek közt tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez komplex életfeladat.

Célok:

- ◆ Munkánk során az a célunk, hogy a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakoztatását legjobb tudásunk szerint elősegítsük egészséges óvodai környezet megteremtésével.
- ◆ A gyermekek megfelelő gondozottságának biztosítása, alapvető szükségleteinek kielégítése.
- ◆ Gyermek- és tevékenység központú, élmény- és érzelem gazdag óvodai élet megteremtése, melyben jól érzi magát a gyermek.
- ◆ A 3 - 7 éves korú gyermekeknek harmonikus, nyugodt, vidám, szeretetteljes, egészséges, változatos tevékenységekre lehetőséget adó környezet biztosítása.
- ◆ A 3 - 7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:
 - a) a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
 - b) az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,

- c) a természetes és mesterséges környezetünk megismerésére, védelmére nevelés tevékenységek által és tevékenységeken keresztül.
- ◆ Minden tagóvoda célja, hogy megteremtse a munkájának irányvonalát meghatározó nevelés feltételeit, és folyamatosan biztosítsa azt. Az óvoda feladata az, hogy a gyermek életkorának megfelelően lehetőséget teremtsen játékra, utánzásra, mesével fejlessze belső tárvilágát, módot adjon a spontán utánzásos tanulásra.
 - ◆ A településeken élő enyhe testi, érzékszervi, értelmi, beszédserült és más fogyatékos-sággal (tanulási zavar veszélyeztetett, hiperaktív) bíró kisgyerekek folyamatos integrált fejlesztése egyéni és csoportos keretek között. Feltétel hiányában külső szakemberek bevonásával kell megoldani. (logopédus, gyógypedagógus, pszichológus)
 - ◆ A szűkebb környezethez (településhez) való tartalmas érzelmi viszony kialakítása.
 - ◆ *Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszközének, a szabad játék elsődlegességének biztosítása*
 - ◆ *Az óvodából az iskolába való átmenet tartalmilag újszerű kidolgozása, az inkluzív pedagógiának, együttélésnek az elterjesztése,*
 - ◆ *A játéknak, mint a fejlesztés céljának és eredményének a megjelenítése, a játék, érzelem, erkölcs metodikai kapcsolatának érvényesítése.*
 - ◆ *Minden kisgyermek önmagához képest legyen önálló, érdeklődő, kiegyensúlyozott, együttműködő.*
 - ◆ *Ismerje és tartsa be a közösségi élet szokásait, szabályait.*
 - ◆ *Vegyen részt az óvoda hagyományos ünnepeiben.*
 - ◆ *Tudja elfogadni társai és a sajátos nevelési igényű gyermekek másságát. (szociometria)*
 - ◆ *Alakuljanak ki az iskolakészültséghez szükséges alapkészségek, képességek.*
 - ◆ *Ismerjék meg szűkebb és tágabb természeti környezetük ismert helyeit. (kirándulások, séták alkalmával tartsák be a környezetvédelemmel kapcsolatos szabályokat.)*
 - ◆ *A sajátos nevelési igényű gyermekek aktív részvételének biztosítása, erősségeik hangsúlyozásával olyan sikerélmény biztosítása, amely az „Erre már én is képes vagyok!...” élményét adja.*
 - ◆ *Sajátítsák el azokat az alapvető életvezetési képességeket, amelyek szükségesek a közösségen belüli, önálló vagy viszonylag önálló élet eléréséhez, /önálló öltözködés, „dolgozni”, lekötni magát szabadidejében, stb./ ezáltal a legmagasabb szintű társadalmi integráció elérésére törekszünk.*
 - ◆ *Csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás.*
 - ◆ *A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.*
 - ◆ *A gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyisége teljes kibontakozásának támogatásával az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése*
 - ◆ *A gyermek környezettudatos magatartásának megalapozását segítő pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezet kialakítása.*

2.2.2 Közös alapelvek:

A közös alapelvek minden tagóvodára jellemző elveket foglalja össze, melyek meghatározzák az óvodai élet céljait és feladatait. Ezek a következők:

- ◆ *Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentését konkrét törvényi előírások formájában is szolgálja*

- ◆ *Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.*
- ◆ *Beszélő környezet, szabályközvetítés a javítgatás elkerülésének, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartásának, ösztönzésének és a gyermeki kérdések támogatásának kiemelése*
- ◆ *Az óvodai nevelőmunka a családi nevelésre építve, annak pozitív megerősítésére törekszik.*
- ◆ *Szeretetteljes, barátságos, biztonságot nyújtó, családias légkörben történő nevelés, a gyermekek személyiségének és jogainak teljes körű tiszteletben tartása, a gyermeki másság elfogadása.*
- ◆ *Gyermekközpontú, befogadó szemlélet, differenciált egyéni bánásmód alkalmazása a csoport, a közösség keretein belül.*
- ◆ *Esélyegyenlőség megteremtése a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésével, szakember megsegítésével.*
- ◆ *Tevékenységek központú nevelés megvalósítása.*
- ◆ *A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, a gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése.*
- ◆ *A nemzeti és etnikai kisebbség kultúrájának megőrzése és kiterjesztése azokon a településeken, ahol kisebbség él.*
- ◆ *A külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése annak érdekében, hogy a család megismerhesse az óvodai életet.*
- ◆ *A pedagógiai szabadság érvényesítése a törvényi szabályozás szerint, a gyermekek érdekeit figyelembe véve.*
- ◆ *A nevelési cél a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetencia érzés kialakítása és fenntartása.*
- ◆ *A gyermeki személyiség kibontakoztatása az egyéni adottságok és lehetőségek figyelembevételével, a fogyatékosság súlyosságához és a gyermek fejlődési üteméhez igazított fejlesztés.*
- ◆ *A közösségi élet, az együttélés szabályainak, értékeinek, normáinak kialakítása.*
- ◆ *A gyermek – mint fejlődő személyiség – különleges védelme.*
- ◆ *A családdal való kapcsolat kialakítása, fenntartása a gyermek nevelése, fejlődése érdekében.*

A migrációs populáció integrációja

A nemzetközi vándorlások (migráció) hazánkra gyakorolt hatásait tekintve figyelembe vesszük. Az óvodai nevelésben olyan gyerekek is részt vehetnek, akiknek családjai Magyarországra települtek át, vagy szülei huzamosabb ideig vállalnak itt munkát.

Programunk része a multikulturális nevelés megvalósítása az integrált nevelés kiterjesztése a migrációs populáció vonatkozásában.

Célunk:

A multikulturális nevelés megvalósítása.

- ◆ *A bevándorló gyerekek nyelvi és kulturális integrációja.*
- ◆ *A befogadó ország nyelvének elsajátíttatása.*
- ◆ *A befogadó ország értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.*
- ◆ *Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.*

Feladatunk:

A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel.

A Tevékenységközpontú óvodai nevelés alapelvei:

- ◆ *A nevelés elsődlegességének hangsúlyozása*
- ◆ *A nevelés során a cselekvések, tevékenységek kiemelt szerepet játszanak*
- ◆ *Nyugodt, meleg, szeretetteljes légkör kialakítása*
- ◆ *Esztétikus környezet megteremtése*
- ◆ *A gyermek alapvető szükségleteinek kielégítése*
- ◆ *Esélyegyenlőség megteremtésére törekvés*
- ◆ *Elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékhoz*
- ◆ *A gyermek differenciált, egyéni fejlesztése a csoport, a közösség keretein belül*
- ◆ *A gyermekek fejlődéséhez egyéni, sürgetésmentes tempó biztosítása*
- ◆ *A gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása*
- ◆ *A gyermeki önállóság határainak fokozatos kiszélesítése*

A sajátos nevelési igényű gyermekek részére a számukra megfelelő területeken történő fejlesztés

- ◆ *A diagnózisra építő, sokoldalú fejlesztés.*
- ◆ *Az ismeretnyújtás fokozatainak kis lépésekre való lebontása, tervezése és végrehajtása.*
- ◆ *Cselekvésbe ágyazott gondolkodás figyelembevétele.*
- ◆ *Az eltérő terhelhetőség figyelembevétele.*
- ◆ *Minden esetben egyénre szabott, egyéni fejlesztési tervet kell készíteni*

Óvónői feladatok és elvárások az SNI-s gyermekek nevelésével kapcsolatban

- ◆ *A fejlesztést csak komplex kivizsgálás után szabad megkezdeni.*
- ◆ *Amennyiben részesült korai fejlesztésben, a korai fejlesztésre kell építeni.*
- ◆ *A sérült funkciók miatt biztosítani kell a folyamatos stimulációt és kondicionálást, a fejlesztés folyamatosságát, rendszerességét és a kiszámíthatóságát.*
- ◆ *A pedagógus türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen (ez a kivárási képessége).*
- ◆ *Kellő idő, alkalom, vagyis a munkához való időtöbblet biztosítása*
- ◆ *A kompenzációs lehetőségek körének bővítése, a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével.*
- ◆ *A fejlesztés folyamata a szakemberek csoportmunkájával, a gyermekekre vonatkozó tapasztalatok rendszeres megbeszélésével. /fejlesztő pedagógus, logopédus, utazó gyógypedagógus/*

2.2.3 Gyermekkép

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

Az óvodáskor végére a gyermek a különbözőségekkel természetes módon együtt él, korának megfelelő mértékben empatikus, szolidáris játszótárs, csoporttárs lesz.

Feladat:

- ◆ *Multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integráció.*

„A gyermeket különleges védelem illeti meg, a törvény és más eszközök által nyújtott lehetőségekkel, hogy fizikailag, szellemileg, erkölcsileg, lelkileg és társadalmilag egészségesen és normálisan tudjon fejlődni, szabadságban és méltóságban.”

A gyermek és tevékenységközpontú óvodai nevelés arra vállalkozik, hogy a gyermeki szükségletek szem előtt tartásával alkossa meg gyermekképét. A gyermek mindenképp áll a nevelésünkben, az Ő fejlődő személyisége határtalanul sok lehetőséget biztosít tervszerű fejlesztésére. Megteremti annak lehetőségét, hogy a gyermek a játékon, a művészeteken, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek felkeltik, és ébren tartják benne a vágyat a környező világ megismerésére, a tanulás örömeinek az átélésére.

A gyermek személyiségének alakulása a családban kezdődik, ebben a közösségben érik az első olyan hatások, melyek alakítják, formálják. A gyermekek közül több településen bölcsődei nevelésben is részesülhetnek.

Az érzelmi biztonsága alakítja jó közérzetét, és biztosítja harmonikus testi - lelki fejlődését, ami által nyitott, harmonikus, kiegyensúlyozott gyermekké válik.

A nevelési cél a családokkal való együttműködés, a családok segítése, erősítése. A pedagógusok napi kapcsolatban állnak a szülőkkel, így az együttnevelés, együttműködés érdekében megvalósul a folyamatos párbeszéd feltételrendszere. A nevelési cél, hogy iskolába lépéskor a gyermekek alkalmazkodni tudjanak az iskolai élethez.

Ezek figyelembe vételével a következőket szeretnénk elérni az óvodáskor végére, melyek egyben az iskolába kerülés fejlettségi szintjeit is jelentik:

- ◆ Gyermekeink legyenek nyíltak, derűsek, forduljanak bizalommal a felnőttekhez.
- ◆ Örömmel vegyenek részt a tevékenységekben. Legyenek képesek önálló munkavégzésre, ugyanakkor a neki adott feladatok elvégzéséhez bátran kérjen segítséget.
- ◆ Legyen feladat tudata, feladattartása.
- ◆ Őrizték meg természetes kíváncsiságukat, óvják - védjék, alakítsák környezetüket.
- ◆ Legyenek gondosak, nyitottak, érdeklődők, rendszeretők, az intézményen belül tudjanak élni szabadságukkal.
- ◆ Ismerjék, használják az udvariassági formákat és illemszabályokat.
- ◆ Valósítsák meg önmagukat, és őszintén nyilvánítsák ki véleményüket.
- ◆ Sajátítsák el a példaképet nyújtó felnőttektől az együttműködés szabályait.
- ◆ Legyenek önállóak, talpraesettek, edzettek, egészségesek, tudjanak nyerni és veszíteni egyaránt.
- ◆ Legyenek érzelmileg gazdagok, a településükhöz kötődők, környezetükben jól tájékozódjanak, nyitottak, érdeklődők, önmagukat értékelni tudók, másokat elfogadók, együttműködők.
- ◆ Önállóan képesek legyenek eligazodni saját környezetükben, s törekednek a környezetükkel való együttműködésre.
- ◆ A szándékos figyelem legyen irányítható, szabályozható a gyermekeknél.
- ◆ Képesek legyenek alkotóan részt venni a játékban egyedül és társaival is.

- ◆ Bátran, szívesen kommunikáljanak, tartsák tiszteletben mások véleményét, de sajátjukért is szálljanak síkra.
- ◆ Mozgásuk legyen összerendezett, harmonikus.
- ◆ Finommotorikájuk tegye képessé őket az írás elsajátítására.
- ◆ Harmonikusan fejlettek, kreatívak, felkészültek legyenek az iskolai életre, képesek legyenek a másság elfogadására.
- ◆ Az óvodáskor végére sajátos, egyedi képességeit kifejezni tudóvá váljanak.
- ◆ Tiszteljék az időseket, társakat, felnőtteket. Legyenek toleránsak másokkal szemben.
- ◆ Koruknak megfelelően tartsák be azokat a magatartási formákat, melyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez szükségesek. Tartsák rendben a körülöttük lévő tárgyakat, vigyázzanak játékaikra, azokra az eszközökre, melyeket használnak. Legyen igényük a tisztaság.
- ◆ Vegyenek részt lehetőség szerint a növények és állatok gondozásában. A környezetet tiszteljék és védelmezzék.
- ◆ *Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik harmonikus mozgással, fejlett kommunikációs készséggel, beszédkultúrával rendelkeznek. Tájékozottak az őket körülvevő világról.*
- ◆ *Öröme és szeretetre nyitott, érzélem gazdag, autonóm egyéniségek legyenek.*
- ◆ *Hagyományápoló, környezetével kiegyensúlyozott viszonyban élő, embertársait szerető felnőttekké váljanak.*
- ◆ *Tudjanak gazdálkodni az önmaguk számára felszabadult, rendelkezésükre álló idővel, amely segíti őket a szabad, autonóm egyéniség kialakításában.*

2.2.4 Óvodakép:

Az óvodakép közös megfogalmazása azoknak az elemeknek az összegyűjtését tette szükségessé, amelyet minden tagintézmény vállal. Ennek figyelembe vételével a közös óvodaképre a következők jellemzők:

- ◆ *Olyan pedagógiai környezet kialakítása, ahol a befogadó attitűd természetessé válik, az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt.*
- ◆ *A befogadó közoktatási rendszer kialakításához való aktív hozzájárulásunk része a multikulturális és interkulturális szemléletmód és nevelési gyakorlat kialakítása.*
- ◆ *Minden gyermeknek joga van arra, hogy egyediségéhez optimálisan illeszkedő pedagógiai rendszerben a számára legkevésbé korlátozó és legkevésbé szegregált környezetben nevelkedjen, ez a gyermekek oldaláról szükséglet, a felnőttek számára kötelesség.*
- ◆ *A gyermeki fejlődésbe vetett bizalom, mint a pedagógiai optimizmus megvalósítása, a különbözőségek elfogadása, a diszkrimináció tilalmának érvényesítése.*
- ◆ *Hit a gyermek fejlődésében, a gyermek jelzéseire biztosított komoly figyelem.*
- ◆ *A nem könnyen érthető jelzések értelmezése, a mögöttük lévő szükségletek feltárása.*
- ◆ *A ki nem mondott, csak tünetekkel jelzett gyermeki segélykérés figyelmen kívül hagyásának megelőzése.*
- ◆ *Esztétikus, biztonságos, családi, értékekben és érzelmekben gazdag külső és belső környezet megteremtése, ahol a gyermek legfőbb tevékenységében, a játékban valósíthatja meg önmagát.*
- ◆ *Legyen az óvoda nyitott a változó világ kihívásaira.*
- ◆ *A gyermek, tevékenységközpontú óvodai neveléssel tartalmas gyermekkort teremtsen az óvoda, melyben érvényesül a szabadság és önmegvalósítás, ahol a gyermekek egyéni képességeik szerint fejlődhetnek.*

- ◆ Partnerközpontú szemlélet, feleljen meg az óvoda a fenntartói, szülői igényeknek, társadalmi elvárásoknak. A családi nevelés kiegészítőjeként a szülőkkel közösen neveljünk vidám, egészséges, boldog gyermekeket.
- ◆ Óvodai nevelésünk a gyermekek személyiségfejlesztését, a családi nevelés kiegészítését, a gyermekek iskolai életmódra való felkészítését vállalja fel.
- ◆ Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkció.
- ◆ Fontos a családdal való együttműködés, amelyben nélkülözhetetlen a kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermek személyiségének tisztelete, elfogadása és megbecsülése.
- ◆ Az együttműködést keresve tovább kívánjuk mélyíteni az iskolákkal kialakított kapcsolatunkat.
- ◆ Programunkban a gyermekek alapvető tevékenységeire, a játékra, mesére, kommunikációra, munka jellegű tevékenységekre, mozgásra, művészeti élménynyújtásra, a környezet tevékeny megismerésére építünk.
- ◆ Kiemelt feladatként kell kezelni a települési értékeket, hagyományok megismertetését, megőrzését.
- ◆ Fontosnak tartjuk a játék elsődlegességét. Játékra alapozva szervezzük az életkori sajátosságokhoz igazított tevékenységeket, tapasztalatszerzéseket.
- ◆ Hangsúlyozzuk a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését, az anyanyelvhez, a társakhoz való érzelmi viszony megalapozását.
- ◆ Törekszünk mindenkor tudatosan tervezett és szervezett feltételeket teremtve arra, hogy gyermekeink megtanuljanak tartalmasan tevékenykedni, a környezetükben eligazodni, együttműködni, magatartásformákat elsajátítani.
- ◆ Közvetlen környezetünkben, szerzett tapasztalatok segítségével ismerjük meg a természeti, társadalmi környezetünket, ápoljuk néphagyományainkat. Hagyományörző programjaink hozzájárulnak nemzeti kultúránk átörökítéséhez.
- ◆ Biztosítjuk a gyerekeknek a mindennapi szabad mozgását, mellyel erősítjük a gyermekek keringési, mozgató, légzési, csont és izomrendszerük, teherbíró képességük fejlődését.
- ◆ *Esélyegyenlőség és hátrányok megszüntetése- pedagógiai attitűd,a nemek társadalmi egyenlőségének támogatásának elősegítése.*

2.2.5 Személyi feltételek

Pedagóguskép

A nálunk dolgozó pedagógusok hiszik, hogy a gyermek önmaga funkcióihoz mértén tökéletes lény, egyszeri és megismételhetetlen.

Vallják, hogy a gyermekközpontú pedagógia az élményt nyújtó, együttműködően értékközvetítő, együtt érző, segítő, gyermekekre figyelő pedagógiát jelenti.

Az intézmény személyi feltételei:

- *A nevelő- oktató munkát 70 óvodapedagógus végzi*
- *A pedagógiai munkát segítő dajka 40 fő*
- *Az intézmény munkáját*
- *1 fő adminisztrátor*
- *1 fő gazdasági ügyintéző*
- *3 fő főttő, karbantartó segíti.*

A nevelési tanulási munkánkat 6 jól működő munkaközösség segíti.

A fejlődésünket segíti a havonkénti műhelymunka, mely során megismerhetjük és segíthetjük egymás munkáját.

Valamennyi munkatárs folyamatos együttműködése, összehangolt munkája a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés kialakítása érdekében tevékenykedik.

Kiegyensúlyozott légkört teremtünk.

A gyermek dajka kapcsolatot, pozitív attitűdjét fontosnak tartjuk.

Óvodapedagógusaink felsőfokú szakirányú végzettségük mellett számos, a program megvalósításához elengedhetetlen, egyéb végzettségekkel is rendelkeznek.

(közoktatás-vezetői diploma, vezető óvodapedagógus szakvizsga, minőségirányítási végzettség, gyermekvédelmi szakképesítés, számítógép-kezelő, bábcsoportvezetői végzettség, mentálhigiénés szakképzés, fejlesztő pedagógus, intenzív diplomamegújító tanfolyam)

Ami kiemelendő, hogy pedagógusaink a gyermekek egyéni fejlesztéséhez és a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez szükséges célirányos tanfolyamokat is elvégezték.

A dajkák dajkaképző tanfolyamon vettek részt.

Fontosnak tartjuk, hogy a nevelőmunkát segítők is szakképzettek legyenek, azonosuljanak a pedagógia programunkkal, munkájukat a gyermeki szeretet és tisztelet hassa át.

A pedagógiai munkánkat magas szakmai tudással és tapasztalattal rendelkező külső szakemberek is segítik, akik szükségszerűen állnak rendelkezésünkre.

(Logopédus, pszichológus, gyógytornász, oktatók/ úszás, nyelv, tánc, mozgásművészeti oktató stb./

A gyermekek egészségét rendszeresen ellenőrzi az óvodával szerződésben álló gyermekorvos, védőnő, fogorvos.

Az óvónő és a dajka együttműködése

A tevékenységközpontú óvodai programunk megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltan működik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítójének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztassuk az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseiről és módszereiről. Folyamatosan tájékoztatjuk őket arról, hogy a nevelési célok érdekében, hogyan kívánjuk a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani.

2.2.6 Tárgyi feltételek

Az intézmény tárgyi feltételei a kötelező eszköznorma elvárásainak megfelelő. Fokozatos bővítéssel tovább fejleszthető. A külső és belső környezetek esztétikusak, tiszták, ahol biztosított az egészséges gyermeki személyiségek kibontakoztatása, fejlesztése.

Az óvodák külső-belső környezete folyamatosan fejlődik. Igényesen berendezett, megfelelően felszerelt csoportszobák, kiszolgáló helységekkel állunk a partneri igények kielégítésére. A csoportszobák színvilágát az izlésformáláson túlmenően pszichológiai hatásokat is figyelembe véve alakítjuk ki. A csoportokban a gyermek létszámhoz igazodóan megfelelő mennyiségű játék áll rendelkezésre.

Az épületek belső és külső tervezésekor már arra is figyelünk, hogy nevelési programunk a mozgás alapvető fontosságára épít, így minden helyet úgy alakítottak ki, hogy a gyerekek minél kevesebbet legyenek korlátozva a mozgásban. Emellett fontos szerepet kapott az is, hogy az épületek otthonos, családias elrendezésű legyenek.

A mozgásfejlesztés lehetősége a nagy udvar és a fedett terasz illetve a tornaszobák. A kinti és benti mozgásfejlesztés segítői az ayres eszközök, body-roll készlet, bordásfal, kerékpárok, rollerek, kosárlabda palánkok, stb. Az udvaron kellő számú játék, mászóka, hinta, babaház, homokozó biztosítják a sokoldalú játék és mozgáslehetőséget. Teraszok rossz idő esetén is biztosítják a kellő levegőzést és mozgást.

Az egészséges életmódra neveléshez az óvodák biztosítják a higiénés eszközöket: jellel ellátott, külön tárolt egyszemélyi használatú eszközöket, /fésű, fogmosópohár, fogkefe, törölköző, esztétikus ágynemű az alváshoz, stb./. A kulturált étkezést gyermekméretű étkészletek, esztétikus textíliák biztosítják.

A nevelőtestület számára biztosított a nevelői szoba, külön WC, öltöző, mosdó, vezetői szoba. Ezen felül tároló, melegítő konyha, mosogató, különböző raktárak, szertár, mosó-szárító helyiség, kazánház, szelektív hulladékgyűjtő hely, szeméttároló, udvari tároló hely található az óvodákban.

2.2.7 A nevelés tervezése

A tevékenységközpontú óvodai nevelés mintájára a tervezés 4 -es feladatrendszerben valósítjuk meg. A cél és a feladatrendszer a helyi kibővített feladatokkal érvényesül. A tervezés havi ciklusokban heti lebontásban történik. Nevelési terv értékelése minden évben kétszer történik: félévi és év végi értékelés.

A gyermekekről személyiség naplót kell vezetni ahol megtalálhatók az egyéni fejlődési ütemről szóló feljegyzések.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirend általános időkerete 10 órás óvodai nyitva tartás esetén:

NAPIREND		
7 ⁰⁰ - kb. 10 ³⁰	3 ³⁰ h	Játék; egyéb szabadon választott tevékenység, tisztálkodás, folyamatos tízórai, kötött és kötetlen foglalkozások
kb. 10 ³⁰ - 12 ⁰⁰	1 ³⁰ h	Tisztálkodás, öltözködés, levegőzés, udvari játék, séta az időjárás függvényében
kb. 12 ⁰⁰ - 13 ⁰⁰	1 ⁰⁰ h	Tisztálkodás, előkészületek az ebédhez, ebéd; előkészületek a pihenéshez.
kb. 13 ⁰⁰ - 15 ⁰⁰	2 ⁰⁰ h	Mesehallgatás, pihenés
kb. 15 ⁰⁰ - 17 ⁰⁰	2 ⁰⁰ h	Folyamatos ébredés, tisztálkodás, uzsonnázás, játék, egyéb szabadon választott tevékenység (akár udvari tartózkodás az időjárás függvényében) hazamenetelig.

Napirendünk rugalmas. Egyéni korrekciókra sok időt fordítunk - felzárkóztatás, tehetség-gondozás, esélyegyenlőség biztosítása. Természetesen nem ragaszkodunk mereven a napi beosztáshoz, ha váratlan esemény, gyermeki ötlet, kezdeményezés jön létre, hagyjuk a tevékenység lefolyását.

Napirend minden óvodában a helyi szokások alapján készül el. A heti rend kereteit a folyamatosság, rendszeresség és rugalmasság jellemzi.

Mindennap 20-30 perc mese, vers testnevelés történik.

Heti 1-1 napon:

- matematika
- Természet és társadalom
- Testnevelés

Heti 2 napon:

- ◆ művészeti tevékenységeket tervezünk.

Heti 1 napon beépül:

- ◆ néptánc, népi gyermekjátékok
- ◆ vízhez szoktatás

A gyermekek játéktevékenységéből, illetve spontán játékából induló kezdeményezéseken kívül helyet kap az óvónő által tervezett tapasztalatszerzés, kötelező és differenciált nevelés is.

Hétfői napokon a barátságos és közvetlen kapcsolat kialakításához beszélgető kört is alakítunk, ahol mindenki elmondhatja hétvégi tapasztalatait, élményeit.

Nevelési időkereten túl különféle tevékenységeket végzünk . A tehetséggondozás is kiemelt helyet kap az óvoda mindennapi életében:

- ◆ német, angol nyelvtanulás
- ◆ Aerobic, faschen tánc
- ◆ meseház,
- ◆ hittan
- ◆ drámapedagógia

2.3 KÖZÖS FELTÉTELRENDSZER

A gyermeki érettség jellemzői óvodába lépéskor

- ◆ alapvető egészségügyi szokások (szobatisztaság);
- ◆ kommunikációs képesség, készség;
- ◆ testi szükségletek felismerése: öltözködés, WC használat, önálló étkezés.

Beiratkozáshoz szükséges adminisztratív, formai feltételek:

- ◆ óvodai felvételi és előjegyzési napló;
- ◆ a gyermek anyakönyvi kivonata, vagy személyi lapja;
- ◆ személyes találkozás a szülővel és gyermekével;
- ◆ sérült gyermek esetében szakorvosi vélemény arról, hogy a gyermek normál óvodai közösségben nevelhető;
- ◆ orvosi igazolás;

- ◆ Nevelési tanácsadó, szakértő véleménye, ha a szülő a gyermeket 6. életéve betöltése után is óvodában kívánja tartani.

Óvodai felvétel:

A tagintézmények vezetői a helyileg szükséges egyeztetések után hozza meg döntését.

Elbírálás szempontjai:

- ◆ Férőhelyek száma óvodánként;
- ◆ Egyedülálló szülő gyermeke
- ◆ Hátrányos, szociálisan rászorult gyermek
- ◆ Nagycsaládosok gyermeke
- ◆ Iskolaköteles (5. életévet betöltő) gyermek
- ◆ Munkahellyel rendelkező családok gyermeke;
- ◆ Szülői igény, kérés figyelembevétele;

Fellebbezési eljárások:

A felvételtől számított 15 napon belül kérelmet nyújthat be a szülő.

Óvodai elhelyezés megszüntetése:

- ◆ Elköltözés esetén;
- ◆ Áthelyezés (szakértői bizottság véleménye alapján);
- ◆ Adott évben betölti a 8. életévét (aug. 31-ig), kivételes esetben,
- ◆ 10 napon túli igazolatlan hiányzás

2.4 AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

2.4.1 Az óvodai nevelés közös feladatai

Alapvető feladataink:

- ◆ *Derűs, otthonos, érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör kialakítása, melyet az állandó napirenddel,*
- ◆ *a barátságos csoportszoba kialakításával,*
- ◆ *a nyugodt, következetes bánásmóddal,*
- ◆ *a gyermekeket körülvevő felnőttek (óvodapedagógusok, dajkák, kisegítő személyzet) gyermekszerető magatartásával,*
- ◆ *meleg – korlátozó – engedékeny nevelési attitűddel igyekszünk biztosítani*
- ◆ *Olyan környezet és folyamatos nevelés biztosítása, mely elősegíteni a szociális képességek fejlesztését.*

Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása; a felnőtt – gyermek, gyermek – gyermek érzelmekre épülő, kooperációra alkalmas kapcsolat kialakítása:

- fokozatos befogadással,
- az óvodapedagógus modellértékű viselkedésmintáinak segítségével, a szokások gyakorlásával,

Az óvodai nevelés feladata az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.
Ezen belül:

- az egészséges életmódra nevelés alakítása;
 - az érzelmi- erkölcsi nevelés, a szocializáció biztosítása;
 - az anyanyelvi, értelmi nevelés, fejlesztés, nevelés megvalósítása.
- ◆ *Az egészséges életmód* alakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Jelentős alapelv a megfelelő életvitel, az egészséges életmód iránti igény kialakítása. *Egészség megőrzése szokásainak és a környezettudatos magatartás kialakítása. Környezet védelme és megóvása-fenntarthatósághoz kapcsolódó elvek kialakítása.* A nevelési cél a rendszeres életritmus, a megfelelő napirend kialakítása a gyermekek számára. A gondozás, a gondoskodás a gyerekekről alapvető és állandóan jelenlévő sajátossága az óvodának. A gondozási feladatok teljesítéséhez szükséges a bensőséges gyermek – felnőtt kapcsolat. Egészséges táplálkozásra, kulturált étkezésre, a testápolásra, az egészségmegőrzés szokásaira való nevelés kiemelt célunk. A helyes tisztálkodási és táplálkozási szokások megalapozásánál fontos szerepe van az óvodapedagógusnak és dajkának. A felfokozott mozgásigény a gyermekek életkori sajátossága, kielégítése az óvodapedagógus feladata.
- ◆ *Érzelmi – erkölcsi nevelés* terén elengedhetetlennek tartjuk, hogy a gyermekeket érzelmi biztonság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül. Hozzájárulunk az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képesség igényének kialakulásához (barátkozás, figyelmesség, segítőkészség, együttérzés, önzetlenség). A mindennapok tevékenységeit úgy szervezzük, hogy elősegítsük a gyermekek akaratának, (önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését. Megalapozzuk a szociálisan elfogadható önérvényesítés képességét. A szokás és normarendszer megalapozása tevékenységeken keresztül történik. A 3-7-8 éves korú gyermekek harmonikus fejlődésének elősegítése olyan élményszerű napirend, feltételrendszer mellett, hogy a gyermekeknek minden nap élmény legyen az óvoda.
- ◆ *Az anyanyelvi, értelmi nevelés, fejlesztés nevelés* feladatait tekintve a változatos tevékenységek megszervezésével biztosítjuk a sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségét, valamint igyekszünk felkelteni, fenntartani és kielégíteni a gyermekek érdeklődését. Rendszerezünk, bővítjük ismereteiket, s az élmény gazdag környezetben folyamatosan fejlődnek értelmi képességeik. (az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, és kreativitás). Az óvodában komplex nevelés folyik. A nevelési területek elkülönülnek, de a gyakorlatban egységet alkotnak. Az óvodapedagógus az ismeretek tapasztalati úton történő megszerzéséhez segíti hozzá a gyerekeket. Megteremti annak lehetőségét, hogy a gyermekjátékon, az alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül jusson élményekhez, amelyek felkeltik, és ébren tartják a megismerés vágyát a tanulás öröme és az átélést.
- ◆ *Kiemelten az alkalmazkodó készség, akarat erő, önállóságra törekvés, együttműködő készség terén való segítségnyújtás.*
- ◆ *Csoportos, kiscsoportos, egyéni formában különböző technikák, terápiák alkalmazásával való segítségadás*
- ◆ *A kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével*

2.4.2 Egészséges életmód alakítása

Az óvodák helyi nevelési programjának kiemelt nevelési területe az egészséges életmódra nevelés. Az egészséges életmódra nevelés célja: a gyermekek testi - lelki szükségleteinek kielégítése, a testi - lelki harmónia megteremtése.

Az életkornak megfelelő helyes életritmus kialakítása az egészséges testi és szellemi fejlődés alapfeltétele. A rendszeres, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és szellemi fejlődésnek is feltételei. A gyermekek az oldott, kellemes légkörben szívesen végzett tevékenységeket nem érzik fárasztónak. A különböző tevékenységek váltakozása pihentet.

Az egészséges életmód alakításának feltételei:

Tárgyi:

- ◆ Az udvar, az épületek felszereltségének lehetőség szerinti folyamatos bővítésével, korszerűsítésével szükséges biztosítani a hatékony munka feltételeit.
- ◆ Minden óvodában fontos a megfelelő hőmérsékletű víz biztosítása.
- ◆ Régi elavult bútorok cseréjére, felújítására a helyi adottságoktól függően kerülhet sor.
- ◆ *Az óvodák többségében a tálalókonyhák HACCP előírásnak megfelelően működnek.*

Személyi feltételek:

- ◆ Az óvoda személyzetének mindenkor be kell töltenie a „modell” szerepét a nevelés hatékonysága érdekében.

Valósuljon meg a gyermek optimális fejlődése, alakuljon ki az egészséges életmód és harmonikus életvitel igénye a testi-lelki szükségletek kielégítésével az egészségmegőrzés az egészségvédelem szokásainak formálásával.

Módszertani alapelvek

- ◆ Az egészséges életmód alakításában mindenekelőtt a gyermek életkori és egyéni sajátosságaira kell építeni.
- ◆ Tudatosan és tervszerűen bővítjük a gyermekek szokásait, szabályrendszerét fokozatos-sággal, következetességgel, folyamatos-sággal.
- ◆ A derűs légkör megteremtésével pozitív személyi kapcsolatok kialakításával, közösen átélt élményekkel formáljuk a gyermekek aktivitását.
- ◆ Figyelembe vesszük a gyermekek alapvető jogait, és szükségleteit, különös tekintettel a sajátos nevelési igényű gyermekekre.
- ◆ *az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása; eszközeinek megismertetése;*
- ◆ *a szülők tájékoztatása az egészséges életmódról (táplálkozás, tisztálkodás...), otthoni gyakorlásáról*

Feladatok:

- ◆ Egészséges táplálkozás szokásrendszerét szükséges kialakítani, s ezt a családokkal meg lehet ismertetni.
- ◆ Egyes tagóvodák részt vesznek az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatában. (Szív kincsesláda, Dohányzás prevenció, Gyümölcs-, és zöldség napok)
- ◆ A helyi adottságok figyelembe vételével a tagóvodák felvállalhatják a különböző ételallergiás gyerekek segítségét a konyha segítségével.

- ◆ Óvodánként eltérő módon lehet biztosítani a folyamatos, ill. napirendben meghatározott időben történő étkezést.
- ◆ A napirend rugalmasságával az egyéni szükségletekre odafigyelünk.
- ◆ Egyéni fejlettségnek megfelelően türelemmel, tapintattal, önállóságra nevelünk.
- ◆ A rugalmas napirend jól szolgálja a folyamatosságot a tevékenységek begyakoroltatását.

Egészségvédelem, edzés területén fontos:

- ◆ A gyermek testi épségének védelme, és a baleset megelőzés érdekében az óvoda felszereléseit szabványnak megfelelővé kell tenni.
- ◆ Mindenkor biztosítjuk a gyermeklétszámnak megfelelő felnőtt felügyeletet az udvaron és a csoportszobákban egyaránt.
- ◆ Levegőhöz, naphoz, vízhez szoktatást időjárásnak megfelelően, körültekintően biztosítjuk.
- ◆ Szabad mozgás, az udvari játékok sokszínűsége biztosítsa a testi képességek, mozgásdifferenciálás fejlesztését.

Mozgásigény kielégítése:

- ◆ Napirenden kívül, külön szervezett kirándulások, séták, túrák, sport rendezvények szolgálják a mozgásigény bővítését.
- ◆ A speciális fejlesztést szolgálja a zenés torna, néptánc, gyógytorna.
- ◆ Alapozó terápia (idegrendszeri erősítés)

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- ◆ *Testi-lelki szükségletek felismertetése, kielégítése a rugalmas napirend és a biztonságos környezet kialakításával a baleset- megelőzés szabályainak ismeretével*
- ◆ *Az önállóság fejlesztése a testápolási, étkezési és öltözködési szokások megismertetésével, gyakorlásával és beépülésével, az egyéni érési ütem és az egyéni szükségletek figyelembevételével*
- ◆ *A testséma fejlesztése az önismeret, az edzés, mozgás, levegőzés és gondozási feladatok által, a pozitív én- kép alakításával*

Szociális kompetenciák:

- ◆ *Az együttműködés, az egymástól való tanulás és az egymás segítségének megalapozása, fejlesztése a szokásokhoz kapcsolódó viselkedési normák megismerése, elsajátítása által*
- ◆ *Az egymással szembeni tolerancia megalapozása, fejlesztése az önkiszolgáló tevékenységek gyakorlása során.*

Kognitív kompetenciák:

- ◆ *Percepció fejlesztése a tér -, és vizuális érzékelés fejlesztésével a tevékenységek során*
- ◆ *Belső motiváció kialakítása, erősítése a tapasztalatszerzéssel, az önismeret alakításával és a pozitív megerősítés által a mindennapi gondozási tevékenységekben*
- ◆ *Gondolkodás fejlesztése a szabálytudat, feladattudat, feladattartás fejlesztésével*

Speciális kompetenciák:

- ◆ *A harmonikus életvitel megalapozása az önmaga és környezete iránti igényesség felkeltésével, folyamatos pozitív megerősítés által- tehetséggondozás*
- ◆ *A harmonikus és differenciált mozgás fejlesztése, a nagymozgások és a finommotorika koordinálása által, a szabadgyökerű követelményválasztás lehetőségének biztosításával*

Nyelvi-kommunikációs kompetenciák:

- ◆ *Általános és relációs szókincs gazdagítása*
- ◆ *Szóbeli instrukció alapján történő feladatvégzés gyakorlása az egyéni sajátosságok és fejlettségi szint figyelembe vételével*
- ◆ *Különböző kifejezésmódok gyakorlása a kapcsolódó tevékenységekben*
- ◆ *Udvariassági formák gyakorlása a kérdés- elfogadás megfogalmazása által*
- ◆ *Beszédfigyelem fejlődése a tevékenységek során*
- ◆ *Metakommunikációs jelzéseket felismerése, megértése*

PEDAGÓGUS ATTITŰD:

- ◆ *Személyes példamutatás, elfogadás, mintaadás*
- ◆ *Önállóság és pozitív viszonyulás támogatása – pozitív megerősítéssel, dicsérettel, differenciálással, a segítségkérés kivárásával, rávezetéssel, magyarázattal, szemléltetés bemutatással*

Az óvodapedagógus feladata:

- ◆ *A gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése.*
- ◆ *A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása.*
- ◆ *A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet megteremtése.*
- ◆ *A kapcsolatépítés lehetőségének kiemelt feladata gondozás közben (összehangolt, sürgétsmentes munka, kommunikáció, érzelm kinyilvánítás, stb.).*

Hátrányos helyzetű és SNI- s gyermekre vonatkozó feladatok:

- ◆ *A gyermekek meglévő készségeire, képességeire és szokásaira alapozva az egyéni szükségletek és egyéni ritmus figyelembe vételével történő fejlesztés*

Kimenet

- ◆ *Az egészségmegőrzés-, és védelem alapvető szokásait ismeri, szükségleteit képes szabályozni*
- ◆ *Az eszközöket rendeltetésszerűen, önállóan használja*
- ◆ *Ügyel saját és környezetének esztétikájára*

2.4.2.1 Érzelmi nevelés és aszocializáció biztosítása

Az óvodai élet megkezdésével, új környezetbe kerülnek a gyermekek, számukra eddig ismeretlen közösségi életbe kell beilleszkednie. Ez még az érzelmileg stabil gyermeknek is nehézséget okoz.

Az óvodapedagógus érzelmi biztonságra kell, hogy törekedjen.

Gyermek –dajka kapcsolatának megerősítése.

A közösségi élet normáit kifejező szokások alapozzák meg a közösségi beállítódást, a magatartás alakulását. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. Ezért óvodáink életét olyanná szervezzük, amely segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (pl. együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség és akaratának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését.

Az óvodákba a gyermekek különböző szociokulturális alappal és háttérrel érkeznek, mely a gyermekek érzelmi állapotát nagymértékben befolyásolja.

Cél:

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

Az érzelmi nevelés feladata:

- ◆ A szokásrendszer kialakításával segítjük a gyermekek társas kapcsolatainak, erkölcsi tulajdonságainak alakítását.
- ◆ *A gyermeki önérvényesítő törekvés mellett kapjon teret a gyermeki önkifejezés*
- ◆ *szülőföldhöz való kötődést segítő pedagógusi attitűd mélyítése*
- ◆ Közösén végzett tevékenységgel erősítjük a közös munkát, közös együttlétet, a figyelmességet, a felelősségérzetet, a toleranciát, az önzetlenséget, a segítést.
- ◆ Nyugodt óvodai légkörben segítjük elő a társakkal való viselkedési szokásokat és a nyelvi kifejezőképességüket.
- ◆ A mesén keresztül erősítjük az anyanyelvi beszédet, a belső kép megteremtését.
- ◆ viselkedési nehézségekkel, zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése.
- ◆ A nemi identitás kialakulásának támogatása mellett, a tradicionális nemi szerepek határainak tágítása, a sztereotípiák merevségeinek oldása (a fiú is sírhat, a lány is lehet határozott).
- ◆ Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával.

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

Az érzelmi intelligencia megalapozása, fejlesztése, az önmagához való pozitív viszonyulás kialakulásával az önbizalom, önfegyelem és önértékelés megalapozása érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkörben:

- ◆ Az érzelmek szabad átélésének biztosításával (nem kell mindent megmagyarázni)
- ◆ Szabad véleménynyilvánítás lehetőségének biztosításával
- ◆ Lelkiismeret furdalás nélküli „nemet mondás” lehetőségével
- ◆ Az öröm és őszinteség szabad megnyilvánulásának biztosításával
- ◆ Saját erősségek, gyengeségek megismerésével, elfogadásával
- ◆ Humorérzék fejlesztésével
- ◆ Közösségi életre felkészítéssel

Mindezt udvarias, tapintatos, szeretetteljes és bizalmas légkörben.

Szociális kompetenciák:

Szociális képességek fejlesztésével a szocializáció segítése:

- ◆ Egymás megismerésével, egymás és a másság elfogadásával, a szabad társválasztással, kapcsolatteremtés, empátia, és a kooperáció fejlesztése,
- ◆ Normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való pozitív viszonyulás kialakításával a közösségbe való beilleszkedés fejlesztése
- ◆ Az önként vállalt és kötelező jellegű tevékenységek során a kezdeményezőkézség, szervezőkézség, együttműködő-, alkalmazkodó képesség, valamint a segítségkérés és nyújtás, tolerancia képességének fejlesztése,
- ◆ A késleltetés, lemondás, kivárási képességének erősítése,
- ◆ Felnöttekhez, a közösséghez és a tágabb környezethez való pozitív viszonyulás, kötődés alakítása,
- ◆ Érzelmek, helyzetek, konfliktusok kezelésének képességfejlesztése,
- ◆ Különböző stratégiák megismertetésével, beépülésével,
- ◆ A csoportkohézió fejlesztése élmények, távlatok, ünnepek átélésével,
- ◆ A csoportszerveződés alakítása a szerepsajátítás segítségével, az önérvényesítés és konformizmus helyes arányára törekvéssel.

Kognitív kompetenciák:

Az intellektuális és erkölcsi érzelmek megalapozása, fejlesztése, megerősítése:

- ◆ A spontán érdeklődés, kíváncsiság, egymástól való tanulás erősítése, fejlesztése, a tudásvágy és problémamegoldás kialakításának segítése a tapasztalatok, élmények és cselekedtetések által
- ◆ Az öröm, a siker, a kudarc átélése a szeretet és harag megnyilvánulási lehetőségének biztosítása a csoportnorma keretei között
- ◆ Igazságérzet alakítása: legyen képes küzdeni a saját igazáért és elfogadni a másikat
- ◆ Kötelességtudat fejlesztése: a vállalt és kötelező feladatok teljesítésével
- ◆ Felelősségérzet fejlesztése: az igazmondással és őszinteséggel
- ◆ Nemzeti identitástudat fejlesztése: az „én-kép”, a szűkebb és tágabb természeti-, társadalmi-, kulturális környezet megismerésével, tiszteletével

Speciális kompetenciák:

- ◆ Az egyéni szociális képességek kibontakoztatásának lehetősége egyéni feladatadással, tehetséggondozással

Az esztétikai képességek fejlesztésével, a szép és jó kategóriák megláttatása, pozitív attitűd kialakítása:

- ◆ Természeti környezetben: növények, állatok védelme, gondozása, ápolása
- ◆ Társadalmi környezetben: épületek, tárgyak, hagyományok megismerésével, ápolásával
- ◆ Közvetlen környezetünkben: a csoportszobánk, óvodánk díszítése, megóvása

Magatartás esztétikájában

- ◆ Az önmagukkal, társakkal és felnőttekkel való viselkedésben: önmagunk erősségeinek, gyengeségeinek ismerete, az egymás iránti tisztelet, udvariasság, segítőkészség, tolerancia megnyilvánulása.

Nyelvi kommunikációs kompetenciák:

Érzelmek kifejezésének nyelvi-, kommunikációs megnyilvánulási formáinak gyakorlása, fejlesztése, példaadás alapján.

- ◆ Szinonimák, szófajok, új fogalmak megismerése, alkalmazása, beépülése a szókincsbe
- ◆ Különböző mondatfajták alkalmazása
- ◆ Ítéletalkotás és mondatalkotás gyakorlásával kifejezőkészség fejlesztése
- ◆ Ok-okozati összefüggések szóbeli megfogalmazása
- ◆ Érzelmek kifejezésének nyelvi és metakommunikációs megnyilvánulási formáinak fejlesztése és gyakorlása példaadással
- ◆ A „nemet mondás” és az őszinteség nyelvi formáinak kialakítása, gyakorlása mintakövetéssel
- ◆ A véleménynyilvánítás, vita, egymás meghallgatásával a beszédfigyelem, beszéd-készség és az egymástól való tanulás fejlesztése

Hátrányos helyzetű és SNI- s gyermekekre vonatkozó feladatok:

Biztonságot nyújtó légkörben olyan megoldási módok közvetítése, amelyek segítségével képes mérlegelni, hogy az őt ért ingerekre, érzelmi hatásokra hogyan reagáljon a csoportnormák betartása mellett, önértékelésének megőrzésével.

- ◆ Az egyén szintjén a bizalom és elfogadás által a nyitottság és a befogadás képességeinek kialakítása
- ◆ Csoportszinten az odafordulás, tolerancia és figyelem által az elfogadás, empátia fejlesztése, a mássággal való együttélés gyakorlása

Pedagógus attitűd:

- ◆ Családlátogatás során a diszkréció és tapintatosság

Az individualizálva szocializáció segítése:

- ◆ Beszoktatásnál – szerepsajátítás segítése konkrét körülírással
- ◆ A barátságok preferálása az egyén és a csoport fejlődésére – közösségalkotás, közösségi beállítódás fejlesztése érdekében
- ◆ Az önérvényesítés és konformizmus egészséges arányának megőrzésére törekvés az igazságosság és méltányosság érvényesítésével (árulkodás, csúfolódás kezelése)
- ◆ A csoportkohézió erősítése a közös élmények, távlatok hagyományok és ünnepek átélésével.
- ◆ A konfliktusok és a „nemet” mondás megélése, értelmezése a gyermek és önmagunk számára (a személyeskedés és érzelmek szintjéről a tény szintjére koncentrálni), a győztes- győztes megoldásra törekvés

- ◆ Az őszinteség megnyilvánulása ne vonjon maga után retorziót és negatív visszacsatolást, reflektív attitűd érvényesítése
- ◆ Személyes minta és példamutatás
- ◆ Értékelésnél preferáljuk a személyre szóló, egyéni sajátosságokra alapuló, konkrét helyzetre vonatkozó megerősítést és a közösség előtt történő erkölcsi elismerést
- ◆ Élmények, tapasztalatok, tevékenységek biztosítása az érzelmek átéléséhez

Mentális feltételek:

- ◆ Bizonyos tevékenységekhez kapcsolódó, csak az adott csoportra jellemző rítusok, szokások kialakítása
- ◆ Személyes tér védelmével az elvonulás lehetőségének biztosítása, a súrlódások, agresszivitás, konfliktushelyzetek lehetőségének csökkentése- kuckósítás

KIMENET:

- ◆ Pozitív az én- képe
- ◆ Ismeri a közösség szokásait, szabályait
- ◆ Képes a normákat elfogadni, és ez alapján saját érzelmi – akarati állapotát szabályozni
- ◆ Képes érzelmeit - a csoportnormák tiszteletben tartásával – kommunikálni

2.4.3 Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelési módszerek segítségével a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek a rendszerezése, célirányos bővítése történik oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei:

- ◆ Egyre pontosabb, valóság-hű észlelés;
- ◆ figyelemösszpontosításra való képesség;
- ◆ gazdag képzeleti működés;
- ◆ reprodukív emlékezet;
- ◆ problémamegoldó és kreatív gondolkodás;
- ◆ az alakuló fogalmi gondolkodás.

A gyermeknek állandóan szüksége van megerősítésre, hogy egyre jobban megismerje önmagát, képességeit, és bízjon abban, hogy meg tud felelni az elvárásoknak.

Az anyanyelvi nevelés célja:

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés, a kommunikációkülönböző formáinak differenciált fejlesztése a nevelőtevékenység egészében.

Fontos feladatnak tartjuk:

- ◆ A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendezését bővítését.
- ◆ Az értelmi fejlesztést az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével kell alakítani.
- ◆ Az érzelem által indított játékos tevékenységeken keresztül mélyíteni az értelmi képességek fejlődését. A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére épül a tanulás.
- ◆ A kiemelkedő képességű, és rész-képességek fejlődésében elmaradt gyermekekre egyéni fejlesztési terveket készíteni (differenciált nevelés).
- ◆ Minden gyermek képességeit önmagához mérten alakítani. Az iskolába lépéshez szükséges tapasztalatok, alapismeretek és gyakorlati készségek kialakítása a cél. (beszéd, akarat, emlékezet, figyelem, szociális magatartás, problémamegoldó gondolkodás)

- ◆ A képességek, a tanulás iránti vágy, a belső gondolati képek, a képszerű, szemléletes gondolkodás, az anyanyelv és a kommunikációs képesség fejlesztése.
- ◆ *A gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása, ösztönzése beszélő környezettel.*
- ◆ *A beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése.*
- ◆ *Szókincs (relációs és általános) gyarapítása, szófaji gazdagság megalapozása.*
- ◆ *Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.*
- ◆ *Nyelvi készség (társalgási, vagy kontextusos és elbeszélő, vagy összefüggő beszéd) fejlesztése. Kommunikációs (verbális, nem verbális) jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával.*
- ◆ *Együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.*
- ◆ *A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés megvalósítása.*
- ◆ *A nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, valamint migráns gyermekek differenciált támogatása a magyar nyelv elsajátításában.*

Kulcskompetenciák megalapozása, fejlesztése:

Személyes kompetenciák:

- ◆ *Artikulációs készség fejlesztése a beszédszervek ügyesítésével és a helyes beszédleghzés fejlesztésével*
- ◆ *Beszédindíték és beszédkedv erősítése változatos beszédhelyzetek megteremtésével, élmények, tapasztalatok biztosításával, pozitív megerősítéssel*

Szociális kompetenciák:

- ◆ *Verbális és nem verbális kommunikációs kapcsolatteremtő-, és tartó képesség fejlesztése a tekintet, a mimika, a gesztus, a hangerő és hangszín, személyes példamutatás által, térközszabályozás (proxemika) biztosításával és tudatosításával a tevékenységek és az együttműködés során*
- ◆ *A „nemet mondás”, az őszinteség és az udvariasság nyelvi formáinak kialakítása, gyakorlása az önérvényesítés megvalósításával, a csoportnormák tiszteletben tartása mellett*
- ◆ *A véleménynyilvánítás, vita, egymás meghallgatásával a beszédfegyelem,*
- ◆ *beszédkészség fejlesztése, az egymástól való tanulás és a kooperáció megalapozása*
- ◆ *Érkezés, távozás esetén személyre szóló, szemkontaktus alapú üdvözléssel közösségi nevelés*

Kognitív kompetenciák:

- ◆ *Beszéd tartalom gazdagítása a szókincsbővítéssel, a kifejezőkészség és szövegalkotás fejlesztésével a beszédkedv és beszédindíték ösztönzése által*
- ◆ *A beszédértés fejlesztése*
- ◆ *Hangok szintjén: hallás, fonémahallás fejlesztése által*
- ◆ *Szavak szintjén: a mozgás és beszéd integrációjával, képzetalkotással*
- ◆ *Szófajok megismertetésével a mondatalkotás, és a kontextusos beszéd kialakulásának segítése*

- ◆ *Mondat szintjén: önálló mondataalkotással és a szerialitás kialakításával (időbeni egymásutániség)*

Speciális kompetenciák:

- ◆ *Tehetséggondozás az egyéni adottságok, érési ütem, sajátosságok és szükségletek figyelembevételével, az egyénre szabott önkifejezési formák lehetőségének biztosításával, az aktivitásra és belső motivációra alapozott differenciált fejlesztéssel*

2.4.3.1 Hátrányos helyzetű és SNI- s gyerekekre vonatkozó feladat

- ◆ *A beszédkezdés erősítése, a beszédészlelés, beszédértés fejlesztésével, a metakommunikációs jelrendszer segítségével és személyes mintaadással*
- ◆ *Intim beszédhelyzetek biztosításával a biztonságérzet növelése, az egyéni megnyilvánulások segítése*

Tartalmak:

- ◆ *A család nyelvi kultúrájának megismerése, (családlátogatás) befolyásolása*
- ◆ *Az egészséges életmód tevékenységei*
- ◆ *Az érzelmi nevelés és a szocializáció helyzetei*
- ◆ *Az érzelmi fejlesztés tevékenységei*
- ◆ *Játék adta lehetőségek*
- ◆ *Ének-zene és egyéb zenei tevékenységek*
- ◆ *Vizuális tevékenységek*
- ◆ *Külső világ tevékeny megismeréséhez kapcsolódó tartalmak, helyzetek és módszerek*
- ◆ *Munka jellegű tevékenységek*
- ◆ *Irodalmi tevékenységhez kapcsolódó tartalmak és módszerek*
- ◆ *Anyanyelvi fejlesztő játékok*
- ◆ *Drámapedagógia*

PEDAGÓGUS ATTITŰD:

- ◆ *Reális, a szituációnak megfelelő, világos, egyértelmű fogalmazás*
- ◆ *Igényes nyelvhelyességű és személyragozású beszéd minden szöveghelyzetben*
- ◆ *Változatos hangzással, hibátlan hangképzéssel, a szituációhoz alkalmazkodó hangerővel*
- ◆ *Tapintatos, a gyermek, a szülő szükségleteire, érzelmeire figyelő kommunikáció*
- ◆ *Jusson kifejezésre érzelmi magatartása a beszéd témával kapcsolatban*
- ◆ *Személyes minta és példaadás*
- ◆ *Pozitív visszajelzés, a dicséret érintéssel kísért megerősítése*
- ◆ *Az aktív szókinccs gyarapodásának segítése az egész nap folyamán*
- ◆ *Beszédhelyzetek alakítása és a kapcsolatteremtés segítése*
- ◆ *Konfliktushelyzetek tényként történő értelmezésével a helyzethez adekvát viselkedés- minta, beszédfordulat megismertetése*
- ◆ *Nem verbális kommunikáció alkalmazása*

- ◆ *A tegezés támogatása, amíg a gyermek érésénél fogva át nem vált magázódásra*

KIMENET:

- ◆ Érthetően, a szituációnak megfelelően beszél
- ◆ Tempó, hangsúly, hangerő és a prozódiai elemek jól tükrözik a magyar nyelv sajátosságait
- ◆ Megérti mások beszédét és képes végighallgatni azt

A fejlesztés tevékenységi formái

A tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre, a nevelési folyamat négy feladatrendszerén keresztül valósul meg.

- ◆ Játék és tanulási tevékenység
- ◆ Társas és közösségi tevékenység
- ◆ Munkatevékenység
- ◆ Szabadidős tevékenység

A fejlesztést meghatározó elvek, a következőket veszi figyelembe:

- *Az ONAP irányelveit*
- *A magyar nemzeti kultúrát,*
- *A magyar óvodapedagógia eddig elért eredményeit,*
- *Óvodai hagyományokat,*
- *Az óvodákba jól bevált programokat.*
- *Minőségirányítási, programmérési ,értékelő rendszert*
- *Az integrált nevelést*
- *A játék, a tanulás fontosságát,*
- *A nyelv és érzelmek meghatározó szerepét,*
- *Az iskolába kerülés fejlettségi szintjeit,*
- *Az óvodapedagógusok felkészültségét. (Továbbképzés, szakképzés fontossága)*

2.4.4 Játék és tanulási tevékenység

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszköze.

A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek minden nap visszatérő módon hosszantartóan, és lehetőleg zavartalanul kell megvalósulnia. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait a játékban tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenységgé. A gyermek játék által közvetíti gondolatait, érzelmeit. Megtanul együttműködni, beszélgetni, alkotni, megismerni másik embert, képet alkotni a világról és úgy érzi, alakítja is azt. Fantáziája gyarapszik, a játékon keresztül jut ismeretekhez, munkafolyamatokat sajátít el, tanul és így válik boldoggá.

Célunk

- ◆ *a szabad játék minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 3-7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.*

- ◆ *a szabad játék elsődlegességének biztosítása, a játék eszköz jellegének professzionalizálása, a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, örömteljes óvodai élet.*
- ◆ *a gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű ki-elégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával.*

A szabad játék elsődlegességének biztosítása a szülővel, pedagógus és a nem pedagógus kollegákkal való együttműködésben:

Mintaértékű kommunikáció, az éppen aktuálisan csoportra és egyénre szabottan formálendő szokások, normák hangsúlyozásával, a szerepjátékba való bekapcsolódáskor az adott játszócsoportra hangolódo szerepformálás).

Pozitív visszajelzések (játék közben elsősorban metakommunikációval jelezhető a látom, értem, fontos nekem, örülök, hogy jól érzitek magatokat, játék után esetleg az ötletek befogadására, közös eszközkészítésre, játékokkal való bánásmódra, rendrakásra vonatkozóan szóbeli értékelés is elhangozhat).

A megfelelő csoportlégtör biztosítása elfogadó, segítő, támogató attitűddel, differenciált módszerekkel, multikulturális - interkulturális szemlélettel.

Intervenciós gyakorlattal megvalósítása, ezen belül szoros együttműködés az óvoda nem pedagógus dolgozóival és a szülővel.

A közösségi élet, a játék szabályainak, normáinak gyerekekkel és szülővel közös formálása, a gyermeki véleménynyilvánítás és döntőképeség erősítése (épületen belüli és udvari játék folyamatosan fejlesztett szabályai – ezekre utaló jelzések) különös tekintettel a konfliktus helyzetek megoldási lehetőségeire

Feladataink a játékkal kapcsolatban:

- ◆ *Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése, amely lehetővé teszi a sokféle játéktevékenység önálló szervezését.*
- ◆ *A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.*
- ◆ *Az ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.*
- ◆ *Az egyéni élményeken túl közös élményszerzések kihasználása a játék fejlesztése érdekében.*
- ◆ *Nemi identitás fejlődésének elősegítése (a fiúk óvó-védő késztetéseiből, a csoporton belüli társas pozíciók elfoglalásából adódó harcias szellemű játékaiknak elfogadása ésszerű határokkal, a lányok anyáskodó, gondoskodó, aktívan kommunikáló hajlamainak támogatása).*
- ◆ *A tradicionális nemi szerepektől való eltérés, az egyéni különbözőségek, motivációk tisztelete (babázó kisfiú, autózó kislány természetessége*
- ◆ *A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása.*
- ◆ *A játék útján megismertjük őket a világgal, tárgyakkal, tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel - ezzel a gyermek értelmi képességeinek fejlődését segítjük elő.*
- ◆ *A különböző jellegű játékokhoz az állandó és ideiglenes játszóhelyek kialakítása, eszközök biztosítása.*
- ◆ *Nyugodt játék biztosítása az udvaron is.*
- ◆ *A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.*

- ◆ A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a játékban.
- ◆ Az óvodáskorban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- ◆ A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban.
- ◆ Az óvónő játékesztő módszerei, a játék irányításának feladatai.
- ◆ Az óvónő mutasson mintát a játék apró fogásaira, tanuljunk meg ismételni egy – egy jól bevált játékot, rugalmasságot, folyamatosságot, spontaneitást vigyünk a nevelési folyamatba.
- ◆ Használjuk ki a népi játékokban rejlő személyiségfejlesztő lehetőségeket, biztosítva ezzel múltunk értékeinek megismerését, játékba való beépítését.
- ◆ Közös élményszerzési lehetőségek biztosítása a játék fejlesztéséhez.

Az óvodapedagógus feladatainak megfogalmazására a szabad játékban:

Az óvodapedagógus játékbéli szerepe:

Tudatosan megengedő, elfogadó, biztonságot és bizalmat adó, segítő, támogató jelenlét – pedagógiai optimizmus. Potenciális partner, akit érdekel, amit a gyerekek játszanak, tesznek, csak a szükséges esetekben avatkozik be, például a veszélyessé váló agresszív játékba. A szabad játék és játszótárs választás biztosítása, a kreativitás ösztönzése, támogatása. A játékelképzelések megbeszélésnek inspirálása. Reflektív szemlélet: a gyermekek játékkal kapcsolatos jelzéseinek szinkronizálása, majd a gyermekek játékhoz szükséges döntéseinek előkészítése. A nyíltan megfogalmazott gyermeki kérések, kérdések mellett az üzenetek dekódolása segíti a játékelképzelések kibontakozását. A gyermekek aktuális fejlettségi szintjének nyomon követése, egyénre és csoportra szabott fejlesztési feladatok tervezése és megvalósítása elsősorban indirekt módszerekkel (pl. társas kapcsolatok formálása, az együttműködés fejlesztése, az interakciók tartalmának fejlesztése, a kezdeményezőkésséggel, önértékeléssel, önérvényesítéssel, önbizalom formálásával kapcsolatos feladatok).

Az anyanyelvi nevelés feladatai a szabad játék tevékenység területén

Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, boldog atmoszféra teremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédkedv, a közlésvágy motiválása.

Érdeklődés, komoly figyelem kifejezése a gyermeki közlések iránt, készséges válaszok a kérdésekre, gyermeki üzenetek dekódolása, metakommunikációs jelzések küldése, játszótársként nyelvi kifejezésminták adása.

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével, a beszéd prozódiai elemeinek gazdagításával. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

Az egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés csomópontjai a szabad játékban az anyanyelvi nevelés szempontjából:

A csoport elfogadott „etikai kódexének” nyelvi megfogalmazása, különös tekintettel a konfliktuskezelés, az asszertív (tud nemet mondani, saját érdekeit képviselni, mások agresszióját, például a csúfolódást, verekedést megfelelően kezelni) kommunikációs stílus nyelvi formáinak gazdagítása.

A gyermeki kommunikáció fejlettsége és a társas kapcsolatok, pozíciók közötti összefüggések megfigyelése a játékban. A vezető egyéniségek kommunikációs stílusának megfigyelése, a gátlásos gyermek oldása pl. ölbeli játékokkal.

A HH, HHH gyermekekre fordított kettős figyelem, a beilleszkedés támogatása a játékban, minél több spontán párbeszéd helyet és célzott, tervszerű anyanyelvi fejlesztés.

Hiteles kommunikáció, érvek a szülőknek a szabad játék fontosságáról.

A szülői szemléletformálás feladatai:

A beilleszkedési időszak a legkedvezőbb a játékkal kapcsolatos szülői szemléletformálás megkezdésére, hiszen a modellnyújtás mellett lehetőség adódik a pedagógiai helyzetek rövid indoklására, a játék fontosságát tudatosító érvek közvetítésére is, annak érdekében, hogy elfogadottá váljon a játék prioritására építő óvoda.

Az óvodapedagógus további feltételteremtő, játéktámogató további feladatai

- ◆ A megfelelő játékidő biztosítása
- ◆ A közös tapasztalatszerzés biztosítása

A tudásalapú társadalom és az élethosszig tartó tanulás alapja a kíváncsiság, önértékelés, rugalmasság, kreativitás. Ezek a képességek csak a játékban és a játék által alakulnak ki és fejlődjenek. A szimbolikus játék a szerepjátékot megelőző játékforma, két formáját ismerjük, egyrészt, amikor a kisgyermek saját cselekvését, viselkedését úgy utánozza, hogy mással végzetteti (babák sétáltatása), másrészt, amikor másoknál megfigyelt cselekvést utánoz (pl. havat lapátol, mint az apukája).

A gyermeki szerepjátékot kísérő párbeszéd támogatása verbális ismeretekkel, a fogalomalkotás segítségével, a beszéd prozódiai elemeinek gazdagításával. Beszédalkalmakkal az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, fogalmak megértésének, a magyaros mondatalkotás, kontextusos beszéd, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulásának segítése.

Könnyű és biztonságos mozgás lehetőségét szolgáló térfelosztás. Például:

- ◆ Családi játékok tere (szobai és konyhai kellékekkel, imitációs kiegészítőkkal).
- ◆ Mesesarok (nyugalmas hely, könyvekkel, bábokkal, dramatizáló eszközökkel, jelmezekkel, párnákkal, szőnyeggel).
- ◆ Építő – közlekedő játékok tere (különböző kockákkal, kirakó és összerakó játékokkal, közlekedési eszközökkel, terepasztalokkal, állatokkal, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközökkel).
- ◆ Rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, barkácsolás helye megfelelő eszköztárral, szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.
- ◆ Kísérletező hely (természetes anyagokkal, felszerelésekkel, gyermekenciklopédiákkal, földgömbbel, nagyítóval, mágnessel).
- ◆ Énekes játékok tere- (ritmus hangszerek, a népi játékok kellékei, képek az ismert játékokról).

- ◆ *Kincses láda (különböző érdekes tárgyak az éppen aktuális játékokhoz takarók, szép anyagok).*
- ◆ *Különböző egyéb foglalkozások eljátszásának horgonyai (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, építő munkás, számítógépes, stb.).*

A megfelelő játszóhelyek biztosítása:

- ◆ *A belső terek tagolása a különböző jellegű játékok kibontakozása érdekében a csoportszoba és az óvoda egyéb adottságainak figyelembevételével (közös terek, egyéni játékokra alkalmas terek, nagyobb és intimebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere).*
- ◆ *A terek változtathatóságának, rugalmas átalakíthatóságának, átjárhatóságának biztosítása, inspirálása (eszközök és normák).*
- ◆ *Lehetőség szerint a mozgásos játékok tere nem csak a tornaszoba és az udvar*

Játék eszközök biztosítása:

A megfelelő, készen vett játékeszközök biztosítása mellett, az óvoda által a játékhoz adott többlet meghatározó elemei a közösen készített eszközök, a sokféleképpen felhasználható anyagok, szerszámok, a különböző családi kultúrák pozitív elemeire emlékeztető tárgyak, valamint a megismert egyéni élményekhez kapcsolódó eszközök. Ez a többlet napjainkban különösen nagy jelentőségű, mert nevelőértéke indirekt módon hat a fogyasztói társadalom torz hatásai ellen. Megerősíti a gyermeki kreativitás, önkifejezés, alkotókedv, közös tervezés, együttműködés interakciós kultúra kibontakozását, annak átélését, hogy nem a pénzen vett játék jelenti a legnagyobb örömet.

Különböző játékformák és kapcsolódó feladatok

Játékformák:

Gyakorló játék (konstrukciós játék)

Szimbólikus és szerepjáték: színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás.

Szabályjáték

Udvari játéktevékenység szervezése:

Az évszakok által nyújtott udvari játéklehetőségek biztosítása mellett, kapjon nagyobb szerepet a téli időszakban is a benti játékok folytatásának lehetősége (pl. babák, plüss állatok kivitelének lehetősége, labdázás).

A gyermeki fejlődés nyomon követése, sikerkritériumai

Fontos az egyeztetés az érzelmi nevelés és szocializáció fejezet sikerkritériumaival.

Abból a tényből, hogy óvodáskorban a játék a személyiségfejlődés leghatékonyabb eszköze következik, hogy a gyermeki fejlődést is legcélszerűbb egy jól felépített, a játékban való megfigyelés elsődlegességét arányaiban is kifejező szempontrendszer alapján értékelni.

A tanulás természetes része a nevelési folyamat egészének. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulás folyamatának. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent. Fontos, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodás korban szereznek a gyermekek, hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is.

A tanulás célja:

- ◆ A gyermekek gyakorlati tevékenységbe ágyazottan jussanak el a képszerű, szemléletes gondolkodás szintjére.
- ◆ Az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben hasson a gyermekek motoros, szociális és verbális és mentális fejlődésére.
- ◆ A játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja.
- ◆ *A gyermek önálló döntésén alapuló tevékenységrendszerben az óvónő megfelelő mennyiségű és minőségű segítségadásának biztosítása.*
- ◆ *Kompetenciák fejlesztése (például a tanulási folyamatban érzelmek közvetítése a gyermek felé, a gyermeki érzelmek bátor kinyilvánítására motiválás az interaktív közös együttlétben, szövegértés-szövegalkotás megalapozása).*

A tanulóval kapcsolatos feladatok:

- ◆ Problémaszituációk teremtése.
- ◆ A gyermekek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- ◆ A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenység biztosítása.
- ◆ A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- ◆ Értelmi képességek fejlesztése.
- ◆ Az óvónő biztosítsa a tanulás, tapasztalatszerző, képességfejlesztő, ismeretközvetítő hatásának érvényesülését.
- ◆ Az óvodai tanulás épüljön a játékos jellegre, eszközben, eljárásban és módszerekben.
- ◆ A tanulás tartalma, vagyis a tapasztalatok és ismeretek elsősorban a gyerekek közvetlen környezetéből származzanak.
- ◆ Érzékelés, észlelés, figyelem, gondolkodás, emlékezet, képzelet fejlesztése (értelmi képességek),
- ◆ A kutatásra, felfedezésre, vizsgálódásra, gyűjtögetésre ösztönző lehetőségek megteremtése.
- ◆ *Erkölcsei normák megalapozása az óvodáskorban*
- ◆ *Programunkban nem csak, hogy el kell viselni a „másságot”, de együtt élünk a sokszínűséggel.*
- ◆ *Az eltérő szokások, nyelvek, kultúrák, életmódok, műveltségek, anyagi*
- ◆ *lehetőségek összeegyeztetése azon a szinten, amely szinten egy csoport együtt kell, hogy éljen napi több órán át.*
- ◆ *Nem célunk az eltérő értékek összemossa, egyesítése, nem célunk az „egyformásítás”, de célunk az együttműködés, a jó közérzet, a cselekvésre (játékra) készítető légkör kialakítása.*
- ◆ *A „mi-tudatban” benne van „én-tudat” is, az „éntudat” pedig, adott esetben, „mi-tudattá” alakulhat.*

A tanulás lehetséges formái:

- ◆ Utánzásos minta és modellkövetés;
- ◆ spontán játékos tapasztalatszerzés;
- ◆ a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- ◆ az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés;
- ◆ gyakorlati probléma és feladatmegoldás;

- ◆ Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás
- ◆ Kötetlen, kötelező foglalkozás, szabad foglalkozás

Óvodapedagógus feladatai

- ◆ *A gyermeki személyiség fejlesztése az életkori és fejlődési sajátosságok figyelembe vételével, interaktív tanulási-tanítási módszerek dominanciájával.*
- ◆ *Sokszínű, változatos, cselekedtető, játékos elemeket tartalmazó tevékenységek felkínálása.*
- ◆ *Az egyéni tanulási utak támogatása a gyermeki szükséglethez és egyéni képességhez igazodva a gyermek cselekvéseiben*
- ◆ *Az iskolai beilleszkedés közvetett segítése személyre szabott pozitív értékeléssel, a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével.*

2.4.5 Anyanyelvi nevelés: vers-mese

Cél:

A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsfejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az anyanyelvi nevelés feladatai :

- ◆ *A gyermeki önkifejezés fejlődésének segítése, a saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerek alkalmazásával. Például: mesealakok, szituációk megjelenítése dramatizálással, bábozással, ismert mese befejezése, mozgásos átváltozás, utánzás, mimetizálás, felnőtt által megkezdett mese befejezése, mese kiegészítés, átalakítás, fantázia játékok, gyermek meséje egy-egy ismert mesehősről, mese szerkesztése megadott címről, ismert mese feldolgozása kérdések alapján, képolvasás, közös vagy egyéni beszélgetés, mesemondás különböző eszközökhöz kapcsolódva ismert mese követésével.*
- ◆ *A gyermeki vers és mesealkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében. Például: mesebefejezés rajzzal, tematikus ábrázolás ismert meséről, saját mesekönyv, meseillusztráció készítés kedvenc meséhez.*
- ◆ *Megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stiliztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében. Az irodalmi élmény együttesből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok). A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondataalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).*
- ◆ *A mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés.*
- ◆ *A klasszikus és kortárs irodalmi művek alkalmazása mellett, a csoportösszetétel figyelembe vételével, a mese, vers anyag megválasztásával a multi és interkulturális nevelés megvalósítása*

Kapcsolat más nevelési területekkel

A mese - vers legszorosabban összekapcsolódik az anyanyelvi neveléssel, zenével, az énekel, a mozgással, mozgásos játékokkal, mert az irodalom, ezen belül a mese - vers eredeti formájában nem írott, hanem kimondott, elénekelt, eltáncolt szó volt – a kisgyermek ebben az ősi formában műveli és élvezi.

Drámapedagógia szerepe a nevelésben

Az óvodai játéktevékenységekbe beépítjük a drámajátékot, mint a gyermekek fejlesztésének egyik hatékony eszközét. Programunk szerint a drámajáték az óvodapedagógus által kezdeményezhető játék, mely a legkülönbözőbb gyermeki képességek fejlődését segíti elő és egyben a kreativitást, valamint a szocializáció fejlődését is szolgálja. Másrészről képességfejlesztő játék, mert a tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók fejlődését is elősegíti, ezáltal közvetve hozzájárul az iskolára való készütség eléréséhez.

A drámapedagógia az írás, olvasás, számolás (alapkultúrák) elsajátításához szükséges pszichikus funkciók fejlődését is szolgálja.

Elősegíti:

- ◆ a pontos és differenciált vizuális észlelést
- ◆ az összerendezett koordinált mozgás fejlődését
- ◆ látott-hallott információk összekapcsolásának képességét, motoros visszaadást
- ◆ a rövid idejű vizuális-verbális memória fejlesztését
- ◆ a szándékos figyelem (10 perces figyelemkoncentráció) fejlődését

A drámajáték alapvető játékfajtái fejlesztő hatásukat tekintve egybeesnek az alapkultúrák elsajátításához szükséges fejlesztési területekkel.

A drámajáték szerepe az óvodai programunk mindennapi nevelő gyakorlatában:

- ◆ Neveléssel kapcsolatos feladatok ellátásához kapcsoljuk.
- ◆ Konfliktusok feloldásához alkalmazzuk.
- ◆ Terápiás céllal is felhasználjuk (pl.: hátrányos helyzetű gyermekek szocializációját segítheti elő).
- ◆ Képességfejlesztő játékok alkalmazásával a beszédkészséget, a kommunikációs készséget fejlesztjük.

A jól alkalmazott dramatikus nevelés eredményei:

- ◆ A közösségben, a közösségért tevékenykedő gyermek aktivitását serkenti.
- ◆ Segíti a gyermeket önmaga és a környező világ megismerésében.
- ◆ Rugalmas gondolkodást, kreativitást, önálló alkotóképességet fejleszt.
- ◆ Elősegíti a gyermek időérzékének fejlődését, térbeli és testi biztonságát fejleszti.
- ◆ Beszédképességének, nyelvi kommunikációs képességének tisztaságát is elősegíti.
- ◆ Ellensúlyozhatja a tömegkommunikációs eszközök (TV, videó) okozta passzivitást.
- ◆ Gazdagítja a szabadidő hasznos kitöltését.

2.4.6 Ének-zene, énekes játékok

Az esztétikai nevelés egyik területe, amely olyan emberformáló erő, ami kihat az egész személyiségre. Az értékes zene fogékonyra teszi az embert a szép befogadására, formálja ízlését, emberi magatartását.

Célunk:

- ◆ A gyermekek zene iránti fogékonyságának felkeltése, a befogadásra való képesség megalapozása.
- ◆ A népzenei nevelésének a saját néphagyományából kell kiindulnia, hiszen itt alkot a nyelv és a dallam tökéletes egységet.

Feladatok:

- ◆ Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése az éneklés, a zenélés felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat.
- ◆ Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenység során a gyermekek felfedezik a dallam a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
- ◆ Magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.
- ◆ Valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel.
- ◆ A néphagyományörzés mellett a Kodály alkotott módszer is folyamatosan megújulva, megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel.
- ◆ Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés, vagy a séták és kirándulások.
- ◆ A migráns gyermekek figyelembe vétele. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzeti, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek juszanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Módszertani alapelveink

- ◆ Motiváljuk a gyereket, hogy önként és szívesen tartsák be a dalos játékok szabályait.
- ◆ Segítségnyújtással, fokozatosan kívánjuk meg a tiszta éneklést, gyerekek mozgásának rendezett, esztétikus formáját.
- ◆ A zenei tevékenységekkel fejlesztjük önállóságukat, zenei alkotókedvüket.
- ◆ Vidám játékokkal, változatosan, sokféle formában közös élményt biztosítunk a gyerekeknek.
- ◆ Megmutatjuk, bemutatjuk a magyar beszéd finom ritmusváltozásait, a szép kiejtést.
- ◆ Törekszünk a játékosság és a fokozatosság elvének érvényesülésére.
- ◆ Kihasználjuk a zenei nevelés érzelmi hatását, feszültségoldó voltát.
- ◆ Törekszünk a közösségi érzés kialakítására és megerősítésére, hiszen a körjátékok közösségi jellege e téren sok fejlesztési lehetőséget biztosít.
- ◆ Kihasználjuk a zenei nevelés adta lehetőségeket az értelmi nevelés fejlesztése érdekében is.
- ◆ Az óvodapedagógus a gyermeki személyiség tiszteletben tartásával erősítse a gyermekben a zene, a mozgás, a hagyományok iránti érdeklődést, szeretetet
- ◆ Az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével törekszünk arra, hogy a gyermekek ismerkedjenek meg népdalokkal, gyermek játékdalokkal, népi játékokkal.
- ◆ A fokozatosság elvét követjük a zenei anyag feldolgozásában, a játékok sorrendjében a zenei képességek fejlesztésében.

- ◆ A gyermeki motiváltság és aktivitás elvének figyelembe vételével tegyük lehetővé, hogy minél gyakrabban mozogjanak, énekeljenek, táncoljanak szabad levegőn.
- ◆ *A zenei kreativitás fejlesztése (mozgás rögtönzés zenére, dallam, ritmus variációk kitalálásának ösztönzése stb.) az önkifejezés újabb csatornáját nyitja meg a gyermekek előtt.*

Gyermeki tevékenységek

- ◆ A gyerekek reagálnak a zenére mozdulataikkal, tekintetükkel, hangadással.
- ◆ Mondókáznak, érzik az egyenletes lüktetést, tapsolnak.
- ◆ Játékos mozgásokat végeznek, mondókákra, dalokra, dalos játékokra.
- ◆ Tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelnek, mondókáznak.
- ◆ Különböző hangerővel énekelnek.
- ◆ Dallamot kézmozdulattal kísérik.
- ◆ Hallás alapján visszaénekelnek.
- ◆ Ritmusmotívumokat tapsolnak.
- ◆ Megismerik néhány hangszer használatát, használják őket.
- ◆ Térformákat alakítanak, egyszerű tánclépéseket ismernek meg.
- ◆ Zenei fogalmakat összekapcsolnak.
- ◆ Dallamokat találnak ki, dallamokat újítanak, zörejeket különböztetnek meg.
- ◆ Cigánygyerekek tánctudása megjelenik a zenei nevelésben.
- ◆ Höcöggetők, lovagoltatók, ölbeli játékok, játékos utánzó mozzanatokkal kísért nép daljátékok, mondókák.
- ◆ Egyenletes lüktetést is érzékeltető játékos mozdulatok.
- ◆ Tiszta, szép, egyéni és közös éneklés.
- ◆ Zene hallgatása
- ◆ Dalok ritmusának, ütemének megkülönböztetése, mozgása.
- ◆ Hagyományőrző tevékenységek során népdalok, népi dalos játékok megismerése.
- ◆ Ütőhangszerek használata – dob, cintányér, triangulum, csörgők stb.
- ◆ Szabad levegőn végzett harmonikus testmozdulatokkal kísért éneklés, táncolás, mozgás.

Az ének zene, énekes játék hatása a gyermek nyelvi-kommunikációs fejlődésére

Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel. Beszéd és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása. A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása. Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játék helyzetekben (felelgetős énekes játékok).

Sikerkritérium

A gyerekek nagyobb többsége szívesen és örömmel mondókázik, énekel, táncol, mozog zenére.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Legszorosabb kapcsolatban az anyanyelvi és az érzelmi neveléssel áll. Erősíti az interperszonális kapcsolatokat, az értelmi fejlődést segíti. A közösen átélt zenei örömök és élmények elsza-
kíthatatlan szálakkal kapcsolják össze a gyerekeket és a felnőtteket.

A zenei élmény szorosan kapcsolódik a mese-vers és ábrázolási tevékenységekhez, mert serkenti a gyermekek kép és irodalmi alkotások iránti kíváncsiságát.

Szoros a kapcsolata a testneveléssel, hiszen miközben felidézi a mondókákat, dalokat, ezáltal fejlődik, formálódik, rendezettebbé válik mozgása, testtartása esztétikusabb lesz.

2.4.7 Vizuális tevékenységek

(gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás)

Célunk:

- ◆ A gyermek élmény és fantázia világának képi, szabad önkifejezése.
- ◆ A gyermekek tér – forma - szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek.

Ezen tevékenységek az óvónő által biztosított feltételekkel, az egyéni fejlettséghez és képességhez viszonyítva segíti a képi - plasztikai kifejezőképesség, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését.

A gyermekek tér, forma, szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását segíti.

Komplex folyamat, hiszen magába foglalja az esztétikai élmények elsajátítását, az esztétikai befogadáshoz szükséges készségek kialakítását, érzelmek felkeltését, helyes esztétikai ítéletek és ezzel az esztétikai ízlés kialakítását, alkotói készségek megalapozását.

Az óvodapedagógus feladatai

A belső képek gazdagítása a mese, vers, ének, énekes játék eszközeivel, a gyermeki ábrázolás ösztönzése alkotó légkör teremtésével, változatos lehetőségek felkínálásával.

A gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó alakító önkifejezés fejlődésének segítése.

Az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása

Az eszközök célszerű, biztonságos, takarékos, kreatív használatára szoktatás.

Az egyes technikákhoz kapcsolódó munkafogások, megoldások, az eszközök bemutatása, használatuk megnevezése, a gyakorlásra való ösztönzés..

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajz, mintázás, kézi munka tevékenységben

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nem verbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókinccs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés, az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.

Módszertani alapelveink

- ◆ Szem előtt tartjuk, hogy a gyerekeket esztétikus, gondolkodásra, alkotásra ösztönző tárgyakkal vesszük körül.

- ◆ A gyerekek eltérő életkori sajátosságait figyelembe vesszük vizuális fejlődésüknél.
- ◆ Megerősítjük a gyerekeket formateremtő szándékukban, eredetiségükben, kreativitásukban.
- ◆ Új ötletek adásával ösztönözzük a gyerekeket gyűjtött tárgyakkal való építésre, téralakításra.
- ◆ Játék közben biztosítjuk azokat az eszközöket, amik vizuális részfunkcióikat, finommotorikájukat fejleszti.
- ◆ Figyelemmel kísérjük az építgetés egyéni próbálkozásait.
- ◆ Ösztönözzük a gyermekek komponáló képességének kibontakozását.
- ◆ Engedjük érvényesülni a gyermek egyéniségét a színhasználatban, képalkotásban.
- ◆ Erősítjük próbálkozásaiban a formateremtő szándékot, kreativitást, eredetiséget.
- ◆ Lehetővé tesszük a változatos anyaghasználatot.
- ◆ Törekszünk a környezet szépítésére.
- ◆ Gondoskodunk a folyamatos bemutatásról (csoportszobában és a szülők által látható helyen).

Gyermeki tevékenységek

Képalakítás:

- ◆ Rajzolnak, festenek, agyaglenyomatokat, képi kompozíciókat készítenek, emlékezet, képzelet, megfigyelés alapján ábrázolnak, díszítenek, alkotnak, manipulálnak a különböző anyagokkal.
- ◆ Tépnek, vágnek, ragasztanak, varrnak, fonnak, szőnek, hajtogatnak, különböző, lehetőleg természetes anyagok felhasználásával.
- ◆ Képeket alkotnak nagyméretű helyen: udvaron, aszfalton, kerítésen.
- ◆ Megismerik, és bátran használják a színeket.
- ◆ Érdeklődés a környezet színei iránt.
- ◆ Rajzolás nagy méretben (udvaron földre, aszfaltra krétával).
- ◆ Színre, formára, kompozícióra vonatkozó tapasztalatok és megfigyelések.
- ◆ Mesék, történetek, események elképzelése, képi ábrázolása.
- ◆ Képeskönyv, leporelló készítése kivágott képekből, további díszítése saját rajzaikkal.
- ◆ Egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése eltérő formájú, nagyságú, anyagú papírra élmények, vagy elképzelések szerint.
- ◆ Fő és keveréssel előállított színekkel kompozíciók, bábok, álarcok, díszletek festése, rajzolása.
- ◆ Emberalakok környezetben található kedves, érdekes tárgyak, formák, jelenségek megfigyelése, emlékezet alapján történő megjelenítése.

Plasztikai munkák:

- ◆ Emberalakot, állatfigurát mintáznak.
- ◆ Játékot, modelleket, bábokat, ajándékokat készítenek, barkácsolnak.
- ◆ Díszítik az elkészült alkotásokat.
- ◆ Természeti tárgyak gyűjtése, összehasonlítása, szétválogatása, csoportosítása.
- ◆ Formákra, alakíthatóságra vonatkozó tapasztalatszerzés.
- ◆ Mintázott figurák téri kompozícióba rendezése.

Építés:

- ◆ Nagy térben, nagyobb elemekből, anyagokból és saját testükből - búvóhelyeket, házat, kuckót, sátrat és térbeli alakzatot hoznak létre.
- ◆ Különböző maketteket építenek, és berendeznek saját maguk alkotta elemekből.
- ◆ A környezetben található esztétikus jelenségek megfigyelése.
- ◆ Térbeli tapasztalatok és megfigyelése.
- ◆ Évszakok kihasználása építkezésnél (hó, homok, víz).
- ◆ Műalkotások nézegetése, megismerése.
- ◆ Művészeti albumok nézegetése.
- ◆ Nagyobb makettek készítése közösen.

Műalkotások nézegetése:

- ◆ Múzeumokkal, kiállításokkal, műemlékekkel, szép parkokkal, kézműves műhelyekkel ismerkednek.

Sikerkritérium

A gyerekek nagyobb csoportja örömet lel a különböző vizuális tevékenységekben, változatos technikát alkalmazva helyesen használják az eszközöket.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Legszorosabb kapcsolatban az érzelmi és környezeti neveléssel van. Ábrázolás során megjelenítik érzelmeiket, hangulatukat, környezethez való viszonyukat, ábrázolják tágabb – szűkebb környezetüket.

Tartalmában és feladataiban konkrét összefüggést mutat a játékkal, a környezet megismerésére neveléssel, a matematikai neveléssel. Az anyanyelvi neveléshez elsősorban a szavak mögötti képzetanyag formálásával járul hozzá. Az ábrázoló tevékenységhez és annak tartalmához kapcsolódó beszéd rögtönzésével, a mesék – versek kép megjelenítésével a gyerekek gondolkodása, nyelvi kifejezőképessége sokoldalúan fejlődik.

2.4.8 Mozgás, mozgásos játékok

A tevékenység célja:

- ◆ A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.
- ◆ A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarat tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve
- ◆ A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül.

Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabadlevegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

Feladatok:

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdni.

- ◆ A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el.
- ◆ A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje, előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének.
- ◆ A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani.
- ◆ Az intenzív változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk.
- ◆ A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlődéséhez is.
- ◆ A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

Óvodapedagógus feladatai

- ◆ *A társakkal végzett együttmozgás tapasztalatainak gazdagításával a gyermek énhatárainak, a másik észlelésének, az önfegyelem, alkalmazkodás, kooperáció képessége fejlődésének elősegítése.*
- ◆ *A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése.*
- ◆ *A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével a mozgásigény kielégítése, illetve ösztönzés a mozgásra az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlásával..*
- ◆ *Változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségek biztosítása a mindennapos mozgásra, valamennyi gyermek számára (mindennapos testnevelés, testnevelés szabad mozgáslehetőségek kihasználásának nyomon követése).*
- ◆ *A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével.*
- ◆ *Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása*

Módszertani alapelveink

- ◆ Érvényesítjük a játékosság elvét, alkalmazkodva a csoport általános fejlettségi szintjéhez.
- ◆ Figyelembe vesszük a gyerekek saját elgondolásait, ötleteit a tevékenységek során.
- ◆ Következetesen ösztönözzük a gyerekeket a szabályok pontos betartására.
- ◆ Törekszünk a gimnasztikai alapformák változatosságára.
- ◆ Dicsérettel erősítjük a helyes feladatvégzést.
- ◆ Szem előtt tartjuk a fokozatosság elvét a gyakorlatok összeállításakor.
- ◆ Biztosítjuk az eszközök változatosságát az évszaknak megfelelően.
- ◆ Szokásrendszerükbe beépítjük a mindennapos tudatos mozgást, hogy ez a gyermekek természetes igényévé váljon.
- ◆ Megteremtjük a szükséges feltételeket a nagy - és finommotorikus mozgásokhoz a csoportszobában, tornaszobában és az udvaron egyaránt.
- ◆ Figyelembe vesszük a tehetséges, a cigány és a saját nevelési igényű gyerekek mozgásigényét, eltérő képességeit.
- ◆ A testnevelés megszervezésénél és bevezetésénél az óvónő tartsa szem előtt a csoport

egészségi állapotát, teherbíró képességét, egy-egy gyermek fáradékonyságát, teljesítőképességét.

- ◆ Biztosítsa az óvónő a gyermekek aktivitását, a mozgás élményszerűségét.
- ◆ Adjon lehetőséget az óvónő arra, hogy a gyermekek egymást segítsék.

Gyermeki tevékenységek

- ◆ Nagymozgást fejlesztő gyakorlatok: járás, futás, ugrás, csúszás, kúszás, mászás, függeszkedés gyakorlatok.
- ◆ Egyensúly-fejlesztő gyakorlatok: állás, járás, kúszás, mászás, ugrás, hossz tengely körüli gurulás, guruló átfordulás, padgyakorlatok. Szabadidőben pörgő, forgó, ringatózó, hintázó, lengő mozgások, rollerezés.
- ◆ Szem – kéz, szem - láb koordinációs gyakorlatok: labdadobás, járás, futás, szökdelő ugrás, függés, mászás gyakorlatok.
- ◆ Finommotorikát fejlesztő gyakorlatok: kézfej, ujj, lábfej, lábujj gyakorlatok.
- ◆ Statikai hibák koordinálása, megelőzése: gerincgyakorlatok, lábboltozat erősítés.

2 – 3 – 4 éveseknél:

- ◆ A természetes nagy mozgások fejlesztése érdekében a gyermekeknek legyen lehetőségük minél több csúszásra, mászásra, bújásra a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

4 - 5 éveseknél:

- ◆ Nagyobb hangsúlyt kap a szem - kéz, szem - láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. Ennek érdekében álljon módjukban minél többet célba dobni, labdázni, ugrókötelezni.

5 - 6 - 7 éveseknél:

- ◆ A gyermekek mozgásuk és tevékenységük folyamán minél több eszközt használjanak, mert e közben is fejlődik finommotorikus képességük.

A játéktevékenység során a gyermekek úgy használják a tornaeszközöket, hogy önmagukat és társaikat ne veszélyeztessék. Az udvari játékban a nagyobbak mutassanak példát a kisebbeknek, és ha kell, segítsék őket.

Sikerkritérium

A gyerekek nagyobb csoportja és képességeinek megfelelően, örömmel végzi a különböző nehézségű differenciált feladatokat.

Kapcsolat más nevelési területekkel

- ◆ Legszorosabb kapcsolatban az értelmi, a zenei, a környezeti neveléssel és az egészséges életmódra neveléssel van.
- ◆ A mozgásfejlesztés elősegíti a szellemi aktivitást.
- ◆ Hatással van a gyermekek értelmi fejlődésére, a hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalmak és keresztcsatornák fejlődését. A téri irányok és különböző formák bemozgásával fejlődik észlelésük.
- ◆ A testrészek, téri irányok és különböző formák megismerésével gyarapodnak ismereteik.
- ◆ Mozgás közben számtalan lehetőség nyílik a mennyiségi, formai, vizuális és környezeti tapasztalatok szerzésére, a testrészek nevének gyakorlására.

- ◆ Az óvodai élet során a gyermekek megszokják a rendszeres, tudatos testmozgást, így a természetes igényükké válik.
- ◆ A helyes életritmus, a mozgás és pihenés egyensúlya nagy fontosságú a gyermekek egészségének megőrzése szempontjából.
- ◆ Az edzés, valamint a megfelelő terhelést nyújtó séták, kirándulások alkalmával fejlődik a gyermekek betegségekkel szembeni ellenálló képesség és állóképessége.
- ◆ A különböző mozgások mondókával, dallal való összekapcsolása elősegíti az irodalmi és zenei élmények átélését, és hatással van a hangképző szervek az arcmimika fejlődésére. A népi mozgásos játékok, dalos játékok, táncok fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, és pozitívan befolyásolják érzelmviláguk fejlődését.
- ◆ *Anyanyelvi neveléssel: a gyermekek képessé válnak verbális utasítások követésére, speciális kifejezésekkel szókincsük bővül.*
- ◆ Az egészséges életmód kialakításával: a gyermekek mozgásigényének kielégítése az életkori és egyéni sajátosságokra épülő mozgásanyag gyakorlása elsődleges hatást gyakorol az életmódbeli szokások alakításában.

2.4.9 Külső világ tevékenység megismerése

(Természet – Társadalom – Ember)

Cél:

- ◆ A közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt.
- ◆ A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető.

A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermekek számára.

Feladatunk:

- ◆ Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással, és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.
- ◆ A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben, vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak érékeire és szépségeire.
- ◆ A komplex foglalkozáson tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről.

Óvodapedagógus feladatai:

A szülőföld, hazai táj, a népi, helyi, családi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeinek megismerését közvetítő tapasztalatszerzési lehetőségek tervszerű biztosítása. Konkrétumok megtervezése pl. a kirándulásokkal, ünnepekkel, gyűjtött tárgyakkal kapcsolatban

A spontán helyzetek matematikai tapasztalatszerzésre való felhasználása mellett, a tevékenységekben való alkalmazás lehetőségeinek gazdagítása, problémahelyzetek teremtése a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált fejlesztés

Az önálló véleményalkotás, döntési képesség megalapozása problémahelyzetek mérlegelésével, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok közös összegzésével, irányított és spontán megfigyelésekből adódó vélemények cseréjével.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében

A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.

A megtapasztaláson alapuló megismerés, információszerzés sokoldalú biztosításával a gyermek aktív, passzív szókincsének mennyiségi és minőségi gyarapítása, ezzel párhuzamosan a fogalmak körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása, a beszéd, a mondatalkotás aktivizálása, a kontextusos beszéd gyakorlása

Módszertani alapelveink

- ◆ A gyerekek ismereteit élménynyújtással bővítjük.
- ◆ Kialakítjuk a gyermekekben a pozitív érzelmi viszonyt a természethez, az emberi alkotásokhoz, személyes példamutatáson keresztül.
- ◆ Érvényesítjük a környezet tevékeny megismerését a gyermekek aktivitására építve, erősítve a felfedezésben az önállóságot.
- ◆ Törekszünk a komplexitásra, a környezeti összefüggések megismerésében.
- ◆ Szem előtt tartjuk a tudományos alapú ismeretek nyújtását, érthetőségét.
- ◆ Hangsúlyozzuk a környezetvédelem jelentőségét.
- ◆ A természet védelmére, a természeti értékek megbecsülésére nevelünk.
- ◆ A gyermekeket olyan ismeretekhez juttatjuk, amelyek segítik őket az életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz, ismeretek folyamatos elsajátításán keresztül.

Gyermeki tevékenységek

- ◆ A gyermekek az óvónő irányításával a mindennapi tevékenységek közben megismerkednek környezetükkel.
- ◆ Képesek tájékozódni az óvoda környékén és helyiségeiben.
- ◆ Megfigyelik a természeti környezetet, és élményeket gyűjtenek.
- ◆ Örömmel gyűjtik a természet kincseit.
- ◆ Szívesen beszélnek élményeikről, kérdéseket tesznek fel.
- ◆ Felfedezéseik során olyan tapasztalatok birtokába jutnak, melyek a környezetben való biztos eligazodáshoz szükségesek.
- ◆ A felfedezések során élményekhez jutnak, melyek erősítik kötődésüket a természethez, megtanulják annak védelmét.
- ◆ Szimulációs játékban megjelenítik a velük történő eseményeket, az általuk ismert foglalkozásokat, megnevezik a testrészeket, érzékszerveket és azok védelmét, egészségvédelmét.
- ◆ Ismerik a helyes gyalogos közlekedés szabályait, a főbb közlekedési eszközöket.
- ◆ Színeket és árnyalatokat felismerik különböző tevékenységek közben.
- ◆ Megfigyelik a növények, állatok fejlődését különböző időszakokban.
- ◆ Megismerik az állatokat, azok jellemző tulajdonságait, össze is hasonlítják őket.
- ◆ Tevékenyen részt vállalnak az óvodai környezet formálásában.
- ◆ Család tagjait, munkáját, játékban reprodukálják.

Sikerkritérium

Környezeti nevelésünk akkor hatékony, ha a gyerekek nagyobb csoportjában pozitív viszony alakul ki, és megfelelő ismereteket szereznek környezetükről.

Kapcsolat más nevelési területekkel

A természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körülölelik a többi nevelési területet. Maguk a természeti és társadalmi témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz, összefüggnek.

Szervesen kapcsolható a gyermekek alapvető tevékenységéhez, a játékhoz. A természeti és társadalmi környezetből szerzett ismereteiket játékukban felhasználják, és folyamatosan gyakorolják, munkatevékenységükben alkalmazzák.

A látvány az esztétikum érzelmileg viszi közelebb a gyermekeket a természethez. Az attitűd pozitív irányú formálásához segítségül hívhatjuk a művészeteket.

Tevékenységeket végezhet a gyermek: természetes anyagokat gyűjthet, lenyomatokat, képeket készíthet. Bábokat, figurákat készíthetünk ezekből az anyagokból, vagy a csoportszobát díszíthetjük vele, motiváláshoz használjuk őket.

Matematikai foglalkozással: eszközként alkalmazunk természetes anyagokat. A relációs összehasonlításokat a természet megfigyelésekor gyakorolhatjuk számtalan szituációban.

Mindez nem nélkülözheti az anyanyelv használatát, hisz közvetítő az emberi kapcsolatokban. Beszédkészséget fejlesztünk, szókincset gyarapítunk, miközben a természeti és társadalmi környezettel ismertetjük meg őket.

2.4.10 Társas és közösségi tevékenység

Pedagógiai programunk négyes feladatrendszere megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. Ezen képességek fejlesztése nagyon fontos az életre nevelés szempontjából. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A gyerekek alkalmazkodnak egymáshoz, és maguk is alakítják a közösségi szokásokat. Nyitottak, és képesek az adott tevékenység elvégzéséhez. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű fejlődéséhez.

A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, ami számára nem veszélyes.

Feladatunk:

- Az egyéni élményen túl, a közös élmény erősítése.
- A követelményeket az egyéni bánásmód érvényesítésével gyakoroltatni.
- A bizalom légkörének megteremtése.
- Állandó és alkalmi megbízatásokkal a közösségért érzett felelősségtudat fejlesztése
- Egymás segítése a játék, a gondozás és egyéb tevékenységek folyamatában.
- A megfelelő szabályok a gyermekek védettségét, nyugalma, biztonságát segítik elő.
- A gyermekek egymás közötti beszélgetésének, a kommunikáció fejlődésének biztosítása.
- Éreztesük a gyermekkel, hogy a közösség tagja, hogy szükség van rá.
- A konfliktusok megoldásában az óvónő szükség szerint nyújtson segítséget.
- A pozitív gyermeki tulajdonságok megerősítése, a negatív tulajdonságok „kiszorítása” /okok felkutatása/.
- A másság elfogadása, a tolerancia kiemelése,

Kapcsolatunk a szülőkkel az óvodáskor végéig nyitott, együttműködő (fogadóóra, nyílt nap, szülői értekezlet). Az óvoda nyitottsága hagyományok teremtésével: nyilvános közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető. (Születésnapok, névnapok, ünnepek, farsangi bál stb.).

Feladatunk az új lehetőségek feltárása a kistérségi együttműködés területén.

2.4.11 Munka tevékenység

A munkatevékenység a gyermeki személyiség formálásának fontos eszköze. *Általa fejlődnek olyan személyiségjegyek, mint a kötelességtudat, az önállóság, a felelősségérzet, a kitartás.*

Óvodapedagógus feladatai:

A játékos tevékenység helyett az aktív tevékenység jelzős szerkezet használata

(A mögötte való attitűd: a játék és a munka megkülönböztetése)

Az önkiszolgálás és a közösségért végzett munka jellegű tevékenységek eredményeinek tudatosításával az elvégzett feladat jelentőségének megláttatása, elismerése, megóvása

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenységek során:

A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései) gyakorlása, munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek megnevezése, mondatba foglalása.

Jól szolgálja a testi fejlődést, a mozgást. A tevékenységek során építjük a gyermek utánzási vágyára, kíváncsiságára, a szabad választás lehetőségét meghagyva a fejlődés jellemzőire.

Arra szoktatjuk a gyermekeket, hogy a munkát szükséges és hasznos dolognak tekintsék. A munka jellegű tevékenység is tartalmaz játékos elemeket. Az önként vállalt feladatok, munkafolyamatok végzése során a gyermek megéli a közösségért való tevékenykedés örömét is, ami normák értékek, szabályok kialakulásához vezet.

Feladataink:

- ◆ Önként, örömmel végzett tevékenység legyen.
- ◆ Keltsünk érdeklődést a munka iránt.
- ◆ Munkakészségek és képességek kialakítása.
- ◆ A munka folyamán erősítsük a gyermekekben a segítséget, együttműködést, az együttes munkáért érzett felelősséget.
- ◆ Biztosítsunk megfelelő, biztonságos eszközöket a sokszínű tevékenységhez..
- ◆ Kiemelt helyet kapjon a nevelés folyamán a biztonsági és egészségügyi előírások betartása, betartatása.
- ◆ A nemek társadalmi egyenlőségének elősegítése oly módon, hogy valamennyi munkajellegű tevékenységet a lányok és a fiúk egyaránt gyakorolják.

Az óvodai munka területei az óvodákban

- ◆ Önkiszolgálás – saját személyével kapcsolatos feladatok elvégzése-felnőtt segítségével.
- ◆ Naposi munka – fejlettségtől függően a kialakult szokásoknak megfelelően örömmel végezzék el a feladatokat.
- ◆ Alkalmoszerű megbízások – a nap folyamán kialakult tevékenységek közben kisebb segítségeket kérhetünk.

Növény és állatgondozás:

- ◆ Óvodán belül: élősarok, akvárium, virágoskert

- ◆ Óvodán kívül: a családok bevonásával részt vehetünk egy-egy munka megismerésében (almaszüret, disznótor stb.)
- ◆ Szükségleteket kielégítő munka: olyan tevékenységek melyeket élveznek a gyerekek sütés, vitaminaláta készítés.
- ◆ Környezet rendjének megőrzése: óvodáink a környezetvédelmi munkaközösség tagjaival az élen, szervezeten és tudatosan óvják, védik a természetet, és erősítik a gyerekekben az ehhez kapcsolódó viselkedési normákat.
- ◆ Felvállalt feladatok: Az óvodák külső és belső környezetének tisztántartása. Az évszakoknak megfelelő munkavégzés. sepregetés hólapátolás stb.

A gyermeki munka sajátosságai:

- otthonról hozott tapasztalatokon is alapul,
- önállóan választható,
- rendszeres, folyamatos.

2.4.12 Szabadidős tevékenység

A szabadidős foglalkozásoknak azért kell megtalálni a saját helyét és szerepét óvodai nevelésünk során, hogy a gyermek megtanulhassa, hogyan gazdálkodjon az ön maga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel. Ügyelnünk kell arra, hogy ne csak külső irányítás alapján tevékenykedjen. Az egész napos óvodai életben erre délután nyílik lehetőség.

Tevékenység formák:

- ◆ Gyógytestnevelés
- ◆ Zenés ritmikus torna
- ◆ Néptánc
- ◆ Drámapedagógia
- ◆ Környezet és természetvédelem
- ◆ Bábozás, nyelvi játékok megismerése
- ◆ Szlovák nyelv és néphagyomány ápolása
- ◆ Német nemzetiségi kultúra megőrzése
- ◆ Zene ovi
- ◆ Meseház

2.4.13 Matematika

A matematika az óvodai nevelésben, komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére, tevékenységére, tehát megismerési vágyára épül. A matematikai nevelést tehát komplex feladatként értelmezzük, de a fejlődés érdekében a kötött foglalkozási keretet is beépítjük a nevelés folyamatába. Mindenkor figyelembe kell venni a gyermekek életkori sajátosságait.

Az óvodai nevelésnek építenie kell a gyermek korábbi tapasztalataira. Az óvodában, az életkori sajátosságok miatt a matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzásos, minta- modellkövető;
- spontán, játékos tapasztalatszerzéssel;
- az óvónő által irányított megfigyelésre épülő;
- gyakorlati probléma- és feladatmegoldó;
- a gyermeki kérdésekre adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

Amikor a környezet megismeréséről beszélünk, fontos leszögeznünk, hogy a tárgyak, jelenségek tulajdonságainak alapvető jegyei közé tartoznak formai, mennyiségi jellemzőik, halmazállapotuk is.

A környezet változásainak megfigyelése sem képzelhető el matematikai alapismeretek nélkül. A matematikai tapasztalatszerzés tehát természetes környezetben a legeredményesebb. A matematikai nevelés hozzájárul a gyermekek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozásához.

A környezet megismerése során szerzett élmények, tapasztalatok a matematikai tevékenységek lehetőségének tárházát kínálják a nevelés számára.

Játék és szabadidőben folyamatosan létrejönnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására. Kötött formában rendszerezzük, rögzítjük – gyakorlással – a megszerzett ismereteket, a tehetséges, a hátrányos helyzetű és etnikai kisebbséghez tartozó gyerekek fejlesztésére külön figyelmet szentelünk.

Cél: megteremteni annak a lehetőségét, hogy tevékenykedés, cselekvés során fejlődjenek gyermekeink képességei, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, rátalálás, felismerés és tudás örömet.

Fejlesztő - nevelő munkánkat a valóság megismerésével, érzékelés, észlelés, megfigyelés útján két szinten erősítjük.

I. szint:

Matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése.

II. szint:

Intenzív fejlesztés, iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerzése, rész-képességek, műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

Módszertani alapelveink

- ◆ Pozitív érzelmi viszony kialakításával segítjük a problémahelyzetek megoldását.
- ◆ Érdeklődésüket felkeltve, képességeikre építve fejlesztjük a matematikai ismereteiket.
- ◆ A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten, és kötötten valósítjuk meg.
- ◆ Szemléletesség, érthetőség jellemzi a matematikai ismeretátadásunkat.

Gyermeki tevékenységek

- ◆ Aktivitásuk és érdeklődésük során tapasztalatokat szereznek a közvetlen és tágabb természeti, emberi - tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól.

- ◆ Tárgyakat, személyeket, halmazokat hasonlítanak össze, válogatnak szét, sorba rendeznek, összemérnek, párosítanak szabadon, vagy megnevezett tulajdonság szerint.
- ◆ Tárgyak, eszközök, személyek segítségével, manipulálással matematikai tevékenységeket végeznek.
- ◆ Sorozatokat készítenek mennyiségi tulajdonságok szerint.
- ◆ Egyszerű megállapításokat fogalmaznak meg, eldöntik annak igazságát.
- ◆ Változásokat ismernek fel, megmutatnak, megneveznek.
- ◆ Irányított összehasonlításokat végeznek, kérdések szerint.
- ◆ Tárgyakat, halmazokat mérnek össze matematikai tulajdonságuk alapján.
- ◆ Megismerik a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát, tő és sorszámokat.
- ◆ Szabadon építenek különféle elemekből, lemásolnak, síkbeli alkotásokat hoznak létre.
- ◆ Tapasztalatokat szereznek a tükrös és nem tükrös alakzatokról.
- ◆ Tájékozódnak a térben és síkban ábrázolt világban, nyitott és zárt vonalak között.
- ◆ Azonosítják és megkülönböztetik az irányokat.

Sikerkritérium

Matematikai nevelésünk akkor sikeres, ha a gyerekek többsége matematikai tapasztalatait sikeresen alkalmazza mindennapjaiban.

Kapcsolat más nevelési területekkel

Szoros a kapcsolata a nevelés többi területével, leginkább a környezet megismerésére neveléssel, amely segíti a gyermekek külvilágról szerzett tapasztalatainak feldolgozását, és ezzel segíti értelmi s érzelmi fejlődésüket.

2.4.14 Kapcsolatrendszer

Óvoda- család kapcsolat:

- ◆ *Szemléletformálás a családon belüli arányos munkamegosztás működtetése érdekében.*
- ◆ *Figyelem ráirányítás arra, hogy a gyermek szabadon kifejlesztheti személyes képességeit, szabad választási lehetőséggel bír anélkül, hogy szigorú nemi szerepek által meghatározott korlátozások vonatkoznának rá (kézműveskedő, főzőcskéző, babázó, lányokkal játszó kisfiú, építkező, autózó, szerelő, főleg fiúkkal játszó kislány).*
- ◆ *Szemléletformálás: az iskolára való előkészítés az óvodában nem külön feladat, foglalkozás, hanem a gyermeki személyiséget kibontakoztató 3-4 éves nevelési folyamat eredménye, az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést. A szülők tájékoztatása a kimenő gyermekek aktuális fejlettségi szintjét, fejlődési jellemzőit, fejlesztési feladatait tartalmazó dokumentum kérésének és iskolába általuk való továbbításának lehetőségéről.*
- ◆ Törekszünk tartalmas kapcsolatot kialakítani a családdal. Az óvodai nevelés a családra épül, a kettő összhangja teremti meg a harmonikus fejlődés feltételeit.
- ◆ A gyermekek nevelése érdekében elengedhetetlen a kapcsolat mélyítése. Ki kell használnunk a szülők érdeklődését, és ténylegesen együtt nevelő partnerré tenni a családot.

Fő elveink:

- A szülő találjon az óvónőben támaszt, segítőtársat gyermeke fejlesztésében,
- Az óvoda nyitottsága biztosítsa az állandó kapcsolattartást,
- Az óvónők és a szülők alkalmazkodjanak egymáshoz

Együttműködésünk formái:

- Szülői értekezletek,
- Családlátogatások, (óvodába kerülés előtt)
- Nyitott napok,
- Pedagógiai előadások,
- Közös programok, ünnepek,
- Közös kirándulások.

Kapcsolattartás a szülővel az inkluzív pedagógia jegyében:

- *A család a szocializáció első színtere.*
- *Erősítjük családi nevelést.*
- *A szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk.*
- *Személyes kapcsolatot alakítunk ki a szülővel.*
- *A családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk.*
- *A szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.*
- *A gyermeknevelés szakmai támaszrendszerének kiépítésére törekszünk.*

Óvoda-iskola kapcsolat:

- ◆ *Együttműködés az óvodából az iskolába való átmenet megkönnyítése érdekében. Konzultáció az óvodai kompetencia alapú nevelésről. Visszacsatolás a partneri igény/elégedettség mérés eredményeiről.*
- ◆ *Figyelem felhívás arra, hogy a kimenő gyermek aktuális fejlettségi szintjét és a fejlesztés feladatait tartalmazó dokumentumot kérhetik a szülőktől. Konzultáció óvodából iskolába érkező gyermek átmeneti állapotának jellemzőiről.*
- ◆ *Az indirekt hatások mellett tudatos szemléletformálás, a szülők bevonása az óvodában a gyerekekkel együtt megvalósuló tevékenységekbe, kezdeményezésekbe (papírgyűjtés, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, a háztartásban felesleges csomagolóanyagok gyűjtése óvodai felhasználásra, közös kirándulás stb.).*

Az utolsó óvodai évet kapcsoljuk össze az iskola megismerésével. Szülői értekezleten a szülők megismerkednek az iskolaérettség kritériumaival. Tájékoztatást kapnak az iskolákban választható tagozatok tanítási módszerek széles skálájáról, meghívott vendégek az iskolaigazgatók és leendő elsős tanítók beszámolójából. Lehetőségük van az iskolai nyílt napok megtekintésére is. Az óvónők gyermekeikkel együtt meglátogatják az iskolát, megismerkednek annak helyi programjával.

- ◆ *Közös beszélgetések, játékos együttlét teszi hangulatossá az ott tartózkodást. A volt óvodásainkat meghívjuk rendezvényeinkre, ünnepeinkre.*
- ◆ *Figyelemmel kísérjük volt óvodásaink iskolai beilleszkedését, meglátogatjuk őket az I. osztályban.*

Óvodapedagógus feladatai:

- ◆ *A komplex intervenciós (beavatkozási) stratégia, cselekvési terv és gyakorlat kidolgozása a helyi szükségletek alapján.*
- ◆ *A stratégiai terv tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat (az óvodapedagógusok speciális képzettségeinek kihasználása, a logopédus, pszichológus, gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi intézmények, szociális ágazat bevonása, szülői klub, fogadóóra, játszó délután, szülők bevonása különböző*

módszerekkel a nevelési folyamatba, projektek közös megvalósítása, saját kedvelt tevékenység bemutatása, nyitott ünnepek, stb.).

- ◆ *A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján.*
- ◆ *A szülő gyermek interakció egyéni stílusainak respektálása.*
- ◆ *A szülő segítése gyermeke viselkedésének értelmezésében*

Tagóvodák:

Tagóvodáink között állandó, folyamatos kapcsolat alakult ki. Együtt szervezzük és tartjuk a nevelőtestületi értekezleteket, előadásokat, bemutatókat, közös szakmai kirándulásokat és egyéb rendezvényeket.

Bölcsőde:

Megismerjük nevelési programjukat, gyermekek életét a bölcsődén belül életükkel, hogy a leendő kiscsoportosokra hogyan építhetünk. Óvodai és bölcsődei napokat tartunk a jobb megismerés érdekében, együttjátás, ajándékkészítés a látogatások alkalmával. Az óvónők bábcsoportja ünnepek alkalmával a bölcsődében is szerepel (Télapó, Húsvét, stb.).

Intézményünk egyéb kapcsolatai:

Fenntartó:

Az óvodák, a képviselő-testület, a polgármester kapcsolatát a segítő együttműködés jellemzi.

- Művelődési bizottsági beszélgetések
- Óvodavezetői beszámolók

Közművelődési Intézmények:

Folyamatos és rendszeres szervezett programokat nyújtanak számunkra, rendezvényeinknek, ünnepeinknek helyet biztosítanak.

- gyermek műsorok,
- gyermeknap
- könyvtárlátogatás,
- mozi előadás,

Petőfi emlékmúzeum:

- kiállítások látogatása,
- szavalóversenyek rendezése,

Egészségügyi szervek:

- Védőnő, orvos, családsegítő szolgálat.
- évente orvosi vizsgálat,
- iskola alkalmassági vizsgálat,
- tájékoztató előadások.

Hagyományteremtő kapcsolatot alakítottunk ki:

Zeneiskolával, tartalmaz kapcsolat ünnepélyek szervezésénél.

Vidéki óvodákkal: szakmai látogatások, a megismerés, baráti kapcsolat kialakítása érdekében.

Nemzetiségi szervezettel való kapcsolat:

- a szlovák kultúra, nyelv fejlesztése,
- német kultúra, nyelv fejlesztése
- közös programok

- Cigány kisebbségi szervezet:
- folyamatos háttér megismerés,
- szociokultúra fejlesztése, segítségnyújtás,
- speciális fejlesztési programok megismertetése.

Humán szolgáltató:

- idősek köszöntése műsorok megszervezésével,
- ajándékozás idősek napján, karácsonykor, anyák napján.
- az idősek babaruhát varrnak az óvodának.

2.4.15 Hagyományrendszerünk

A gyermekek életébe ágyazva jelenítjük meg az ünnepeket, melyek a családdal együtt az érzelmi nevelésre és a hazaszeretetre összpontosítanak.

Célunk:

Az óvodai nevelési módszerek segítségével, a gyermekek spontán szerzett tapasztalataival és célirányos bővítéssel gazdag érzelmekhez juttatni gyermekeinket.

A gyermek és óvodák életével kapcsolatos napok:

- Születésnapok megtartása, kellemes bensőséges percek átélése.
- Szüreti napok, hagyományörző tartalommal
- Advent, Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, - egyéb ünnepeink, melyekkel a közös együttlét örömeiben osztozunk,
- Környezetvédelmi napok megrendezése, tagóvodákkal közösen. Madarak, Fák gyerekek napja.
- Föld napja, Állatok napja, Víz napja.
- Szavaló verseny megrendezése.(nagy csoportosok).
- Tánc világnapja (néptánc, moderntánc és népi gyermekjátékok.)
- Rajzpályázat jeles napok alkalmával
- OVI kupa –játékos sportvetélkedő
- Nemzeti ünnepeink megtartása, - hazaszeretetre nevelés, (március 15. október 23.)
- Egészségvédelmi napok a tagóvodák közreműködésével, játékos vetélkedők megszervezése a családok bevonásával.
- Gyermeknap,- különböző programok, családi kirándulások,
- Óvodapedagógiai napok rendezvényei, továbbképzési céllal, kirándulás, tapasztalatszerzés, - nyitott napok az óvodákban.

- A gyermekek biztonságérzetének fejlesztése érdekében közlekedési játékok vetélkedők szervezése, (kressz park)
- Pedagógus és nyugdíjas napok megtartása nevelőtestületi körben.

2.4.16 Sajátos feladataink

2.4.16.1 Gyermekvédelem

A gyermekvédelem fogalma tágabb értelemben magába foglalja a gyermeket körülvevő környezetet. Benne a család, a nevelési, oktatási, és egészségügyi intézmények által biztosított feltételeket a születéstől a felnőtté válásig.

Nagy hangsúlyt helyez a gyermekek differenciált fejlesztésére, mindent el kell követnünk a gyermeki személyiség fejlődése érdekében.

E feladatnak való megfelelés legfontosabb feltétele az óvodákban dolgozó gyermekvédelmi felelősök és az önkormányzat gyermekjóléti, és gyermekvédelmi munkát végző szakembereinek összehangolt, hatékony munkája.

Ennek során biztosítani kell:

- az egészségnevelést,
- életkornak megfelelő szűrővizsgálatokat,
- életkorhoz kötött védőoltásokat,
- beiskolázás előtti vizsgálatokat.

A gyermekorvos, és védőnő figyelemmel kíséri a gyermek testi, és szellemi fejlődését, együtt működik az óvónővel, segítséget nyújt számára az iskolaérettség megítéléséhez. Egymást segítő közös munkájuk eredményeképpen sikerül felismerni idejében az enyhébb, de a gyerek sorsát befolyásoló fogyatékoságot, ami az időben megindítandó kezelés egyik feltétele.

A gyermekvédelmi munka tartalma:

- Évenként gyermekvédelmi terv készítése,
- Kapcsolattartás a Családsegítő szervezettel, Gyámhatósággal

Célja: Az eltérő szociokulturális körülmények között élő családok felkutatása, segítése.

Feladatok:

- valamennyi pedagógus feladata a gyermeket veszélyeztető körülmények feltárásában, megelőzésében, megszüntetésében való részvétel.
- tájékoztatni a szülőket a gyermekvédelmi felelős személyéről illetve elérhetőségéről

Gyermekvédelmi felelős feladata:

- elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek óvodába kerülését,
- családlátogatás indokolt esetben,
- gyermekjóléti szolgálat értesítése probléma esetén,
- rendszeres hiányzás okát feltárni, szükséges intézkedést megtenni,
- rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás kezdeményezése,
- biztosítsa a gyereket illető jogok érvényesülését az óvodán belül,
- gyermekjóléti szolgálat keretében rendezett esetmegbeszélések meghívottja, rendszeres résztvevője.

Az óvoda vezetője felel intézményében a gyermekvédelmi feladatok megszervezéséért, és ellátásáért.

Gyermekek megillető jogok:

A gyermeknek joga van:

- testi, értelmi, és erkölcsi fejlődését biztosító saját családi környezetben történő nevelkedéshez
- emberi méltósága tiszteletben tartásához, bántalmazással elhanyagolással szembeni védelemhez. Ennek a jognak az érvényesülését segíti az őt körülvevő személyek jelzési kötelezettsége.
- Szabad véleménynyilvánítási jog illeti, illetve hogy tájékoztatást kapjon jogairól és kötelezettségeiről fejlettségi szintjének figyelembe vételével.
- Joga van családjában, hozzátartozóival együtt élni. Anyagi okokból fennálló veszélyeztettség miatt nem választható el a családtól. Az anyagi veszélyeztettség megszűnésének eszköze a rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás.

A gyermekvédelmi törvény a veszélyeztetettségről:

Olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza.

A veszélyeztetettség okai:

- Anyagi okok
- Környezeti okok
a gyereket gondozó szülők életvitelében, nevelési tevékenységében –
- felmerülő negatívumok, pl. bűnözés, alkohol, drog, elhanyagolás, bántalmazás
- Magatartási ok, amely a fenti körülmények hatására alakultak ki a gyermekben
- Egészségi ok a gyereket ellátó személy betegsége, amely akadályozza a gyermek megfelelő ellátását, ill. a gyermek olyan betegsége, amelyet a család külső segítség nélkül nem tud megoldani.

Hátrányos helyzetű (eltérő szociális körülmények közül) gyermekeknél a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett.

A veszélyeztetett, ill. hátrányos helyzetű gyermekek segítésének konkrét formái:

- Térítési díjkedvezmény vagy átvállalás
- Esetenkénti ruhaneműgyűjtés
- Javaslatétel különböző adományok kiosztására
- A szülő által elmulasztott gondozási feladatok esetenkénti pótlása (testápolás), gondozási, nevelési normák, szokások erősítése a szülők felelősségének kiemelésével.

A gyermekvédelmi munkához fontos a szülők megnyerése és az állandó kapcsolattartás. A gyermekek érdekében az egyéni bánásmód fokozott érvényesítését tartjuk fontosnak.

Az integrációs nevelés

- ◆ *esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődjenek*
- ◆ *megtanítjuk a gyermekeket, hogyan éljenek egy közösségben*
- ◆ *tapasztaljuk, hogy nő a halmozottan hátrányos helyzet gyermekek száma*

- ◆ *a családok nem kis hányada segélyekből, családi pótlékból tengeti életét, gyakran veszélyeztetve a gyermekek egészségét.*

Az integrációs nevelés célja:

- ◆ *A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.*
- ◆ *A közösségbe való beilleszkedés segítése.*
- ◆ *A családi háttérből származó kulturális és szociális hátrányok csökkentése, a lemaradások folyamatos kompenzálása.*
- ◆ *Bátorító nevelés az emberi kapcsolatok kialakításában.*
- ◆ *Felelősségérzet, feladattudat kialakítása a gyermekekben.*

2.4.16.2 Nevelőtestület együttműködése

- *Továbbképzések szervezése,*
- *DIFER, PREFER tesztek segítségével a felmérések segítése, után követése.*
- *Egyéni fejlesztési tervek kidolgozásának segítése, fejlesztések követése.*
- *Fejlesztésekhez szakkönyvek beszerzése, közös értelmezése.*
- *A szükséges dokumentumok elkészítése, begyűjtése.*
- *Együttműködés segítése szülőkkel, iskolával, egészségügy, szakszolgálatok dolgozóival.*

Dokumentáció: Egyéni fejlődési napló

Pedagógiai munka kiemelt területei:

Cél: *egyéni képességfejlesztés, mely mindig az egyes gyermek aktuális fejlettségéhez igazodik. A halmozottan hátrányos helyzet gyermekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása. Sajátos nevelési igényű gyermekek, rész-képesség problémával küzdő gyermekek részére egyénre szabott fejlesztő programot kidolgozása.*

A célokból adódó feladatok:

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek szocializációjának segítése

- ◆ *HHH gyerekek beóvodázásának segítése*
- ◆ *jó kapcsolat kialakítása a szülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együtt neveléshez.*
- ◆ *a gyerekek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése.*
- ◆ *bátorító nevelés megjelenése az emberi kapcsolatokban.*
- ◆ *kölcsönös tiszteleten, feltétel nélküli szereteten alapuló kapcsolat kialakítása.*
- ◆ *az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés*

2.4.16.3 Szlovák nyelv

A kisebbségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda szlovák nemzetiségi programja

(A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló LXXVII. törvény)

„A gyökerek persze nem látszanak, de tudod, azok tartják a fát.”

/görög mondás/

A Szűcsi Óvodában 2 csoportban foglalkozunk a nemzetiségi nyelv - szlovák nyelv - kultúrájának megőrzésével.

Az óvodában 2 óvónőnek van szlovák nyelvből bizonyítványa. A szociokulturális helyzetéből adódóan, ebben az óvodában nyílt lehetőség e feladat megvalósítására.

Cél: az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően biztosítani a szlovák nyelvnek és kultúrának megismerését.

Fő feladatok: Két nyelven folyik a nevelés a középső és nagycsoportos gyerekek körében.

- ◆ Ápolni az életmódhoz kötődő kultúrát, hagyományokat és szokásokat;
- ◆ A nyelvre jellemző artikulációs gyakorlatok kialakítása;
- ◆ Gyermekek felkészítése a kisebbségi nyelviskolai tanulására;
- ◆ Segíteni a kisebbségi identitástudat kialakulását és fejlesztését.

A nevelési feladatok elérése érdekében:

- ◆ Kommunikációs helyzetek megteremtésével eljuttatni a gyermekeket a beszédmegértés szintjére;
- ◆ Beszédkészség alapozása szlovák nyelven;
- ◆ Változatos, élmény gazdag tevékenység biztosítása;
- ◆ Nemzetiségi hagyományok átörökítése.

Személyi feltételek:

A nevelőmunkát 2 óvodapedagógus végzi. Az óvónők ismerik a szlovák hagyományokat, szokásokat és fontos feladatnak tekintik a kultúrkincs továbbörökítését.

Szakmai tudásukkal hozzájárulnak az óvodai nevelés eredményességéhez. Az évente megrendezésre kerülő országos továbbképzéseken aktív részvételükkel bővítik tapasztalataikat és nemzetiségi kapcsolataikat.

A sajátos fejlesztési programszervezési formája, időkerete:

Heti két alkalommal nemzetiségi napot tartanak kötelező és kötetlen foglalkozás keretein belül, rugalmas heti és napirendben, a nyelvi szituációtól függően.

2.4.16.4 Német nyelv

A kisebbségi nevelést folytató kétnyelvű óvoda német nemzetiségi programja

" A nemzeti kisebbség jellegű nemzetiség a lakosság többségét alkotó nemzettel azonos államban együtt élő, saját anyanemzetétől határral elválasztott népcsoport.

Tagjait a nyelv, a kultúra, az összetartozás tudata, valamint nemzetiségük megőrzésére irányuló akarat tartja össze."

Kóvágó László: Nemzetiségek a mai Magyarországon
Kossuth Kiadó 1981

Császártöltés óvodában 3 csoportban foglalkozunk a nemzetiségi nyelv - német nyelv - kultúrájának megőrzésével.

Községünk lakosságának nagy részét ma is a német kisebbség alkotja. Éppen ezért a szülők kérésének megfelelően óvodánk sajátossága a német nemzetiségi nyelven folyó nevelés minden korcsoportban.

Cél: az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően biztosítani a német nyelvnek és kultúrának megismerését.

Fő feladatok:

Német nemzetiségi nyelv és kultúra, valamint a hagyományok ápolása, átörökítése

A nevelési feladatok elérése érdekében:

A német feladatok, tevékenységek az óvodai nevelés komplex részeként beleolvadnak mindennapjainkba. A gyermeki tapasztalatok és élmények megbeszélésében a kommunikációnak, az állandó személyes érintkezésnek fontos szerepe van, akár magyar, akár a nemzetiségi nyelven történik.

Személyi feltételek:

Szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert óvodánk dolgozóinak többsége beszéli a nemzetiségi nyelvet is. Csoportonként két óvónő biztosításával a nemzetiségi és magyar nyelven való kommunikálást valósíthatjuk meg a nap bármely szakában.

Német nemzetiségi nevelési programunk tartalma is a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes tevékenységrendszerén, keresztül valósul meg:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas, közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység

2.5 ÓVODA - ISKOLA ÁTMENET

Célok:

- *Az iskolába átlépés könnyed, szorongásmentes legyen. Ezáltal a kisgyerek örömmel, tele kíváncsisággal kezdje meg első osztályos tanulmányait.*
- *A gyermekbarát környezet megteremtése- a gyerekek felszabadultabbá, magabiztosabbá válhatnak.*
- *A képességek minél szélesebb körű kibontakoztatása.*
- *Az egyéni fejlődési ütem maximális figyelembe vétele.*
- *Együttműködés a családokkal.*
- *Együttműködés az óvodákkal és egyéb háttérintézményekkel.*
- *A HHH gyerekeket nyilvántartása az óvodákban.*
- *Az önkormányzatnál egyeztetés a HHH gyerekekről.*
- *Problémás esetekben segítségadás.*
- *Az ismeret, attitűd, képesség hármasságára helyezük a hangsúlyt.*
- *Játéktevékenységbe ágyazva, a mozgás elsődleges funkcióját szem előtt tartva, inkluzív pedagógiai szemlélet..*
- *A gyermek személyiségfejlesztésének érdekében arra törekszünk, hogy óvodánk óvodapedagógusai működjenek együtt a tanítókkal annak érdekében, hogy a gyermekekről egyféleképpen gondolkodjunk..*

- *A gyermekeknek saját képességüknek megfelelő ütemben kell haladniuk, életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelő ismeretet kell kapniuk.*
- *Nevelésfilozófiánk szerint, ha együttműködik az óvoda és az iskola, akkor a gyermekek számára ez a váltás nem lehet trauma, hiszen a környezetük ugyan megváltozik, de a pedagógiai légkör, és a tanulás módja sem nem lesz ismeretlen a számukra.*

Az óvoda-iskola átmenet projekt megtervezése, gyakorlati kivitelezése

A projekt fő pillérei, feladatai:

- ◆ *A nagycsoportosok különböző események kapcsán (rajzpályázat, kézművesnap, testnevelési játékos-verseny, mesemondó nap) ismerjék meg az iskolákat.*
- ◆ *A tanítónők több ízben látogassanak el az óvodákba és ismerkedjenek a nevelési folyamatokkal.*
- ◆ *Az elsősök szeptemberben visszajönnek volt óvodájukba, hogy élményeiket elmesélhessék a többi gyereknek és a volt óvó néniknek.*
- ◆ *Az őszi folyamán az óvónők látogassák meg az elsősöket, hogy azok büszkélkedhessenek frissen szerzett tudásukkal.*
- ◆ *Az iskolák és óvodák pedagógusai minden évben közös előadáson vegyenek részt, aminek a témája mindenki számára hasznos ismereteket nyújt.*
- ◆ *A projekt működtetésének további eredménye, hogy az intézmények egymás munkáját is sokkal jobban megismerhessék a közös rendezvényeknek, illetve egymás rendezvényeinek látogatásakor.*
- ◆ *Ahhoz, hogy az első élményeket, illetve a tanulást ne kudarcként, rossz szájizzal élje meg a kisiskolás, fontos, hogy ez az átmenet zökkenőmentes legyen.*
- ◆ *Kimeneti mérések elvégzése. (DIFFER)*
- ◆ *A fejlesztési tervek elkészítése.*
- ◆ *Szülői értekezletek, fogadóórák meghatározása.*

Várható eredmények:

- ◆ *A beiskolázási kedv növekedése a szülők körében.*
- ◆ *Zökkenőmentes beilleszkedés az első osztályba.*
- ◆ *A különböző szociális háttérrel érkező gyerekek könnyebben megszokják az új környezetet és közösséget*
- ◆ *Az eltérő képességű tanulók egyéni ütemű fejlesztésével a gyermek önmagához képest maximálisan fejlődik.*
- ◆ *Az egyenletes leterheltség nem okoz szorongást, a gyerekek oldottak és kiegyensúlyozottak maradnak.*

A család bevonása is segíti a kisiskolást az átmenetben.

Az iskolaérettség kritériumai:

	Iskolaérett	Iskola éretlen
Testi és mozgásfejlettség	1. Fejlett testalkat 2. Ép érzékszervek 3. Összerendezett mozgás 4. Kialakult finommozgások	1. Gyenge testalkat 2. Hallás-, látászavar 3. Fokozott mozgásbeli ügyetlenség 4. A finommozgások kialakulatlansága, a kéz ügyet-

		lensége 5. Fáradékonyság 6. Túlmozgékony 7. Kialakulatlan laterális, irányvesztés
Beszédfejltség	1. Alakilag, tartalmilag értelmes beszéd 2. Megfelelő szókincs, jó kifejezőképesség	1. Beszédhibák 2. Tartalmilag elmaradt beszéd, szegényes szókincs, gyenge kifejezőképesség
Értelmi fejlettség	1. Megfelelő ismeretek 2. Érdeklődés, kíváncsiság 3. Érett gondolkodás, jó emlékezet, amelyet már nem csak az érzelem irányít 4. Jó analízáló – szintetizáló képesség 5. Probléma megoldási készség, lényeglátás 6. Analógiás gondolkodási készség	1. Ismerethiány, érdeklődés hiány 2. Infantilis gondolkodás, amely az érzelmeknek alávetett, az emlékezet is esetleges 3. Probléma megoldási éretlenség 4. Analízáló – szintetizáló képtelenség 5. A fogalmi gondolkodás kialakulatlansága 6. Helyzetfelismerésre önállóan nem képes, megfigyelése nem tervszerű
Szociális érettség, ill. éretlenség	1. Tágabb gyermekközösséghez tud alkalmazkodni 2. Életkorának megfelelő önállóság, önkiszolgálás 3. Feladattudat, feladattartás, munkaérettség 4. Szabályok betartása 5. Értékek elfogadása 6. Megfelelő magatartás	1. Képtelen a családtól való elszakadásra 2. Képtelen közösséghez alkalmazkodni, önállótlan 3. A feladatot abbahagyja, nem érdekli 4. A szabályokat nem érti 5. Egocentrizmus a közösséggel szemben 6. Képtelen a célt előrevetíteni
Érzelmi, akarat érettség, illetve éretlenség	1. Megfelelő önuralom 2. Kiegyensúlyozott érzelem 3. Képes elviselni, hogy nem mindig éri sikerélmény 4. Tudatos figyelem, kitartás	1. Önuralom hiánya 2. labilis érzelem, sírós, agresszív, gátolt, félénk 3. Kudarc elviselésének képtelensége 4. Figyelme elkalandozik 5. Fokozott játékoság

Sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Joga, hogy megfelelő, elfogadó, ugyanakkor fejlesztő hatású környezetben éljen. Folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett korrekció mellett érhető el a megfelelő fejlettségi szint.

Iskolai beiratkozáshoz szükséges adminisztratív, formai feltételek:

- ◆ a gyermek anyakönyvi kivonata, vagy személyi lapja;
- ◆ óvodai szakvélemény;
- ◆ sajátos nevelési igényű gyermek esetében a tanulási képességet szakértői bizottság véleménye alapján kell eldönteni, hogy hol kezdheti el a gyermek tanulmányait;
- ◆ Nevelési Tanácsadó, szakértő véleménye, ha a
 - a) szülő a gyermeket 6. életéve betöltése előtt kívánja beírni,
 - b) a gyermek nem vett részt óvodai nevelésben.

2.6 DOKUMENTUMOK

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Tevékenységek központú Óvodai Nevelés Programja
Óvoda helyi nevelési programja

Továbbiakban az írásos tervek, dokumentumok, melyeket a vezetés folyamatában alkalmazunk:

- ◆ Az intézményvezető éves pedagógiai terve a nevelés- oktatás kiemelt feladatait, szervezéseket, elemzéseket és az ellenőrzések tervezését tartalmazza.
- ◆ A tagóvoda vezetők helyi sajátosságait felölelő szervezési feladatainak pontos vezetése.
- ◆ Munkaközösség vezetők éves tervei

Az elemző munkát kiemelt közös feladatok és bemutatók az óvodák programjaival egyeztetve.

A csoportnaplók, vagy nevelési naplók tartalma:

- ◆ Hetes, féléves, éves szokás, szabályrendszer tervezése;
- ◆ Nevelési feladatok szervezése, tevékenységek tervezete, időkerete;
- ◆ Esemény, tervek szervezések időpontja az egyeztetések miatt;

A gyermekekről vezetett egyéni fejlődési napló:

- ◆ Tartalmazza a fejlettségi szintet, tényeket, fejlesztési feladatokat, mely magába foglalja a nevelés-tanulási folyamatok pozitív és negatív eredményeit;

Felvételi-mulasztási napló pontos és naprakész vezetése.

- ◆ A gyermekek adatait, jelenlétét, hiányzását tartalmazza.

A nevelési folyamatok ellenőrzése, értékelése erősíti a nevelőközösség pedagógiai munkáját. A pedagógiai gyakorlatot segítjük és fejlesztjük az ellenőrzésekkel és értékelésekkel.

Minőségirányítási program:

- ◆ A pedagógiai munka értékelése, kimutatások összesítése.

3 ISKOLAI NEVELÉSI PROGRAM

3.1 NEVELÉSI, PEDAGÓGIAI ALAPELVEK ÉS CÉLOK

3.1.1 Nevelési, pedagógiai alapelvek

Iskolánk feladatát egységes, közös alapelvek és célok mentén, ehhez kapcsolódó tananyag és követelményrendszer alkalmazásával látja el. A gyermekek és a tanulók mindenek felett álló érdekének tekintjük, hogy a Köznevelési Törvényben meghatározott szolgáltatásokat megfelelő színvonalon biztosítsuk részükre oly módon, hogy annak igénybevétele ne jelentsen aránytalan terhet a családoknak. Arra törekszünk, hogy tagintézményeink megőrizzék sokszínűségüket, tartsák meg értékes hagyományait, építsenek egymás tapasztalataira. Az intézményen belül létrehozott négy alközpont segít összehangolni az intézményi munkát, hogy a szoros szakmai együttműködés, a tevékenységek harmóniája megvalósuljon.

Intézményünkben nevelő, oktató, tanító pedagógusok a mindennapi nevelő, tanító és oktató munkájukban az alább felsorolt pedagógiai alapelveket kívánják érvényre juttatni:

Intézményünk a komplexitás elve alapján, olyan pedagógiai munka végzésére törekszik, amelynek központjában a kulcskompetenciák fejlesztése, a gyermekek, tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll a környezeti feltételek figyelembe vétele és bevonása segítségével.

Célunk, hogy a család által reánk bízott gyermekből, tanulóból a szülőkkel együttműködve szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedéket neveljünk. Munkánk során mindig figyelemmel leszünk az életkori sajátosságokra.

Ennek érdekében intézményünk:

- a tervszerű nevelő-oktató munka során előtérbe helyezi a kulcskompetenciák kialakítását: a tanulók alapkészségeit kialakítja, fejleszti, és számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, továbbépíthető alpműveltséget nyújt;
- többféle lehetőséget biztosít a tankötelezettség teljesítésére, felkészít az érettségi vizsgára, a felsőfokú tanulmányok megkezdésére és szakmai vizsgára, valamint a munkába állásra;
- az esélyegyenlőség elvének szem előtt tartásával biztosít iskolánk tanulóinak azonos lehetőségeket, az elvárt feltételek teljesítése esetén a továbbhaladás biztonságát nyújtjuk tanulmányaik során;
- lehetőséget ad az ismeretek alkotó alkalmazására, a tapasztalatok megszerzésére, megértésére, általánosításra;
- kiemelt figyelmet fordít a tehetségek felismerésére, tehetségük kibontakoztatásának segítésére;
- törekszik a gyermeki, tanulói érdeklődés felkeltésére, a motivációra;
- olyan - az emberre, a társadalomra, a művészetekre, a természetre, a technikára vonatkozó - ismereteket közöl, melyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását és eligazodásukat a szűkebb és tágabb környezetben;
- kialakítja az egyéni tanulás módszereit;
- arra törekszik, hogy a tanulók körében becsülete legyen a szorgalomnak, tanulásnak és a munkának;
- elvárja pedagógusaitól, hogy járuljanak hozzá a diákok életmódjának, motívumaik, szokásaik, értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, éljenek a szemléletesség és az aktivitás elvével, a tantárgyi koncentrációval és az új pedagógiai módszerekkel;

- törekszik a humánusra, az egyén és közösségek iránti tiszteletre;
- folyamatos ellenőrző, értékelő tevékenységgel javítja munkájának színvonalát, és ezzel biztosítja a minőséget a nevelő-oktató tevékenységben;
- segíti a diákoknak észrevenni és értékelni a jót, megelőzni és felismerni a rosszat;
- fontosnak tartja a visszajelzés elvét, mind a gyermek, mind a szülő felé, ezért folyamatosan tájékoztat a tanulói teljesítményekről, ezek változásairól és javításuk akadályairól;
- törekszik az emberek közötti érintkezés, a kommunikáció elfogadott normáinak és helyes formáinak kialakítására;
- fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, a reális énkép kialakításának készségét;
- felkészíti a tanulókat a felnőtt lét szerepeire;
- a tanulókat megismerteti nemzeti kultúránk és történelmünk eseményeivel, kiemelkedő személyiségeivel, országunk, térségünk és településeink hagyományaival, hogy mindezek megbecsülése révén megerősödjék a haza és a szülőföld iránti szeretetük. Emellett fontosnak tartja az európai azonosságtudat kialakítását, az egyetemes kultúra megismerését, tiszteletét is.
- kiemelt fontosságúnak tartja a halmozottan hátrányos tanulókkal való foglalkozást, fejlesztésüket és beilleszkedésüket, valamint továbbtanulásukat.
- a digitális középiskola elindításával lehetőséget biztosít a felnőttek számára az érettségi megszerzésére

Az intézmény szükségesnek tartja a közösséghez tartozás elvének gyakorlati megvalósítását, ezért teret biztosít a sokoldalú, színes iskolai életnek. Olyan légkört kívánunk teremteni, hogy tagintézményeinkben a tanulók második otthonukban érezhessék magukat. Építünk az egyenrangúság elvére, átadjuk és gyakoroltatjuk a demokrácia alapelveit, de tisztában vagyunk a pedagógus vezető szerepének fontosságával is.

Ennek keretében:

- a tanuló személyiségét, jogait tiszteletben tartjuk, a kötelességeit számon kérjük,
- intézményünkben tilos a hátrányos megkülönböztetés. Ennek minősül minden olyan – közvetlen vagy közvetett – különbségtétel, melynek célja vagy következménye az egyenlő bánásmód megszüntetése vagy akadályozása, továbbá a gyermek zaklatása;
- építünk a gyermeki, tanulói nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésre és aktivitásra,
- a diákokat bevonjuk saját iskolai életük megszervezésébe,
- az oktatás során figyelembe vesszük a tanulók egyéni képességeit,
- diákjaink előre megismerhetik a velük szemben támasztott követelményeket, így tudhatják mit várunk el tőlük,
- minden gyermek, diák számíthat a pedagógusok jóindulatú segítségére fejlődése minden időszakában, tanulmányi munkájában és életének egyéb problémáiban,
- az intézmény életében egymást megbecsülő, tiszteletet adó, toleráns kapcsolatok kialakítására törekszünk,
- a tanulók az adott lehetőségek közül, a tagintézmények sajátosságainak megfelelően választhatnak tantárgyakat, emeltszintű oktatást, szakkört, sportkört valamint egyéb tanórán kívüli tevékenységet,
- az iskola pedagógusai számolnak a nevelés ellentmondásosságának elvével is.

Intézményünk a külső hatások erejének ismerete alapján támaszkodik mindazon közösségekre, intézményekre, nevelési forrásokra, amelyek tapasztalatokat, ismereteket, pozitív életmintákat közvetítenek. Intézményünk fontosnak tartja, hogy nevelő-oktató munkájában alapozzon a családra, ezért munkájában nyitott és befogadó.

E területen:

- A szülőkkel folyamatos kapcsolattartásra törekszünk, mert tudatában vagyunk annak, hogy bármit adhatunk a gyermekeknek, de semmi sem pótolja a szülői szeretetét.
- Munkánkat és tevékenységünket úgy szervezzük, hogy az átlátható legyen. Intézményünk szívesen fogad minden segítséget.
- Igénybe vesszük a térség, a települések oktatási, művelődési, sport, egészségügyi, szociális intézményei, egyházi, civil szervezetei, gazdasági szereplői által felkínált lehetőségeket. A tanulók érdekében törekszünk a széles együttműködésre.

A kompetencia alapú oktatás területén vallott alapelveink és az ezekhez kapcsolódó feladataink

Mindennapi munkánknak elsősorban a gyerekek fejlődésének érdekét kell szolgálnia, így minden tevékenységet annak rendelünk alá, mindenekelőtt azt vesszük figyelembe, hogy azok miként hatnak a tanulókra.

Gyakorlatközpontúság és alkalmazható tudás

Arra törekszünk, hogy tanulóink a tanulási folyamat során minél önállóbban és a lehetőségek szerint a valós környezetben szerezzék meg a mindennapi életben, a közvetlen természeti és társadalmi környezetben megismerhető tudáselemeket. A hasznosítható, folyton változó társadalmi környezet igényének megfelelő ismereteket kell a műveltségi területnek közvetítenie, az azzal kapcsolatos tudást kell átadnia és megszerettetnie.

Ismeretbe ágyazott képességfejlesztés

A kompetencia alapú programcsomagok bevezetésével lehetővé válik az ismeretbe ágyazott képességfejlesztés. A képességeket ismeretek nélkül nem lehet fejleszteni, ezért az oktatás során mindkettőnek megfelelő teret biztosítunk. Az adaptálási folyamat során arra törekszünk, hogy a képességfejlesztési módszereket a hozzájuk kapcsolódó tartalmi lehetőségekkel megfelelő arányban, együtt alkalmazzuk.

A tanulói személyiség egészének fejlesztése

Az értelmi képességek fejlesztése mellett kiemelt fontosságúként kezeljük a tanulói személyiség egészének fejlődését szolgáló tevékenységterületeket, az énkép, önismeret, a nonverbális készségek, a kreativitás, a divergens gondolkodás és társadalmi kompetenciák fejlesztését, a társadalmi érzékenység, a nyitott, befogadó és empátikus személyiség kialakítását, a társas aktivitást.

Tevékenységek központú tanítási-tanulási gyakorlat megvalósítása

A tanítási folyamatok során olyan élményszerű helyzeteket teremtünk, - az életkori sajátosságoknak megfelelő szinten -, mely által a tanulók tapasztalatokat szerezhetnek, maguk fedezhetik fel a környezeti elemek közötti kapcsolatokat és összefüggéseket, azokból következtetéseket vonhatnak le, korábbi tapasztalataikat, ismereteiket és készségeiket alkalmazhatják. Lehetőséget biztosítunk ahhoz, hogy a tanulók megfogalmazzák egyéni és csoportosan kialakított véleményeiket, azokat meg tudják védeni érvekkel és meg tudják vitatni.

Differenciált fejlesztés és esélyegyenlőség

Alkalmazzuk a heterogén összetételű csoportok együttes kezelésének módszereit, a differenciált tanulásszervezési módszereket, lehetővé téve a tanulók személyi szükségleteinek, tudá-

sának, képességeinek, érdeklődésének és érdekeltiségének megfelelő fejlesztést, biztosítva ezzel a hatékony tanulás szempontjából nélkülözhetetlen helyes énkép alakulását.

Valóságos tanulási környezet biztosítása

Az ismeretszerzésnek a hagyományosnál nagyobb mértékben kell épülnie a valóságra annak közvetlen és közvetett megtapasztalása, megfigyelése és vizsgálata által. Hozzásegítjük a tanulókat ahhoz, hogy a tanulás során kedvező kapcsolatuk alakuljon ki a környezettel. A tartalmakat és a megközelítéseket úgy választjuk, hogy a tanulási helyzeteket a terepmunkán keresztül tapasztalják meg.

Új típusú tanári attitűd

Iskolánk nyitott, befogadó az új elképzelésekre, módszertani eljárásokra, az innovációra. Felkészültek vagyunk az innovációval járó szerepváltásra, szemléletváltásra, szakmailag együttműködünk a jó gyakorlat jegyében.

Érzékenyen reagálunk a társadalmi-gazdasági kontextus igényeire. A szülővel való kapcsolattartásunkban nagy hangsúlyt fektetünk a szemléletformálásra.

A pedagógiai módszertani kultúra megújítása

Ennek eszközeként a problémaközpontú tanítást, a projekt módszert tekintjük, melyek a cselekvésből kiinduló gondolkodásra nevelés, a felfedező tanítás-tanulás, a megértésen alapuló fejlesztést célozzák meg. Pedagógusaink szakmai kompetenciájának bővítését mentori tevékenységek, módszertani továbbképzések, tréningek, szakmai konzultációk, bemutató foglalkozások, műhelyfoglalkozások segítik.

Fokozatosság és folyamatosság

A kompetencia alapú programcsomagok, az egymásra épülő modulrendszerek alkalmazásával biztosítjuk a folyamatosságot és a folytonosságot, számolva a tanulók különbözőütemű mentális- és képességfejlődésével, az egyes képesség- és kompetenciaterületek éveken át tartó fejlődési folyamatával. Arra törekszünk, hogy a tanulóknál kialakuljon az igény arra, hogy – egyéni képességeik, lehetőségeik figyelembevételével – egész életük során képezzék magukat, bővítsék ismereteiket.

Integrációs elv

Az önálló matematikai, informatikai és szövegértés-szövegalkotás programok mellett a hatékony kompetenciafejlesztés érdekében olyan modulok és modellek alkalmazását is szorgalmazzuk, amelyek az egyes műveltségi területek más műveltségi területekkel és az alaptanterv közös követelményeivel („keresztntantervekkel”) való kapcsolatának megteremtését, erősítését jelentik. Nemcsak a tantárgyi, hanem a képességterületi és a nevelési integrációs lehetősége

Intézményünk betartja a Köznevelési Törvényben meghatározott alapelveket, így a 4.§. (2) bekezdést is.

„Az állami és helyi önkormányzati nevelési-oktatási intézmény nem lehet elkötelezett egyetlen vallás vagy világnézet mellett se. Az állami és a helyi önkormányzati iskola pedagógiai programjában biztosítani kell az ismeretek, a vallási, illetve világnézeti információk tárgyilagos és többoldalú közvetítését. Az állami és helyi önkormányzati nevelési-oktatási intézmény nevelési illetve pedagógiai programja, működése, tevékenysége és irányítása vallási tanítások igazságáról nem foglalhat állást, vallási és világnézeti kérdésekben semlegesnek kell lennie.” Intézményünk ugyanakkor fontosnak tartja az alapvető emberi értékek közvetítését, elsajátíttatását.

3.1.2 Céljaink

Fő céljaink:

- a tanulók teljes személyiségének fejlesztése, valamint korszerű ismereteik, egyéni képességeik, készségeik, kompetenciáik kialakítása bővítése,
- minden tanulónk teljesítse tankötelezettségét, találja meg a képességeinek megfelelő, és iskola által biztosított kilépési lehetőséget, a továbbtanulást biztosító érettségi vagy alkalmazható szaktudás formájában;
- minden tagintézményünk építsen ki olyan iskolai környezetet, amely épít települése és saját hagyományaira, az ott élők elvárásaira, ugyanakkor szerves és együttműködő része az egységes középiskolának,
- olyan átjárható oktatási-nevelési szervezetet kívánunk működtetni, ahol a tantervek, a követelmények és az alkalmazott módszerek, mérési eszközök egymást erősítik, kiegészítik, és ahol együttműködés van a tagintézmények dolgozói és tanulói között,
- az oktatásba bevontak életkorának szélesítése a felnőttoktatás megszervezésével, ezzel az életen át tartó tanulás intézményes támogatása,
- a kistérségben élő lakosság iskolázottságának, általános műveltségének növelése,
- az intézményhálózatban tanulók az alpműveltséget megfelelő szinten elsajátítsák, és ezen túlmenően – az adott lehetőségek szerint – kibontakoztathassák tehetségüket, képességeiket,
- az iskolai nevelőmunka olyan értékeket közvetítsen, melyek a tanulók személyiségére, tanulmányi eredményeire, jövőjére, a családra, a társadalmi környezetre is pozitív hatást gyakorolnak,
- a digitális technika bevonása az oktatásba,
- intézményi innováció és kreativitás,
- a partneri igények kielégítése, rugalmasan alkalmazkodva az intézményt érintő kihívásokhoz.

3.1.2.1 Iskolai célok, tanulóképzünk

Az intézményünkben folyó iskolai nevelő-oktató munka céljait az általános emberi és nemzeti értékek, a nemzeti alaptantervben és az érettségi, szakmai követelményekben megfogalmazottak tanulókkal történő megismertetése, elfogadtatása, átadása, valamint annak következetes számonkérése határozza meg.

Az iskola nevelési céljai közül elsőbbséget kaptak a következő, emberi tényezők:

- szeretet, erkölcsösség,
- humanitás,
- kreativitás,
- műveltség, tudás
- értékek, érzelmek befogadása és átadása,
- önismeret, önfejlesztés képessége,
- fogékonyság az emberi kapcsolatokra, a barátságra, a demokráciára
- mások elfogadása és segítése

Az iskola oktatási céljai közül a következő tényezők kaptak nagy hangsúlyt

- maradandó és az életben felhasználható ismeretanyag átadása,
- a világ megismerésének igénye,

- az élet tisztelete, védelme, testi és lelki egészség,
- tehetséggondozás és a felzárkóztatás,
- integráció az iskolában, osztályban és a társadalomban,
- készség és képességfejlesztés, kompetenciák tudatos kialakítása és ennek egyéni kibontakozása,
- a tanulás tanítása,
- a továbbhaladáshoz, a nyolc osztály elvégzéséhez, érettségi és szakmaszerzéshez nyújtott segítség,
- a képességeknek és az igényeknek megfelelő továbbtanulás lehetőségeinek megteremtése intézményen belül, és azon kívül is például a felsőoktatásban, vagy szakmai ismeretek szerzésében,
- az önálló gondolkodás és tanulás elsajátítása,
- reális énkép, önismeret kialakításának képessége,
- az ember testi és lelki egészsége, és harmóniája,
- környezettudatos magatartásra való felkészítés,
- aktív állampolgárságra, demokráciára való felkészítés,
- gazdálkodással, pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztése,
- a szülőföld és Magyarország megismerése, szeretete, megóvása,
- az egyetemes kultúra tisztelete, az európai azonosságtudat kialakítása,
- az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete,
- a nemzeti és a nemzetiségi tudat ápolása, elmélyítése.

3.1.2.2 A kompetencia alapú oktatás céljai

Cél, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek, nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, vagyis az „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszik.

A kompetencia alapú oktatás bevezetésének céljai:

- a sikeres munkaerő piaci alkalmazkodás
- az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése,
- kompetencia alapú oktatás elterjesztése.
- A kompetencia-alapú oktatás megvalósításához illeszkedő módszertan széleskörű megismerése, és megvalósítása,
- a nevelőközösség módszertani kultúrájának fejlesztése,
- a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztése
- az esélyegyenlőség érvényesítése
- újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetése
- szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása
- egyéni fejlesztési tervek készítése
- digitális írástudás elterjesztése

Célunk a teljes személyiség fejlődésének messzemenő figyelembevétele

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- Gyermekközpontú pedagógiai szemlélet megvalósítása.
- A képességek kialakulásának, fejlődésének, a fogalmak épülésének tapasztalati meg-alapozottsága. A szemléletesség elvének érvényesítése.
- A fejlődéshez szükséges idő biztosítása. A tanultak alkalmazása.

- A tananyag feldolgozása úgy történik, hogy az ismeretek elsajátítása mellett szolgálja az önálló ismeretszerzéshez szükséges egyéni tanulási módszerek kialakítását és az önértékelés fejlesztését.
- A kreativitás fejlesztése a játék, a művészetek és az önkifejezés eszközeinek széleskörű alkalmazása.
- A mozgásnak, az ének-zenei, a vizuális tevékenységeknek, a drámajátéknak (a személyiségfejlesztés egészére ható) szerepüknek megfelelő idő és tér biztosítása az iskolai tevékenységek összességében.
- Környezet érzékeny szemlélet, környezettudatos magatartás kialakítása.
- A szociális készségek gyakorlására hangsúlyt helyező pedagógiai módszerek alkalmazása.
- A tevékenység-központú oktatási szemlélet gyakorlati megvalósítása
- Változatos tanulásszervezési megoldások, kooperáció, csapatmunka
- A tantárgyi széttagoltság csökkentése, tantárgyak integrálása.

Célunk a szegregáció csökkentése

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- A készségek képességek kiépüléséhez szükséges egyénenként különböző hosszúságú fejlesztő időszak biztosítása.
- A frontális oktatás túlsúlyát csökkentő, az egyéni különbségek figyelembevételére alkalmas differenciált tanulásirányítási módok és haladási tempó alkalmazása.
- A kiemelkedő képességű és/vagy tehetséges gyerekek közösségben (osztályban, iskolában) tartásának elősegítése.
- A kooperatív tanulási technikák segítségével a gyerekek közötti információcsere elősegítése.
- Heterogén tanulói csoportok kialakítása, az integrált nevelés feltételeinek megteremtése.
- A verbalitás túlsúlyának megszüntetése.

Célunk az olvasás, a szövegértés és a szövegalkotás szintjének emelése

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- Az írás és olvasás tanulására fordított idő szükség szerinti meghosszabbítása.
- Az írástanulás előkészítése mozgásokkal és a mozgás vizuális megjelenítésével.
- Az első osztályosok hallásának fejlesztése.
- Integrált magyartanítás keretében a szövegértés-szövegalkotás adta lehetőségek kihasználásával az anyanyelvi kompetenciák, a gondolkodási képességek, kommunikációs képességek, fejlesztésének előtérbe helyezése a testnevelés és a matematika órán. Matematika órán például a vitakultúra, az érvelés képességének fejlesztése, a szöveges feladatok értelmezésének segítése. Testnevelés órán a fegyelmet végrehajtás, szabálykövetés, konfliktuskezelés fejlesztése verbálisan és játékba ágyazottan. A pozitív transzfer kihasználása a megfigyelés, ismeretszerzés és – alkalmazás területien.
- A beszédhanghallás zavaraiából, a szó nyelvi egységként való felismerésének fejletlenségéből fakadó problémák csökkentése, illetve megfelelő kezelése.
- Az információgyűjtést, az információ-feldolgozást (vétél, kódolás, dekódolás, átalakítás, létrehozás, közlés, tárolás) segítő stratégiák alkalmazása, megvalósító kognitív, szociális és egyéni képességek fejlesztése.
- A háttérközlemények felfedezésének és értelmezésének segítése.

- A kérdésfeltevés, kérdéstechnika fejlesztése érdekében a tanulókat arra kell ösztönö-
ni, hogy felmerülő gondjaikkal kapcsolatosan tegyék fel kérdéseiket a tanárnak vagy
egymásnak úgy, hogy a kérdésre választ is kapjanak.
- Az olvasástanulás egyéni tempójához való alkalmazkodás.
- Az értelmező olvasás fejlesztése.
- A saját olvasat lehetőségének megteremtése. Az önálló tanulás képességének fejlesz-
tése.
- A szókincs fejlesztése, a beszélgető kör, a szabad beszélgetés lehetőségének megte-
remtése, egymás meghallgatásának „tanítása”.
- A vizuális tömegkultúra példatárként és hivatkozási mezőként való felhasználásának
segítése.
- Az olvasás iránti kedv felkeltése, fenntartása.
- A szövegértés-szövegalkotás kompetencia fejlesztése tanórán kívüli foglalkozások ke-
retében a tanulók kreativitásukra, önállósodási törekvéseikre építve, érdeklődési kö-
rüknek és motivációjuknak megfelelően. A fejlesztés módszertani keretét a differenci-
álás, a báb- és drámapedagógia adja.

Célunk matematika tanításunk megújítása, a matematikai kompetencia fejlesztése

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- A kognitív önszabályozás kialakulásának segítése, a tanulók önálló tanulási képessé-
gének fejlesztése.
- A kezdő szakaszban a cselekvő, személyes tapasztalatszerzésre építünk.
- A matematika iránti érdeklődés felkeltése és a tanulási folyamatban az aktív részvétel-
hez a motiváció biztosítása.
- A matematika értelmező és problémamegoldó tevékenység kialakítása, segítése,
melynek alapját a problémák manipulatív, tárgyi tevékenységgel való cselekvő meg-
oldása képezi. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a problémák önálló meg-
oldása által, az alkotó gondolkodásra nevelés az alkotások létrehozásával történik.
- Olyan autentikus, életszerű helyzetek teremtése, amelyek személyes jelentéssel bírnak
a tanulók számára és jellemzőek azokra a feladatokra és problémákra, amelyekre a di-
ákoknak a későbbiekben alkalmazniuk kell tudásukat és készségeiket.
- A tanulók „iskolába kívülről behozott” előzetes tudásának felhasználása.
- A diákok fogalmi és metakognitív felfogásának fejlesztése azáltal, hogy kis csoport-
ban megvitatják azokat és reagálnak rájuk. Ösztönözni kell őket arra, hogy saját tanu-
lási tevékenységüket felidézzék és reflektáljanak rá.
- A matematika-specifikus gondolkodási képességek fejlesztése. Ezek közül a rendszer-
zés és a kombinatívítás fejlesztése a kisiskolás korban a legintenzívebb. Felsőbb évfolyamokon az absztraháció szintje is emelhető. Az induktív és deduktív gondolkodás fejlesztése és fejlődési szintjének folyamatos ellenőrzése.
- A szakmai nyelv, a matematikai kifejezések tárházának fokozatos bővítése. Az eljá-
rás, megjelenítés, modellezés, rajzolás elősegíti a fogalomfejlődést, a szakszavak, je-
lölések, jelölésrendszerek használatát.
- Matematikatörténeti érdekességek megismertetése önálló vagy csoportos kutatómun-
kák szervezésével, interaktív számítógépes matematikai programok alkalmazásával.
- A matematikai készségek – számlálás, számolás, mennyiségi következtetés, becslés,
mérés, mértékegységváltás – fejlesztése a matematikai tevékenység végzése során.
- A determinisztikus, illetve nem determinisztikus események területén való tájékozódás
képességének fejlesztése. A valószínűségi következtetés fejlesztése és értékelése vé-
gigköveti az iskoláztatás egyes szakaszait.

- A matematikai feladatok, a definíciók, tételek alakítása, matematikai szövegek értelmezése érdekében fontos feladat a szövegértés és a szövegesfeladat-megoldó képesség fejlesztése.
- A matematika tranzverzió jellegének tükröztetése a szövegértés-szövegalkotás kompetenciaterületen (például a problémamegoldás, érvelés, a nyelvi és vizuális kommunikáció szerepeltetésével). Ennek alárendelten a magyar órán a problémamegoldás, az érvelés, kreativitás, a térszemlélet, gondolkodási képesség (induktív, deduktív gondolkodás), érvelés, kommunikációs képesség fejlesztése.

Célunk az Idegen nyelvi kompetencia fejlesztése:

- a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának, ezen belül elsősorban a tanulók beszédkészségének fejlesztése,
- a tanulók életkori sajátosságainak, érdeklődésének és meglévő ismereteinek megfelelő témakörök, szituációk segítségével sajátítsa el az idegen nyelvet,
- életszerű, értelmes cselekvések, kommunikatív feladatok segítsék a tanulók nyelvtanulását,
- az idegen nyelv tanulása iránti kedvező attitűd és a motiváció, kialakítása és ébren tartása, ami alapvető az élethosszig tartó nyelvtanulás szempontjából,
- elsődlegesen a beszédértés és a beszédkészség területén érjen el eredményeket, de legyen képes az olvasást és az írást is ezek fejlesztésének szolgálatába állítani,
- legyen képes a hatékony nyelvtanulási stratégiák használatára a továbbhaladás és az önálló nyelvtanulás céljából,
- legyen képes a megszerzett nyelvtudást fenntartani, továbbfejleszteni, és további idegen nyelveket elsajátítani,
- ismerje meg a más anyanyelvűek kultúráját, szokásait,
- vegyen részt iskolai, települési cserekapcsolatokon, legyen képes személyes kapcsolatokat kialakítani idegen nyelvű társaival,
- használja a modern kommunikációs eszközöket nyelvtanulása és a kapcsolattartás során,
- az általános iskola végére minden diák elérje a NAT és a Közös Európai Referenciakeret alapszintű nyelvhasználói A1-es (minimum) szintet: megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket, be tud mutatkozni, meg tud válaszolni és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek, képes egyszerű interakciókra.

Feladataink a kompetencia alapú nyelvtanítás céljainak megvalósításával kapcsolatban:

- Új módszerek és munkaformák bevezetése és alkalmazása az idegen nyelvi kompetencia fejlesztésében: a felfedezés, a megbeszélés, a vita, a dráma, a játék, a páros és csoportmunka és a projektmunka
- Az osztálytermi környezetben végzett tevékenységek, feladatok változatos szervezése amely számos lehetőséget kínál a tanulóknak a csoportos, páros vagy egyéni munkára
- A munkaformák váltakozásával motiváljuk a tanulókat, valamint alkalmat teremtünk ezzel az új szerepek kipróbálására tanuló és tanár számára egyaránt
- A tanár, mint szervező, monitoráló, segítő szerepel egy-egy feladat elvégzése során
- Integráció alkalmazása más kompetenciaterületekkel: így anyanyelvi, szociális és környezeti valamint az életpálya-építési kompetenciákkal.
- Nyilvánvalóvá tenni az idegen nyelvet tanuló számára, hogy az internet, a televízió, a könyvek, újságok kiváló lehetőséget nyújtanak a nyelv kommunikatív helyzetekben való alkalmazására. Az életszerű helyzetekben idegen nyelven megfelelni tudó tanuló

a nyelvet, mint eszközt használja céljai elérésére. Az így szerzett sikerélmény önbi-zalmat ad, és a további tanulásra is motiválóan hat.

Célunk az információs és kommunikációs technológiák használata, az informatikai ké-pesség fejlesztése

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- A számítógépes kultúra iránti attitűdök kialakítása: előítéletek, elvárások, preferenciák élmények, tapasztalatok.
- A számítógép-használattal kapcsolatos szokások kialakítása. Az IKT – használata szaktárgyi órákon.
- A megismerési képességek fejlesztése. Az informatikai képesség fejlesztése.
- Az informatikához köthető általános tanulási képességek fejlesztése.
- Az informatikához köthető komplex, inspiráló tanulási környezet biztosítása.
- Az informatikához köthető differenciálás megoldása.
- A kooperatív tanulási képességrendszerben a gondolkodási képességek fejlesztése.
- A kooperatív tanulási formák kialakítása és/vagy fejlesztése internet segítségével.
- Az informatikai képességrendszerben a gondolkodási képességek fejlesztése.
- Az információszerzés, szelektálás és feldolgozás módszereinek megismerése.
- A könyvtárak, elektronikus információhordozók, nyomtatott taneszközök ésszerű és célszerű használatának támogatása.
- Az SDT informatikai területének megismerése.
- Jártasság kialakítása az SDT–rendszer kezelésében, az SDT-n elhelyezett tananyagok keresésében.
- A speciális multimédiás hardvereszközök megismertetése.
- A digitális tananyagok, technikák az informatika, földrajz és természetismeret órákon történő alkalmazása.
- A számítógéppel való együtt tanulás (SZET) módszereinek alkalmazása.
- A vizuális és kommunikációs formák kezelésének fejlesztése.
- A számítógéppel segített kollaboratív tanulásbiztosítása. Az SDT kollaborációs eszkö-zeinek igénybevételel a projektszerű tudáselsajátítás, a szélesebb körű kommunika-ció biztosítása.
- Az elektronikus írástudás fejlesztése.
- Digitális tananyagfejlesztés. A multimédiás oktatóprogramok alkalmazása.

Célunk a motiváció erősítése

A cél elérését szolgáló feladataink:

- Az óvoda és az iskola közötti átmenet törésmentes, természetes folyamattá, gyermek-központúvá alakítása.
- Teret adunk a szabad képzelettársításon alapuló spontán játékoknak a tanórán kívüli idejüket iskolában töltő diákok iskolai életében.
- Motiváló tanulási környezet kialakítása az osztályban és az iskolában.
- Az iskola szereplői (diákok, szülők, pedagógusok) közötti kapcsolatok személyesebbé tétele, különös tekintettel az iskola és a szülők kapcsolatára.
- A személyiség fejlődését szolgáló, a minősítés helyett a fejlődés követésére és a to-vábblépés lehetőségeire hangsúlyt helyező értékelési módszerek alkalmazása.
- A játékos módszerek alkalmazásában rejlő, tanulást segítő értékek felhasználása.

Célunk a diákok élethosszig tartó tanulási igényének megalapozása.

Célunk az élet közeli tanulási környezet kialakítása, melyben az informális tanulás meghatározó lehet.

A cél elérését szolgáló legfontosabb feladataink:

- A „jó tanuló” hagyományos jellemzőit kiegészítő személyiségjegyek erősítése: az önállóság, a belső kontroll, az önszabályozó tanulási készség, a nyitottság, rugalmasság, kreativitás, a toleráns attitűd, az együttműködési készség fejlesztése.
- A várható többszöri pályamódosítás érdekében a tanulni tanulás kognitív kompetenciájának fejlesztése.
- A digitális tanulási módszerek, technikák fejlesztése.
- A pozitív tanulási és tantárgyi attitűd kialakítása.

Célunk pedagógiai módszertani kultúránk megújítása

- A programcsomagokat bevezető kollégák részt vesznek a kompetencia alapú és módszertani továbbképzéseken.
- A kollégák fejlesztő munkájának segítése, mentorálása.
- Szakmai konzultációk, műhelymunkák, tapasztalatcserék megszervezése a TIOK-intézmények munkatársaival és más követő intézmények pedagógusaival.
- A kompetencia alapú tananyagot oktató pedagógusaink óralátogatásokon vesznek részt a TIOK intézményekben, és ők maguk is bemutató órákat, szakmai konzultációkat tartanak nevelőtestületünk többi tagjainak.

3.1.2.3 A digitális középiskola céljai

A Digitális Középiskola rendszer eredményes működése hosszú távon csak úgy biztosítható, ha a szolgáltatások színvonalát a tanulók és a partnerek mindenkori igényeihez alakítják.

Ezért kiemelten kell törekedni a

- minőségi oktatás biztosítására, a tanulói tanulmányi eredmények javítására az oktatás színvonalának emelésével és az intézmény által nyújtott kiegészítő oktatási szolgáltatások biztosításával;
- költséghatékony működésre és a pénzügyi folyamatok nyomon-követhetőségére;
- tanulói lemorzsolódás csökkentésére;

Célunk a tanulók tudásának növelése

- hátrányos helyzetű fiatalok visszaillesztése az oktatási rendszerbe;
- minden tantárgyi modul oktatására legyenek szakképzett tanárok
- a tanulók aktív részvételére a tanulási folyamatban (cselekvő tanulás előtérbe helyezése),
- az önértékelésre, az önismeretre való nevelés;
- az eredményes tanulás módszereinek megismertetése, a tanulási technikák elsajátíttatása;
- az *egész életen át tartó tanulás* lehetőségének átadása;
- az alapkompenciák magabiztos alkalmazásának elsajátíttatása.

Célunk a **humánium** előtérbe helyezése

- a multikulturális nevelés és társadalmi létezés képességének kialakítása (tanárok, tanulók);
- minden évben valamilyen toleranciával, más népekkel kapcsolatos rendezvény szervezése, vagy téma beillesztése a megfelelő tantárgyba
- minden csoport/osztály programjában évente szerepeljen a környezetvédelemmel kapcsolatos program, választható téma (pl. házi dolgozatként)

Célunk a **kreativitás** fejlesztése

- a konzultációkon minél több kreativitást fejlesztő módszer alkalmazása: önálló problémamegoldás, kísérletelemzés, kiselőadások;
- olyan helyzetek előidézése, amelyekben a meglévő tudást mozgósítva kell a tanulónak adott jelenséget, törvényszerűséget értelmezni.

Kiemelt célunk az **egészségnevelés**

- az egészséges életmódra neveléshez tananyagtartalom összeállítása, és kapcsolása megfelelő tantárgyakhoz.

Célunk az **esztétikum** megjelenítése

- a megfelelő tantárgyak keretében az ízlésformálás, esztétikumra nevelés kiemelt feladat.

Intézményünk tanulóképe

A tanulásban olyan gyermeket szeretnénk, aki:

- szellemileg fogékony, érdeklődő, nyitott, kíváncsi, a megismerési vágy hajtja,
- ismeri a tanulási technikákat, tanulni tudó és akaró,
- képes tudását tovább fejleszteni, és önállóan ismereteket szerezni,
- képes az értő olvasásra, gondolatait helyesen és szabatosan tudja megfogalmazni szóban és írásban,
- becsüli a szorgalmas tanulást, a munkát, a tudást,
- jó eredmények elérésére törekszik,
- probléma- és feladatorientált, képes a problémák érzékelésére és megoldására,
- teljesíti kötelességeit, munkája pontos kidolgozott, egyedi és változatos megoldások keresésére törekszik, gyakorlatias,
- szilárd alapképességekkel rendelkezik, az egyetemes értékek megismerésére törekszik,
- az iskola megfelelő szakaszain megalapozza alpműveltségét, majd az általános műveltségét,
- értelmi képességeit, érzelmi, erkölcsi életét, egészségét egyaránt fejleszti, önkifejezési igénye magas,
- van akaratereje, fegyelmezettsége, képes a kudarcokat feldolgozni és leküzdeni,
- ismeri, tiszteli, óvja, ápolja:
 - nemzeti kultúránkat, történelmünket, anyanyelvünket,
 - a természetet, a környezet értékeit,
 - más népek értékeit,
 - az egyetemes kultúra legnagyobb eredményeit,
 - szűkebb és tágabb környezetének hagyományait.

Kompetencia alapú oktatás területén:

Ismeri és használja az informatikai, számítástechnikai eszközöket.

Felnőttoktatás területén:

- legyen képes a digitális technika használatával az önálló tanulásra,
- a megszerzett ismeretek segítségével tegyen sikeres érettségi vizsgát

Önmagához, társaihoz, közösséghez való viszonyában olyan tanulót szeretnénk, aki:

- humánus, erkölcsös, fegyelmezett, művelt, kötelességtudó,
- képes szeretetet adni és kapni,
- szüleit, nevelőit, társait szereti és tiszteli,
- szereti hazáját,
- szellemileg, testileg egészséges edzett, egészségesen él, szeret sportolni,
- megjelenése és személyes környezete tiszta, ápoltságos és gondozott,
- viselkedése udvarias, beszéde kulturált, tud a helyzethez illően viselkedni,
- sikerorientált, van önbizalma, tud dönteni és cselekedni,
- továbbtanulási elképzeléseit képességeire és eredményeire építi, reális énképpel rendelkezik,
- a tartós emberi lét szokásait, magatartásmódját ismeri és gyakorolja,
- közösségi céljainak megvalósításában tevékenyen részt vesz, segítőkész,
- előítéletektől mentes, nyitott környezete iránt, érdeklődik mások problémáira és gondjaira, szolidáris,
- tiszteltudó, elfogadja az egyén szabadságát, tolerálja a másságot,
- megérti, tiszteltben tartja a sajátjától eltérő nézeteket,
- önmagáért és másokért felelősséget érez, vállal,
- eredményesen használja a kommunikációs technikákat, általános iskola végére ismeri legalább egy idegen nyelv alapjait, középiskola végére egy idegen nyelvet beszél.
- az emberi kapcsolatokban a feszültségek elkerülését keresi, és a konfliktusokat rugalmasan kezeli,
- szereti az emberi életet, mások és a világ értékeinek megismerésére törekszik, hisz saját boldogságában, jövőjében,
- szereti a természetet, környezettudatos gondolkodása pozitív, cselekvésre elkötelezett,
- a kudarcok, lemaradások okának megszüntetéséért mindent megtesz,
- tud csoportban, közösségben együttműködni,
- képes eligazodni szűkebb és tágabb környezetében.

Kompetencia alapú oktatás területén:

- tud csoportban, közösségben együttműködni, elfogadja társait, tud segítséget adni és képes a segítséget elfogadni.

A digitális középiskola területén:

- képes együttműködni a menttorral és a ttorral az eredményes tanulás érdekében

3.1.2.4 Mérhető intézményi célok

Intézményünk a 2008/2009-es tanév végéig kidolgozza Minőségirányítási Programjának keretei között a mérhető intézményi célokat, sikerkritériumokat, figyelembe véve a tagintézmények sajátosságait, hagyományait. Ezen belül százalékos arányokat határoz meg a partnerközpontú működés elégedettségének méréséhez, kiemelten a következő területeken:

- tanulói elégedettség,
- pedagógus elégedettség,
- szülői elégedettség,

fenntartói elégedettség.

Oktatási területen célokat és mérhető arányokat határoz meg:

továbbtanulók aránya (általános és középiskolában),
sikeres érettségit és szakmunkás vizsgát tettek aránya,
középiskolai tanulmányi eredményekben történő visszaesés,
tantárgyi kompetenciamérésekben elérendő eredmények,
integrációban résztvevők továbbhaladása,
szaktárgyi versenyek eredményei,
intézményi belső mérések és tantárgyi átlagok,
évismétlők aránya,
sajátos nevelési igényű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztése,
digitális középiskolai oktatásban résztvevők száma,
eredményes érettségi vizsgált tett fiatalok száma.

A különböző nevelési területen célokat, és kritériumokat határoz meg:

iskolán kívüli nevelési programok megvalósítására,
magatartás és szorgalom jegyek átlagára,
diákönkormányzatok működésére,
osztályközösségek kialakítására,
hagyományok ápolására, nemzeti ünnepek és helyi ünnepek tartására,
tanórán kívüli nevelési lehetőségek hatékonyságára (szakkörök, tanulószoba, diákkörök,
napközi, táborok, kirándulások, színház- és múzeumlátogatások, stb.)

Intézményi, tagintézményi környezet területén mérhető célok:

az iskolai baleseti kockázatok lehetőségeinek csökkentése,
az energia felhasználás racionalizálása,
akadálymentesítés,
takarékos és hatékony gazdálkodás,
ÁNTSZ előírások betartása,
szertárak és szaktantermek fejlesztése,
az óvoda, iskola környékének rendben tartása

3.1.2.5 A középiskola sajátos célja, feladata

A középiskolában folyó nevelés-oktatás továbbépíti, kiszélesíti és elmélyíti az általános iskolai kompetenciákat, tantárgyi követelményeket. A középiskolában az általános és a szakmai műveltséget megalapozó, azt kiterjesztő, megerősítő és a további műveltség megszerzését elősegítő nevelő-oktató tevékenység folyik. A középiskolai kerettantervekben meghatározott fejlesztési követelmények, tevékenységek és tartalmak biztosítják az általános műveltség továbbépítését, valamint a szakmai képzés megalapozását, az érettségi vizsgára és a felsőfokú tanulmányokra vagy a munkába állásra való felkészülést.

A középiskolában folyó nevelés-oktatás célja, hogy a tanulók alkalmassá váljanak az önálló, felelős döntéseken alapuló, elsősorban a szakmai területeken folyamatosan fejlődő, megújuló alkotómunkára, a termelési, szolgáltatási és más társadalmi értékteremtési folyamatok alakítására, a munkaerőpiac elvárásainak teljesítésére, valamint felsőfokú tanulmányok megkezdésére.

A középiskolai tanítási-tanulási folyamat során kialakul a tanulóban az igény és a képesség az ismeretek önálló megszerzésére, azok összefüggéseinek felismerésére, értelmezésére,

hasznosítására. Fejlődik fogalmi gondolkodásuk, problémamegoldó képességük, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációs, valamint informatikai tudásuk. A tanulóknak kifejlődik a tanuláshoz, munkájuk eredményességére, minőségére iránti igényesség, kialakul a tevékenységükkel kapcsolatos felelősségérzet.

Az általános műveltséggel összefüggésben a középiskolai nevelés és oktatás a tanulókat logikus összefüggésekben, rendszerben való gondolkodásra neveli, képessé teszi őket arra, hogy a különböző információk között eligazodjanak, a gyakorlati életben felmerülő kérdésekre is találjanak válaszokat, és a különböző élethelyzetekben törekedjenek a tudásra épülő önálló vélemény kialakítására, majd az ezen alapuló felelős döntésekre.

A helyi tantervek alapján megvalósuló pedagógiai folyamat köti össze a tanulók teljesítményében tükröződő általános iskolai nevelést és oktatást, illetve az érettségi és felvételi követelményekben, továbbá az Országos Képzési Jegyzékben (a továbbiakban OKJ) meghatározott igényeket. A helyi tanterv rendszerbe foglalja mindazon készségek, képességek fejlesztését biztosító további tantárgyi lehetőségeket, amelyek megalapozzák a szakképzésben, illetve a felsőoktatásban való eredményes részvétel mellett a későbbi munkába állást és a munkában való tartós megfelelés komplex követelményeinek teljesítését.

A szakmai bizonyítvánnyal rendelkező tanulók érettségire felkészítő nappali rendszerű képzését a szakiskolai tanulóink igénye alapján végezzük. Az OKJ-s szakmai bizonyítvánnyal rendelkező tanulóink számára nappali rendszerű 3 éves képzésben a 10-11-12. évfolyamon (a 9. évfolyamnak beszámítva a 9-10. évfolyamos szakiskolai tanulmányait) felkészítjük a sikeres érettségi vizsgára.

A kötelező érettségi tárgyak - magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv (angol vagy német) - mellett ötödik tantárgyként az informatika vagy földünk és környezetünk tantárgy közül választhatnak a tanulók.

Ebben a képzésben résztvevő nagykorú (18. életévet betöltött) tanuló minden hivatalos ügyben teljes felelősséggel maga jár el. Számukra szülői értekezlet tartása nem kötelező, hivatalos dokumentumokon nincs szülői aláíratási kötelezettsége.

3.1.2.6 A szakiskola sajátos célja, feladata

A szakiskola kilencedik - tizedik évfolyamán az általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás folyik, továbbá pályaorientáció, szakmai előkészítő ismeretek oktatása és szakmai alapot adó oktatás is folyhat. A szakképzési évfolyamokon - az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott - szakképzési követelmények alapján szakmai vizsgára való felkészítés folyik.

A szakiskolában folyó nevelés, a képességek fejlesztése, a közismereti oktatás és a szakmai képzés szerves egységet alkot. A szakiskola a képességek fejlesztését akkor végezheti eredményesen, ha követelményeiben a tanulók adottságaihoz igazodik.

A szakiskolában tanulók egy része a szakmai vizsga letételével befejezi iskolai rendszerű tanulmányait. Ezért a szakiskolának különösen nagy figyelmet kell fordítania a kulcskompetenciákra, a személyiségfejlesztésre, az anyanyelv igényes használatára, a tanulók érzelmi kultúrájának gazdagítására, erkölcsi tudatosságuk erősítésére.

A szakiskolai nevelés-oktatás folyamatában a tanulóknak fejlődik saját egészségük, az emberi környezet és a természet megóvására irányuló felelősségérzet, az igény a munkatársakkal való együttműködő, egyenrangú, szolidáris viszony kialakítására, a közösségi és az egyéni érdekek, értékek egyensúlyának megteremtésére.

A szakiskolai oktatás alapvető célja tehát, hogy tanulói képesek legyenek sikeres szakmai vizsgát tenni, majd szakmájukban elhelyezkedni, tudásuk, képességeik és készségeik megfeleljenek a munkába állásuk idején támasztott elvárásoknak, követelményeknek. A hatékony és

motiváló tanulási módszerek elsajátítása révén képesek legyenek szakmai és más munkatevékenységek értő és alkotó megtanulására, a folyamatos fejlődésre, a szakmán belül további tanulásra, továbbképzésre és szükség esetén szakmaváltásra.

3.1.2.7 A szakképzés sajátos célja, feladata

A szakképzés alapvető feladata a szakmai vizsgákra való felkészítés. Ez az 1/11., a 2/12. és a 3/13., illetve az érettségi, a középiskola sikeres elvégzése után az 1/13., a 2/14. és a 3/13. évfolyamokon zajlik.

A szakképzés olyan szakmai tudást ad, amely megalapozza a munkaerő-piacon történő előnyösebb elhelyezkedés, és a szakmai végzettség megszerzésének lehetőségét. A tananyag tantárgyi és tantárgyközi tartalmai, tevékenységformái közvetítik és továbbfejlesztik a kulcskompetenciákat, a kommunikációs és a tanulási képességeket az élethosszig tartó tanulás igényének és az erre való képességek kifejlődésének érdekében. Alkalmat adnak a tanulók életvitelének, társadalmi létformáinak és a világban való tájékozottságuknak a továbbfejlesztésére. Rehabilitációs lehetőséget biztosítanak korábbi iskolai kudarcaik kompenzálására. Módot nyújtanak a tanulók személyiségének minél átfogóbb fejlesztésére, szocializálására.

Hangsúlyozzuk, hogy a tananyag nemcsak ismeretek rendszere, hanem ezzel együtt bevált megismerési - tanulási és cselekvési módszerek elsajátítási eszköze is, az ismeretelsajátítástól elválaszthatatlan gondolkodási és cselekvési műveletek kifejlesztője. Ily módon törekszenek a műveltség elvontabb elméleti és konkrétabb gyakorlati szintjeinek egyensúlyára, az elméleti és a gyakorlati gondolkodás közti átmenetek létrehozása, a reprodukatív gondolkodás továbbfejlesztési lehetőségeinek biztosítására, a problémamegoldó és a kreatív működés irányába.

3.1.2.8 A digitális felnőttképzés sajátos céljai, feladatai

A tervek szerint 2010-ben induló képzés érettségire felkészítő oktatást tartalmaz a digitális középiskola keretei között, a „Digitális Középiskola- az interneten szervezett iskola” oktatási modelljét, technikai és tartalmi háttérének megteremtése után.

A Digitális Középiskola azon felnőttek számára teszi lehetővé az érettségi megszerzését, akikben megvan a képesség, a fogadókészség és a szándék arra, hogy leérettségizzenek, akik rendszeres tartózkodási helyükről nehezen tudnának hagyományos esti vagy levelező oktatási formákat követni, mert

- ilyen oktatást nyújtó iskolától távol, kistelepüléseken élnek,
- mozgásukban korlátozottak,
- hátrányos helyzetűek,
- anyagi nehézségekkel rendelkeznek,
- időbeosztásuk, életvitelük ezt nem teszi lehetővé.

A digitális középiskola működésének alapjai:

- alternatív kerettanterv
- közoktatási normatív támogatás
- a nappali oktatás átlag 15%-ának megfelelő jelenléti oktatással.

A képzés oktatásszervezési kereteit a hagyományos esti munkarendben zajló képzésekre vonatkozó jogszabályi környezet teremtette meg, a digitális eszközök, az internet használat által kínált lehetőségekkel kiegészítve.

A digitális középiskolai képzés bevezetésével a következő **célok** valósulnak meg:

- A közoktatási versenyképesség növelése.
- A felnőttek gimnáziumi képzése, kétszintű érettségire való felkészítése.
- Az esélyegyenlőség biztosítása, és a diszkriminációmentes, egyéni haladást lehetővé tevő környezet megteremtése, a különböző élethelyzetekben lévő képzésben résztvevők számára.
- A hátrányos helyzetű társadalmi rétegek integrációjának, munkaerő-piaci esélyeinek és foglalkoztatási lehetőségeinek javítása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése a számukra biztosított speciális felnőttoktatási-nevelési rendszeren keresztül.
- Az elektronikus távoktatás bevezetése a tantestület technikai és módszertani fejlődéséhez hozzájárul és motiválja azt. Képessé teszi az intézményt az új technológiák alkalmazására irányuló projektekből való részvétellel. A pedagógusok pedig a változó igényekhez tudják igazítani munkájukat.
- Az érettségi megszerzésével a térség iskolázottsági szintje nő, az érettségivel rendelkezők további szakirányú képzésbe is bevonhatók. Mindez növeli a térség gazdasági vonzerejét.
- Közvetlen célunk, hogy a 18 év feletti, iskolarendszert korábban elhagyó, érettségi vizsgával nem rendelkező, de tanulásra, önfejlesztésre nyitott (fiatal) felnőtteket hozzásegítsük az érettségi vizsga megszerzéséhez úgy, hogy figyelembe vesszük és alkalmazkodunk az életkorukból adódó sajátosságaikra, igényekre, szükségleteikre.

Távlati célok:

Az új, digitális oktatásszervezési és tanulást segítő rendszer működését, tartalmát a későbbiekben ki kell terjeszteni oly módon, hogy az intézményünkben folyó iskolarendszerű, nappali tagozatos képzésben résztvevők fejlődését is segítse, illetve a tapasztalatokat, a jó gyakorlatot az intézmény felnőtt szakképzési tevékenységébe is át kell ültetni.

Feladatok:

- Beiskolázás tudatos tervezése
Célcsoportok megfelelő tájékoztatása
Hátrányos helyzetű tanulókkal kapcsolatos feladatok meghatározása
- Oktatás színvonalának fejlesztése
Alkalmazott tantervek rendszeres felülvizsgálata
Tananyagok teljes körű kihasználása
- Élethosszig tartó tanulás
Önálló ismeretszerzés technikáinak elsajátíttatása
- Készségek, képességek fejlesztése
A jelenléti és digitális tanórákon a tanulóknak módszertani segítséget kell nyújtani
Probléma-megoldó, gondolkodtató feladatok
- Folyamatos évenként tervezett belső ellenőrzés, mérés, értékelés
Mérésalapú értékelés megvalósítása

Folyamatos ellenőrzés
Tanulmányi eredmények értékelése

- Számítógép ellátottság
Az eszközállomány feleljen meg a kötelező elvárásoknak, lehetőleg igények szerint bővüljön
Számítógép és internet hozzáférés biztosítása
- Humán erőforrás fejlesztése
Szakmai felkészültség növelése a digitális oktatás területén

3.2 NEVELÉSI FELADATOK, ESZKÖZÖK ÉS ELJÁRÁSOK, TEVÉKENYSÉGEK

Intézményünk ellátja a törvényben meghatározott feladatait, és biztosítja a tanulói jogok érvényesülését:

Az intézményünkben folyó nevelő-oktató munka sajátos feladata, hogy az alapelvekben, és a célokban felsorolt értékeknek elsajátítását elősegítse. Ezt szolgálják a nevelési program különböző fejezeteiben később meghatározásra kerülő tanórai és tanórán kívüli oktatási - nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó folyamatos értékelés, mérés, ellenőrzés.

3.2.1 Az intézmény közfeladat-ellátásának funkciója

Törekvésünk az, hogy minden tagintézményben a lehetőségekhez képest azonos színvonalú egységes alapóraterven alapuló szolgáltatást, teljes szakos ellátást biztosítsunk.

Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy egységes középiskolánk tagintézményeibe felvételt nyert tanulók eltérő képességűek és szociális helyzetűek.

Az iskola helyi tantervében, óvodai, kollégiumi nevelési programban szereplő, valamint a tagintézményeknél megjelenő képzési specialitások (drámapedagógia, projekt módszer, kooperatív oktatás, Zsolnai módszer, integrált oktatás, képesség kibontakoztató felkészítés, gyógy-, fejlesztő- és konduktív pedagógia alkalmazása), választható tantárgyak (elsőtől idegen nyelvek, szlovák és német nemzetiségi nyelvoktatás), emeltszintű tantárgyak, fakultációk és ehhez kapcsolódó csoportbontások, a tagintézményeknél kialakított nevelő-oktató értékek (néptánc, kézművesség, sportkörök, szakkörök, iskolai tábor), valamint az egyéni képességfejlesztés és kompetenciafejlesztés - a kompetencia alapú oktatás bevezetése - szolgálják a gyerekek, tanulók tehetséggondozását, felzárkóztatását, felkészítését a továbbhaladásra, továbbtanulásra, az érettségire és a szakmai vizsgákra. Arra törekszünk, hogy a tartalmas szabadidős programok, érzelmi nevelést és közösségformálást segítő rendezvények adjanak lehetőséget az egyéni érdeklődés kielégítésére. Az egységes középiskolának, az alközpontoknak, és minden tagintézménynek az a feladata, hogy befogadja a Kiskőrös Kistérségből, vagy akár azon kívül is az intézményünket választó gyermekeket, tanulókat, és segítséget nyújtson a beilleszkedésükhöz, biztosítsa továbbhaladásuk lehetőségét.

Az egységes középiskola lehetőséget kínál szakmai munkaközösségek létrehozására, együttműködésére.

A tagiskolákban folyó nevelő-oktató munka szakmai színvonalának emelését az utazó pedagógusi szolgálattal kívánjuk biztosítani. Tagintézményeink teret adnak a szülőknek, településük lakosainak a gyermekek, tanulók érdekében végzett szervezett vagy egyéni munkára, ki-

kapcsolódásra, képzésre, szórakozásra és a tágabb környezetnek felnőttképzésre, kulturális igényeik kielégítésére.

Nevelő tevékenységünk figyelemmel van a tanulók családi körülményeire, anyagi helyzetére

- Nevelési programjainkra jellemző az ingyenesség. Csak olyan programra kérhető szülőtől anyagi hozzájárulás, amely nem része a kötelező és a számonkérésre kijelölt tananyag-nak. A költségtérítéses program nem tehető kötelezővé a tanulók számára.
- Feladatunk a tanulók szociális segítése (egész napos oktatás, napközi, menza, tankönyv-támogatás, tartós tankönyv biztosítása).
- A hátrányok enyhítését, leküzdését az intézmény segíti (fejlesztő pedagógus és gyógypedagógus alkalmazásával, Integrált Pedagógiai Rendszer működtetésével (amelynek sajátosságait a tagintézményeknek kell kidolgozniuk a miniszteri előírások alapján, és ezt be kell építeniük a saját mellékletükbe) – igény esetén indításával, készség- és képességfejlesztéssel, csoportbontással, differenciált foglalkozásokkal, tehetséggondozással, versenyre felkészítéssel, szakkörökkel és diákkörökkel, közösségi foglalkozásokkal).
- A kompetencia alapú oktatás bevezetésével alkalmazott új módszerek és tanulásszervezési eljárások szintén segítik a hátrányok leküzdését.
- A digitális középiskola a hátrányos helyzetű, az oktatási rendszert korábban elhagyó fiatalok számára nyújt továbbtanulási lehetőséget.

Az iskola nyitott a környezeti változásokra, azokra érzékenyen reagál. A közös és egységes kerettantervre építkező helyi programjainkkal elégtétül ki a környezet, a települések elvárásait és igényeit. Tevékenységünket, nevelő-oktató munkánkat a szülőkkel közösen szeretnénk végezni, amelynek bázisai a tagintézmények.

Az egységes középiskola meg kíván felelni a szakmai és tantárgyi versenyek, a kultúra és a sport területén jelentkező elvárásoknak.

Rendezvényeinkkel igényes szórakozási lehetőséget kívánunk nyújtani a tanulóknak és szülőknek.

Az a törekvésünk, hogy intézményünk minden fiatal számára lehetőséget biztosítson a továbblépésre, az érdeklődésének és eredményeinek megfelelő képzési forma eléréséhez. Szerkezetünket, képzési ajánlatainkat igyekszünk a szűkebb és a tágabb környezet, a munkaerőpiac, a szülők és a tanulók igényeihez igazítani.

3.2.2 Pedagógiai hivatás és munka

Az intézményben dolgozók tevékenységüket olyan szolgálatként élik meg, amelyben nagy szerepet kap a hivatástudat, a szakmaiság, a szeretet. A pedagógus ismeri jogait és betartja a kötelezéseit a Köznevelési Törvény, Szervezeti Működési Szabályzatban és a munkaköri leírásban foglaltak alapján. Minden kollegánk alapvető feladatának tartja a rábízott tanulók nevelését és oktatását, és minden esetben a tanulók érdekében tevékenykedik.

A pedagógus:

- hisz önmagában, nevelési elveiben, a nevelőközösségben, a gyermekekben, tanulóiban,
- gondoskodik a gyermek, tanuló testi épségének megővéséről, erkölcsi védelméről, személyiségének fejlődéséről, valamint átadja az etikus viselkedéshez szükséges ismereteket,
- tiszteletben tartja a tanulók és szülők emberi méltóságát,
- szakmai területen folyamatosan képezi önmagát, olyan új metodikai eljárásokat keres, megismeri a kompetencia alapú oktatás módszereit, s ezeket alkalmazva munkáját eredményesebben látja el,

- arra törekszik, hogy integrálja az eltérő szociális környezetből élőket, és egyénileg fejlesztesse a gyerekek, tanulók készségeit, képességeit és kompetenciáit, segíti a tehetségek kibontakoztatását, és a lemaradók vagy hátrányos helyzetűek felzárkóztatását,
- figyelembe veszi a tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét,
- közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében,
- a tanítványait úgy neveli, hogy azok bízzanak benne, és bízzanak saját adottságaikban, lehetőségeikben, elősegíti a reális énkép kialakításának képességét,
- munkájában nyitott, az emberi kapcsolatokra épít, folyamatosan együttműködik a szülői házzal,
- példát ad szeretetből, fegyelmezettségből, közéletiségből, együttműködésből, tisztességből, munkából, a törvények betartásából, aktív állampolgárságra, demokráciára neveli tanítványait,
- a tanuló életkorának, fejlettségének figyelembevételével elsajátíttatja a közösségi együttműködés szabályait és törekszik azok betartatására,
- mindig megszólítható, biztosítja a kérdés szabadságát, és érdemi választ ad a szülő és tanuló javaslataira, kérdéseire,
- épít a tanuló kreativitására, és fejleszti azt,
- a tanuló egész személyiségét fejleszti, melynek részeként megtanítja a tanulás módszereit,
- munkájában hangsúlyt kap az alternatív megoldások keresése, hogy elősegítse az alternatív gondolkodási képesség kialakítását.
- tiszteletben tartja a tanuló személyiségi jogait, betartja a titoktartásból adódó kötelességeit,
- a tanulók részére az egészségük, testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, és ezek elsajátításáról meggyőződik. Ha észleli, hogy a tanuló balesetet szenved, vagy ennek veszélye fennáll, a szükséges intézkedéseket megteszi,
- a nevelésben fontosnak tartja a környezettudatos magatartás kialakítását,
- tanulóit felkészíti a felnőttléti szerepeire tudatos pályaorientációval, ennek összetevőjeként fejleszti a tanulók önismeretét,
- elősegíti a tanulók tudatos fogyasztóvá válását, ennek részeként fejleszti a gazdálkodással, pénzügyekkel kapcsolatos képességeket az életkori sajátosságok figyelembe vételével.

A nem szakrendszerű képzésben résztvevő pedagógus iránti elvárások:

Alapkövetelmény a szakmai, gyakorlati alkalmasság a készségek, képességek fejlesztésére, és hogy az érintett korosztállyal képes legyen foglalkozni a pedagógus:

- **alkalmas legyen** az alapvető készségek fejlesztésére,
- **rendelkezzen** azokkal az ismeretekkel, amelyek a tanulók sajátosságaiból adódó oktatásszervezési feladatokhoz szükségesek,
- **járuljon hozzá** az alapvető készségek és képességek fejlesztéséhez,
- **tudjon foglalkozni** az érintett korosztállyal.

Nevelőtestületünk vár és befogad minden segítőt, aki hozzájárul céljaink megvalósításához, a gyermekek személyiségének, tudásának, képességeinek fejlesztéséhez. Várjuk az egyházak, szülői szervezetek, nemzetiségi, kisebbségi és civil szervezetek, a települések önkormányzatainak és intézményeinek, valamint olyan egyének segítségét, akik az ifjúság nevelésében elkötelezettek és együttműködők.

Az iskola biztosítja a nevelés tanórai, és azon kívüli lehetőségeit és feltételeit, az iskolai diákönkormányzatok optimális működésének feltételeit.

A kompetenciaalapú oktatásban résztvevő pedagógus iránti elvárások:

- rendelkezzen azokkal az ismeretekkel, amelyek a kompetencia alapú oktatás eredményes megvalósításához szükségesek,
- az új iránti fogékonyság a pedagógiai módszerek alkalmazásában.
- az oktatás adaptálása az egyéni szükségletekhez
- többféle oktatási stratégia alkalmazása
- motivációs és tanulászervezési készségek
- kommunikációs készségek
- tervezési készségek
- a tanulás értékelése
- szakmai elkötelezettség és felelősség
- együttműködés
- olyan tanulási feltételek teremtése, amelyek elősegítik a gyermekek intellektuális, szociális és személyes fejlődését.

A digitális középiskolai oktatásban résztvevő pedagógus iránti elvárások:

- A központosított és/vagy az egyéni tanulászervezés segítése, a megszerzett ismeretek rendszerezése, összefüggések feltárása, kritikus helyzetek feloldásának megkönnyítése
- a hagyományos szaktanári feladatok mellett legyen képes az e-tutori teendőket is ellátni.
- Követi az e-tanulói aktivitást, az e-tanulói kérdésekre és problémákra a lehető leggyorsabban reagál.
- Munkájával folyamatosan fenntartja az e-tanulói motivációt.
- A jelenléti konzultációs órák tanáraként azok előkészítése (eszközök, feladatok, stb.) során feltárja a tananyag gyenge pontjait és az e-tanulók szaktantárgyi problémáit, majd ezek figyelembe vételével felkészül a jelenléti órákra és megtartja azokat.
- Alapos és részletes adminisztrációt vezet: az e-tanuló és saját munkája értékeléséhez, dokumentálásához.
- Kialakítja a számonkérés menetét: vizsgasorok, tételek, értékelés.
- Vizsgáztatja és értékeli az e-tanulókat.
- Digitális tananyagfejlesztői ismeretekkel rendelkezik: a tananyag erősségeinek és gyenge pontjainak feltárásához, a tananyag továbbfejlesztésében és gondozásában való együttműködéshez, igény esetén további feladatsorok készítéséhez.
- Az átlagosnál jobb IKT kompetenciával rendelkezik: a rendszerek használatához, a technikai problémák kezeléséhez, az e-kommunikáció jellegzetességeinek hatékony alkalmazásához.
- Csapatban dolgozik: kapcsolatot kell tartania a mentorokkal és a szakmai csoportokkal, hogy az e-tanulót minél alaposabban megismerje, a legjobb gyakorlatokat alkalmazza, tapasztalatait továbbadja, az oktatás színvonalát és egységességét biztosítsa.
- Munkáját a szakértelem, a nyitottság, az eredményesség jellemzi.

3.2.3 Gyerekekért, tanulókért érzett felelősség

A nevelő-oktató munkát a gyermekek tisztelete, szeretete, érzelmi viszony jellemzi. A szeretet minden gyermekre kiterjed, amely metakommunikációban, főleg tettekben nyilvánul meg.

- Fontos jellemző az egymással szembeni tolerancia. Az iskola elfogadja a másságot, az egyéniséget, az adottságbeli és a szociális különbséget. Az intézmény befogadó és nem ki-rekesztő. Integrál, de megőrizteteti a hozott értékeket. Felzárkóztat, de megőrzi az egyéni sajátosságokat.
- Intézményünkben személyre szabott a felelősség. Minden ember felelős önmagáért és másokért. A tanuló érezze felelősségét saját sorsának alakításáért (önállóság, kitartás, szorgalom, kreativitás). Nálunk a tanári felelősséggel együtt jár a követelés, a tantervi követelmények betartatása. Az elvárás személyre szabott és fejlesztő.
- Az iskola tiszteletben tartja az egyén és a közösség szabadságát az életkori sajátosságoknak megfelelően. A gyermeknek, tanulónak meg kell ismernie szabadsága korlátait. Tagintézményeink olyan, a közös Szervezeti és Működési Szabályzatra épülő házirendet működtetnek, amely a tanulói jogokat és a kötelelességeket egységben kezeli.
- Az iskola segít kialakítani, az autonóm személyiséget, aki a maga ura. Korlátozza indulatát, önmaga fokozatos megismerője, aki képes lesz saját életének felelős irányítójává válni. Felkészül a felnőtt lét szerepeire. Az iskola megadja a döntés lehetőségét, és megismerteti annak felelősségét, mivel ez fejleszti a tanuló jellemét. Segítjük, hogy kialakuljon a tanuló reális énképe, a saját személyiség kibontakoztatásának igénye (önbecsülés, önbizalom).
- Hangsúlyt fektetünk a konfliktusok kezelésére, a konfliktuskezelési technikák elsajátítására.
- Fontos érték az egészség, ezért feladat a testi és lelki egészség megőrzése, az erre való nevelés. Azt hangsúlyozzuk, hogy az ember felelős önmagáért és másokért. A felelősségének pedig csak akkor tud maradéktalanul eleget tenni, ha egységben őrzi meg testi és lelki egészségét. Kialakítjuk az egészséges és kulturált életmód, a folyamatos testedzés iránti igényt és az önellátás képességeit (tisztálkodás, öltözködés, étkezés, környezet rendben tartása). Fontosnak tartjuk az egészségvédelmet (az egészségre káros szokások ismerete, elutasítása, balesetek megelőzése).
- Arra törekszünk, hogy a diákokban meggyőződéssé váljon az élet tisztelete és védelme, a természeti környezet megóvása, az állatok és növények védelme, szeretete. Az élő és élettelen természet szépsége iránti fogékonyságra nevelünk. E nevelési feladatunknál felhasználjuk településeink természeti környezetének adottságait, tagintézményeinknél lévő táborok, valamint az iskolai kirándulások, túrák, testvériskolai kapcsolatok adta lehetőségeket is.
- Egységes középiskolánk minden tagintézménye olyan környezetet és helyzeteket teremt, amelyek alkalmasak a pozitív érzelmek kifejezésére, érzelmek gazdagítására, igazságok megismerésére és kimondására. Célunk, hogy a tanuló nyitottá váljon az élményekre, a tevékenységekre, az esztétikum befogadására és létrehozására.
- A hazaszeretet kialakításánál építünk térségünk nagy szülőttének, Petőfi Sándornak, valamint tagintézményeink névadóinak tevékenységére. Hangsúlyt fektetünk a nemzeti kultúra ápolására, a nemzeti múlt megismerésére, megértésére, emlékeinek, jelképeinek tiszteletére. Arra törekszünk, hogy kialakuljon az egészséges nemzeti önbecsülés, és a hazaszeret.
- Fontos szerepet kap azon tagintézményeknél, ahol a nemzetiségi hagyományokat ápolják (Kiskőrös – szlovák, Soltvadkert, Kiskőrös, Császártöltés – német) a kisebbség értékeinek megőrzése. Erősítjük a kisebbségben élő magyarságért érzett felelősséget és közösségvállalást is. Emellett szem előtt tartjuk az európai azonosságtudat, az egyetemes kultúra értékeinek közvetítését is.
- A tagintézményekben működő diákkormányzatok lehetőséget adnak a demokrácia elsajátítására és gyakorlására. Úgy véljük, hogy az alkotmányosság, az állampolgári jogok tisztelete, a törvényesség betartása, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása harmo-

nikus kapcsolat lehetőségét adja meg a társadalommal és embertársainkkal szemben. A diákközösségek véleményének meghallgatása, az ésszerű észrevételek elfogadása növeli a tanulók érdeklődését a társadalmi jelenségek és problémák iránt., s ezzel aktív állampolgárságra, demokráciára neveljük őket. Az iskola erősíti a család tiszteletét, a szülők, nagyszülők megbecsülését, szeretetét. Arra törekszünk, hogy a tanuló fogékony legyen az emberi kapcsolatokra, a barátságra. Arra neveljük, hogy életének velejárója legyen a hűség, önzetlenség, megértés, tapintat, őszinteség, egymás elfogadása, udvariasság, figyelmes-ség.

3.2.4 Szakszerűség és eredményesség

Intézményünk legfontosabb feladatának az eredményes oktatást tekinti

- A beiratkozott tanulókat bevezetjük az értékek, az ismeretek, az érzelmek és a tudás birodalmába, ott útjelzőket és továbbhaladást segítő szellemi segítséget adunk. Megadjuk azt a lehetőséget, hogy a képességeik, kompetenciáik fejlődjenek, a tehetségek ismertté váljanak.
- A kompetencia alapú oktatás bevezetésével olyan tudáshoz juttatjuk tanulóinkat, amellyel képesek lesznek megállni helyüket a munka világában.
- Minden tanulót, akiben a szándék és az akarat megtalálható, a sikeres iskolakezdéshez, a nyolc osztály elvégzéséhez, az eredményes középiskolai érettségihez, idegen nyelvtudáshoz, informatikai ismeretekhez, szakmaszerzéshez, sikeres felsőfokú iskolai továbbtanuláshoz segítjük.
- Minden fiatal felnőttet, aki célul tűzte ki az érettségi megszerzését, hozzásegítjük célja megvalósításához a digitális középiskola elindításával
- Nem mondunk le senkiről akkor sem, ha szociális helyzete, egészségi állapota, körülményei akadályozzák abban, hogy a képességeit eredményesen fejlessze, vagy sikerrel vegye tanulmányi akadályait.
- Kompetencia alapú oktatást – ezen belül új módszereket, tanulásszervezési eljárásokat -, személyiségpedagógiát, integrációt, készség-, képességfejlesztést alkalmazva az eltérő adottságú, és sajátos helyzetű tanulókat a képességeik legfelső határáig igyekszünk fejleszteni.
- Egységes középiskolánk helyi tantervet készít a NAT-ra, kerettantervre építve. Arra törekszünk, hogy négy év alatt tantervünk egységesebb, szolgáltatásaink színvonalasabbak és sokszínűbbek legyenek, az egységben a sajátosságok adják meg az egyéni arculatot. Arra törekszünk, hogy a törvényt betartva tanulóink tanórai terhelése ne lépje túl az elviselhető szintet. Az iskola tananyaga megtanulható és egyénre szabott legyen.
- A tanuló cselekvésben felfedezve tanul, amelynek aktív résztvevője. A tanulás formái: egyéni, páros, csoportos, kooperatív, frontális. A magasabb évfolyamokon alkalmazott forma a vita, amely fejleszti a gondolkodást, a kommunikációs képességet, az erkölcsöt.
- A tanulói teljesítmények értékelésében a kreativitás képességeinek, összetevőinek a meglétét keressük. Fontos szerepet kap az alkotás, a valóságos alkotások és azok bemutatása.
- Az intézmény feladata a személyiség minél teljesebb kibontakoztatása, amelynek alapfeltétele a személyiség megismerése. Ez tervezett és szervezett formában jelen van az intézmény életében.
- A komplex nevelési hatások elvét alkalmazzuk. Figyelmet fordítunk a “látens” hatásokra is: helyes életviteli és viselkedési szokások, példás tanári beszéd, esztétikus környezet. Ezek beépülnek a tanulói személyiségbe, és meghatározóak lesznek a tanuló későbbi életére.

- A tapasztalható lemaradások kezelésében fő helyet kap a lemaradás okának megtalálása, az egyéni fejlesztés, önismeret, tanulási eljárások elsajátítása, jó kommunikációs képesség megszerzése.
- Iskolánk a vallási és világnézeti semlegesség betartásával fontosnak tartja az alapvető ismeretek és értékek elsajátítását, és annak a magatartásban és a viselkedésben való megjelenését. Az ismeretek többoldalú közvetítésére törekszünk anélkül, hogy vallási és világnézeti tanítások igazságáról állást foglalnánk. A Kt. 19. §. (1) d) pontja alapján kollegáink saját világnézetük és értékrendjük szerint végzik nevelő és oktató munkájukat, anélkül, hogy annak elfogadására kényszerítenék, vagy készítetnék a tanulót.
- A szakszerűségben is arra törekszünk, hogy egységes színvonalat biztosítsunk. Ez elsősorban a folyamatos tartalmi és módszertani megújulásban ölt testet. A kompetencia alapú oktatás módszereit pedagógusaink megismerik, hatékonyan alkalmazzák.
- **A kompetencia alapú oktatás** módszereit pedagógusaink megismerik, hatékonyan alkalmazzák, belső hospitálások során az ezzel kapcsolatos ismereteiket egymásnak átadják.
- Tisztában vagyunk azzal, hogy a továbbtanulásban, a munkahely keresésében, az életben és Európában való eligazodásban nagy szerep jut az idegen nyelvek tudásának, a helyes magyar beszédnek.
- Ösztönözzük, hogy tagintézményeink a fenntartói lehetőségek, és az intézmények számára biztosított törvényi mozgástér alapján csoportbontást alkalmazzanak elsősorban az idegen nyelvek, informatika tantárgyaknál, hogy a kisebb létszámok lehetőséget teremtsenek az egyéni fejlesztésnek, a tehetséggondozásnak és a felzárkóztatásnak.
- **Kompetencia alapú oktatás:** A módszertani megújulás egyik útjának tekintjük, hogy a hagyományos módszerek mellett mind nagyobb hangsúlyt kapjanak a kompetencia alapú oktatás új módszerei is. Az elektronikus oktatás, a digitális tananyag feldolgozása mind az egyéni tanulásban, mind pedig a csoportos felkészítésben egyre nagyobb teret fog kapni. Ennek megvalósítása érdekében – elsősorban pályázatok segítségével - fejlesztjük tagintézményeink informatikai háttérét, megteremtjük a folyamatos működés feltételeit, és a pedagógusok számára rendszeres képzéseket szervezünk.
- **Digitális középiskola:** A hagyományostól eltérő szervezési forma, a módszertani megújulás egyik lehetséges útja.
- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében tagintézményeinkben biztosítjuk a sajátos nevelési igényű tanulók gyógypedagógiai ellátását fejlesztő pedagógusok és gyógypedagógusok alkalmazásával. Az integrált nevelés-oktatás általános alkalmazására törekszünk. Mind több tagintézménynél, amennyiben erre igény van, bevezetjük az Integrált Pedagógiai Rendszert.

3.2.5 Pedagógiai célok megvalósítása középiskolai szinten

A) Szakiskola

I. szakasz (14-16 év)
9-10. évfolyam

II. szakasz (16- 22 év)
szakképző évfolyamok
(szakmai vizsga)

B) Gimnázium, Szakközépiskola

I. szakasz (14-16 év)
9-10. évfolyam

II. szakasz (16-19 év)
11-13. évfolyam
(érettségi vizsga)

III. szakasz (18-22 év)
szakképző évfolyamok
(szakmai vizsga)

A képzés jellemzői:

I. szakasz (A és B)

- az általános műveltség megalapozása
- pályorientáció, gyakorlati oktatás, szakmai és szakmacsoportos alapozó oktatás
- kötelező órák
- szakkörök, önképzőkörök
- fejlesztő programok (tehetség gondozása, hátrányok leküzdése)
- felkészülés továbbtanulásra
- osztályfőnöki órák
- tréningek
- szabadidős tevékenységek

Pedagógiai célok megvalósulása:

- formális gondolkodás
- pozitív érzelmek felismerése, elfogadása és kifejezése
- permanens tanulás iránti igény
- egyénre szabott tanulási módszer kialakulása
- tanulói demokratikus jogok gyakorlása
- önszerveződés, diákprogramok összeállítás
- életpálya-tervezés, képességnek és tudásnak megfelelő továbbtanulás kiválasztása (szakma-érettségi)
- értékek szerepének felismerése, értékek választása
- testi-lelki harmónia
- állampolgári jogok megismerése
- kulturált viselkedés, beszéd
- hazaszeretet megerősödése, hagyományápolás
- káros szenvedélyek tudatos elkerülése
- szexuális nevelés

II. szakasz (A)

- felkészülés a választott szakmára, szakmai vizsgára
- elméleti képzés az iskolában
- gyakorlati képzés külső munkahelyeken, illetve a tanműhelyben
- OKJ által előírt óraszám, elméleti és gyakorlati óraszámarány
- szakkör, önképzőkör
- szabadidős tevékenységek
- pozitív, reális énkép, önálló világnézet
- szakma és pályakíváncsok elsajátítása
- emberi kapcsolatok szerepe a munkafolyamatokban
- probléma és feladatorientáltság, gyors döntési képesség
- kidolgozott, pontos, értékesíthető munka
- folyamatosan képes fejleszteni értelmi képességeit, érzelmi és erkölcsi életét
- van akaratereje, fegyelmezett, kialakult a viselkedéskultúrája
- képes a kudarcokat leküzdeni
- van önbizalma, sikerorientált, erős akarral, kitartással rendelkezik
- állampolgári és tanulói jogait gyakorolja
- felkészült a családi életre, egészséges életmódra
- gazdasági és vállalkozási ismeretek
- balesetmentes munkavégzés
- környezete iránt nyitott, előítéletmentes és szolidáris

II. szakasz (B)

- felkészülés az érettségire
- felkészülés a továbbtanulásra
- szakmacsoportos alapozó tárgyak
- kötelező órák
- választható órák (felkészítés az emelt szintű érettségire)
- délelőtti tanulás
- szakkör, önképzőkör
- fejlesztő programok
- osztályfőnöki órák
- tréningek
- szabadidős tevékenységek
- felkészülés nyelvvizsgára
- pozitív, reális énkép, kialakult egyéniség, önálló világnézet
- önértékelés és önismeret
- értékek közvetítése, egyéni értékek megerősítése, mintaadás
- tudatos személyiségformálás
- sikeres érettségi (felvételi) letételéhez szükséges tudás elsajátítása
- életpálya ismerete, vállalása, reális életcélok
- közösségben, közösségért végzett önálló tevékenység
- felkészülés a családi életre, egészséges életmódra
- legalább egy idegen nyelv ismerete
- képes a káros szenvedélyek elleni küzdelemre
- állampolgári és tanulói jogok gyakorlása
- felelősség szűkebb-tágabb környezetért, családért, partnerért, egyéni cselekedetéért
- kommunikációs képesség, vitakészség kialakulása, konfliktuskezelés és az igazságok megismerése, kimondása,
- egyéni problémák kezelésének képessége
- kultúra befogadására és átadására való képességek kialakulása
- tud hazában, nemzetben gondolkodni, cselekedni
- európai azonosságtudat
- kialakult viselkedéskultúra
- környezete iránt nyitott, előítéletmentes és szolidáris

III. szakasz (B)

- felkészülés a választott szakmára, szakmai vizsgára
- elméleti képzés az iskolában
- gyakorlati képzés: iskolában, tanműhelyben, külső munkahelyen
- OKJ által előírt óraszám, elméleti és gyakorlati óraszámarány
- szakkör, önképzőkör
- továbbtanulás segítése
- szakma- és pályakíválmak elsajátítása
- állampolgári jogok gyakorlása
- emberi kapcsolatok szerepe a munkafolyamatban
- gazdasági és vállalkozási ismeretek
- probléma és feladatorientáltság
- gyors döntési képesség
- balesetmentes munkavégzés
- kidolgozott, pontos értékesíthető munka

- van akaratereje, fegyelmezett, képes a kudarokat és problémákat leküzdeni
- van önbizalma, sikerorientált, kitartó

3.2.6 A digitális középiskola jellemzői

A közoktatási törvény alapján a Digitális Középiskola alternatív iskolaként került meghatározásra, mivel oktatási módszere lényeges elemeiben tér el az általános szabályok alapján működő oktatási formáktól, de megőrzi a közoktatási közszolgáltatásoktól elvárt képzési minőséget, értékeket.

Célja, hogy a felnőttoktatás keretében, esti munkarendben működő, egyéni képzési utak kialakítására lehetőséget adó kevert képzési forma (jelenléti órákkal támogatható e-learning) minél szélesebb körben terjedjen el az országban, mivel igen jelentős azoknak a felnőtteknek a száma, akik az általános tankötelezettség időszakában nemszereztek/szereznek érettségi bizonyítványt, és életkörülményeik még jelentős erőfeszítés esetén sem teszik lehetővé a felnőttkori iskolába járást. E célcsoport számára ez lehet az a képzési forma, amely lehetőséget biztosít az érettségihez szükséges ismeretek megszerzésére.

A Digitális Középiskola programban alkalmazott módszer ún. kevert (angol szakszóval: blended) oktatási forma, amelyben a személyes jelenlét és a távoktatás elemei együttesen vannak jelen, és emellett a csoportos képzés és a digitális eszközökkel segített egyéni felkészülés módszere segíti a képzés hatékony megvalósulását. Az internet, mint infrastruktúra segítségével létrehozott tanulási környezet, a tanulás-tanítás szervezése, a közösségi terek, az együttműködések és személyre szóló tanulásmódszertan lehetősége, az ismeret tervezett és szervezett elsajátításának támogatása biztosítja a képzés hatékonyságát.

A Digitális Középiskola az egyéni felkészültségek figyelembe vételével kialakítható olyan képzési ütem, oktatási program, és az életkörülményeikhez igazodni képes tanulásszervezési mód, amely valós lehetőséget teremt a képzésben résztvevők számára az érettségi megszerzésére.

A Digitális Középiskola képzési hatékonysága jelentősen növelhető a közoktatási tevékenységet kiegészítő személyes mentori segítséggel (tutori), mely a középiskola keretei között nem biztosítható, de kiegészítő projektként a Digitális Középiskola tevékenységével összehangolva jelentős segítséget nyújthat a képzésben résztvevők számára, a képzésben való részvételük feltételeinek megteremtésében, motiváltságuk megőrzésében.

A Digitális Középiskolában a tanulásszervezés egy speciálisan erre a célra fejlesztett, az egyidejű és az eltérő időpontokban megvalósuló kétirányú információáramlás lehetőségeit kihasználva, a verbális és nonverbális kommunikáció, a képi megjelenítés és a kommunikáció vizuális információkkal történő megerősítésére lehetőséget teremtő digitális eszközzel, az úgynevezett oktatási portál biztosítja a hagyományos e-learning keretrendszerekhez képest hatékonyabb ismeret elsajátítást.

Az oktatási portálon keresztül zajló – egyéni digitális – tanórákon a tananyag-feldolgozás egyénileg, esetenként a digitális szaktanárok segítségével valósul meg, miközben a személyes jelenlétet igénylő konzultációs órákon az ismeretek rendszerezését, az összefüggések elemzését a szaktanárok személyes jelenléte segíti.

A Digitális Középiskolában a tanulásszervezés az Integrált Tanulási és Adminisztrációs Környezet (ITAK) keretrendszerrel történik.

Az egyéni haladást is lehetővé tevő tanulás-szervezéshez az oktatási keretrendszer támogató eszközei mellett, az iskola helyi tantervében meghatározott választási lehetőségek alapján kialakuló képzési utak megvalósítását a szaktanárok digitális eszközökkel biztosított közreműködése segíti.

3.3 A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK

A személyiségfejlesztés a közoktatási intézmények kiemelt nevelési feladata, amely áthatja az óvodai, iskolai élet minden területét, nem köthető sem műveltségi területhez, sem tantárgyhoz. Ezek a feladatok az értékközvetítő pedagógiai munka lényegét jelentik. A feladat ellátásában az intézmény nyitott, együttműködik a szülőkkel.

3.3.1 Személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek

Nevelési módszereink két nagy csoportba oszthatók:

1. Közvetlen (direkt) módszerek azok, amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra.
2. Közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül.

Iskolánk pedagógusai által alkalmazott közvetlen és közvetett nevelési eljárások:

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. Szokások kialakítását célzó, beidegző módszerek	<ul style="list-style-type: none"> - Követelés. - Gyakoroltatás. - Segítségadás. - Ellenőrzés. - Ösztönzés. 	<ul style="list-style-type: none"> - A tanulói közösség tevékenységének megszervezése - Közös (közelebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása. - Hagyományok kialakítása. - Követelés. - Ellenőrzés. - Ösztönzés.
2. Magatartási modellek bemutatása, közvetítése	<ul style="list-style-type: none"> - Elbeszélés. - Tények és jelenségek bemutatása. - Műalkotások bemutatása. - A nevelő személyes példamutatása. 	<ul style="list-style-type: none"> - A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében. - A követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből.
3. Tudatosítás (meggyőződés kialakítása)	<ul style="list-style-type: none"> - Magyarázat, beszélgetés. - A tanulók önálló elemző munkája. 	<ul style="list-style-type: none"> - felvilágosítás a betartandó magatartási normákról. - Vita.

3.3.2 Életkori sajátosságok

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos célok és feladatok csak a tanulók életkor-pszichológiai leírásának ismeretéből származhatnak. Intézményünkben nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy minden diák életkorának, fejlettségének megfelelő nevelést-oktatást kapjon.

Kisiskoláskor (6-9 év)

Az alapfokú nevelés-oktatás bevezető szakasza az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot.

Az iskolába lépés alapvető változást jelent a környezet hatásrendszerében, a gyermek tevékenységében. Ezért az iskola többnyire már a beíratás előtt felveszi a kapcsolatot az óvodákkal, a gyermekekkel és szüleikkel. A változás okozta nehézségeket csak közösen lehet csökkenteni. A tanító fokozatosan vezeti át a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységéből a játékot továbbra sem nélkülöző iskolai tanulás tevékenységébe. Az iskolába lépéssel a gyermek alkalmazkodása – szocializáció – válik hangsúlyozottabbá. A motivációk sorában a korábban vezető szerepet játszó érdeklődés helyébe az akaratlagos figyelem lép, a spontaneitást az akaratirányítás váltja fel. Képes már a valóságnak megfelelő általánosításra, de ehhez saját közvetlen tapasztalatára van szüksége. A fogalmakkal történő műveletek konkrét szemléletes alapokból indulnak, a konkrét szemléletes formában való gondolkodás jellemzi. Gondolkodására még jellemző a szinkronizmus, ítéleteiben a lényeges és lényegtelen elemek nem a valóságnak megfelelő arányban szerepelnek, de megfelelő tevékenységek gyakoroltatásával a lényeg-kiemelési képesség fejlődése elvárható.

A megértés, felismerés és kisebb mértékben a felidézés eseteiben már jól használ absztrakt, tudományos fogalmakat, jobban végzi el a megfelelő műveleteket, mint ahogyan ezt megfogalmazza. Az első évfolyam végére a kifejezőképesség különféle formáinak (beszéd, énekzene, rajz) tervszerű és rendszeres fejlesztés eredményeképpen egyensúlyba kerülhet az elvont fogalmak megértésének és kifejezésének színvonala. (közvetlen társalgás gyakorlása). Az első szakasz mintákat ad az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozza a tanulási szokásokat. Támogatja az egyéni képességek kibontakoztatását, közreműködik a tanulási nehézségekkel való megküzdés folyamatában. Törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermekeknek szociális-kulturális környezetéből vagy eltérő ütemű éréséből fakadhatnak.

A hallásélessége jelentősen fejlődik, a hallási küszöb fokozatosan csökken. Emlékezetére a szemléletes konkrétság jellemző, lényegét kiemelni és visszaadni nem képes. Emlékezete tapasztalataihoz és élményeihez kötődik. Az emlékezés fejlődése a gondolkodás fejlődésének függvénye, az „értelmes” emlékezés 8 éves korban már biztonságosan kialakul.

A kisiskolás gyermek fantáziája gazdag, a realitás felé halad, megjelenik az igen labilis reproductív fantázia. A gyermeki fantázia értő fejlesztésével a 3-4. osztályban kezd megváltozni a képzelet a realitás irányában. E szakasz a kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és az ezáltal motivált munkában fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartás képességét, és előmozdítja érzelmvilágának gazdagodását.

Játékosság és erős mozgásigény jellemzi. A pedagógiai munkában ezt ki kell használni. Teret és lehetőséget kell adni a játék és mozgás iránti vágyának. Lényegében lassan fejlődik a motivációs rendszere, érdeklődését, figyelmét az érdekes, változatos, kellemes dolgok keltik fel. Képes megállapítani, ha hibát követett el a feladat megoldásában, de annak természetét és a korrekció módját nem ismeri fel.

Az osztály még „átláthatatlan” számára, érzelmileg leginkább a tanítójához kötődik, társas kapcsolata nincs. Nevelő és fejlesztő munkával azonban fogékonyra kell tenni a saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd a tágabb társadalom értékei iránt.

A pedagógus értékelő tevékenysége elsősorban és alapvetően a pozitívumok kiemelésére irányuljon: „megerősítő funkció”, a hibák esetében pedig útmutatást adjon azok kijavítására: „korrekciós funkció”. A tanító a fejlesztés követelményeit vegye elsősorban figyelembe az értékelésnél és a továbbhaladás feltételénél. A tanítási tartalmak feldolgozásában a pedagógus elemi ismereteket közvetít, alapvető képességeket és alapkészségeket fejleszt.

Tudatosítja a gyermekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető erkölcsi értékeket, megerősíti a humánus magatartásmintákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva szolgálja a személyiség éérését.

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakaszában a pedagógiai munka középpontjában a személyre szóló fejlesztés törekvése áll.

Az alapfokú nevelés-oktatás kezdő – alapozó – fejlesztő szakasza

Ez a szakasz igazodik a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz, ezért a személyiségfejlesztés szempontjából két különálló részre bontható. A prepubertás kora (9-12 év) és a serdülőkor alsó szakaszára (12-14 év). Ennek a szakasznak szervesen folytatnia kell az előző szakasz nevelő-oktató munkáját, a készségek és képességek fejlesztését. Az iskola ebben a szakaszban a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket együtt neveli. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti az iskola őket a további tanulásra, és előkészíti őket a társadalomba való majdani beilleszkedésre.

Fejleszti a tanulóknál azokat a kompetenciákat, képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek. A tanulási tevékenységek közben, és a tanulói közösségekben való élet során fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, a szavahihetőség értékét.

Az iskola tudatosítja a szocializáció folyamatában, a közösség demokratikus működésének értékét és néhány általánosan jellemző szabályát. Tisztázza az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban. Megalapozza a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására. A demokratikus normarendszert kiterjeszti a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra is.

Az iskola kiemelt feladatként kezeli ebben a szakaszban a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hagyományok tudatosítására és ápolására történő nevelést. Fejleszti a nemzeti azonosságtudatot, képviseli az egymás mellett élő különböző kultúrák megismerése iránti igényt. Erősíti az Európához tartozás tudatát, és egyetemes értelemben is készíti más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismertetésére, megbecsülésére. Ugyanakkor figyelmet fordít az emberiség egyetemes problémáinak bemutatására.

A prepubertás kor (9-12 év)

Fő tevékenységi forma a tanulás. Erősödik a valóság mélyebb megismerésére irányuló motiváció. A személyiség jellemzője a gondolkodás, a lényeg megismerése, megragadása irányában. Megindul az elvont gondolkodás fejlődése. Figyelembe kell venni, hogy a 10-12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5-6. évfolyamokon ezért az integratív-képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik. Fokozódik az önálló ismeretszerzés igénye (hobbik, gyűjtőszervezetek). Megjelenik az ismeretek rendszerezésére, kategorizálására való készség. Kibontakozik az elvont idő- és térképzet. Észlelés szer-

vezettebbé válik, logikailag strukturált lesz. Az ismeretszerzésben már a második jelzőrendszer szerepe kerül túlsúlyba. A beszéd fejlődése nem annyira a szókincs növekedésében nyilvánul meg, hanem a beszéd struktúrájának változásában. Kialakulnak a gondolkodás alapvető kategória-rendszerei (fogalmak, ítéletek, következtetések), átváltás a konkrét gondolkodásról a logikai gondolkodásra.

Az érzelmek differenciálódása és egyben labilizációja kezdődik meg. Fejlődik az érzelmi beélelés – empátia – képessége. Környezetét igen kritikusan szemléli, önmagával szemben még meglehetősen kritikátlan. Az empátia fejlődésével növekszik a korszerűtlen, a szociális magatartásmintákkal való azonosulás veszélye.

Erősödik szexuális érdeklődése.

A személyiség ugrásszerű fejlődése a fokozatos önállósulás kezdetét jelenti, nem nélkülözve a konfliktusok számának növekedését. Átmenetileg fontosabbá válnak a kortársi csoportok, mint akár a szülőkhöz fűződő kapcsolat.

Serdülőkor és ifjúkor (12-18 év)

Ebben az életszakaszban mutatkoznak meg a társadalomba belenövő, fejlődő egyén ellentmondásai, az ellentmondások kiélézése súlyos konfliktusokhoz vezet.

A biológiai természetű ellentmondások:

- lezajlik az úgynevezett második alakváltozás, új testarányok alakulnak ki – megbomlik a harmonikus mozgások kivitelezéséhez szükséges testfelépítés,
- a csontozat még 20 éves kor után is fejlődik, változik, ezért igen fontos a helyes testtartás kialakítása,
- az izomzat a serdülőkor második felében alakul ki.

Ezek a változások szükségessé teszik a serdülők terhelésének megtervezését. Az iskolában nem kívánatos a folyamatos és nagy fizikai terhelés. Ez a kondicionáló, motorikus képességek fejlesztésének meghatározó szakasza. A hormonális aktivitás sajátos idegrendszeri megnyilvánulásokat idéz elő. Jellemző a hosszan tartó affektivitás, a negatív emóciók – félelem, szegyenérzés – általános ingerlékenység, az önuralom csökkenése. Fogékonyabbá válik a testi és szellemi károsodásra (dohányzás, negatív eszmék, drogok stb.). Az önismeret fejlődésében 16 év körül alakul csak ki a viszonylagos teljesség. Az önálló cselekvésre törekvés, az egyéni képességek érvényre juttatása felerősödik, kezdetét veszi az egyéniség kialakulása. Értékelése elsősorban külső jegyek alapján történik, ezért a kortárs csoportokban kialakult normákhoz való maradéktalan alkalmazkodás a jellemző. Átmenetileg elidegenedik a korábban fenntartás nélkül becsült személyektől. Ez fennmarad mindaddig, míg a lényeges belső személyiségvonások megismerése és értékelése létrejön.

Teljes mértékben kialakul a megismerés hierarchiája. A serdülőkor kezdetétől képes a legelvontabb gondolkodási műveletek elvégzésére, alkalmassá válik kreatív jellegű fejlesztésre (egyéni, rugalmas gondolatok). Előtérbe kerül tehát az elvont fogalmi és az elemző gondolkodás. A kritika és önkritika fokozott fejlődésével összhangban növekszik problémaérzékenysége.

A személyiség fejlődésének egyik általános jellemzője a differenciálódás. Egyre több időt fordít személyes problémáira, terveire, ábrándjaira, dominál az individualista beállítottság. A megfelelő pályairány megkeresésében segítségre szorul. Fékezhetetlen vitakedv jellemzi, a közéleti magatartás képességeinek kialakítása erre az időre tehető.

3.3.3 A tanuló személyiségének megismerése, kiemelt figyelemmel a serdülőkor és az ifjúkor sajátosságaira

Pedagógiai folyamatunk, tervszerű és szakszerű nevelőmunkánk csak akkor lehet eredményes, ha ismerjük a tanulót, és megfelelő kapcsolatot tudunk vele és környezetével kialakítani. Csak ezek alapján tudjuk azokat a környezeti tényezőket és tanítási módszereket kialakítani, amelyek befolyásolhatják a céljainknak megfelelő személyiség-fejlesztést.

<u>alkalmak</u>	<u>módszerek</u>	<u>következmény</u>
<ul style="list-style-type: none">• gólyatábor• tábor• kirándulás• osztályrendezvény• iskolai rendezvény• ünnepség• színházlátogatás• osztályfőnöki és szaktárgyi órák• családlátogatások• tanműhelyi foglalkozások• folyosói és utcai találkozások• sportrendezvény• tervezett találkozó	<ul style="list-style-type: none">• megfigyelés• vizsgálat• mérés• beszélgetés (szülő, volt iskola, barátok, osztálytársak)• konzultáció (tanító kollégák, orvos stb.)	egyéni fejlesztő program kidolgozása a) <u>fejleszt:</u> <ul style="list-style-type: none">• osztályfőnök• szaktanár• szakoktató• iskolaorvos• ifjúságvédelmi felelős b) <u>fejlesztési terület:</u> <ul style="list-style-type: none">• értelmi képesség• szociális kompetencia• egyebek csoportalakítási technika kidolgozása, osztályközösség megteremtése, programtervezés (egyéni, közösségi célok megvalósítása)

3.3.4 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos konkrét feladatok

A tanulók erkölcsi nevelése

A közoktatási intézmény feladata az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása. Az értékek továbbadása, megfelelő magatartásmin-ták kidolgozása a pedagógus feladata. A pedagógus megjelenésével, személyiségével, intelligenciájával is nevel.

A tanulók értelmi nevelése

Az iskola fontos feladata az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges kompetenciák, képességek kialakítása, fejlesztése. Ez kiegészül tágabb érte-lemben az egész személyiség fejlesztésével.

Elengedhetetlen a különböző szaktárgyi témák iránt érdeklődés felkeltése, a tanulás tanítása. A nevelés részeként szükséges az önművelés igényének és szokásának kibon-takoztatása. Az értelmi nevelés szinterei kitágultak, ezért fontos a könyvtári és digitá-lis ismeretszerzés technikáját elsajátíttatnunk tanulóinkkal. Ezt segítik a **kompetencia alapú oktatás** során alkalmazott új eljárások és módszerek (projekt, témahét, modulá-

ris oktatás, egyéni és csoportos munka, portfólió). A tanulás iránti motiváció fejlesztése, az érdeklődés pozitív élményekkel történő felkeltése a kompetencia alapú programcsomagokhoz tartozó tevékenységrendszer bevezetésével. A nevelés során figyelembe kell vennünk a megismerés életkori és egyéni jellemzőit. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése.

A digitális középiskola fejleszti az önálló tanulási képességet, egyéni haladási ütem kialakításának képességét, a tanulásban a digitális technika meghatározó ismeretszerzési lehetőséggé alakulását.

A tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése

Az iskola elősegíti emberi együttélés szabályainak megismertetését. Feladata a társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása. A kulturált magatartás és kommunikáció kialakítása a közösségi nevelés szerves részét képezi. Szükséges kialakítani az előítéletek felismerésének képességét.

A kompetencia alapú oktatás kiváló lehetőséget biztosít a tanulók együttműködési készségének kialakítására, egymás elfogadására, és az egymásnak nyújtott segítségadás képességének elsajátítására (csoportmunka, pármunka)

A tanulók érzelmi (emocionális) nevelése

Az iskola az élő és élettelen környezet jelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek kialakítására törekszik. A cél annak elérése, hogy a tanulók tolerálják a másságot, tartsák tiszteletben mások érzéseit, legyen megfelelő önuralmuk. Fejleszteni szükséges a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó, segítőkész magatartást.

A tanulók akarati nevelése

A nevelési folyamatban fontos feladat az önismeret, a tanulók saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó igény felébresztése, a kitartás, szorgalom, céltudatosság, elkötelezettség kialakítása. Tudatosuljon a tanulóknál, hogy eredményt csak kitartó munkával lehet elérni. Reális énképen alapuló önértékelésre, önkontrollra van szükség. Nevelésünk célja a tanulóknál az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése.

Kompetencia alapú oktatás területén: Olyan légkört kell teremtenünk, mely munkafegyelmet követel, de biztosítja a derűt, a jókedvet. Erre ad alkalmat a csoportmunka tanórán és tanórán kívül. A megvalósítás módja: a szabad véleménynyilvánítás, az emberi személyiség tisztelete, a szorongástól mentes megnyilatkozás.

A tanulók nemzeti nevelése

Nevelésünk fontos területe a haza, a kistérség, a lakóhely múltjának és jelenének megismertetése. A nemzeti kultúra és a hagyományok megismertetése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése alapvető fontosságú. Ettől elválaszthatatlan a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok hagyományainak megbecsülése. A nemzeti nevelés szerves része a hazaszeretet érzésének kialakítása, amely kiegészül a nemzetközi kapcsolatok, csereüdvözlések ápolásával.

A tanulók aktív állampolgári létre nevelése

Az aktív állampolgárrá nevelés alapja az alapvető állampolgári jogok és kötelességek megismertetése. A nevelés folyamatában fontos az érdeklődés felkeltése a társadalmi

jelenségek és a problémák iránt. Ki kell alakítani a tanulók igényét a közösségi tevékenységekre, az iskolai és helyi közéletben való részvételre.

A tanulók munkára nevelése, gazdasági nevelés

Fontos az emberek által a munka világában végzett tevékenység fontosságának tudatosítása. A tanulók önellátásra és környezetük rendben tartására irányuló tevékenységek folyamatos gyakoroltatása szükséges.

Az iskolai nevelés alapvető feladata, hogy a tanulók gazdálkodással és a pénzügyekkel kapcsolatos képességeit fejlessze annak érdekében, hogy a tanulók tudatos fogyasztóvá váljanak.

A tanulók testi nevelése

Az ifjúság testi és lelki egészségének kialakítása folyamatában fontos a tanulók testi képességeinek fejlesztése, a testmozgás iránti igény felkeltése. Egészséges, edzett személyiség kialakítása az iskola célja. Az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságát kell tudatosítani, az egészséges életmód iránti igényt szükséges kialakítani. A tanulókat fel kell készíteni arra, hogy önálló, életükben életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, egészséges életvitelt alakítsanak ki.

Fejleszteni szükséges a beteg, sérült, és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartást.

Illemtudás

Az alapvető illemszabályokat be kell tartatni, tudatosítani, tanítani, gyakoroltatni kell.

A kompetencia alapú oktatás területén gyakran alkalmazott drámapedagógiai módszerek, szerepjátékok segítik az eredményes munkát. A megvalósítást a szabályok mindennapi életben, órákon történő tudatos alkalmazása segíti.

3.3.5 A személyiségfejlesztés kiemelt feladatai

3.3.5.1 Kompetenciafejlesztés és motívumok kialakítása

A nevelés, a pedagógia alapfunkciója a személyiségfejlődés segítése. Ezért az egységes középiskola nagy szerepet szán a tanult motívumok kialakításának, mert a motívumok segítik az embert döntései meghozatalában.

Kompetencia alapú oktatás: Kompetenciák fejlesztése

Az iskolai műveltség tartalmának átalakulása tette szükségessé a kompetenciák fogalmának bevezetését. Azokat a képességeket, készségeket kell az iskolának kialakítania, fejlesztenie, amelyek a tudás alapú társadalomban való boldoguláshoz szükségesek. Felértékelődik az egyén tanulási képességének kialakítása, fejlesztése, mert ez szükséges a változó világhoz való alkalmazkodás során.

Tanulási motívumok fejlesztése

Melyek azok a tanulási motívumok, amelyek képesek kiváltani a tanulókból szándékolatlan, illetve szándékos tanulást?

- A **megismerési vágy felkeltése**, a megismerési vágy alapját jelentő öröklött természetes kíváncsiság táplálása a feladatunk. Ez készíteti a gyermeket a mesehallgatásra; arra, hogy mindent szétszedjen, hogy az összerakós játék darabjait összerakja. Ez az öröklött motivációs alapja például az analízisnek, a szintézisnek, a rendszerezésnek. Ez

csak úgy működhet, ha az iskola változatos, gazdag fejlesztő programot kínál, hogy minden gyerek megtalálja a kedvére való elfoglaltságot, felhasználva ehhez az egyes tantárgyakban rejlő lehetőségeket is. Az érdeklődés (mint tanult motívum) pozitív élményekkel történő felkeltése, a kielégítését szolgáló, örömet adó aktivitás lehetőségének biztosítása a feladat.

- A **felfedezési vágy felkeltésére** alkalmas a felfedezettő tanulás, a problémamegoldó tevékenység intenzív, élményt nyújtó folyamata. Ez a folyamat a kisebb gyerekeknél alkalmas arra, hogy választ kapjanak az örökös „miért”-ekre; a serdülőkorban pedig az önálló újraértelmezésre.
- A **játékszeretet fejlesztését** egyrészt az újabb és újabb fejlesztő játékok megtanulása/megtanítása biztosítja, másrészt a játék, a játékoság, a szimuláció gazdag eszköztárra támogatja az egyes témák feldolgozását (pl. irodalmi művek dramatizálása, különböző szerepjátékok stb.) Az **alkotás** a játékkal szemben nem szimulatív, hanem tényleges tevékenység. Célszerű úgy alakítani a tanítás-tanulást, a nevelés folyamatát, hogy rendszeressé váljanak az alkotó jellegű feladatok.
- A nevelés, az oktatás, az iskola alapfunkciójából eredően **teljesítményorientált** tevékenység. Ezért a tanulóknál ki kell alakítani a szélsőségmentes, optimális teljesítményvágyat. Ezt előmozdítja, ha az iskola következetesen, reálisan értékeli a tanulói teljesítményt, és ha a tanulók önértékelésében is segíti elkerülni a „beskatulyázás” veszélyét.
- A tanulás értelmének megmutatása komoly feladat. Tapasztalnia kell(ene) a tanulónak, hogy a tanulásnak, a tudás megszerzésének, a készségek, képességek kialakításának, fejlesztésének gyakorlati értéke van; a továbbtanulási szándék, az önfejlesztés igényének kialakítása is tanulási motívumként működhet. Ehhez szükséges, hogy — legalábbis hosszabb távon, az iskoláztatásának ideje alatt — a tanuló meg is tapasztalhasssa a tudás, a kialakult készségek, képességek gyakorlati hasznát, érzékelje saját változását, fejlődését.

Értelmi képességek fejlesztése

- A **megismerés** teljes folyamata az információk célirányos megszerzésével indul; de több, a megismerést lehetővé tevő különböző képesség vehető számba. Ilyen a megfigyelés; az átkódolás; az értelmezés; az indoklás, a bizonyítás; az értékelés. A megfigyelésnek az alsó tagozatban komoly hagyományai vannak, később megkezdődhet a megfigyelésekről jegyzőkönyvek írása, az ellenőrző és a kísérleti megfigyelések bevezetése stb. A kódolás egyik formája az (írásbeli) instrukciók cselekvéssé fordítása, dekódolása, szöveges feladatok matematikai nyelvre történő fordítása is. A kódolás képessége nélkül a megismerési folyamat elakad. Az értelmezési képesség fejlesztésére például a természettudományos tárgyak nagyon sok lehetőséget kínálnak (egyszerű természeti rendszerek viselkedésének, működésének vizsgálata stb.). A megismerés során a kísérletezés, az elemzés, az érvelés képességének elsajátításában is van felelőssége az iskolának.
- A **kognitív kommunikáció** alapvető funkciója a kivitelező tevékenység és a megismerés, a gondolkodás, a tanulás szolgálata. Az ábraolvasás és az ábrázolás képességének fejlesztése valamennyi tantárgy feladata sokféle szemléltető ábra, modell használatával, vázlatok készítésével. A tapasztalati és értelmező nyelvtudás fejlesztésének legfontosabb eszköze az olvasás és a szövegtanulás, amely függ a nyelvtanulástól és nagymértékben attól, hogy a tanulók mennyit és mit olvasnak. Az írás és olvasás képessége esetében nem lehet csak az elsajátításra helyezni a hangsúlyt, legalább ilyen fontos ezek folyamatos fejlesztése: értő olvasás, szövegfeldolgozás, fogalmazási képesség fejlesztése.

- A **gondolkodás** bonyolult képességrendszer. A legfontosabbnak ítéhető gondolkodási képességek a viszonyítás, az általánosítás és osztályozás, valamint a problémamegoldás. Minden tantárgynak és tanórán kívüli tevékenységnek van feladata, felelőssége abban, hogy az adott tartalmakkal gyakorolják a tanulók a több szempontú viszonyítást, a szelektálást, a keresést, a szortírozást. A problémamegoldó, kritikus gondolkodást, a kreativitást a felfedező tanulás, a felfedezettő oktatás fejleszti.
- A **tanulási képesség** fejlesztése a kognitív képességek fejlesztésével, a tanulási módok optimalizálásával valósulhat meg. A kognitív képességek alakítása mellett az iskola feladata, hogy rendszeresen használtassa az alapvető tanulási módokat: tapasztalati és értelmező tanulást, önálló és szociális tanulást. Ez a pedagógiai gyakorlatban a cselekedtető tanulás-tanítás, a szemléletes/szemléltető tanulás-tanítás, az értelmező tanítás-tanulás módszerének gyakori (de nem kizárólagos) alkalmazását jelenti. Az önálló tanulás mellett helyet kell kapnia a szociális tanulásnak, amikor a tanulók egymástól tanulnak: egymást utánozzák, meghallgatják mások véleményét, együttműködnek, vitatkoznak, versengenek stb.

3.3.5.2 Segítő életmódra nevelés, szociális fejlesztés

A tanulók különböző kisközösségekben élnek, tagjai lehetnek például etnikai csoportnak, nemzetiségnek, egyúttal tagjai a magyar nemzetnek; személyes kapcsolataik át- meg átszövik egész életüket. Ahhoz, hogy kapcsolataikat alakítani tudják, képesek legyenek beilleszkedni a különböző szűkebb vagy tágabb csoportokba, közösségekbe, ezekben megtalálják helyüket, szükséges fejleszteni képességeiket, szociális motívumaikat.

3.3.5.3 A szociális értékrend fejlesztése (szociális motívumok)

A segítő életmódra nevelés, a szociális fejlesztés során feltétlen szólni kell a döntéseket befolyásoló szociális értékrendről. A személyiségfejlődés alapvető jellemzője az egyéni értékrend, mint motívumrendszer, amely meghatározó szerepet játszik a személyiség működésének és viselkedésének szabályozásában. A személyiségfejlődés legfontosabb tétele a pozitív egyéni értékrend kialakulása, pozitív irányú változása, megszilárdulása. A pozitív szociális értékrend alapja a proszocialitás (a másik fél érdekeit figyelembe vevő, az önérdek és a másik fél érdekeinek kölcsönös, arányos érvényesülését szolgáló, szükség szerint a másik felet segítő magatartás), magja a másik ember, a másik csoport, a másik társadalom, az emberi faj létérdekeit figyelembe vevő, szükség szerint szolgáló, segítő magatartás, cselekvés.

Szociális képességek fejlesztése

- **Szociális kommunikációs képesség** – azaz a kommunikáló felek aktivitásának (érzelmi állapotának, magatartásának, viselkedésének) aktuális befolyásolási képessége. A szociális kommunikáció lehet közvetlen vagy kétirányú. Ennek során a közlő és a közölt információt vevő fél aktuálisan észleli egymást, azaz a kommunikáció interaktív. Ez lehet beszélgetés, vita, színházi előadás, stb. A közvetett vagy egyirányú kommunikáció során a közlő és a közölt információt vevő fél aktuálisan nem észleli egymást, azaz a kommunikáció nem interaktív: regény olvasása, festmény megtekintése, rögzített zenemű meghallgatása stb. (Nem tévesztendő össze az esztétikai befogadóképességgel, amely a személyes képességek fejlesztésének körébe tartozik.) Az iskola a tevékenységek és feladatok társas, csoportos helyzetbe hozásával segíti a szociális kommunikáció erősödését.

- **Kötődés képessége** – az emberek szociális életminőségét, szociális viselkedését és a személyiség szociális fejlődését a kötődés, a kötődési háló (az adott ember összes kötődésének) gazdagsága, ereje és minősége, a kötődési képesség fejlettsége lényegesen befolyásolja. Az iskola feladata a tanítványok kötődési hálójának megismerése, s ezen ismeret birtokában segítség nyújtása azoknak a tanulóknak, akiknek kötődési hálója szegényes. Segítségnyújtás ahhoz, hogy e tanulók képesek legyenek új kapcsolatok kiépítésére, kapcsolatrendszerük gazdagítására.
- **Csoportlétre, szervezeti és társadalmi létre való képesség – közösségi nevelés** bizonyos területein az iskola gazdag tevékenységrendszerrel bír, amelyek segítségével fejleszthetők a tanulói képességek. Nemzeti ünnepek életkorhoz illeszkedő megünneplése (ennek komoly hagyományai vannak az iskolánkban); optimális csoportszerveződés, ifjúsági szervezetek működése; különösen a **kompetencia alapú** oktatás során: a kooperatív tanulási technikák alkalmazása; csoportmunka alkalmazása a tanítási-tanulási folyamatban; különböző tanulói szerepek az osztályban, témahét, projektek. A közösségi nevelés területén kiemelt szerepe van a kisközösségeknek, különböző csoportoknak: sportkörök, amatőr művészeti csoportok, szakkörök stb.
- **Érdekérvényesítő képesség, együttműködés, a vezetés, a versengés képességének fejlesztése.** Az érdekérvényesítést négyfajta alapérdek (közérdek, közös érdek, eltérő érdek és érdekütközés) szabályozza, aminek négyféle (proszociális, kooperatív, vezetési, versengési) érdekérvényesítő képesség feleltethető meg. Az **érdekérvényesítő képesség** fejlesztésére alkalmas a diákönkormányzat működésének támogatása; a tanulói jogok megismertetése, gyakoroltatása stb.
- **Kompetencia alapú oktatás:** Az **együttműködési képesség** fejlesztését támogató feladatok: kooperatív tanulás szervezése (nem kizárólagos) alkalmazása; segítő együttműködés rendszeres alkalmazása a tanórán kívüli tevékenységekben stb. A vezetési képesség fejlesztése során a tanulók megtapasztalhatják a „segítő nevelő” magatartást, a proszociális demokratikus vezetést; a spontán csoportosulások demokratikus alakulásának segítségét. A **segítő versengés képességének** fejlesztését támogatja a sport, a különböző versenyjátékok, ahol megkövetelik a szabálykövetést és a segítés alapszabályainak betartását.

3.3.5.4 Egészséges és kulturált életmódra nevelés, személyes fejlesztés

Az embernek önmagával harmóniában kell élnie. Ennek feltétele, hogy testileg-lelkileg egészséges legyen; meg tudja őrizni, helyre tudja állítani jó közérzetét; stabilizálni, védeni tudja önmagát; optimális legyen személyiségének működése, fejlődése. E funkció, e célok eredményes, hatékony szolgálata azt feltételezi, hogy képes lesz a személyes érdekeket szolgáló döntéseket meghozni, és azokat végrehajtani, megvalósítani.

A személyes nevelés végső célja: az önfejlesztő személyiség, az önfejlesztésre nevelés. Ez magában foglalja az önállóságra nevelést, az egyéniségfejlesztést és az én, a személyes tudat kialakulásának, fejlődésének segítségét. Az iskolai nevelés végcélja, hogy az önállóság növekedésével, az önfejlesztő személyiséggé válás elősegítésével önmagát fokozatosan mintegy fölöslegessé tegye.

Személyes motívumok fejlesztése

A személyes motívumok fontos szerepet játszanak az életmód szabályozásában. Melyek a legfontosabb kialakítandó, fejlesztendő személyes motívumok, milyen iskolai fejlesztési lehetőségek kínálkoznak?

- Az **önkiszolgálási motívumok** közé tartoznak a biológiai szükségletek, a komfortszükséglet, a mozgásszükséglet és az élményszükséglet. A biológiai szükséglet és a komfortszükséglet pozitív szocializálása mellett az iskola sokat tehet a hátrányos motívumok (káros szenvedélyek, függőségek stb.) megelőzésében, szokások, minták, attitűdök és meggyőződések lebontásában. Az iskola alapvető feladata a testi, lelki egészség megőrzésére irányuló felkészítés, a bűnmegelőzés, drogprevenció, fogyasztóvédelmi nevelés, valamint tanulók mozgásszükségletének kielégítése is.
- A létezés feltétele, hogy képesek legyünk megvédeni testi és lelki épségünket, egészségünket. Ezt szolgálják az **önvédelmi motívumok**: az egészségvédő és identitásvédő motívumok. Főbb nevelési területek az egészséges életmód, az egészségvédő motívumok fejlesztése; a konfliktusok kezelése stb.
- Az emberi lét feltételei közé tartozik, az egyén önálló döntésre, cselekvésre való lehetősége, ezt szolgálják a **szuverenitás motívumai**: szabadságvágy, önállósulási és öntevékenységi vágy. A szabadságvágy motívumának fejlesztéséhez olyan légkört, szellemet, elvárás-rendszert kell kialakítani, amelyben sem a pedagógusok, sem a tanulók szabadságvágya nem sérül; amelyben a korlátok egymás szabadságának érvényesülését szolgálják. Az önállósulási, öntevékenységi vágy fejlesztésének szolgálatába állíthatók a jól megválasztott nevelési-oktatási módszerek. Különös figyelmet kell fordítani az optimumtól feltűnően eltérő tanulókra, a serdülők konfliktusaira, problémáira.
- Az önértékelési motívumok közül az **önbecsülést** és az **önbizalmat** kell kiemelni. A reális önbecsülés, az önértékelési képesség kialakítása alapvető célja az iskolázásnak. Ezen motívumok fejlesztésében játszik szerepet a reális, a képességeket is figyelembe vevő **teljesítményértékelés**.

Személyes képességek fejlesztése

- Az **egészséges és kulturált életmód** megvalósulásának feltétele az önkiszolgálási képességek megfelelő színvonalú fejlettsége. Testi képességek kifejlesztése és folyamatos karbantartása; kondicionálás, koordinációs képességek fejlesztése és karbantartása; kéz ügyesség fejlesztése stb. Az önellátási képesség fejlesztése során foglalkozni kell: az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, rendszeret, lakás, háztartási, ház körüli munkák stb. kérdéseivel. A befogadóképesség és önkifejezés képessége minden művészeti ág területén fejlesztendő. Ez kiegészül általában a szövegértés és ezen belül a műértelmezés képességével, az improvizációs képességgel, a szövegalkotói képességgel. Az önismereti tréningek, a tanuló teljesítményének (ön)értékelése, az ifjúkorban kialakuló önfejlesztési képességet is támogató pályaválasztási tevékenység mind erről szólnak.

3.3.5.5 Speciális kompetenciák fejlesztése

- Valamennyi speciális kompetencia alapja az alkotóképesség és a kompetenciának megfelelő tehetség. Ahányféle speciális kompetencia létezik, annyiféle tehetség is létezhet. Természetesen az iskolának nem az a feladata, hogy sok ezer kompetenciát fejlesszen. Az iskola célja az általános alapok fejlesztése, a tehetséges tanulók felismerése, fejlődésük elősegítése, támogatása. A mai iskola a tehetségek fejlesztését csak a tanulók közötti különbségeket figyelembe vevő pedagógiai programmal tudja megvalósítani
- **Önvédelmi képességek**: egészségvédő és identitásvédő képesség fejlesztése a megfelelő motívumok kialakítása mellett az önvédelmi fogások, a balesetvédelem, a közlekedési és a háztartási balesetek megelőzése, elhárítása stb.

- A **szuverenitás képességének** fejlesztése a független, önálló, öntevékeny személyiség kialakulásának támogatását jelenti.
- Önreflexív képesség az önértékelés, az önmegismerés és az önfejlesztés képességének fejlesztését jelenti.

3.3.5.6 A digitális középiskola által fejlesztett sajátos kompetenciák

A megfogalmazott célok elérése érdekében az alábbi kompetenciák fejlesztését szükséges a középpontba helyezni:

- a korábban szerzett gátlások oldása,
- a problémamegoldásra nevelés,
- a tanulásra, vizsgára, érettségire, vagyis az élethosszig tartó tanulásra való felkészítés,
- a megfelelő önértékelés elősegítése, az önbizalom fejlesztése,
- az életvezetési, állampolgári feladatok megoldására való felkészítés,
- a szociális alkalmazkodást elősegítő társadalmi minták, értékek közvetítése.

3.4 KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A tanulói közösségfejlesztésre irányuló nevelő-oktató munka intézményünkben egyrészt a nevelők és tanulók, gyerekek közvetlen személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon a tanulói közösség, szülő és család ráhatásán keresztül érvényesül.

3.4.1 A közösségnevelés folyamata, feladatai, formái intézményünkben

A közösségfejlesztés az a folyamat, amely az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítja, megteremti.

- Intézményünk ezt a folyamatot sajátos eszközeivel fejleszti. A közösségi lét alapja az a csoport vagy osztályközösség, amelynek tevékenységéért az osztályfőnök, nevelő felel. A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz: a kisgyermek heteronóm – a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró – személyiségének lassú átalakulásától az autonóm – önmagát értékelni és irányítani képes – személyiséggé válásig. A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják.
- A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.
- A pedagógusoknak segíteni kell a közösségek egyéni arculatának és hagyományainak kialakítását. Ápolni és formálni kell a tanulói közösségekre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normákat, kereteket. Rendszeressé kell tenni a közösségek tevékenységét.

- Egységes középiskolánkban tagintézményenként, és az egységes szervezetben is (a tagintézményben működő önkormányzatok által delegált) egyedi sajátosságokat tükröző diák-önkormányzatok működnek, amelyek jogokkal és kötelességekkel látják el házirendben meghatározott, saját szervezeti és működési szabályzatában rögzített feladataikat. A diák-önkormányzatokat a tanulók által elfogadott pedagógus segíti.
- A tagintézményekben, de az egységes iskola keretében is, lehetőség van a diákok saját kezdeményezése esetén érdeklődésüknek megfelelő diákkörök létrehozására is.
- Az egységes intézmény, és a tagintézmények legnagyobb tanulói képviselői fóruma a diákközgyűlés, amelyet évente legalább egyszer össze kell hívni.
- Az intézményben működnek a tájékoztatás csatornáit, az információáramlás kétoldalú.
- A házirendek mindazon tisztségeket felsorolják, amelyeknek munkájára az egész közösség számít.
- A megbízások adása, számonkérése, tanulók bevonása az iskolai életbe, művészeti csoportokba, sportszabványokba, mind hozzájárulnak a közösségi neveléshez.
- A közösségfejlesztés folyamata - az előzőek alapján - figyelembe veszi az életkori sajátosságokat. Véleményünk szerint csak ott lehet közösséget kialakítani, ahol a személyiség formálásával törődnek. A kettő kölcsönös hatása segítheti pedagógiai céljaink megvalósítását. A szocializációs folyamat már a nevelés-oktatás első szakaszában elkezdődik, ahol a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi megalapozása történik. Fontosnak tartjuk, hogy már itt megismerkedjen a gyermek a helyes magatartásformákkal, és azokat a megfelelő környezetben gyakorolják is. A tanító kiemelt feladata, hogy erősítse a kortárs kapcsolatokat, valamint praktikus ismeret adjon az elemi állampolgári és a mindennapi életvitellel összefüggő gyakorlatban. A tanárok már a demokrácia, a társadalom működési mechanizmusait leképező gyakorlati mintákat közvetítenek, és azok kialakítását szorgalmazzák. Ennek révén az iskola tudatosan fejleszti a társadalmi beilleszkedéshez elengedhetetlenül szükséges szociális és állampolgári kompetenciát, felkészítve a tanulókat a felnőttélet szerepeire.
- Az életkor változásával nem csak a kortársi kapcsolatokat, hanem a nemzedékek és a nemek közötti együttműködést, tiszteletet is alakítjuk.
- Az iskolákban működő, diákokat is magában foglaló szervezetek, az osztályfőnöki és történelem tantárgy programjai segítik az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezését.
- A pedagógusok nevelő-oktató munkájukban, gyakorlati példaadásukkal, a mindennapi életvitellel, az emberi együttműködés formáival ismertetik meg a tanulókat. A közösségi nevelésben nagy szerepet kap az együttműködés értéke a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, csoportban.
- Fontos feladat, hogy megteremtődjön az összhang az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés között. Itt is mintát ad és példát mutat az iskola tantestülete. Meg kell mutatni, és mélyen tudatosítani kell, hogy az érzelem, az értelem és a cselekvés milyen összefüggésben van egymással.

Kompetencia alapú oktatás: az alkalmazott módszerek, tanulásszervezési eljárások elősegítik a különféle közösségek (csoportok, osztály évfolyam) kialakulását, erősödését.

3.4.2 A közösségi nevelés speciális feladatai, eszközei és elvárásai:

- A tanulók közvetlenül kapcsolódjanak be településük, közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe. Vegyenek részt osztálytermük, az iskola és udvara szépítésében, gondozásában. Őrizzék meg az épített és a természeti környezet szépségét, lépjenek fel a szándékos rongálás, környezetszennyezés ellen. A fiatalok lássák és érezzék át lakóhelyük értékeit, szépségeit. A pedagógusok fordítsanak időt és energiát az egyházi és világi épülete-

ink, múzeumaink és gyűjteményeink, köztéri szobraink és természetvédelmi területeink bemutatására. A tanulók szerezzenek személyes tapasztalatokat a környezeti konfliktusok kezelésében, minden évben vegyenek részt hulladékgyűjtésben, személtakarításban.

- Közvetlenül segítjük tanulóinkat az értékteremtés közös folyamatának megismerésében. Az intézmény fejlesztése, a település lakosságát szórakoztató műsorok, ünnepi megemlékezések előadása ezt a tevékenységünket szolgálja.
- A hon- és népismeret segítse elő a harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel. A nemzetiségi hagyományok, a nyelv ápolása erősítse a kisebbségekkel, más népekkel való kapcsolat kiépítését. A térség szülöttje, Petőfi Sándor életútja szolgáljon példaként a hazafiság, a nép és ország tisztelete, valamint a szabadság eszméje iránt. Erősítsük a néphez, Magyarországhoz való kötődést, az együvé tartozás érzését.
- Az iskola segítse elő a közvetlen tanulói részvételt a nemzetközi kapcsolatok ápolásában. A testvériskolai kapcsolatok, levelezések, kirándulások, közös nyelvtanulások, együttes munkák járuljanak hozzá más népekkel való együttműködés szükségességének felismeréséhez, Magyarország Európában és a világban betöltött szerepének értékeléséhez, a nyelvismeret, a kommunikáció fejlesztéséhez.
- **Kompetencia alapú oktatás:** az idegen nyelvi és anyanyelvi kompetenciák fejlesztése ezt a célt is szolgálja.
- A nevelő-oktató munkában arra törekszünk, hogy a tanulók nyitottak és megértők legyenek a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt, és becsüljék meg ezeket.
- A kommunikációs kultúra fejlesztésének középpontjába az önálló ismeretszerzést, a véleményformálást és kifejezést, a vélemények, érvek kifejezésének, értelmezésének, megvédésének képességeit állítjuk. Iskolánknak az új információs környezetben eligazodó és azt kritikai módon használó fiatalokat kell nevelnie. Ehhez ki kell használni a közösségi formákat, osztályfőnöki és tanítási órákat és az órán kívüli nevelés lehetőségeit.
- Pedagógusaink kialakítják a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.
- Fontos feladatunknak tekintjük a közösség szakkörök, csoportok formájában kifejtett művészeti- és sporttevékenységét. A versenyek és vetélkedők jó terepet szolgáltatnak a közösség kialakításához. Ösztönözzük a közös színház-, mozi-látogatásokat, kirándulásokat és táborokat. Az iskolai zenés rendezvényeket is felhasználjuk az iskolai közösség fejlesztéséhez.
- Szabályzataink, és azok betartatása közvetíti a társadalom által elvárt magatartási és illem-szabályokat. A közös szórakozás és együttlét hozzájárul a kulturált viselkedés, az ízléses öltözködés és a megjelenés, valamint a társas kapcsolatok elsajátításához.

3.4.3 A diákközösségek nevelési céljai, feladatai:

1. évfolyam: Az osztályközösség megszervezése. Az iskola belső rendjének elsajátítása, betartatása. A helyes tanár-diák viszony alapjai. A közös játék szabályai. A helyes étkezés, az önálló öltözködés elsajátítása. Felelősi rendszer kialakítása, egymás elfogadása. A szülő-iskola kapcsolat kialakítása.

2. évfolyam: Az osztályközösség erősítése, a Házi rend pontos ismerete, betartása. Tanulóközösségek, tanulópárok kialakítása, differenciált munkavégzés. Munkavégzés az iskoláért. Egymás értékelésének kialakítása. Önálló feladatvállalás az osztályért. A szakköri tagság előnyei, kötelezettségei. Az iskola környékének megismerése. A szülői kapcsolat erősítése, közös kirándulás a szülőkkel.

3. évfolyam: Az osztályközösség erősítése, a felelősi rendszer önálló kialakítása. Egymás elfogadása, az osztálytárs segítése (gyengébb, vagy beteg gyermekkel történő foglalkozás). Az osztály rendjének önálló megtartása, a Házirend betartása. Az idősebbek helyes példának követése. A kulturált beszéd, a szabatos fogalmazás kialakítása. Önálló feladatvállalás az osztályért, az iskoláért (versenyek, rendezvények). A differenciált munkavégzés rögzítése, gyakorlata. A település megismerése, részvétel helyi rendezvényeken. Közös programok a szülőkkel (kirándulás, anyák napja, stb.).

4. évfolyam: Szaktanári rendszerbe szoktatás, a felső tagozat megismerése. A házirend betartása. Egymás elfogadása, megbecsülése. Az idősebb társakkal, a felnőttekkel kialakított kapcsolat fejlesztése. A szabadidő részben önálló megszervezése. Az osztályközösség megszilárdítása. Felelősség önmagáért, a társakért. Munkavégzés az iskoláért. Aktív részvétel a diákönkormányzat munkájában. Részvétel az iskola szakköreiben. A kitartás, az önmérséklet fejlesztése. Részben önálló rendezvények a szülőkkel közösen. Részvétel a települések ünnepein, rendezvényein, versenyeken.

5. évfolyam: Az osztályközösség erősítése. A tanulóközösségek kialakítása. Differenciált foglalkozások rendszere. Aktív részvétel a szakkörök munkájában. Kiskamasz-kori helyes kapcsolatok elsajátítása. A Házirend betartása. Aktív részvétel a diákönkormányzat munkájában. Szereplés iskolai rendezvényeken, részvétel iskolai, települési versenyeken, ünnepeken. Munkavégzés az iskoláért, az iskola környezetének védelme. Önálló feladatvállalás az osztályért, az iskoláért. Közös programok a szülőkkel. Lehetőség szerint közös nyári táborozás.

6. évfolyam: Az osztályközösség erősítése. Egymás elfogadása, megbecsülése. A kiskamasz-kori durvaságok leküzdése, az önuralom fejlesztése. Mások véleményének elfogadása, az egészséges vitaszellem kialakítása. Az egészséges életvitel elsajátítása. Az önállóság fejlesztése a tanulás, a munkaszervezés, a szabadidő hasznos eltöltése terén. A szülőkkel kialakított kapcsolat további erősítése. Aktív részvétel a diákönkormányzat munkájában. Részvétel iskolai versenyek, rendezvények megszervezésében, lebonyolításában. Önálló véleménynyilvánítás az értékelésnél, jutalmazásnál, a magatartási és szorgalmi jegyek elbírálásánál. Több napos táborozás.

7-8. évfolyam: Az osztályközösség erősítése, a Házirend betartása. Az önálló tanulás folyamatos erősítése. A kamaszkor testi és lelki problémáinak megismertetése, leküzdésükre történő nevelés. A másság és önmaguk elfogadására nevelés. Ismerjék meg önmaguk értékeit, tudjanak örömet találni mindennapjaikban. Társas kapcsolatokban a helyes példák megtalálása, azok követése. Az iskolához kötődésük további erősítése. Aktív szerepvállalás az iskola életének szervezésében, lebonyolításában (diákönkormányzat, versenyek, rendezvények, ünnepek). Az iskolán kívüli helyes magatartás megkövetelése. A rájuk leselkedő veszélyek (drog, csavargás stb.) tudatosítása, a megelőzés módjának elsajátítása, gyakorlata. A település közéletének megismerése. A helyes pályaválasztás kialakítása, felelősségtudatuk erősítése. A megfelelő vitaszellem gyakorlása, a szabatos, kulturált kifejezőmód erősítése. A szülői vélemény elfogadására nevelés, az önuralom erősítése. Munkavégzés az iskoláért. Az őszi hulladékgyűjtés önálló megszervezése, lebonyolítása, értékelése. Részvétel táborozáson.

9-13. évfolyam: Az újabb osztályközösségek kialakítása, megszilárdítása, személyiségfejlesztés. Elősegítjük, hogy a tanulmányok befejezésének végére jó szellemű, egymásért tenni akaró közösség alakuljon ki. Nemzeti kultúránk értékeinek megbecsülésén túl teret biztosítunk olyan közösségi és egyéni tevékenységeknek, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez és megbecsüléséhez vezet. A tanulókat nyitottá és megértővé

neveljük a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság elfogadására. Felkeltjük érdeklődésüket az emberiséget érintő közös problémák iránt. Európához való tartozásunkat a már meglévő külföldi kapcsolataink révén is erősítjük.

A kommunikációs kultúra egyrészt a műveltség, a tudás alapja, másrészt a társadalmi érintkezésnek, az egyéni és közösségi érdek érvényesítésének, egymás megértésének, megbecsülésének döntő tényezője, ezért helyezünk hangsúlyt a vélemények és érvek kifejtése, értelmezése, megvédése képességeinek kialakítására.

A testi és lelki egészség iránti igény kialakításakor figyelmet fordítunk a családi életre, az örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre, lehetőséget teremtünk a középiskolai környezetben is az egészséges testi, lelki, szociális fejlődésre.

A közösségfejlesztés további kiemelt területei az osztály közösségi programjai az iskolában, valamint a tanulók közösségei által létrehozott diákkörök (szakkör, sportkör, művészeti csoport) keretében végzett közösségfejlesztő tevékenység.

A diákközösségek fejlődését szolgálja a diákönkormányzat működésének támogatása, munkájának segítése, évi rendszerességgel diákközgyűlés megszervezése.

Az ünnepélyek, megemlékezések, a hagyományok ápolása a közösségfejlesztő tevékenységnek, ezáltal pedagógusaink nevelő-oktató munkájának részét képezik.

3.4.4 A személyiség- és közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi formák

3.4.4.1 A tanítási óra

A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Egységes középiskolánk tantestülete a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartja a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását, a kreativitás kibontakoztatását, a differenciálást. Fontosnak tartjuk, hogy a tanítási órákra a pedagógusok szakmai és módszertani kultúrájuk folyamatos fejlesztésével készüljenek. Az órai tevékenységet úgy alakítjuk ki, hogy a tanulók számára lehetővé váljon nevelési-oktatói céljainkban megfogalmazottak teljesítése.

Kompetencia alapú oktatás:

A motiválás célja, hogy a tanulóknál felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a fiatalokat tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartjuk. Fontosnak tartjuk az önművelés igényének és szokásának kialakítását.

A tanítási órák tervezésénél, szervezésénél minden esetben előtérbe helyezük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenykedtetését, állandó aktivitását biztosítják. Előnyben részesítjük az egyénre szabott tanulási módszereket, a páros munkát, kooperatív technikát.

Fontosnak tekintjük a differenciált foglalkozást, hogy a lehetőségekhez mérten nevelő-oktató tevékenységünk a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók, akik az általános iskolákban az IPR-ben részt vesznek, kiemelt figyelmet kapnak a tanórai tevékenységek során.

3.4.4.2 Osztályfőnöki óra

Az osztályfőnököknek jelentős szerepük van az új osztályközösségek kialakításában. Közös programokkal, közösségi játékokkal elősegíthetik, hogy a gyerekek minél előbb megismerjék egymást. Különösen fontos a halmozottan hátrányos helyzetű, IPR-be bevont tanulók helyzetére való odafigyelés. A közös programokban való részvételük segítheti az osztályközösségbe történő beilleszkedésüket.

A kompetenciaalapú oktatás térnyerésével az osztályfőnöki tevékenység átalakul.

Az osztályfőnöki órák, mint a közösségszervezés színterei a nem szakrendszerű órák bevezetésével 5-6. osztályban megszűnnek, ezért az osztályfőnöknek más alkalmat kell teremtenie a célok megvalósítása érdekében.

Fontos feladat a beilleszkedési problémák kezelése. Észrevétlenül, de irányítani kell, hogy az osztályban a jól tanuló, emberileg is értékes személyek legyenek a népszerűek, a vezető egyéniségek. A negatív hatást kifejtő tanulók tevékenységét határozottan más irányba kell terelni.

A közösség fejlesztésére jó lehetőséget biztosít az osztálykirándulás. Szorgalmazzuk, hogy az anyagi lehetőségek függvényében évente 1-2 napot biztosítsunk arra a tagintézményekben, hogy tanulóink megismerjék az ország különböző területeinek nevezetességeit, természeti tájait. Színház- és múzeumlátogatásokat szervezünk.

3.4.4.3 Tanórán kívüli tevékenységformák, a szabadidő hasznos eltöltése

„Az ember társas lény... az emberek azért élnek közösségben, mert a boldogságot keresik, és együtt könnyebben boldogulnak”

/ Arisztotelész/

Az ember természetes igénye, hogy a napi kötelező jellegű munkán és a fiziológiailag szükséges pihenésen, alváson, étkezésen stb. kívül az érdeklődésének megfelelő, lehetőség szerint szabadon választott tevékenységet is végezhesen. Ez nem csupán a pillanatnyi közérzet előfeltétele, hanem a harmonikus életé, a személyiség kiteljesedését, a testi – lelki, szellemi egészségé is. A minden szempontból fejlődésben lévő gyerekek és tanulók számára szabadidejük mennyisége és különösen eltöltésének minősége kiemelkedő fontosságú.

Intézményünk kiemelt helyen kezeli a tanulók szabadidős programjait, és felhasználja azokat nevelésükre is. Tudjuk, hogy a diák képességeinek számottevő része az iskolai munka során rejtve marad. Ha ezeket a tanórákon kívüli tevékenységek során fel tudjuk tárni, és a továbbiakban számításba vesszük a pedagógia valamennyi területén, a jelenleginél eredményesebbek lehetünk.

A mai oktatás legnagyobb gondja a tanulóink motiválatlansága. Ezen kívánunk változtatni úgy, hogy a tanuló személyisége felől közelítő nevelés mellett a pedagógus és diák közötti emberi, érzelmi kapcsolatot is felhasználjuk a közös siker elérése érdekében. E tevékenység jelentős energiákat szabadíthat fel mind a két oldalon. Az emberi befektetés mindig megtérül. A pedagógia elszemélytelenedése a gyermekben és a pedagógusban is kudarcérzést támaszt.

Tisztában vagyunk azzal is, hogy a fiatalok leghosszabb szabadidős tevékenysége a televíziózás, de sok időt töltenek el kortárs csoporttal, barátaikkal. Bár kevesebb időt fordítanak rá, de még olvasnak, és jelentős időt lekötő tevékenységként jelenik meg a számítógéppel való fog-

lalkozás. A családok egy részének leterheltsége sok esetben nem teszi lehetővé a gyakori együttlétet, az anyagi terhek pedig korlátozzák a kultúrára, kirándulásra fordított forintokat.

Iskolánk a szabadidős tevékenységet prevenciós eszközként is alkalmazza. Arra törekszünk, hogy az életkornak megfelelően, legalább 12 éves kortól megkezdjük a tanulók szervezett felkészítését arra, hogy sikeresen alakítsák ki pozitív értékrendjüket, különösen a konfliktusok belső és külső megoldását célzó stratégia kialakításának képességére, valamint arra, hogy létrejöjjön kellő önismeretük saját erényeiket, gyengeségüket illetően. Ha a reális énkép kialakításának képessége kialakul, akkor a jó közérzet, a boldogság-sikeresség harmóniája, illetve kontrollja is megvalósulhat. Úgy véljük, a helyes magatartásminták, szokások kialakításának leghatékonyabb eszköze a tapasztalás, a közös cselekvés, a benne élés „aha”-élményei. Erre kiváló alkalmat biztosítanak a nem hagyományos tanulás-szervezési módok. Az ilyen jellegű programok kialakításában, megszervezésében központi szerepet kap az osztályfőnök, a vállalkozó pedagógus, szabadidő szervező – könyvtáros.

Ezen a területen is kiemelt figyelmet kell fordítani a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókra.

Tagintézményeink szabadidős tevékenységei

Hagyományörző tevékenységek

A hagyományörző tevékenységek tagintézményenként eltérőek és változatosak. Ezt továbbra is meg kívánjuk tartani. Ez segíti a gyermek és tanuló kötődését intézményéhez, és az óvodai, iskolai közösséghez.

Intézményünk feladata, hogy tanárok és diákok egyaránt őrizzék a kialakított hagyományokat, a megteremtett értékeket, és törekedjenek újak létrehozására.

Rendezvényeinken is fontos feladatnak tartjuk a haza iránti elkötelezettség kialakítását. Elvárjuk azt, hogy azok a települési tagintézmények, ahol a községben, városban nemzetiségek élnek, ápolják a nemzetiségi hagyományokat.

A tanév folyamán intézményi ünnepséget tartunk tagintézményeinknél a következő alkalmakkor:

- tanévnnyitó, tanévvzáró
- október 6-a, október 23.,
- karácsonyi ünnepség,
- március 15.
- ballagás
- szalagavató (középiskoláknál)
- a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja (középiskoláknál)
- a holokauszt áldozatainak emléknapja (középiskoláknál)

Ösztönözzük, hogy tagintézményeink erősítsék a névadójukkal kapcsolatos hagyományápolást, tartsák meg a már bevált és elvárt gölyabálokat, szülők – nevelők báljait, műsoros este- ket, farsangi bálokat. Elvárjuk tagintézményeinktől, hogy településeik ünnepi rendezvényein részt vegyenek, diákokat szerepeltessenek.

Diákönkormányzat

A tanulói közösségek érdekeinek képviselőjére, a szabadidős tevékenység szervezésének segítésére egységes középiskolánkban és tagintézményeinkben diákönkormányzatok működnek. A diákönkormányzatok működését a helyi sajátosságok alapján a Házirend illetve saját működési szabályzataik alapján szervezik. Meggyőződésünk az, hogy a diákönkormányzat segíti az iskola munkáját, másrészt igen aktív, döntéshozó testületet is alkot az iskolai szabadidő szervezésében. Szerepük azért is kulcsfontosságú, mert senki náluk jobban nem ismerheti a diákoknak a szabadidős programokra vonatkozó szokásait, igényeit. Az iskolai élet szinte minden területét van mód szabadidős tevékenységgel kiegészíteni. A diákság érdeklődési köre, szokásai, közösségi tevékenységei mind helyet kapnak a szabadidős elfoglaltságok körében.

A diákönkormányzatok működtetése az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés hatékony színtere. Az iskolai élet demokratikus gyakorlata az ehhez szükséges részkapességek kialakításában nyújthat segítséget.

Tehetséggondozás

Intézményünk kiemelten fontos feladatnak tekinti a tanulók önmagukhoz és másokhoz viszonyított tehetségjegyeinek feltárását, fejlesztését. Egységes középiskolánk tagintézményeiben a tehetséges és érdeklődő tanulók szakkörökön, önképző körökön illetve sportkörökön kapnak lehetőséget egyéni képességeik minél eredményesebb kibontakoztatásához, a szabadidő hasznos eltöltéséhez.

A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálják. Jellemüket tekintve lehetnek művészetiek, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. Indításukról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt. Szakkör vezetését olyan felnőtt is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.

Tanulmányi és osztálykirándulások kirándulások

A tanulmányi és a nevelőmunka segítése céljából a nevelők tanulóink számára tanulmányi kirándulásokat szerveznek osztály-, tagintézményi és intézményi szinten. Az osztálykirándulások témája lehet: városnézés, múzeumlátogatás, színházi előadás megtekintése. A szaktanárok tantervbe beépítve, minden tanuló számára a részvétel biztosításával tanulmányi kirándulásokat szervezhetnek.

Ösztönözzük, hogy a tagintézményekben pedagógusaink természetjáró kirándulásokat, külföldi utakat, túrákat szervezzenek, amelyeken a gyerekek, tanulók megismerkedhetnek az ország egy-egy tájegységének flórájával, történelmi, kulturális értékeivel, a történelmi Magyarország értékeivel, más népek kultúrájával. Támogatjuk a testvériskolákba történő látogatásokat is.

Kompetencia alapú oktatás: az említett programok erősítik a tapasztalat útján szerzett tudást.

Ezek a kirándulások önkéntesek, a felmerülő költségeket a szülők fedezik. Amennyiben egy adott osztályban nem minden szülő tudja a tanulmányi kirándulás összegét biztosítani, úgy a látogatás anyaga nem kérhető számon a tanulótól!

Osztályszintű szabadidős foglalkozások

Nagy jelentőséget tulajdonítunk az osztályszintű szabadidős foglalkozásoknak.

- közös szórakozás
- közös készülődés iskolai vetélkedőkre, rendezvényekre
- osztálykirándulás
- anyák napi ünnepély

Szünidei szabadidő szervezése

Több tagintézményünk, vagy településünk rendelkezik iskolai táborral, mások nyáron választott táborhelyre, vagy gólyatáborba viszik osztályaikat.

A táborok a környezeti nevelés színtereit ágítják, hatékonyan hozzájárulnak az ismeretek elmélyítéséhez.

Kompetencia alapú oktatás: idegen nyelvi és tematikus (reneszánsz tábor,) szaktáboraink kiválóan alkalmasak a kompetenciák fejlesztésére. Arra törekszünk itt is, mint minden szabadidős tevékenységünkben, hogy a tanuló ismerje meg környezetét, képes legyen felfogni, és értelmezni jelzéseit, a gondokra felelősséggel találjon válaszokat, és azoknak megfelelően cselekedjen. Meg kívánjuk mutatni, tanítani a természeti, az épített, a társas-társadalmi környezet fenntarthatósága érdekében szükséges ismereteket, magatartásmintákat, értékeket és életviteli szokásokat. Ösztönözzük azon tagintézményi törekvéseket is, amelyek „Erdei iskola” megszervezését célozzák.

A középiskolában a tanévkezdés előtt egyetemi oktatók bevonásával érettségi tantárgyakból felkészítőt tartunk.

Alapítványok

A tanulmányi munka színvonalának emelése érdekében, s a szabadidős tevékenységek támogatására (tanulmányi versenyek finanszírozása, táborfejlesztés) a tagintézményeket alapítványok támogatják. Segítjük és szervezzük ezek működését, gyermek és tanulótámogató tevékenységét.

Napközis foglalkozások

A napközis foglalkozások, tanulószobák a tanórai ismeretek, készségek, képességek kialakítására, elmélyítésére biztosítanak lehetőséget. A közoktatási törvény előírásainak megfelelően, valamint a gyermekek napközbeni ellátását biztosító jogszabályok alapján – amennyiben a szülők igénylik – és erre a fenntartók anyagi fedezetet biztosítanak, 1-9. évfolyamokon megszervezzük a napközis vagy tanulószobai foglalkozást.

Délutáni szabadidős foglalkozások

- sportprogramok, sportkörök,
- filmvetítések, mozi látogatás szervezése,
- versenyek,
- vetélkedők,
- játékos programok,
- egészségnap, drogprevenációs nap,
- hétfégi iskolai programok (elsősorban osztálykeretben)

Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozások.

Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások.

Kompetencia alapú oktatás: különösen fontos szerepük lehet ezeknek az alkalmaknak egy-egy témahét vagy projekt megszervezésénél.

Az e foglalkozásokon való részvétel - ha az költségekkel is jár – önkéntes. A felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

Iskolai könyvtárak

A tanulás fontos színtere az iskola könyvtára, amely a tanulók egyéni tanulását, önképzését segíti a tanítási napokon. Az iskolai, vagy településsel közösen fenntartott könyvtárak az iskolai munkát egészítik ki működésükkel. Fontosnak tartjuk, hogy ezt a lehetőséget minél több tanuló használja ki.

Az intézmény létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata

A tanulók igényei alapján, előzetes megbeszélés után, a tagintézmények létesítményeit illetve eszközeit (sportlétesítmények, számítógép stb.) - a tanulók pedagógusi felügyelet mellett egyénileg vagy csoportosan használják.

Hit- és vallásoktatás

Tagintézményeinkben, a településeken működő egyházak, az iskola nevelő-oktató tevékenységétől függetlenül, de órarendbe illesztve hit- és vallásoktatást szervezhetnek. Ezen való részvétel a tanulók számára önkéntes. Az intézmény szükségesnek tartja azt, hogy a tanítási év és az órarendek elkészítése kezdete előtt történjen koordináció a hittanórák időpontjáról. Az intézményeknek az egyházak felé jelezniük kell a hitoktatást igénylő tanulókat.

Diákkörök

A tanulók - érdeklődésük kielégítésére - diákköröket hozhatnak létre. A diákkörök tagjai érdekeik képviselőjére a szervezéssel és a vezetéssel kapcsolatos feladatok ellátására diákvezetőséget alapíthatnak. A diák-önkormányzati szervként működő diákkör dönt a tevékenységét segítő személy felkéréséről is.

Sportkörök

A tanulók mindennapi testedzésének, mozgásigényének kielégítésére, a mozgás és a sport megszerettetésére sportköri foglalkozásokat (tömegsport) és edzéseket tartanak a testnevelő tanárok. A sportköri foglalkozásokat lehetőség szerint a kötelező vagy a nem kötelező tanórai foglalkozások megszervezésére álló időkeret terhére látják el a pedagógusok.

Versenyek, vetélkedők, bemutatók

A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti, stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az egységes középiskolánkban, tagintézményeinkben évente rendszeresen szervezünk. A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyekre is felkészítjük. A felkészítést a nevelők szakmai munkaközösségei, vagy a szaktanárok végzik.

Célunk a szabadidős tevékenységformákban, hogy a diákok majd felnőttként képesek legyenek döntéseikben életmódjukra vonatkozóan a helyes lépéseket megtenni, és képessé váljanak az egészséges életvitel kialakítására.

Az intézményvezetés feladata az, hogy biztosítsa a tanórán kívüli nevelés számára a szakmai és anyagi feltételeket. A pedagógus munkájával hatékonyan szolgálja a szabadidős tevékenységek széles körét és hozzájáruljon a pedagógiai program általános alapelveinek megvalósításához. Az iskolavezetés koordinálja a nevelőtestület munkáját, összehangolja a rendezvényeket, működteti a tanulói szervezeteket és csoportosulásokat, megteremti ezek működésének feltételeit. Az egységes középiskola minden tagintézménye félévente feladat-ellátási tervet készít, amely külön kitér a pedagógusok egyéni fejlesztő és tanórán kívüli tevékenységének összegzésére.

A szabadidős tevékenységet végző kollégáink a következő feladatokat kívánják megoldani:

- iskolai hagyományok, iskolaarculat kialakítása,
- tehetséggondozás,
- felzárkóztatás,
- önképzésre, önművelésre való felkészítés,
- közösségi gondolkodásmód és viselkedési norma kialakítása,
- külső intézménnyel kapcsolattartás,
- nemzeti és társadalmi ünnepekről való megemlékezés,
- kultúra és műveltség átadása,
- szórakozás, kikapcsolódás,
- egészségnevelés, szocializáció, ifjúságvédelem,
- káros szenvedélyek kialakulásának megelőzése,
- drogmegelőzés,
- demokráciára nevelés, politikai kultúra,
- környezeti nevelés
- integrációba bevont tanulók hátrányainak csökkentése.

Kollégáink képesek a fent meghatározott feladatok elvégzésére, képesek önálló, kreatív munka végzésére, empatikus képességekkel rendelkeznek, jól és szívesen dolgoznak kötetlenebb munkaformák között. Kapcsolatteremtésükben mind a diákság, mint az iskola dolgozóival, illetve a mikrokörnyezettel (fenntartó, szülői szervezetek) képesek jó kapcsolatot teremteni.

3.4.4.4 A digitális középiskolában alkalmazott tevékenységi formák

Irányított önálló tanulás

Az irányított önálló tanulás a digitális tananyag feldolgozása az e-tanuló, a Középiskola és a tutor által közösen meghatározott ütemben. Célja az ismeretek, készségek és kompetenciák elsajátítása, sikeres tantárgyi vizsga letétele.

Tevékenységei:

tanulás, gyakorlás, alkalmazás, önellenőrzés.

Egyéb szükséges tevékenységek:

időbeosztás, kommunikáció,

kooperáció, kollaboráció, segítségkérés, segítségnyújtás, problémamegoldás.

A digitális tanórák a tantárgyi óraszám részei. Nem teljesítésük hiányzásnak minősül, amit igazolni kell.

Jelenléti konzultáció

A jelenléti konzultáció a helyi tanterv és ütemezés szerinti időpontban és helyszínen megvalósuló tanóra.

Egy jelenléti napon több tantárgyból is szervezhető óra.

A konzultációs órát megelőzően a tutor tájékozik a tanulók a digitális tananyagban végzett tevékenységéről és annak eredményességéről.

A konzultációs óra céljai:

- meggyőződés a tananyag megértéséről;
- a kritikus góccok gyakorlása, magyarázata, rendszerezése;
- a hiányok feltárása és pótlása;
- a következő tanegység bevezetése;
- a vizsgára való készülés.

3.5 BEILLESZKEDÉSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG, EGYSÉGES ALAPOKRA ÉPÜLŐ DIFFERENCIÁLÁS

A beilleszkedési nehézség a hiányos vagy rossz szocializáció következménye.

A társadalmi lénné válás, vagyis a „beilleszkedés a társadalomba” folyamat, melynek során az ember megtanulja megismerni önmagát és környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, normáit és az elvárt viselkedési módokat. Csecsemőkortól a felnőtt korig tart. Ebben a folyamatban az egyén magába olvasztja a társadalom értékeit, normáit. Felnőtt korban felgyorsulhat, nagyobb ívű lehet. Ennek oka a motiválás. A szocializációt elsődlegesen a család – gyermek - környezet viszony befolyásolja. (Iskolázatlan szülők, kedvezőtlen anyagi adottságok, bűnöző, felelőtlen életmód, hibás értékrend) Kevés elvont fogalmat ismernek és használnak, csak a saját környezetükkel tudnak kapcsolatot teremteni, mással nem. A kommunikáció hiánya iskolai és munkahelyi beilleszkedési zavarokat okoz. Olyan esetben is értelmi képességek hiányára utaló jelek tapasztalhatók, amikor a tanuló ép értelmű. A nehezen nevelhető gyermekeknek hiányos az alkalmazkodóképessége. (Fimóta: figyelem – motorikus zavaros és tanulási nehézséggel küzd, alulteljesít)

A probléma feltárása egyéni beszélgetéseken és foglalkozásokon történik. Osztályfőnök, gyermek- és ifjúságvédelmi felelős és külső segítők együttes munkája, a többfajta probléma

együttes megközelítése lehet a legeredményesebb és leggyorsabb. Ha az otthoni környezet gátolja a gyermeket a beilleszkedésben, akkor el kell érni, hogy legyen napközis, járjon minél több, az iskola által szervezett foglalkozásra, rendezvényre, vagy a családsegítő korrepetálásain, munkáltató foglalkozásain vegyen részt. Ebben az esetben nagyon fontos a család gondozás: védőnő, gyermekvédelmi szakszolgálat, nevelési tanácsadó segítségével elengedhetetlen. Ha pedagógiai eszközökkel nem érhető el változás, akkor rövidebb – hosszabb időre ki kell emelni a gyermeket a családból, de ez a fajta problémakezelés nem cél.

Iskolánk e gondok megoldására, a magatartási nehézségek enyhítésére a következő tevékenységformákat és szervezési feladatokat alkalmazza:

- Kiscsoportos foglalkozások szervezése, amelyek eredménynövelő hatással bírnak.
- Szakkörök indítása.
- Sportfoglalkozások szervezése.
- Tanulmányi kirándulások tanmenetbe történő illesztése, amelyek segíthetik a beilleszkedést, a tanulás motiválását.
- Szoros kapcsolat az óvodai intézményekkel, nevelési tanácsadóval és gyermekjóléti szolgálattal.
- Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.
- Nívócsoportos oktatás, képesség szerinti bontás.
- Felzárkóztató órák és foglalkozások.
- Napközi otthon, tanulószoba.
- A nevelők és a tanulók személyes kapcsolatai.
- A családlátogatások.
- A szülők és a családok nevelési gondjainak segítése.
- A szociális kompetenciák tanulása, gyakorlása.

Kompetencia alapú oktatás során alkalmazott tevékenységformák:

- Differenciált tanulásszervezés
- Koopereatív technikák
- Projekt módszer
- Tevékenységközpontú pedagógiák
- Individuális tanulás előtérbe helyezése
- Az alapozó időszak elnyújtása
- Fejlesztő értékelés bevezetése
- A tapasztalatszerzés lehetőségeinek kitágítása IKT eszközhasználatával

Eszközeink:

- Az osztályközösség nevelő szerepének felhasználása;
- Fegyelmezési eszközök felhasználása;
- A tanár személyes ráhatása;
- A következetesség;
- A fokozott figyelem.

A beilleszkedési, magatartási rendellenességgel összefüggő pedagógiai tevékenység során is figyelembe vesszük a Köznevelési törvény előírásait.

30.§. (8) bekezdés: Abban a kérdésben, hogy a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő, vagy sajátos nevelési igényű, a nevelési tanácsadó megkeresésére a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.”

30.§. (7) bekezdés: „... a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (a továbbiakban együtt: beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanu-

ló), illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztő foglalkoztatás a nevelési tanácsadás, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás, a kollégiumi nevelés és oktatás keretében valósítható meg.

30.§. (9) bekezdés: A sajátos nevelési igényű tanulót, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulót - jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint - a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján - a gyakorlati képzés kivételével - az igazgató mentesíti egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól. Ha a tanulót egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből mentesítik az értékelés és minősítés alól, az iskola - az e törvény 52. §-ának (7) bekezdésében, valamint (11) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére - egyéni foglalkozást szervez részére. Az egyéni foglalkozás keretében - egyéni fejlesztési terv alapján - segíti a tanuló felzárkóztatását a többiekhez.

120.§ (1) bekezdés: „Ha a sajátos nevelési igényű tanuló, illetve a beilleszkedési, tanulási nehézségekkel, magatartási rendellenességekkel küzdő tanuló szakértői vélemény alapján - tanulmányait magántanulóként folytatja, illetve - a szülő otthoni ellátás keretében tesz eleget a fejlesztő felkészítésben való részvételi kötelezettségének, az önkormányzati feladatellátás keretében, a szakértői véleményben megjelölt szakember biztosításáról – külön jogszabályban meghatározottak szerint – az iskolának, a fejlesztő felkészítést nyújtó, illetve a szakértői véleményt készítő intézménynek kell gondoskodnia.”

Intézményünkben minden tanuló a szakértői véleményben előírt, javasolt ellátást kapja meg.

A tanulási nehézségekkel, magatartás-zavarral küzdő diákjaink sikeresebb iskolai haladása és beilleszkedése érdekében tagintézményeinknél szakképzett fejlesztőpedagógust, gyógypedagógust alkalmazunk. E kollegák speciális feladatot látnak el a pedagógusokkal, a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködve. A differenciál-diagnosztika eszközeivel csoportos és egyéni szűrővizsgálatokat végeznek. Kiszűrjük a tanulási problémákkal, részképesség-zavarral küzdő tanulókat.

Szükség esetén munkájukba bevonnak más pedagógiai szakszolgálatot is. A diagnosztikus jellegű felmérések eredményei alapján fejlesztési tervet készítenek egyénre szabottan, konkrét programmal egy-egy időszakra vonatkozóan. A fejlesztési program tartalmazza a célokat, az alkalmazott eljárásokat, módszereket. A program alkalmazása során hatásvizsgálatokat készítenek.

A tanulók foglalkoztatását egyéni vagy csoportos formában végzik. A tanulók haladását, fejlődését egyéni fejlesztőlapon dokumentálják. Törekednek arra, hogy a kollégákkal való együttműködés kapcsán preventív tevékenységet is végezzenek, illetve a pedagógusokkal is megismertessenek minél több hatékony preventív eljárást.

Részt vesznek a szakmai munkaközösségek megbeszélésein, tantestületi értekezleteken, hogy tapasztalataik közreadásával, javaslataikkal elősegítsék a lemaradó tanulók felzárkóztatását. Azok a pedagógusok, akiknek osztályában érintett tanuló van, egyéni fejlesztési programot dolgoznak ki, amennyiben az szükséges.

A felzárkóztató, segítő program szerves része a gyermekek képességstruktúrájának vizsgálatán túl a gyermek - környezet kapcsolat megfigyelése, elemzése mind a család, mind az iskola vonatkozásában. Hospitálásokat, illetve családlátogatásokat végezhetnek a tanulói teljesítmény-elemzés, és a tanulási nehézségekkel gyakran együtt járó magatartási, beilleszkedési okok feltárására.

A fejlesztésben érintett tanulók integráltan - osztályközösségükben - teljesítik a NAT által előírt szinteket, esetükben alkalmazva az értékelés során a könnyítési lehetőségeket. Iskolánk segítő megkülönböztetéssel, differenciáltan, egyénileg is segíti a tanulókat. Az integráció mindaddig tart, amíg az illetékes szakemberek azt szükségesnek ítélik.

3.6 A TEHETSÉG, KÉPESSÉG KIBONTAKOZTATÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

A tehetség - eget kér!

„Ha az akadályoztatott gyerekek nem segítünk abban, hogy a képességeit kibontakoztassa, az egyéni tragédia. Tragédia neki és a családjának. De ha a tehetséges gyerekek nem segítünk abban, hogy a képességeit kibontakoztassa, az már társadalmi tragédia.”

(Gallagher)

A legértékesebb nemzeti kincsünk az emberi tehetség. Jövőnk, felemelkedésünk a tehetségesek kezében van.

A tehetségfejlesztés, mint feladat bekerült az Oktatási Törvénybe és a Nemzeti Alaptantervbe, illetve iskolánk pedagógiai programjába is.

Az egyenlőségen alapuló társadalmak kiemelt feladatnak tekintik az emberi képesség kibontakoztatását, mert úgy vélik, hogy az oktatásnak valamennyi gyermek igényét ki kell elégítenie.

Oktatási rendszerünkben két olyan csoportot is találunk, amelyek a többivel összehasonlítva messze a legrosszabb helyzetben vannak: a tehetségesek és az akadályozottak.

Valamilyen módon azonosítanunk kell azokat a tanulókat, akik a különböző emberi adottságok, képességek tekintetében meghaladják kortársaikat. Pedagógusaink fontos feladata, hogy segítsék a tehetséges gyermek képességeinek maximális kibontakozását.

Komoly vizsgálati eredmények jelzik, hogy a tehetségesnek tekinthető tanulók sok esetben érzékenyebbek, érzelmileg sérülékenyebbek és kiegyensúlyozatlanabbak társaiknál. Ennek érdekében egyfelől a kivételes tehetségekben kell tudatosítanunk személyiségük sajátosságait, hogy ők is megértőbbek legyenek önmagukkal és a társadalommal szemben.

Ezért célunk, hogy:

- felismerjük a tehetséget,
- megértjük a tehetséget és megjelenési formáit,
- segítjük a tehetségeseket abban, hogy felismerjék és fejleszthessék képességeiket,
- kielégítsük a tehetséges gyermek szükségleteit, (megismerési, alkotási, biztonsági, elfogadottsági)
- ösztönözzük intellektusát és kreativitását,
- erősítsük a tehetséges személyiséget,
- felkészítsük a gyermeket arra, hogy kreatív és tehetséges felnőtté válhasson.

Intézményünk pedagógusai tisztában vannak a törvényi előírásokkal. Kt. 10. § (3) pontja alapján a tanulónak joga, hogy képességeinek, érdeklődésének, adottságainak megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön, képességeihez mérten tovább tanuljon, illetve alapfokú művészetoktatásban vegyen részt tehetségének felismerése és fejlesztése érdekében.

Ezek alapján:

- Kiemelt feladatnak tartjuk a sikeres pályaválasztásra, sikeres érettségire és szakvizsgára történő felkészítést.
- Intézményünk továbbra is együttműködik a működési területünkön lévő Művészetoktatási Intézményekkel.

Pedagógusaink tudják, hogy kötelességük figyelembe venni a nevelő és oktató tevékenységük során a tanuló egyéni képességét, tehetségét, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét és fejlettségét, sajátos nevelési igényét, segíteniük kell a tanulók képességének, tehetségének kibontakoztatását, illetve bármilyen okban hátrányos helyzetben lévő tanuló felzárkóztatását tanuló társaikhoz. (Kt. 19.§ (7) b) pont)

3.6.1 A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek

Egységes középiskolánkban a tehetség kibontakoztatásának fő színtere a tanítási óra. Kt.52.§ (7) pontja alapján az iskola a tanulók érdeklődése, igénye szerint nem kötelező (választható) tanórai foglalkozásokat szervez, felzárkóztatás, fejlesztés, tehetséggondozás, konzultáció, speciális, illetve kiegészítő ismeretek átadása céljából.

Az emeltszintű oktatás, a választható órák, a nívócsoportok, az egyéni fejlesztést elősegítő pedagógiai módszerek mind a tehetségesek felfedezését, fejlesztését, gondozását, irányítását jelentik. Nevelőtestületünk úgy tartja, hogy minden gyermekben ott rejlenek valamely terület tehetségének csirái. A szülői házzal közösen kell megelélni azokat a képességeket, hajlamokat, azokat a motívumokat, érdeklődési irányokat, amelyekkel a tehetség felszínre kerülhet, és egy kiteljesedett élethez hozzájárulhat.

Arra törekszünk, hogy a tehetséges gyerekek megtalálják azokat a tevékenységformákat, amelyekben kreativitásukat, tudásukat, produktumukat felmutathatják. Iskolánkban a tehetséggondozás főbb útjai (gyorsítás, elkülönítés, gazdagítás) során megvalósuló tehetségfejlesztő programok beépülnek a tanórákba, csoportmunkába, páros vagy egyéni munkába.

Ilyenek:

- szaktárgyi versenyek (középiskolákban: OKTV, SZKTV, SZTKV, SZÉTV)
- sportversenyek,
- pályázatok,
- vetélkedők,
- szereplés ünnepségeken, rendezvényeken,
- „kis előadások”
- újságcikkek írása,
- helytörténeti munka,
- szertárfejlesztés,
- **Kompetencia alapú oktatás:** egyéni, páros vagy csoportos feladatok, differenciált tanulásszervezés, kooperatív technikák, projekt módszer, tevékenységközpontú pedagógiák,
- szakfolyóiratok célzott olvasása.

A tanórán kívüli tehetségfejlesztő programok a gyorsítást is szolgálják. Az elkülönülés, mint a tehetséggondozás egy lehetséges útja akkor jellemző a tanórán kívüli programoknál, ha a tanórai foglalkozáson nem tudják megoldani a személyre szabott differenciált oktatást. Ki kell emelni a kreativitásfejlesztést, a társas és vezetői képességek kialakítását és a személyiség egészének fejlesztését.

Intézményünk a Kt. 53.§ (1-2) bekezdései alapján nagy gondot fordít arra, hogy tanulók érdeklődésének és igényeinek megfelelően tanórán kívüli foglalkozásokat szervezzen. Ahol lehet, és erre lehetőség van, az oktatási – nevelési színteret bővítettük napközis csoportok működtetésével is. Napközis csoportjaink az előírt feladataikon túl kiemelt szerepet töltenek be a tehetségek kibontakoztatásában.

A tehetséggondozási munka hatására sokan vesznek részt tanulmányi versenyeken, képzőművészeti és kézműves pályázatokon, kulturális és sportversenyeken. Intézményünkben megvalósítjuk a tagintézmények közötti sportvetélkedőket, kulturális összejöveteleket, szaktárgyi versenyeket. Ösztönözzük a tagintézményeket arra, hogy iskolai műsorokon mutassák be lakóhelyükön a tehetséges gyerekeket, tanulókat, csoportokat.

Munkaközösségeinknek a törvényi előírások szerint az év elején versenynaptárat kell készíteniük, és azt a szülői szervezetekkel véleményeztetik. Nagy szerepet szánunk az iskolai tanulmányi versenyeknek. Ösztönözzük azt, hogy középiskoláink adjanak mind nagyobb lehetőséget általános iskoláinknak a szaktárgyi megmérettetésekhez, a tehetséggondozó levelező versenyekhez.

Arra törekszünk, hogy a tagintézményeknél megmaradjanak a jól működő sportkörök, egyesületek, valamint Foci-sulik. Szorgalmazzuk a tagintézmények együttműködését a települések sportegyesületeivel.

Támogatjuk a diákkörök létrejöttét (érdeklődési kör, önképzőkör, művészeti csoport, énekkar), működését, és a különböző szakköröket: számítástechnika, kézműves, kézműves, elsősegélynyújtás, közlekedési, stb.

Lehetőséget adunk arra, hogy az osztályok és diákkörök kiránduljanak, túrázzanak. A diákönkormányzatnak joga van arra, hogy egy diáknapi programját összeállítsa.

Ösztönözzük és segítjük diákjaink önálló pályázati tevékenységét minden kategóriában. Az eredményt elért tanulókat az iskola közössége előtt dicsérik meg!

Intézményünk tehetségpontként működve kistérségi szintű tehetséggondozó műhelyeket működtet a tagiskolákban tanuló tehetséges tanulók számára.

A kistérségi szintű versenyek szervezése is a tehetséggondozás részét képezik.

Középiskolai sajátosságok a tehetséggondozás területén:

<u>Szakiskola</u>	<u>Gimnázium, szakközépiskola</u>
osztályba sorolás	tantárgyi specializációk (felvételre segítő programok)
választható foglalkozások, tevékenységek (szakkörök)	versenyek és versenyekre való felkészítés
versenyek, versenyekre való felkészítés	csoportbontások
csoportbontások	egyéni és csoportos konzultáció, korreptálások
egyéni konzultáció	emelt óraszám
felkészítés szakközépiskolai továbbtanulásra.	emelt szintű érettségire történő felkészítés

3.6.2 A tanulók pályaválasztását segítő tevékenység

„ A nevelőnek nincsen nagyobb felelőssége, mint az életnek lendülő fiatalok számára utat mutatni, és ezzel részt vállalni jövőjük formálásában. De nincsen nagyobb sem, mint ugyanezeknek az ifjaknak sorsépítő helytállása – egy kicsit a mi munkánk, a mi tanácsadásunk nyomán is”.

(Dr. Völgyesi Pál)

Pályaválasztást elősegítő tevékenységünkben számítunk a többcélú kistérségi társulás keretében működő kistérségi pályaválasztási szakszolgálatra.

A sikeres pályaorientációs munka összetevői egységes középiskolánkban:

- a tanulók ismerete
- a tanulók önismeretének fejlesztése
- pályaismeret
- pályaalakalmasság

A tanulók megismerése a pályaorientáció szempontjából

A tantestület valamennyi tagjának törekednie kell arra, hogy megismerje a tanulók:

- verbális és nem verbális képességét,
- tanulási és problémalátási képességét,
- intelligenciáját,
- kreativitását,
- speciális képességeit (manuális, zenei, sport, matematikai, nyelvi, stb.)
- az érdeklődését és annak:
 - irányait,
 - intenzitását,
 - tartósságát,
 - érzelmi telítettségét és
 - szerepét a pályaválasztásban.
- egyéni motiváltságát, attitűdjeit és azok hatását a pályaválasztásra,
- a fizikai és szellemi teljesítményeit a pedagógiai értékelés legváltozatosabb eljárásaival:
 - megfigyeléssel,
 - szóbeli számonkéréssel,
 - manuális tevékenységgel,
 - felméréssel (tantárgyi teszttel),
 - esszével,
 - egyéb módszerekkel.

A tantestület valamennyi tagja igyekezzen tájékozódni a tanuló egyéni, személyes tulajdonságairól:

- nyitottság,
- empátia,
- kezdeményezőkézség,
- monotonia túrés,

- vidámság,
- előítéletesség,
- felszínesség,
- aprólékosság,
- vérmérséklet.

Tájékozódás szükséges a tanulók egészségi állapotáról:

- fizikai állóképességéről,
- súlyosabb betegségeiről,
- érzékszerveinek főbb jellemzőiről,
- mozgáskoordinációjáról.

A pedagógus tájékozódása terjedjen ki:

- a családi háttérre,
- a gyermek szűkebb települési és társadalmi környezetére,
- a család műveltségi szintjére és igényességére,
- szociokulturális szükségleteire,
- gazdasági helyzetére,
- a szülők pályaelképzelésére.

A tanuló önismeretének fejlesztése

A tantestületünk kiemelten fontos feladata, hogy a diákot segítse önmaga megismerésében, mert csak helyes, reális önismerettel, énképpel lehet személyiségének megfelelő pályát választani. A pedagógus és különösen az osztályfőnök ösztönzi a tanulót, hogy ismerje saját egészségi állapotát, s ezen ismeretek birtokában válasszon továbbhaladási irányt, illetve pályát. A nevelő-oktató tevékenység folyamatos értékelésével, az egyéni irányultságú tanári értékeléssel elérhető, hogy a tanuló reálisan meg tudja ítélni saját teljesítményszintjét, s mérlegelje, hogy e teljesítmények mely pályairányok esetében optimálisak. Ez nemcsak a tanuló, hanem a szülő felé is jelzésértékkel bírnak. Fontos követelmény, hogy a pedagógus változatos tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokkal - amelyekben a tanuló képességeit és tehetségét kipróbálhatja -, hozzájáruljon ahhoz, hogy a diák képességeihez igazodó iskolatípust, felsőfokú intézményt, pályát válasszon. A diák ismerje meg pedagógusi segítséggel általános emberi vonásait, egyéniségét, hogy el tudja dönteni, rendelkezik-e azokkal a személyi tulajdonságokkal, amelyek egy-egy pályán való megfelelésnek elengedhetetlen feltételei.

Pályaválasztási tevékenységünk céljai

Kiemelt figyelmet fordítunk tanulóink pályaeorientációjára, a sikeres pályaválasztás elősegítésére. Arra törekszünk, hogy az iskoláinkban végzettek többsége megállja helyét a választott szakmákban, iskolákban, felsőfokú intézményben.

Célunk, hogy a szülővel, majd később az ifjú felnőttel közösen megtaláljuk azt az utat, amely megfelel egyéni képességeinek, érdeklődésének és tudásának.

A Köznevelési törvény az általános iskola feladatává teszi a tanulók érdeklődésének, képességeinek és tehetségének megfelelő felkészítését a középiskolai illetve a szakiskolai továbbtanulásra és pályaválasztásra.

Tanulóink több életkorban kerülnek pályá-, illetve intézményválasztási döntés elé:

- iskolaérettségtől függően 6-7 évesen (általános iskola)

- 12 évesen (hatosztályos gimnázium)
- 14 évesen (gimnázium, szakközépiskola, kilencedik nyelvi előkészítő évfolyam, szakiskola)
- 16 évesen (szakképzés)
- 18 évesen (felsőfokú tanulmányok, szakképzés)
- 18-19 évesen szakiskolára alapozó szakképzés után érettségire való felkészítés.

A pályaválasztás szinterei

Osztályközösségben	- osztályfőnöki óra,
- szaktanár segítsége,
- a szülői értekezlet.
Iskolai szinten:	- pályaválasztási felelős segítsége,
- pályaválasztási szülői értekezlet
- faliújság,
- a pályaválasztási kiadványok terjesztése,
- egyéni szaktanácsadás.

Tanáraink pályaválasztási tevékenységében a következő célokat valósítják meg:

- Pedagógiai feladatunk és osztályfőnöki kötelességünk, hogy feltárjuk a tanulóinkban lévő adottságokat, képességeket. Gondozzuk a tehetségeket (helyi, megyei, országos versenyek, szakkörök), és a hátrányos helyzetűeket felzárkóztatjuk.
- Tudatosítjuk diákjainkban, hogy adottságaik, felkészültségük, érdeklődésük mely pályákra, iskolákra, szakmai területekre teszik őket alkalmassá.
- Szakmai munkánkkal segítő háttérrel adunk egyéni elképzelésük realizálásához.
- Tudatosítjuk a tanulóinkban, hogy milyen értékekkel, pozitív tulajdonságokkal rendelkeznek.
- Pályatükörrel és információs anyagok közzétételével, tanórai és választható szabadidős elfoglaltságok sorával segítjük elő a pályaeorientációt, a megfelelő szakma kiválasztását.
- Nevelő munkánkkal erősítjük diákjainkban azt a követendő magatartást, hogy a kitartás hozhat elismerést és sikert számukra.
- Célunk az is, hogy önmaga is megismerje saját adottságait, és ezek kifejtési lehetőségeit.

3.7 A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

A gyermek- és ifjúságvédelem sokrétű és komplex tevékenység. Felöleli mindazokat a pedagógiai, pszichológiai, egészségügyi, szociális és jogi feladatokat, amelyek a kiskorúak nevelését, gondozását, eltartását, munkába állítását, erkölcsi és anyagi érdekvédelmét biztosítja.

Intézményünk kiemelten betartja a Kt. 4/A § (1) bekezdésében foglaltakat: „A közoktatás szervezésében, irányításában, működtetésében, feladatainak végrehajtásában közreműködők a gyermekkel, tanulóval kapcsolatos döntéseik, intézkedéseik meghozatalakor az egyenlő bánásmód követelményét kötelesek megtartani.”

Az iskolánk maradéktalanul eleget tesz a tanulói jogok érvényesülésének (Kt. 10-11 §.). Az intézmény pedagógusai pedig betartják kötelességeiket (Kt. 19.§ (7) a)-i) pontjai)

A gyermek- és fiatalkorúak egészséges szellemi és erkölcsi fejlődésének, érzelmi védettségének biztosítása, személyi és vagyoni érdekeik védelme elsősorban a szülők kötelessége. A

gyermek- és fiatalok egészséges testi, szellemi, erkölcsi fejlődését, nevelését azonban több tényező akadályozza, veszélyezteti a családban és a családon kívül.

A gyermek- és ifjúságvédelem feladata:

- a veszélyeztetettség megelőzése,
- a veszélyeztető okok, körülmények, következmények feltárása, megszüntetése,
- a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok speciális védelmének, nevelésének biztosítása.
- az Integrált Pedagógiai Rendszerben résztvevő tagintézményekben koordinálja a 11/1994-es MKM rendelet alapján a halmozottan hátrányos tanulók háromhavonta történő értékelését.

Az intézmény gyermekvédelmi munkáját a 11/1994 MKM. rendelet, valamint a Köznevelési törvény szabályozza. Arra törekszünk, hogy fenntartói segítséggel tagintézményeinkben olyan ifjúságvédelmi felelős dolgozzon, akinek alapvető feladata, hogy segítse a pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját.

Az ifjúságvédelmi felelős segíti az egészségnevelési, ennek részeként a kábítószer-ellenes program kidolgozását, figyelemmel kíséri a végrehajtást. Szükség esetén intézkedés megtételét kezdeményezi az igazgatónál, tájékoztatást nyújt a tanulók, a szülők és a pedagógusok számára. (11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 6.§ (5) g pont). Közreműködik - azon tagintézményekben, ahol IPR rendszer már működik - a háromhavonta tartandó megbeszélések szervezésében és levezetésében.

Az iskola igazgatója felelős a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és annak ellátásáért (Kt. 54.§.(1))

Az iskola kiemelt figyelmet fordít a szenvedélybetegségek megelőzésére, illetve a gyógyult szenvedélybeteg tanulók beilleszkedésének elősegítésére. (11/1994.(VI.8) MKM rendelet 6.§ (6) bekezdése)

A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az intézmény a gyermekvédelmi szolgálatok segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni. Az intézmény és tagintézményei közreműködnek a veszélyeztetettség megelőzésében, megszüntetésében.

A problémák feltárásában az osztályfőnök tevékenysége a meghatározó, hisz ő kerül szorosabb kapcsolatba a tanulókkal, azok társaival, és ő rendelkezik a legtöbb információval.

Az osztályfőnök napi munkája, szakmai és osztályfőnöki tevékenysége keretében, személyes beszélgetések, baráti és szülői háttér-információk tudomására jutása után folyamatosan kialakítja tanulóinak egyéni és osztályképét. A munkájához felhasználja a pedagógiai és pszichológiai szakirodalom e területre vonatkozó legújabb eredményeit, kiemelten a vizsgálati és értékelési módszereket.

Az osztályfőnök preventív és diagnosztizáló tevékenységének szakmai háttérét az osztályfőnöki munkaközösség, az ifjúságvédelmi felelős, valamint az iskolaorvos adja.

Az információcsere helyei, formái és tartalma

Tanuló	Szülő
osztályfőnöki órák anyaga: <ul style="list-style-type: none">• emberismeret;• családi életre nevelés;• egészséges életvitel;• káros szenvedélyek;• káros következmények	<ul style="list-style-type: none">• szülői értekezleten, személyes konzultációk során, fogadóórán felhívja a figyelmet és tájékoztat;• szülői értekezleten előadás megszervezése.

Előadóknak felkért személyek:

Belső:	Külső:
ifjúságvédelmi felelős; biológia szakos tanár; testnevelés szakos tanár; munkavédelmet oktató tanár	rendőrség ifjúságvédelmi csoportja; mentálhigiénés szakemberek; nevelési tanácsadó szakemberei; védőnő; iskolaorvos; felkért szakértők.

A pedagógusok közös feladata a tanulói hátrányok okainak feltárása, amelyek lehetnek:

- biológiai
- környezeti
- életviteli
- káros szokásokból eredő
- iskolai
- pedagógiai
- tantárgyi
- szocializációs

Az általános gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok közül a legfontosabb a prevenció.

További feladatok

- A személyiség fejlesztésével kapcsolatos feladatok.
- Képességfejlesztés, nevelés.
- Gyermeki, tanulói jogok érvényesítése (házirend, diákönkormányzat).
- Szülők szemléletformálása, motiválása, bevonása a közös és önálló feladatok megoldásába.
- Szülő, tanuló, iskola együttműködésének segítése.
- Együttműködés a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményekkel. (Családsegítő, rendőrség, védőnő, gyámhivatal, gyermekjóléti szolgálat, egyházak.)
- Együttnevelés: egyéni különbségekre alapozott nevelés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat az arra kijelölt felelős az osztályfőnökökkel és a tantestület minden tagjával együtt kell, hogy végezze. Minden pedagógus közreműködik intézményünkben a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az együttműködés területei és a gyermek és ifjúságvédelmi felelős feladatai:

- A gyermekek, tanulók eltérő problémáinak tervszerű kiszűrése, feltárása.
- Az eltérő helyzetű és szükségletű gyerekek célzott speciális kezelése, fejlesztése, foglalkoztatása.
- A kapcsolatfelvétel a problémás gyerekek, tanulók szüleivel, speciális bánásmód alkalmazása, szükség esetén külső segítők bevonása.
- Családlátogatásokon való részvétel a veszélyeztető okok feltárása érdekében.
- A veszélyeztető okok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot.
- A tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi.
- Tájékoztatást nyújt a tanulók részére szervezett szabadidős programokról.
- Speciális szakemberek bevonása a munkába – rendőrség, védőnők, tűzoltók.
- Anyagi segítséggyűjtés területeinek felkutatása (pénzbeli, természetbeni), és a segélyek elosztása (tankönyv, étkezés, üdülés, kirándulás) adatbázis alapján.
- Pályázatok figyelése, írása, a megnyert pénzek optimális felhasználása (gyermekétkeztetésre, táborozásra, kirándulásra, kulturális programokra).
- Szakirodalom figyelemmel kísérése, továbbképzéseken való részvétel.
- A Bács-Kiskun Megyei Gyermekvédő Egyesület tevékenységének segítése, szükség esetén segítségük igénybe vétele.
- A tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről, személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak.

Szülői értekezleten, fogadóórán az osztályfőnökök és a gyermekvédelmi felelősök hirdessék és tudatosítsák az együttműködés területeit!

A segítő intézmények címe és egyéb elérhetősége mindig legyen a faliújságon! A gyermekvédelmi problémák súlyossága alapján megkülönböztetünk veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.

Veszélyeztetett az a tanuló, aki ép értelmű, ártalmat átélt, testi-lelki, értelmi, erkölcsi értékfel fogása károsodott, gátolt.

A tanulók érdekében a törvényi előírásoknak megfelelően (11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 6.§ (9) bekezdés) a házirendjeink szabályozzák, hogy a tagintézményekben, illetve azon kívül, a tanulók részére szervezett rendezvényen tilos a szervezetre káros élvezeti cikkek árusítása, fogyasztása. A nemdohányzók védelme érdekében dohányzó dolgozók számára légtérben is elkülönített helységet biztosítunk.

A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében az iskolánk együttműködik a területileg illetékes:

- nevelési tanácsadóval,
- gyermekjóléti szolgálatokkal,
- családsegítő szolgálatokkal,
- polgármesteri hivatalokkal,
- gyermekorvosokkal,
- továbbá a gyermekvédelemben részt vevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.

Intézményünk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:

- a felzárkóztató foglalkozások,

- a tehetséggondozó foglalkozások,
- az indulási hátrányok csökkentése érdekében tett intézkedések,
- a differenciált oktatás és képességfejlesztés integrációs program alapján
- a pályaválasztás segítése,
- a személyes, egyéni tanácsadás (tanulóknak, szülőknek),
- egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
- a családi életre történő nevelés,
- az iskolai étkezési lehetőségek,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok,
- a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
- a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás)
- a szülőkkal való együttműködés,
- tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról.
- DADA program

3.8 A TANULÁSI KUDARCNAK KITETT TANULÓK FELZÁRKÓZTATÁSÁT SEGÍTŐ PROGRAM

„Az iskolából – életkorilag – nem lehet elkésni. Jobb későn menni, mint korábban, jobb érettebben, mint éretlenül.”

/Vekerdy Tamás/

Ahogy a Köznevelési törvény 19.§ (7) b) pontja részletesen kifejti a pedagógus alapvető feladata a hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatása, fejlesztése, ezzel a tanulási kudarc megelőzése. Fontosnak tartjuk, hogy minden diákunk a képességének megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljön (Kt. 10. § (3) a) pont).

Intézményünk pedagógiai munkájában fontos szerepet kap a tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása. Pedagógusaink együttműködnek a Nevelési Tanácsadóval, Családsegítő Szolgálatokkal, Megyei Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői Bizottsággal. A statisztikák, a vizsgálatok sajnálatosan emelkedő tendenciát mutatnak a tanulási zavarral, kudarccal, és egyéb problémával küszködő diákok számáról.

Szükség van az intézményben, tagintézményekben hozzáértő szakemberekre, fejlesztő pedagógusokra, gyógypedagógusokra, akik a megfelelő szakemberekkel (gyógypedagógus, pszichológus, logopédus) együttműködve segítik a tanítók munkáját, s a gyermek fejlődését. Speciális feladatot látnak el a pedagógusokkal, a gyermek és ifjúságvédelmi felelőssel együttműködve. A differenciál-diagnosztika eszközeivel csoportos és egyéni szűrővizsgálatokat végeznek. Kiszűrik a tanulási problémákkal, részképesség-zavarral küzdő tanulókat.

Szükség esetén munkájukba bevonnak más pedagógiai szakszolgálatot is. A diagnosztikus jellegű felmérések eredményei alapján fejlesztési tervet készítenek egyénre szabottan, konkrét programmal egy-egy időszakra vonatkozóan. A fejlesztési program tartalmazza a célokat az alkalmazott eljárásokat, módszereket. A program alkalmazása során hatásvizsgálatokat készítenek.

A tanulók foglalkoztatását egyéni vagy csoportos formában végzik. A tanulók haladását, fejlődését egyéni fejlesztő lapon dokumentálják. Törekednek arra, hogy a kollégákkal való együttműködés kapcsán preventív tevékenységet is végezzenek, illetve a pedagógusokkal is megismertessenek minél több hatékony preventív eljárást.

Részt vesznek a szakmai munkaközösségek megbeszélésein, tantestületi értekezleteken, hogy tapasztalataik közreadásával, javaslataikkal elősegítsék a lemaradó tanulók felzárkóztatását. A felzárkóztató, segítő program szerves része a gyermekek képességstruktúrájának vizsgálatán túl a gyermek - környezet kapcsolat megfigyelése, elemzése mind a család, mind az iskola vonatkozásában. Hospitálásokat, illetve családlátogatásokat végeznek a tanulói teljesítményelemzés, és a tanulási nehézségekkel gyakran együtt járó magatartási, beilleszkedési okok feltárására.

Mindenkinek határozott véleménye, elvárásai vannak az iskolával szemben. Kiváltképp meg kell felelni a szülők, a társadalom kihívásainak. Korigény, hogy az iskola vállalja magára az egyéni képességek szüntelen fejlesztését. Az emberek többsége, ha arra kell választ adnia, hogy mi a fontos és kevésbé fontos, az olyan feladatok fontosságát hangsúlyozza, amelyek az egyéni boldogulással, a sikeres iskolai pályafutással kapcsolatosak, így az egyéni képességek, a gondolkodás, az értelem fejlesztését. A család támogató erejének gyengülése mellett – a társadalmi okokat nem feltárva – elsősorban az iskolának kell a nevelési feladatokat átvállalnia. A pedagógusok ezt fokozottan érzik, ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetniük a nevelő-oktató munkában a személyiségfejlesztésre.

Szülők és pedagógusok nap mint nap tapasztalják, hogy gyermekeik, tanítványaik mennyire különböznek egymástól, fejlődésük és személyiségük kibontakozásának útja mennyire más és más. Akkor indulhat sikeresen egy gyermek iskolai pályafutása, ha a tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlettségében optimális szintet ér el, és a környezet, a család továbbra is támogatja. Ezért rendkívül nagy a felelőssége a szakembereknek és a szülőknek, akik iskolába küldik a gyermeket, akik pályára orientálnak. (ővönök, nevelési tanácsadó...)

A beiskolázási gyakorlat azt mutatja, hogy az egy osztályba kerülő tanulók felkészültségük alapján heterogén csoportot alkotnak. Az eltérés okai lehetnek:

- fejlődésbeli késés,
- értelmi erők közötti különbségek,
- felkészítés mértéke közti különbségek.

Azok a gyermekek, akik különleges tehetségük, vagy feltűnő gyengeségeik folytán szokatlanul eltérnek társaiktól, korosztályuktól, a figyelem középpontjába kerülnek.

Az emberi létezés lényegi meghatározója és fejlettségének mutatója az értelem működése, melynek jellegzetes megnyilvánulási módja a tanulásra való képesség. A tanulás tehát az értelem működésének különböző intenzitású változási folyamata, amelynek elősegítője és egyben eredménye a tanulási képesség. A tanulási képességnek nincs befejezett állapota, de van minőségi különbsége. Kialakulásához nemcsak a külvilágból érkezett információk feldolgozásának folyamata járul hozzá, hanem az eközben végbemenő önreflexiós folyamat is. A tanulási nehézség megállapítását szakemberek végzik. A gyermek egész későbbi élete szempontjából meghatározóan fontos, hogy iskolai eredményeit hogyan véleményezik, milyen döntéseket hoznak iskoláztatásával kapcsolatban.

A tanulási zavar, a gyermekek részképességeinek zavara, illetve hiánya nem indokolja állandó gyógypedagógiai foglalkoztatásukat, ezt a „normál” általános iskolákban megfelelő pedagógiai módszerekkel kezelni lehet.

A tanulási zavar tünetei a tanulás egyes részterületein jelennek meg, különösen az olvasás, írás, helyesírás, számolás területén (de egyéb tanulási területeken lehetnek jó eredmények) és az időtartamuk különböző lehet, melyet fejlesztő foglalkozásokon terápiás eljárásokat alkalmazva csökkenthetünk, megszüntethetünk. Amennyiben szükséges, valamint erre a feladatra a

tagintézménynek gyógypedagógus áll rendelkezésére, akkor ezt a munkát szakemberre is kell bízni.

Minden gyermeknek biztosítanunk kell azt, hogy sikeressé válhasson a tanulásban. Ezt csak akkor érhetjük el, ha a pszichikus funkciók fejlesztése, illetve megerősítése folytatódik az első osztályban. Esélyt kell adni a közel azonos szintre hozásukra. Erre a különböző tanítási programok tartalmi felépítése, a tananyag elrendezésének indokolatlanul feszített tempója nem ad lehetőséget. Nagy mennyiségű tananyagot rendkívül rövid idő alatt, minőségi szinten követelnek meg. Ezek az elvárások a jó adottságokkal rendelkező, tudatosan az iskolára „előtanított” gyermekeknek nem jelentenek nehézséget. A jelentős többség – aki ugyan ép értelmű, de „csak” kisgyerek – hatalmas erőfeszítések árán érhet el jó teljesítményt. Ez olyan feladat, melynek megoldását a társadalom a pedagógusokra bízta, így az iskolai munkában rangra emelte a pedagógiai tervezést. Ez a tervezés új tudást, másfajta gondolkodásmódot, megfelelő szakmai kompetenciát és szakmai döntések egész sorát igényli a pedagógustól és az iskolák vezetőitől.

A Kt. 71.§ (4) bekezdése alapján, ha az első-negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi, számára egyéni foglalkozást szervez intézményünk a törvény 52.§ (11) c) bekezdésében meghatározottak szerint az egyéni foglalkozás időkeretéből, amely 2004 szeptemberétől fokozatosan egy százalékkal növekszik 12%-ig.

A sikeres tanulást hivatott segíteni az általános iskolákban a halmozottan hátrányos tanulók számára bevezetett Integrációs Pedagógiai Rendszer, valamint az Útravaló Program is.

Figyelembe vesszük a Kt. 70.§ (7-10) bekezdéseit. Az első évfolyamra felvett tanulót, ha adottsága, fejlettsége szükségessé teszi – jogszabályban meghatározott munkamegosztás szerint a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy nevelési tanácsadó szakértői véleménye alapján – az igazgató mentesíti az értékelés és minősítés alól, vagy részére az egyéni adottságokhoz, fejlettségéhez igazodó továbbhaladást engedélyez. Ha a tanulót mentesítették az értékelés és minősítés alól, az első évfolyamot a többi tanulóval azonos osztályban előkészítő évfolyamként végzi és fejezi be. Az előkészítő évfolyam során a tanuló játékos felkészítés keretében készül az iskolai követelmények teljesítésére. Az előkészítő évfolyam megszervezhető a délelőtti napközis foglalkozások keretében is. Előkészítő évfolyamra a tanuló csak egy tanévet járhat, és csak abban az esetben, ha tanulmányait legkésőbb a hetedik életévében megkezdte. Egyéni továbbhaladás esetén a szakértői vélemény alapján engedélyben határozzuk meg, hogy melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak utolérnie a többiekét. Az egyéni továbbhaladás – valamennyi vagy egyes tantárgyakból – különböző évfolyamokig, de legkésőbb a negyedik évfolyam végéig tarthat. Az előkészítő év szakértői véleménye alapján, az első félévet követő hónap utolsó tanítási napjáig átváltoztatható egyéni továbbhaladásra.

A sajátos nevelési igényű tanulókra vonatkozó külön szabályok

A sajátos nevelési igényű tanulók (SNI) iskolai oktatásának irányelve (2/2005 (III/1) OM. rendelet, valamint a 14/1994. (VI. 24) MKM rendelet szerint végezzük nevelő-oktató munkánkat.

Intézményünkben megtörtént az SNI tanulók felülvizsgálata. Az új szakvéleményekben meghatározott ellátást kapják a tanulók.

Intézményünkben megvalósuló (integrált) nevelés, oktatás minden sajátos nevelési igényű, valamint a BTM-es gyermeket tanító pedagógus számára külön feladatot jelent.

- A nevelés-oktatás folyamatában alkalmazza az irányelvekben megfogalmazottakat.
- Folyamatos egyeztetést végez a gyermek fejlődését illetően a gyógypedagógussal, fejlesztést végzőkkel, osztályfőnökkel, szaktanárokkal.
- Egyéni szaktárgyi fejlesztést dolgoz ki, és ezeket dokumentálja (az egyéni szaktárgyi programban, tantervben, tanmenetben megjelöli a teendőket és feladatokat.).

A sajátos nevelési igényű tanulók nyilvántartását, a velejáró adminisztrációs kötelezettségeket a jogszabályokban meghatározottak szerint szabályszerűen végezzük:

1. Az SNI a), SNI b), valamint a BTM-es tanulók esetében is a 14/1994. (VI. 24.) MKM rendeletben meghatározottak szerint járunk el. A tagiskolában dolgozók gondoskodnak a dokumentumok elhelyezéséről, folyamatos vezetéséről, a nyilvántartások naprakészségéről.
2. A tagiskola alkalmazottja a beírási naplóban, az osztályfőnök a törzslapon a 14/1994. (VI. 24.) MKM rendeletben meghatározott adatokat tünteti fel az SNI-s, BTM-es tanulók esetében.
3. A jogszabályban meghatározott módon történik tanulók a felülvizsgálatra történő küldése a határidők betartásával.

A közoktatási törvényben megjelölt keretek között a szakértői bizottság által meghatározott óraszámban az intézmény a szükséges rehabilitációs és fejlesztési órákat biztosítja.

Azon sajátos nevelési igényű tanulók számára, akik esetében speciális gyógypedagógiai ellátás szükséges (pl.: szurdopedagógus, stb.) a helyi BKMÖ Óvodája, Általános Iskolája, Előkészítő Szakiskolája és Egységes Pedagógiai Szakszolgálatának intézményének segítségét igényli intézményünk.

A fejlesztésben érintett tanulók integráltan - osztályközösségükben - teljesítik a NAT által előírt szinteket, esetükben alkalmazva az értékelés során a könnyítési lehetőségeket, valamint a szakértői bizottság által javasolt esetekben a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveit. Az integráció mindaddig tart, amíg a szakemberek ezt szükségesnek ítélik.

Fejlesztőpedagógia

Tanév eleji feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Augusztus	Felkészülés a szeptemberi mérésekre			
Szeptember	<p>1. Csoportos és egyéni felmérések a tanulási problémákkal küzdő vagy tanulási zavar veszélyeztetett gyermekek kiszűrése érdekében, információgyűjtés az éves tervezéshez, valamint az osztálytanítók munkájához.</p> <p><i>Formái:</i> Csoportos</p> <ul style="list-style-type: none"> - tantárgyi felmérések - (olvasás, írás stb.) - az alap kulturtechnikák elsajátításához szükséges részképességek átfogó felmérése <p>Egyéni</p> <ul style="list-style-type: none"> - a tanulási zavart mutató vagy tanulási zavar veszélyeztetett gyermekek képesség-struktúrájának feltérképezését szolgáló vizsgálatok - kontrollvizsgálatok <p>2. Tervezés, szervezés A diagnosztikai felmérések alapján:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztési tervek készítése adott időszakra vonatkozóan - a foglalkozások megszervezése (formájuk, rendszerességük, időtartamuk, módszereik, eljárásaik, csoportok összetétele) <p>3. Dokumentációs feladatok</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkanapló megnyitása - forgalmi napló vezetése - egyéni fejlesztési tervek készítése 	<p>1. Kapcsolatfelvétel szülői értekezletek alkalomával</p> <p>2. Első konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a vizsgálatok eredményeinek megbeszélése - a fejlesztő foglalkozások lehetőségeinek felajánlása - az együttműködés további formáinak közös tervezése (home-tréning, terápiás tanácsadás, kapcsolatfelvétel szakszolgálatokkal) 	<p>1. Diagnosztizálás</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfigyelési szempontok közös tervezése - hospitálás, célzott megfigyelések - a megfigyelések és a diagnosztikai eljárások eredményeinek együttes elemzése <p>2. Tervezés</p> <ul style="list-style-type: none"> - a fejlesztés irányvonalainak közös megállapítása - a segítség módjának tervezése: <p>a) fejlesztő foglalkozások: gyakoriság, rendszeresség, lehetséges időtartam, cél, forma, feladat</p> <p>b) a gyermek tanórai tevékenysége:</p> <ul style="list-style-type: none"> - várható nehézségek - a tanmenetbe iktatható fejlesztési lehetőségei - alkalmazható kompenzációs technikák - az egyéni differenciálódás lehetőségei az értékelésben, számonkérésben 	<p>1. Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság</p> <ul style="list-style-type: none"> - szakértői vizsgálatok kezdeményezése - kontrollvizsgálatok áttekintése, igénylése <p>2. Egyéni esettől függően kapcsolatfelvétel más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel (pl. Nevelési Tanácsadó, Városi Logopédia, Ifjúsági és Gyermek-idegongozó)</p>
Tanév közbeni feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Októbertől a tanév végéig	<p>1. A tanulási problémákkal küzdő vagy tanulási zavar területén veszélyeztetett tanulók fejlesztő foglalkoztatása az éves fejlesztési tervek alapján</p> <p>2. Diagnosztikai felmérések</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyéni tantárgyi és képességfelmérések tantárgyi és képességfelmérések tanulási zavar szűrése céljából - osztályszintű, évfolyamszintű pedagógiai teljesítményfelmérések (pl. olvasás, írás, matematika) - átiratkozó gyermekek vizsgálata tanulási zavar kiszűrése miatt - kontrollvizsgálatok 	<p>1. Rendszeres vagy időnkénti konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - év közbeni felmérések eredményeinek megbeszélése - folyamatos tájékoztatás a foglalkozások menetéről, eredményeiről - tapasztalat és információcsere a tanulási nehézségek oki hátterének pontosítása érdekében - terápiás tanácsadás, home-tréning alkalmazása - szakszolgálatok, szakintézmények eredményeinek, javaslatainak megbeszélése - kapcsolatfelvétel kezdeményezése más pe- 	<p>1. Rendszeres vagy időnkénti esetmegbeszélések, konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gyermekekkel kapcsolatos tapasztalatok megbeszélése - ismételt tervezés, újabb teendők megfogalmazása, a segítése módjainak szükséges módosítása - a tanórai keretben egyéni differenciálással való fejlesztés lehetőségeinek áttekintése és folyamatos tervezése - a szakszolgálatok, szakintézmények vizsgálati eredményeinek, javaslatainak megbeszélése 	<p>1. Egyéni esettől függően kapcsolatfelvétel más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel</p> <p>2. Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság</p> <ul style="list-style-type: none"> - szakértői vizsgálatok kezdeményezése - kiegészítő vizsgálatok igénylése, felmentések, könnyítések, egyéni haladási ütem)

	<p>3. Szervezés Szükség esetén óra vagy csoportösszetétel-módosítás.</p> <p>4. Dokumentációs feladatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkanapló vezetése - más pedagógiai szakintézmények vizsgálati eredményeinek a gyermek anyagához kapcsolása 	<p>dagógiai szakszolgálatokkal, szakintézményekkel</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a fejlesztő foglalkozásokon hospitálási lehetőségek felajánlása <p>2. Együttműködés az iskola szakmai munkaközösségeivel</p> <ul style="list-style-type: none"> - részvétel a szakmai munkaközösségek megbeszélésein - bemutató foglalkozások tartásának felajánlása <p>3. Tantestületi értekezleteken beszámoló a végzett munkákról és a vizsgálatok eredményeiről</p>	
--	---	--	---	--

Tanév közbeni aktuális feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szakszolgálattal, szakintézménnyel
Február	<p>1. Kontroll és hatásvizsgálatok</p> <p>2. Szervezés, tervezés a kontroll és hatásvizsgálatok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> - fejlesztési tervek módosítása - a foglalkozások módszereinek, eljárásainak újragondolása - szükség esetén csoportösszetétel- és időbeosztás módosítása <p>3. Dokumentációs feladatok: Féléves értékelés</p>	<p>1. Féléves konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkozások eddigi eredményeinek megbeszélése, szöveges értékelése - az együttműködés további formáinak közös tervezése <p>2. Lehetőség szerint részvétel óvodai nyílt napokon és iskolabörzén</p>	<p>1. Féléves konzultáció</p> <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkozások eddigi eredményeinek megbeszélése, szöveges értékelése - a segítség további módjainak együttes tervezése, módosítása 	<p>1. Egyéni esettől függően kiegészítő szakértői javaslat kérése (pl. felmentések, egyéni haladási ütem)</p>
Március Április	<p>1. Részvétel a nyílt napon és a beiratkozáson</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerkedés a leendő elsős tanulókkal és szüleikkel - információgyűjtés: (óvónőktől, Nevelési Tanácsadótól) a leendő elsős osztálytanítók következő tanévi munkájához, a tanmenetbe iktatható fejlesztés lehetőségeihez és a fejlesztés tervezéséhez – prevenciósi tanácsadáshoz 	<p>1. Egyéni konzultáció a leendő elsős szülők részére</p> <ul style="list-style-type: none"> - terápiás tanácsadás a tanulási problémák prevenciójának, megelőzésének céljából - az iskolán kívüli segítség lehetőségeinek feltérképezése egyéni esettől függően (pl. Nevelési Tanácsadó, mozgásterápia stb.) 	<p>1. Konzultáció a leendő elsős tanítókkal</p> <ul style="list-style-type: none"> - a felmérések eredményeinek megbeszélése a következő évi munka tervezése érdekében - a felmérések alapján a tanmenetbe iktatható fejlesztés lehetőségeinek áttekintése 	

Tanév végi aktuális feladatok				
	Általános feladatok	Szülőkkel való kapcsolattartás	Pedagógusokkal való konzultáció	Kapcsolattartás más pedagógiai szak- szolgálattal, szakintézménnyel
Május vége Június	1. Év végi kontroll és hatásvizsgálatok 2. Dokumentációs feladatok <ul style="list-style-type: none"> - év végi egyéni értékelő lap készítése - a Munkanapló lezárása 	1. Tanév végi konzultáció <ul style="list-style-type: none"> - a foglalkozások eredményeinek és az év végi értékelő lapnak a megbeszélése - terápiás tanácsadás a szünetre 	<ul style="list-style-type: none"> • Tanév végi konzultáció A foglalkozások eredményeinek és a tanulók tanulmányi előrehaladásának, valamint a tanév végi értékelő lap megbeszélése • Részvétel az osztályozó értekezleten Javaslattétel a fejlesztett gyermekek értékeléséhez (felmentések figyelembe vétele, méltányos értékelés lehetőségének érvényesítése, szöveges értékelés stb.) 	

3.9 A SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉG

A hátrányos helyzetű gyermeknek az értelmi képessége nem tér el az átlagtól, csak a környezeti tényezők gátolják eredményességében (szülők alacsony iskolázottsága, alacsony jövedelem, időskorú környezet, a társadalmi mobilitás hiánya, pszichés hátrányok, baráti környezet, stb.).

A törvény szerint hátrányos helyzetű tanuló az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, illetve, aki után rendszeres gyermekvédelmi támogatást folyósítanak.

A szociális hátrányok feltárása és megszüntetése.

A „hátrány”, „hátrányos helyzet” relatív fogalmak. A tantestület együtt dönti el, hogy az adott település, adott iskolája, adott közössége milyen tényezőket vesz figyelembe a hátrányos helyzet megítélésében. A nem szociális hátrányok halmozott előfordulása vezethet szociális hátrányhoz vagy veszélyeztetettséghez.

Mindenképpen szociálisan hátrányos helyzetet okoz a szülők munkanélkülisége, alacsony jövedelme, a kereset rossz beosztása, italozó, kábítószerrel való visszaélés, játékszenvedély, rövidebb és hosszabb távú tervezés hiánya, urbanizáció negatív hatásai.

A helyzetfelmérés után a hátrányos helyzet megszüntetésére irányuló tevékenység alapvetően kétféle lehet:

- Segítségnyújtás a családnak a szemléletváltatáshoz. Segíteni a káros szenvedélyektől való megszabadulást, a tervezéshez támpontokat, mintát adni, és állandó kapcsolatot tartani a családdal.
- A munkanélküliség vagy alacsony kereset miatti hátrányt szociális támogatás megszerzésével csökkenteni lehet. Ha a szülő képes arra, hogy maga intézze, akkor csak a lehetőségeket kell ismertetni, ha nem, akkor személyes segítséget kell felajánlani, és érdekében a lehető legkörültekintőbben és hatékonyan szükséges eljárni. A lehetőségek ismertetésének színterei: szülői értekezlet, fogadóóra, családlátogatás.

A helyzetfelmérés, helyzetfeltárás folyamatos, de két időpont nagyon fontos: május – tankönyvvásárlás, szeptember – beiskolázás. Az első felmérésnek áprilisban el kell készülnie, hogy a májusi tankönyvvásárlásra szükség szerint támogatást szerezhessünk. Rendkívüli segítyt adhat a települési önkormányzat, a kisebbségi önkormányzat és esetleg az iskola. Nagyon fontos, hogy a gyermek megfelelően étkezzen. Nem fordulhat elő, hogy a szülő a gyermek étkezésén „spóroljon”.

Az iskolai munkát segítő délutáni foglalkozások a továbbtanulásra is előkészítenek.

Több tagintézményünk igényli a hátrányos helyzetű tanulók felkészítő tevékenységét segítő foglalkozások normatíváját, ezzel is segítve több diák eredményes tanulását.

A túlterheltség (egyszerre sokféle tevékenység vagy túl magas szintű elvárás), a siker - kudarcértékelési helytelensége pszichés sérülést, hátrányt okozhat. A tartásbetegség, részképeség kiesés, a rossz baráti környezet miatt romolhat a tanuló iskolai teljesítménye. Ilyen esetekben is kellő tapintattal közbe kell avatkozni, és segíteni a megszüntetését.

Pszichés hátrányt okozhat a csonka család, a testvérek közötti rossz viszony, rideg nevelés, a túlzott szigor vagy kényeztetés, ellenőrzés hiánya, erkölcstelen családi környezet. Ha ezek a környezeti és magatartászavarok deviáns vagy antiszociális viselkedést eredményeznek, akkor a problémakezelésnek elsősorban a családban kell megtörténnie (mert ezzel nem csak tüneti a

megoldás). Ha ott nem oldható meg, akkor addig kell kiemelni a családból a gyermeket, amíg a személyiségén változtatni lehet. Ezt segítheti a személyes ismeretség. Törekedni kell a jó kapcsolat kiépítésére és a szimmetrikus viszonyra. Az iskolai kezdeti hátrányokat megelőzendő nagy hangsúlyt kell fektetni az iskola előkészítőre és az iskolaérettségi vizsgálatokra. A fejlesztő óvoda- és iskolapedagógusok alkalmazása nélkülözhetetlen. A felnőttoktatás az iskoláskorú gyermek hátrányainak leküzdésében segíthet, mert a szülő szemléletét, társadalmi helyzetét javítja.

A következő tevékenységformákat alkalmazzuk a hátrányok leküzdésére:

- Kiscsoportos foglalkozások szervezése, amelyek eredménynövelő hatással bírnak.
- Szoros kapcsolat a polgármesteri hivatalokkal és a gyermekjóléti szolgálatokkal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.
- Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.
- **Kompetencia alapú oktatás:** differenciálás, kooperatív tanítás - tanulás
- Nívócsoportos oktatás,
- Képesség szerinti felzárkóztató órák és foglalkozások.
- Napközi otthon.
- A nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai.
- A családlátogatások.
- A szülők és a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése.
- A diákétkeztetés.
- Az iskolai gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tevékenysége.
- A tankönyvvásárláshoz nyújtott támogatások, tartós tankönyv felvétele a könyvtárból.
- Étkezési díjak kifizetéséhez nyújtott segélyek.
- A **digitális középiskola** esetében lehetőség van az egyéni haladási módra, illetve a felnőtt tanulók élethelyzetéből esetlegesen adódó hátrányok csökkentése érdekében a konzultációkra.

Pedagógusaink folyamatosan közreműködnek a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében és feltárásában (Kt. 19.§ (7) d) pontja). A 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 6. § (5) e) pontja alapján a tanuló anyagi veszélyeztetettsége esetén eljárás indítási kötelezettségünk van a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás ügyében.

A Köznevelési törvény 117.§ (4) pontja szerint, önkormányzat által meghatározott szabályok szerint az igazgató dönt a Kt. 114. §-ban meghatározottakon kívüli további ingyenes ellátásról, a térítési díj összegéről, a tanulmányi eredmények alapján járó és a szociális helyzet alapján adható kedvezményekről, és a befizetés módjáról.

3.10 ISKOLAI INTEGRÁCIÓS PROGRAM

A nevelési – oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 39/D és 39/E. §-a két olyan oktatási-szervezési formát tartalmaz, amely támogatással ösztönzi a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló – a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó – iskolai nevelésének-oktatásának megszervezését.

A rendelet szerint a képesség-kibontakoztató és az integrációs felkészítés, a résztvevő tanulók nevelése és oktatása, tudásának értékelése a közoktatási törvény 95 §-a (1) bekezdésének j) pontja alapján kiadott integrációs program alkalmazásával történik.

A program kinyilvánítja az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításának szükségességét. Kiindulópontja, hogy a tanulók közti különbségek rendkívül sokfélék, a személyiség széles dimenzióiban írható le. A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, a differenciálás nem a tanulási eredményesség szintjeihez igazodik. A differenciálás mindenki számára saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés, az oktatás igazodik a gyermekhez, s ez azt jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek része.

Intézményünk általános iskoláiban bevezette az Integrált pedagógiai rendszert, ezért a tagiskolák munkájukhoz az oktatási miniszter 27.180/2003. számú közleményben kiadott pedagógiai keretrendszert alkalmazzák.

Az IPR főbb részei:

- Az alkalmazás feltételei
- A tanítást-tanulást segítő és értékelő eszközrendszer
- Elvárható eredmények
- Intézményi önértékelés

Az alkalmazás feltételei

A feltételeket az intézményi IPR melléklet tartalmazza.

A tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemei

A tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemei az integrációs fejlesztést megvalósító pedagógiai rendszert azokkal a szempontokkal egészítik ki, amelyek az együttnevelés pedagógiai esélyeit jelentősen növelik. Az integráció, - a heterogén összetételű iskolák és tanulócsoportok kialakítása - leginkább a differenciálásra alkalmas szervezési módok, kooperatív technikák alkalmazását jelentik. Így az egyes rendszerelemeket is ez a szempont befolyásolja alapvetően. Az arab számokkal jelölt fő sorok alatt megjelenő (dőlt betűvel jelölt) elemek közül legalább egyet kötelezően kell választani. Az iskola a kiválasztott programelem(ek) alkalmazását adaptálás, vagy önálló fejlesztés útján is megvalósíthatja. Amennyiben az iskola már alkalmaz egy programelemet, akkor azt kell megvizsgálni, hogy érvényesülnek-e az integrációs felkészítésre vonatkozó osztály- illetve csoportkritériumok, valamint, hogy milyen módon mérik az adott elem hatékonyságát, eredményességét.

1. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek a következő területekről:

1.1. Az önálló tanulást segítő fejlesztés

- *a tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok*
- *az önálló tanulási képességet kialakító programok*
- *a tanulók önálló - életkornak megfelelő - kreatív tevékenységére épülő foglalkozások*

- *tanulási motivációt erősítő és fenntartó tevékenységek*

1.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- *tantárgyi képességfejlesztő programok*
- *kommunikációs képességeket fejlesztő programok*
- *komplex művészeti programok*

1.3. Szociális kompetenciák fejlesztése

- *közösségfejlesztő, közösségépítő programok*
- *mentálhigiénés programok*
- *előítéletek kezelését szolgáló programok*

2. Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek

- *patronusi, mentori, vagy tutori rendszer működtetése*
- *együttműködés civil (pl. tanodai) programmal*
- *művészeti körök*

3. Az integrációt elősegítő módszertani elemek

- *egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés*
- *kooperatív tanulásszervezés*
- *projektmódszer*
- *drámapedagógia*

4. Műhelymunka – a tanári együttműködés formái

- *értékelő eszmegbeszélések*
- *problémamegoldó fórumok*
- *hospitálásra épülő együttműködés*

5. A háromhavonta kötelező kompetencia alapú értékelési rendszer eszközei

- *a szöveges értékelés – árnyalt értékelés*
- *egyéni fejlődési napló*

6. Multikulturális tartalmak

- *multikulturális tartalmak megjelenítése a különböző tantárgyakban*
- *multikulturális tartalmak projekteken feldolgozva*

7. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- *pályaorientáció*
- *továbbtanulásra felkészítő program*

Várható eredmények

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszerének a következő eredményekről kell számot adni, amelyek az ellenőrzés szempontjait is jelentik:

- A hátrányos helyzetű tanulók aránya az oktatási-nevelési intézményben megfelel a jogszabályban előírtaknak.
- Az intézmény tartósan képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, és együttnevelésére.
- Multikulturális tartalmak beépülnek a helyi tantervbe.
- Az intézmény párbeszédet alakít ki minden szülővel.
- Az intézményben létezik tanári együttműködésre épülő értékelési rendszer.

Ezek eredményeként:

- Nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma.
- Csökken az intézményben a tankötelezettségi kor határa előtt az iskolai rendszerből kikerülők száma.
- Nő az érettségit adó intézményekben továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma.
- Az adott intézményben az országos kompetenciamérések eredményei az országos átlagot meghaladó mértékben javulnak.

A pedagógus (osztályfőnök) feladatai:

- Ismeri és alkalmazza az oktatási miniszter által kiadott pedagógiai rendszert.
- Az integráltan nevelt tanulók fejlődéséről, az egyedi fejlesztési programról feljegyzést készít.
- Az osztályfőnök 3 havonta egyeztetést kezdeményez a szülővel, és a tanulót tanító pedagógusokkal.

Intézményi önértékelés

Az önértékeléseket a tagintézmények készítik el az aktuális rendelkezések figyelembevételével.

3.11 A SZÜLŐ, TANULÓ, ISKOLAI PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI, A TOVÁBBFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI

A Köznevelési törvény a következő törvényi háttérrel biztosítja ezen a területen munkánkhoz:
2.§ (4) bekezdés a) pontja: Az iskola a gyermek, a tanuló személyiségének fejlesztésében, képességeinek kibontakoztatásában együttműködik a szülővel.

2.§ (4) bekezdés b) pontja: Az iskola a gyermekközösség, a tanulóközösség kialakítása, fejlesztése során a szülők közösségével együttműködve végzi nevelő-oktató munkáját.

14.§ (2) bekezdés a) pontja: A szülő kötelessége különösen, hogy gondoskodik gyermeke testi, értelmi, érzelmi, és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről.

14.§ (2) bekezdés d) pontja: A szülő kötelessége különösen, hogy rendszeres kapcsolatot tartson a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal.

14.§ (2) bekezdés e) pontja: A szülő kötelessége különösen, hogy elősegítse gyermekének a közösségbe történő beilleszkedését, az iskola rendjének, a közösségi élet magatartási szabályainak elsajátítását.

32.§ (4) bekezdése:

3.11.1 A tanulói közösség és kapcsolattartásának rendje

A pedagógiai program a közösségfejlesztéssel foglalkozó részében részletesen kitért a nevelési elvekre és feladatokra. Ez a fejezet azt kívánja meghatározni, hogy milyen formában és feltételekkel működhetnek a tanulói szervezetek, hogyan szólhatnak bele saját sorsuk intézésébe, milyen testületeket hozhatnak létre, és miként valósul meg e rendszerek együttműködése más iskolai csoportokkal.

Az osztályközösségek és tanulócsoporthok

Az azonos évfolyamra járó és többségében azonos órarend szerint együtt tanuló diákok egy osztályközösséget alkotnak. Az osztályközösség tanulólétszáma rendeletben meghatározott, az osztályközösség élén pedagógus vezetőként az osztályfőnök áll.

Az osztályfőnököt a felelős igazgatóhelyettes és az osztályfőnöki munkaközösség-vezető javaslatát figyelembe véve a tagintézmény vezető bízza meg. Az osztályfőnök jogosult – az osztályközösségben tapasztalt problémák megoldására – az osztályban tanító pedagógusok osztályértekezletét összehívni.

Bontott tanulócsoporthban vesznek részt az osztályközösség diákjai azokon a tanítási órákon, melyeknek eredményessége érdekében szükséges a kisebb tanulólétszám (idegen nyelv órák, technika órák, stb.). A tanulócsoporthok bontását a tantárgy sajátos jellege vagy a tanrend szervezése indokolja.

A tanulóközösségek döntési jogkört gyakorolnak – a nevelőtestület véleménye meghallgatásával – saját közösségi életük tervezésében, szervezésében, valamint tisztségviselőik megválasztásában, és jogosultak képviseltetni magukat a diákönkormányzatban. (Kt. 62.§. (2)).

Diákkörök

Az iskola tanulói közös tevékenységük megszervezésére diákköröket hozhatnak létre, melyeknek meghirdetését, szervezését, működtetését a diákok végzik. A diákkört tíz jelentkező esetén lehet beindítani. Az intézmény a pedagógiai program céljainak megfelelő diákköri tevékenységet támogatja. Az a diákkör, amelyik az intézmény helyiségeit vagy szabadtéri területét igénybe kívánja venni, működésének engedélyezésére kérvényt nyújt be az igazgatónak, tagintézmény vezetőjének.

A kérvénynek tartalmaznia kell:

- a diákkör célját, a diákkör tagjainak nevét és osztályát,
- az intézményben tartózkodás rendjét (időtartam, helyiség igény),
- a diákkör felelős vezetőjének nevét,
- amennyiben költségdíjas, úgy a havi fizetés rendjét és módját.

A tagintézmény vezetője a diákkör céljaitól és tagjainak magatartásától függően engedélyezi az iskola épületének házirend szerinti használatát, és nem ingyenes működés esetén meghatározza az esetleges eszközpótlás díját. A diákköröket, a diákönkormányzatot segítő pedagógus tartja nyilván. A diákkörök évente kötelesek működésükről beszámolni a diákközgyűlésnek.

Diákközgyűlés

A tanulók legmagasabb tájékoztató fóruma a diákközgyűlés, amely nyilvános, és azon bármelyik diák megteheti közérdekű észrevételeit, javaslatait. Tanévenként legalább egy alkalommal kell tartani, amelyen az osztályok minimum két fővel képviselik társaikat. Napirendjét a közgyűlés előtt 15 nappal nyilvánosságra kell hozni. A közgyűlésen az igazgató?, tagintézmény-vezető és a diákönkormányzat vezetője, a diákkörök vezetői beszámolnak az eltelt időszak munkájáról, a tanulói jogok helyzetéről, érvényesüléséről.

A közgyűlésen a tanulók kérdéseket intézhetnek a megjelent vezetőkhez, kérhetik problémáik és gondjaik megoldását. A diákok kérdéseire a helyszínen vagy 30 napon belül választ kell adni. Rendkívüli közgyűlést kell összehívni, ha azt diákönkormányzat, az intézmény igazgatója, vagy a tagintézmény vezetője kezdeményezi.

A tanulók véleménynyilvánításának, a tanulók rendszeres tájékoztatásának rendje és formái

A diákközgyűlésen kívül is joga a tanulóknak, hogy tájékoztatást kapjanak az őket érintő kérdésekről, és hozzájussanak a jogaik gyakorlásához szükséges információkhoz. A tájékoztatás folyamatosságát az osztályfőnök biztosítja. A tanuló javaslatával, kérdésével az iskola vezetéséhez, pedagógusaihoz fordulhat, és 30 napon belül érdemi választ kell kapnia. Kérdést az osztályfőnöki órán kell feltenni, és az osztályfőnök juttatja el érintettekhez, akik személyesen, írásban vagy az osztályfőnökön keresztül válaszolnak. Az iskolai döntések ellen a jogszabályban meghatározott módon jogorvoslással lehet élni.

Az iskolai tájékoztatás egyéb formái:

- iskolai faliújságon történő hirdetés,
- szóbeli hirdetés,
- ellenőrzőbe beírt információ,
- iskolai körlevél kiadása,
- iskolai rendezvényeken tájékoztatás,
- rendkívüli iskolagyűlés összehívása szünetben,
- iskolai hirdetés az iskolarádióon keresztül.

3.11.2 A diákönkormányzat működése

A diákönkormányzat szervezete

Intézményünkben, tagiskoláinkban a tanulók, a tanulóközösségek érdekeik képviselőjére diákönkormányzatot működtethetnek. Tevékenységük a tanulókat érintő valamennyi kérdésre kiterjed. Munkájuk önálló, amelyet tanulók által felkért, diákmozgalmat segítő pedagógus segíti. A diákönkormányzat szervezetét az osztályközösségekre építve alakítja ki, választja meg tisztségviselőit.

Az iskolai diákbizottság elnöke ellátja a tanulók érdekeinek képviselőjét az iskola vezetői és nevelőtestülete előtt. Az osztályközösségek diáktitkárokat választanak, akik szervezik a közösségi életet, segítik a tanulók tanulmányi munkáját és képviselik az osztályban tanulók érdekeit. A diákönkormányzat tagintézményenként elfogadott szervezeti és működési szabállyal rendelkezik.

A diákönkormányzatok működése során betartjuk a Kt. 63. § rendelkezéseit.

A diákönkormányzat jogai

Döntési joggal rendelkezik a nevelőtestület véleményének meghallgatásával:

- működési rendjéről, saját SZMSZ elfogadásáról, hatáskörei gyakorlásáról,
- működéséhez biztosított anyagi eszközök felhasználásáról,
- iskolai diák-önkormányzati tájékoztatási rendszer (iskolaújság, iskolarádió és TV, stb.) létrehozásáról és működtetéséről, és a tájékoztatási rendszer szerkesztőségének tanuló vezetőjének és munkatársainak megbízásáról,
- 1tanítás nélküli munkanap programjáról,
- vezetőinek megválasztásáról,
- azokban az ügyekben, amelyekben a nevelőtestület a döntési jogát átruházta.

Véleményezési és javaslattevési joggal rendelkezik az intézmény működésével és a tanulókkal kapcsolatos valamennyi kérdésben.

Véleményezési jogot gyakorol a következőkben:

- pályázatok, versenyek meghirdetésében, szervezésében,
- tanév rendjének meghatározásában és a tanulókat érintő programok tekintetében, tanulók jellemzésében, fegyelmi ügyében,
- könyvtár, sportlétesítmények működési rendjének kidolgozásában,
- a tanórán kívüli foglalkozások szervezésében, formájának és rendjének meghatározásában,
- iskolai ünnepek szervezésében, az iskolai hagyományőrzésben.

Egyetértési jogot gyakorol a jogszabályokban meghatározott esetekben

- a házirend elfogadásában és módosításában,
- tanulók kitüntetésében, jutalmazásában,
- társadalmi munkaakciókban, környezetvédelmi programok szervezésében,
- tanulóközösséget érintő tanulói, diákmozgalmi pénzeszközök felhasználásában,
- az iskolai SZMSZ elfogadásában és módosításában.

A diákönkormányzat működési feltételei

A tagintézmények tanévenként megadott időben és helyen biztosítják a diákönkormányzat zavartalan működésének feltételeit. A diákönkormányzat az iskola helyiségeit, berendezéseit az SZMSZ és a Házirend rendszabályai szerint térítésmentesen vehetik igénybe.

A diákönkormányzat és az intézmény közötti kapcsolattartás

A diákönkormányzat munkáját a tanulók által felkért nagykorú személy (diákmozgalmat segítő pedagógus, DMSP) segíti, aki a diákönkormányzat megbízása alapján, eljárhat képviselőként. A diákönkormányzatot képviselő felnőtt személy vagy diákküldött folyamatos kapcsolatot tart az igazgatóval, tagintézmény vezetőjével. A diákönkormányzat megbízottja képviseli a tanulók közösségét a tagiskola vezetőségi, a nevelőtestületi ülésein.

Az osztálytitkár járhat el az osztályközösség problémáinak megoldásában. A tanulók egyéni gondjaikkal, valamint kéréseikkel közvetlenül is felkereshetik a tagintézmény vezetőit. A diákönkormányzat döntési és véleményezési joggal rendelkezik, ezért fontos, hogy az iskola és a diákönkormányzat rendszeres információcserére, kölcsönös együttműködésre törekedjen.

Alkalmazási terület:

az intézmény valamennyi tanára,
osztályfőnökök,
a DÖK segítő tanár,
minden diák, kiemelten a DÖK titkára, tisztségviselői és az intézmények diákbizottsága.

Részlépések, felelősök, határidők:

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
Diáktitkárok választása	Osztályonkénti választás	Döntés – szavazással. A jelölt mindenki bizalmát élvezze	minden év szeptember elején	osztályfőnökök
DÖK alakuló értekezlet, az éves munka tervezése	DÖK értekezlete Munkaterv véleményezése	Diákküldöttek, DÖK-segítő tanár, igazgató, ig. helyettes jelenléte.	minden év szeptember végéig	DÖK segítő tanár igazgató, helyettes
A tanév rendjének és feladatainak ismertetése	osztályfőnöki órák: házirend véleményezése munkaterv véleményezése	Osztályfőnökök ismerjék a munkatervet Házirend betarthatósága Közvélemény-kutatás	minden év szeptember végéig	osztályfőnökök
Éves diákközgyűlés tagintézményenként	diákok kéréseinek, észrevételeinek meghallgatása	Osztályonként 3 diákküldött Iskolavezetés jelenléte	minden év novemberében	Osztályfőnöki munkaközösség vezető ig. helyettes igazgató
Tájékoztató az aktuális iskolai eseményekről	DÖK gyűlések	Diáktitkárok, DÖK vezetők, tagintézményvezető	minden hónap első hetének valamelyik napján a helyi szokások szerint	DÖK tanár igazgató
DÖK vezetők tábora (ajánlott, de nem kötelező a tagintézmények számára)	következő év programjának összeállítása	Diáktitkárok, diákküldöttek részvétele	Minden év májusában	DÖK vezető tanár, szabadidő-szervező tagintézmények vezetői
Diáknapi nap	DÖK szervezésében egész napos program	Sikeres program, hasznos közösségépítő alkalom	Munkaterv szerint	DÖK vezető tanár ig. helyettes, igazgató
Közös programok	Mikulás - karácsony farsang tagintézményi hagyományok szerinti alkalmak egységes iskola által	Nevelőtestület, DÖK közös munkája	aktuálisan	osztályfőnöki munkaközösség vezető DÖK vezető tanár ig. helyettes

	szervezett programok			igazgató
--	----------------------	--	--	----------

Dokumentáció: DÖK gyűlések jegyzőkönyvei, DÖK véleményei, tájékoztatók

3.11.3 A szülői közösség és kapcsolattartásának rendje

Az intézmény számít a szülők folyamatos segítésére és támogatására. A célunk közös: a gyerekeket, tanulókat a képességeiknek megfelelő legmagasabb szintre hozzuk. Tudjuk azt, hogy szülők nélkül nem lehetünk hatékonyak, nem lehetünk sikeresek. Kiemelt rendezvényeink nem valósulhatnak meg partneri együttműködés nélkül.

Kompetencia alapú oktatás: az új tanulásszervezési formák lehetővé teszik, hogy a projekt-munkában, a témahéten a szülők is részt vegyenek, részt vállaljanak, együtt tevékenykedjenek a gyerekekkel. A szülő így partnerré válik, belülről látja az iskolában folyó munkát.

Szülői munkaközösség és a választmány

Intézményünkben, tagintézményeinkben a szülők jogaik érvényesítésére, kötelességeik teljesítése érdekében szülői szervezetet működtetnek, működtethetnek.

Osztály szülői munkaközösséget az egy osztályba járó tanulók szülei alkotják, akik soraikból elnököt és tisztségviselőt választanak.

A tagiskolai szülői munkaközösség (választmány) tagjai azok a szülők, akik a tagiskola vezetésében a szülők képviselőjét látják el. A tagiskolai szülői munkaközösséget az osztályok szülői munkaközösségeinek elnökei alkotják, akik elnököt és tisztségviselőket választanak.

A tagiskolák szülői munkaközösségeinek vezetői alkotják az iskolai szülői munkaközösséget, akik maguk közül elnököt és tisztségviselőket választanak.

Az iskola gondot fordít a szülői igények megismerésére, amelynek formái:

- iskolaválasztást megelőző találkozók,
- szülői munkaközösség szervezetének működése (osztály, tagiskolai, iskolai),
- szülői értekezlet,
- egyéni beszélgetések,
- családlátogatás,
- fogadóóra,
- rendezvények,
- minőségellenőrzés rendszerében adott válaszok, információk,
- kapcsolatépítés közös fórumai (rendezvények, szülők-nevelők bálja, kirándulások, szabadidős programok, táborok)

Az iskola gondot fordít arra, hogy a jelentkező igények megjelenjenek:

Tanítási tartalmakban:

- pedagógiai szakaszok prioritásai,
- speciális programok (felzárkóztató, tehetséggondozó, módszertani, stb.) szervezése,
- szakkörök, diákkörök,
- csoportbontás,
- tanítási módszerek választása,
- emeltszintű oktatás választása,

- választható óraszám elosztása,
- napközi lehetőségének megteremtése,
- közvetítendő értékek, ismeretek.

Az iskolai élet szervezésében:

- étkezés biztosítása,
- házirend összeállítása és tartalma,
- Szervezeti és Működési Szabályzat kialakítása,
- társadalmi munkák szervezése,
- rendezvények, ünnepek szervezése,
- testvériskolai kapcsolatok kialakítása,
- tanítási időn túli elfoglaltságok megszervezése (szabadidős programok, kirándulás, tábor stb.)

A szülői munkaközösséggel való kapcsolattartás

Egy osztály tanulóinak szülői szervezetével az osztályfőnök közvetlen kapcsolatot tart. A szülői szervezetek tagintézménnyel, intézménnyel kapcsolatos véleményét, javaslatait a szülői szervezetek vezetői vagy a választott elnök juttatja el az igazgatóhoz, főigazgatóhoz.

A választmányt a főigazgató, igazgató a munkatervben rögzített időpontokban, tanévenként legalább kétszer hívja össze, ahol tájékoztatást ad az intézmény, tagintézmény munkájáról és feladatairól, valamint meghallgatja a választmány véleményét és javaslatait. A választmány elnöke közvetlen kapcsolatot tart az intézményvezetővel, tagintézmény vezetővel, és tanévenként egyszer beszámol a nevelőtestületnek a szülői közösség tevékenységéről.

A szülők szóbeli tájékoztatási rendje

A tagiskola a tanulókról a tanév során rendszeres szóbeli tájékoztatást tart. A szóbeli tájékoztatás lehet csoportos és egyéni. A csoportos tájékoztatásnak módja a szülői értekezletek, az egyéni tájékoztatás fogadóórákon történik.

Szülői értekezletek rendje

Az osztályok szülői közössége számára a tagiskola tanévenként legalább kétszer, a munkatervben rögzített időpontú rendszeres szülői értekezletet tart az osztályfőnök vezetésével. A szeptemberi - októberi értekezleten a szülők értesülnek a tanév rendjéről, feladatairól, a Házirend módosításáról. Ekkor bemutatják az osztályban oktató-nevelő pedagógusokat is. Rendkívüli szülői értekezletet hívhat össze a tagintézmény vezetője, az osztályfőnök és a szülői szervezet képviselője a tanulóközösségben felmerülő problémák megoldására.

A szülői értekezletekkel szemben támasztott elvárások:

- A szülői értekezlet segítse elő a szülői ház és az iskola, óvoda nevelési elveinek összehangolását, a tanulók nevelésében előforduló kérdések megvitatását, személyiségfejlesztés problémáinak megoldását.
- A nevelés társadalmisításának folyamatában fontos, hogy a szülő és a pedagógus partnerként tevékenykedjék. Így új tartalommal gazdagodhat az óvoda, iskola és a szülő kapcsolata. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők ismerjék a pedagógiai és nevelési programot, az is-

kola és óvoda nevelési alapelveit és céljait, terveit és módszereit, és ezek aktivizálják őket az együttműködésre. Szükségesnek tartjuk, hogy a családokban folyó nevelést megismerjük, hogy hozzájárulhassunk a szülők pedagógiai kultúrájának fejlesztéséhez, vagy az ott alkalmazott eredményes módszereket nevelésünkbe beillesszük. Úgy véljük, hogy az egyéni problémák megismerésével, szülői tapasztalatok átadásával a célzott nevelőmunkánkat hatékonyabban fejthetjük ki.

- A szülői értekezletekre pedagógusaink mindig alaposan felkészülnek. Az osztályfőnököknek meg kell találniuk azt a megfelelő időpontot, alkalmat, amely a szülők többségének megfelel, és gondoskodnia kell arról, hogy minél több szülő, tanár és más érdekelt ott megjelenhessen.
- A szülői értekezleten elhangozhat rövid tájékoztató, beszámoló az iskolát, a tagiskolát, az osztályt érintő bármilyen tanulmányi, pedagógiai, oktatáspolitikai, pszichológiai stb. kérdéstről, de az mindig kapcsolódjon az osztályban soron következő feladatokhoz, az ott folyó tevékenységhez.
- A szülői értekezleteknek az osztályközösség előrehaladását, a tanulmányi eredmények növekedését, a tanulók neveltségének javulását kell eredményeznie, az iskola és a család együttműködése következtében. A szülői értekezleteken foglalkozni kell az elfogadott terv alapján egy-egy nevelési kérdéssel is.
- A szülői értekezletek időpontját az éves munkaterv jelöli ki.
- Az iskola hasznosnak tartja, ha a szülői értekezletre előadónak hívnak meg: szülőt, orvost, lelkészt, pszichológust, mentálhigiénés szakembert, rendőrt, jogászt, pályaválasztási szakembert, stb.

A tagiskolai fogadóórák rendje:

Az intézmény pedagógusai a szülői fogadóórákon egyéni tájékoztatást adnak a tanulókról a szülők számára. Tagintézményenként elvárás az, hogy tanévenként legalább két alkalommal, a tagintézményi munkatervben rögzített időpontú rendes szülői fogadóórát tartson. A tanulmányaiban jelentősen visszaeső tanuló szülőjét az osztályfőnök írásban is behívhatja az iskolába. Ha a gondviselő találkozni szeretne gyermeke pedagógusával, telefonon vagy írásban időpontot kell egyeztetnie az érintett pedagógussal.

A szülők írásbeli tájékoztatásának rendje

Tanintézményeink a tanulókról rendszeres írásbeli tájékoztatást adnak a hivatalos pecséttel ellátott ellenőrző könyvben. Írásban értesítjük a tanuló szüleit gyermeke magatartásáról, szorgalmáról, tanulmányi előmeneteléről. Tájékoztatjuk a szülőket az intézményi élet kiemelkedő eseményeiről és az aktuális információkról is.

A pedagógusok kötelesek a tanulókra vonatkozó minden érdemjegyet és írásos bejegyzést az osztálynaplón kívül a tanuló által átnyújtott tájékoztató füzetben is feltüntetni (ha erre az ellenőrző könyv lehetőséget ad, azt dátummal és kézjeggyel kell ellátni). A szóbeli feleletet aznap, az írásbeli számonkérés eredményét, a feladat kiosztása napján kell beírni.

Az osztályfőnök havonta ellenőrzi az osztálynapló és a tájékoztató füzet érdemjegyeinek azonoságát, és pótolja az ellenőrző könyv hiányzó érdemjegyeit. Az osztályfőnök indokolt esetben, írásban értesíti a szülőket a tanulók előmeneteléről, magatartásáról és szorgalmáról.

A szülői közösség jogai, kötelességei

A szülői közösség dönt:

- működése rendjéről, munkatervének elfogadásáról és tisztségviselőinek megválasztásáról,
- képviselőtükbén eljáró személyek megválasztásáról.

Véleményezési és javaslattevési joga:

- az iskola és család kapcsolati rendszerének kialakításában,
- szülők tájékoztatási formáinak meghatározásában,
- a szülői értekezletek napirendjének meghatározásában.

Egyetértési joga van:

- a szülőket anyagilag is érintő ügyekben.

Kt. 59.§.(5) bekezdés: „Az iskolai szülői szervezet figyelemmel kíséri a tanulói jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét. Megállapításairól tájékoztatja a nevelőtestületet és a fenntartót. A tanulók nagyobb csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestületi értekezletein. A nevelési-oktatási intézmény házirendjében kell meghatározni, mit kell érteni a tanulók nagyobb csoportja alatt”

3.11.4 Az intézmény tagintézményei és pedagógusai közötti kapcsolat

Az intézmény életének és működési biztonságának fontos területe a kölcsönösen gyümölcsöző partnerkapcsolatok kialakítása és a folyamatos kapcsolattartás az intézmény környezetével. A kapcsolattartás fő elve a kölcsönös előnyökre való törekvés.

Óvodák és általános iskolák kapcsolata

A folyamat tartalma:

Kiemelten fontosnak tartjuk az óvodákkal való együttműködést, nevelési elveink összehangolását, az iskola-előkészítést és szoktatást. Beiskolázási terveinkről tájékoztatjuk az óvodásokat és szüleiket, valamint az óvónőket. Szorgalmazzuk az intézménylátogatást, órák megtekintését, a hospitálásokat, az óvodások nyomon követését, a gyermek fejlődésével kapcsolatos mérések eredményeinek megbeszélését.

Alkalmazási terület:

az óvodák minden pedagógusa,
az általános iskolák valamennyi tanítója, tanára, kiemelten a leendő elsős osztályfőnökök, nagycsoportos óvónők, szülők.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A leendő első évfolyam szüleinek tájékoztatása	összevont szülői értekezlet az óvodákban, vagy az iskolákban szóbeli tájékoztató az iskoláról	A szülő megfelelő képet kapjon az iskoláról	minden év tavaszán (március, április)	tagintézmények vezetői leendő elsős osztályfőnökök érintett óvónők
Az iskola, a tanárok és a módszerek	nyílt nap szervezése az iskolákban	Minél több leendő tanuló jelentkezése	Minden év tavaszán (április)	igazgatóhelyettes érintett óvónők

bemutatása	bemutakozás, műsor a nagycsoportos óvodásoknak			a tagiskola valamennyi tanítója leendő első osztályfőnökök
Az iskolába való beiratkozás	Írásbeli tájékoztatás (értesítés) a beiratás időpontjáról	Minden szülő, aki érdekelt, tudjon róla	Minden és tavaszán (április)	érintett óvónők, óvodavezetők tagintézmények vezetői iskolatitkárok
Az óvoda – iskola együttműködése, kapcsolattartása	Szóbeli tájékoztatások a gyermekek iskolába való beilleszkedéséről, Kapcsolat a gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, nevelési tanácsadók között	Megfelelő átmenet az intézmények között	Február eleje	első osztályfőnökök érintett óvónők, óvodavezetők igazgatóhelyettes, tagintézmények vezetői

Általános iskolák és középiskolák közötti kapcsolat

A folyamat tartalma:

Minden továbbtanuló diák számára fontos, hogy képességeihez és elképzeléseihez mérten a lehető legjobb középiskolában folytassa tanulmányait. Ennek kiválasztásában fontos szerepe van az osztályfőnöknek, akinek tanácsát a szülők szinte minden esetben kikérik. Ezért segítséget kell nyújtania iskoláknak, hogy a legszélesebb körű tájékoztatást megkapják a lehetőségekről, és a középiskolák konkrét bemutatkozásával még inkább szemléletesebbé tenni a választást.

Alkalmazási terület:

osztályfőnökök,
igazgatók
szaktanárok tanácsadása.

A folyamat leírása:

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A középiskolai követelményrendszer figyelembe vétele	6 osztályos és gimnáziumi képzés alapkövetelményeinek meghatározása szóbeli egyeztetéssel vagy írásos formában	Iskolaváltáskor ne érje a diákot hátrány a tanulásban	folyamatosan	igazgatóhelyettes
Oktatási és nevelési követelmények összehangolása	közös értekezleten	Zökkenőmentes átmenet érdekében	tanév kezdetén, kritériumváltások előtt	főigazgató főigazgatóhelyettes
Pályaválasztási szülői értekezlet	szülői értekezlet a középiskolák vezetőivel	A szülő világos képet kapjon a továbbtanulási lehetőségekről a kistérségben	jelentkezési lapok kitöltése előtt: januárban	igazgató igazgatóhelyettes

Visszajelzés a volt tanulók eredményeiről	a középiskolák az I. félévi eredményeket írásban megküldik az iskoláknak	A visszajelzés megmutatja, hogy a tantárgyak közül melyiknél voltak nagy eltérések a jegyek szempontjából pozitív ill. negatív irányban – kiküszöbölhetők a hibák	félévkor	igazgató, helyettes, szaktanárok
---	--	---	----------	----------------------------------

3.11.4.1 Az iskola és az e-tanuló kapcsolata a digitális középiskolában

Az elektronikus távoktatás rendszere és a digitális tananyagok a tanulástanítási folyamat szereplőinek feladatait, felelősségét és tevékenységeit és kapcsolatrendszerét változtatja meg leginkább.

Az e-tanuló és a tutor kapcsolata

A tanuló hagyományos feladata a tanulás és a számonkérési követelmények teljesítése. Emellett ütemeznie kell a tanulást. Meg kell ismernie tanulási stílusát, és ki kell alakítania a megfelelő tanulási stratégiát.

Ezen feladatok megfeleléséhez kap tutori és mentori támogatást.

Önállóan kell tanulnia az ütemezésnek megfelelően, ehhez is segítség a tutori és mentori támogatás, valamint a tananyagba épített segítségek.

Fel kell ismernie a tanulást akadályozó tényezőket, és segítséget kell kérnie azok elhárításához, ha önmaga ezt nem tudja megoldani. És természetesen fel kell készülnie és meg kell jelennie a konzultációs órákon, jelenléti számonkéréseken, vizsgákon.

A hagyományos szaktanári feladatok e-tutori teendőkkel is kiegészülnek. Sőt, ahogy az egyes tantárgyi óraszámok aránya elbillen az önálló digitális tanulás javára, a tutori feladatokban is hangsúlyosabbá válik az újszerű, digitális tanulás-támogató szerep. A tutor szaktanár lévén ismeri a tananyagot: ha az e-tanulónak önálló tanulása során értelmezési problémái, szakmai kérdései vannak, etutorként rá kell vezetnie őt a válasz vagy megoldás megtalálására. Követi az e-tanulói aktivitást: megfelelő ütemben és minőségben tanul-e, mert ha nem, be kell avatkoznia a tanulási folyamatba. Az e-tanulói kérdésekre és problémákra a lehető leggyorsabban reagálnia kell.

A tutor és az e-tanuló kapcsolata a tanulói igények figyelembe vételével alakul.

Az e-tanuló és a mentor kapcsolata

A Digitális Középiskola oktatási hatékonysága jelentősen növelhető a közoktatási tevékenységet kiegészítő személyes mentori segítséggel. Ez a középiskola keretei között nem biztosítható, de kiegészítő projektként a Digitális Középiskola tevékenységével összehangolva jelentős segítséget nyújthat az oktatásban résztvevők számára részvételük feltételeinek megteremtésében és motiváltságuk megőrzésében.

A mentornak nagy szerepe lehet a tanuló megtartó háló hatékony működésében:

- A személyes kapcsolattartás adta lehetőséggel élve, próbálja a lemorzsolódást megelőzni, a felzárkózást segíteni.
- Segítséget nyújt a tanulást hátráltató vagy megakadályozó szociális problémák megoldásában.

- Motiválja az e-tanulót.
- Kapcsolatot tart a tutorokkal és a szakmai csoportokkal, hogy az e-tanulót minél alaposabban megismerje, problémáinak elhárításában hatékonyan működjön közre, megelőzze a lemorzsolódást, megelőzze az e-tanulói sikertelenséget.

3.12 EGYÉB KAPCSOLATRENDSZER

3.12.1 A tagintézmények közötti kapcsolat

A folyamat tartalma:

A kistérség arculatát nagymértékben meghatározza az oktatás színvonala és a diákok viszonya iskolájukhoz. Az arculat javításához hozzájárulhat, ha a térség egységes középiskolájában a sikeres pedagógiai tevékenység érdekében összehangolt munka folyik. Ehhez szükséges a folyamatos információcsere és egyeztetés.

Alkalmazási területe:

Az intézmény valamennyi pedagógusa, kiemelten az igazgatók tanácsa, munkaközösségek együttműködése.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor	Felelős
Szeptemberben az induló 1. 5. 6. 7. 9. 10. osztályok számának és tanulói létszámának meghatározása	fenntartói döntés alapján tagintézmények vezetőinek megbeszélésével, egyeztetésével	Minden fél számára kedvező számú 1. 5. 6.7.9.10. és 7 évfolyam beindítása, figyelembe véve a pedagógusok és a szülők kéréseit, az intézmény kapacitását	A tanévi munkaterv szerint	főigazgató
Oktatási és nevelési követelmények összehangolása	tagintézmények vezetői, helyettesek, munkaközösség vezetők tanácskozásai	Minden intézmény oktatási sajátosságainak megőrzése	változások előtt a problémák megoldása érdekében egységes követelmények kialakítása, továbblépési feltételek meghatározása Egységes tantervek kialakítása	főigazgató főigazgató-helyettes
Közös, térségi szintű kulturális rendezvények, versenyek lebonyolítása	rendezvényt lebonyolító pedagógus és szervezők megbeszélése, egyeztetése	Összehangolt, precíz munka a sikeres rendezvényekért	aktuális rendezvények szervezésének kezdetekor	szervezők, főigazgató-helyettes a rendezvény lebonyolításáért felelős pedagógusok
Továbbképzéseken való együttes rész-	az egységes intézmény vezetésének	A sikeres ped.-i munka továbbfejlesztése,	a továbbképzés lehetőségének fel-	főigazgató-helyettes

vétel – térségi, intézményi szintű rendezvények	egyeztetései alapján	az aktuális problémák és kérdések megoldására a legkompetensebb előadó tolmácsolásával	merülésekor	
Az „átjárhatóság” biztosítása az általános iskolák, általános és középiskolák között, valamint a középiskolák között (első két évben az alközpontok hangozzák össze ezen feladataikat)	az intézmény tájékoztatja a tanulókat a követelményekről, a továbbhaladás feltételeiről, szándékáról és az elvárt érdemjegyekről	A tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy intézményünkben folytassa iskolai tanulmányait olyan képzési formában, amelyre eddigi eredményei képessé teszik	a felmerülő probléma idején	főigazgató főigazgató-helyettes

Kapcsolattartás a kollégiumi nevelőkkel

Kollégiumi elhelyezésben részesülő diákjaink eredményes képzése, nevelése érdekében igyekszünk minél konstruktívabb kapcsolatot kiépíteni, fenntartani a kollégiumi nevelőkkel.

A kapcsolattartás formái:

- a kollégiumi nevelők havonta legalább egyszer az osztálynapló alapján ellenőrzik a kollégista diákok érdemjegyeit, tanulmányi előmenetelét;
- személyes információcsere, beszélgetések szaktanárok, osztályfőnökök és a kollégiumi nevelők között;
- kollégiumi nevelők részvétele az iskolai rendezvényeken;
- iskolai pedagógusok részvétele a kollégiumi rendezvényeken;
- kollégiumi nevelők részvétele a félévi és az év végi osztályozó konferencián.

3.12.2 Iskola külső kapcsolatrendszere

3.12.2.1 Az egyházak és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

Az iskolának folyamatos és korrekt kapcsolatrendszert kell kialakítania a településeken működő egyházakkal és vezetőikkel, mivel az a célunk, hogy iskolánk minden vallásos tanulója hitoktatásban részesüljön, ezáltal személyiségük és hitéleti meggyőződésük erősödjék, gazdagodjék. A hitoktatókat, mint pedagógus kollegákat, partnernek és segítőknek tekintjük nevelési feladataink megoldásában. A hitoktatókat meghívjuk iskolánk, tagintézményeink rendezvényeire, azt várjuk, hogy aktívan vegyenek részt az intézmény életében.

Alkalmazási területe:

Az intézmény valamennyi tanára, kiemelten az osztályfőnökök, hitoktatók, az iskola igazgatója, tagintézmények vezetői, ig. helyettese, diákok.

Részlépések, felelősök, határidők:

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
Hittanórák megállapodás szerinti szervezése	írásbeli tájékoztató személyes egyeztetés	Hittanóra biztosítása órarendben	minden év augusztus végén	igazgató
Tájékoztató az iskola rendezvényeiről	írásbeli tájékoztató meghívás	Tájékoztatók, meghívók elküldése	alkalmanként	igazgató
Kapcsolat a nevelőmunka érdekében	szülői értekezlet osztályfőnöki óra	Osztályfőnökök, hitoktatók kapcsolata	folyamatosan	osztályfőnökök

Dokumentáció: tájékoztatók, meghívók, jegyzőkönyvek

3.12.2.2 A gyermekjóléti szolgálatok és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

A nevelő-oktató munka folyamatában az intézmény a gyermekjóléti szolgálatokkal folyamatos kapcsolat kialakítására törekszik. Minden gyermeknek joga, hogy a képességeihez mért legjobb oktatásban részesüljön, figyelemmel kísérjék fejlődését, környezetét. Ezért fontos, hogy mindkét fél a kölcsönös együttműködésre, rendszeres információcserére törekedjen.

Alkalmazási területe:

az intézmény valamennyi tanára,
osztályfőnökök,
fejlesztő pedagógusok,
gyógypedagógusok,
gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök,
minden diák.

Részlépések, felelősök, határidők:

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A belépő évfolyam pedagógiai szűrése	osztályonkénti felmérés	Fejlesztő pedagógus májusban megkapja az óvodai vizsgálatok eredményét, értékeli, tervez	minden év szeptember	osztályfőnökök fejlesztő pedagógus igazgatók
Felsőbb évfolyam tanulói figyelemmel kísérése	felmérések beszámolók szülői kérések	Egyéni vagy csoportos fejlesztő foglalkozások Szülő-pedagógus mindennapi kapcsolata dokumentáció	egész évben folyamatosan	osztályfőnökök tanárok fejlesztő pedagógus igazgató-helyettes
Tantárgyi	írásbeli tájékoztató	Folyamatos kapcsolata	egész évben fo-	fejlesztő pedagó-

felmentések intézése	a nevelési tanácsadó, szakértői bizottságok javaslatáról	lat a nevelési tanácsadóval, szakértői bizottságokkal a fejlesztő pedagógus és gyógypedagógus közreműködésével	lyamatosan	gus igazgató-helyettes igazgató
Közös programok	továbbképzések tanfolyamok írásbeli tájékoztatók	Az iskola tájékoztatja nevelőit az aktuális továbbképzésekről, programokról, meghívja nevelési értekezleteire a gyermekjóléti szolgálatok szakembereit	aktuálisan	fejlesztő pedagógus igazgató-helyettes igazgató

Dokumentáció: Szakértői bizottságok vizsgálatai, javaslatai, fejlesztési tervek, továbbképzési programok, jegyzőkönyvek.

3.12.2.3 Kulturális intézmények és az intézmény kapcsolata

A folyamat tartalma:

A településeken működő kulturális intézményekkel, alapfokú művészeti intézményekkel folytatjuk a kialakult jó együttműködést. Közösen lehetőséget adunk arra, hogy tanulóink megismerjék és használják ezen intézmények szolgáltatásait. Ezeket a lehetőségeket az osztályfőnöki programokban, szabadidős rendezvényekben felhasználjuk. Tanulóinkat elvisszük a települések könyvtáraiba és megismertetjük őket a könyvtárhasználattal. Minden tanulókat legalább egyszer elviszünk a Petőfi Sándor Szülőházába, Múzeumba és a kistérségben lévő gyűjteményekbe, kiállítóhelyekre. Tanulóinkat ösztönözzük, hogy szervezett vagy egyéni formában vegyenek részt a kulturális intézmények által szervezett rendezvényeken, kiállításokon, színházi- és mozi előadásokon.

Alkalmazási terület:

osztályfőnökök,
tanulók,
az adott intézmények dolgozói.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A tanulók tájékoztatása az intézmények aktuális programjairól	szóbeli ill. írásbeli tájékoztatás a programok látogatási időpontjáról	Minél több kulturális rendezvényen való részvétellel	Minden évben az adott programoktól függően	szabadidő-szervező, könyvtáros osztályfőnökök
Az intézmények látogatása	Szóbeli megbeszélés	A tanuló megfelelő tájékozottsága az adott intézménnyel kapcsolatban	Tananyaghoz kapcsolódóan a tanév bármely szakában	osztályfőnökök szaktanár
Közös programok	Az iskola és az	Meghirdetett	Minden évben egy	igazgatók

ramok	adott intézmény írásbeli vagy szóbeli kapcsolattartása	programokon való részvétel	vagy több alkalommal	osztályfőnökök szaktanárok
-------	--	----------------------------	----------------------	----------------------------

3.12.2.4 Egészségügy és az intézmény kapcsolata

A folyamat tartalma:

A helyi egészségügyi szervekkel, iskola-egészségügyi szolgálattal a tanulók érdekében szoros kapcsolatot alakítottunk ki, melynek ápolása minden tagintézménynek és dolgozónak kötelessége. A védőnői hálózat hozzájárul a védőoltások zavartalan megszervezéséhez. Az iskolaorvosok elvégzik az előírt szűréseket. Az intézmény fontos feladatának tekinti, hogy a tanulók fogászati szűrése teljes legyen, ezért a törvényben meghatározott kötelezettségeinek eleget téve és azon túl is rendszeres kapcsolatot tart fenn az iskolafogászattal.

Alkalmazási területe:

védőnők,
gyermekorvos (iskolaorvos, ha van),
iskolafogászati,
osztályfőnökök,
tanulók,
szülők

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A tanulók általános és szakmai alkalmassági szűrővizsgálata	Írásbeli tájékoztatás (időpont)	Minden tanuló részvétele a vizsgálatokon	Minden évben, évfolyamokon eltérő időpontban	védőnő iskolaitkár osztályfőnökök, szabadidő-szervező
A tanulók kötelező védőoltásával kapcsolatos szervezési, előkészítési feladatok szervezése	Írásbeli értesítés a szülőknek, tanulóknak	Minden tanuló megkapja a védőoltást	Minden évben az egészségügyi intézmény által meghatározott időpontban	iskolaitkár osztályfőnökök védőnők
A tanulók rendszeres fogászati szűrése	szóbeli értesítés az osztályfőnök felé írásbeli értesítés a szülő felé	A tanulók egészsége	minden évben az iskolafogász által meghatározott időpontban	iskolafogász osztályfőnökök
Egészségügyi előadások, programok a tanulók részére	szóbeli értesítés az osztályfőnöknek és a tanulóknak salátanap, fogászati nap, előadások szervezése	Egészséges életmódra nevelés	Minden évben, a munkatervben foglalt időpontok szerint	szabadidő-szervező, könyvtáros osztályfőnökök

3.12.3 Család és az iskola kapcsolata

A folyamat tartalma:

A nevelés – oktatás háromszereplős (diákok – iskola – szülők) folyamatában az iskola a szülőkkel való egyenrangú kapcsolat kialakítására törekszik. Hiszen a gyerekek oktatásában – nevelésében az iskola a szakmaiságot, a család pedig a biztos „hátszínét” jelenti. A kettő harmonikus egységében tud a legeredményesebben fejlődni a gyermek. Ezért fontos, hogy az iskola és a család a legfontosabb alapértékekben megegyezzen, és hogy rendszeres információcserére és kölcsönös együttműködésre törekedjen mindkét fél.

Ktv. 14. § kitér a szülők jogaira és kötelességeire az iskola és az ott tanuló gyermeke tekintetében.

Alkalmazási területe:

Az iskola valamennyi tanára, kiemelten az osztályfőnökök, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, a DÖK-segítő tanár, a szabadidő-szervező, könyvtáros. Minden diák és szülő.

Részlépések, felelősök, határidők:

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
A belépő évfolyam szülőinek tájékoztatása	összevont szülői értekezlet, írásbeli tájékoztató az iskoláról, rövidített pedagógiai program, házirend átadása	Tájékozódjon az iskola életéről	minden év június elején	igazgatók igazgatóhelyettes
Az éves munka tervezése	szülői választmány (SZMK) értekezlete, a munkaterv véleményezése	A szülők jogainak érvényesítése, kötelességeik teljesítése	minden év szeptember elején	igazgatók SZMK vezetők
A tanév rendjének és feladatainak ismertetése	osztályonkénti szülői értekezlet házirend ismertetése az osztályban tanító tanárok bemutatkozása tantárgyi követelményrendszer ismertetése	Problémamentes iskolai élet megvalósulása	minden év szeptember közepén	osztályfőnöki munkaközösség-vezető munkaközösség-vezető igazgatóhelyettes
A félév értékelése	osztályonkénti szülői értekezlet	A szülők tájékoztatása a gyerekek első félévben elért eredményeiről	február közepe	igazgatók, osztályfőnöki munkaközösség-vezető
A tanév értékelése	szülői választmány képviselői osztályonkénti szülői értekezlet	A szülők tájékoztatása a tanulók előmeneteléről, magatartásáról, szorgalmáról az egész tanévben	május vége június eleje középiskolában szakmai okokból augusztusban	igazgatók, osztályfőnöki munkaközösség-vezető
Tájékoztató a diákok ered-	fogadó órák szülői értekezletek	A szülő és szaknarrók kapcsolattar-	kéthavonta október vége, ja-	igazgatók, tantestület igazgatóhelyettes

ményeiről	osztályzatok az ellenőrzőben	tása	nuár eleje, április eleje november közepe, április közepe minden hónap 30-ig az osztályfőnök által meghatározott időpontban	osztályfőnöki munkaközösség-vezető
Közös programok	A tagintézmények hagyományainak megfelelően az olyan hagyományos programok kerülnek ide, amelyek szervezésében, lebonyolításában a szülők aktívan részt vesznek (pl. kirándulások, farsang, sportrendezvények, előadások, műsoros estek, karácsony)	A tanárok, diákok jó kapcsolatának megtartása, osztályközösségek formálása	a munkatervben foglalt időpontok alapján	igazgatók, osztályfőnöki munkaközösség-vezetők osztályfőnökök

3.12.4 Egyéb kapcsolatok

3.12.4.1 Kapcsolat a Munkaügyi Központtal

A folyamat tartalma:

Felvesszük, és rendszeressé tesszük a kapcsolatot a Munkaügyi Központtal, hogy közös munkával a leghatékonyabb módon segítsük elő a tanulóink továbbtanulását, szakmaválasztását. Fontosnak tartjuk, hogy az országban, megyében, városban működő gyermekeket segítő alapítványokkal folyamatos kapcsolatot tartsunk. A pályázati figyelő tevékenységet rendszeresen végezzük, és gyermekeink javára igyekszünk minél több pályázatot beadni, elkészíteni.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
Megállapodás a Kiskőrösi Munkaügyi Központtal	szereződéskötés		2007. június	főigazgató
Írásos pályaválasztási, ill. beiskolázási tájékoztatók	szülőknek, tanulóknak eljuttatni	Aktuális, naprakész információk	alkalomszerűen	pályaválasztási felelős osztályfőnökök
Pályaválasztási kiállítás	BKKM Munkaügyi Központ kiállításának megtekintése	Részletes (képi) betekintés a választandó iskola, szakma életébe, produktumaiba	október	7-8. osztályos osztályfőnökök
Tanulói irányultság felismerése (pályára irányítás)	kérdőív egyéni elbeszélgetés	Készségek és elképzelések összhangja	november	osztályfőnökök
Családlátogatás	beszélgetés szülővel és tanulóval együtt	Szülői ház elképzelése és a gyer-	7.-ben év vége előtt 8.-ban október -	osztályfőnökök

		mek képességei összhangja	november	
Pályaválasztási ankét	8.-osok szüleinek tájékoztató	Lehetőségek, szűkebb-tágabb társadalmi elvá- rások, igények ismerete. Uniós helyzet	november	igazgatók, pályáva- lasztási felelős
Pályaválasztási szülői értekezlet	szülői értekezlet az iskolák igazgatóival	Megértetni az átgondolt, össze- hangolt pályáva- lasztási feltétele- ket	január	pályaválasztási fele- lős igazgatók osztályfőnökök
Pályázati mun- ka: pályázat figyelés, pályá- zat írás	közlönyök, kiírások, folyóiratok, újságok naprakész áttekinté- se	Önerő biztosítása a költségvetés- ben, szakszerűség	november folyamatosan	igazgató-helyettesek igazgatók szabadidő-szervező

3.12.4.2 Az intézmény és a média kapcsolata

A folyamat tartalma:

Intézményünk a megfelelő iskolakép kialakítása érdekében, a tanulók és pedagógusok eredményes munkájának ismertetésére folyamatos kapcsolatot ápol a településeken működő médiákkal. A kapcsolattartásba bevonjuk a tanulókat is, hogy megismerjék a demokrácia e fontos területét, és az e terület iránt fogékony és tehetséges tanulókat bevezessük – az ott dolgozó szakemberek segítségével – a gyakorlati újságírás és műsorkészítés rejtelseibe.

Kompetencia alapú oktatás: különösen fontos, hogy a települések lakói tájékoztatást kapjanak a helyi médián keresztül az új programok, módszerek bevezetéséről.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
Az iskolában zajló programok, események, rendezvények közzlése	írott anyag eljuttatása a szerkesztőségekbe szóban – újságíró, riportert hívni	Pontos és gyors adatszolgáltatás	havonta	főigazgató igazgatók szabadidő-szervező
Tanulók versenyeken való részvétele, elért eredmények	írásban szóban	Gyors információ-szolgáltatás	aktuális eseményt követően	szaktanár osztályfőnökök igazgatók
Tanulók saját írásainak megjelentetése, élménybeszámolóinak közzlése az iskolai életről, kirándulásokról stb.	írásban szóban	Pontos adatszolgáltatás	alkalomszerűen	osztályfőnökök szabadidő-szervező
Iskolarádió működtetése tanulókkal, tanulóknak.	szóban	Gyors, pontos adatszolgáltatás az iskolai programokról, a DÖK ülésekről, a fiatalságról.	naponta	diákönkormányzat-vezető stúdiófelelős pedagógus

3.12.4.3 Az intézmény és a rendőrség kapcsolata

A folyamat tartalma:

A rendőrséggel együttműködve folytatjuk közlekedésbiztonsági tevékenységünket, és a káros szenvedélyek elleni megelőző küzdelmet. Teret adunk a jól működő „DADA” programnak is.

Tevékenység	Módszer	Sikerkritérium	Mikor?	Felelős
DADA program	írott anyag szóbeli eladás, beszélgetés a tanulókkal	Nyíltság a tanulókkal szemben	negyedévente	osztályfőnökök ifjúságvédelmi felelős rendőrség ifjúságvédelmi felelőse
Kerékpáros versenyek segítése, rendőri felügyelete	szakszerű szakmai segítségnyújtás a rendőrség részéről	Hatékony együttműködés a tanulókkal, a pedagógusokkal	alkalomszerűen	kerékpáros szakkörvezető

4 AZ INTÉZMÉNY HELYI TANTERVE

Intézményünk, mint egységes iskola egységes követelményrendszer szerint, ezen egységes pedagógiai program alapján, az intézményi innovációkat is figyelembe véve a következő helyi tantervek segítségével látja el feladatait:

- OM kerettantervre épülő helyi tanterv,
- Kompetencia alapú kerettantervre épülő adaptált helyi tanterv
- Digitális Középiskola - az interneten szervezett iskola, az egyéni képzési utak lehetősége”; KHF/5131-21/2008

A nemzetiségi nyelvoktatást folytató tagiskolákban a 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet szerint, a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatás irányelveinek figyelembe vételével folyik az oktatás.

Helyi tantervünk a Nemzeti Alaptanterv egységes alkalmazása alapján, figyelembe véve tagintézményeinek eltérő hagyományrendszerét és feltételrendszerét, arra törekszik, hogy első lépésként az alközpontokban, majd 4 év elteltével az egész kistérségben, az egyedi módszerek, és pedagógiai eljárások megtartásával lehetőleg egységes tantervekre építve, egységes követelményrendszer alkalmazásával biztosítsa tanulóinak intézményen belül a felvételi nélküli továbbhaladást az érettségiig, a szakmaszerzésig.

A szakmai innovációk teszik szükségessé a párhuzamosan alkalmazott tantervek meglétét. Az OM kerettantervre épülő helyitantervet alkalmazzák a tagiskolák a hagyományos általános és középiskolai oktatás területein.

A kompetencia alapú oktatást bevezető tagiskolák azokban az osztályokban és azokon a műveltségi területeken, ahol ez az innováció elindult, a kompetencia alapú kerettantervre épülő adaptált helyi tantervet alkalmazzák. Ennek alkalmazásánál figyelembe veszik a vállalt fenntartási kötelezettséget, a tagiskola sajátos arculatát.

A kompetencia alapú oktatást a TÁMOP pályázaton nyertes iskolák tudták bevezetni. Ennek kiterjesztése csak pályázati összegből valósítható meg.

Az intézmény az átjárhatóság és az átválthatóság kidolgozásával eleget tesz a párhuzamosan egymás mellett alkalmazott kerettanterv okozta problémák megoldásának.

A bevezetésre kerülő digitális középiskola az Apertus Közalapítvány alternatív tanterve szerint fog működni.

Az oktatási feladatok ellátása során kiemelten figyelembe vesszük a Kormány 202/2007. (VII. 31.) rendeletében foglaltakat:

„2/A. § A helyi tantervnek biztosítani kell, hogy az alapfokú nevelés-oktatás pedagógiai szakaszában a bevezető és a kezdő szakaszban a tanítás-tanulás szervezése játékos formában, a tanulói közreműködésre építve, az érdeklődés felkeltésére, a problémák felvetésére, a megoldáskeresésre, és a tanulói képességek fejlesztését szolgáló ismeretek elsajátítására irányuljon. Az alapozó és a fejlesztő szakaszban a tanulói terhelésnek a tanulói képességekhez igazodva kell növekednie.”

8.§

"(2) Azokon a tanítási napokon, amikor a tanuló a tanév rendjében meghatározott mérési feladatok végrehajtásában vesz részt, más tanórai foglalkozáson való részvételre a művészeti és a testnevelési órák kivételével nem kötelezhető."

Az iskolai életet úgy szervezzük iskoláinkban, hogy a fenti feltételeket teljesítsük. A középiskola úgy szervezi meg működését, hogy teljesüljön a következő feltétel:

„9/A. § A középiskola a tanulói részére az angol nyelv elsajátításához szükséges felkészülés lehetőségét biztosíthatja tanórai foglalkozás megszervezésével, tanórán kívüli foglalkozás megszervezésével, másik középiskolával kötött megállapodás keretében, egyéni felkészülés megszervezésével és ahhoz kapcsolódó feltételek és konzultáció biztosításával.”

Tagiskolánkban folyó iskolaotthonos nevelés és oktatás során a következő rendeletet tarjuk szem előtt:

„9/C. § Az iskolaotthonos nevelés és oktatás - a nem szakrendszerű oktatásra alapozva - egyéni keretbe foglalja a tanulók egyéni képességéhez igazodó fejlesztés teljes folyamatát, biztosítva a tanulóknak a pihenés, a kikapcsolódás, a szórakozás és a testmozgás lehetőségét.”

Tagintézményeinkben képesség-kibontakoztató felkészítés is folyik. A tevékenységre a rendelet 9/D. §-a vonatkozik.

„A képesség-kibontakoztató felkészítés a személyiségfejlesztés, a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez, a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási, továbbtanulási esélyének növeléséhez. A képesség-kibontakoztató felkészítés megszervezhető integrált felkészítésként is, ha a közösségfejlesztés és a személyiségfejlesztés a halmozottan hátrányos helyzetű és az e körbe nem tartozó tanulók közös felkészítése keretében valósul meg, kiegészülve a társadalmi kirekesztés minden formáját elutasító, a bármely oknál fogva hátrányos helyzetben lévők, vagy kisebbségi közösségbe tartozók társadalmi beilleszkedését elfogadó és segítő készségek, képességek kialakításával.”

Az intézmény helyi tantervei lehetőséget biztosítanak arra, hogy

- a tanulók 4. évfolyam után bármelyik általános iskolai tagintézményben folytassák tanulmányaikat,
- a tanulók a 6. évfolyam befejezése után felvételi nélkül a hatosztályos gimnázium programja szerint tanuljanak,
- a tanulók a 8. évfolyam befejezése után felvételi nélkül folytassák tanulmányaikat az intézményen belül gimnáziumi, szakközépiskolai, vagy szakiskolai képzésben,
- a tanulók érettségi, vagy szakiskola után végzettségüknek megfelelő intézményünkben lévő OKJ szakmát tanuljanak,
- a szakiskola után szakmát szerzett tanulók érettségig nyújtó képzésben vegyenek részt,
- az általános iskolai tanulók bármely évfolyamon, különbözeti vizsga nélkül bármely tagintézménybe átmehessenek.
- a kistérségben élő felnőtt fiatalok a digitális középiskolában folytatott sikeres tanulmányok befejezése után érettségi vizsgát tehetnek.

4.1 AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS BEVEZETŐ ÉS KEZDŐ SZAKASZA

(1-4. évfolyam)

4.1.1 Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első négy évre terjedő pedagógiai szakaszának alapvető jellemzője az alapozás. Négyéves időtartama két kisebb, eltérő képzési célú szakaszra tagolódik.

Az első két iskolai év bevezető szakasz, szerepe szerint előkészíti az iskolai tanulmányokra. Gyermekre figyelő fokozatossággal vezet át az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás szervezeti kereteibe, tevékenységrendszerébe és szokásrendjébe. Felhasználja és továbbfejleszti az iskolába kerülő gyerek természetes tanulási motiváltságát, a megismerés és a megértés iránti érdeklődését, nyitottságát. Széles teret enged játék- és mozgásigényének kielégítéséhez. Kedvező feltételeket teremt a természetes fejlődési, érési folyamatok kiteljesedéséhez. Előkészíti, megalapozza a kulcskompetenciák kifejlődésének folyamatát.

A tanító feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. A gyerekek közötti különbségeket természetesként fogadja el. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréshez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához, az egységes műveltségbeli alapok megszerzéséhez.

A kezdő iskolaszakaszban, az iskolakezdés 3-4. évében folytatódnak a fenti fejlesztési prioritások, de fokozatosan átalakul a tanulás jellege. Egyre inkább előtérbe kerülnek a teljesítményelvárások által meghatározott tanulási feladatok, a fejlesztési követelményeknek való megfelelés igénye.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákkal operál. A tanulók fejlettségére és fejlesztési szükségleteire figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a tanító a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit: az alapvető rutinokat, képességeket és alapkészségeket, formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, tanulási és magatartási szokásokat alakít. Megtapasztaltatja az ismeretszerzés korszerű forrásait, azok eszközként való felhasználásának módját, megtanítja és gyakoroltatja az elemi tanulási módszereket és technikákat. A tanulók fokozatosan gyarapodó ismereteit rendszerbe szervezi. Aktivizálja a már megszerzett tudást az új tanulási feladatok megoldásához.

A tanító egészséges egyensúlyt teremt a nevelési és oktatási feladatok rendszerében. Kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség fejlődését, érését, a felelős állampolgári magatartás megalapozását.

Az esélyteremtés érdekében támogatja az egyéni képességek, a tehetség kibontakozását, tervezetten segíti a tanulási nehézségekkel küzdő, a sajátos nevelési igényű tanulókat. Kiemelten törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szokásostól eltérő ütemű fejlődéséből adódnak.

A feldolgozásra kerülő tanítási tartalmak mennyiségének, nehézségi fokának, a haladás tempójának meghatározásában, valamint a tanítási módszerek, eszközök és munkaformák alkal-

mazásával kapcsolatos döntéshozatalban mindenkor a tanulók fejlettségi jellemzői és fejlesztési igényei az irányadók.

Értékközvetítő szerep

A gyerekek nemcsak az iskolában tanulnak. Sokféle más forrásból is bőséges tapasztalatok, ismeretek birtokába jutnak. Ezeket az iskolának számon kell tartania, fel kell használnia nevelő munkájában. Különösen fontos feladata, hogy sajátos eszköz- és hatásrendszerével olyan értékrendet közvetítsen, amelyik segít a gyerekeknek a spontán hatások és az őket érő információáradat kezelésében, értékelésében, az elfogadásukról való döntésekben.

Az iskola célirányosan meghatározott értékrendjének közvetítésében – a kisiskolások nevelésében – kitüntetett szerepe van:

- az iskola légkörének, információforrásokkal kapcsolatos nyitottságának,
- a tanító és a tanulók érintkezésének és együttműködésének,
- a kortársakkal kialakított magatartási kultúrának,
- a gyerekek nevelésében a szülői házzal kiépített partneri viszonynak, függetlenül a szülők társadalmi és kulturális háttérétől,
- az irányított társadalmi tapasztalatszerzésnek, mely kiterjed a társadalom minél szélesebb spektrumára,
- a spontán szerzett tapasztalatok és tudás feldolgozásának (elemzésének, értékelésének) és felhasználásának,
- különféle élethelyzetek tanulmányozásának (feladathelyzetek, tanulási szituációk, konfliktushelyzetek, veszélyhelyzetek, versengések, önkiszolgálás, másság jelenléte stb.),
- az oktatás kultúraközvetítő, értékőrző hatásának, mely kultúra reprezentálja az országban lakók sokszínűségét.

E csatornákon keresztül valósulhat meg már kisiskolás korban olyan értékek megtapasztalása és - az ismétlődő helyzetek újbóli átélése során – belsővé válása, amelyek alapozzák:

- az aktív és felelős – nemzeti és uniós - állampolgári létre,
- a modern gazdálkodásban való hasznos részvételre és
- a közös nemzeti érdekek szolgálatára való eredményes felkészítést az intézményes nevelés keretein belül.

Ilyen értékek például:

- *az emberi együttélés és kapcsolattartás értékei:* egymás megbecsülése, a személyiség belső értékei iránti fogékonyság, az önértékek felismerése, az érdekérvényesítés, a kölcsönösség, a másság természetesként való elfogadása, a közösség ügyei iránti érdeklődés és feladatvállalás, a szabad véleménynyilvánítás, az önállóság;
- *a tanulás és a munka világához kapcsolódó értékek:* a tevékenységmotiváció, a megismerés és az alkotó tevékenység iránti igény, a feladatért vállalt egyéni és közös felelősség, a feladat és a munka megosztása, együttműködés, megbízhatóság, kitartás a feladatok teljesítésében, tapasztalatok az erőfeszítés, a teljesítmény, a sikeresség összefüggéseiről, a vállalkozó kedv, a sikerek és a kudarcok elviselése, az újra kezdés képessége, a tervszerűség, gazdaságosság, igényesség a tevékenységek megvalósításában, önellenőrzés;
- *az értékőrző magatartás jellemzői:* nyitottság, érdeklődés a saját és más népek kultúrája iránt, hagyományőrzés, a természeti, a társadalmi és a technikai környezet értékeinek és veszélyeztetettségének felismerése és tudatos védelme.

4.1.2 Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

Az első négy iskolai év bevezető időszakában az iskolába kerüléssel együtt járó tanulási mód, környezet és tevékenység váltást lassú átmenettel szükséges segíteni és minél inkább törő-mentessé tenni a gyerekek számára.

A tanító biztonságérzetet fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, s megtalálják helyüket az iskolai közösségekben, egész életre szólóan megszeressék a tanulást. A társakkal és a tanítóval való együttműködés során kipróbálhatják, hogy mire képesek, megtapasztalhatják a feladatokkal való megküzdés élményét, próbára tehetik fejlődő önállóságukat, s nem végzetes kudarcként, hanem hasznosuló tanulsággal élhetik meg sikertelen próbálkozásait is. A reális énkép és a jó önismeret a **szociális és állampolgári kompetencia** egyik fontos pillére.

Hon-és népismeret

A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak e fejlesztési terület irányában. Ezért is olyan fontos, hogy a tanító minden lehetőséget - pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést - célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására és a hazaszeretet példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is feltételeket teremtsen. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem és nyitottság megalapozása, a kulturális értékekkel való ismerkedés, és az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás, a sztereotípiák és előítéletek kialakulásának megelőzése. A fejlesztéshez felhasznált műalkotásokkal való foglalkozás feltételt teremt az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciáinak fejlesztéséhez, valamint a szociális és állampolgári kompetenciák gyakorlásához.

Az európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel az a fogékonyság és nyitottság, mely befogadóvá tesz más kultúrák iránt, ösztönzést ad a külföldi kortársakkal való kapcsolatépítéshez. Mindez azért fontos, mert olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába juttat, amelyik a későbbiekben utat nyithat, és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez, az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadásához, a **szociális és állampolgári kompetenciák** tartalmi gazdagításához. A sikerességet befolyásoló tényező **az idegen nyelvi kompetencia** eredményes fejlődése.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A sokféle közös tanulási és szabadidős iskolai tevékenységben való részvétel a **szociális és állampolgári kompetenciák** kiváló gyakorlóterepe. A gyerekek többféle szerephelyzetben próbálhatják ki magukat, tapasztalatokat szerezhetnek a gyermeki jogok gyakorlásáról, a szabad véleménynyilvánításról, az együttélés, az alkalmazkodás, a társas érintkezés formáiról és működéséről, a másság elfogadásáról, valamint a rasszizmus, előítéletek elutasításáról. Elsajátíthatják azokat az alapvető ismereteket, magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív attitűdjeiket, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét. E nevelési feladat fontos tartalmi eleme a **veszélyhelyzeti magatartáskultúra** fejlesztése (*katasztrófavédelem*). A

megvalósításban a hangsúly ebben az életkori szakaszban az adekvát magatartásformák kialakításán van. Különböző magatartási stratégiák megismertetésével és gyakoroltatásával fel kell készíteni a kisiskolást a veszélyhelyzetek (árvíz, tűz, veszélyes anyagokkal való találkozás, szélsőséges időjárási jelenségek, járványok, erőszakos és környezetpusztító magatartási megnyilvánulások) felismerésére és arra, hogy mit tegyen a megelőzés érdekében, illetve a már kialakult katasztrófa szituációkban. E folyamatban tanító kitüntetett feladata az is, hogy megalapozza a tanulóknak a veszélyhelyzetek megelőzéséhez szükséges felelősséget, cselekvőkészséget és elkötelezettséget. (A nevelési feladat megvalósításához különösen az ember és társadalom, az ember a természetben, valamint az életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület tartalmainak feldolgozása kínál széleskörű lehetőséget.)

Gazdasági nevelés

A gyerekek általános műveltségének megalapozásához, **állampolgári kompetenciáik** fejlesztéséhez tartozik, hogy már kisiskolás korukban tisztában legyenek a munka értékteremtő és létfenntartó szerepével és korosztályuknak megfelelő szinten bánni tudjanak a pénzzel. Ismerjék a fizetőeszközöket, azok nagyságrendjét. Szerezzenek tapasztalatokat családjuk pénzfelhasználásáról, annak tervezhetőségéről és a pénzzel, az idővel, az anyaggal, az erővel stb. való takarékoságról, a közösség vagyonának keletkezéséről és megbecsüléséről.

A gazdasági nevelés fontos területe a tudatos fogyasztói szemlélet megalapozása. Eredményességében meghatározó a kisiskoláskori szemléletformálás szerepe. Ezért korán el kell kezdeni a gyerekek környezetkímélő, helyes vásárlási szokásainak alakítását, a reklámok szerepének és káros hatásainak tudatosítását, a termékek racionális kiválasztási szempontjainak megismertetését, a szükségletek kielégítésében a takarékosági szempontok jelentőségének felismertetését és gyakoroltatását.

Környezettudatosságra nevelés

Az iskolába lépő kisgyerekek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyik megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdformáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos és felelős **állampolgári magatartás** formálásához.

A kisiskolásoknak a természet értékei és problémái iránti fogékonyságának, környezetkímélő magatartásának továbbfejlesztésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételt átélt élethelyzeteknek. Ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk, válságjelenségek megoldására szervezett - a gyerekek öntevékenysége, ötleteire építő - kreatív feladatok és projekt-jellegű tevékenységek.

A tanulás tanítása

Kisiskolás korban a hatékony önálló tanulási kompetencia leginkább az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi - felnőtt kori - munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarati jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés stb.), melyek az élethosszig tartó tanulás eredményességét is meghatározzák. Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók, s ismerjék meg és használják a tanulás korszerű eszközeit,

iskolán kívüli színtereit és lehetőségeit (pl. könyvtári szolgáltatások, IKT, múzeum, színház, művelődési központ) is.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához eszközként szolgál az **anyanyelvi kompetencia és a digitális kompetencia** fejlettsége. Elengedhetetlen, hogy a gyerekek már ebben az életkorban elemi szintű tapasztalatokat szerezzenek arról, hogy hogyan lehet az IKT eszközöket az önálló ismeretszerzés szolgálatába állítani. A tanulás eredményességét befolyásoló gondolkodási műveletek és értelmi képességek fejlesztése mellett a tanító fontos feladata, hogy fejlessze a tanulás belső motívumait és teremtsen lehetőséget az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében az alapvető tanulási technikák tapasztalati megismerésére, kipróbálására és aktivizálására, valamint időben kezdje el a tanulási szokásrend alakítását (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) mind a tanórai, mind pedig az egész napos nevelésben.

Testi és lelki egészség

A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékokra és a szabadlevegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie - a testi-lelki egészség védelmében - a gyermekek testi fejlődését és otthoni nevelését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.

A felvilágosító munkának ki kell terjednie az egészséges életmód, a helyes táplálkozás, az egészséges napirend, a test, a ruházat és a környezet ápolása iránti érdeklődés és igény felkelésére, a kapcsolódó szokások alakítására és az ismeretek tudatosítására. A tanító modell szerepe ezen a területen megkülönböztetett jelentőségű.

A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítsége, indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangnem, a kölcsönös megbecsülés.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az alapozás igényével már a kisiskolás nevelésében is megjelenik az állampolgári nevelés. Itt elsősorban a társadalmi tapasztalatok szerzése (pl. foglalkozások megismerése, a társadalmi munkamegosztás konkrét eseteinek megfigyelése, a felnőtt szerepekhez kapcsolódó szerepjátékok, magatartásformák, személyközi kapcsolatok elemzése, modellezése konkrét esetek kapcsán), az attitűdformálás, a magatartási minták közvetítése a cél. A nevelés fontos, új területe a **kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia** összetevőinek fejlesztése. Olyan személyiségvonások formálása, amelyek a későbbiekben nélkülözhetetlenek az értékes társadalmi tevékenységekben való részvételhez, az egyén boldogulásához (pl. érdekérvényesítés kockázatvállalás, kreativitás, probléma felismerés, a tervezés és végrehajtás végig vitele, megbízhatóság, precizitás, felelősségvállalás, kitartás, újrakezdés). A fejlesztés keretét a célirányosan szervezett tanulási és szabadidős tevékenységek és a természetes élethelyzetek adják.

4.2 AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS - OKTATÁS ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZA

(5–8. évfolyam)

4.2.1 Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés - oktatás alapozó és fejlesztő szakasza szervesen folytatja a bevezető és kezdő szakasz nevelő-oktató munkáját, a kulcskompetenciák, az alapképességek és képességek fejlesztését.

A szakasz fejlesztési feladatainak megtervezésekor - igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz - figyelembe veszi, hogy a 10-12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5-6. évfolyamokon ezért az integratív-képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik, a serdülőkor kezdetétől a 7-8. évfolyamon (a fejlesztő szakaszban) viszont előtérbe kerül az elvont fogalmi és elemző gondolkodás.

Az iskola az 1-4. évfolyamokhoz hasonlóan az 5-8. évfolyamokon is különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket együtt neveli. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra, és előkészíti őket a társadalomba való beilleszkedésre. Ennek érdekében kiemeli az anyanyelvi kommunikációt, az idegen nyelvi kommunikációt, az ezekhez szükséges képességek fejlesztését, valamint a matematikai gondolkodás, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás alapképességeit, a komplex információk kezelésével kapcsolatos képességeket, kulcskompetenciákat.

Az alapozó szakasz funkciójának megfelelően elsősorban az iskolai tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése jellemző az 5-6. évfolyamon, míg a 7-8. évfolyamban az egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, bővítése, hatékonyságának növelése válik hangsúlyossá.

Továbbfejleszti a tanulóknál azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek. A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejleszti a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját. Rávezet a megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékeire.

Az alapozó és fejlesztő szakasz szocializációs folyamatában az iskola tudatosítja a közösség demokratikus működését és néhány általánosan jellemző szabályát. Tisztázza az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban. Megalapozza a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására. A demokratikus normarendszert kiterjeszti a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra is.

Az iskolának kiemelkedő feladata a nemzeti, a nemzetiségi és az etnikai hagyományok tudatosítása és az ápolásukra való nevelés. Nevelési-oktatói tevékenységével az iskola fejleszti a tanulóknál a nemzeti azonosságtudatot, képviseli az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt. Erősíti az Európához tartozás tudatát, és egyetemes értelemben is készíti más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére. Ugyanakkor figyelmet fordít az emberiség közös problémáinak bemutatására.

A közoktatásról szóló törvény 8. §-a határozza meg a nevelő-oktató munka pedagógiai szakaszait. A bevezető és a kezdő szakaszban (1-4. évfolyamon) nem szakrendszerű oktatás folyik, míg az alapozó szakaszban (5-6. évfolyamon) részben nem szakrendszerű oktatás, részben szakrendszerű oktatás folyik. Az oktatás szervezés kialakult gyakorlatán változtatott a 2003. évi LXI. törvény, amely előírta, hogy a kötelező tanórai foglalkozások 25-50%-ában nem szakrendszerű oktatást kell szervezni. A törvényhely arra ad lehetőséget, hogy az alapozó

funkciók tanítása az alapozó szakaszban, tehát 5-6. évfolyamán a korábbinál több időben folyjon, és esélyt adjon arra, hogy eredményesebb is legyen. Az időkeret fennmaradó 75-50%-ában pedig csökkent időben kezdődik el, illetve folytatódik a tantárgyi (szakrendszerű) tanítás az 5. és a 6. évfolyamon. A nem szakrendszerű tanítás szervesen folytatva az 1-4. évfolyam munkáját olyan iskolai pedagógiai munkát feltételez, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll. A törvényi változtatás azzal jár, hogy az általános iskola 5-6. évfolyamain a tanítói (alsó tagozatos, nem szakrendszerű) tanulás-szervezés időt és teret nyer, valamint a tanári (felső tagozatos, szakrendszerű) és a tanítói tanulás-szervezés keveredhet - méghozzá iskolánként, sőt osztályonként eltérő mértékben, ahogy azt az intervallumban rögzített időkeretek is jelzik.

Miközben a törvény kimondja a tanítói tanulás-szervezés növelésének a kötelezettségét, és néhány szervezeti kérdésben is iránymutatást nyújt, nem foglal állást abban, hogy az 5. és 6. évfolyamokon folyó nevelés-oktatás kialakításában milyen tantárgyakat vagy műveltségi területeket milyen mértékben kell bevonni. Azt sem írja elő, hogy milyen legyen az időráfordítás egzakt aránya. A tanulás-szervezés és a módszerek kiválasztásában valamint abban a kérdésben, hogy inkább tanítók vagy inkább tanárok tanítsanak, sem foglal állást, a törvényhozó az ezen évfolyamok pedagógiai-didaktikai kérdéseit az iskola helyi döntésére bízta, a helyi tanterv igények szerinti módosításával együtt.

Az alapozó funkció tartamának és hatékonyságának a növelése elsősorban a magyar nyelv és irodalom, valamint a matematika műveltségi területeken (tantárgyaknál) látszik leginkább indokoltnak. A felmérések és a vizsgálatok, az alapkészségekben e-területeken jeleznek problémákat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy magában foglalja – többek között - a kommunikációs képességeket, a szövegértést-olvasást, míg a problémamegoldás elsősorban a matematika tantárgyhoz köthető.

Nincs azonban akadálya annak sem, hogy az 5. és 6. évfolyamok tartalmát más tantárgyak (műveltségi területek) bevonásával alakítsák ki (pl. művészeti nevelés, mely a tanulás iránti motiváció felkeltésének kiváló terepe), a témacsoportban feldolgozott tananyag (projektoktatás) is jónak tűnő megoldás. Álláspontunk szerint iskolánként, és az iskolán belül akár osztályonként is változhat a kialakított gyakorlat - vagyis nincs egységesen jó megoldás.

Az időkeret megállapítása és felhasználása iskolai szintű döntést jelent. Minden évben befolyásolja az alapkészségekben mutatkozó elmaradás (a tanulói teljesítmények szintje), a kompetencia fejlesztésének iskolai szintű feladata. A nem szakrendszerű oktatás megszervezéséhez az adott iskolai évfolyamon meghatározott órakeret nem feltétlenül igényli azt, hogy minden tanuló részt vegyen a nem szakrendszerű oktatásban. Alkalmazni lehet azt az általános szabályt, miszerint az egyes feladatok megoldásához rendelkezésre álló időkeretet intézményi szinten kell meghatározni és felhasználni. Ennél a feladatnál az ötödik-hatodik évfolyamra kell a számítást elvégezni és a felhasználást az adott évfolyamra megtervezni. Ne feledkezünk meg arról, hogy a nem szakrendszerű oktatás egyik fontos feladata, hogy kezelni tudja az eltérő tanulói fejlettségi szintet, és megadja a lehetőséget ahhoz, hogy a tanuló beérje társait, felzárkózzon az átlaghoz, meghatározott időn belül elérje a helyi tanterv elvárt követelmény szintjét. Azonos időszámban, tehetségnevelést végezhető a „szakrendszerű” keretben foglalkoztatott tanulókkal. (Tehát párhuzamos órávezetéssel megoldható a foglalkoztatás)

4.2.2 Kiemelt fejlesztési feladatok az alapozó és a fejlesztő szakaszban

A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

Az Énkép és önismeret fejlesztésében fontos kihasználni azt az érzékenységet, amely az alapvető erkölcsi normák iránti fogékonyságból adódik.

A személyiség fejlődését azzal segíthetjük elő, ha önmaguk megismerésére motiváló **tanulási környezetet** szervezünk a tanulók számára. A Nemzeti alaptantervben megnevezett **nevelési értékek** abban az esetben épülnek be a fejlődő személyiségbe, ha a tanulási tartalmak elsajátítása során a tanulók maguk is **aktív részeseivé** válnak ezen értékek megnevezésének és azonosításának. Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek énképükbe integrálni az újabb és újabb ismereteket, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre **kompetensebbnek** érezzék magukat saját nevelésük, sorsuk és életpályájuk alakításában. Az önmegismerés és önkontroll, a feladatokkal vállalt felelősség, magatartást irányító tevékenység. A kiskamaszok énképe a róluk alkotott vélemények ellenére, az önmagukkal szemben támasztott követelmények, elvárások hatására is formálódik.

Hon- és népismeret

Elengedhetetlen, hogy a tanulók megismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, **nemzeti kultúránk** nagy múltú értékeit. Mélyedjenek el a kiemelkedő magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységének, munkásságának tanulmányozásában. Ismerjék meg a haza földrajzát, irodalmát, történelmét, mindennapi életét. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit.

Segítsük elő a harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel. Alapozzuk meg tanulóinkban a nemzettudatot, mélyítsük el a nemzeti önismeretet, a hazaszeretetet és ettől elválaszthatatlan módon a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek és eredményeinek megbecsülését, előzzük meg a sztereotípiák és előítéletek kialakulását. Ösztönözzük a fiatalokat a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására. Készítsük őket az ezekért végzett egyéni és közösségi tevékenységre.

Európai azonosságtudat - egyetemes kultúra

Európa a magyarság tágabb hazája. A tanulók szerezzenek ismereteket az Európai Unió kialakulásának történetéről, alkotmányáról, intézményrendszeréről, az uniós politika szempontrendszeréről. Diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel. **Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká.**

Tanulóink már az Európai Unió polgáraiként fogják felnőtt életüket leélni, ezért arra kell törekednünk, hogy iskolás éveik alatt olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal gazdagodjanak, amelyek birtokában meg tudják majd találni helyüket az európai nyitott társadalmakban. Nem kevésbé fontos az sem, hogy európai identitásuk megerősödésével legyenek nyitottak és elfogadóak az Európán kívüli kultúrák iránt is.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság. A tanulók ismerjék meg az **egyetemes emberi civilizáció** legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről. Személyes tapasztalatok felhasználásával, a nemzetközi együttműködésről szerzett információkkal gazdagítjuk tudásukat. Fejlesztő feladat lehet az érvek gyűjtése meghatározott álláspontokhoz, melyek az EU híreihez kapcsolódnak. Fejleszt-

tési cél, hogy növekedjék érzékenységük a problémák lényege, okai, az összefüggések és a megoldási lehetőségek keresése, feltárása iránt.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztési feladat, a civil életben fontos polgári lét alapjait segíti megteremteni. Az 5-8. évfolyamon a társadalmi együttélés közös szabályait és követelményeit tudatosítjuk a tanulóknál. Olyan részképességek fejlesztésére kell gondolni, mint a konfliktuskezelés, az együttműködés, a közéleti szerep gyakorlása, a demokráciában elsajátítható felelősségvállalás, az előítéletek és rasszizmus elutasítása. A gazdasági nevelés a gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás-elemek beépítését kívánja a helyi tanterv tartalmaiba. Az egyszerű eszközök, szerszámok használatában is fontos a figyelem, az elővigyázatosság megtanulása. A hatékony munkavégzés érdekében a rend, az időbeosztás hatását érdemes megtapasztaltatni.

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy az élő természet és a társadalmak fenntartható fejlődését segítse megértetni a nevelésben.

A szemléletformálás pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben.

Mindez úgy valósítható meg, ha figyelmet fordítunk a tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztésére. Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés válnék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. A tantárgyak lehetőségei szerint, minden évfolyamon lehetőség van a környezetkímélő magatartás felismertetésére, adott helyzetek kritikus megítélésére.

A tanulás tanítása

A pedagógus fontos feladata, hogy megismerje a tanulók sajátos tanulási módjait, stratégiáit, stílusát és szokásait. Vegye figyelembe a megismerés életkori és egyéni jellemzőit, és ezekre alapozza a tanulás fejlesztését. Gondosan kutassa fel és válassza meg a fejlesztés tárgyi-cselekvéses, szemléletes-képi és elvont-verbális útjait. Törekedjen a gondolkodási képességek, elsősorban a rendszerezés, a tapasztalás és kombináció, valamint a következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A tanulás az iskola alapfeladata, amely magába foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlesztését. Az elemi készségeknek az optimális kiépülése és optimális gyakorlottsága nélkül homokra épül a tanítás gyakorlata, a kutatások pedig azt mutatják, hogy ebben az életkorban az elemi készségek fejlettsége szorosan összefügg az intelligencia fejlettségével. Vagyis az elemi készségeknek az optimális szintű

elsajátítása kulcsfontosságú feladat. Ennek az a feltétele, hogy ismerjük az optimális elsajátítás kritériumait és az azokhoz viszonyítva elért szinteket.

A gondolkodási kulcskompetencia négy alapképessége közül a rendszerező képességet (a Piaget-féle gondolkodási műveletrendszer írásbeli szintjét) és a kombinatív képességet (annak elemi írásbeli szintjét) mérhetjük fel.

Gondolkodási képességek: kreatív gondolkodás, döntéshozatal, problémamegoldás, előrelátás, hatékony tanulás, érvelési képesség. Minden műveltségi területen (illetve tantárgyban) gondot kell fordítani a kritikai és kreatív olvasás képességének fejlesztésére, beleértve mind a valós, mind a virtuális csatornákon keresztül felfogott jelek befogadását, értelmezését és megválaszolását. Az iskolának az **elektronikus média** hatásmechanizmusainak megértésére, általában a különböző médiumokban való eligazodásra, az igényelt információ megtalálására, szelektív használatára kell nevelnie. Olyan fiatalokat kell kibocsátania, akik sikeres tanulási stratégiákkal használják ki az információs világháló lehetőségeit és eszközeit az élethosszig tartó tanulás során.

A tanulás számos összetevője tanítható. Minden nevelő teendője, hogy felkeltse az érdeklődést a különböző szaktárgyi témák iránt, útbaigazítást adjon annak szerkezetével, hozzáféréssel, elsajátításával kapcsolatban, valamint tanítsa a gyerekeket tanulni. A tanulók tegyenek szert fokozatos önállóságra a tanulás tervezésében. Vegyenek részt a kedvező körülmények (külső feltételek) kialakításában. Az **eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátítása**, gyakoroltatása főleg a következőket foglalja magában: az előzetes tudás és tapasztalatok mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítése; a csoportos tanulás módszerei, a kooperatív csoportmunka; az emlékezet erősítése, a célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra művelése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az élethosszig tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása; az alapkészségek kialakítása (az értő olvasás, az íráskészség, a számfogalom fejlesztése).

A tanulás fontos színtere és eszköze az **iskola könyvtára** és **informatikai bázisa**. A hagyományos tantermi oktatást az iskola keretein belül is kiegészítik az egyéni tanulás lehetőségei, amelyhez sokféle információforrás gyors elérésére van szükség. A **könyvtár használata** minden ismeretterületen nélkülözhetetlen, hiszen informatikai szolgáltatásai az iskolai tevékenység teljességére irányulnak. Használatának technikáját, módszereit - az önálló ismeretszerzés érdekében - a tanulóknak el kell sajátítaniuk. Váljanak rendszeres könyvtárhasználóvá, igazodjanak el a lakóhelyi, az iskolai, valamint a regionális és országos könyvtárakban. Ismerjék a könyvtári rendszert, a könyvtárban való keresés módját, a keresést támogató eszközöket, a főbb dokumentumfajtákat, valamint azok tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. Sajátítsák el az adatgyűjtés, témafeldolgozás, forrásfelhasználás technológiáját, és alakuljon ki bennük a rendszerezett tudás átadásának képessége.

Olyan tudást kell kialakítani, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni. Előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése. Ezzel párhuzamosan érdemes nagy hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a variációk sokoldalú alkalmazására, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb lehetőségek kiválasztásának területeire. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése.

Testi és lelki egészség

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a **pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak** a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják. Az egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás formálása, az alsóbb évfolyamok fejlesztését folytatja.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tisztelésére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, a fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani. Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Ismertessék meg a környezet - elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés - leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit és ezek elkerülésének módjait. Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek - különösen a serdülőknek - a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, rossz táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Segítsék a krízishelyzetbe jutottakat. Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és figyelmet fordítson a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az **iskolai környezet** is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A felnőtt lét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaorientáció. Általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak tartalmának, követelményeinek és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak tevékenységek és tapasztalatok útján történő megismerése; a lehetőségek és a valóság, a vágyak és a realitások összehangolása. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször pályamódosításra kényszerülhetnek.

Az iskolának - a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest - átfogó képet kell nyújtania a **munka világáról**. Ennek érdekében olyan feltételek, tevékenységek biztosítására van szükség, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődéseiknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket. Kiemelt figyelmet érdemel a rugalmasság, az együttműködés képességének fejlesztése.

A pályaorientáció csak hosszabb folyamat során és csak akkor lehet eredményes, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul. A hatékony társadalmi beilleszkedéshez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a **szociális és társadalmi kompetenciák** tudatos, pedagógiaileg megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. A szociális kompetenciák fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos területek erősítése. Ezzel párhuzamosan szükséges a **társadalmi-állampolgári kompetenciák** körét is meghatározni, nevezetesen a jogukat érvényesítő, a közéletben részt vevő és közreműködő tanulók képzéséről van szó. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztésének

fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség, szoros összefüggésben az ún. **cselekvési kompetenciák** fejlesztésével.

4.3 NEMZETISÉGI NYELVOKTATÁS

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK *(részlet az irányelvekből)*

A kisebbségi iskolai nevelést és oktatást végző iskola - a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendeletben kiadott Nemzeti Alaptantervben és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében (a továbbiakban: kisebbségi iskolai oktatás irányelve) foglaltakkal összhangban valósítja meg célkitűzéseit.

A kisebbségi oktatás - a magyarországi közoktatás részeként - megvalósítja az iskolai nevelés és oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a kisebbség nyelvének tanulását, a kisebbség nyelvén való tanulást, a kisebbség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a kisebbségi jogok megismerését és gyakorlását.

A kisebbségi oktatás segíti a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a kisebbség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

A kisebbségi oktatást és nevelést folytató intézményekben arra kell törekedni,

- a) hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki a tanulóban a reális nemzetkép és kisebbségkép,
- b) hogy a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és kisebbségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

A nyelvoktató kisebbségi oktatás

1. A nyelvoktató kisebbségi oktatás a nyelv tanításával, az irodalom és a kisebbségi népismeret témaköreinek elsajátíttatásával hozzájárul a kisebbségi oktatás céljainak megvalósításához.
2. A nyelvoktató kisebbségi oktatás két formában valósítható meg:
 - a) A hagyományos nyelvoktató kisebbségi oktatás, amelyben a tanítás nyelve a magyar nyelv, a kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyat tanítási óra keretében az első évfolyamtól kell oktatni.
 - b) A bővített nyelvoktató kisebbségi oktatás, amelynek célja a kétnyelvű kisebbségi, illetve az anyanyelvű oktatási formára való felkészítés. A kisebbségi nyelv és irodalom tanulása, illetve a kisebbség nyelvén való tanulás egyidejűleg folyik. Legalább három tantárgy kisebbség nyelvén való tanulását kell lehetővé tenni. A kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a kisebbségi nyelvű órák aránya a heti órakeret legalább harmincöt százalékát teszi ki. A bővített nyelvoktató oktatási forma az első évfolyammal kezdődhet és legkésőbb a nyolcadik évfolyammal fejeződhet be.
3. A nyelvoktató kisebbségi oktatást a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a kisebbségi nyelv és irodalom oktatására az e rendeletben meghatározott időkeretet a szak-

mai nyelv oktatására kell fordítani. A szakképzési évfolyamokon a kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a népismeret oktatása nem kötelező.

A KISEBBSÉGI OKTATÁS FEJLESZTÉSI FELADATAI

A kisebbségi oktatás fejlesztési feladatai a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatait veszik alapul, egészítik ki, biztosítva ezáltal, hogy a kisebbségi oktatásban részt vevő tanulók a más iskolákba járó tanulókkal azonos esélyek mellett készülhessenek fel az érettségi vizsgára, illetve a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére. E mellett a kisebbségi oktatás felkészít a kisebbség anyanyelvi és irodalmi és népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagból is - az érettségi vizsga vizsgaszabályzatában megfogalmazott kisebbségi anyanyelvi, irodalmi és népismereti fejlesztési feladatokra való figyelemmel - az érettségi vizsgára. Az iskola pedagógiai programja a kisebbségi oktatási formához igazodóan tartalmazza a kisebbség nyelve, az irodalom és a népismeret oktatását felmenő rendszerben, az 1. évfolyamtól a 12., illetve a 13. évfolyamig a rendelkező rész 1. §-ának (5) bekezdésében megengedett eltérések figyelembevételével.

Az anyanyelv (kisebbség nyelve) és irodalom, valamint a kisebbségi népismeret tartalmát közös és kisebbségenként differenciált részletes fejlesztési feladatok határozzák meg.

Intézményünk tagiskoláiban a hagyományos nyelvoktató nemzetiségi oktatás folyik. A nemzetiségi tantárgy neve: német nyelv és irodalom. A német hon- és népismeret integrált tantárgy, oktatásának tartalmi és szervezeti formái tagiskolánként eltérőek, azt a mellékletekben szabályozzák a tagiskolák.

A német hon- és népismeret értékelése a félév és a tanév végén kiadott bizonyítványban szövegesen történik:

német hon- és népismeret (int.): megfelelt, nem felelt meg

4.4 AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS ALAPOZÓ SZAKASZÁN (5–6. ÉVFOLYAM) FOLYÓ NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁS

Célok és feladatok:

- Épüljön be a folyamatba a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott tudásértelmezés és ennek részeként a kulcskompetenciák;
- Érvényesüljön a tudás és az iskolai tananyag interdiszciplináris, problémaközpontú
- szemlélete és szervezése;
- A tartalmak feldolgozása, elsajátítása során érvényesüljön a Nemzeti alaptantervnek a tanulásról és a tanulásszervezésről kialakított felfogása.

A nem szakrendszerű oktatás által megvalósított integráció nem a „műveltségi területek” által képviselt integrációs szempontokat, hanem sokkal inkább a problémák köré szerveződő integrációs megoldást képviseli. Ezek a „tudás- és képesség területek” a tanulók által közvetlenül megélt valóság területeiből, dimenzióiból, a valóság meghatározott problémaköreiből kiindulva szervezik a tanulás folyamatát.

Az integrációs szemlélet a tanárok, tanítók közötti együttműködés, munkakapcsolat lehetőségét igyekszik megteremteni. A nem szakrendszerűség nem jelentheti a szaktudományos szakszerűség mellőzését, ellenkezőleg: az adott tanítási feladaton együtt dolgozó tanítók, tanárok közötti kommunikáció megerősíti, fejleszti a tanítók és tanárok szakmai-, pedagógiai kompetenciáját.

Az integrációs elv másik eredménye, hogy a tanítás-tanulás témaköreinek meghatározásában, értelmezésében, feldolgozásában, a tanulásszervezés formái, módszerei és a szükséges tevékenységek kiválasztásában folyamatosan érvényesül a kompetenciák fejlesztésének követelménye.

Nagy hangsúlyt kapnak a Nemzeti alaptantervben szereplő kereszttantervi jellegű, kiemelt fejlesztési feladatok.

- Az önismeret fejlesztését szolgálja a jelen levő tanulói egyéni és csoportos önértékelés, és a tanulási folyamat tudatosítására, önreflexiójára való törekvés.
- Megjelenik az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés feladatának megoldása.
- A programot áthatja a környezettudatosságra nevelés oly módon, hogy az oktatás szemlélete hozzájárul a jövőorientált, a problémák megoldását kereső gondolkodásmód kialakításához, ami a környezettudatosság egyik legfontosabb jellemzője.
- Központi szerepet kap a megismerés és a tanulás tanítása.

4.5 KOMPETENCIA ALAPÚ OKTATÁS

"Kevésbé az a fontos, hogy mit tanulnak a gyerekek az iskolában, inkább az, hogy hogyan tanulják, mert ez meghatározza a tudásuk felhasználását egész életük során."
(Max Plancot)

A "hogyan"-ra adott válasz napjaink egyik fő problémája. Az elsajátítandó ismeretek meghatározása mindig könnyebb, mint megtalálni azokat a módszereket, amelyek növelik az elsajátítás hatékonyságát. Különösen fontos napjainkban keresni azt az utat, amely a gyermekek számára könnyebbé teszi az ismeretelsajátítást, ugyanakkor segíti a szocializálódásukat. A mai társadalmi viszonyok között erőteljesen megnövekedett a tudás társadalmi súlya. A fiatalok életpályájának sikeressége azon alapszik, hogy mennyire képesek az iskolában olyan tudással és kompetenciákkal felvértezni magukat, amelyek birtokában képessé válnak a társadalom és a piacgazdaság jelen és jövőbeli igényeinek megfelelni, azokhoz folyamatosan alkalmazkodni.

Az az ismeretanyag, amit a tanulók az oktatás folyamatában el tudnak sajátítani, csak igen kis hányadát jelenti annak az információmennyiségnek, amelyet az egyetemes emberi ismeretek összességének tekinthetünk. S az információrobbanással még inkább igaz ez az állítás. Éppen ezért, a rohamosan bővülő és változó tudományos eredmények miatt szükséges az **ismeretszerzés módjának** megváltoztatása. A központi tartalmi szabályozás (NAT, kerettantervek) az iskolai tantervek szervez részévé tette **a tanulási technikák, módszerek megtanítását. Ennek a változásnak való megfelelés egyik lépcsője a kompetencia-alapú oktatás elterjesztése.**

A hagyományos oktatási forma az ismeretek megtanulását, a tanulók által készen kapott, mechanikusan elsajátított ismereteket helyezi előtérbe, s a gondolkodás, ítéletalkotás készségeinek fejlesztésére kevés lehetőséget teremt. Ebben az esetben a tanulók tudását a memorizált ismeretek mennyisége jelzi. A meglévő ismeretek tevékeny felhasználásával megszerezhető tudás elsajátításához azonban olyan gondolkodási képességek szükségesek, mint a problémamegoldó-gondolkodás, a kritikai gondolkodás, a logikus gondolkodás, analízis, szintetizálás

stb. E képességek fejlesztése a megszokottól eltérő tanítási-tanulási folyamatot kíván. Ennek érdekében szükséges a pedagógiai kultúra átalakulása.

A TÁMOP 3.1.4 pályázaton nyertes iskolák a vállalt évfolyamokon bevezetik a kompetencia-alapú oktatást.

a) A kompetencia alapú oktatás bevezetése

A kompetencia alapú oktatás célja az, hogy a gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek – nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, vagyis „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszik.

Intézményünk 2 tagiskolájában a HEFOP fejlesztési program keretében indult el a kompetencia alapú oktatás, a központi programban meglévő kompetencia-alapú oktatási programcsomagok, módszertani eljárások, digitális tartalmak befogadása és a bevezetésükhöz szükséges feltételrendszer megteremtése.

Az ÚJ Magyarország Fejlesztési terv keretében került kiírásra a TÁMOP 3.1.4 pályázat, melynek címe Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés – Innovatív intézményekben. Fenntartónk 5 iskolai feladat-ellátási hely fejlesztésére nyújtott be sikeres pályázatot.

A pályázat a 2009/2010-es tanévben valósul meg.

A pályázat alapvető célja a sikeres munkaerőpiaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése és kompetencia alapú oktatás elterjesztése a magyar közoktatási rendszerben, ami hozzájárul a foglalkoztatási helyzet javításához. Ennek érdekében a kompetencia alapú oktatás elterjesztéséhez újszerű tanulás-szervezési eljárásokat sajátítunk el, vezetünk be, szegregációmentes, együttnevelési környezetet alakítunk ki, a digitális technikákat széles körben alkalmazzuk, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességeket fejlesztjük.

A nevelőtestületek feladata a kompetencia programcsomagok minél szélesebb körű adaptációja, a tagiskolákban tanulók szociokulturális sajátosságainak és az intézmény adottságainak figyelembevételével történő beépítése és alkalmazása. Ennek során minden képzésbe bevont pedagógus az általa vállalt kompetenciaterülethez kapcsolódó fejlesztési téma kidolgozását és gyakorlati megvalósítását vállalja. A szakmai munkaközösségek feladata, hogy az új módszereket és eszközöket az intézmény minden pedagógusa megismerje, és munkája során alkalmazza. Ezzel biztosítjuk a bevezetett módszerek fenntarthatóságát, amely a 2010/2011-as tanévtől a 2014/2015-ös tanévig terjedő időszakot jelenti.

Az élethosszig tartó tanulást megalapozó programfejlesztés az alábbi területekre vonatkozik:

- Szövegértés-szövegalkotás
- Matematikai-logikai
- Idegen nyelvi
- Szociális, életviteli és környezeti
- Életpálya-építési kompetencia
- Info-kommunikációs technológiák

Mindegyik területen kiemelt hangsúlyt kapnak azok a tartalom független kompetenciák, amelyek nem köthetők tudományágakhoz, tantárgyakhoz, műveltségi területekhez. Ilyenek pl. a

tanulás tanulása, az együttműködés képessége, a problémamegoldó képesség, a kreativitás és motiváció.

Az egyes kompetenciaterületekhez olyan ajánlások, módszertani segédletek is készültek, amelyek elősegítik a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelését is.

tantárgy	Fejlesztési területek tantárgyanként: kompetenciák								
	anyanyelvi	matematikai	idegen nyelv	esztétikai – művészeti	digitális	természettudományos	hatékony önálló tanulás	szociális és állampolgári	kezdeményezőképeség és vállalkozói
magyar nyelv és irodalom	X	X		X	X	X	X	X	X
tánc és dráma	X	X		X		X	X	X	X
történelem (hon- és népismeret)	X	X		X		X	X	X	X
idegen nyelv	X	X	X	X		X	X	X	X
matematika	X	X		X		X	X	X	X
informatika	X	X		X	X	X	X	X	X
természetismeret és földrajz	X	X		X		X	X	X	X
ének- zene	X	X		X		X	X	X	X
rajz (mozgókép és médiaismeret)	X	X		X	X	X	X	X	X
technika és életvitel	X	X		X		X	X	X	X
testnevelés	X	X		X		X	X	X	X
osztályfőnöki óra (etika)	X	X		X		X	X	X	X

A kulcskompetenciák fejlesztése érdekében az iskola pedagógusai által alkalmazott **munkaformák és módszerek**:

Módszertani elemek:

- óvoda-iskola átmenet
- hatékony tanuló megismerési és segítő technikák, pedagógiai diagnosztizálás.
- habilitációs és rehabilitációs tevékenység
- az inkluzív nevelés
- attitűdváltást segítő programok pedagógusoknak
- multikulturális tartalmak
- tanórai differenciálás (heterogén csoport)
- kooperatív tanulás
- a drámapedagógia eszközei
- tevékenységközpontú pedagógiák eszközei
- projektmunka (egyéni és csoportos)
- prezentációs technikák
- tanulói értékelési formák gazdagítása
- módszerek a korai iskolaelhagyás megelőzésére.

A tanulásszervezés módszerei:

Alapmódszerek:

- tanári magyarázat (frontális tanítás): beszélgetés, kérdezve kifejtés, előadás, szemléltetés
- munkáltatás (egyéni, de nem önálló): variációs módszer, házi feladat
- individuális (egyéni és önálló tanulás): egyéni feladatok.

Motiváló módszerek:

- páros munka
- csoportmunka
- játék
- szerepjáték (drámapedagógia)
- vita
- kutató-felfedező módszer
- kooperatív módszerek
- projekt módszer.

A tanulásszervezés alapelvei:

- differenciálás
egyéni különbségek figyelembevétele
tanítási tartalom, tanítási idő rugalmas kezelése
- szociális készségek fejlettsége-szociális kompetencia
divergens gondolkodás,
problémamegoldó képesség,
kreativitás
kommunikációs készségek (metakommunikáció)
önismeret
önkifejezés
társismeret

- motiváló módszerek alkalmazása – pl. kooperatív-, projekt módszer, drámapedagógia

A pályázat kötelező elemei:

Szövegértés-szövegalkotás kulcskompetencia területen kompetencia alapú programcsomag bevezetése
 Matematika kulcskompetencia területen kompetencia alapú programcsomag bevezetése
 IKT bevezetése
 Tantárgytömbösített oktatás bevezetése
 Műveltségterület tantárgyi bontás nélküli bevezetése
 Három hetet meghaladó projekt szervezése
 Témahét szervezése

A pályázat lehetőséget biztosít a tagintézményeknek innovációra: saját fejlesztésekre és jó gyakorlatok átvételére, valamint tanulói laptop program bevezetésére is.

Összegzés

A kompetencia alapú oktatás bevezetése jelentős változást hoz a tagiskolák életébe. A program alapkonceptiója, az alkalmazott módszerek és a technikai eszközök új lendületet adnak a változtatásra, megújulásra mindig fogékony tantestületeknek.

A rendelkezésünkre bocsátott anyagi források felhasználásával a nevelőtestületek jelentős része részesül egyidejű szakmai módszertani és technikai felkészítésben. A kollégák a korszerű szemlélettel azonosulva ismereteiket hatékonyan terjeszthetik a nevelőtestület, a szülők és a velünk együttműködő partnerek körében.

A pályázatnak köszönhetően jelentős technikai fejlesztésre is sor került a tanév során.

4.5.1 Kompetencia alapú oktatás során bevezetésre került új tanulásszervezési módszerek

Kompetencia alapú oktatás során bevezetésre került új tanulásszervezési módszerek lényeges eleme, hogy a tanulók közötti különbségeket elfogadja és három alapvető szükségletre összpontosít. Arra, hogy minden gyerek:

- Tartozzék valahová, legyen fontos, számítsanak rá: kapcsolat
- Legyen képes megtenni valamit, hihessen magában: kompetencia
- Legyen önálló, tudja szabályozni cselekedeteit: autonómia

Kapcsolat:

- Az osztályterem berendezése különböző funkcióra alkalmas
- A gyerekek csoportmunkában dolgoznak

Kompetencia:

- A tanítás-tanulás folyamatában az utasítások differenciáltak, motiválóak.
- A különböző képességű diákok más-más feladatot kapnak
- A gyerekek saját tempójuk szerint dolgoznak

Autonómia:

- A segédeszközök a diákok számára könnyen elérhetőek és használják is azokat
- A gyerekek ellenőrzik saját munkájukat

Az élet közeli tanulási környezet kialakítására törekszünk, amelyben az informális tanulás meghatározó lehet, ennek intézményi célrendszere, eszközei:

- A valóság sokféle bemutatására törekvés és a web 2 alkalmazások iskolai tevékenységrendszerei
- Az új tudás megszerzésében a tanuló előzetes tudásának szerepe
- Sokszínű tanulói tevékenység biztosításának lehetőségei a kompetencia alapú oktatás kiterjesztésével
- Multimédiás oktatóprogramok kidolgozása, átvétele.
- Digitális tananyagok fejlesztése, alkalmazása

4.5.2 Átjárhatóság biztosítása

Intézményünk biztosítja az átjárhatóságot a tanulók számára a tagintézmények között, ill. az eltérő tanterv szerint haladó osztályok / tanulócsoportok között. Előzetes mérés után biztosítjuk a tanulók számára a szükséges felzárkóztatást.

4.5.3 Fenntarthatóság biztosítása a kompetencia alapú oktatásban

A kompetencia alapú oktatást bevezető tagiskolák a kompetencia alapú oktatás módszerét különböző műveltségterületeken és osztályokban vezették be. Ezért a pályázatban vállalt fenntarthatóság is tagintézményenként változó. A tagintézmények a mellékletekben részletesen szabályozzák ennek megvalósulását.

4.6 KÖZÉPISKOLAI NEVELÉS-OKTATÁS SZAKASZAI

4.6.1 Gimnázium

Célok és feladatok

A gimnáziumban az általános műveltséget kiterjesztő és elmélyítő, a magasabb műveltség megszerzését megalapozó nevelő-oktató tevékenység folyik. Alapfeladata az érettségi vizsgárra és munkába állásra, illetve a felsőfokú tanulmányok megkezdésére való felkészítés, és emellett elősegíti a felkészülést az élethosszig tartó tanulásra is.

A gimnáziumban folyó nevelés-oktatás tantárgyi és tantárgyközi tartalmak és tevékenységek révén elsajátítható tudást közvetít, továbbfejleszti a kommunikációs és a tanulási képességeket. Folyamatosan nevel az anyanyelv igényes használatára, fejleszti az idegen nyelven történő kommunikáció iránti igényt, illetve az ehhez szükséges képességeket. Kiemelt feladatának tartja a természeti és az épített környezet védelmét, az egészséges életmód értékeinek elfogadását, valamint a fenntartható fejlődés és fogyasztás egyensúlyát célzó szemlélet kialakítását. A matematikai és a természettudományos kompetenciák fejlesztésével hozzájárul az élő és az élettelen környezet jelenségeinek és folyamatainak megismeréséhez, az összefüggések, kölcsönhatások feltárásához, a természettudományos gondolkodás fejlődéséhez. A digitális kompetenciák fejlesztésével hozzájárul az önálló információszerzés és –feldolgozás, a digitális

kommunikáció képességének kialakulásához, a digitális eszközhasználat színvonalának fejlődéséhez. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti a diákok további boldogulását biztosító, hatékony tanulási módok kialakítását. A társadalmi-gazdasági fejlődés támasztotta igényeknek megfelelően felkészíti a tanulókat a felelős és aktív állampolgári szerepre. Hozzájárul a közösségi életbe történő aktív bekapcsolódást segítő szociális kompetenciák fejlődéséhez, a kezdeményező, kreatív és vállalkozó állampolgárrá váláshoz. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti az esztétikai-művészeti élmények iránt fogékony és befogadásukra képes személyiség kifejlődését. Kialakítja a tanulóknál az ún. élethosszig tartó tanulás igényét és az erre való készséget, képességet. Fejlesztő célú képzési tartalmakkal és problémakezelési módokkal felkészíti tanulóit arra, hogy a tudás – az állandó értékek mellett – mindig tartalmaz átalakuló, változó, bővülő elemeket is.

Feladata a nemzeti és európai identitástudat továbbépítése a tanulóknál, valamint intellektuális, érzelmi és testi ériensúlyának biztosítása. Együttműködésre és kooperációra nevel, fejleszti a konfliktusok kezeléséhez szükséges személyiségjegyeket: az önismeretet, az önbizalmat, az alkalmazkodóképességet, a kudarc-tűrést. Mindezzel előmozdítja a tanulóknál a konstruktív attitűd kialakulását.

A gimnázium a tantárgyi képzésben előnyben részesíti a képességfejlesztést, ezért az elméleti ismeretek és a pragmatikus, alkalmazott tudás meggyőző összekapcsolására törekszik. A rendelkezésre álló órakeretben a diszciplináris tudás közvetítése összekapcsolódik az alkalmazás lehetőségeinek megismertetésével. Ugyanilyen fontos az egyes diszciplínák közötti koherencia megteremtése: az, hogy az oktatás mindenkor vegye figyelembe a tantárgyak metszéspontjában elhelyezkedő közös tartalmakat és fejlesztési feladatokat.

A gimnáziumi nevelés és oktatás egyik alapvető célja, hogy a tanulókat összefüggésekben és rendszerben való gondolkodásra nevelje, és megtanítsa őket a hatékony tanulási módok alkalmazására. Tegyé képessé őket információk szerzésére, szűrésére és feldolgozására, az információs társadalomban való eligazodásra. Követelményeivel és tevékenységével ösztönözzé a tanulókat tudásra épülő, önálló vélemény kialakítására, alternatívák felismerésére és mérlegelésére, majd az ezeken alapuló felelős döntésekre, illetve tudásuk folyamatos bővítésére.

Az iskola a saját arculatával, teljes programjával, helyi sajátosságaival, a tanulás szervezésének változatos módjaival biztosítja, hogy diákjai érdeklődésüknek, képességeiknek, eredményeiknek, pályaválasztási szándékuknak megfelelően tanulhassanak. Hozzájárul a reális énkép és önértékelési mechanizmus kialakulásához és felkészíti a diákokat a felnőtt lét szerepeinek betöltésére. Elősegíti az egészséges életvitel iránt elkötelezett szemlélet és magatartás kialakulását.

A képzési folyamatban figyelembe veszi a tanulóknál életkori sajátosságait, az életkorhoz és az egyéni érettséghez igazodva optimalizálja terhelésüket. Felismerteti a testi és lelki egészség megalapozásának és megőrzésének fontosságát az egyes tanuló szintjén is, elősegíti az ehhez szükséges magatartásformák elsajátítását. Személyre szóló fejlesztésre törekszik, támaszkodik a tanulóknál érzelmi intelligenciájára, képzeletére, számít kreativitásukra, illetve tudatosan is előmozdítja mindezek fejlesztését.

A személyiségfejlesztésben fontos feladat a felelős társadalmi magatartás kialakítása, a megfontolt döntéshozatalra képes, aktív állampolgári szerepre, a demokratikus életforma gyakorlására való felkészítés, ezzel együtt a jogok és kötelességek összetartozásának tudatosítása. A piacgazdaság keretei között működő társadalomban elengedhetetlen feladatnak tekinti a min-

dennapi életben fontos és alkalmazható gazdasági-, pénzügyi és vállalkozói ismeretek és technikák elsajátíttatását.

A személyiség formálásában nélkülözhetetlen szerepet tölt be az esztétikai nevelés. Az iskola elősegíti, hogy tanulói minél tovább jussanak azon az úton, amely a szépség pusztá megapasztalásától annak mélyreható élményéig vezet. A szépség – a művészeti nevelés és oktatás mellett – jelen van a gondolkodás művelésében és a mindennapi környezet alakítására irányuló iskolai tevékenységben.

A tanulók személyiségére meghatározóan hat az iskola saját ethosza, mindennapjainak létmódja, az a légkör és környezet, amelyben az iskolai élet zajlik. A gimnáziumi nevelés-oktatás fontos feladatának tartja, hogy biztosítsa a diákok a testi, lelki és szociális fejlődését, és hozzájáruljon a környezettudatos magatartás kialakulásához.

A magatartás, az életvitel, a szociális képességek területén lényeges az önmagukért, társas környezetükért és a tágabb természeti-társadalmi környezetért érzett erkölcsi felelősség fejlesztése. Az iskola által szervezett tevékenységekben, tanulási és más élethelyzetekben tapasztalja meg a tanuló az olyan normák fontosságát és érvényesíthetőségét, mint a másik ember megbecsülése, a cselekvő hazaszeretet, a nyitottság más népek kultúrája, hagyományai iránt. Ennek érdekében a gimnázium részesítse előnyben azokat a tanulási formákat, amelyekben meghatározó a kezdeményezőkézség, a másokkal történő hatékony együttműködés, valamint a saját munkáért, cselekedetért érzett felelősség.

A gimnázium, mint általánosan művelő iskolatípus készítse fel tanulóit arra, hogy az iskolából a folyamatosan változó világba lépnek. Ismerjék és ápolják hazánk természeti, történelmi-kulturális értékeit, illetve hagyományait. Tudatosuljon bennük az Európai Unió és benne a magyar társadalom demokratikus létmódja. Legyenek tisztában hazánk szerepével az európai integrációs folyamatokban, szembesüljenek a kultúraváltás és a globalizáció jelenségeivel, kihívásaival.

4.6.2 Szakközépiskola

Célok és feladatok

A szakközépiskolában folyó nevelés-oktatás továbbépíti, kiszélesíti és elmélyíti az általános iskolai tantárgyi követelményeket. A szakközépiskolában érettségire felkészítő, az általános műveltséget megalapozó, azt kiterjesztő, megerősítő és a további műveltség megszerzését elősegítő nevelő-oktató tevékenység folyik. A szakközépiskolában a kilencedik évfolyamtól kezdődően a Nemzeti alaptantervben meghatározott szakmai orientáció, a tizenegyedik évfolyamtól kezdődően – az Országos Képzési Jegyzék szerinti – elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozás (együtt: szakmai előkészítő, szakmai alapozó oktatás) is folyhat. A szakközépiskolai kerettantervekben meghatározott fejlesztési követelmények, tevékenységek és tartalmak biztosítják az általános műveltség továbbépítését, valamint a szakmai képzés megalapozását, az érettségi vizsgára és a felsőfokú tanulmányokra vagy a munkába állásra való felkészülést és emellett elősegítik a felkészülést az élethosszig tartó tanulásra is.

A szakközépiskola általános célja, hogy érvényesítse a humánus értékeket, közvetítse az egyetemes és nemzeti kultúra alapértékeit, testileg és lelkileg egészséges, az emberi kapcsolatokban igényes felnőttet, demokratikus elveket követő állampolgárokat neveljen, akik képesek a társadalmi, gazdasági, technikai változások követésére és az ezekhez alkalmazkodó cselek-

végre. Folyamatosan nevel az anyanyelv igényes használatára, fejleszti az idegen nyelven történő kommunikáció iránti igényt, illetve az ehhez szükséges képességeket. Feladatának tartja a természeti és az épített környezet védelmét, az egészséges életmód értékeinek elfogadását, valamint a fenntartható fejlődés és fogyasztás egyensúlyát célzó szemlélet kialakítását. A matematikai és a természettudományos kompetenciák fejlesztésével hozzájárul az élő és az életelen környezet jelenségeinek és folyamatainak megismeréséhez, az összefüggések, kölcsönhatások feltárásához, a természettudományos gondolkodás fejlődéséhez. A digitális kompetenciák fejlesztésével hozzájárul az önálló információszerzés és –feldolgozás, a digitális kommunikáció képességének kialakulásához, a digitális eszközhasználat színvonalának fejlődéséhez. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti a diákok további boldogulását biztosító, hatékony tanulási módok kialakítását. A társadalmi-gazdasági fejlődés támasztotta igényeknek megfelelően felkészíti a tanulókat a felelős és aktív állampolgári szerepre. Hozzájárul a közösségi életbe történő aktív bekapcsolódást segítő szociális kompetenciák fejlődéséhez, a kezdeményező, kreatív és vállalkozó állampolgárrá váláshoz. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti az esztétikai-művészeti élmények iránt fogékony és befogadásukra képes személyiség kifejlődését.

A szakközépiskolában folyó nevelés, a képességek fejlesztése, a közismereti oktatás és a szakmai előkészítő oktatás szerves egységet alkot. Az adott korosztályok egyre növekvő hányadát befogadó szakközépiskola nevelési és oktatási rendszere akkor képes a kulturálisan és szociálisan heterogén diákság hatékony képzésére, ha követelményeiben igazodik a tanulók adottságaihoz, fejlettségéhez. A szakközépiskolai nevelés és oktatás rendszerébe beépülnek azok az egyén kompetencia-szintjéhez igazodó differenciált nevelési-oktatási eszközök, illetve a fejlesztő célú problémakezelési módok és képzési tartalmak, amelyek a magyar társadalom demokratikus létformájából, Magyarország európai integrációs folyamatából, a közép- és felsőfokú iskolázás kiterjedéséből, az egész életen át tartó tanulás igényéből adódnak. Nevelőmunkájában számolnia kell a kultúraváltás jelenségeiből, a globalizációból, az egyenlőtlen ségek világméretű növekedéséből, az értékrend zavaraiából fakadó feszültségekkel.

A helyi pedagógiai programokban a kerettanterven belüli tananyagtartalmak ütemezését, a tanítási-tanulási folyamat tagolását, eszközeit, módszereit úgy határozzák meg, hogy az eltérő adottságú és motivációjú tanulók számára adott legyen az ismeretek bővülésének, a képességek és készségek fejlődésének a lehetősége. Az iskolarendszer átjárhatóságát is figyelembe véve meghatározzák a szakközépiskola egyes szakaszaihoz, tantárgyaihoz tartozó, a tanulók többsége számára ösztönző, egyénhez igazodó, differenciált módszerek alkalmazása és a megfelelő tanulói aktivitás mellett teljesíthető követelményeket. Ez csökkenti a tanulási kudarcok mértékét és elvezet az iskola eredményes befejezéséhez.

Iskolai tevékenységeik során kialakul a tanulóknál az egészségre, az emberi környezetre és a természet megóvására irányuló felelősségérzet, fejlődik az igény a társakkal való együttműködő, egyenrangú és szolidáris viszony kialakítására, a közösségi és az egyéni érdekek egyensúlyának megteremtésére. Sajátjuknak tekintik a nemzeti és az egyetemes emberi értékeket és követendő magatartásmintákat, nyitottá válnak a különböző kultúrák iránt.

A szakközépiskolában folyó nevelés-oktatás célja, hogy a tanulók alkalmassá váljanak az önálló, felelős döntéseken alapuló, elsősorban a szakmai területeken folyamatosan fejlődő, megújuló alkotómunkára, a termelési, szolgáltatási és más társadalmi értékteremtési folyamatok alakítására, a munkaerőpiac elvárásainak teljesítésére, valamint felsőfokú tanulmányok megkezdésére.

A szakközépiskolai tanítási-tanulási folyamat során kialakul a tanulóknál az igény és a képesség az ismeretek önálló megszerzésére, azok összefüggéseinek felismerésére, értelmezésére, hasznosítására. Fejlődik fogalmi gondolkodásuk, problémamegoldó képességük, anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikációs, valamint informatikai tudásuk. A tanulóknál kifejlődik a tanulásuk, munkájuk eredményessége, minősége iránti igényesség, kialakul a tevékenységeikkel kapcsolatos felelősségérzet, és a reális önértékelés képessége.

Az általános műveltséggel összefüggésben a szakközépiskolai nevelés és oktatás a tanulókat logikus összefüggésekben, rendszerben való gondolkodásra neveli, képessé teszi őket arra, hogy a különböző információk között eligazodjanak, a gyakorlati életben felmerülő kérdésekre is találjanak válaszokat, és a különböző élethelyzetekben törekedjenek a tudásra épülő önálló vélemény kialakítására, majd az ezen alapuló felelős döntésekre. A piacgazdaság keretei között működő társadalomban elengedhetetlen feladatnak tekinti a mindennapi életben fontos és alkalmazható gazdasági-pénzügyi és vállalkozói ismeretek és technikák elsajátítását.

A személyiségfejlesztésben kiemelt szerepet kap az önismeret fejlesztése, a kezdeményező- és vállalkozókészségek, illetve a felelős társadalmi magatartás kialakítása, egy koherens értékrendszerre épülő világnézet formálása, valamint az állampolgári szerepre történő felkészítés. Ez utóbbi nevelési feladat magában foglalja a demokrácia gyakorlásához szükséges képességek fejlesztését, a jogok és a kötelességek tudatosítását. A személyiségfejlesztés minden vonatkozásában meghatározó az iskola arculata, hagyományai, belső környezete és légköre.

A kerettantervek alapján megvalósuló pedagógiai folyamat köti össze a tanulók teljesítményében tükröződő általános iskolai nevelést és oktatást, illetve az érettségi és felvételi követelményekben, továbbá az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott igényeket. A kerettanterv rendszerbe foglalja mindazon készségek, képességek fejlesztését biztosító további tantárgyi lehetőségeket, amelyek megalapozzák a szakképzésben, illetve a felsőoktatásban való eredményes részvétel mellett a későbbi munkába állást és a munkában való tartós megfelelés komplex követelményeinek teljesítését.

4.6.3 Szakiskola - szakképzés

Célok és feladatok

A szakiskola kilencedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás, pályaorientáció, gyakorlati oktatás, tizedik évfolyamán a kötelező tanórai foglalkozások legfeljebb negyven százalékában szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás folyik. A szakképzési évfolyamokon – az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott – a szakmai és vizsgakövetelmények alapján szakmai vizsgára való felkészítés folyik.

A szakiskolában folyó nevelés, a képességek fejlesztése, a közismereti oktatás, a pályaorientáció és gyakorlati oktatás, valamint a szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatás szerves egységet alkot. A szakiskola a képességek fejlesztését akkor végezheti eredményesen, ha követelményeiben a tanulók adottságaihoz igazodik.

A szakiskolában tanulók egy része a szakmai vizsga letételével befejezi iskolai rendszerű tanulmányait. Ezért a szakiskolának különösen nagy figyelmet kell fordítania a személyiségfejlesztésre, az anyanyelv igényes használatára, a tanulók érzelmi kultúrájának gazdagítására, erkölcsi tudatosságuk erősítésére. A szakiskolai nevelő-oktató tevékenység fontos feladatának tartja a természeti és az épített környezet védelmét, az egészséges életmód értékeinek elfoga-

dását, valamint a fenntartható fejlődés és fogyasztás egyensúlyát célzó szemlélet kialakítását. A matematikai és a természettudományos kompetenciák egyéni adottságokhoz igazodó, differenciált fejlesztésével hozzájárul az élő és az élettelen környezet jelenségeinek és folyamatainak megismeréséhez, az ismeretek mindennapi élethelyzetekben való alkalmazásához szükséges kompetenciák fejlődéséhez. A digitális kompetenciák fejlesztésével hozzájárul az önálló információszerezés és –feldolgozás, a digitális kommunikáció képességének kialakulásához, a digitális eszközhasználat színvonalának fejlődéséhez. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti a diákok további boldogulását biztosító, hatékony tanulási módok kialakítását. A társadalmi-gazdasági fejlődés támasztotta igényeknek megfelelően felkészíti a tanulókat a felelős és aktív állampolgári szerepre. Hozzájárul a közösségi életbe történő aktív bekapcsolódást segítő szociális kompetenciák fejlődéséhez, a kezdeményező, kreatív és vállalkozó állampolgárrá váláshoz. Nevelő-oktató tevékenységével elősegíti az esztétikai-művészeti élmények iránt fogékony és befogadásukra képes személyiség kifejlődését. A piacgazdaság keretei között működő társadalomban elengedhetetlen feladatnak tekinti a mindennapi életben fontos és alkalmazható gazdasági-pénzügyi és vállalkozói ismeretek és technikák elsajátíttatását.

A szakiskolai nevelés-oktatás folyamatában a tanulóknak fejlődik saját egészségük, az emberi környezet és a természet megővására irányuló felelősségérzet, az igény a munkatársakkal való együttműködő, egyenrangú, szolidáris viszony kialakítására, valamint a közösségi és az egyéni érdekek, értékek egyensúlyának megteremtésére.

A szakiskola társadalmi kötelezettsége, hogy a tanulók életpályájuk során ne a társadalom leszakadó, gyakran gondoskodásra is szoruló rétegéhez tartozzanak, hanem további tanulmányokra is képes fiatalokká, a társadalom elfogadott tagjaivá váljanak. Lehetővé kell tenni a szakiskolai tanulók számára a korábban kialakult tudásbeli és szociális hátrányok felszámolását, a piacképes szakképesítés megszerzését. El kell érni, hogy a tanulók felismerjék a folyamatosan változó társadalmi-gazdasági környezethez történő alkalmazkodás szükségességét. Ki kell alakítani bennük a rugalmas alkalmazkodást lehetővé tevő élethosszig tartó tanulás igényét és képességét.

A szakiskolai oktatás alapvető célja tehát, hogy tanulói képesek legyenek sikeres szakmai vizsgát tenni, majd szakmájukban elhelyezkedni, tudásuk, képességeik és készségeik megfeleljenek a munkába állásuk idején támasztott elvárásoknak, követelményeknek. A hatékony és motiváló tanulási módszerek elsajátítása révén növekszik képességük a szakmai és más munkatevékenységek értő és alkotó megtanulására, a folyamatos fejlődésre, a szakmán belül további tanulásra, továbbképzésre és szükség esetén szakmaváltásra. Lehetőséget kell kapniuk a magasabb szintű szakképzettség megszerzésére a szakmai előmenetel, az egész életen át tartó tanulás folyamán.

A szakiskolai tanítási-tanulási folyamat során nő a tanulóknak a szakmához kötődő ismeretek önálló megszerzésének igénye, valamint alkalmasságuk egyéb ismeretek befogadására, értelmezésére, hasznosítására, az összefüggések felismerésére. Elsősorban konkrét feladatok segítik a problémamegoldó gondolkodás fejlődését, de megerősítik és fejlesztik az elvont fogalmi gondolkodást is. A tanulók alapokat kapnak a munkahelyi-szakmai követelményeknek való megfeleléshez, valamint kommunikációs, idegen nyelvi és informatikai képességeik folyamatos fejlődéséhez. A diákok ismerjék és ápolják hazánk természeti, történelmi-kulturális értékeit, illetve hagyományait. Tudatosuljon bennük az Európai Unió és benne a magyar társadalom demokratikus létmódja. Legyenek tisztában hazánk szerepével az európai integrációs folyamatokban.

A szakiskolában a kerettantervek alapján meghatározott tananyagok tartalma elsősorban a szakmatanulás elkezdéséhez szükséges kompetenciafejlesztésre, az ezekhez szükséges tudás megszerzésére, képességek és készségek fejlesztésére irányul, és a tanulók minél cselekvőbb részvételét feltételezi. Ennek érdekében a kerettanterv lehetőséget ad az általános műveltséget megalapozó évfolyamokon is a gyakorlati oktatás megszervezésére, növelve ezzel a tanulók szakmatanulás iránti motivációját, lehetővé téve sikerélményhez jutásukat.

A tanulók munkatapasztalataik és munkakultúrájuk révén képesek lesznek beilleszkedni a termelési, illetve munkakörnyezetbe, fejlődik bennük az igényesség munkájuk eredményessége, minősége iránt, és kialakul a munkájukkal kapcsolatos felelősségérzet valamint a reális önértékelés képessége.

A szakiskolai oktatás készítse fel tanulóit arra, hogy az iskolából a folyamatosan változó világba lépnek ahol szembesülniük kell a kultúraváltás és a globalizáció jelenségeivel, kihívásaival.

A szakiskola első, differenciált pedagógiai eljárásokat igénylő szakaszában az új ismeretek átadása mellett vállalja az általános iskolai ismeretek rendszerezését, a hiányok pótlását, a gyengébb képességű tanulók fejlesztését a továbbhaladáshoz szükséges szintre, valamint tudatos motiválásukat. A helyi pedagógiai programokban meg kell határozni a szakmai képzés megkezdéséhez szükséges és a tanulók többsége számára fejlődésre ösztönző, de differenciált, egyénhez igazodó módszerek alkalmazását és a megfelelő tanulói aktivitás mellett teljesíthető tevékenységeket, hogy elkerülhetővé váljanak az iskolai tanulási kudarcok.

A szakiskola kilencedik vagy tizedik évfolyamának befejezése után a tanulók számára lehetőséget kell biztosítani az – átvető iskola pedagógiai programja szerint – átlépésre a gimnáziumi vagy a szakközépiskolai képzésbe.

A szakiskola tizedik évfolyamának befejezése után a tanulók szakképzési évfolyamra léphetnek és az átvételre vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően másik szakiskola, középiskola megfelelő évfolyamán folytathatják tanulmányaikat, illetve ha a szakiskolai nevelés és oktatás középiskolai nevelést és oktatást ellátó többcélú intézményben folyik, a szakiskola tanulója a szakmai vizsga letételét követően – a kilencedik-tizedik évfolyamon folytatott tanulmányainak beszámításával – folytathatja tanulmányait az érettségi vizsgára történő felkészülés céljából.

4.6.4 Digitális középiskola

A digitális középiskola törvényi alapjai:

Ktv. 131. § (5) Ha a tananyagot elektronikus adathordozóra történő rögzítés céljára feldolgozzák és a rögzített tananyag közvetítésére, az elsajátított ismeretek számonkérésére, a pedagógus és a tanuló közötti rendszeres kapcsolattartásra távközlési eszköz beiktatásával kerül sor az (1)- (4) bekezdésben foglaltakat a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a kerettantervben meg kell határozni a távközlési eszközön való kapcsolattartás rendjét, a távközlési eszköz közbeiktatásával szervezett tanórai foglalkozások rendjét, a konzultációs tanórai foglalkozások rendjét,

b) az oktatás munkarendje esti, levelező, illetve más sajátos munkarend lehet, figyelembe véve a közvetlen konzultációs tanórai foglalkozásokat és a távközlési eszköz útján megtartott olyan tanórai foglalkozásokat, amelyeken részt kell vennie a pedagógusnak és a tanulónak, feltéve, hogy a tanulói teljesítmény vagy részvétel központi nyilvántartása és ellenőrzése megoldott,

c) a tanuló félévkor és év végén osztályozó vizsgán ad számot a tudásáról. Az osztályozó vizsga vizsgabizottság előtt folyik, amelynek elnökét a közoktatási feladatkörben eljáró hivatal jelöli ki az Országos vizsgáztatási névjegyzékről.

A digitális középiskola tanterve

Az Apertus Közalapítvány által kidolgozott, **az oktatásért felelős miniszter által jóváhagyott** Digitális Középiskola modellje a pilot program tapasztalatai alapján került kidolgozásra. A Digitális Középiskola alternatív kerettanterv. A Nemzeti Alaptanterv 2007. évi módosításakor szabályozásra került életviteli és gyakorlati műveltségterület e kerettantervben – a célcsoport társadalmi integrációs problémájának megoldása érdekében – kiemelt jelentőséggel bír.

A digitális pedagógia elterjesztésével kapcsolatos tevékenységek, célkitűzések:

- IKT eszközök készségszintű alkalmazásának fejlesztése.
- IKT-vel támogatott tanulás szervezési módok: csoportmunka, pármunka, önálló munka, egyénre szabott munka.
- Lehetőség többszintű differenciálásra, melynek megvalósulási formái: mennyiségi, minőségi vagy tanulási követelmények szerinti differenciálás.
- Ajánlott óratípusok: új ismeretanyag feldolgozása, alkalmazás-gyakorlás, összefoglalás, ellenőrzés.
- Alkalmazásra szánt feladattípusok: problémamegoldó csoportfeladatok, alkotó feladatok, felfedező, kutató feladatok.
- Digitális tartalmak: iskolai honlap, digitális oktató anyagok, multimédia tartalmak, CD-k, DVD-k.

A NEVELÉS-OKTATÁS CÉLJA

A Digitális Középiskola nevelésének-oktatásának **általános célja** a felnőttek gimnáziumi képzése, kétszintű érettségire való felkészítése. A Digitális Középiskola **közvetett célja** a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek integrációjának, munkaerő-piaci esélyeinek és foglalkoztatási lehetőségeinek javítása, társadalmi beilleszkedésük elősegítése a számukra biztosított speciális felnőttoktatási-nevelési rendszeren keresztül.

A Digitális Középiskola nevelési-oktatási céljait e kerettanterv alapján személyközpontú szemléletmóddal, személyre szabott tanulási program biztosításának lehetőségével kívánja megvalósítani. A képzési program kialakítása során a tudásszint mérés elsődleges funkciója nem a képzésen résztvevő értékelése, hanem a folyamatos visszajelzés, amely lehetőséget ad a képzési utak korrekciójára.

A Digitális Középiskola kerettanterve a legfontosabb nevelési célként a helyes önértékelés, a felelős felnőttként való gondolkodás, az önálló életvezetés során felvetődő társadalmi kérdésekben való eligazodási, ügyintézési képesség kialakításának szükségességét fogalmazza meg, miközben az oktatás-nevelés általános célja – az érettségire való felkészítés – megvalósul. Az általános, valamint a közvetett célok elérése érdekében az alábbi kompetenciák fejlesztését szükséges a középpontba helyezni:

- a korábban szerzett gátlások oldása,
- a problémamegoldásra nevelés,
- a tanulásra, vizsgára, érettségire, vagyis önirányított, élethosszig tartó tanulásra való felkészítés,
- a megfelelő önértékelés elősegítése, az önbizalom fejlesztése,
- az életvezetési, állampolgári feladatok megoldására való felkészítés,

- a szociális alkalmazkodást elősegítő társadalmi minták, értékek közvetítése.

A Digitális Középiskola kerettantervének **ajánlott** célcsoportja 25 év feletti, már korábban középiskolát megkezdett, de valamilyen okból azt be nem fejezett, illetve érettségi megszerzése érdekében korábban képzésben részt nem vevő, elsősorban halmozottan hátrányos helyzetű felnőttek köre.

A képzésben résztvevők rendkívül heterogén képet mutathatnak

- a készségek, képességek,
- a hozott tudás,
- meglévő kompetenciák,
- a szociális és szociokulturális háttér,
- életkörülmények,
- tanulásra fordítható idő,
- lakó- vagy munkahelyük képzési helyszíntől való távolsága tekintetében.

A célcsoport jellemzői:

- nagyrészt hátrányos helyzetűek,
- eltérő tanulási, szociális, mentális, lehetőségekkel rendelkeznek,
- részben családostak, családfenntartók,
- roma vagy egyéb kisebbség tagjai,
- gyereknevelési, munkahelyi kötelezettségeik miatt sajátos kiegészítő ellátást igényelnek,
- önértékelési szempontból kisebbségi érzésük van,
- tanulási motivációik bizonytalanok.

4.7 AZ ISKOLA EGYES ÉVFOLYAMAIN TANÍTOTT TANTÁRGYAK, A KÖTELEZŐ ÉS VÁLASZTHATÓ TANÓRAI FOGLALKOZÁSOK, VALAMINT AZOK ÓRASZÁMAI, AZ ELŐÍRT TANANYAGOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

4.7.1 Az 1-4. évfolyam tantárgyi rendszere és óraszámjai

A NAT műveltségterületeinek megjelenése a tantárgyak rendszerében alsó tagozatban

A 2007. évi kerettantervi változat a NAT valamennyi műveltségterületének – alsó tagozatra meghatározott – fejlesztési tartalmait belefoglalja a fenti tantárgyak rendszerébe. A műveltségi területek és a tantárgyak megfeleltetését az alábbi táblázat mutatja.

A Nat műveltségi területei	Tantárgyak
<i>Magyar nyelv és irodalom</i> <i>Ember és társadalom</i> <i>Művészetek: (Dráma és tánc)</i> <i>Informatika (Könyvtári informatika)</i>	Magyar nyelv és irodalom
<i>Matematika</i>	Matematika
<i>Informatika*</i>	Informatika
<i>Élő idegen nyelv</i>	Idegen nyelv
<i>Ember a természetben</i> <i>Ember és társadalom</i>	Környezetismeret
<i>Művészetek</i> <i>Ember és társadalom</i>	Ének-zene
<i>Művészetek</i>	Rajz és vizuális kultúra
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek</i> <i>Ember és társadalom</i> <i>Ember a természetben</i>	Technika és életvitel
<i>Testnevelés és sport</i>	Testnevelés és sport

Az óratervek kialakítása az alábbi szempontok figyelembevételével történt:

- a közoktatási törvényben az általános iskola bevezető és kezdő szakaszára meghatározott kötelező óraszámok,
- a Nat műveltségi területekre előírt százalékos időarányok,
- a testnevelés tanítására a közoktatási törvényben meghatározott időkeret,
- az intézmények gyakorlatában általánosan elfogadott és használt tantárgyi rendszer,
- választási lehetőség a helyi sajátosságoknak, igényeknek való megfeleléshez.

Minimum kötelező óraszámok az egységes iskola 1-4. évfolyamain a 2007-es kerettanterv alapján

műveltség terület	%	tantárgy	1. osztály		2. osztály		3. osztály		4. osztály		1-4. o.
			heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	%
magyar nyelv és irodalom	32-42	magyar nyelv és irodalom ¹	8	296	8	296	8	296	7	259	37,58
élő idegen nyelv	2-6	idegen nyelv	-	-	-	-	-	-	3	111	3,64
matematika	17-23	matematika	4	148	4	148	4	148	3	111	18,18
ember és társadalom	4-8	környezetismeret	1	37	1	37	1	37	2	74	6,06
ember a természetben	4-8										
művészetek	10-18	ének-zene	1	37	1	37	1	37	1	37	9,7
		rajz és vizuális kultúra	1	37	1	37	1	37	1	37	
informatika	2-5	informatika					1	37	1	37	2,42
életvitel és gyakorlati ismeretek	4-8	technika és életvitel	1	37	1	37	1	37	1	37	4,85
testnevelés és sport	15-20	testnevelés és sport	3	111	3	111	3	111	3	111	14,55
		szabadon tervezhető	1	37	1	37	0	37	0,5	18,5	
		kötelező összesen	20	740	20	740	20	740	22,5	832,5	

A tagintézmények a szabadon tervezhető órákat felhasználva a mellékletben található módon szervezik meg az oktatást.

¹Tantárgyak az alsó tagozatban:

Az alsó tagozatban a magyar nyelv és irodalom a kompetencia alapú oktatást alkalmazó osztályoknál, valamint a tagiskolák egy részében (amit a mellékletben jelölnek) egy tantárgy, a többi tagiskolában 2 önálló tantárgy, melyek tantárgyi neve:

magyar nyelv
irodalom

Minimum kötelező óraszámok az egységes iskola nemzetiségi nyelvoktatást folytató 1-4. évfolyamain a 2007-es kerettanterv alapján

tantárgy	1. osztály		2. osztály		3. osztály		4. osztály	
	heti óra-szám	éves óraszám	heti óra-szám	éves óra-szám	heti óra-szám	éves óraszám	heti óra-szám	éves óra-szám
magyar nyelv és irodalom ¹	7	259	7	259	6	222	7	259
német nyelv és irodalom	5	185	5	185	5	185	5	185
matematika	3	111	3	111	3	111	3,5	129,5
környezetismeret	1	37	1	37	1	37	2	74
ének-zene	0,5	18,5	0,5	18,5	0,5	18,5	1	37
rajz és vizuális kultúra	0,5	18,5	0,5	18,5	0,5	18,5	1	37
informatika							1	37
technika és életvitel	1	37	1	37	1	37	1	37
testnevelés és sport	3	111	3	111	3	111	3	111
szabadon tervezhető	1	37	1	37	2	74	0	0
kötelező összesen	22	814	22	814	22	814	24,5	906,5

A tagintézmények a szabadon tervezhető órákat felhasználva a mellékletben található módon szervezik meg az oktatást

¹Tantárgyak az alsó tagozatban:

Az alsó tagozatban a magyar nyelv és irodalom a kompetencia alapú oktatást alkalmazó osztályoknál, valamint a tagiskolák egy részében (amit a mellékletben jelölnek) egy tantárgy, a többi tagiskolában 2 önálló tantárgy, melyek tantárgyi neve:

magyar nyelv
irodalom

4.7.2 Az 5-8. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámok

A Nat műveltségterületeinek megjelenése az 5-8. évfolyam tantárgyi rendszerében a 2007-es kerettanterv alapján

A Nat műveltségi területei	Tantárgyak
<i>Magyar nyelv és irodalom</i>	Magyar nyelv és irodalom (dráma) - kompetencia alapú oktatást folytató osztályoknál Magyar nyelv Irodalom
<i>Élő idegen nyelv</i>	Idegen nyelv
<i>Matematika</i>	Matematika
<i>Ember és társadalom</i>	Történelem és állampolgári ismeretek (hon és népismeret, Ember és társadalomismeret, etika)
<i>Ember a természetben</i>	Természetismeret (egészségtan) Fizika Biológia és egészségtan Kémia
<i>Földünk – környezetünk</i>	Földrajz
<i>Művészetek</i>	Magyar nyelv és irodalom (tánc és dráma) Ének-zene Rajz és vizuális kultúra Mozaikműveltség és médiaismeret Testnevelés és sport
<i>Informatika</i>	Informatika
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek</i>	Technika és életvitel
<i>Testnevelés és sport</i>	Testnevelés és sport

Minimum kötelező óraszámok az általános iskola 5-8. évfolyamain a 2007-es kerettanterv alapján

műveltségi terület	%	%	tantárgy/modul	5. osztály		6. osztály		5-6.o.	7. osztály		8. osztály		7-8.o.
	5-6. o.	7-8. o.		heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	%	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám	%
magyar nyelv és irodalom	17-24	10-15	magyar nyelv és irodalom ¹	4	148	4	148	17,78	3,5	129,5	3,5	129,5	14
élő idegen nyelv	12-20	12-20	idegen nyelv	3	111	3	111	13,33	3	111	3	111	12
matematika	15-20	10-15	matematika	4	148	3	111	15,56	3	111	3	111	12
ember és társadalom	4-8	10-15	történelem és állampolgári ism.	1,5	55,5	1,5	55,5	8,89	2	74	2	74	10
			hon- és népismeret*	0,5	18,5	0,5	18,5						
			etika*						1	37			
ember a természetben	7-11	15-20	természetismeret	2	74	1,5	55,5	8,89					18
			fizika						1,5	55,5	1,5	55,5	
			biológia és egészségtan						1,5	55,5	1,5	55,5	
			egészségtan*			0,5	18,5						
kémia							1,5	55,5	1,5	55,5			
földünk - környezetünk	4-8	4-8	földrajz			1	37	2,22	1,5	55,5	1,5	55,5	6
művészetek	12-16	8-15	éneke-zene	1	37	1	37	11,11	1	37	1	37	9
			rajz és vizuális kultúra	1	37	1	37		1	37	0,5	18,5	
			mozgóképkultúra és média-ismeret								1	37	
			tánc és dráma*	0,5	18,5	0,5	18,5						
informatika	4-8	6-10	informatika	0,5	18,5	1	37	3,33	1	37	1	37	4,44
életvitel és gyakorlati ismeretek	4-9	5-10	technika és életvitel	1	37	1	37	4,44	1	37	0,5	18,5	3
testnevelés és sport	11-15	10-15	testnevelés és sport	2,5	92,5	2,5	92,5	11,11	2,5	92,5	2,5	92,5	10
			osztályfőnöki	1	37	0,5	18,5	3,33			1	37	
összes				22,5	832,5	22,5	832,5		25	925	25	925	
választható			osztályfőnöki			0,5	18,5		1	37			

			informatika	0,5	18,5								
			technika és életvitel								0,5	18,5	

¹Tantárgyak a felső tagozatban:

A felső tagozatban a magyar nyelv és irodalom a kompetencia alapú oktatást alkalmazó osztályoknál egy tantárgy, a többi tagiskolában 2 önálló tantárgy, melyek tantárgyi neve:

magyar nyelv
irodalom

* A modulok megjelenése a tantárgyi rendszerben

5. osztály:

hon- és népismeret a történelem tantárgyba integrálva (egységes tanterv)
tánc és dráma az irodalom tantárgyba integrálva

6. osztály:

hon- és népismeret a történelem tantárgyba integrálva (egységes tanterv)
tánc és dráma a képességfejlesztés nem szakrendszerű tantárgy része 2011-2012. tanévben, a 2012-2013. tanévtől az irodalom tantárgyba integrálva
egészségtan a képességfejlesztés nem szakrendszerű tantárgy része a 2011-2012. tanévben, majd a következő tanévtől a természetismeret tantárgy része (egységes tanterv)

7. osztály:

etika a történelem tantárgyba integrálódik

8. osztály:

mozgóképkultúra és médiaismeret önálló tantárgy

A tagiskolák a 8. osztályos osztályfőnöki órát a választható órakeretbe vihetik, s ezzel az órával más tantárgyak óraszámait emelhetik meg.

A tagiskolák a 8. osztályos osztályfőnöki órát a választható órakeretbe vihetik, s ezzel az órával más tantárgyak óraszámait emelhetik meg.

Minimum kötelező óraszámok a 2011-2012. tanévben a 6. osztályban a nem szakrendszerű órák jelölésével

tantárgy	6. osztály	
	heti óraszám	éves óraszám
magyar nyelv és irodalom	3	111
idegen nyelv	2	74
matematika	2	74
történelem és állampolgári ism. (hon- és népismeret)	2	74
természetismeret	1,5	55,5
földrajz	1	37
éneke-zene	1	37
rajz és vizuális kultúra	1	37
informatika	1	37
technika és életvitel	1	37
testnevelés és sport	2,5	92,5
képességfejlesztés	4,5	166,5
összes:	22,5	832,5
Választható órák		
osztályfőnöki	0,5	18,5

A nem szakrendszerű oktatás a 2011-12. tanévtől kimenő rendszerben működik, csak a 6. osztályban. A 2012-13. tanévtől megszűnik.

4.7.3 A középiskolák tantárgyi rendszere és óraszámái

4.7.3.1 A középiskolák 9–12. évfolyamának tantárgyi rendszere és óraszámái

A NAT műveltségterületeinek megjelenése a gimnázium 9-10. évfolyam tantárgyi rendszerében

A NAT műveltségi területei	Tantárgyak
<i>Magyar nyelv és irodalom</i>	Magyar nyelv Irodalom (dráma)
<i>Élő idegen nyelv</i>	Idegen nyelv
<i>Matematika</i>	Matematika
<i>Ember és társadalom</i>	Történelem Ember és társadalomismeret, etika Bevezetés a filozófiába Társadalomismeret
<i>Ember a természetben</i>	Fizika Biológia és egészségügy Kémia
<i>Földünk – környezetünk</i>	Földrajz
<i>Művészetek</i>	Magyar nyelv Irodalom (dráma) Ének-zene Rajz és vizuális kultúra Mozgóképkultúra és médiaismeret Testnevelés és sport (tánc)
<i>Informatika</i>	Informatika
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek</i>	Fizika Kémia Technika és életvitel Biológia és egészségügy Osztályfőnöki Testnevelés és sport
<i>Testnevelés és sport</i>	Testnevelés és sport (tánc)

Középiskolai óraterv
Érvényes: 2008. szeptember 1-től felmenő rendszerben

Műveltségi terület	Tantárgy	Órasmokvfolyamonként											
		9. évfolyam			10. évfolyam			11. évfolyam			12. évfolyam		
		heti	éves	A műveltségi terület százalékos aránya	heti	éves	A műveltségi terület százalékos aránya	heti	éves	A műveltségi terület százalékos aránya	heti	éves	A műveltségi terület százalékos aránya
		óraszám			óraszám			óraszám			óraszám		
Kötelező órák:													
Magyar nyelv és irodalom	Irodalom	3	111	14,5%	3	111	14,5%	3	111	13,3%	3	96	13,3%
	Magyar nyelv	1	37		1	7		1	37		1	32	
Élő idegen nyelv	Idegen nyelv*	3	111	10,9%	3	111	0,9%	3	111	0,0%	3	96	10,0%
Matematika	Matematika	3	111	10,9%	3	111	10,9%	3	111	10,0%	3	96	10,0%
Ember és társadalom	Történelem és társadalmi ismeretek		4	7,3%	2	74	7,3%	2	74	10,0%	3	96	10,0%
	Társadalomismeret és etika							1	37				
Ember a természetben	Fizika	1	37		1	37				0,0%			0,0%
	Biológia	1	37		1	37							
	Kémia	1,5	55,5		1,5	55,5							
Kertészeti szak- középiskola	Biológia			12,7%			12,7%	2	74		2	64	
	Informatikai és gépészeti szak- középiskola	Fizika						2	74	6,7%	2	64	6,7%
	Közgazdasági szakközépiskola	Fizika						1	37	3,3%	1	32	3,3%
Földünk - környezetünk	Földrajz	1,5	55,5	5,5%	1,5	55,5	5,5%						
Közgazdasági szakközépiskola	Földrajz							1	37	3,3%	1	32	3,3%
	Ének-zene-tánc	1	37		1	37							
Művészetek				3,6%			3,6%			3,3%			3,3%
		rajz és vizuális kultúra						1	37		1	32	

Informatika	Informatika*	1	37	3,6%		37	3,6%		4	6,7%	2	64	6,7%	
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Osztályfőnöki óra	1	37	3,6%	1	37	3,6%	1	37	3,3%	1	32	3,3%	
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport	2,5	92,5	9,1%	2,5	92,5	9,1%	2,5	92,5	8,3%	2,5	80	8,3%	
Négy évfolyamos gimnáziumi képzés	Élő idegen nyelv	Második idegen nyelv*	2,5	92	18,2%	2,5	92,5	18,2%	3	111	26,7%	3	96	26,7%
	Ember a természetben	Fizika	0,5	18,5		1	7		2	7		2	64	
		Biológia							2	74				
	Földünk és környezetünk	Földrajz	0,5	18,5		0,5	18,5							
	Informatika	Informatika	0,5	18,5										
	Ember és társadalom	Történelem és társadalmi ismeretek	0,5	18,5		0,5	18,5		1	37				
		Etika										0,5	16	
		Bevezetés a filozófiába										1	32	
	Matematika	Matematika										1	32	
	Művészetek	Tánc és dráma	0,5	18,5		0,5	18,5							
	Rajz és vizuális kultúra	0,5	18,5	0,5	18,5									
	Ének-zene-tánc	1	37	1	37									
Szakközépiskolai képzés	Szakmacsoportos alapozó oktatás	Szakmai orientáció (elmélet)	1	37	18,2%	1	37	18,2%			26,7%			26,7%
		Szakmai orientáció (gyakorlat)*	4	148		4	148							
		Szakmacsoportos alapozó oktatás (elmélet)							4	148		4	128	
		Szakmacsoportos alapozó oktatás (gyakorlat)*							4	148		4	128	
	Szabadon tervezhető (matematika vagy inf.)							0,5	18,5	1,7%	0,5	16	1,7%	
	Kötelező órák összesen:	27,5	1018	100%	27,5	1018	100%	30	1110	0,9	30	960	0,9	
S z a b a d o n v á l a s z t h a t ó ó r á k :														
Négy évfolyamos gimnáziumi képzés	Élő idegen nyelv	Idegen nyelv*	1	7		1	37		1	37		1	37	
		Második idegen nyelv*	0,5	18,5		0,5	18,5							
		Matematika vagy irodalom	1	37		1	37							
	Rajz és vizuális kultúra	0,5	18,5		0,5	18,5								

		Biológia				1	37							
		Tanulás tanulása	0,5	18,5										
Kertészeti szak- középiskola	Ember a termé- szetben	Fizika	1	37		1	37							
		Kémia	0,5	18,5		0,5	18,5				1	32		
		Matematika							0,5	18,5		0,5	16	
		Biológia							0,5	18,5		1	32	
	Élő idegen nyelv	Élő idegen nyelv						1	37		0,5	16		
		Szakmai alapozó						2	74		2	64		
Gépészeti, in- formatikai és közgazdasági szakközépiskola	Ember a termé- szetben	Biológia	1	37		1	37							
		Informatika	Informatika*	1	37		1	37						
		Matematika	Matematika	0,5	18,5		0,5	18,5						
		Középszintű érettségire felkészítő						2	74		2	64		
		Emelt szintű érettségire felkészítő						4	148		4	128		
Szabadon választható órák összesen:			2,5	92,5		2,5	92,5		4	148		4	128	
M i n d ö s s z e s e n :			30	1110		30	1110		34	1258		34	1088	

A *-gal jelölt tantárgyak csoportbontást igényelnek.

A tanuló a 11-12. évfolyamon maximum 2 középszintű, vagy 2 emelt szintű érettségi vizsgára felkészítő tantárgyat választhat.

A hatévfolyamos gimnáziumi óraterv a Petőfi Sándor Gimnázium mellékletében található.

A Digitális Középiskola órakeretei

9. évfolyam órakeretei					
tantárgy	összesen		NAT keret- szám	jelenléti konzultáció	Digitális tan- óra
	óraszám	%	%	tanóra	e-tanóra
magyar nyelv és irodalom	60	12%	10-15	15	45
élő idegen nyelv	80	15%	12-20	30	50
matematika	62	12%	10-15	15	47
ember és társadalom	60	12%	10-15	15	45
ember a természetben kémia fizika 50-50%	80	15%	15-20	30	50
földünk - környezetünk	26	5%	4-8	8	18
művészetek	44	8%	9-15	4	40
informatika	30	6%	6-10	15	15
életvitel és gyak. Ism.	32	6%	5-10	8	24
testnevelés és sport	44	8%	9-15	0	44
ÖSSZESEN	518	100%	-	140	378
				heti 4,66 konzultációs óra	
10. évfolyam órakeretei					
tantárgy	összesen		NAT keret- szám	jelenléti konzultáció	Digitális tan- óra
	óraszám	%	%	tanóra	e-tanóra
magyar nyelv és irodalom	62	12%	10-15	15	47
élő idegen nyelv	80	16%	12-20	40	40
matematika	62	12%	10-15	30	32
ember és társadalom	56	11%	10-15	15	41

ember a természetben kémia, fizika, biológia 25-25-50%	76	15%	15-20	30	46
földünk - környezetünk	25	5%	4-8	8	17
művészetek	44	9%	9-15	4	40
informatika	36	7%	6-10	15	21
életvitel és gyak. Ism.	30	6%	5-10	8	22
testnevelés és sport	41	8%	9-15	0	41
ÖSSZESEN	512	100,0%	-	165	347
				heti 5,5 konzultáció	
11. évfolyam órakeretei					
tantárgy	összesen		NAT keret- szám	jelenléti konzultáció	Digitális tan- óra
	óraszám	%			
magyar nyelv és irodalom	75	13%	10	30	45
élő idegen nyelv	95	17%	13	45	50
matematika	70	12%	10	30	40
ember és társadalom	60	11%	9	15	45
ember a természetben fizika biológia 50-50%	70	12%	10	30	40
földünk - környezetünk	0	0%	0	0	0
művészetek	36	6%	5	8	28
informatika	40	7%	5	8	32
életvitel és gyak. Ism.	0	0%	0	0	0
testnevelés és sport	45	8%	8	0	45
érettségi felkészítés *	80	14%		15	65
ÖSSZESEN	571	100%	-	181	390
				heti 6 konzultáció	

12. évfolyam órakeretei					
tantárgy	összesen		NAT keret- szám	jelenléti konzultáció	Digitális tan- óra
	óraszám	%	%	tanóra	e-tanóra
magyar nyelv és irodalom	68	14%	10	30	38
élő idegen nyelv	88	18%	13	45	43
matematika	68	14%	10	30	38
ember és társadalom	50	10%	9	15	35
ember a természetben biológia	50	10%	10	15	35
földünk - környezetünk	0	0%	0	0	0
művészetek	32	6%	5	8	24
informatika	38	8%	5	15	23
életvitel és gyak. Ism.	0	0%	0	0	0
testnevelés és sport	40	8%	8	0	40
érettségi felkészítés *	62	13%		30	32
ÖSSZESEN	496	100%	-	188	308
				heti 6,2 konzultáció	

* Érettségi felkészítés: az ötödikként kötelezően választható érettségi tantárgyból biztosítunk a vizsgára való felkészítést segítő órákat a következő tárgyakból: biológia, kémia, fizika, rajz és műalkotások elemzése, földrajz, informatika

A digitális középiskola óraterve

Tantárgy \ Évfolyam	9. 518 óra (100 %) jelenléti 140 óra digitális 378 óra	10. 512 óra (100 %) jelenléti 155 óra digitális 357 óra	11. 571 óra (100 %) jelenléti 181 óra digitális 390 óra	12. 496 óra (100 %) jelenléti 188 óra digitális 308 óra
Magyar nyelv és irodalom	15 + 45	15 + 47	30 + 45	30 + 38
Élő idegen nyelv	30 + 50	30 + 50	45 + 50	45 + 43
Matematika	15 + 47	30 + 32	30 + 40	30 + 38
Ember és társadalom	15 + 45	15 + 41	15 + 45	15 + 35
Ember a természetben	kémia 15 + 25 fizika 15 + 25	kémia 7,5 + 11 fizika 7,5 + 12 biológia 15 + 23	fizika 15 + 20 biológia 15 + 20	biológia 15 + 35
Földünk - környezetünk	8 + 18	8 + 17	-	-
Művészetek	4 + 40	4 + 40	8 + 28	8 + 24
Informatika	15 + 15	15 + 21	8 + 32	15 + 23
Életvitel és gyak. ismeretek.	8 + 24	8 + 22	-	-
Érettségi felkészítő (választható tárgyból)	-	-	15 + 65	30 + 32
Testnevelés és sport	0 + 44 (nincs vizsga)	0 + 41 (nincs vizsga)	0 + 45 (nincs vizsga)	0 + 40 (nincs vizsga)

A tantárgyak oktatása lineárisan vagy (részben választható) témakörökön keresztül történik.

Érettségi felkészítés: az ötödikként kötelezően választható érettségi tantárgyból biztosítunk a vizsgára való felkészítést segítő órákat a következő tárgyakból: biológia, kémia, fizika, rajz és műalkotások elemzése, földrajz, informatika.

Az óratervek általános iskolai tagintézményeinek sajátosságait a tagintézményi mellékletek tartalmazzák!

Ezek a következők lehetnek:

- tagintézmények óratervei, átmenetiek és a következő időszakban alkalmazandóak (kötelező és választható foglalkozásokkal)
- tagintézmények sajátosságai (emeltszintek, orientációk, idegen és nemzetiségi nyelvoktatás, napközi otthon, SNI tanulók fejlesztése személyi és tárgyi feltételekkel),
- azon tanulmányi feltételek, amelyek alapján a tanuló bekapcsolódhat a kiegészítő (emeltszintű - választható) tananyag elsajátításába,
- kompetencia alapú oktatást bevezető iskolák óratervei egyes tantárgyak, műveltségterületek esetében
- tagintézmények alkalmazott tantervei évfolyamonként és tantárgyanként.

4.8 NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁS AZ INTÉZMÉNYBEN

Intézményünk a nem szakrendszerű oktatást a 2011-2012. tanévtől felmenő rendszerben megszünteti.

A kötelező órakeret nem szakrendszerű oktatással lefedett része (20 %) a 2011-2012. tanévben a 6. osztályban

tantárgy	6. évfolyam
magyar nyelv és irodalom	1
matematika	1
idegen nyelv	1
osztályfőnöki	0,5
tánc és dráma	0,5
egészségtan	0,5
nemzetiségi nyelv (nemzetiségi osztályoknál)	0,5

Cél:

- javuljon az alapozó funkció hatékonysága,
- a nélkülözhetetlen fontosságú készségeket, képességeket megalapozni, megerősíteni,
- biztonságossá váljon a tanulók tanulmányi haladása.

Feladatok:

- az eltérő tanulói fejlettségi szintek kezelése,
- az alapkészségek (olvasáskészség, íráskészség, elemi számolási készség, elemi rendszerező készség és elemi kombinatív képesség) fejlesztése
- az elvárt teljesítménytől elmaradók felzárkóztatása
- részképesség zavarokkal küzdő tanulók munkáltatása
- a tanórák differenciált megszervezése a tanulók képességeihez igazodva, az egyéni fejlesztést maximálisan alkalmazva
- kulcskompetenciák fejlesztése
- eltérő tanulási eljárások alkalmazása

- Fejlesztésorientált, gyermekközpontú, személyiségfejlesztő, prognosztizáló, visszajelző, megerősítő, motiváló értékelés

Kiemelten fontos fejlesztési feladatok

- az önálló tanulás, a jegyzetelési technikák tanítása
- az információszerzés-, és feldolgozás képességének fejlesztése
- a kommunikációs képességek erősítése
- a szociális kompetenciák fejlesztése
- a térbeli, időbeli, mennyiségi viszonyokban való pontosabb tájékozódás kialakítása problémamegoldó gondolkodás fejlesztése

Fejlesztési stratégiák tervezése:

A tanulók fejlesztési stratégiájának kidolgozása a tanév végi diagnosztikai mérések eredményei alapján történik.

A diagnosztikai felmérések célja:

- tájékozódás az alapozó funkciókat illetően,
- a tanulók tudásának, hiányainak feltárása,
- ismeretek, készségek, képességek beazonosítása, feltérképezése

Az iskolákban a feltárt hiányosságok alapján alakítják ki a tagiskolák a fejleszteni kívánt készségeket, képességeket:

- Szociális képességek: odafigyelés a diáktársakra, felnőttekre, együttműködés, tolerancia, empátia
- Gondolkodási képességek: feladatmegoldás, problémamegoldás
- Tanulási képességek: tanulási önismeret, önellenőrzés, önértékelés
- Beszédképességek: reprodukív (felolvasás, rövid történet reprodukálása, szövegrészekre vonatkozó - ténykérdések megfogalmazása), félproduktív (tartalomismertetés, hiányzó szövegrészek pótlása szóban, szövegmondás vázlat alapján), spontán (önálló gondolatok megfogalmazása, szándéknyilvánítás, véleménynyilvánítás, tájékoztatás)
- Beszédértés képességek
- Írásképességek
- Olvasási képesség

A fejlesztési területek kijelölése

Az OKM által legfontosabbnak tartott területek:

Matematika kompetenciák
Kommunikáció / szövegértés, szövegalkotás

Matematika

A kompetencia készség és képességterületei: A matematikai kompetencia a „matematikai tantárgyi ismeretek, a matematika-specifikus készségek és képességek, általános készségek és képességek, valamint motívumok és attitűdök együttese” (Vidákovich Tibor 2004.).

Matematikai készség és képességfejlesztés feladatai:

- A természetes szám fogalmának kiépítése tízezres számkörben
- A számfogalombeli hiányosságok feltárása (számok alakja, összehasonlítása, kerekítése, ábrázolása számegyenesen)
- A biztonságos eligazodás segítése a tízes számrendszerben
- A biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségek kialakítása, fejlesztése (mérések, mértékváltások)

- A sík- és térbeli tájékozódás fejlesztése
- A geometriai szemlélet alakítása alakzatok megismerésével, formai és mennyiségi tulajdonságok felismerésével, egyszerű transzformációkkal.
- A probléma-megoldó képesség fejlesztése tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával.
- A valószínűségi szemlélet megalapozása a valószínűség számítását fejlesztő játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel.
- Konkrét példákkal, szituációkkal alakítani a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modell kapcsolatáról.

Személyes kompetenciák fejlesztése

- Az ítélőképesség, az erkölcsi érzék fejlesztése
- A tanulók ön-és világszemléletének, világképének formálása
- Az önálló olvasmányválasztás igényének felkeltése
- A konfliktuskezelés képességnek fejlesztése
- A konstruktív, környezettel harmonikus életvezetéshez szükséges készségek, képességek kialakítása
- Önkifejezés, önellenőrzés, hibajavítás
- Önmegfigyelő, önértékelő képesség fejlesztése
- Önismeret, emberismeret fejlesztése
- Önbizalom, ötletesség, a belső képek, képzetek előhívásában
- Képzlet mozgósítása (pl. kreatív szövegformálás)
- Az esztétikai fogékonyság növelése

A kognitív kompetenciák fejlesztése

- Az önművelés igényének az élethosszig tartó tanulás, az önálló ismeretszerzés képességeinek kialakítása
- A kreatív, kritikus, problémamegoldó, fogalmi gondolkodás, a nyelvi probléma megoldás a logikai viszonyok felismerésének, az értelmezés, az indoklás, a bizonyítás képességnek fejlesztése
- Az alkotóképesség, a képzelet fejlesztése
- Az emlékezet fejlesztése
- A tanulás képességének fejlesztése, ismertfeldolgozási technikák megtanítása:
 - Ismeretek, adatok, információk gyűjtése, célszerű, gondos elrendezése
 - Jegyzetkészítés tanári irányítással a szövegértés elemző műveleteire építve
 - Lényegkiemelés
 - Vázlatkészítés, illetve vázlatfelhasználás
 - Tömörítés, összefoglalás megértése és készítése adott szempont alapján
 - Gyakorlottság felelet, beszámoló, összefoglalás elkészítésében

Szociális kompetencia fejlesztése

- A szolidaritás, szociális érzékenység az együttműködés, az empátia, kooperáció fejlesztése
- A közösségi magatartás formálása
- Az olvasott művekben megjelenített élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok felismerése, megértése, - erkölcsi választásokban – a jó és a rossz elkülönítése
- Beszélgetésben, vitában való részvétel: kapcsolatfelvétel, - tartás, saját állás-pont előadása, megvédése, figyelem az ellenvéleményre együttműködés a tár-
- Református Általános Iskola - Hajdúnánás 20

- sakkal, mások véleményének és érvelésének elfogulatlan és konstruktív megközelítése

Kommunikációs képesség fejlesztés:

- A különféle közlési helyzetekben és szövegtípusokban való kommunikáció tudatos stratégiáinak felépítése
- A kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata
- A nyelvi problémaérzékelés képességének folyamatos fejlesztése
- A szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szöveg-típusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével
- Szövegtípusok interpretálása és alkotása
- A racionális és sikeres vita stratégiáinak elsajátítása
- A kommunikációs képességfejlesztés feltétele a szövegértés-szövegalkotás kompetencia fejlesztésének.

A nem szakrendszerű oktatás tantárgyi jellege:

A képességek fejlesztését egységben kezelése indokolja a nem szakrendszerű órák egy tantárgyként történő kezelését. A tantárgy neve: **képességfejlesztés**

Az érintett tantárgyak helyi tantervének módosítása

1. Csökken a szakrendszerű órák száma.
2. Csökken a tananyag tartalom. Az alkalmazott tantárgyi tantervben a nem szakrendszerű oktatásba átkerülő tananyagtartalmakat áthúzással jelöltük.
3. A csökkentés szempontjai
 - a) a tantárgyi minimumismeretek megtartása
 - b) a készség és képességfejlesztés eddigi időkeretét a nem szakrendszerű oktatás feladatainak megvalósítására fordítjuk
4. A tananyag részletes, munkaközösségek által történt konkrét átvizsgálása

Személyi feltételek biztosításának módja

Minden tagiskola a képesítési előírásoknak megfelelően szervezi meg a nem szakrendszerű oktatást.

Alkalmazott módszerek:

A tagiskolák választják meg az alkalmazott módszereket, s helyben készülnek a témaprogramok, tanmenetek.

A tagiskolák a pedagógiai program mellékletében rögzítik a nem szakrendszerű oktatás módszereit, az éves tantárgyfelosztásban pedig az oktatásban részt vevő pedagógusokat. E döntésüknél figyelembe veszik az adott osztály év végi mérési eredményeit, valamint a pedagógusok végzettségeit.

Értékelés:

A nem szakrendszerű oktatásban részt vevő tanulók értékelése év közben szövegesen, osztályzattal, vagy %-olással történik a tagiskola által meghatározott módon és időben. Ezt a PP mellékletekben kell rögzíteni.

A félév végén és év végén az értékelés: a **részt vett** szó beírásával történik.

4.9 AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI, FIGYELEMBE VÉVE A TANKÖNYV INGYENES IGÉNYBEVÉTELE BIZTOSÍTÁSÁNAK KÖTELEZETTSÉGÉT

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, feladatlapok, térkép, stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyeket a művelődési és közoktatási miniszter hivatalosan tankönyvvé nyilvánított. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van. (pl.: torna-felszerelés, rajzfelszerelés, stb.)

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A hivatalos tankönyvjegyzékből a szaktanárok, munkaközösségek kiválasztják az oktatásához szükséges könyveket évfolyamok, illetve osztályok szerint, majd a szükséges adatokkal kitöltik (ahol ezt a formát alkalmazzák) a tankönyvrendelési formanyomtatványt, melyet aláírásukkal hitelesítenek.

A szaktanárok, munkaközösség-vezetők az illetékes igazgatóhelyetttel, tagintézmény-vezetővel konzultálnak, aki jóváhagyja a tankönyvek rendelését és továbbítja azt az igazgatóságnak.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek (szaktanárok) a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének!
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatók.
- A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk, új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.
- Lehetőség szerint tantárgyanként egységes, egymásra épülő tankönyvcsaládokat alkalmazunk (ne legyen évenkénti változás)
- A taneszközök ára lehetőleg ne haladja meg a normatívában meghatározott értéket. Törekedjünk arra, hogy fölösleges költségbe ne verjük a szülőket!
- Munkafüzet, feladatlap, témazáró feladatlap választás csak abban az esetben történjen, ha a nevelő használta a tanulókkal.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket a megelőző tanév májusában szülői értekezleten tájékoztatjuk. A tankönyvek beszerzését a tagintézmények tankönyvfelelősei végzik. Az erre vonatkozó szabályozást az iskolai SZMSZ tartalmazza. A tankönyvek megrendelését tagintézményenként a helyi sajátosságokat figyelembe véve a tagintézmény arra kijelölt felelős vezetője (igazgatóhelyettese) intézi. Az egyéb szükséges taneszközök beszerzése a tanév kezdetére a szülők kötelessége.

Az iskola törekszik arra, hogy saját költségvetési keretéből, a tartós könyvek beszerzésére rendelkezésre álló összegből, illetve egyéb támogatásokat felhasználva egyre több nyomtatott taneszközt szerezzen be a tagintézmények könyvtárai számára. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják a tanítási év során, év végén pedig visszajuttatják a könyvtárba.

Az intézmény törekszik arra, hogy tartós tankönyvek használatával, újraosztásával csökkentse a szülők anyagi terheit.

Alapvető követelmény, hogy a tankönyvek szerkezete legyen egyszerű és világos, keltse fel a gyermek érdeklődését. Szövege az életkornak feleljen meg, kerülje az idegen kifejezéseket.

Ábrái, betűméretei segítsék az önálló ismeretszerzést. Ösztönözzön az ismétlésre, a rendszerességre. Adjon lehetőséget a differenciált képességfejlesztésre, segítse az önálló feladatmegoldást.

Tankönyvek választásának kritériumai:

- tartós;
- korszerű;
- illeszkedik a tantárgyi követelményekhez, a tanulók igényeihez;
- kedvezőbb ár
- Kompetencia alapú oktatás: a kompetencia alapú oktatásra alkalmas (akkreditált) tankönyvek, taneszközök

A digitális középiskolában alkalmazott eszközök

A Digitális Középiskolában az ismeretszerzés legfontosabb terepe a digitális intézményhálózat **oktatási portálja**. Az oktatási portálon minden résztvevő egyéni felülettel rendelkezik, melyet egyedi azonosítóval és jelszóval ér el, s melyen a számára meghatározott tananyag-tartalmak, feladatok jelennek meg.

Az oktatási portálon található a digitális tananyagok, melyek az elsajátítandó teljes ismeretanyagot digitálisan feldolgozva tartalmazzák. Az oktatási portál működési logikája, hogy az egyes, egymással összefüggő tananyagelemek egymásra utaló hivatkozásai biztosítják, hogy bár a tananyagok egymásra épülése, az egyes témakörök – esetenként – az egyénre szabott kiválasztása miatt nem minden esetben biztosított, a témakör elsajátításához más témakörök-ből szükséges ismeretek a tanulás során, a digitális anyagok közül behívhatók, elsajátíthatók.

A digitális feldolgozás megerősíti azt a lehetőséget is, hogy a tárgyhoz tartozó lexikális ismeretek, ezek megerősítését segítő kiegészítő ismeretek (pl. történelmi események, művészeti vonatkozások stb.) a tananyag elsajátítása közben elérhetők, megismerhetők legyenek. Az oktatási portál biztosítja a képzésben résztvevők kérdéseire a digitális szaktanárok által adott válaszok elérési lehetőségét is. Az oktatási portál ad lehetőséget a képzésben résztvevőknek az adott félévben általa feldolgozásra kerülő témakörök kiválasztására, ezzel az egyéni képzési programjuk kialakítására. Az oktatási portál a tanulók és tanárok közötti kapcsolattartás, kommunikáció, a virtuális közösségek kialakulásának színtere.

A feldolgozást segítő, a témazáró beszámolókhöz kapcsolódó feladatok megoldása, valamint a tanulmányi teljesítmények nyilvántartása is az oktatási portálon történik. Az egyes digitális iskolák számára lehetőség van arra, hogy az iskola tevékenységéhez tartozó tanügy-igazgatási nyilvántartásokat az oktatási portálon működő Tanulmányi Osztály funkciók segítségével kezeljék.

4.10 AZ INTÉZMÉNYBE TÖRTÉNŐ FELVÉTEL ÉS A MAGASABB ÉVFOLYAMÁRA VALÓ LÉPÉS FELTÉTELEI

A szabad iskolaválasztás jogának érvényesítésével a megengedhető létszámkeretig az intézmény a kistérségen kívülről is fogad tanulókat.

4.10.1 Az intézmény első évfolyamára történő felvétel

A beiskolázásra a törvényi előírások alapján kerül sor (életkor, iskolaérettséget igazoló óvodai szakvélemény). A közoktatásról szóló törvény 6. §-a kimondja, hogy a Magyar Köztársaságban minden gyermek tanköteles. Attól a naptári évtől válik tankötelessé legkorábban, amelyben a 6. életévét, legkésőbb, amelyben a 8. életévét május 31-ig betöltötte. A szülő kérelmére a gyermek tankötelessé válhat akkor is, ha a 6. életévét december 31. napjáig tölti be. Az iskola igazgatója dönt a tankötelezettség kezdetéről az óvoda véleménye alapján.

A tankötelezettség annál a gyermeknél eshet a 8. életévre, aki augusztus 31. utáni időpontban született. Az iskolaérettség komplex jellegű, a fizikai és pszichikai alkalmasságon belül több tényezőtől tevődik össze.

Az iskolaérettség leglényegesebb összetevői:

- Megfelelő testi fejlettség és egészségügyi állapot. Magába foglalja a gyermek életkorának megfelelő fejlettséget – testsúly, magasság, ép látás, hallás, beszéd, idegrendszer. Az egészségi állapothoz tartozik még az iskolai munkához szükséges teherbíró képesség – az izmok kellő fejlettsége, az idegrendszer megfelelő feszültségbírása – is.
- Akaratlagos figyelemre (koncentrációra) való képesség a megfigyelőképesség. Ez legalább 5-15 percig tartó figyelemre, és a tárgyak, jelenségek jegyeinek megfigyelésére való képességet jelent.
- Emlékezet: hallott, tanult rövid mesék kérdések alapján történő felidézése.
- A gondolkodás életkornak megfelelő fejlettsége.
- A lényeglátás bizonyos fejlettsége.
- Az életkornak megfelelő szóbeli kifejezőképesség.
- A tanuláshoz szükséges tapasztalatok, gyakorlati készségek megfelelő szintje.
- Ábrázoló-készség (utánzás útján önállóan).
- Megfelelő kezűgyesség és mozgásbeli fejlettség.
- A mozgások céljának megfelelő irányítása (vonalvezetés, munkaeszközök használata: olló, kés.)
- Mozgásigény kellő fékezésére való képesség.(tanítási óra alatt)
- Munkára érettség.
- Feladattudat.
- Átlagos munkatempó.
- Önálló munkavégzésre való képesség.

Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát,
- a szülő személyi igazolványát,
- a gyermek felvételét javasoló óvodai szakvéleményt,
- a nevelési tanácsadó felvételt javasoló szakvéleményét (ha a gyermek nem volt óvodás, vagy ha az óvoda a nevelési tanácsadó javasolta),
- szükség esetén a szakértői bizottság véleményét.

- A szülőnek nyilatkoznia kell: napközi igényéről, választható foglalkozások, órák vállalásáról, hittanra való jelentkezésről, kedvezményekre való jogosultságról. Be kell nyújtania a diákigazolvány igényléséhez szükséges fényképet és az igénylés díját.

Az óvoda és az iskola együttműködésének területei a beiskolázást megelőzően:

- Írásbeli minősítést ad az óvónő a gyermekről a fejlődési napló alapján.
- A vizsgálati anyagról másolatot kap az iskola.
- Képességvizsgálat, melynek anyagát az óvónő állítja össze.
- Megfigyelés foglalkozáson (ezen a leendő elsős tanító is részt vesz).
- Beszélgetés a gyerekekkel.
- Az óvodában használt feladatlapok megismerése.

A leendő első osztályosok szüleinek tájékoztatási formái:

- Pedagógiai program – szülői értekezleten.
- Házi rend egy példányának átadása beiratkozáskor.
- Tanító szóbeli tájékoztatása minden egyéb ügyben.

4.10.2 Általános iskolai osztályba történő felvétel

Általános iskolai tagintézményeink között az átjárás szabad és korlátoktól mentes. A tagintézmények egymás közti megállapodása alapján fegyelmi eljárást és a két tagintézmény közötti egyeztetést követően a tanuló áthelyezhető.

A 2-8. osztályba történő felvételnél be kell mutatni a következőket:

- az elvégzett évfolyamokat tanúsító iskolai bizonyítványt,
- a tanuló anyakönyvi kivonatát,
- a szülő személyi igazolványát,
- az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot.

A belépést követően az esetleges hiányok pótlására fél év haladékot kap a tanuló. A felzárkóztatás a szaktanár irányításával történik. A tanuló köteles részt venni a felzárkóztató foglalkozásokon. A felzárkóztató időszak végén a tanulónak - az iskola helyi tantervében meghatározott követelmények alapján összeállított – szintfelmérő vizsgát kell tennie azokból a tantárgyakból, amelyeket előző iskolájában – a bizonyítvány bejegyzése alapján nem tanult.

Ha olyan körzeten kívüli tanuló jelentkezik, akinek magatartása vagy szorgalma rossz, hanyag, változó minőségű, a tagintézmény vezetője döntése előtt kikéri a nevelőtestület véleményét.

4.10.3 Az általános iskolák 1-8 évfolyamain a magasabb évfolyamra való lépés

Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 2010. szeptember 1-jén hatályba lépett rendelkezése alapján az iskola pedagógiai programja határozza meg a magasabb évfolyamra lépés feltételeit, a beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményeit és formáit, a tanuló teljesítmény minősítésének formáját. Ez a szabályozás az általános iskola első évfolyamán, valamint a második évfolyam első félévében együtt járt a szöveges értékelés alkalmazásával.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló az iskola magasabb évfolyamára akkor léphet, ha az oktatási miniszter által kiadott kerettantervekben "A továbbhaladás feltételei" c. fejezetekben meghatározott követelményeket az adott évfolyamon a tanév végére minden tantárgyból teljesítette.

1. A törvény 71.§ (1) bekezdés szerint, a tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. A tanuló az 1. évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamisméltésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni.
2. 71. § (2) Az iskola magasabb évfolyamába lépő illetve szakképzési évfolyamába lépő tanulót nem kell beíratni.
3. 71. § (3) A tanuló az iskola engedélyével az iskola két vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeit egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.
4. A törvény 71.§ (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tanuló részére engedélyezhető az iskola évfolyamának megisméltése 1-4. osztályba abban az esetben is, ha egyébként felőbb évfolyamba léphetne, de a szülő kéri az adott év megisméltését.
5. A törvény 70.§ első három bekezdése foglalkozik az általános iskolába járó tanulók értékelésének kérdésével. Az (1) bekezdés pontosan meghatározza, hogy az általános iskolában a tanév során érdemjegyekkel, félévkor és év végén osztályzattal kell értékelni a tanulókat. Kivételt képeznek ez alól az 1. évfolyam tanulói, valamint a 2. osztályosok az első félévben. A velük kapcsolatos eljárásról a (3) bekezdés rendelkezik..

Ha az első-negyedik évfolyamra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi – az a törvény 52. §-ának (7.) bekezdésében, valamint (11.) bekezdésének c) pontjában meghatározott időkeret terhére – lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozáson vegyen részt. E rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a tanköteles tanuló tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt [121. § (1.) bekezdés 41. pont] második vagy további alkalommal ismétli ugyanazt az évfolyamot.

6. A 2-8. évfolyamon minden tantárgyból legalább az „elégséges” év végi osztályzatot kell megszereznie a tanulónak a továbbhaladáshoz. Ha a tanuló 2-8. tanév végén egy vagy több tantárgyból elégtelen osztályzatot kap, akkor a nevelőtestület határozata alapján a következő tanévet megelőző augusztus hónapban javítóvizsgát tehet. A bukott tanuló szülője kérheti, hogy gyermeke független vizsgabizottság előtt tehessen javítóvizsgát.
7. A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha:
 - Az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
 - Az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
 - Egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott, és emiatt nem osztályozható,
 - Az elméleti tantárgyak valamelyikéből az óraszám 30%-ánál többet mulasztott, és emiatt nem osztályozható – abból a tantárgyból,
 - Magántanuló volt.

8. A nem szakrendszerű oktatásban részt vevő tanulók év végi értékelése: részt vett.

4.10.4 A hat évfolyamos gimnáziumba való lépés feltételei

A hat évfolyamos gimnázium 7. osztályában azok a tanulók folytathatják tanulmányaikat, akik az általános iskola 6. osztályát eredményesen befejezték. Az iskolába jelentkezőket az általános iskola 5. osztályának év végi és 6. osztályának félévi érdemjegyei alapján rangsoroljuk.

A felvételi rangsor megállapítása: a rangsort a hozott pontszámok összege határozza meg.

A hozott pontokat az alábbi tantárgyakból számítjuk ki:

magyar irodalom	történelem
magyar nyelv	idegen nyelv
matematika	természetismeret.

A tantárgyi osztályzatok ponttá alakításának módja: az osztályzatokat átszámítás nélkül váltjuk pontokká, azaz pl. egy jeles tantárgyi osztályzat 5 pontot ér.

Ha a hozott pontokba beszámítható tantárgyak valamelyikéből a tanuló megbukott, a hozott pontok összegét 1-nek kell számítani.

A középiskolai felvétel a tanulmányi eredmények alapján megállapított rangsor szerint történik.

A középiskolába történő jelentkezésnél azonos pontszám esetén előnyben részesülnek a jelentkezők a következő szerint:

- halmozottan hátrányos helyzetű tanulók,
- a KTKT Egységes Iskola és Szakiskola tanulói,
- a kistérség más oktatási intézményében tanulók,
- egyéb helyről jelentkező tanulók.

Az egyes előnyt jelentő kategóriákon belül a jelentkezőket névsorba kell állítani.

4.10.5 A középiskolába és szakiskolába való lépés és a továbbhaladás feltételei

Felvétel a 9. osztályba

Gimnázium és szakközépiskola

A gimnázium vagy szakközépiskola 9. osztályában azok a tanulók folytathatják tanulmányukat, akik az általános iskola 8. osztályát eredményesen befejezték. Az iskolába jelentkezőket az általános iskolában szerzett osztályzatok alapján tagozatonként külön rangsoroljuk.

Jelentkezés: a nyolcadik osztályos tanulók az intézményünk által a tanév rendjét meghatározó rendeletben foglalt határidőig beküldött jelentkezési lappal jelentkezhetnek valamelyik 9. osztályba, illetve képzési formára. A jelentkezési lapon meg kell jelölni, hogy a tanulói milyen idegen nyelvet tanult, ill. kíván tanulni.

Felvételi pontszámok: A tanulók a 7. év végi és a 8. évfolyam félévi eredmények alapján veszik figyelembe a hozott pontszámok megállapításánál.

A KTKT Általános Iskola és Középiskola Petőfi Sándor Gimnázium, Kertészeti Szakközépiskolájában a 4 évfolyamos gimnáziumi, nyelvi előkészítő és szakközépiskolai osztályokban képzési típusonként az alábbi tantárgyak eredményeit vesszük figyelembe:

- magyar irodalom	- idegen nyelv
- magyar nyelv	- fizika, vagy informatika, vagy
- matematika	- biológia, vagy kémia
- történelem	

A KTKT Általános Iskola és Középiskola, Wattay Középiskola és Szakiskolájában a közgazdasági szakközépiskolai osztályokban az alábbi tantárgyak eredményeit vesszük figyelembe (max: 25 pont):

- irodalom	- történelem
- magyar nyelv	- idegen nyelv
- matematika	

A KTKT Általános Iskola és Középiskola, Wattay Középiskola és Szakiskolájában az informatikai és gépészeti szakközépiskolai osztályokban az alábbi tantárgyak eredményeit vesszük figyelembe (max: 30 pont)

- irodalom	- informatika (informatikai szakközépiskolai osztály)
- magyar nyelv	- fizika (gépészeti szakközépiskolai osztály)
- matematika	
- történelem	
- idegen nyelv	

A tantárgyi osztályzatokat ponttá alakításának módja: az osztályzatokat átszámítás nélkül váltjuk pontokká, azaz pl. egy jeles tantárgyi osztályzat 5 pontot ér.

Ha a hozott pontokba beszámítható tantárgyak valamelyikéből a tanuló megbukott, a hozott pontokat 1-nek kell számítani.

A középiskolai felvétel a tanulmányi eredmények alapján megállapított rangsor szerint történik.

A középiskolába történő jelentkezésnél azonos pontszám esetén előnyben részesülnek a jelentkezők a következők szerint:

- halmozottan hátrányos helyzetű tanulók,
- a KTKT Egységes Iskola és Szakiskola tanulói névsor szerint,
- a kistérség más oktatási intézményében tanulók,
- egyéb helyről jelentkező tanulók.

Az egyes előnyt jelentő kategóriákon belül a jelentkezőket névsorba kell állítani.

Szakiskolai képzés

A szakiskola 9. osztályában azok a tanulók folytathatják tanulmányaikat, akik az általános iskola 8. osztályát eredményesen befejezték.

Jelentkezés: a nyolcadik osztályos tanulók az intézményünk által a tanév rendjét meghatározó rendeletben foglalt határidőig beküldött jelentkezési lappal jelentkezhetnek valamelyik 9. osztályba, illetve szakmacsoportra. A jelentkezési lapon meg kell jelölni, hogy a tanulói milyen idegen nyelvet tanult.

Az iskolába jelentkezőket az általános iskolában szerzett osztályzatok alapján szakmacsoportként külön rangsoroljuk.

Felvételi pontszámok: A tanulók 8. évfolyam félévi eredményeit vesszük figyelembe a hozott pontszámok megállapításánál.

Szakiskolai jelentkezés esetén az alábbi tantárgyak eredményeit vesszük figyelembe (max. 50 pont):

- irodalom	- fizika
- magyar nyelv	- informatika
- matematika	- biológia
- történelem	- kémia
- idegen nyelv (német vagy angol)	- földrajz

A tantárgyi osztályzatok ponttá alakításának módja: az osztályzatokat átszámítás nélkül váltjuk pontokká, azaz pl. egy jeles tantárgyi osztályzat 5 pontot ér.

Ha a hozott pontokba beszámítható tantárgyak valamelyikéből a tanuló megbukott, az adott tantárgy hozott pontja 1, a többi tantárgy pontszáma az osztályzattal egyezik meg.

A szakiskolai felvétel a tanulmányi eredmények alapján megállapított rangsor szerint történik. A szakiskolai képzésbe történő jelentkezésnél azonos pontszám esetén előnyben részesülnek a jelentkezők a következők szerint:

- halmozottan hátrányos helyzetű tanulók,
- a KTKT Egységes Iskola és Szakiskola tanulói,
- a kistérség más oktatási intézményében tanulók,
- egyéb helyről jelentkező tanulók

Az egyes előnyt jelentő kategóriákon belül a jelentkezőket névsorba kell állítani.

Értesítés felvételtől

A 9. évfolyamra jelentkezettek ideiglenes felvételi rangsorát a tanév rendjét meghatározó rendelet szerinti időtől minden jelentkező, illetve szülője, gondviselője megtekintheti az iskola titkárságán. Az ideiglenes felvételi rangsort küldjük el az Országos Felvételi Központba. A végleges felvételi rangsor az országos központból visszaérkező adatok alapján alakul ki.

A felvételtől, illetve az elutasításról az előírt határidőig írásban értesítjük közvetlenül vagy az iskolán keresztül a tanulókat.

A jeligével jelentkező tanulók esetében az ideiglenes és a végleges felvételi rangsorban is a jeligével szerepeltetjük a tanulót. A jelige mellett feltüntetjük a jelentkező iskoláját is.

Magasabb évfolyamba lépés feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába, illetve szakképzési évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. Ha a tanuló mulasztása miatt nem osztályozható, a nevelőtestület a jogszabályok figyelembe vételével osztályozó vizsgát engedélyezhet. Ez esetben az osztályozó vizsga eredménye adja a félévi vagy az év végi osztályzatot.

Képzési rendszer, szakmacsoport változtatása esetén az iskola igazgatója határozatban kötelezheti a tanulót különbözeti vizsga letételére. A nevelőtestület év végi osztályozó értekezleten áttekinti a tanulók osztályzatát, s dönt a magasabb évfolyamba lépésről, illetve szakmai vagy érettségi vizsgára bocsátásáról. A tanuló az iskola igazgatójának engedélyével az iskola

két, vagy több évfolyamára megállapított tanulmányi követelményeket egy tanévben, illetve az előírtnál rövidebb idő alatt is teljesítheti.

A magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához a tanulóknak osztályozó vizsgát kell tennie, ha:

- Az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
 - Az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
 - Egy tanítási évben 250 óránál többet mulasztott, és emiatt nem osztályozható,
 - Az elméleti tantárgyak valamelyikéből az óraszám 30%-ánál többet mulasztott, és emiatt nem osztályozható – abból a tantárgyból,
 - Az elméleti óraszám 20 %-ánál többet mulasztott, és emiatt nem volt osztályozható.
- Magántanuló volt.

A tanuló részére engedélyezhető az iskola évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamra léphetne. Az engedély megadásáról a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő kérésére az iskola igazgatója dönt. A szakképzési évfolyam nem ismételtető meg. Nem tekinthető a szakképzési évfolyam megismétlésének a második vagy további szakképzésbe történő bekapcsolódás.

A 11. és a 13. szakképző évfolyamokba való lépés feltételei

Ezen szakképzési évfolyamokra az iskola saját jelentkezési lapjának kitöltésével, és március 1-jéig történő leadásával lehet jelentkezni. A jelentkezési lapon az azonosító adatokon és a tanulni kívánt szakképesítésen kívül meg kell jelölni a gyakorlati képzés helyét. Iskolán kívüli gyakorlati képzési hely esetén a jelentkezési lap mellé fogadónyilatkozatot is le kell adni.

Felvételi eljárás a szakképzési 11. és 13.évfolyamra

A Dél – Magyarországi Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság (RFKB) a következő csoportokba sorolja a szakképesítéseket: csökkentendő, szintentartandó, fejlesztendő szakképesítések. Az RFKB minden szakképesítésben tanévente meghatározza TISZK-enként a Dél-alföldi Régióban a kezdő szakképzési évfolyamra felvehető tanulók létszámát. A meghatározott létszámot a Bács-Szakma Zrt.(TISZK) osztja fel a keretében működő iskolák között, melyről végleges határozatot küld az iskoláknak.

Amennyiben iskolánkban egy adott szakképesítésben a jelentkezők létszáma meghaladja a felvehető tanulók létszámát, akkor a következő szempontok alapján kell rangsorolni a jelentkezőket:

1. a tanuló a jelentkezéskor intézményünk tanulója,
2. a tanulni kívánt szakképesítés szakmacsoportjában orientációs és alapozó képzésben részesült,
3. valamint a tanulmányi eredményeket, a következőképpen:
 - a. 9. évfolyam év végi eredményei: magatartás, szorgalom, minden közismereti tantárgy és a súlyozottan számítandó szakmai alapozó tantárgy - gyakorlati oktatás - átlaga
 - b. 10. évfolyam félévi eredményei: magatartás, szorgalom, minden közismereti tantárgy és a súlyozottan számítandó szakmai alapozó tantárgy- szakmai alapozó oktatás - átlaga
 - c. Az átlagszámításnál a súlyozottan számítandó tantárgyak osztályzatát megketőzve kell figyelembe venni

A két évfolyam átlag eredményének összege adja meg a felvételi eljárás során a rangsor meghatározásánál figyelembe vett eredményt, pontszámot.

Megjegyzés:

1. amennyiben a tanuló teljesítménye a 10. évfolyam második félévében jelentősen csökken (átlagában egy egésznél több érdemjegyet ront), vagy igazolatlan mulasztásai meghaladják a 10 órát, vagy pedig fegyelmi büntetésben részesül, akkor a nevelőtestület jogosult a tanuló jelentkezését visszautasítani, a felvételi rangsorban a sorrend végére helyezni,
2. a felvételi eljárás vitás kérdéseiben a nevelőtestület dönt, szavazás formájában melynek eredménye jegyzőkönyvezésre kerül.

Ha a tanuló a beiratkozáskor nem rendelkezik az előírt iskolai végzettséggel (pl. érettségi vizsgával), a tanuló az adott szakképzésre felvehető, azonban az első szakképzési évfolyam második félévét csak akkor kezdheti meg, ha eddig bemutatja a végzettséget igazoló okmányt. Ha a tanuló nem az iskolában részesül gyakorlati képzésben, a beiratkozás feltétele a Tanulószerződés egy példányának leadása. A tanulószerződést az illetékes gazdasági kamara előtt lehet megkötöni. Tanulószerződés helyett együttműködési megállapodás alapján is folytatható a gazdálkodó szervezetnél gyakorlati képzés akkor is, ha a gyakorlati képzés aránya a képzési idő 40 %-ánál kevesebb.

A pályaalkalmassági vizsgálatot és a kötelező felelősségbiztosítást, valamint a jogszabályok által a tanuló számára kötelezően előírt juttatásokat a gyakorlati képzőhely biztosítja.

A szakképzési évfolyamon azok a tanulók folytathatják tanulmányaikat, akik teljesítik az Országos Képzési Jegyzékben, a szakképesítés Szakmai és Vizsgakövetelményeiben (a továbbiakban SZVK), illetve a központi és helyi tantervében előírt egészségügyi, pályaalkalmassági, iskolai és szakmai követelményeinek, és rendelkezik megfelelő gyakorlati képzési hellyel.

Előrehozott szakképzés 9. évfolyamára való felvétel:

Az előrehozott szakképzés első szakképzési évfolyamán (9. évfolyamon) azok a tanulók folytathatják tanulmányaikat, akik az általános iskola 8. osztályát eredményesen befejezték.

Jelentkezés: a nyolcadik osztályos tanulók az intézményünk által a tanév rendjét meghatározó rendeletben foglalt határidőig beküldött jelentkezési lappal jelentkezhetnek a konkrétan meghatározott és meghirdetett OKJ-s szakma tanulására. A jelentkezési lapon meg kell jelölni, hogy a tanulói milyen idegen nyelvet tanult.

Az adott szakképzés indításáról - a TISZK határozataink figyelembe vételével és a jelentkezők számának függvényében – az igazgató dönt.

4.10.5.1 A szakmai végzettséggel rendelkezők számára szervezett érettségi vizsgára felkészítő képzésre felvétel és a továbbhaladás feltételei

A közoktatásról szóló többször módosított 1993. évi LXXIX. törvény 27. § (15) bekezdése szerint: ha a szakiskolai nevelés és oktatás középiskolai nevelést és oktatást ellátó többcélú intézményben folyik, a szakiskola tanulója a szakmai vizsga letételét követően – a kilencedik-tizedik évfolyamon folytatott tanulmányainak beszámításával – folytathatja tanulmányait az érettségi vizsgára történő felkészülés céljából.

Jelentkezés:

A szakmai végzettséggel rendelkezők számára szervezett érettségi vizsgára felkészítő képzésre az iskola saját jelentkezési lapjának kitöltésével és március 1-jéig történő leadásával lehet jelentkezni. A jelentkezési lapon meg kell jelölni a tanuló által tanulni kívánt idegen nyelvet.

A jelentkezés feltételei

A képzésre csak 10 osztályos végzettséggel és OKJ-s szakmai végzettséggel rendelkezők iratkozhatnak be. Ha a tanuló a beiratkozáskor nem rendelkezik szakmai végzettséggel, a tanuló felvehető, azonban a képzés első évfolyamát (10. évf.) csak akkor folytathatja, ha az őszi szakmai vizsgán megszerzi az OKJ-s szakmai végzettségét igazoló bizonyítványt, s azt bemutatja.

A felvételnél előnyt jelent:

iskolánkban tett sikeres OKJ-s szakmai vizsgát

10. évfolyam év végi osztályzatai (magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem, idegen nyelv)

A tantárgyi osztályzatok ponttá alakításának módja: az osztályzatokat átszámítás nélkül váltjuk pontokká, azaz pl. egy jeles tantárgyi osztályzat 5 pontot ér.

Az egyes előnyt jelentő kategóriákon belül a jelentkezőket névsorba kell állítani

A felvétel, illetve az elutasítás igazgatói határozat, amely ellen jogorvoslati lehetőséggel lehet élni. A fellebbezést Kiskőrös város jegyzőjének kell címezni, de az iskola igazgatójának kell benyújtani. A felvett tanulók beiratkozása külön értesítés szerint történik.

4.10.5.2 A felvételi eljárás menete az érettségi vizsgára felkészítő képzésre jelentkezők esetében**Jelentkezés:**

A szakmai végzettséggel rendelkezők számára szervezett érettségi vizsgára felkészítő képzésre az iskola saját jelentkezési lapjának kitöltésével és március 1-jéig történő leadásával lehet jelentkezni. A jelentkezési lapon meg kell jelölni a tanuló által tanulni kívánt idegen nyelvet, valamint választani kell a választható tantárgyak közül.

A felvételi rangsor megállapítása:

A rangsor meghatározása során előnyben részesül az a tanuló, aki iskolánkban szerzett szakmai végzettséget. A rangsort a leendő érettségi tantárgyakból a 10. évfolyam végén szerzett osztályzatokat kell figyelembe venni.

A képzésre csak 10 osztályos végzettséggel és OKJ-s szakmai végzettséggel rendelkezők iratkozhatnak be. Ha a tanuló a beiratkozáskor nem rendelkezik szakmai végzettséggel, a tanuló felvehető, azonban a képzés első évfolyamát (10. évf.) csak akkor folytathatja, ha az őszi szakmai vizsgán megszerzi az OKJ-s szakmai végzettségét igazoló bizonyítványt, s azt bemutatja.

A felvétel, illetve az elutasítás igazgatói határozat, amely ellen jogorvoslati lehetőséggel lehet élni. A fellebbezést Kiskőrös város jegyzőjének kell címezni, de az iskola igazgatójának kell benyújtani. A felvett tanulók beiratkozása külön értesítés szerint történik.

4.10.5.3 Tanulmányok alatti vizsgák és helyi tantárgyi vizsgák

A vizsgaszabályzat jogi kerete az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról és az alapműveltségi vizsgáról szóló 24/1997.(VI.5.) MKM rendelet.

A helyi vizsgaszabályzat nem tartalmazza az állami (érettségi) vizsgát, arra egységesen magasabb jogszabály (100/1997. (VI.13) Korm. rendelet) vonatkozik.

Tanulmányok alatti vizsgák

A vizsga fajtái, vizsgára kötelezettek:

- *Osztályozó vizsga*

Osztályozó vizsgát tesz az a tanuló,

- akinek éves hiányzása a jogszabályban előírt mértéket (250 óra) meghaladja és nem osztályozható, ha a tantestület engedélyezi, hogy osztályozó vizsgát tegyen (a tanuló csak eredményes osztályozó vizsga letételével folytathatja tanulmányait magasabb évfolyamon)
- akinek hiányzása egy adott tárgyból a tantárgy óraszámának 30%-át meghaladta és érdemjegyei nem teszik lehetővé az osztályozást az adott tárgyból (11/1994.(VI.8.) MKM rendelet 20.§ 6. bek.)
- aki vendégtanuló
- aki tanulmányait magántanulóként végzi
(Kérelemre létesített magántanulói jogviszony legfeljebb egy tanévre szól. A magántanuló a tantervi követelmények teljesítéséről osztályozó vizsgán tesz tanúbizonytságot.)
- aki átvétellel tanulói jogviszonyt létesít és eltérő tanterv szerinti tanulmányokat folytatott

- *Javítóvizsga*

Javítóvizsgát tesz az a tanuló

- aki tanév végén elégtelen osztályzatot kapott,
- akinek év végén az elégtelen osztályzatok száma meghaladta a kettőt és engedélyt kapott
- aki osztályozó vizsgáról igazolatlanul távol maradt, vagy azt nem fejezte be, ill. az előírt időpontig nem tette le
- aki az osztályozó vizsga követelményeinek nem felelt meg.

Vizsgaforma, vizsgarészek

szóbeli vizsga

írásbeli vizsga

gyakorlati vizsga

Vizsgatárgyak, vizsgarészek

<i>Vizsgatárgy</i>	<i>Írásbeli</i>	<i>Szóbeli</i>	<i>Gyakorlati</i>
Magyar nyelv	X	X	
Irodalom	X	X	
Matematika	X	X	
Történelem és társadalmi ismeretek	X	X	
Idegen nyelv	X	X	
Informatika		X	X
Biológia	X	X	
Fizika	X	X	
Földünk és környezetünk	X	X	
Kémia	X	X	
Ének-zene		X	X
Testnevelés és sport		X	X
Vizuális kultúra	X	X	
Mozgóképkultúra és médiaismeret	X	X	
Tánc és dráma	X	X	X

Vizsga időszakok:

- *javítóvizsga*: augusztus 15. – augusztus 31. között
- *osztályozó vizsga*: a tanév helyi rendjében meghatározott két időszakban

Az igazgató engedélyezheti, hogy a tanuló a fentiektől eltérő időpontban tegyen vizsgát.

Jelentkezés a vizsgákra:

A tanuló a tanév helyi rendjében meghatározott időpontig, az iskolában beszerezhető *formanyomtatványon* jelentkezhet vizsgára (a gondviselő aláírásával kiskorú tanuló esetén).

A diák tájékoztatást kap a vizsga időpontjáról, helyéről, a vizsgarészekről, továbbá a vizsgával kapcsolatos jogorvoslati lehetőségről (felülbírálati kérelem, törvényességi kérelem, független vizsgabizottság előtti vizsga).

Jelentkezés független vizsgabizottság előtti vizsgára

- *Osztályzat megállapítás céljából*

A tanuló – kiskorú tanuló szülője aláírásával – a félév, illetve a szorgalmi idő utolsó napját megelőző harmincadik napig ill., ha engedélyt kapott osztályozó vizsgára, akkor az engedély megadását követő 3 napon belül jelentkezhet az iskola igazgatójánál.

- *Javítóvizsga céljából*

A bizonyítvány átvételét követő 15 napon belül (lásd: 11/1994.(VI.8.) MKM rendelet 22.§ 2,3. pont) kell a kérelmet benyújtani az iskola igazgatójához.

A tanulmányok alatti vizsgák rendje:

A vizsgák témaköreit írásban kapja meg a diák a vizsgára jelentkezést követően a vizsgát szervező igazgatóhelyettestől.

- javítóvizsga esetén júniusban, az osztályozó konferenciát követően

(A szaktanár a témakijelölést 3 pld-ban készíti el a diák, a munkaközösség-vezető és az igazgatóhelyettes részére.)

A szóbeli vizsgák rendje

A szóbeli vizsgák 3 tagú vizsgabizottság előtt történnek. A szóbeli vizsgán a tanulók 3-4 fős csoportokban folytatólagosan, szünet közbeiktatása nélkül vizsgáznak. A tanuló a kérdező tanár által kiadott kérdések megválaszolására gondolkodási időt kap. Ezt követően válaszát 10-15 percen önállóan fejt ki.

A szóbeli vizsgák eredményének kihirdetése az adott vizsganapon történik.

Az írásbeli vizsgák rendje:

A vizsgateremben egy időben padonként 1 tanuló vizsgázhat. Az ülésrendet a felügyelő tanár jegyzőkönyvben rögzíti. A tanulók csak az iskola bélyegzőjével ellátott papíron dolgozhatnak. A rajzokat ceruzával, minden egyéb munkát tollal kell elkészíteni. Az íróeszközlől a tanulók maguk gondoskodnak.

Az írásbeli feladatok megoldásához rendelkezésre álló idő vizsgatárgyanként 45 perc, magyar nyelv és irodalomból 60 perc. Egy napon legfeljebb két írásbeli vizsga szervezhető. Az elégtelen írásbeli vizsgaeredmény szóbeli vizsgán javítható.

A vizsgák helye, ideje és magatartási szabályai

A vizsgák az iskola épületében az igazgató által kijelölt vizsgatermekben és időpontokban zajlanak.

A vizsgázók kötelesek az előre kifüggesztett vizsgabeosztás szerint pontosan megjelenni, az alkalomhoz illő öltözékben. Javítóvizsga esetén a középiskolai bizonyítványt a vizsga megkezdése előtt le kell adni.

A tanulók a vizsgateremben segítséget nem vehetnek igénybe, egymással nem beszélgethetnek, és a vizsga rendjét nem zavarhatják meg.

Rendbontás esetén a vizsgabizottság elnöke – jegyzőkönyv felvétele mellett – az érintett tanuló részére a vizsgát felfüggesztheti.

4.10.6 Továbbhaladás a digitális középiskolában

Az e-tanuló bizottság előtt tesz félévi és év végi tantárgyi vizsgákat. Sikeres tantárgyi vizsga esetén folytathatja az adott tantárgy következő modulját, illetve magasabb évfolyamba léphet. A tantárgyi vizsga végleges eredményét a vizsgabizottság határozza meg az évközi kötelező feladatok és témazáró számonkérések figyelembe vételével. Az oktatási időszak végén a tanuló a törvényi előírások szerint érettségi vizsgát tehet.

Az egyéni haladási ütem megvalósulását, a hozott hátrányok leküzdését nagymértékben segíti az előrehozott érettségi lehetősége. Ez lehetővé teszi, hogy a diákok az öt érettségi tárgyból különböző időben érettségizhessenek.

4.10.7 Továbbhaladás a kompetencia alapú oktatásban

A kompetencia alapú oktatást bevezető intézményekben a tanterv követelményeinek teljesítése a továbbhaladás feltétele.

4.10.7.1 Átválthatóság

A tantárgy tömbösítésben történő oktatás teszi szükségessé az átválthatóság meghatározását, szabályozását.

A kompetencia alapú oktatást bevezető tagintézmények mindegyike esetében a magyar nyelv és irodalom tantárgy félévi, ill. év végi érdemjegyét a tantárgy bontásakor (továbbtanulás, más iskolába vagy osztályba távozás esetén) megduplázzuk: ugyanazt az érdemjegyet kapja a tanuló magyar nyelvből és magyar irodalomból is.

Amennyiben a tagintézmény saját döntése alapján létrehoz új tantárgyat, tantestületi döntés alapján dönt annak az átválthatóságáról. Minden más műveltségterület esetében a mellékletekben határozzák meg a tagiskolák az átválthatóság módját.

4.11 AZ ISKOLAI BESZÁMOLTATÁS, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI ÉS FORMÁI, A TANULÓ MAGATARTÁSA, SZORGALMA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÉS MINŐSÍTÉSÉNEK KÖVETELMÉNYEI, FORMÁI

A Köznevelési törvénynek megfelelően: „A pedagógus a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen, érdemjeggyel értékeli, félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősíti. Kivételt képeznek ez alól az 1-2-3. évfolyam tanulói, a 4. osztályosok az első félévben, valamint a nem szakrendszerű oktatásban résztvevő tanulók.

A tanuló magatartásának és szorgalmának értékelését és minősítését az osztályfőnök – az osztályban tanító pedagógusok véleményének kikérésével – végzi. Az érdemjegyekről a tanulót és a kiskorú szülőjét rendszeresen értesíteni kell. A félévi és az év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján kell meghatározni. Az osztályzatról a tanulót és a kiskorú szülőjét értesíteni kell. Az érdemjegy, illetőleg az osztályzat megállapítása a tanuló teljesítményének, szorgalmának értékelésekor, minősítésekor nem lehet fegyelmező eszköz.”

Alapelveink

Az értékelés legyen:

- folyamatos
- egyértelmű
- konkrét
- ösztönző hatású
- tárgyilagos
- személyre szóló
- a fejlődésben megtett utat figyelembe vevő
- feleljen meg a tanulók életkori sajátosságainak
- nem lehet fegyelmező és megtorló jellegű

Alapelveink megvalósulásához a tanév elején a tanuló és a szülők tudomására hozzuk minden tantárgy követelményét. Az egységes követelményrendszert minden pedagógus köteles betartani.

4.11.1 A tanulók értékelése az általános iskola alsó tagozatán

A szöveges értékelés hatással van az egész oktatási és nevelési folyamatra, mert lezárását jelent egy-egy időszaknak, de hogy az értékelés tartalmilag milyen lesz, milyennek kell lennie, azt tudatos tervezés és folyamat előzi meg. E folyamat több elemet foglal magába:

a) a tananyaggal kapcsolatban:

- mit tanítunk és miért
- mi a célunk vele
- milyen módszereket és tanulásszervezési technikákat alkalmazunk
- mi a követelmény
- mi az a minimum, amit mindenkinek tudni kell
- mit tekintünk optimumnak
- milyen készségeket és képességeket szeretnénk fejleszteni és ebben mi az elvárt szint

b) a diákokkal kapcsolatban

- önmagához képest hogyan fejlődik a szaktárgyban
- milyen lehetőségei vannak a továbblépésre
- osztályfőnökként hogyan látjuk a helyzetét, viselkedését, közösségi együttműködésének, személyiségének alakulását.

Átgondolt, határozott elképzeléseken nyugvó tanítói munka nélkül nem születhet semmilyen megalapozott, hiteles értékelés.

A szöveges értékelés koncepciójának lényege

A szöveges értékelés kritériumai:

- az értékelés a gyerekért, s elsősorban a gyerekeknek szóljon,
- alakítsa a helyes önértékelést, segítse a reális önismeretet,
- nyitott legyen, amely nem ítéletet alkot, hanem tükröt tart,
- a gyerek lehessen aktív részese a saját fejlődésének,
- a szülő és a pedagógus közösen gondolkodhasson a gyermek fejlődéséről.

A szöveges értékeléssel kapcsolatos elvi követelmények:

- minősítés - központúság helyett fejlesztőközpontúság jellemezze,
- vegye figyelembe az életkori sajátosságokat,
- legyen összhang a NAT, a pedagógiai program, a helyi tantervi rendszer és a kimunkált értékelési koncepció között,
- jellemezze a gyakorlatot a rendszeres és folyamatos értékelés,
- személyre szóló és ösztönző jellegű legyen,
- a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként tudjon megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepet betölteni,
- konkrét, egyénre szabott javaslatokkal jelölje meg a továbblépés útját és módját,
- nyelvi megformáltságában legyen közérthető mind a tanuló, mind a szülő számára,
- a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként tudjon megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepet betölteni.

Az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, illetve az adott kerettantervben, valamint a rá épülő iskolai programban megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

Ezek értelmében iskolánkban az alsóban tanító pedagógusnak folyamatosan kell végeznie osztályában a személyre irányuló értékelést, illetve visszatérően az osztályt érintő, teljes körű értékelést is. Fontos, hogy az értékelés kritériumait ismerjék a tanulók, sőt ezeknek megfelelően ők maguk is végezzenek önértékelést, illetve folyamatosan sajátítsák el társaik értékelésének a tapintatos formáit.

a) A szöveges értékelési rendszer összetevői:

A szöveges értékeléssel kapcsolatos törvényi kötelezettség teljesítése, és saját intézményünk hatékony működése érdekében feladatunk, hogy kidolgozzuk a szöveges értékelés számunkra legmegfelelőbb helyi rendszerét. Intézményünk tagiskoláiban a szöveges értékelés alapját az OM ajánlott mondatbankjai adják.

Szempontrendszer a szöveges értékeléshez (pedagógiai és módszertani szabályok)

- A szöveges értékelés elsősorban a gyerekeknek, és természetesen a szülőknek is szól. Ezért a szöveg megformálása egyes szám 2. személyben íródik.
- Mindig törekszünk arra, hogy az egyértelmű, pontos, nyelvi és stilisztikai szempontból igényesen megfogalmazott, érthető legyen.
- Megállapodtunk abban, hogy melyik időszak, teljesítmény milyen típusú, műfajú mennyiségű értékelést kíván, kialakítottuk az értékelési folyamat egyes lépéseit, metódikáját.
- Szöveges értékelésünk nem teljesítményelvű: miközben nem mond le a hagyományos ismeretszerzésben elért eredmények értékeléséről, a társas kapcsolatokat, az önismeret fejlődését és még számos szociális kompetenciát egyenrangúnak tekinti az intellektuális teljesítménnyel.
- Elvárjuk, hogy a gyerek legyen aktív részese fejlődésének, vállaljon felelősséget, szerepet saját tanulásában.
- Az értékelés legyen személyre szabott, differenciált, árnyalt, a diákok valódi figyelmet, odafordulást, segítőkészséget tapasztalhassanak a pedagógus részéről.
- Az értékelés döntően személyre szóló, fejlesztő legyen, vagyis a tanuló aktuális teljesítményét saját korábbi teljesítményéhez kell viszonyítani. Ne mondjunk ítéletet (különösen az egész személyiségre vonatkozót ne), ne vonjunk le sommás következtetéseket, ne adjunk önmagát beteljesítő jóslatokat, tartsuk fenn a tévedés jogát, vagy legalábbis kerüljük a tévedhetetlenség látszatát.
- Mindig vegyük figyelembe a gyerek önmagához mért fejlődését, képességeit, lehetőségeit, hogy reális és méltányos értékelést tudjunk adni!
- Értékelésünk legyen előremutató, az elérendő célhoz konkrétan utat mutató. Formáló-segítő értékelésre van szükség, vagyis megerősíteni, visszaigazolni, amit a tanuló már tud, amit sikeresen old meg, egyúttal útmutatást adni arra nézve: hogyan emelhetné tudását, teljesítményét még magasabb szintre. Minden jelentősebb tanulói megnyilatkozásra reagálni kell. Minél több pozitív visszajelzést kell adni!
- Törekszünk arra, hogy minél teljesebb kép, sokféle érték derüljön ki a gyerekekről.

- A kudarc okozta szégyen, feszültség kerülendő, de magával a kudarccal, szembe kell nézni, a szóveges értékelés kritikát, negatívumot is tartalmazhat. Ugyanakkor észre kell venni a gyerek próbálkozását, a nehézségekből való kilábalás szándékát is.
- Kidolgozzuk önmagunk számára azt a módszert, ahogy munkánk során rögzítjük az egyes diákok eredményeit, jellemzőit, erőnyeit és hiányosságait, vele kapcsolatos tapasztalatainkat.
- A szóveges értékelés írásakor tudatában vagyunk annak, hogy mintát adunk a gyerekeknek az értékelés, kritika, visszajelzés kommunikációjára, alapvetően járulunk hozzá saját önértékelésük, értékrendjük kialakulásához.

Az értékelési funkciók meghatározása (diagnózis, formatív, szummatív értékelés)

A tanulók értékelésének fajtáit tekintve szükség van év eleji diagnosztikus értékelésre, folyamatos formatív értékelésre, valamint szummatív értékelésre.

- Diagnosztikus, korrekciós funkció, amely fontos információkat ad a pedagógusnak a helyzetfelméréshez, a csoport és az egyén tanulási folyamatának tervezéséhez. Az év eleji diagnosztikus értékelés azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés.
- Formatív, fejlesztő, szabályozó funkció, amely a tanulás folyamatához, annak korrekciójához ad segítséget pedagógusnak, szülőnek, diáknak. A formatív értékelés célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében.
- Szummatív funkció, megerősítés, visszacsatolás, szelekció, amely egy-egy tanítási-tanulási periódus végén regisztrálja az eredményeket, a pedagógusnak, szülőnek, tanulóknak ad információkat. pl. a témazáró dolgozatok, év végi felmérések.

A szóveges értékelés mindhárom funkciót képes árnyaltan és differenciáltan ellátni.

Lehetővé válik és alapvető elvként a gyakorlatban érvényesíthető a gyerek érdeklődésének, adottságainak, tulajdonságainak, életkori sajátosságainak, saját fejlődési ütemének, otthoni körülményeinek, pillanatnyi állapotának stb. figyelembe vétele. A hangsúly az érés, fejlődés, tanulás folyamatjellegének elfogadásán van. A gyermek önmagához képest mért fejlődését állítja a középpontba. Természetesen a követelményekhez viszonyított előmenetele is értékelésre kerül. Az értékelés pillanatnyi állapotot rögzít, (s ez még a minősítéskor is igaz), nyitottságot mutat a gyermek problémái iránt, és a fejlődés lehetőségei iránti bizalmat fejezi ki.

Az értékelés módjai (szóbeliség, írásbeliség aránya)

- A pedagógiai értékelés lényege a viszonyítás, - viszonyítás a követelményekhez, teljesítményeihez, a társakhoz.
- Az értékelés információkat ad a célok megvalósulásának mértékéről és szintjéről.
- Az értékelést olyan folyamatnak is tekinthetjük, amelyben összefüggéseket keresünk a célok és az adott aktuális állapot között.
- Fontos, hogy a tanító változatosan, árnyaltan értékelje a tanulók munkáját.

- Az értékelés számos módon kifejezhető. A tanítói értékelés formáját tekintve lehet metakommunikatív, illetve szóbeli vagy írásbeli visszajelzés (ez utóbbiak egy szótól a szövegig terjednek, alkalmazhatunk pontozást, %--os értékelést).
- Az ellenőrzés különféle formái harmonikusan jelenjenek meg a nevelési folyamatban, pl. szóbeli feladatmegoldás, írásbeli feladatmegoldás, cselekvés, vizuális megjelenítés, szóbeli felmérés, írásbeli felmérés, szóbeli felelet, írásbeli felelet, szóbeli beszámoló, szóbeli házi feladat, írásbeli házi feladat, dolgozat, feladatlap, stb. A feladatlapok tartalmazzanak feleletválasztó, feleletalkotó és képességjellegű tudást mérő feladatokat egyaránt.

Az értékelés, a szülői és tanulói tájékoztatás formái, időszakai

Év közben:

Iskolánkban az első évfolyam első félévében szövegesen, majd osztályzatokkal értékelik a pedagógusok a tanulók munkáját. A tagiskolákban egyéb szimbólumokat is használhatnak a pedagógusok.

A 2-3-4. osztályban év közben jeggyel történik a tanulmányi munka értékelése.

A tagiskolák maguk határozhatják meg az évközbéli szöveges értékelések idejét, módját és tartalmát.

A 2-3-4. évfolyamokon a tagiskolák határozzák meg, hogy a jeggyel történő értékelés mellett év közben milyen szöveges értékelési módot alkalmaznak.

Félév, év vége:

Félévkor az 1. és 2. osztályokban egységes mondatbankot alkalmazva szöveges értékeléssel történik a minősítés. Év végén az 1. osztályban szöveges értékelést alkalmaznak, míg a 2-3-4. osztályokban 1-5-ig terjedő jegyekkel történik a tanulmányi munka minősítése.

A tagiskolák pedagógusai szükség esetén a szöveges értékelést jegyre váltják át.

Ezen kívül minden évfolyamon alkalmazzuk az értékelés illetve tájékoztatás egyéb formáit.

Ezek a következők:

- Szóbeli, írásbeli számonkérések, melyet jeggyel, helyben meghatározott szimbólummal, %-kal értékel a pedagógus.
- Év közben tantárgyanként gyorsan, a tanuló által is ellenőrizhető feladatok, ami alkalmas egy-egy ismeret elsajátítását mérni. A tanuló önmagát méri, saját teljesítményét értékeli (jegy, % -os vagy pontozós megoldás). A mérésnek negatív vonzata nincs.
- Szummatív értékelés egy-egy lezárt témakör, tanítási egység végén. (jeggyel, %-kal, vagy más, helyben szokásos szimbólummal). Ez hosszabb időszakot átfogó értékelés.
- Írásbeli munkák, füzet értékelése (rövid üzenetek).
- Mindennap szóbeli értékelés a tanítás folyamatában.
- Szülői értekezletek, fogadóórák (rendszeres tájékoztatás az elért eredményekről, javítandó feladatokról, tanácsot adunk a gyakorlásra vonatkozóan). Igyekszünk minden gyermek értékeit kiemelni, és erősíteni a szülőt abban is, amiben gyermeke sikereket tud elérni.
- Egyéni beszélgetések, családlátogatások.
- Egy - egy lezárt időszak végén a gyerekek munkáit hazaküldjük (ezeket egyéni dossziékban gyűjtjük, a szülők aláírásukkal igazolják, hogy látták), ez visszakérül az iskolába.

Kik végzik az értékelést

Az értékelést a gyermeket tanító pedagógusok végzik, a félévi és év végi szöveges értékelést az osztályfőnök adja ki a tanulóknak. Magatartás és szorgalomnál az összes pedagógus értékkel, aki a tanulót tanítja

A szöveges értékelés dokumentumai

A törvény 72.§ (2) bekezdésének ismerete fontos a szöveges értékelés szempontjából is. Az iskolában csak olyan bizonyítványnyomtatvány alkalmazható, amelyet az Oktatási Minisztérium jóváhagyott. Azonban az iskolai nyomtatványok (az év végi bizonyítvány kivételével) az OM által szabályozott rendszer alkalmazásával (személyiségi, adatvédelmi, biztonsági követelmények megtartásával) elektronikus úton is elkészíthetők és tárolhatók. A bizonyítvány kiállításának alapjául szolgáló nyomtatványt nyomtatott formában is elő kell állítani, és meg kell őrizni (részletesen: közoktatásról szóló törvény 70.§ - 73.§).

A nevelési-oktatási intézmények ügyintézésének és iratkezelésének általános szabályait, és a tanügyi nyilvántartások kezelését a többször módosított 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet előírásai tartalmazzák. A tanügyi nyilvántartások közül az osztálynapló, a törzslap és a bizonyítvány vezetésében jelent változásokat a szöveges értékelési gyakorlat.

Az első - második évfolyamon félévkor, az első évfolyamon, év végén szöveges minősítéssel kell kifejezni, hogy a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. A minősítésnek a tanuló teljesítményére, szorgalmára, magatartására vonatkozó megállapításokat kell tartalmaznia.

Intézményünkben a szöveges értékelés közös kereteit a melléklet tartalmazza.

Az első-harmadik évfolyamokról kiállított bizonyítványok "Záradék" rovatába kell bejegyezni a tanuló továbbhaladását segítő nevelőtestületi döntéseket, szülői kéréseket, és a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos egyéb megjegyzéseket.

Az első évfolyamokon a tanuló szöveges minősítése az oktatási miniszter által engedélyezett bizonyítvány pótlapon (pótlapokon) történik. A kitöltött pótlap a bizonyítvány része. A pótlapot a bizonyítvány borítólapjának tárolójában kell elhelyezni. A pótlap kiállítását a kiállító köteles a bizonyítvány pótlap-jegyzékében (a megadott rovatok kitöltésével) igazolni.

4.11.2 A szöveges értékelés átváltása osztályzatra

A tanulók félévi és év végi szöveges értékelésének átváltása a tantárgyat tanító pedagógus feladata. Az átváltás a következőképpen történik

szöveges értékelés	osztályzat
kiváló	5 (jeles)
jó	4 (jó)
megfelelő	3 (közepes)
felzárkóztatásra szorul	2 (elégséges)

4.11.3 Kompetencia alapú oktatás: a nevelő-oktató munka ellenőrzési, mérési, értékelési rendszere

A programcsomagok bevezetésével társul a nyomon követés, a visszajelzés és az ellenőrzés rendszere. Ennek megfelelően a diagnosztikus és a formatív értékelésre helyezzük a hangsúlyt:

- **Formatív értékelés (fejlesztő, formáló)**

Funkciója: visszacsatolás a tanulóhoz és a tanárhoz; a hibák azonosítása a tananyagon belül a megoldási módok kialakítása céljából.

Az értékelés időpontja: az oktatás során

Az értékelés tárgya: kognitív területek

- **Diagnosztikus értékelés**

Funkciója: Az előzetes készségek és tudás felmérése, a tanulók jellemzői alapján a tanítási mód kiválasztása, tanulási problémák esetén az okok meghatározása.

Az értékelés időpontja: a szakasz elején/végén tanulási problémák esetén a probléma felmerülésekor.

Az értékelés tárgya: kognitív, affektív és pszichomotoros területek, fizikális pszichológiai és környezeti tényezők.

Egyiknek sem célja a minősítés-szelektálás, mind inkább a **formálás – motiválás – fejlesztés**. Iskolánk belső ellenőrzési, értékelés rendszeréhez igazodva a tanulók tanulmányi munkájának értékelésében helyet kap a szummatív értékelés is.

- **Szummatív értékelés**

Funkciója: a tanulók minősítése

Az értékelés időpontja: a szakasz végén

Az értékelés tárgya: általában kognitív, a műveltségterülettől függően.

A belső értékelési rendszerre javaslatot adnak a modulleírások, ezek adaptálása folyamatos a tanév során.

Mérések, mérési rendszer

- Az iskola kezdő gyerekek alapkészségeinek, képességeinek megismerése, felmérése, legkésőbb első osztály első félévének végéig (DIFER fejlődésvizsgáló rendszer alkalmazása).

Funkciója: A felmérés eredményeire épülő egyéni fejlesztési tervek elkészítése. A fejlődés folyamatát vizsgáló értékelő-rendszer alkalmazása

Célja: A különbségek felmérése.

- A programcsomagokat bevezető osztályokban a tanév elején és végén diagnosztikus mérés alkalmazása.

Funkciója: bemenetkor a tervezés, az adaptáció segítése, a tanév végén pedig az innováció segítése. A felméréshez motivációs kérdőívet és képességmérő eszközöket alkalmazunk.

Célja a tanulási motiváció, a tanulási képességszint meghatározása.

Ezen túlmenően tanulóink képességfejlődésének nyomon követését szolgálja az SZTE Értékelési és Vizsgaközpontja által szervezett mérésben való részvételünk.

A modulokon belül, kompetenciaterületnek megfelelően, az életkorhoz illeszkedően kiemelten az alábbiakat **értékeljük**:

- fogalomhasználatot,
- lényegkiemelést,
- frontális kérdésekre adandó rövid, szakmailag pontos válaszokat,
- szempontok alapján történő beszámolót,
- egy-egy téma összefüggő, szabatos kifejtését,
- ábra, kép elemzését, leírását,
- grafikonok, diagramok elemzését, értékelését,
- információk értelmezését és felhasználását,
- kiselőadás tartását (könyv- és lexikonhasználat)
- szóbeli magyarázat fűzését videofilm képanyagához,
- vázlat, feleletterv készítését,
- logikai okfejtést és érvelést, stb.

Az **ellenőrzés** lehetséges módozatai

- Tesztlap (nyílt végű kérdések, egyszerű feleletválasztás, hibakutatás, többszörös választás, asszociációs típusú feladatok, mennyiségi összehasonlítás, relációanalízis, igaz-hamis állítások, rajzos feladatok, számítási-logikai feladatok, vegyes feladatok, esszé)
- Szóbeli felelet
- Írásbeli felelet
- Témazáró dolgozat (résztéma vagy témakör végén)
- Csoportmunka
- Egyszerű kísérlet
- Gyakorlat
- Otthoni munka (megfigyelés, gyűjtőmunka, házi feladatok)
- Verseny, vetélkedő szervezése, ill. azokon való részvétel.

4.11.4 A digitális középiskola mérési, értékelési rendszere

Az értékelés folyamatos visszajelzést ad a tanulók számára az előrehaladás mértékéről. Az értékelések dokumentálása, az eredmények tárolása év közben digitálisan történik, amit év végén kinyomtatnak. A dokumentálás az előírt nyomtatványokon történik.

Az értékelés formái:

- **Önértékelés:** az e-tanuló az egyéb rendszerekből (on-line értékelés, határidők betartása, tutori értékelés, vizsgák stb.) kapott visszajelzések alapján értékeli saját munkáját és fejlődését.
- **Automatikus on-line értékelés:** a digitális tananyagba épített kötelező és gyakorló feladatok egy részét a rendszer automatikus értékeli, ami azonnali visszajelzést tesz lehetővé.
- **Tutori értékelés:** az önálló digitális tanulói tevékenység értékelése; a beküldendő kötelező vagy gyakorló feladatok, tesztek javítása és szöveges értékelése a tutor feladata. Szintén a tutor állítja össze, javítja és értékeli az írásbeli vagy szóbeli tantárgyi témazáró feladatokat.
- **Vizsga:** az e-tanuló bizottság előtt tesz félévi és év végi tantárgyi vizsgákat. Sikeres tantárgyi vizsga esetén folytathatja az adott tantárgy következő modulját, illetve magasabb évfolyamba léphet. A tantárgyi vizsga végleges eredményét a vizsgabizottság határozza meg az évközi kötelező feladatok és témazáró számonkérések figyelembe vételével.

4.11.5 Az 5-13. évfolyamos tanulók értékelésének, számonkérésének követelményei és formái. A tanulók írásbeli beszámoltatásának rendje és korlátai

4.11.5.1 A tanulók értékelése

A tanulók szóbeli értékelése:

- A tanuló tanulmányi munkáját, magatartását, szorgalmát az osztályban tanítók fél-évenként értékelik A tanulók egyéni teljesítményét a szülő kérésére szóban, szövegesen értékeljük szülői értekezleten, fogadóórán, egyéni megkereséskor, stb.
- Félévi és év végi osztályozó értekezleten a magatartás és szorgalom megállapításakor.
- A gyerekekkel együtt töltött időben a tanár rendszeresen megerősíti, segíti tanítványait.

A tanulók szöveges értékelése írásban:

- Az igazgató, osztályfőnök és a szaktanár dicséretei és elmarasztalásai.
- Az írásbeli munkához írt vélemény.
- A heti 1 óránál kisebb óraszámú tárgyak (modulok) értékelése félévkor: megfelelt, nem felelt meg
- A képességfejlesztés értékelése félévkor és év végén: részt vett, nem vett részt.
- A képességfejlesztés tantárgy értékelése év közben a helyben kialakított módon történik, amit a tagiskola a pedagógiai program tagiskolai mellékletében rögzít.

A tanulói teljesítmények és eredmények értékelésének fórumai:

- nyílt napok
- iskolai rádió, újság
- versenyek, vetélkedők
- pályázatok, kiállítások
- belső vizsgák
- szaktárgyi mérések,
- kompetenciamérések
- tanévzáró értekezletek, ünnepségek

A tanulók érdemjegyekkel történő értékelése

A tanulókat felső tagozatban év közben érdemjegyekkel értékeljük. A modul tantárgyak esetében, ha integráltuk a modult, a tantárgyban jelenik meg a jeggyel történő évközi értékelés. A szóbeli és írásbeli érdemjegyek száma heti 1 vagy 2 órás tantárgyakból félévenként minimum 4-5 legyen, heti 3 vagy annál nagyobb óraszámú tantárgyak esetében minimum havi 2 érdemjegy alapján osztályozható a tanuló.

Elvárás az érdemjegyek adásánál:

- Az osztályzatok tükrözzék a tanulók tudását.
- Csak a követelményrendszerben és a tantervben előírtakat értékeljük.
- Fontos az érdemjegyek súlyozása – szóbeli, dolgozat, témazáró, belső vizsga, stb.
- Értékelésünkről a szülőket az ellenőrzőben, félévi értesítőben, év végi bizonyítványban, ill. értékelőlapokon tájékoztatjuk.

Az érdemjegy szerzésének módjai:

- Szóbeli felelet (tények, leírások, fogalmak, szabályok, törvények, vitakészség, kísérletek)
- Írásbeli munka (témaközi vagy témazáró dolgozat)
- Önálló kiselőadás
- Óraközi munka
- Gyakorlati órai munkavégzés
- Részvétel versenyeken

Törekedni kell minden tantárgynál a szóbeli számonkérés növelésére, hogy a tanulók megfelelő, aktív szakszókincse kialakuljon.

A tanulók írásbeli beszámoltatásának formái:

- írásbeli felelés
- röpdolgozat
- témazáró felmérés
- félévi felmérés
- év végi felmérés

Alapkészség-felmérő, minimum követelményeket mérő dolgozat esetén az elért pontszámok osztályzattá alakításánál a következő arányok figyelembe vétele ajánlott:

<u>Teljesítmény</u>	<u>Érdemjegy</u>
0-50%	elégtelen (1)
51-60%	elégséges (2)
61-79%	közepes (3)
80-90%	jó (4)
91-100%	jeles (5)

Az írásbeli felelés (röpdolgozat) érdemjegye azonos a szóbeli feleletével.

A témazáró felmérés időpontját, témáját meg kell előre határozni a tanárnak!

A témazáró felmérések a témakörök végén, összefoglalás és szükséges mennyiségű gyakorlás után készülnek. Ezek érdemjegyei hangsúlyozottabban kapnak szerepet a félévi és az év végi osztályzat kialakításánál. Egy tanítási napon 2-nél több témazáró felmérés (dolgozat) nem írható! A felméréseket legkésőbb 2 héten belül ki kell javítani, és az eredményt a tanulókkal közölni.

A félévi és év végi felméréseket legkésőbb a félévi vagy év végi jegy lezárása előtt 2-3 héttel meg kell íratni, és az utána fennmaradó időben lehetőséget kell adni a tanulóknak a javításra. A témazáró dolgozatokat lehetőség szerint a munkaközösség tagjai közösen állítják össze.

Általánosan az írásbeli munkák (témazáró-, félévi- és év végi felmérések) értékelésekor az elért pontszámok osztályzattá alakításánál a következő arányok figyelembe vétele ajánlott:

<u>Teljesítmény</u>	<u>Érdemjegy</u>
0-33%	elégtelen (1)
34-50%	elégséges (2)
51-75%	közepes (3)
76-90%	jó (4)

91-100%

jeles (5)

A félévi tantárgyi érdemjegyet az ellenőrzőbe számmal kell beírni, tantárgyi dicséret esetén az 5-ös szám mellé „d” betűt kell írni.

A magatartás és szorgalom osztályzat szövegesen kerül beírásra.

Az év végi osztályzatokat a bizonyítványba, anyakönyvbe és a törzslapra szöveggel kell beírni.

A nem szakrendszerű képzésben részt vevők értékelése

A nem szakrendszerű képzésben nyújtott tanulói teljesítmény és a képességfejlesztés elért szintjének értékelése év közben szövegesen, **osztályzattal vagy %-olással történik a tagintézményben meghatározottak szerint.**

Az ellenőrzést és értékelést személyre szólóan végezzük, kiemelve a tanuló önmagához viszonyított fejlődését. Az értékelés a pedagógiai programban/ helyi tantervben megfogalmazottak szerint történik.

Az értékelés formái:

- diagnosztizáló
- formatív
- szummatív

Az értékelés alapja:

- a tanuló önmagához mért fejlődése a meghatározott fejlesztési területeken
- az önálló ismeretszerzés képességének szintje
- a társakkal való együttműködés minősége

Az értékelés módjai:

- tanulói/tanári
- folyamatos/időszakos
- szóbeli/írásbeli

4.11.5.2 Az 5-8. évfolyamon a félévi értesítőben és az év végi bizonyítványban a következő tantárgyakból elért eredmények kerülnek minősítésre osztályzattal

5. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom (kompetencia alapú oktatás szerint tanuló osztályok esetében), magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, idegen nyelv, természetismeret, ének-zene, informatika, rajz és vizuális kultúra, technika és életvitel, testnevelés és sport, **nemzetiségi nyelvoktató iskolákban: német nyelv és irodalom**
6. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom (kompetencia alapú oktatás szerint tanuló osztályok esetében), magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, idegen nyelv, természetismeret, földrajz, informatika, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, technika és életvitel, testnevelés és sport, **nemzetiségi nyelvoktató iskolákban: német nyelv és irodalom**

7. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom (kompetencia alapú oktatás szerint tanuló osztályok esetében), magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, idegen nyelv, informatika, fizika, biológia és egészségtan, földrajz, kémia, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, technika és életvitel, testnevelés és sport, **nemzetiségi nyelvoktató iskolákban: német nyelv és irodalom**
8. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom (kompetencia alapú oktatás szerint tanuló osztályok esetében), magyar nyelv, irodalom, matematika, történelem és állampolgári ismeretek, idegen nyelv, informatika, fizika, biológia és egészségtan, földrajz, kémia, mozgókép-kultúra és médiaismeret, ének-zene, rajz és vizuális kultúra, technika és életvitel, testnevelés és sport, **nemzetiségi nyelvoktató iskolákban: német nyelv és irodalom**

Az érdemjegyek és az osztályzatok a következők:

A tanuló tudásának értékelésénél és minősítésénél

- jeles (5)
- jó (4)
- közepes (3)
- elégséges (2)
- elégtelen (1)

Jeles (5): ha a tantervi követelményeknek kifogástalanul eleget tesz. Ismeri, érti, tudja a tananyagot, mindent alkalmazni is képes. Pontosan, szabatosan fogalmaz. Lényegre mutatóan definiál, saját szavaival is vissza tudja adni a szabályt. Tud szabadon, önállóan beszélni. Bátoran mer visszakérdezni.

Jó (4): ha a tantervi követelményeknek megbízhatóan, csak kevés és jelentéktelen hibával tesz eleget. Hasonló az ötöshöz, de apró bizonytalanságai vannak. Kisebb előadási hibákat vét, definíciókat bemagol.

Közepes (3): ha a tantervi követelményeknek pontatlanul, néhány hibával eleget tesz, nevelői segítségre (javításra, kiegészítésre) többször rászorul. Ismeretei felszínesek. Kevésbé tud önállóan dolgozni, beszélni. Segítséggel képes megoldani szóbeli feladatát. Rövid mondatokat mond. (Párbeszéd alakul ki a tanár és a tanuló között.)

Elégséges (2): ha a tantervi követelményeknek súlyos hiányosságokkal tesz csak eleget, de a továbbhaladáshoz szükséges minimális ismeretekkel, jártassággal rendelkezik. Egyszavas válaszokat ad. Fogalmakat nem ért. Gyakorlatban képtelen önálló feladatvégzésre. (Akar, de nem megy)

Elégtelen (1): ha a tantervi követelményeknek a nevelői útbaigazítással sem tud eleget tenni. A minimumot sem tudja.

„Az egyes tanulók év végi osztályzatát a nevelőtestület osztályozó értekezleten áttekinti, és a pedagógus, illetve az osztályfőnök által megállapított osztályzatok alapján dönt a tanuló magasabb évfolyamba lépéséről. Abban az esetben, ha az év végi osztályzat a tanuló hátrányára lényegesen eltér a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról, és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ennek indo-

kával nem ért egyet, az osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján a tanuló javára módosítja.” (Kt. 70.§ 4.)

A Kt.70.§. (1)-(2) bekezdésektől eltérő értékelési formát Intézményünk nem alkalmaz.

4.11.5.3 Vizsgák, mérések

Intézményünk szorgalmazza, hogy minél több tagintézménye tervezzen és bonyolítson le vizsgákat és méréseket, amelyek lehetőséget teremtenek arra, hogy mérjük az egyes tagintézmények teljesítményét, a tanulók tudását, képességét, kompetenciáit. Négy éven belül ki kell dolgozni az egységes iskola általános mérési (vizsga) rendszerét. Ezzel kívánjuk elősegíteni azt, hogy intézményünk tanulói mind jobban megfeleljenek az európai elvárásoknak, az országos kompetenciaméréseknek, valamint a tagintézményekben tanulók eredményei összehasonlíthatóak legyenek.

Az országos méréseken elért eredmények értékelése az IMIP-ben meghatározott szabályozás szerint történik. Szükség esetén a tagiskola intézkedési tervet készít annak érdekében, hogy az eredményeket a következő években javítani tudja.

A tagintézmények egyedi sajátosságaik alapján a következő eljárást követhetik:

- A negyedik évfolyam végén a munkaközösségek vagy a tervezett tesztbank feladatai alapján készült mérőlapokon az alapkészségek mérése magyar nyelv és irodalom valamint matematika tantárgyból.
- a hatodik évfolyam félévi értékelése előtt intézményi kompetenciamérés, amelynek eredménye a hatosztályos gimnáziumba való továbbhaladást is elősegíti.
- A 8. osztályosok vizsgájának célja:
 - a tanuló vizsgahelyzetben adjon számot a tudásáról (írásban, szóban),
 - a meglévő ismeretek rendszerezett áttekintése, alkalmazása,
 - a tanulók előkészítése a középfokú tanulmányokra.

Tantárgyak: a középiskolák által meghatározottak alapján.

A vizsgán teljesített eredményért kapott érdemjegy témazáró osztályzat értékeként kerül beszámításra az év végi osztályzat kialakításakor. (Kivétel a rajz, ami 50 %-ban)

- A tizedik évfolyamon szintfelmérés céljából alapvizsgát szervezhetnek.
- Osztályozó és javító vizsgákról a közoktatási törvény rendelkezik. A vizsgák megtervezése és lebonyolítása a munkaközösségek és a szaktanárok feladata.
- Az érdemjegyeket az osztálynaplóban és csoportnaplóban folyamatosan kell bejegyezni.
- A témazáró dolgozatokra adott érdemjegyet megkülönböztető jelzéssel kell ellátni.
- A gyakorlati érdemjegyet az osztálynaplóba a hó végén kell bejegyezni.
- Az érdemjegyet minden esetben be kell íratni az ellenőrző könyvbe a szülő tájékoztatása céljából.

Az érdemjegyekről és az értékelésekről a tanulót és a szülőt az ellenőrzőn keresztül értesítjük, valamint a fogadó órákon és a szülői értekezleten tájékoztatjuk. Az osztályfőnökök gondoskodnak arról, hogy a jegyek havonta beírásra kerüljenek az ellenőrzőkbe.

A félévi és év végi osztályzatot az érdemjegyek alapján határozzuk meg. Ezekről az osztályzatokról az ellenőrzőn, illetve a bizonyítványon keresztül értesítjük a tanulót és a szülőt.

Nevelőtestületünk félévi, illetve év végi osztályozó értekezleten áttekinti a tanulók osztályzatait. Dönt a magasabb évfolyamba lépésről, illetve a szakmai, alapműveltségi és érettségi vizsgára bocsátásáról. Megállapítja - gyakorlati képzés szervezőjének értékelése alapján - iskolán kívüli gyakorlati képzési helyen lévő tanuló gyakorlati osztályzatait.

4.11.5.4 A tanulók magatartásának és szorgalmának minősítése, értékelése

A tanuló magatartásának értékelésénél és minősítésénél

- példás (5)
- jó (4)
- változó (3)
- rossz (2)

A tanuló szorgalmának értékelésekor és minősítésekor

- példás (5)
- jó (4)
- változó (3)
- hanyag (2)

A tanulók magatartásának minősítése

A *magatartás* minősítése igazodjon az életkori sajátosságokhoz. Minősítésének alapja a tagintézményi Házirend betartása, a közösséghez, annak tagjaihoz való viszony (önállóság, felelősségérzet, közösség érdekében végzett tevékenység, hangnem, viselkedés).

Tükrözze továbbá:

- a tanuló pozitív és negatív változásait;
- a tanuló fegyelmezettségét;
- az osztályközösség véleményét;
- az év végén az egész éves munkát.

Példás (5)

- Magatartásával, kulturált viselkedésével példát mutat tanórán és tanórán kívül is
- A házirend minden pontját tudatosan megtartja, társait is annak megtartására ösztönzi.
- Kötelességtudó, feladatait teljesíti.
- Fegyelmezett munkájával pozitív hatást gyakorol a közösség kialakulására.
- Szívesen vállal közösségi munkát.
- A felnőttekkel és társaival szemben tisztelettudó, udvarias.
- Óvja és védi az iskola felszereléseit, környezetét, másokat is erre ösztönöz.
- Nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása.

Jó (4)

- A házirend pontjait betartja.
- A tanórán és tanítási órán kívül is rendesen viselkedik.
- Feladatokat önként ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti.
- A közösségi munkában aktív, de nem kezdeményező.
- A felnőttekkel és társaival kapcsolatos hangneme megfelelő.
- Óvja és védi az iskola felszereléseit, környezetét.
- Nincs intője vagy megrovása.

Változó (3)

- Az iskolai házirendet nem mindig tartja be, az ellen alkalmanként vét.

- A tanórán vagy a tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik, zavarja a tanítási órákat.
- Előfordul, hogy felnőttekkel szemben és társaival udvariatlan, durva.
- A közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik.
- Igazolatlanul mulasztott.
- Osztályfőnöki, szaktanári intést kapott.

Rossz (2)

- Fegyelmezetlen magatartásával bomlasztja a közösséget, rendetlen.
- A házirend előírásait sorozatosan megsérti.
- Feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti.
- Felnőttekkel és társaival szemben rendszeresen udvariatlan, durva.
- Az iskolai nevelést, oktatást akadályozza.
- Több alkalommal igazolatlanul mulaszt.
- Több szaktanári figyelmeztetést, osztályfőnöki intést vagy ennél magasabb fokú büntetést kapott.

1. A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte, vagy megsértése szükséges.
2. A tanuló magatartását az osztályfőnök - az osztályban tanító tanárokkal való megbeszélés alapján - minden hónap végén érdemjeggyel értékeli.
3. A magatartás félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról. A félévi és év végi osztályzatot az értesítőbe, illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.

A tanulók szorgalmának minősítése

A *szorgalom* osztályozásának alapja a tanuláshoz, a szakmához, a munkához való viszony, gyakorlaton tanúsított munkaerkölcs, (kötelességteljesítés, cselekvőképesség, rendszeretet, munkafegyelem, törekvés, pontosság). Az osztályozásnál nemcsak a jegyeket, hanem a képességeket is mérlegeljük.

Példás (5)

- Tanórákra való felkészülését a rendszeresség, kötelességtudat és pontosság jellemzi.
- Önművelése rendszeres és többirányú.
- Érdeklődése az iskolán kívüli tananyagra is kiterjed, ismereteit tanítási órákon is felhasználja.
- Tanórákon aktív, házi feladatát minden órára elkészíti.
- A tanórákon kívüli foglalkozásokon, tanulmányi versenyeken önként részt vesz.
- Taneszközei tiszták, rendesek, ezeket tanítási órákra mindig el is hozza.

Jó (4)

- A tanórákra való felkészülésében rendszeres.
- Képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt.

- A tananyag iránt érdeklődik, önművelése érdeklődésének megfelelő.
- Tanórákon többnyire aktív.
- Többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozásokon vagy versenyeken való részvételt önként nem, vagy csak ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatásokat teljesíti.
- Taneszközei tiszták, rendezettek, ezeket tanítási órákra rendszerint el is hozza.

Változó (3)

- Tanulmányi eredménye elmarad képességeitől.
- Tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti.
- Önállóan, a tanultakat irányítás mellett is pontatlanul alkalmazza.
- Szétszórtság jellemzi, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.
- Érdemjegyeit, osztályzatait több tantárgyból lerontja.
- Felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik.

Hanyag (2)

- Képességénél jóval gyengébb teljesítményt mutat tanulmányi munkájában.
- Figyelmetlenül dolgozik, megbízhatatlan.
- Feladatait többnyire nem végzi el, a tanultakat nem tudja alkalmazni.
- Nem hajlandó munkavégzésre, nem törődik kötelességeivel.
- A tanuláshoz nyújtott tanulói vagy tanári segítséget nem fogadja el, annak ellenszégül.
- Csoport és önálló munkában ösztönzésre sem vesz részt.
- Felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek, órákra gyakran el sem hozza azokat.
- Félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

1. A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte, vagy megsértése szükséges.
2. A tanuló szorgalmát az osztályfőnök - az osztályban tanító tanárokkal való megbeszélés alapján - minden hónap végén érdemjeggyel értékeli.
3. A szorgalom félévi és év végi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról. A félévi és év végi osztályzatot az értesítőbe, illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.

4.11.6 A digitális középiskolában tanulók értékelésének, számonkérésének követelményei és formái

A képzésben résztvevők felkészültségének értékelése az oktatás-nevelés minden tevékenysége során folyamatosan, az oktatási portál segítségével, különböző feladatok megoldásának nyomon követésével, a képzésben résztvevők által is ellenőrizhető módon történik, nagy hangsúlyt fektetve az önellenőrzés, önkorrekció lehetőségére. Ennek célja, hogy az állandó vissza-

jelzések segítsék a képzésben résztvevőket az előrehaladásuk tervezéséhez szükséges tudásszintük reális meghatározásában, a képzés-programok kiválasztása során.

Az értékelés célja kettős:

- folyamatos visszajelzés ad a tanulási folyamat hatékonyságáról;
- alapot ad a magasabb osztályba lépéshez vagy az érettségi megszerzéséhez.

Az előrehaladás vizsgálatához használt alapvető feladattípusok:

1. *Feleletválasztásos*
2. *Csoportosítás*
3. *Szöveg kiegészítés*
4. *Igaz-hamis*
5. *Kérdés-válasz*
6. *Szabad válasz*
7. *Beadandó feladat*
8. *Programozott interakciók*
9. *Kérdőív*
10. *Sorrendbeállítás*
11. *Aláhúzás*
12. *Szövegrendezés*
13. *Szövegmódosítás*
14. *Projekt feladat végrehajtása másokkal való együttműködésben*

A képzésben résztvevők az egyes témakörök végén – az oktatási portálon elérhető kötelező feladatok megoldásával – a Szolgáltatási Pontokon, a kötelező feladatok megoldását felügyelő, felkészített segítők által ellenőrzött módon; félévkor és év végén osztályozó vizsgákon, vizsgabizottság előtt adnak számot tudásukról.

A félévi és év végi vizsgák célja az elsajátított ismeretekről történő beszámolás mellett az érettségihez, az élethosszig tartó tanuláshoz nélkülözhetetlen vizsgarutin megszerzése. A vizsgák anyaga az adott félévre kiválasztott egyes témakörök tematikáján alapul (elsajátított tananyag, készségek, képességek alkalmazása stb.). A vizsgákon való részvétel azoknak a műveltségterületeken kötelezően elsajátítandó tananyagoknak a számonkéréséről szól, amely műveltségterületeken a vizsgát megelőző félévben a szükséges témakörök elsajátítása megtörtént.

A félévkor és év végén megrendezésre kerülő vizsgák a vizsgát megelőző félév során megszerzett ismeretekről történő beszámolás lehetőségét biztosítják. Az egyes vizsgaidőszakok teremtenek lehetőséget a korábban halasztott vizsgák pótlására is. A vizsgabizottság döntése alapján, a vizsgákon lehetőség van a témakörök záró feladatok megoldásakor mutatott teljesítmény beszámítására.

A vizsgák műveltségterületenként, tantárgyanként szerveződnek és bonyolódnak. A vizsgát követően a résztvevő közvetlenül részletes szóbeli szöveges értékelésben részesül teljesítményéről, tudásáról.

A szóbeli értékelés szempontja kettős:

- hol tart önmagához képest: a korábbi teljesítményeihez képest, miben és mennyiben változott, milyen irányban kell továbbhaladnia,
- hol tart az érettségi követelményekhez képest.

A vizsgabizottság 1-5-ig érdemjeggyel értékeli a vizsgázó teljesítményét. Ez kerül be a diák bizonyítványába.

Az értékelés a következő tantárgyakból történik:

magyar nyelv és irodalom; idegen nyelv; matematika; történelem; ember és társadalomismeret, etika; fizika; kémia; biológia, egészségügy; földünk – környezetünk; művészetek; informatika; életvitel – életmód.

Előrehozott érettségi

Az egyéni haladási ütem megvalósulását, a hozott hátrányok leküzdését nagymértékben segíti az előrehozott érettségi lehetősége. Ez lehetővé teszi, hogy a diákok az öt érettségi tárgyból különböző időben érettségizhessenek. Így képességeiknek, lehetőségeiknek megfelelően bizonyos tárgyakból gyorsabban, illetve lassabban haladva, a kötelező záróvizsgákat megszerelve teyék le az érettségi vizsgákat.

4.12 EGYSÉGES ELVEK A TANULÓK DICSÉRETÉNÉL, JUTALMAZÁSÁNÁL ÉS FEGYELMEZŐ, FEGYELMI BÜNTETÉSÉNÉL

A tanulót példamutató szorgalmáért, ill. magatartásáért a nevelőtestület dicséretben részesítheti a tanév végén. A bizonyítványba a következő záradék kerüljön: „Példamutató magatartásáért vagy/és szorgalmáért nevelőtestületi dicséretben részesül”.

A tanulók dicséretének, jutalmazásának és kitüntetésének az elvei, formái

Alapelve, hogy a tanulók, tanulói közösségek tanulmányi munkájában, magatartásában, szorgalmában, közéleti, közösségi és tanórán kívüli tevékenységében elért kimagasló eredményeit jutalmazzuk.

A dicséret, jutalmazás, valamint büntetés és fegyelmezés fokozatait az intézményi SZMSZ tartalmazza.

A tagintézmények az eddigi hagyományok szerint adhatnak jutalmakat, kitüntető címeket.

A tanulók számára adott fegyelmező és fegyelmi intézkedések fokozatait szintén az intézményi SZMSZ tartalmazza.

4.13 AZ OTTHONI (NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI) FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT HÁZI FELADATOK MEGHATÁROZÁSA

Általános Iskola

Iskolánkban a házi feladatok meghatározásával kapcsolatosan az alábbi szabályok érvényesülnek:

A házi feladatok legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó gyakorlás, valamint a tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása.

Az első-második évfolyamon a tanulók hétféjére (szombatra, vasárnapra), valamint a tanítási szünetek idejére nem kapnak szóbeli házi feladatot, csak írásbeli gyakorlást.

A 3-8. évfolyamon a tanulók hétféjére (szombatra, vasárnapra), valamint a tanítási szünetek idejére - a szokásos (egyik órától a másikra esedékes) feladatokon túl - nem kapnak írásbeli házi feladatot.

Nyári szünetben a következő évfolyamra előírt kötelező olvasmány elolvastatható.

Középiskola

A házi feladatok egyrészt az órán tanultak megszilárdítását, begyakorlását szolgálhatják, másrészt egy új tananyag előkészítését is segíthetik a tanuló önálló információ gyűjtése, tájékozódása, felkészülése révén. Mindenképpen ajánlott, hogy a tanulók rendszeresen kapjanak házi feladatokat, s annak elvégzését számon is kérjük tőlük. Alapvetően azonban a szaktanárok felelőssége az otthoni felkészülés szóbeli és írásbeli mennyiségének a meghatározása, annak ellenőrzése, értékelése. Az otthoni felkészülés, a házi feladatok elkészítése az oktatás szempontjából természetesen csak akkor lehet eredményes, ha az a tanulók számára pontosan meghatározott, kellően előkészített, terjedelme és nehézsége a tanulók képességeihez igazodik, s önálló munkára ösztönöz. Mivel a tanulónak is joga van a szabadnapra, a munkaszüneti napra, a pihenésre, ezért kötelezően csak annyi feladat adható otthoni felkészülésre, amennyi tanítási munkanapokon időben megoldható, reálisan elvégezhető. Fontos, hogy a tanulók tudják, megértsék, hogy az otthoni felkészülésnek, a házi feladatoknak mi az oktatási célja, elvégzésével milyen pozitív eredmények várhatók, s legyenek tisztában a házi feladatok számonkérésének a következményeivel is.

A házi feladatok értékelése során is elsősorban a jutalmazást, a pozitív megerősítést kell alkalmazni. Ha egy tanuló hanyagságból nem készítette el az írásbeli házi feladatát, ajánlott annak a feladatnak az ismételt feladása. Ebben az esetben nem adható tantárgyi elégtelen érdemjegy, mert ez magatartási illetve szorgalmi probléma. Amennyiben a tanuló többször is elmulasztja az írásbeli házi feladat elvégzését, akkor szükségessé válik a szülővel történő egyeztetés, valamint fegyelmező intézkedésekre (figyelmeztetés, intés), súlyosabb esetben fegyelmi büntetésre kerülhet sor.

4.14 A DIGITÁLIS KÖZÉPISKOLA FEJLESZTENDŐ KULCSKOMPETENCIÁI

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szövegértése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül - oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek -, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédkészség, olvasott szöveg értése és íráskészség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint.

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. A kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az

ismeretek. A matematikai kompetencia - eltérő mértékben - felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést ezek alkalmazására.

Természettudományos kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának. E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak (Information Society Technology, a továbbiakban: IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje; továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíteti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben – a munkahelyén is - abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót s a mozgóképet.

4.15 A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI TÉMAKÖREI

A hatályos közoktatási törvény, valamint az érettségi vizsgaszabályzat értelmében a szakközépiskolai tanulóknak az érettségi vizsgán minimum öt tantárgyból legalább középszinten kell vizsgázni. Emellett lehetőségük van a tantárgyakból emelt szinten is érettségizni, aminek elsősorban a továbbtanulás szempontjából van jelentősége. Intézményünkben a kötelező vizsgatárgyak (magyar nyelv és irodalom, matematika, idegen nyelv, történelem) mellett fizikából, informatikából, földünk és környezetünkben és közgazdasági alapismeretektől biztosítjuk a középszintű érettségi lehetőségét.

Az emelt szintű érettségi vizsgára történő emelt szintű felkészítést - tanulói igényeket figyelembe véve, csoportbontásban – a következő tantárgyakból biztosítjuk:

- angol nyelv
- fizika
- magyar nyelv és irodalom
- matematika
- német nyelv
- történelem

A középszintű és emelt szintű érettségi tantárgyi követelményeit a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet tartalmazza, amit iskolánkra vonatkozóan kötelező érvényűnek tekintünk.

4.15.1 Magyar nyelv és irodalom

A) KOMPETENCIÁK

Középszint és emelt szint

1. Szövegértés

1.1. Információk feldolgozása és megítélése Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1. Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (*pl. egy nyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár*).

1.1.2. Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

1.1.3. Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése

Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően.

1.2.1. Szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezőmód, a műfaj, a szerkezet, a

grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása.

1.2.2. Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások megfogalmazása.

1.2.4. Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése.

1.2.5. Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettek megfelelő szabotossággal.

2.1. Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban (*pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyezetei; az emberi kapcsolatok, az erkölcsi kérdések, az érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyezetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom*).

2.2. Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.

2.3. A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4. Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5. Műalkotások (*pl. költészet, széppróza, színház, film, épített környezet, társadalmi világ, képzőművészet, zene*) keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése.

2.6. Hivatalos írásművek (*pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény*) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1. A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.

3.2. A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak, zenei eszközeinek artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban.

4. Fogalomhasználat

4.1. Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.

4.2. Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.

4.3. Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése -bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

4.4. Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

4.5. Fogalmak változó érvényességéből következők megfogalmazása (*pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai*).

B) ISMERETKÖRÖK

4.15.2 Magyar nyelv

TÉMÁK	Követelmények
Ember és nyelv	<p>A nyelv, mint jelrendszer.</p> <p>Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés viszonya.</p> <p>A nyelv, mint az egyén, illetve mint a közösség alkotása.</p> <p>A beszéd, mint cselekvés, a nyelv és a beszéd funkciói.</p> <p>A nyelv diakrón és szinkrón változásainak jellemzése példákkal.</p>
<p>Kommunikáció</p> <p>A jel, a jelrendszer</p> <p>Nyelvi és vizuális kommunikáció</p>	<p>A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal.</p> <p>A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei.</p> <p>A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség.</p> <p>A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.</p> <p>A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben.</p> <p>Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái (pl. <i>gesztusok, mimika, térközsabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend</i>). A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.</p>
<p>A nyelvhasználat, mint kommunikáció</p> <p>Kommunikációs funkciók és közlésmódok</p> <p>Személyközi kommunikáció</p> <p>A tömegkommunikáció</p>	<p>A kommunikációs folyamat tényezői és összefüggésük megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.</p> <p>Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkciói (<i>párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés, köszönés, megszólításformák</i>).</p> <p>A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátosságai A mindennapi – nyilvános és magánéleti – élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.</p> <p>A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra.</p>
<p>A magyar nyelv története</p> <p>A magyar nyelv rokonsága</p> <p>Nyelvtörténeti korszakok</p>	<p>A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai néhány példával.</p> <p>A magyar nyelv történetének fő szakaszai.</p> <p>Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése.</p> <p>A nyelvtörténet forrásai: kéziratos és nyomta-</p>

	<p>tott nyelvemlékek.</p> <p>A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, az Ómagyar Mária-siralom főbb jellemzői.</p> <p>A nyelvújítás mibenléte, történelmi, művelődéstörténeti háttere, hatása – példák alapján.</p>
Az írott nyelvi norma kialakulása. Nyelvművelés	A mai magyar nyelvművelés néhány alapkérdése.
<p>Nyelv és társadalom. Nyelvváltozatok</p> <p>Kisebbségi nyelvhasználat</p> <p>A határon túli magyar nyelvűség</p>	<p>A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma.</p> <p>A főbb nyelvváltozatok: a nyelvi sztenderd, a köznyelv, a regionális köznyelv, a nyelvjárások és a csoportnyelvek (<i>szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng</i>).</p> <p>Az egynyelvű szótárak ismerete.</p> <p>A Magyarországon beszélt kisebbségi nyelvek megnevezése. A kisebbségi nyelvhasználat, nyelvi kultúra társadalmi jelentősége.</p> <p>A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái.</p> <p>A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználat közötti összefüggés.</p>
Tömegkommunikáció és nyelvhasználat	<p>A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai és hatáskeltő eszközei.</p> <p>Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (<i>pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés</i>).</p>
<p>A nyelvi szintek</p> <p>Hangtan</p> <p>Alaktan és szótan</p> <p>Mondattan</p>	<p>Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése.</p> <p>Grammatikai ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle műfajú szövegek létrehozásában.</p> <p>A beszéd, a beszéd folyamat, a beszédhang, a hangképző szervek.</p> <p>A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere; a hangok találkozása (alkalmazkodása) és helyesírásuk.</p> <p>A morféimák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószervek alkotásában.</p> <p>A magyar helyesírás alapelveinek alkalmazása és magyarázata példákkal.</p> <p>A szófajok rendszere és a szóalkotás módjai.</p> <p>Az alapszófajok, a viszonszó és a mondatzó szómondatbéli és szövegbéli szerepének értelmezése.</p> <p>A mondat szerkezete: teljes és hiányos szerkezetű; tagolt, tagolatlan; egyszerű, összetett.</p> <p>A mondat jelentése: elsődleges és másodlagos jelentés.</p>

	<p>A modalitás, a mondatfajták elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel.</p> <p>Az egyszerű mondat részei; felépítése.</p> <p>A szintagma, mint nyelvi egység, az alárendelő és mellérendelő szintagmatikus szerkezet.</p> <p>Az állítmány és az alany. A tárgy és fajtái.</p> <p>A határozók fogalma és kifejezőeszközei, fajtái, a magyar határozói rendszer, a határozók irányhármassága. A jelzők fogalma és fajtái, használatuk.</p>
<p>A mondat szintagmatikus szerkezete</p> <p>A mondat a szövegben</p> <p>Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban</p> <p>Szókincs és frazeológia</p>	<p>A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben.</p> <p>A mondat és a szöveg.</p> <p>A mellérendelő összetett mondatok, mint logikai-tartalmi viszonyok</p> <p>Az alárendelő összetett mondatok, mint a főmondat és a mellékmondatok grammatikai viszonyai.</p> <p>Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban.</p> <p>A többszörösen összetett mondatok (<i>utaló- és kötőszók, a központozás használata és értelmezése szövegértésben, szövegmondásban, szövegalkotásban</i>).</p> <p>A szókincs változásának okai, a szókészlet rétegei.</p> <p>A szóalkotás lehetőségei: a szóképzés jelentésmódosító szerepe; a szóösszetétel jelentősége, fajtái; a mozaikszók, az összetett szavak helyesírása.</p>
<p>A szöveg</p> <p>A szöveg és a kommunikáció</p>	<p>A szöveg egységének tényezői, feltételei, elsődleges és mögöttes jelentés.</p> <p>A szöveg szóban és írásban.</p> <p>A szöveget alakító tényezők: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szöveggörnyezet, a tudáskeret.</p> <p>A tájékoztató, kifejező, érvelő és felhívó szövegfunkciók.</p>
<p>A szöveg szerkezete és jelentése</p> <p>Szövegértelmezés</p>	<p>A szöveg felépítése, egységei – külső körülmények: szövegméret, megjelenés.</p> <p>A szövegösszetartó erő: jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelemek.</p> <p>A kontextuális jelentés (<i>pl. előre- és vissza-utalás, makro- és mikrostruktúra, hiányos mondat, szórend, egyeztetés</i>).</p> <p>A téma értelmezése mindennapi, tudományos és szépirodalmi szövegekben.</p> <p>A mindennapi szövegvilágban való eligazodást lehetővé tevő pragmatikai ismeretek al-</p>

<p>A szöveg szóban és írásban</p> <p>Az intertextualitás</p>	<p>kalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban (pl. <i>szövegfunkciók, szövegtípusok, befogadói tudáskeret, háttérismeretek</i>).</p> <p>A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására.</p> <p>A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása.</p> <p>A cél és a téma összefüggéseinek érvényesítése szóban és írásban.</p> <p>A témaváltás felismerése és jelölése, bekezdések szerkesztése.</p> <p>Az ismeretközvetítő CD-ROM és az internet intertextualitásának főbb jellemzői.</p> <p>Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.</p>
<p>A szövegtípusok</p>	<p>Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzői.</p> <p>A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok (pl. <i>kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás</i>).</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői.</p> <p>A monologikus és a dialogikus szövegtípusok (pl. <i>előadás, vita</i>).</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek elemzése (pl. <i>a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából</i>).</p>
<p>Szöveg a médiában</p>	<p>A publicisztikai és a tájékoztató műfajok, valamint az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet stb.).</p> <p>Az új közlésmódok társadalmi hatása.</p>
<p>A retorika alapjai</p> <p>A nyilvános beszéd</p>	<p>A retorika, mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben.</p> <p>A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai.</p> <p>Az élőbeszéd fajtái.</p> <p>A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólalásig.</p>
<p>Érvelés, megvitatás, vita</p>	<p>Az érvelés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei.</p> <p>A kulturált vitatkozás kritériumai, vita értelmezése.</p> <p>Az írásbeli meggyőzés eljárásai, az érvelés műfajai: a bizonyítás, a cáfolat, néhány érvtípus.</p> <p>Hitelesség, hatás, meggyőzési szándék; a manipuláció felismerése, értékelése.</p>
<p>A szövegszerkesztés eljárásai</p>	<p>A spontán megnyilatkozás és a megtervezett szöveg különbsége.</p>

	<p>A témajelölő cím, mint a globális kohézió eszköze.</p> <p>Az összefoglalás funkciója és típusai (<i>pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés</i>).</p>
<p>Stílus és jelentés</p> <p>Szóhasználat és stílus</p> <p>A szójelentés</p> <p>Állandósult nyelvi formák</p> <p>Nyelvi-stilisztikai változatok</p> <p>Stílus eszközök</p>	<p>Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.</p> <p>A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján.</p> <p>A szóhasználati jelentés alapjai – az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony.</p> <p>Egynyelvű szótárak: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, valamint két-nyelvű szótárak ismerete.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezőmódok stílusértéke (<i>szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, közhelyek, nyelvi panelek, sztereotípiák</i>).</p> <p>A stílus szerepe a jelentésteremtésben (<i>nyelvi eszközök megválogatása, szerkesztés, határosság, többletjelentés, a stílus mint a beszélő attitűdjének kifejeződése stb.</i>)</p> <p>A stílust létrehozó nyelvi és kommunikációs tényezők értelmezése.</p> <p>A képszerűség stílus eszközei és hatása: képek, képrendszerek felismerése, értelmezése.</p> <p>Az eufemizmus, evokáció, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése.</p> <p>A szövegrendezés stílushatásának felismerése, értelmezése: az egyszerűbb alakzatok fajtái és hatásuk.</p>
<p>Stílus és jelentés</p> <p>Szóhasználat és stílus</p> <p>A szójelentés</p> <p>Állandósult nyelvi formák</p>	<p>Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.</p> <p>A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján.</p> <p>A szóhasználati jelentés alapjai – az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony.</p> <p>Egynyelvű szótárak: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, valamint két-nyelvű szótárak ismerete.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezőmódok stílusértéke (<i>szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, közhelyek, nyelvi panelek, sztereotípiák</i>).</p>

<p>Nyelvi-stilisztikai változatok</p> <p>Stílusesszközök</p>	<p>A stílus szerepe a jelentésteremtésben (<i>nyelvi eszközök megválogatása, szerkesztés, hatásosság, többletjelentés, a stílus, mint a beszélő attitűdjének kifejeződése stb.</i>)</p> <p>A stílust létrehozó nyelvi és kommunikációs tényezők értelmezése.</p> <p>A képszerűség stílusesszközei és hatása: képek, képrendszerek felismerése, értelmezése. Az eufemizmus, evokáció, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése.</p> <p>A szövegelrendezés stílus hatásának felismerése, értelmezése: az egyszerűbb alakzatok fajtái és hatásuk.</p>
<p>Stílusréteg, stílusváltozat</p>	<p>Tipikus kommunikációs helyzetekben létrejövő, jellemző beszélt és írott nyelvi közlés-módok: a stílusrétegek.</p> <p>A társalgási stílus ismérvei, minősége.</p> <p>A közélet szinterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stiláris kötöttségei.</p> <p>A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (<i>pl. tipográfia, képi világ</i>).</p> <p>Objektivitás és szubjektivitás, tény és vélemény stílusbeli különbsége a tömegkommunikációban.</p> <p>A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai.</p> <p>Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása.</p> <p>A stílus korszakokról, stílusirányzatokról szerzett ismeretek felhasználásával stílustörténeti összehasonlítások – példák alapján.</p>

MAGYAR IRODALOM

Szerzők, művek

TÉMÁK	Követelmények
<p>Életművek</p>	<p>Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila</p> <p>Az életút, az életmű jelentős tényei. Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői, néhány kortárs megnevezése.</p> <p>A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (<i>pl. té-</i></p>

	<p><i>mák, műfajok, kifejezés mód, jellemző motívumok</i>), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban.</p> <p>Memoriterek szöveghű és kifejező előadása.</p> <p>Művekről szóló olvasatok, vélemények értelmezése.</p>
Portrék	<p>Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János.</p> <p>Az életmű néhány jellemzője keretében 2-3 lírai és/vagy értelemszerűen egy vagy néhány epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.</p> <p>Memoriterek – legalább három szerzőtől teljes szövegek, összefüggő részletek</p>
Látásmódok	<p>Zrinyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos.</p> <p>Választandó legalább három szerző a felsoroltak közül. (A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel.)</p> <p>A világlátás és a kifejezés mód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével.</p>
A kortárs irodalomból	<p>Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból.</p> <p>Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét).</p> <p>Nyomtatott szöveg, digitális közlés.</p>
Világirodalom	<p>Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (pl. műfajok, témák, motívumok, hőstípusok).</p> <p>A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének bemutatása.</p>
Színház- és drámatörténet	<p>Színház és dráma különböző korszakokban.</p> <p>Az alábbi műveknek, a szerzők/korszakok 1-1 művének értelmezése az adott korszak színházi/irodalmi hagyományainak összefüggésé-</p>

	ben: Szophoklész, Shakespeare, Molière, Kátona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája
Az irodalom határterületei	<p>Az irodalom kulturális határterületei – népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet.</p> <p>Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció, a műfajcsere jelenségei (pl. irodalom filmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben).</p> <p>Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a művészi színvonal/minőség összefüggései.</p> <p>A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei (pl. sematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték).</p> <p>Egy-két tipikus műfaj (pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, szonon, vicc, reklámvers) jellemzőinek bemutatása.</p> <p>Mítosz, mese és kultusz. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában. (pl. A Gyűrűk Ura, Bridget Jones naplója).</p> <p>Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat).</p>
Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	<p>Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok.</p> <p>A régió, a tájegység, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományainak bemutatása (pl.: nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekről; folklór, művelődéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok).</p> <p>A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése.</p> <p>Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok (pl. tárgyi emlék, fotó, film, hangdokumentum) alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára nézve.</p>

Értelmezési szintek, megközelítések

Témák, motívumok	<p>Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motívikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.</p> <p>Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése (pl. hegy,</p>
------------------	---

	kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makro-kozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).
Műfajok, poétika	A műnemek és műfajok felismerése. Alapvető versformák felismerése. Poétika fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében. Azonos műfajú alkotások összehasonlítása.
Korszakok, stílustörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.
Irodalomtörténet	

4.15.3 Matematika

A) KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- Legyen képes a tanuló adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássza az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.
- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, s legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- *Az emelt szinten* érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

Számelmélet, algebra

- Legyen képes a tanuló betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött”.
- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- *Az emelt szinten* érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- Legyen képes a tanuló a körülötte levő világ egyszerűbb összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, elemezze a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- *Az emelt szinten* érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordinátageometria, trigonometria

- Tudjon a tanuló síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.
- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelő ábrát készíteni.
- Tudjon mérni és számolni hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.
- *Az emelt szinten* érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínűség-számítás, statisztika

- Értse a tanuló a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- *Az emelt szinten* érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.
- *Emelt szinten* ismerje a véletlen szerepét egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsősorban nem önállóan számon kérhető ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövő módszerek, illetve eszközök összességéként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

TÉMÁK	Követelmények
Halmazok	Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai

	feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz.
Halmazműveletek	Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: egyesítés, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb ponthalmazokat.
Számosság, részhalmazok	Véges halmazok elemeinek száma.
Matematikai logika	Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni. Ismerje és alkalmazza megfelelően a kijelentés (állítás, ítélet) fogalmát. Értse, és egyszerű feladatokban alkalmazza az állítás tagadása műveletet. Ismerje az "és", a "(megengedő) vagy" logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel. Értse és használja helyesen az implikációt és az ekvivalenciát. Használja helyesen a "minden", "van olyan" kvantorokat.
Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában	Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a "szükséges", az "elégséges" és a "szükséges és elégséges" feltétel fogalmát
Kombinatorika	Tudjon egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. (Permutációk, variációk, kombinációk.) Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.
Gráfok	Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével.

Aritmetika, algebra, számelmélet

Az algebra tanításának egyik fő célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tűnő problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különböző témakörökből vett másodfokú egyenletre vezető feladatok.)

Fontos a számolás során megismert műveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betűkifejezésekkel végzett műveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bővítésének szükségességét és folyamatát. El kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

Alapműveletek	Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).
A természetes számok halmaza, szám-	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az osztható-

elméleti ismeretek	sági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat.
	Tudja a számelmélet alaptételét alkalmazni feladatokban.
Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.
Számrendszerek	Tudjon más számrendszerek létezéséről. Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből 2 alapú számrendszerbe és viszont. Helyiértékes írásmód.
Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális számot és ismerje az irracionális szám fogalmát. Tudja eldönteni, hogy n ($n \in \mathbb{N}$) mikor racionális, mikor irracionális szám.
Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (\mathbb{N} , \mathbb{Z} , \mathbb{Q} , \mathbb{Q}^* , \mathbb{R}), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Tudja az abszolút érték definícióját, és tudja konkrét számok abszolút értékét megállapítani. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal.
Hatvány, gyök, logaritmus	A hatványozás értelmezése racionális kitevő esetén, permanencia elv. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Definiálja és használja az n -adik gyök fogalmát. Tudjon számolni hatvány- és gyökkifejezésekkel. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait. Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.
Betűkifejezések	Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját.
Nevezetes azonosságok	Tudja alkalmazni feladatokban a következő kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $[(a + b)^2; (a - b)^2; (a + b)^3; (a - b)^3; a^2 - b^2; a^3 - b^3]$. Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerű műveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).

Arányosság	Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Tudjon arányossági feladatokat megoldani.
Százalékszámítás	Százalékszámítással kapcsolatos feladatok megoldása.
Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek	Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenlet megoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen bevezetése stb.
Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek Magasabb fokú egyenletek Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon elsőfokú, egy ismeretlenes egyenleteket megoldani. Két ismeretlenes elsőfokú egyenletrendszer megoldása. Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában. Ismerje az egy ismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Tudja meghatározni a diszkrimináns fogalmát. Ismerje és alkalmazza a megoldó képletet. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket és a gyöktényező alakot. Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatokat megoldani. Másodfokú egyenletrendszerek megoldása. Egyszerű, másodfokúra visszavezethető egyenletek megoldása. Tudjon $(ax+b)=cx+d$ típusú, valamint két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.
Nem algebrai egyenletek Abszolút értékes egyenletek Exponenciális és logaritmusos egyenletek Trigonometrikus egyenletek	Tudjon $ ax+b = c$ típusú egyenleteket algebrai és grafikus módon, valamint $ ax+b = cx+d$ típusú egyenleteket megoldani. Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani. Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.
Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek	Ismerje az egyenlőtlenségek alaptulajdonságait (mérlegelv alkalmazása). Egyszerű első- és másodfokú egyenlőtlenségek és egyszerű egyenlőtlenség-rendszerek megoldása. Tudjon egyszerű négyzetgyökös, abszolút értékes exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus ($0^\circ < 360^\circ$) egyenlőtlenségeket megoldani.
Középértékek, egyenlőtlenségek	Az aritmetikai közép és a geometriai közép fogalma, kapcsolatuk, használatuk.

Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínűség számítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásában.

A függvény	<p>A függvény matematikai fogalma. Ismerje a függvénytani alapfogalmakat. (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet).</p> <p>Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni.</p> <p>Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetén $f(x) = c$ alapján az x-et meghatározni. Ismerje az egy-egyértelmű megfeleltetés fogalmát.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál.</p> <p>Az inverz függvény fogalmának szemléletes értelmezése (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk).</p>
<p>Egyváltozós valós függvények</p> <p>A függvények grafikonja, függvény transzformációk</p> <p>A függvényjellemzése</p>	<p>Ismerje és tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott (alapvető) függvényeket:</p> <p>$xax+b$; xx^2; xxn; $n \in \mathbb{N}$; xax^2+bx+c; xx; $x x$; xa/x; $xsinx$; $xcosx$; $xtgx$; xax; $xlogax$.</p> <p>Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról.</p> <p>Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvény transzformációk segítségével ábrázolni [$f(x) + c$; $f(x+c)$; $c(f(x))$; $f(cx)$].</p> <p>Egyszerű függvények jellemzése (grafikon alapján) értékkészlet, zérus hely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás szempontjából.</p>
<p>Sorozatok</p> <p>Számtani és mértani sorozatok</p> <p>Végtelen mértani sor</p> <p>Kamatos kamat, járadékszámítás</p>	<p>Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait.</p> <p>Tudja felírni rekurzív képlettel adott sorozat tagjait.</p> <p>Tudjon olyan feladatokat megoldani a számtani és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n-re, illetve az S_n-re vonatkozó összefüggéseket kell használni.</p> <p>Tudja a kamatos kamatra vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.</p>
Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei	

Határérték, folytonosság Differenciálszámítás Integrálszámítás	
--	--

Geometria, koordinátagometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét és fejleszti a térszemléletet.

Elemi geometria Tételek A távolságfogalom segítségével definiált pontthalmazok	<p>Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.</p> <p>Ismerje a tételeket és a szög fogalmát.</p> <p>Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat.</p> <p>Tudja a tételek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.</p> <p>Tudja a kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szögfelező, parabola fogalmát.</p> <p>Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.</p>
Geometriai transzformációk Egybevágósági transzformációk síkban Térben Hasonlósági transzformációk	<p>Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat, és alkalmazza azokat.</p> <p>Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben.</p> <p>Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit.</p> <p>Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.</p> <p>Ismerje a térbeli egybevágósági transzformációkat (eltolás, tengely körüli forgatás, pontra vonatkozó tükrözés, síkra vonatkozó tükrözés).</p> <p>Ismerje a transzformációk leírását, tulajdonságait, alkalmazza azokat.</p> <p>Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban.</p> <p>Szakasz adott arányú felosztása.</p> <p>Hasonló alakzatok felismerése, alkalmazása, arány felírása.</p> <p>Tudja és alkalmazza feladatokban a hasonló sík-</p>

<p>Egyéb transzformációk Merőleges vetítés</p>	<p>idomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.</p>
<p>Síkbeli és térbeli alakzatok</p> <p>Síkbeli alakzatok Háromszögek</p> <p>Négyszögek</p> <p>Sokszögek</p> <p>Kör</p> <p>Térbeli alakzatok</p>	<p>Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint.</p> <p>Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait. Tudja a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör). Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban. Szögfelezőtétel ismerete, alkalmazása. Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza feladatokban a magasság- és a befogótételt. Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid) és tulajdonságaikat, alkalmazza ismereteit egyszerű feladatokban. Konvex síknégyszög belső és külső szögeinek összege, alkalmazásuk egyszerű feladatokban. Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket. Tudja a szabályos sokszögek definícióját. A kör részeinek ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban. Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, s hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. A szög mérése fokban és radiánban. Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével. Tudja és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását. Henger, kúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban.</p>

<p>Vektorok síkban és térben</p>	<p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vektor fogalma, abszolútértéke, - nullvektor, ellentett vektor, - vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa, - vektorműveletekre vonatkozó műveleti azonosságok, - vektor felbontása összetevőkre. <p>Skaláris szorzat definíciója, tulajdonságai.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vektor koordinátái, - a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, - vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, - skalárszorzat kiszámítása koordinátákból. <p>Vektorok alkalmazása feladatokban.</p>
<p>Trigonometria</p>	<p>Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalárányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban.</p> <p>Tudja a szögfüggvények általános definícióját.</p> <p>Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, pitagoraszi összefüggés.</p> <p>Tudjon szögfüggvényeket kifejezni egymásból.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit.</p> <p>Egyszerű trigonometrikus egyenletek megoldása.</p> <p>Tudja és használja a szinusz- és a koszinusztételt.</p> <p>Tudjon számolásokat végezni általános háromszögben.</p>
<p>Koordinátageometria Pontok, vektorok</p> <p>Egyenes</p> <p>Kör</p>	<p>Tudja AB vektor koordinátáit, abszolútértékét.</p> <p>Két pont távolságának, szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjainak felírása, alkalmazása feladatokban.</p> <p>A háromszög súlypontja koordinátáinak felírása, alkalmazása feladatokban.</p> <p>Tudja felírni különböző adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét.</p> <p>Egyenesek metszéspontjának számítása.</p> <p>Ismerje egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátageometriai feltételeit.</p> <p>Elemi háromszög- és négyszög-geometriai feladatok megoldása koordinátageometriai eszközökkel.</p> <p>Adott középpontú és sugarú körök egyenletének felírása.</p> <p>Két ismeretlenes másodfokú egyenletből a kör középpontjának és sugarának meghatározása.</p>

A parabola	Kör és egyenes metszéspontjának meghatározása. A kör adott pontjában húzott érintő egyenletének felírása. Alkalmazza ismereteit feladatokban.
Kerület, terület	Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát. Háromszög területének kiszámítása különböző adatokból: $t = ama / 2$; $t = (ab \sin) / 2$. Nevezetes négyszögek területének számítása. Szabályos sokszögek kerületének és területének számítása. Kör, körcikk, körszelet kerülete, területe. Kerület- és területszámítási feladatok.
Felszín, térfogat	Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát. Egyenes hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínének és térfogatának kiszámítása képletbe való behelyettesítéssel.

Valószínűség számítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetők. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvető része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhető meg.

Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részeiről is számot kell adni. E fejezet követelményrendszere két ellentétes tendencia közötti kompromisszum jegyében született, mely szerint alapvető társadalmi szükség mutatkozik a téma iránt, miközben a tanításban elfoglalt helye ma még igencsak periférikus.

Leíró statisztika Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai	Tudjon adathalmazt szemléltetni. Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni. Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát. Tudjon kördiagramot és oszlopdigramot készíteni. Tudjon adott diagramról információt kiolvasni. Tudja és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság.
Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók	Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: - aritmetikai átlag (súlyozott számtani közép),

	<ul style="list-style-type: none"> - medián (rendezett minta közepe), - módusz (leggyakoribb érték). <p>Ismerje és használja a következő fogalmakat: terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Szórás kiszámolása adott adathalmaz esetén számológéppel. Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.</p>
<p>Valószínűség számítás és a matematikai statisztika elemei Véletlenjelenségek jellemzése, valószínűség</p> <p>A sokaság paraméterének ismeretében a minta relatív gyakoriságának becslése</p>	<p>Véges sok kimenetel esetén szimmetriamegfontolásokkal számítható valószínűségek (egyenlő esélyű elemi eseményekből) egyszerű feladatokban. Esemény, eseménytér konkrét példák esetén. A klasszikus (Laplace-) modell ismerete. Geometriai valószínűség. Szemléletes kapcsolat a relatív gyakoriság és a valószínűség között. Valószínűségek kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén.</p>

4.15.4 Történelem

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

TÉMÁK	Középszint
<p>1.1. Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása</p>	<p>Tudjon válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja értelmezni a magyar és az egyetemes történelem fontosabb szöveges forrásait, és megadott szempontok szerint tudjon a forrás alapján egyszerű következtetéseket megfogalmazni. Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.</p>
<p>1.2. Különböző típusú</p>	<p>Tudjon különbséget tenni a múltban</p>

forrásokból származó információk összevetése	<p>lezajlott események egymástól eltérő tartalmú leírásai között.</p> <p>Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket, és tudjon egyszerű feltételezéseket megfogalmazni a két forrás közti különbség(ek) okáról.</p> <p>Legyen képes másodlagos és elsődleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.</p>
1.3. Képi források (pl. fényképek, kariatúrák, plakátok) megadott szempont szerinti értelmezése	<p>Legyen Képes képi források leírására, a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerinti csoportosítására. Tudjon megadott vagy saját maga által kiválasztott képzőművészeti alkotásokat felhasználni egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.</p>
1.4. A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	<p>Ismerje a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait (pl. színek, perspektíva, szimbólumok). Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni.</p>
1.5. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	<p>Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerű, rövid kifejtést igénylő kérdésekre válaszolni.</p>
1.6. A tények és feltételezések megkülönböztetése	<p>Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni - megadott szempontok alapján - egyszerűbb forrásokból és ismeretterjesztő szövegekből.</p>
1.7. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása	
1.8. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete	
1.9. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során	
1.10. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése,	

<p>hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet</p>	
<p>1.11. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről</p>	

2. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	Középszint
<p>2.1. Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata</p>	<p>Legyen képes a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni.</p>
<p>2.2. A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete</p>	

3. Tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	Középszint
<p>3.1. Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken</p>	<p>Legyen képes a fontosabb történelmi topográfiai neveket a vaktérképen bejelölt pontokhoz vagy területekhez kapcsolni, és alapvető ismereteket gyűjteni.</p>
<p>3.2. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában</p>	<p>Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.</p>
<p>3.3. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken</p>	
<p>3.4. Egyszerű történelmi térképvázlatok készítése</p>	<p>Tudjon atlasz segítségével egyszerű történelmi térképvázlatot készíteni.</p>
<p>3.5. A történelmi tér változásainak ismerete</p>	
<p>3.6. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése</p>	<p>Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkkel és helyekkel</p>

	összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel (pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás)
	konkrét eseménysorokat bemutatni.
3.7. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete	Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani.
3.8. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek időbeli közelség vagy valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak
3.9. Európa történetének (az ókortól napjainkig) többszemponú korszakolása	

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása

TÉMÁK	Középszint
	4.1. A tanultak okok és következmények szerinti rendezése
4.2. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és következménye van	Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit.
4.3. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése	Legyen képes a felsorolt történelmi okok, célok, következmények megadott szempontok szerinti csoportosítására (pl. politikai, társadalmi, gazdasági).
4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes alapvető történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére.
4.5. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja	
4.6. Önálló kérdések megfogalmazása,	Tudjon egyszerű kérdéseket megfogalmazni tör-

felvetése történelmi események okairól és következményeiről	ténelmi események okairól és következményeiről
4.7. A változás és fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon	Példák kiválasztása a változás és a fejlődés bemutatására.
4.8. A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása	Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.
4.9. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	Megadott felsorolásból tudja kiválasztani valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.
4.10. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése	
4.11. Szabadon választott példa segítségével hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása	
4.12. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek többszemponú bemutatása	
4.13. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában	Legyen képes történelmi események és szereplők között kapcsolatot találni. Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét bemutatni.
4.14. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne részt vevők szándékai	Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni. Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

TÉMÁK	Középszint
	5.1. Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra

	<p>Tudjon különbséget tenni a munkamegosztás különböző formái között. Ismerje fel a termelés új szervezeti formáinak és társadalomformáló hatásának kölcsönhatását. Példákkal bizonyítsa a gazdaság, gazdálkodás és a környezet viszonyának alakulását az egyes történelmi korokban.</p>
5.2. Népeség, település, életmód	<p>Legyen képes felismerni és bemutatni a népességi folyamatok főbb jellemzőit. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők életmódját, mentalitását. Ismerje fel és mutassa be az urbanizáció hatásait (életkörülmények javulása, környezetszennyezés). Legyen képes források alapján bemutatni az alapvető társadalmi csoportok (<i>pl. nemesség, jobbagyság</i>) életmódját (<i>pl. lakás, öltözködés</i>).</p>
5.3. Egyén, közösség, társadalom	<p>Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (<i>pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet</i> szerint.) Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni. Legyen képes főbb vonalakban bemutatni a helyi társadalom főbb jellemzőit (<i>pl. lakóhely, iskolai közösség kiemelkedő személyiségei, eseményei</i>). Legyen képes bemutatni a kisebb közösségek és a többségi társadalom együttélését, konfliktusait különböző történelmi korszakokban (<i>pl. nemzetiségi kérdés, zsidókérdés Magyarországon, a romák integrációja hazánkban</i>). Jellemezze a nemek történelmi szerepvállalását a különböző történelmi korokban.</p>
5.4. A modern demokráciák működése	<p>Legyen képes bemutatni adott parlamenti rendszerek működését és felépítését. Tudja bemutatni az általános, egyenlő és titkos választójogért folyó küzdelem problémakörét egy konkrét példán keresztül.</p>
5.5. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák	<p>Tudja megnevezni és bemutatni a különböző államformákat. Legyen képes a hatalmi ágakat megkülönböztetni, és az egyes,</p>

	<p>ágak funkcióit, szerepét konkrét példákon keresztül különböző korokban bemutatni. Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát (pl. <i>Magyarország kormányzása a XVI-XVII. században, a reformkorban, a dualizmus korában stb.</i>) bemutatni.</p> <p>Tudja bemutatni a polgári demokratikus és totális rendszerek közötti különbséget.</p>
5.6. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés	<p>Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, célkitűzéseit.</p> <p>Legyen képes különböző korok jellemző hadseregtípusait jellemezni, a fegyverek (pl. <i>fegyvertípusok, fegyvernemek</i> fejlődését) ismertetni.</p> <p>Legyen képes a világ- és a magyar történelem egyes sorsfordító csatáit (pl. <i>Mohács, Waterloo, Sztálingrád</i>) ismertetni, a győzelem és vereség okairól állításokat megfogalmazni. Érdeklődés és egyetértés az Európai Unióban konkrét példákon keresztül.</p>

B) TÉMAKÖRÖK

Az ókor és kultúrája

TÉMÁK	Követelmények
Vallás és kultúra az ókori Keleten	Az egyes civilizációk vallási és kulturális jellemzőinek azonosítása.
A demokrácia kialakulása Athénban	Az athéni demokrácia intézményei, működése.
A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralkodó kialakulása	A hódító háborúk társadalmi és politikai következményei a köztársaság korában.
Az antik hitvilág, művészet, tudomány	<p>A görög hitvilág néhány jellemző vonása (pl. többistenhit, halhatatlan istenek), a legfontosabb istenek nevének ismerete.</p> <p>A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékei.</p> <p>A római építészet jelentős alkotásainak azonosítása.</p> <p>A római városépítés jellegzetességei és emlékei Pannóniában.</p>

TÉMÁK	Követelmények
A kereszténység kialakulása és elterjedése	A kereszténység főbb tanításai.
A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása	A Nyugat-római Birodalom bukása és a népvándorlás

A középkor

TÉMÁK	Követelmények
A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői	A középkori uradalom jellemző vonásai (<i>pl. vár, majorság, jobbágytelek</i>). A mezőgazdasági technika fejlődésének néhány jellemző mozzanata a X-XI. században.
A nyugati és keleti kereszténység	Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben.
Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése	Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai. A világvallások civilizáció-formáló szerepe.
A középkori városok	Egy középkori város jellemzőinek bemutatása. A középkori kereskedelem sajátosságai.
Egyházi és világi kultúra a középkorban	Az egyház szerepe a középkori művelődésben és a mindennapokban. A romantika és a gótika főbb stílusjegye. A lovagi kultúra és értékrend néhány eleme.
A humanizmus és a reneszánsz Itáliában	A humanizmus és a reneszánsz főbb jellemzői.
Az Oszmán Birodalom terjeszkedése	Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének jellemző vonásai, források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV-XVI. században.

A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

TÉMÁK	Követelmények
A magyar nép őstörténete és vándorlása	A magyar nép vándorlása térkép alapján.
A honfoglalástól az államalapításig	A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalma és életmódja, források alapján. Géza fejedelemsége és Szent István államszervező tevékenysége.
Az Árpád-kor	Az Aranybulla. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.
Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején	Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlődés korai szakasza.

TÉMÁK	Követelmények
A Hunyadiak	Hunyadi János harcai a török ellen. Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján.
Kultúra és művelődés	Jelentős Árpád- és Anjou-kori művészeti emlékek felismerése.

Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

TÉMÁK	Követelmények
A nagy földrajzi felfedezések és következményei	A nagy földrajzi felfedezések legfontosabb állomásai térkép alapján. Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára, és a gyarmatosítás.
Reformáció és katolikus megújulás	A reformáció főbb irányzatai források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása. A barokk stílus jellemzői.
A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában	A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában. Az alkotmányos monarchia működése.
A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás	A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői források alapján.

Magyarország a Habsburg Birodalomban

TÉMÁK	Követelmények
A mohácsi csata és az ország három részre szakadása	A mohácsi vész és az ország részekre szakadása. Végvári küzdelmek.
Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete (pl. három nemzet, vallási tolerancia).
A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc	A Rákóczi szabadságharc fordulópontjai. A szatmári béke.
Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban	Demográfiai változások, a nemzetiségi arányok alakulása Mária Terézia és II. József reformjai.
Művelődés, egyházak, iskolák	A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai forások alapján.

A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

TÉMÁK	Követelmények
A francia polgári forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata	Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései. Az alkotmányos monarchia válsága és bukása.
A XIX. század eszméi	A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői források alapján. A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak (pl. alkotmány, parlament, képviseleti rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás).
Az ipari forradalom és következményei	Az ipari forradalom legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés) és néhány találmánya. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások (pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).
Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón	Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása. Németország nagyhatalommá válása. A balkáni konfliktusok okai.
Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik	A második ipari forradalom alapvető vonásainak bemutatása. A technikai fejlődés hatása a környezetre és az életmódra, konkrét példák alapján.

A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

TÉMÁK	Követelmények
A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései	A reformkor fő kérdései. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.
A reformkori művelődés, kultúra	A korszak kulturális életének főbb jellemzői.
A polgári forradalom	A pesti forradalom eseményei. Az áprilisi törvények.
A szabadságharc	A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok alakulása, a vereség okai. A Függetlenségi Nyilatkozat.
A kiegyezés előzményei és megszületése	A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.
Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában	Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság, közlekedés. Budapest világvárossá fejlődése. Az átalakuló társadalom sajátosságai. Nemzetiségek a dualizmus korában. A cigányság helye a magyar társadalomban.
Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése	Az életmód változásai a századfordulón. A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége.

Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

TÉMÁK	Követelmények
Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék	Szövetségi rendszerek, frontok, az új típusú hadviselés jellemzői. A Párizs környéki békék területi, etnikai és gazdasági vonatkozásainak elemzése.
A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban	A modern életforma néhány jellegzetessége (<i>pl. mozi, autó</i>). A nők szerepének változása.
Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság	A világválság jelenségei, gazdasági és társadalmi következményei.
A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa	A náci Németország legfőbb jellemzői. A náci ideológia és propaganda.
A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években	A bolsevik hatalomátvétel körülményei. A sztálini diktatúra legfőbb jellemzői.
A második világháború előzményei jelentős fordulatai	A világháború előzményei, katonai és politikai fordulópontjai.

TÉMÁK	Követelmények
	A holocaust.
A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői	Az ENSZ létrejötte, működése. Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (pl. <i>Korea, Kuba, Suez</i>).
A szocialista rendszerek bukása	A szovjet blokk kialakulása és jellemzői. Rendszerváltozás Kelet-Közép-Európában.

Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

TÉMÁK	Követelmények
Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei	Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása. Trianon gazdasági, társadalmi és etnikai hatásai.
A Horthy-rendszer jellege és jellemzői	Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.
Művelődési viszonyok és az életmód	Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.
A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái	A magyar külpolitika céljai és kapcsolatai a két világháború között.
Magyarország részvétele a világháborúban	Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.
A német megszállás és a holocaust Magyarországon	Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holocaust Magyarországon. (pl. zsidótörvények gettósítás, deportálás).

Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

TÉMÁK	Követelmények
A szovjet felszabadítás és megszállás	A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.
A határon túli magyarság sorsa	A magyarság helyzetének főbb jellemzői a szomszédos országokban.
A kommunista diktatúra kiépítése és működése	Az 50-es évek jellemzői, a rendszer működése a Rákosi korszakban. Életmód és mindennapok.
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.
A Kádár-rendszer jellege, jellemzői	A rendszer jellemzői a Kádár korszakban. Életmód és mindennapok.
A rendszerváltozás	A rendszerváltozás tartalma és következményei (pl. államforma, szabadságjogok, függetlenség).

A jelenkor

TÉMÁK	Követelmények
A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái	A közép-európai régió sajátos problémái
Az európai integráció története	Az Európai Unió legfontosabb intézményei.
A „harmadik világ”	A fejlődő országok főbb problémái (pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési- és adósságválság).
Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés	A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre.
A globális világ kihívásai és ellentmondásai	A tömegkultúra új jelenségei (pl. film, reklám).

A mai magyar társadalom és életmód

TÉMÁK	Követelmények
Alapvető állampolgári ismeretek	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása. Az állampolgári jogok kötelességek.
Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban	Nemzetiségek a mai magyar társadalomban (pl. számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik).
A magyarországi romák	A hazai romák helyzete (oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás). A diszkrimináció fogalma.
A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság	A választási rendszer. A helyi önkormányzatok feladatai, szervezetei és működésük.
Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások	Demográfiai változások Magyarországon az elmúlt fél évszázadban.

4.15.5 Idegen nyelvek

ANGOL, NÉMET, FRANCIA, OROSZ

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista nem tartalmaz külön ország ismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök természetesen az emelt szintre is érvényesek.

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	Középszint
1.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.
1.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg</p> <ul style="list-style-type: none"> - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.
1.3. Szövegfajták	<ul style="list-style-type: none"> - utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek - irodalmi szövegek

2. Nyelvhelyesség

	Középszint
2.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet</p> <ul style="list-style-type: none"> - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály életpaszatlatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott. <p>B2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	Középszint
3.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni,

	<ul style="list-style-type: none"> - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.
3.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg</p> <ul style="list-style-type: none"> - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),

3.3. Szövegfajták

- tematikusan megfelel a korosztály életpasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelt összetett.
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárásjelentés, reklám, programismertetés,

B2:

- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámoló

4. Íráskészség

általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

	Középszint
4.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none">- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt),- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd <i>Témakörök</i> című részt), <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none">- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none">- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,- meglévő szókincsét változatosan használni,- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,

	<ul style="list-style-type: none"> - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni. <p>B2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejtteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
<p>4.2. Szövegfajták</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél. - olvasói levél, - cikk (diák) újság számára.

5. Beszédkészség

	Középszint
<p>5.1. Készségek</p>	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni), <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.
	<p>B2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,

- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

TÉMÁK	Követelmények
Személyes vonatkozások, család	<ul style="list-style-type: none"> - A vizgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek
Ember és társadalom	<ul style="list-style-type: none"> - A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások - Hasonlóságok és különbségek az emberek között
3. Környezetünk	<ul style="list-style-type: none"> - Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás
Az iskola	<ul style="list-style-type: none"> - Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
A munka világa	<ul style="list-style-type: none"> - Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás
Életmód	<ul style="list-style-type: none"> - Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)

	<ul style="list-style-type: none"> - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)
Szabadidő, művelődés, szórakozás	<ul style="list-style-type: none"> - Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események
Utazás, turizmus	<ul style="list-style-type: none"> - A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai
Tudomány és technika	<ul style="list-style-type: none"> - Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

4.15.6 Latin nyelv

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a tanulóknak írott szövegek megértéséhez kell alkalmazniuk, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy oktatásának célja és feladata tehát kettős. Ki kell alakítani a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, emellett pedig képet kell adnia Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról - elsősorban pedig ennek alapjáról: az antik Róma műveltségéről és életéről. Közvetett cél a tanulók anyanyelv-és általános idegennyelv-használatának tudatosabbá tétele, antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatának elősegítése.

A megújuló érettségi vizsga latin nyelvből egyszerre igyekszik megtartani a vizsgáztatás korábbi értékes hagyományait, s igazodni a kerettantervek és az általános követelményrendszer új szempontjaihoz. Megmarad az érettségi szövegközpontúsága, az idegen nyelvről magyarra fordítás hangsúlya, a nyelvtudás mérése mellett a művelődéstörténeti elemek kiemelt szerepe. Változások jelennek azonban meg mind a követelményekben, mind a vizsgáztatás formájában, feladattípusaiban. Megnövekszik az elvont nyelvtani ismeretek számonkérésének, egyúttal azok aktív használatának jelentősége, megszűnik az írásbeli vizsga korábbi egyoldalúsága, a szóbeli rész tisztán reprodukzív jellege.

A két szint közötti eltérés sohasem egyazon anyag kétféle mértékű vagy minőségű elsajátításán, illetve számonkérésén alapul. A nyelvtani és kultúrtörténeti tudás területén elsősorban mennyiségi, a fordítási készség mérésekor mennyiségi és minőségi szempontok együtt tesznek különbséget közöttük. A feladatok típusait tekintve középszinten a reprodukatív, emelt szinten a produktív elemek túlsúlya jellemző. A középszintű követelmények ugyanakkor emelt szinten nélkülözhetetlenek.

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsga követelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élő nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latin nyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák*: meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár. A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén részletesen is meghatározzuk, ám a lexikai követelmények pontos megjelölése -az élő idegen nyelvek hasonló kísérleteivel szemben -a latin esetében nem lehetséges. A középiskolában a tanulók elsősorban *szépirodalmi*, de a hétköznapi kommunikáció szempontjából mindenképpen esetleges témájú szövegek tanulmányozásán keresztül ismerik meg a latin nyelvet, amely munkához *alapszókincs* meghatározására sem lehetőség, sem szükség nincs. Ezen a téren tehát a követelmény a mindenkori forrásanyag szókincsének pontos ismerete.

A latin nyelvi érettség in valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a jelölt életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek, témájukban egységes egészt alkotnak.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK

1. Olvasás és beszédképesség

Középszint

A vizsgázó képes

- a humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a *másik* kiejtési rendszer szabályait is,
- megfelelő ritmusban felolvasni *hexameterben*, illetve *disztichonban* írt verses szöveget,
- a *témakörök forrásanyagában* megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidézésére.
- a humanista és restituált kiejtési szabályok *bármelyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasására,
- megfelelő ritmusban felolvasni hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegeket.

2. Szövegértés, fordítás

Középszint

A vizsgázó képes

- *írásban* ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani,
- *szóban* egyszerűbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókinccsének pontos ismeretével.

B) TÉMAKÖRÖK

TÉMÁK	Követelmények
Források	A jelölt nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri legalább az alábbi szerzők egyes eredeti műveit vagy azok részleteit: Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus. A tanuló alapvető ismeretekkel rendelkezik a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.
Kulturális ismeretek	A vizsgázó ismeri

	<p>a fenti források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti tudnivalókat,</p> <p>a latin nyelvű műveltség időbeli és térbeli kiterjedésének kereteit, fontosabb szakaszait,</p> <p>a klasszikus antikvitás mindennapi életét, életkörülményeit (lakás, öltözködés, étkezés, család, szórakozóhelyek), a társadalmi érintkezés szokásait (társadalmi rétegek, államszervezet, közigazgatás), az adott társadalom alapértékeit, a fontosabb ünnepeket és rítusokat (áldozatbemutató, jóslás), e kulturális értékeknek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára gyakorolt hatását, e kapcsolatrendszernek az általa megismert forrásokhoz köthető egyedi elemeit.</p>
<p>Nyelvtani ismeretek</p>	<p>A vizsgázó képes az adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, utóbbiak elemzésére valamint képzésük, szerkesztésük bemutatására.</p> <p>A jelölt ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alakjának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondattan fontosabb szabályait.</p> <p>Alaktan</p> <p>Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival</p> <p>Vocativus</p> <p>Locativus</p> <p>Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végűek; 6 –ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus)</p> <p>Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végű melléknevek; 6 –ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai)</p> <p>Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem ipse ipsa ipsum, vonatkozó névmás, kérdő névmások közül quis quid, qui quae quod)</p> <p>Számnevek közül: unus –a –um, duo duae duo, tres tria, mille (milia)</p> <p>Névmási genitivusszal és dativusszal járó szavak</p> <p>A négy coniugatio</p> <p>Deponens igék</p> <p>Semideponens igék</p> <p>Körülírt igeragozás</p> <p>Rendhagyó igék közül: sum, possum, eo, fero, volo</p> <p>Szóalkotás (prefixumok, suffixumok)</p> <p>Mondattan</p> <p>Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum)</p> <p>Az esetben leggyakoribb elemei (az eset használata és nem a terminus felől közelítve): genitivus subiectivus, obiectivus,</p>

	<p>partitivus; dativus commodi, incommodi, finalis; ablativus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, mensurae</p> <p>Az igemódok jelentése</p> <p>Igenevek és igeneves szerkezetek</p> <p>A consecutio temporum általános szabályrendszere</p> <p>Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentő, kérdő, célzatos</p> <p>Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat</p> <p>Az ut és cum kötőszó</p> <p>A vizsgázó képes ismert latin szövegből kiemelni és bemutatni a szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmakat és jelenségeket: anakronizmus, archaizmus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzőcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfűzés, zeugma.</p>
--	--

4.15.7 Biológia

Bevezetés a biológiába

TÉMÁK	Követelmények
<p>A biológia tudománya</p> <p>Vizsgálati szempontok</p> <p>Vizsgálómódszerek</p>	<p>Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj, de ennél nagyobb rendszertani kategóriák is vannak: ország, törzs, osztály.</p> <p>Értelmezze a természetes rendszert az élővilág fejlődéstörténete alapján.</p> <p>Tudja használni a fénymikroszkópot: tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.</p>
<p>Az élet jellemzői</p> <p>Az élő rendszerek</p> <p>Szerveződési szintek</p>	<p>Ismertesse a szerveződési szint fogalmát és biológiai tartalmát: sejt alatti, sejtszintű, egyed alatti és egyed feletti, szövet, szerv, szervrendszer, egyed, populáció, társulás, biom, bioszféra. Értelmezze, hogy a magasabb szerveződési szintek működései magukba foglalják az alacsonyabb szintűekét, de azokból nem vezethetők le (pl. a fizikai kémiai folyamatok az életműködések részjelenségei).</p>
<p>Fizikai, kémiai alapismeretek</p>	<p>Ismertesse a diffúzió és az ozmózis biológiai jelentőségét. Végezzen el egyszerű plazmolízises kísérletet hagyma bőrszöveti nyúzatával.</p> <p>Ismertesse a felületen való megkötődés biológiai jelentőségét (enzimműködés, talajkolloidok, kapillaritás).</p>

TÉMÁK	Követelmények
	<p>Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötőképességét festékkoldattal.</p> <p>Tudja az aktiválási energia, és a katalizátor fogalmát.</p> <p>Ismertesse az enzimek előfordulását (minden sejtben működnek), az enzimműködés lényegét, optimális feltételeit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemző értékeivel (testhőmérséklet, pH – ozmotikus viszonyok).</p> <p>Ismerjen enzimhibán alapuló öröklődő emberi betegséget (pl. tejcukorérzékenység), ismerje megnyilvánulásuk megelőzhetőségét.</p>

Egyed alatti szerveződési szint

TÉMÁK	Követelmények
<p>Szervetlen és szerves alkotóelemek elemek, ionok</p> <p>szervetlen molekulák</p> <p>lipidek</p> <p>szénhidrátok</p>	<p>Ismertesse a C, H, O, N, S, P szerepét az élő szervezetben.</p> <p>Ismertesse a H⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, Fe²⁺-3⁺ HCO₃⁻, a CO₃²⁻, NO₃⁻ ionok természetes előfordulásait.</p> <p>Ismertesse, miért jódozzák a sót, miért tesznek a fogkrémekbe fluort.</p> <p>Értelmezze a víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentőségét az élővilágban.</p> <p>Mutasson ki szén-dioxidot meszes vízzel.</p> <p>Ismertesse a lipidek oldódási tulajdonságait, hozzon rá köznapi példákat.</p> <p>Értelmezze, hogy a zsírban oldódó vitaminokat miért nem kell mindennap fogyasztani. Ismertesse és ismerje fel a zsírok szerkezetét (glicerin+zsírsavak).</p> <p>Ismertesse a zsírok és olajok biológiai szerepét (energiaraktározás, hőszigetelés, mechanikai védelem), és hozza ezt összefüggésbe a zsírszövet szervezeten belüli előfordulásával.</p> <p>Magyarázza a foszfatidok polaritási tulajdonságai alapján, miért alkalmasak a biológiai membránok kialakítására (hártvaképzés).</p> <p>Ismertesse az epesav polaritása alapján az epe zsírokat szétoszlató szerepét.</p> <p>Végezzen kísérletet az epe zsírokat szétoszlató szerepének bemutatására.</p> <p>Ismertesse a szénhidrátok tulajdonságait (íz, oldhatóság, emészthetőség) az alábbi példákon: szőlőcukor, keményítő, glikogén, cellulóz.</p>

TÉMÁK	Követelmények
fehérjék	<p>Ismertesse természetes előfordulásukat és az élő szervezetben betöltött szerepüket. Ismerje fel a glükóz, ribóz, dezoxiribóz molekulájának vázát.</p> <p>Tudja a glükóz összegképletét és a poliszaharidok általános képletét.</p> <p>Végezze el a keményítő kimutatását jóddal, vizsgálatát mikroszkóppal.</p> <p>Magyarázza, miért édes a sokáig rágott kenyérhéj.</p> <p>Ismertesse és ismerje fel a fehérjék általános szerkezetét (peptidlánc). Tudja, hogy a fehérjék alapegységei az aminosavak, s hogy a fehérje térszerkezete függ az aminosavsorrendtől.</p> <p>Jellemezze a fehérjék biológiai szerepét (enzimek, összhúzó fehérjék, vázanyagok, receptorok, szállítófehérjék, tartalék tápanyagok, antitestek, jelölő fehérjék, véralvadás, szabályozó fehérjék).</p> <p>Mondjon példát ezek előfordulására.</p> <p>Magyarázza, miért elengedhetetlen alkotói étrendünknek az esszenciális aminosavak. Mondjon példákat a mindennapi életből a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés).</p> <p>Végezzen el fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hő, nehézfém sók, mechanikai hatás).</p>
nukleinsavak, nukleotidok	<p>Magyarázza, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerep.</p>
Az anyagcsere folyamatai Felépítés és lebontás kapcsolata	<p>Hasonlítsa és kapcsolja össze az élőlények felépítő és lebontó folyamatait. Hasonlítsa össze az élőlényeket energiaforrás szempontjából (fototrófok, kemotrófok) és C-forrás szempontjából (autotrófok és heterotrófok).</p> <p>Tudja, hogy minden átépítés energiavesztéssel jár.</p> <p>Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.</p>
Felépítő folyamatok	<p>Ismertesse e folyamatok lényegét (reduktív, energiafelhasználó), és helyét.</p> <p>Magyarázza a növények, a fotoszintézis alapvető szükségességét a földi életben.</p> <p>Értelmezze a fotoszintézis fény-, és sötétszakaszának fő történéseit: a víz fényenergia segítségével bomlik, molekuláris oxigén keletkezik, a H szállítómolekulára kerül, ATP keletkezik (fényszakasz); a szén-dioxid redukálódik a H és az ATP segítségével, glükóz, majd más vegyületek keletkeznek (sötét szakasz).</p>

TÉMÁK	Követelmények
Lebontó folyamatok	<p>Ismertesse a biológiai oxidáció lényegét, bruttó egyenletét.</p> <p>Magyarázza az erjedés lényegét, ismertesse mindennapi felhasználását.</p> <p>Tudja, hogy a szerves molekulák szénvázából széndioxid keletkezik, a hidrogén szállítómolekulára kerül.</p> <p>Tudja, hogy a végső oxidáció során a szállítómolekulához kötött H molekuláris oxigénnel egyesül, víz és ATP keletkezik. Ismertesse a folyamat helyét a sejtben.</p>
<p>Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)</p> <p>elhatárolás</p> <p>mozgás</p> <p>anyagcsere</p> <p>osztódás</p> <p>a sejtműködések vezérlése</p>	<p>Ismerje fel rajzolt ábrán a sejthártyát, citoplazmát, sejtközpontot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, sejtmagot, mitokondriumot; sejtfalat, zöld szintestet, zárványt.</p> <p>Ismertesse e sejtalkotók szerepét a sejt életében.</p> <p>Vizsgálja és ismerje föl mikroszkópban a sejtfalat, szintestet, sejtmagot, zárványt.</p> <p>Ismertesse a biológiai hárták (membránok) szerepét (anyagforgalom, határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és felépítésének általános elvét. Hasonlítsa össze a passzív és az aktív szállítás lényegét (iránya, energiaigénye).</p> <p>Hozzon példákat az állásbas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben.</p> <p>Magyarázza a sejt belső hártarendszerének funkcióját.</p> <p>Ismertesse a mitokondrium és a szintest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis).</p> <p>Ismertesse a sejtek osztódási ciklusát (nyugalmi szakasz, DNS-megkettőződés, nyugalmi szakasz, osztódás).</p> <p>Ismertesse a kromoszóma fogalmát, az ember testi sejtjeinek és ivarsejtjeinek kromoszómaszámát. Hasonlítsa össze a mitózist és a meiózist.</p> <p>Ismertesse, hogy a meiózis folyamata miért eredményez genetikai változatosságot.</p> <p>Magyarázza, hogy a sejt hogyan válaszolhat külső és belső ingerekre (valamilyen belső anyag koncentrációváltozása, működésének megváltozása: alakváltozás, elválasztás vagy elektromos változás).</p>

Az egyed szerveződési szintje

TÉMÁK	Követelmények
<p>Nem sejtes rendszerek vírusok</p> <p>Önálló sejtek baktériumok</p> <p>egysejtű eukarióták</p> <p>Többsejtűség a gombák, növények, állatok elkülönülése</p> <p>sejtfonalak</p> <p>teleptest és álszövet</p>	<p>Ismertesse a vírusok biológiai, egészségügyi jelentőségét.</p> <p>Ismertesse a vírusok felépítését és a vírusfertőzés folyamatát. Hozzon példát vírus által okozott emberi megbetegedésekre. Legyen tisztában alapvető járványtani fogalmakkal (fertőzés, járvány, higiénia).</p> <p>Hasonlítsa össze a baktérium és az eukarióta sejt szerveződését.</p> <p>Ismertesse a baktériumok környezeti, evolúciós, ipari, mezőgazdasági és egészségügyi jelentőségét; lássa ezek kapcsolatát változatos anyagcseréjükkel.</p> <p>Magyarázza, hogy a felelőtlen antibiotikum-szedés miért vezet a kórokozók ellenálló formáinak elterjedéséhez. Hozzon példát baktérium által okozott emberi megbetegedésekre.</p> <p>Ismertesse ezek megelőzését és a védekezés lehetőségét. Ismertessen fertőtlenítési, sterilizálási eljárásokat.</p> <p>Az alábbi fajokon mutassa be az egysejtű élőlények változatos testszerveződését és felépítő anyagcseréjét: amőba, a papucsállatka, a zöld szemes ostoros és élesztőgomba faj. Ismerje fel ezeket az élőlényeket fénymikroszkóppal, és figyelje meg mozgásukat.</p> <p>Magyarázza, hogy a testszerveződés és az anyagcsere-folyamatok alapján miért alkotnak külön országot az élőlények természetes rendszerében a növények, a gombák és az állatok.</p> <p>Indokolja, hogy a sejtek működésbeli különbsége miért jár differenciálódással.</p> <p>A zöldmoszatok példáján mutassa be az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusait (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).</p> <p>Ismertesse a gombák fonalas testfelépítését, spórás szaporodását.</p> <p>Vizsgáljon fénymikroszkóppal penészgombát és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja és jellemezze a mikroszkópban látottakat.</p> <p>Tudja, hogy ez a szerveződés jellemző a vörös- és barnamoszatok többségére, a zöldmoszatok egy részére (pl. csillárkamoszat), a kalapos gombákra és a mohákra.</p> <p>Ismertesse a szivacsok testfelépítésének főbb jellem-</p>

<p>Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak</p> <p>A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából</p>	<p>zóit.</p> <p>Különböztesse meg a legismertebb ehető, és mérgező kalapos gombákat. Ismertesse a gombafogyasztás szabályait, tudja, hogy a gyilkos galóca halálosan mérgező.</p> <p>Ismertesse a peronoszpóra, a fejespenész, az ecsetpenész, a farontó gombák, az emberi megbetegedéseket okozó gombák és a sütőélesztő gyakorlati jelentőségét.</p> <p>Tudja, hogy a zuzmók a levegőszennyezés indikátorai.</p> <p>Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyelték alapján testfelépítésüket.</p> <p>Tudja, hogy a növényvilág fejlődését befolyásolta a fényért, vízért való verseny, a szárazabb élőhelyeken való szaporodás lehetősége. Tudja ezeket összefüggésbe hozni a szervek megjelenésével, felépítésével. Ismertesse a harasztoknál megjelenő evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással.</p> <p>Ismertesse a nyitvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztől független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással.</p> <p>Ismertesse a zárvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, termés, szállítócsövek, gyökérszőrök) hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismertesse a termés biológiai szerepét és a magterjesztés stratégiáit.</p> <p>Tudja használni a növényismeret könyvet a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.</p>
<p>Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából</p>	<p>Ismerje fel és fogalmazza meg a testfelépítés, az életmód (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, érzékelés) és a környezet kapcsolatát az alábbi állatcsoportok példáján:</p> <p>szivacsok laposférgek gyűrűsférgek rovarok fejlábúak (lábassejűek) a gerincesek nagy csoportjai (halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök).</p>

<p>A növények szövetei, szervei szövetek</p>	<p>Jellemezze önállóan csoportjellemzők alapján a fenti csoportokat.</p> <p>Ismertesse, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: osztódó szövet és állandósult szövetek: bőrszövet, táplálékkészítő alapszövet és szállítószövet.</p> <p>Vizsgáljon fénymikroszkóppal növényi szövet preparátumot, készítsen bőrszövet nyúzatot (pl. hagyma allelél). Vizsgáljon sejtüreget és kristályzárványt. Értelmezze a látottakat.</p>
<p>Gyökér, szár, levél</p>	<p>Ismertesse a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit. Ismerje fel egyszerű, sematikus rajzon a gyökér hossz- és keresztmetszetét, a kétszikű és egyszikű lágyszár keresztmetszetét, a fás szár keresztmetszetét, a kétszikű levél keresztmetszetét, tudja magyarázni a látottakat.</p> <p>Magyarázza a fás szár kialakulását, az évgyűrűk keletkezését.</p> <p>Vizsgáljon mikroszkópban gázcserenyírást és értelmezze a látottakat. Figyelje meg a víz útját színes tintába mártott fehér virágú növényen.</p>
<p>Virág, termés</p>	<p>Ismertesse a virág biológiai szerepét és részeit. Ismertesse az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát.</p> <p>Ismertesse a virágos növények fajfenntartó működéseit (mag-, illetve termésképzés, vegetatív szervekkel történő szaporodás). Ismertesse az ivaros és az ivartalan szaporítás előnyeit és hátrányait. Ismertesse a növények főbb ivartalan szaporítási módjait (tőosztás, dugványozás, oltás, szemzés, klónozás).</p> <p>Ismertesse a csírázás külső és belső feltételeit egy csírázási kísérlet kapcsán.</p> <p>Ismertessen hormonális hatásra bekövetkező növényi életműködések (gyümölcsérés).</p>
<p>Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése Szövetek</p>	<p>Magyarázza, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövet (működés és felépítés szerint is), izomszövet, kötőszövet és idegszövet, és ez hogyan tükröződik a felépítésükben.</p> <p>Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, vázizom, csontszövet, idegszövet, emberi vér.</p>
<p>Szaporodás – egyedfejlődés</p>	<p>Ismertesse a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hím-nősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalmát. Vonjon párhuzamot példák alapján az életkörülmények és a szaporodási mód között (ivaros, ivartalan,</p>

	<p>külső és belső megtermékenyítés, szaporodási rendszerek, az ivadék gondozás és az utódszám összefüggése).</p> <p>Tudjon példát az ivartalan szaporodásra és a regenerációra.</p>
Viselkedés	<p>Példák alapján ismertesse az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, komfortmozgás, táplálkozási magatartás, menekülés).</p> <p>Példák alapján ismertesse a fajfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (a partner felkeresése, udvarlás, párosítás, ivadék gondozás, önzetlenség, agresszió).</p> <p>Jellemezze az alábbi magatartásformákat: reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.</p>

Az emberi szervezet

TÉMÁK	Követelmények
Homeosztázis	Ismertesse a homeosztázis fogalmát, jelentőségét.
Kültakaró Bőr	Ismertesse a bőr funkcióit (védelem, hőszabályozás érzékelés: fájdalom, tapintás, nyomás, hő ingerek). Ismertesse a bőr szöveti szerkezetét, mirigyait és azok funkcióit, és ábrán azonosítsa a bőr részeit. Magyarázza a hám megújulását.
Szabályozás	Ismertesse a bőr hajszálerveinek szerepét a testhőmérséklet szabályozásában és az anyagforgalomban.
A bőr gondozása, védelme	Ismertesse a bőr festéksejtjeinek működését, a nap-sugárzás hatását a bőrre, a napozás egészségügyi vonatkozásait, a védekezést. Tudja, mit jelent a bőr tisztántartása, kozmetikázása, a bőrápolás, hajápolás. Tudja, mi az anyajegy, a szemölcs, hogyan alakul ki a mitesszer, a pattanás, vízhólyag, vérhólyag és mi a teendő velük. Tudja, hogy miért veszélyes az égési sérülés. Tudjon égési sérülést ellátni.

TÉMÁK	Követelmények
<p>A mozgás vázrendszer</p> <p>Izomrendszer</p> <p>szabályozás</p> <p>a mozgás és mozgási rendszer egészségtana</p>	<p>Ismertesse a csontváz biológiai funkcióit.</p> <p>Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, az agy- koponya és az arckoponya csontjait (orrsontot, járomcsontot, felső és alsó állcsontot), tudjon az arcüreg szerepéről. Rajzolt ábrán ismerje fel ezeket. Magyarázza a gerincoszlop kettős S alakját.</p> <p>Ismertesse a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és időskori csontsérülésekkel.</p> <p>Ismertesse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő funkciókhoz kötve. Ismerje fel a csigolya részeit.</p> <p>Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületi kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetővé az adott helyeken. Ismerje fel rajzon az ízület részeit. Tudja, hogy a csigolyák milyen funkciókat töltenek be.</p> <p>Ismertesse a függesztőövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait.</p> <p>Hasonlítsa össze a férfi és a női csontvázat, magyarázza a különbséget.</p> <p>Tudja a helyét és funkcióit a következő izmoknak: gyűrű alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gát izmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítő izmai, fejbiccentő izom.</p> <p>Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost, izompólya, inak.</p> <p>Ismertesse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz.</p> <p>Tudja, hogy a vázizmok akaratlagos mozgásai agykérgi funkciókhoz kötöttek.</p> <p>Ismertesse a mozgási szervrendszer gyakoribb betegségeit és ellátásuk módját (elemi elsősegélynyújtás): törés, gerincsérülés, ficam, rándulás, ízületi gyulladás, húzódás, lúdtalp, bokasüllyedés, gerincferdülések, illetve ezek megelőzésének lehetőségei.</p> <p>Ismertesse a csípőficam szűrésének fontosságát és korrigálásának lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse az életmód szerepét a betegségek és a sérülések megelőzésében.</p> <p>Ismertesse a testépítés során alkalmazott táplálék kiegészítők káros hatásait. Ismertesse a testedzés jelentőségét, típusait (erőnléti, ügyességi, állóképességet fokozó). Ismertesse a mozgás szerepét a testsúly szabályozásában.</p>
A táplálkozás	

TÉMÁK	Követelmények
<p>Táplálkozás</p> <p>Emésztés</p> <p>Felszívódás</p> <p>Szabályozás</p> <p>Táplálkozás egészségtana</p> <p>A légzés</p>	<p>Tudja a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait. Tudja, hogy mi a különbség a táplálék és tápanyag között.</p> <p>Ismerje fel ábrán az emésztőrendszer részeit, tudja biológiai funkcióit.</p> <p>Ismertesse a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje- glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben.</p> <p>Ismerje fel a fog részeit, a fogképletet.</p> <p>Ismertesse a szájpolás higiéniáját, a fogszuvasodás megelőzését, kezelését. Ismertesse a rendszeres fogorvosi szűrővizsgálat jelentőségét.</p> <p>Ismertesse az emésztőnedveket, termelődési helyüket és szerepüket a fehérje, a szénhidrát, a zsír és a nukleinsav emésztésének folyamatában.</p> <p>Értelmezzen a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet.</p> <p>Ismertesse a bélbolyhok helyét, és tudja működésük lényegét. Ismertesse a bélperisztaltika fogalmát.</p> <p>Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomornedvtermelés, hányás, nyelés).</p> <p>Magyarázza a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát.</p> <p>Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), vitaminok természetes forrásait, tudja, hogy hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk káros következményekkel jár.</p> <p>Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevőket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezőket, táblázat segítségével.</p> <p>Megfelelő táblázat segítségével állítsa össze egy könnyű fizikai munkát végző fogyókúrázó napi étrendjét</p> <p>Elemesse a tápcsatorna megbetegedéseiben kockázati tényezőit (helytelen életmód, helytelen fogápolás, kóros stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak-szükségleteknek megfelelő étkezés, túltápláltság és a környezet mikroorganizmusai, vegyszerei, valamint veleszületett hajlam, és a környezet káros hatása).</p> <p>Magyarázza, hogyan változnak az étrendi elvárások tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól (terhesség, szoptatás) függően.</p> <p>Ismertesse az élelmiszer-, és ételtartósítás alapvető szabályait.</p> <p>Ismertesse a légző rendszer funkcióit.</p>

TÉMÁK	Követelmények
légcseré	Ismertesse a légzőrendszer szerveit, beleértve a légcsövet, hörgőket, hörgőcskéket és a léghólyagocskákat.
<p>Gázcsere</p> <p>Hangképzés</p> <p>Szabályozás</p> <p>A légzés és a légző rendszer egészségtana (elsősegélynyújtás)</p>	<p>Magyarázza a légcseré, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit. Magyarázza meg a belégzés és kilégzés folyamatát a mellhártya, rekeszizom, bordaközi izmok szerepének feltüntetésével.</p> <p>Ismertesse a vitálkapacitás fogalmát.</p> <p>Hasonlítsa össze aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat értékeit.</p> <p>Adjon magyarázatot az eltérésekre.</p> <p>Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.</p> <p>Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedő, hangszalagok. Ismertesse a hangszalagok szerepét a hangképzésben.</p> <p>Magyarázza, hogy a légzés szabályozásában milyen szerepet játszik a vér szén-dioxid koncentrációja.</p> <p>Ismertesse az orron át történő belégzés előnyeit a szájon át történő belégzéssel szemben.</p> <p>Ismertesse a légzőrendszert károsító tényezőket és a légzőrendszer gyakori betegségeit (légúti és rákos megbetegedések, asztma).</p> <p>Indokolja a tüdőszűrés jelentőségét.</p> <p>Magyarázza, miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással.</p> <p>Magyarázzon kísérletet a cigarettázás során keletkező anyagok kimutatására.</p>
<p>Az anyagszállítás</p> <p>A testfolyadékok</p> <p>A szöveti keringés</p>	<p>Ismertesse a vér, szövetnedv, nyirok összetételét, keletkezésüket, kapcsolatukat, a teljes vértérfogat mennyiségét, a sejtés elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fő alkotórészeit és jelentőségüket.</p> <p>Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól az eltérés okait, és következményeit.</p> <p>Ismertesse a vérzéscsillapítás módjait.</p> <p>Ismertesse a vérszegénység lehetséges okait.</p> <p>Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét.</p> <p>Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzőit, funkcióját az anyagcserében.</p> <p>Értse a nyirokkeringés lényegét, a nyirokcsomók jelentőségét</p>

TÉMÁK	Követelmények
<p>A szív és az erek</p> <p>Szabályozás</p> <p>A keringési rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás</p>	<p>Ismertesse a szív felépítését és működését.</p> <p>Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása.</p> <p>Tudja a vérnyomás fogalmát és normál értékét.</p> <p>Tudjon pulzust és vérnyomást mérni.</p> <p>Ismertesse a lép helyét és szerepét.</p> <p>Ismertesse, hogy élettanilag milyen hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és a vérnyomást.</p> <p>Magyarázza a véreloszlás megváltozásának élettani funkcióját.</p> <p>Ismertesse a helytelen életmód hatását az érlemezésedés, visszértágulat, a trombózis, a vérnyomás-ingadozás, szívritmuszavar és az infarktus kialakulására, ismertesse ezek fogalmát.</p> <p>Értse a testedzésnek és a helyes táplálkozásnak a keringési rendszer egészségére gyakorolt hatását.</p> <p>Tudjon alapvető sebellátási módokat, tudja ellátni a kisebb vérzéssel járó sérüléseket.</p>
<p>A kiválasztás</p> <p>A vizeletkiválasztó rendszer működése</p> <p>Szabályozás</p> <p>A kiválasztó szervrendszer egészségtana</p>	<p>Hasonlítsa össze a kiválasztás és az elválasztás funkcióját.</p> <p>Sorolja fel, és ábrán ismerje fel a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit.</p> <p>Tudja, hogy a vesében víz, glükóz, sók, karbamid visszaszívása; gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztása történik.</p> <p>Ismertesse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na⁺, K⁺, Cl⁻ ionok, gyógyszerek, hormonok.</p> <p>Tudja, hogy mi és hogyan befolyásolja a vizelet összetételét és mennyiségét.</p> <p>Magyarázza, hogy egészséges emberben miért nem lehet fehérje, glükóz és vér a vizeletben.</p> <p>Indokolja a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében.</p> <p>Ismertesse a művesekezelés jelentőségét.</p>
<p>A szabályozás</p> <p>Idegrendszer</p> <p>Információelméleti vonatkozások</p> <p>Sejtszintű folyamatok</p>	<p>Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést.</p> <p>Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban.</p> <p>Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását).</p> <p>Ismerje, hogy az élő sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget alakít ki. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedő csúcspotenciált válthatnak ki.</p>

TÉMÁK	Követelmények
<p>Látás</p> <p>Hallás és egyensúlyérzés</p>	<p>Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem alapvető részeit, magyarázza ezek működését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke- és a zöldhályog lényegét.</p> <p>Ismertessen egyszerű kísérleteket a vakfolt, a szintévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára.</p> <p>Próbálja ki és magyarázza a pupillareflexet.</p> <p>Értse a pupilla akkomodációs és szemhéjzáró reflex funkcióit.</p> <p>Ismertesse a távolságészlelés módjait, támpontjait.</p> <p>Ismerje föl rajzon a külső-, a közép- és a belső fül részeit. Értelmezze a dobhártya és a hallócsontocskák működését, a szabályozás lehetőségét.</p> <p>Értelmezzen kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.</p> <p>Ismertesse a zajszennyeződés forrásait, halláskárosítópszichés hatását.</p> <p>Ismertesse a tömlőcske és zsákocska, a három félkörös ívjárat szerepét.</p>
<p>Kémiai érzékelés</p> <p>Testmozgató rendszerek</p>	<p>Ismertesse a nyúltvelői kemoreceptorok szén-dioxid-érzékenységet, hatásukat a légzésre.</p> <p>Ismertesse a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben.</p> <p>Magyarázza, hogy alapvetően motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismertesse az akaratlagos mozgások szerveződésében az agykéreg és a kéreg alatti magvak szerepét. Magyarázza a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit.</p> <p>Ismertesse a kisagy fő funkcióját (mozgáskoordináció). Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció.</p>
<p>Vegetatív érző és mozgató rendszerek</p>	<p>Értelmezze, milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív működés, hogyan valósul ez meg.</p> <p>Ismertesse a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit.</p>
<p>Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai</p>	
<p>A magatartás elemei</p>	<p>Hasonlítsa össze az öröklött és tanult magatartásformákat.</p>

TÉMÁK	Követelmények
<p>Öröklött elemek</p> <p>Tanult elemek</p>	<p>Tudja, hogy az öröklött magatartási elemek háttérben feltétlen reflexek is állnak.</p> <p>Hozzon példákat az emberi magatartás öröklött elemeire (szopóreflex, érzelmet kifejező mimika, agresszió).</p> <p>Értelmezze a tanulás fogalmát a viselkedés megváltozása alapján.</p> <p>Feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépő vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával.</p> <p>Világítsa meg a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés, játék, kíváncsiság és unalom).</p> <p>Példákon mutassa be a tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlődés során (bevésődés, járás, beszéd).</p>
<p>Emlékezés</p> <p>A társas viselkedés alapjai</p> <p>Pszichés fejlődés</p>	<p>Példákon mutassa be a megerősítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függőség kialakulását. Látja a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában. Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban.</p> <p>Hozzon példákat a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódásra és taszításra (pl. ivadékgondozás, rangsor), ezek formáira (pl. verbális) megnyilvánulására (pl. behódolás, fenyegetés).</p> <p>Hasonlítsa össze a csoportok közötti taszítás (agresszió), altruizmus megnyilvánulásait emberek és állatok esetében.</p> <p>Ismertesse az érzelmi fejlődés hatását az értelmi fejlődésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.</p>
<p>az idegrendszer egészségtana</p> <p>Drogok</p> <p>A hormonrendszer hormonális működések</p>	<p>Értelmezze a fizikai, mentális és szociális jólét fogalmát. Ismertesse az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának megelőzésében. Ismertesse a stressz betegségek kialakulásának feltételeit.</p> <p>Tudja a fájdalom csillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit.</p> <p>Ismertesse az idegrendszer néhány betegségét: agyrázkódás, migrén, epilepszia, szélütés, agyvérzés.</p> <p>Ismertesse a pszichoaktív szerek főbb csoportjait, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeit.</p> <p>Ismertesse a szülő, a család, a környezet felelősségét és lehetőségét a drogfogyasztás megelőzésében.</p> <p>Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását.</p> <p>Hasonlítsa össze a hormonrendszer és az idegrendszer működését, tudja, hogy a hormonok hathatnak a visel-</p>

TÉMÁK	Követelmények
	kedésre is.
<p>Belső elválasztású mirigyek</p> <p>A hormonrendszer egészségtana</p>	<p>Ismertesse az ember belső elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin.</p> <p>Ábra alapján értelmezze a női nemi ciklus során végbemenő hormonális, valamint a méhnyálkahártyában, petefészekben és testhőmérsékletben végbemenő változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait.</p> <p>Magyarázza a belső környezet állandóságának a biztosítását az inzulin, tiroxin és az adrenalin termelésén keresztül. Ábra alapján – a pajzsmirigy példáján – elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit.</p> <p>Ismertesse a cukorbetegség lényegét, tüneteit és kezelési módjait.</p>
<p>Az immunrendszer immunitás</p>	<p>Értelmezze az antitest, antigén, immunitás fogalmát. Sorolja fel az immunrendszer jellemző sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Ismertesse a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában.</p> <p>Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát.</p> <p>Ismertesse a falósejtek szerepét és a genny eredetét.</p> <p>Ismertesse az immunizálás különböző típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát. Hozzon példát a Magyarországon kötelező védőoltásokra.</p> <p>Magyarázza a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérő kezelésének az okát.</p> <p>Ismertesse Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentőségét.</p>
<p>Vércsoportok</p> <p>Az immunrendszer egészségtana</p>	<p>Ismertesse az ABO és Rh-vércsoport rendszert.</p> <p>Ismertesse az anyai Rh – összeférhetlenség jelentőségét.</p> <p>Ismertesse a vérátömlesztés és a véradás jelentőségét.</p> <p>Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat</p> <p>Ismertesse a láz védekezésben betöltött szerepét és a lázcsillapítás módjait.</p> <p>Magyarázza az allergia (pl. asztma) kialakulását, tudjon felsorolni allergén anyagokat, értse az allergiák és a környezetszennyezés közti kapcsolatot.</p>
<p>Szaporodás és egyedfejlődés szaporítószervek</p>	<p>Ismertesse a férfi és női nemi szervek felépítését, működését, valamint a megtermékenyítés folyamatát.</p> <p>Ismertesse a nem meghatározottságát (kromoszomális, ivarmirigy általi, másodlagos, pszichés). Ismerjen</p>

TÉMÁK	Követelmények
Egyedfejlődés	<p>fel ábráról petesejtet és hímivarsejtet és ezek részeit. Ismertesse az ember magzati fejlődésének és születésének fő szakaszait, a terhesség, szülés, a szoptatás biológiai folyamatait, a méhlepény és a magzatvíz szerepét.</p> <p>Ismertesse az ember posztembrionális fejlődésének szakaszait, ezek időtartamát és legjellemzőbb változásait (tömeg- és hosszgyarapodás, fogak megjelenése, járás, beszéd, jellemző tevékenység, nemi érés, a gondolkodásmód változása).</p>
A szaporodás, fejlődés egészségtana	<p>Ismertesse az akceleráció fogalmát. Ismertesse az öregedés során bekövetkező biológiai változásokat a szervezet, szervek szintjén.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a klinikai és a biológiai halál fogalma között.</p> <p>Ismertesse az eutanázia biológiai és etikai vonatkozásait.</p> <p>Ismertesse a családtervezés különböző módjait, terhességi tesztek lényegét, a terhességmegszakítás lehetséges következményeit.</p> <p>Ismertesse a meddőség gyakoribb okait és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások lényegét, valamint a kapcsolódó etikai problémákat (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás).</p> <p>Ismertesse a várandósság jeleit, a terhesség gondozás jelentőségét, a terhesség és szoptatás alatt követendő életmódot, a szoptatás előnyeit a csecsemőre és az anyára nézve.</p> <p>Ismertesse, hogyan előzhető meg a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek).</p> <p>Ismertesse a rendszeres nőgyógyászati szűrővizsgálat jelentőségét.</p>

Egyed feletti szerveződési szintek

TÉMÁK	Követelmények
Populáció	<p>Ismertesse a populáció ökológiai és genetikai értelmezését.</p> <p>Ismertesse a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési modelljeit, értelmezze a környezet eltartó képességének fogalmát.</p> <p>Mondjon példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Ismertesse ezek mezőgazdasági szerepét (pl. sáskajárás), a védekezés módjait, a biológiai védekezés előnyeit.</p> <p>Értelmezzon emberi korfákat, vonjon le belőlük következtetéseket.</p>

TÉMÁK	Követelmények
Környezeti kölcsönhatások	<p>Ismertesse a környezet fogalmát (élettelen és élő), a környezet időbeli (periodikus és előrehaladó) és térbeli (horizontális, vertikális) változását.</p> <p>Értelmezzen tűrőképességi görbéket: minimum, maximum, optimum, szűk és tág tűrés. Hozza összefüggésbe az indikátor szervezetekkel.</p> <p><i>Esettanulmány alapján ismerjen fel összefüggéseket a környezet és az élőlény tűrőképessége között.</i></p>
	<p>Példákkal igazolja, hogy az élettelen környezet legfontosabb tényezői – a fény, a hő, a víz, a levegő és a talaj – hogyan szabják meg az élőlények elterjedését.</p> <p>Ismertesse a talaj kialakulásának feltételeit.</p> <p>Ismertesse a trágyázás jelentőségét, a szakszerűtlen műtrágyázás lehetséges következményeit.</p> <p>Mutassa be példán, hogy egy faj elterjedését több környezeti tényező is befolyásolja.</p> <p>Magyarázza a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban.</p>
Kölcsönhatások - viselkedésbeli kölcsönhatások	<p>Ismertesse a territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalmát, a társas kapcsolatok, párosodási rendszerek (csoportszerveződés) szaporodási viselkedés típusait</p> <p>Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.</p>
- ökológiai kölcsönhatások	<p>Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalmát, állati és növényi példákkal.</p>
Életközösségek (élőhely típusok) Az életközösségek jellemzői Hazai életközösségek	<p>Értelmezze a színteztettség kialakulásának okát.</p> <p>Magyarázza az életközösségek időbeni változásait.</p> <p>Értelmezze a változások természetes és ember által befolyásolt folyamatát, ismertesse a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.</p> <p><i>Jellemezzen egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilágát (élőhelytípusok, környezeti tényezők, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, színteztettség, időbeni változások).</i></p> <p>A fajok és életközösségek jellemzésére használja a növényismeret- és állatismeret könyveket.</p> <p>Egy tó feltöltődésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösségek előrehaladó változásait.</p> <p>Ismertesse a gyomnövény fogalmát, hozzon rá példát.</p>
Bioszféra	
Globális folyamatok	<p>Értelmezze a bioszférát ökoszisztémaként (Gaia).</p> <p>Soroljon fel és magyarázzon civilizációs ártalmakat (helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott</p>

TÉMÁK	Követelmények
	<p>gyógyszerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai.) Tudjon példát mondani a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozásokra (pl. az esőerdők irtása, a monokultúrák hatása, kőolajszennyezés, nemzeti parkok, nemzetközi egyezmények). Hozzon példát hazai lehetőségeinkre és felelősségünkre (pl. vásárlási szokások). Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a népességrobbanást, globális felmelegedést, hulladékproblémát, a savasodást, a tengerek-óceánok, édesvizek problémáit, az ózonpajzs csökkenését. Ismertesse, miért lehetnek ezek ökológiai válság tényezői. Magyarázza, hogyan függ össze az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel.</p>
<p>Ökoszisztéma Anyagforgalom Energiaáramlás Biológiai sokféleség</p>	<p>Ismertesse az ökoszisztéma fogalmát, értelmezze az életközösséget ökoszisztémaként Értelmezze, és példák segítségével mutassa be a termelők, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek anyagforgalmában és energiaáramlásában. Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és hálózat különbségét. Értelmezze a szén és az oxigén körforgásának útját: az autotróf és heterotróf lények szerepét, a humuszképződés lényegét, a szénhidrogén- és kőszénképződés okát, a karbonát-közetek keletkezését. Értelmezze az élőlények szerepét e folyamatokban.</p>
<p>Víz</p>	<p>Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát, korlátait. Ismertesse a fontosabb vízszennyező anyagokat. Ismertesse az ivóvíz nyelésének módjait, az ezeket a forrásokat fenyegető veszélyeket. Értelmezze a “közműolló” fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetőségeit. <i>Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendőkről.</i></p>
<p>Energia, sugárzás</p>	<p>Ismertesse a hagyományos és az “alternatív” energiaforrásokat, a megújuló és a nem megújuló energia különbségét. Értelmezze az atomenergia felhasználásának lehetőségét és veszélyeit. Tudjon az energiatakarékosság lehetőségeiről. <i>Fejtse ki álláspontját a hazai energiagazdálkodás lehetőségeiről.</i></p>
<p>Talaj</p>	<p>Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetőségeit. Értelmezze a talaj romlásának, illetve javításának folyamatát.</p>
<p>Hulladék</p>	<p>Ismertesse a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját.</p>

TÉMÁK	Követelmények
	Lássa a szelektív gyűjtés előnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással.

Öröklődés, változékonyság, evolúció

TÉMÁK	Középszint
Molekuláris genetika alapfogalmak	<p>Ismertesse a gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalmakat.</p> <p>Fogalmazza meg az általános összefüggést a DNS bázissorozat, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója valamint a tapasztalható jelleg között.</p> <p>Ábra alapján ismertesse a DNS megkettőződés folyamatát és a DNS → m RNS átírás (transzkripció) és a fehérje leolvasás (transzláció) főbb lépéseit.</p> <p>Ismerje annak jelentőségét, hogy a genetikai kód általános érvényű.</p> <p>Kösse a fehérjeszintézis fázisait az eukarióta sejt alkotórészeihez.</p>
Mutáció	<p>Hasonlítsa össze a mutációt és ivaros szaporodást, mint a genetikai változékonyság forrásait.</p> <p>Ismertesse a mutáció fogalmát, evolúciós szerepét és lehetséges hatásait (hátrányos, közömbös, előnyös). Hozzon példát ezekre. Ismertessen példát az emberi népességben többféle géntípus tartós jelenlétére.</p> <p>Hasonlítsa össze a mutagén hatásokat (kémiai és sugárzó), hatásuk felismerésének problémáját, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségeit. Tudja, hogy a mutagén és a rákkeltő (karcinogén) hatás gyakran jár együtt.</p> <p>Tudja, hogy a Down-szindróma a kromoszómák számbeli rendellenessége. Ismertesse kialakulásának kockázati tényezőit.</p>
A génműködés szabályozása	<p>Indokolja, hogy különböző felépítésű-és működésű testi sejtjeink miért hordoznak azonos genetikai információt. Magyarázza, hogy miért nem mindig aktív minden gén. Értelmezze, hogy a gének megnyilvánulását a hormonális állapot is befolyásolja.</p> <p>Ismertesse a jó és rosszindulatú daganat, az áttétel fogalmát, néhány daganattípusra utaló jeleket (bőr-, emlő-, here- prosztata, méhnyakrák), korai felismerésének jelentőségét.</p>
Mendeli genetika Minőségi jellegek	<p>Ismertesse a haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmakat.</p> <p>Ismertesse az öröklésmentek alaptípusait (domi-</p>

<p>Mennyiségi jellegek</p>	<p>náns-recesszív, intermedier és kodomináns). Ismertesse a tesztelő keresztezésből levonható következtetéseket. Soroljon fel ember esetében dominánsan, illetve recesszíven öröklődő jellegeket. Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy 1 génes enzimbetegség, az Rh és AB0-vércsoportok öröklődését. Ismertesse a humángenetikai sajátos módszereit (családfaelemzés). Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Ismertesse a génkölcsonhatás fogalmát, és azt, hogy a legtöbb tulajdonság csak így magyarázható. Ismertesse a géncapcsoltság tényét, magyarázatát (azonos kromoszóma).</p> <p>Ismertessen öröklődő mennyiségi tulajdonságokat és hajlamokat az élővilágban és az emberi öröklésben. Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minőségi jellegeket kialakító gének hatásait (sok gén, jelentős környezeti hatás). Hozza kapcsolatba a mennyiségi öröklődést a háziasítással és a hibridvetőmagok elterjedésével.</p>
<p>Populációgenetika és evolúciós folyamatok Ideális és reális populáció</p> <p>Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok</p> <p>Biotechnológia</p>	<p>Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetők. Értelmezze, hogy a mutációk jelentik a populációk genetikai változatosságának forrását. Ismertesse az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével. Értse a populáció nagyságának természetvédelmi jelentőségét. Ismertesse a természetes szelekció darwini modelljét. Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján ítélje meg, hogy a folyamat milyen típusba sorolható. Ismertesse a homológ és analóg szerv fogalmát, a konvergens és divergens fejlődést, tudjon példaként ilyen fejlődésű szerveket, élőlényeket bemutatni. Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kőületek, lenyomat, lerakódás). Ismertesse a klón fogalmát. Ismertessen néhány példát a genetikai technológia alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezőgazdaságban). Ismertessen néhány, a géntechnológia mellett és ellen felsorakoztatható érvet, álláspontot.</p>

Bioetika	Lássa a genetikai tanácsadás lehetőségeit, alkosson véleményt szerepéről. Ismertesse a humángenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfaelemzés, magzati diagnosztika), etikai megfontolásait. Lássa a biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke közti különbséget. Ismerje a Human Genom Program célját.
A bioszféra evolúciója prebiológiai evolúció	Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció előzte meg. Ismertesse az élőlények anyagainak kialakulására vonatkozó elméleteket.
Az ember evolúciója	Tudja összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember vonásait. Ismertesse, hogy egy töredékes koponyából következtetéseket lehet levonni az adott emberelőd tulajdonságairól. Értse, hogy az ember evolúciója során kialakult nagyraszok értékükben nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.

4.15.8 Fizika

KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével;
- a természettudományos gondolkodás, megismerési módszerek alapvető sajátosságainak felismerése;
- alapmennyiségek mérése;
- egyszerű számítások elvégzése;
- egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése;
- grafikonok, ábrák értékelése, elemzése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- a tanult szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése, a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése;
- időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekinthetése, felismerése;
- problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása;
- a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása;

- a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés, kísérlet megtervezése;
- az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldása;
- időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Mechanika

TÉMÁK	Követelmények
Newton törvényei Newton I. törvénye Kölcsönhatás Mozgásállapot, -változás Tehetetlenség, tömeg Inerciarendszer Newton II. törvénye Erőhatás, erő, eredő erő támaszpont, hatásvonal Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás Zárt rendszer Szabaderő, kényszererő	Ismerje fel és jellemezze a mechanikai kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgásállapot-változások létrejöttének feltételeit, tudjon példákat említeni különböző típusaikra. Ismerje fel és jellemezze az egy kölcsönhatásban fellépő erőket, fogalmazza meg, értelmezze Newton törvényeit. Értelmezze a tömeg fogalmát Newton 2. törvénye segítségével. Ismerje a sztatikai tömegmérés módszerét. Tudja meghatározni a 3. pontban felsorolt mozgásfajták létrejöttének dinamikai feltételét. Legyen jártas az erővektorok ábrázolásában, összegzésében. Tudja, mit értünk egy test lendületén, lendület-változásán. Konkrét, mindennapi példákban ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének érvényesülését, egy egyenesbe eső változások esetén tudjon egyszerű feladatokat megoldani. Konkrét esetekben ismerje fel a kényszererőket.
Newton III. törvénye Erőlökés	Legyen jártas az egy testre ható erők és az egy kölcsönhatásban fellépő erők felismerésében, ábrázolásában.
Pontszerű és merev test egyensúlya Forgatónyomaték Erőpár Egyszerű gépek: Lejtő, emelő, csiga Tömegközéppont	Tudja értelmezni dinamikai szempontból a testek egyensúlyi állapotát. Tudjon egyszerű számításos feladatot e témakörben megoldani. Ismerje a tömegközéppont fogalmát, tudja alkalmazni szabályos homogén testek esetén.
Mozgásfajták Anyagi pont, merev test Vonatkoztatási rendszer Pálya, út, elmozdulás	Tudja alkalmazni az anyagi pont és a merev test fogalmát a probléma jellegének megfelelően. Egyszerű példákon értelmezze a hely és a mozgás viszonylagosságát. Tudja alkalmazni a pálya, út, elmozdulás fogalmakat.

<p>Helyvektor, elmozdulás vektor Egyenes vonalú egyenletes mozgás Sebesség, átlagsebesség Mozgást befolyásoló tényezők: súrlódás, közegellenállás súrlódási erő</p>	<p>Legyen jártas konkrét mozgások út-idő, sebesség-idő grafikonjának készítésében és elemzésében. Ismerje és alkalmazza a sebesség fogalmát. Ismerje a súrlódás és a közegellenállás hatását a mozgásoknál, ismerje a súrlódási erő nagyságát befolyásoló tényezőket.</p>
<p>Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Egyenletesen változó mozgás átlagsebessége, pillanatnyi sebessége Gyorsulás Négyzetes úttörvény Szabadesés, nehézségi gyorsulás (→ 5.1) Összetett mozgások Függőleges, vízszintes hajítás Periodikus mozgások Az egyenletes körmozgás Periódusidő, fordulatszám Kerületi sebesség Szögelfordulás, szögsebesség Centripetális gyorsulás Centripetális erő</p>	<p>Ismerje fel és jellemezze az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgásokat. Konkrét példákon keresztül különböztesse meg az átlag- és a pillanatnyi sebességet, ismerje ezek kapcsolatát. Ismerje és alkalmazza a gyorsulás fogalmát. Tudjon megoldani egyszerű feladatokat. Értelmezze a szabadesést, mint egyenletesen változó mozgást. Tudja a nehézségi gyorsulás fogalmát és értékét, egyszerűbb feladatokban alkalmazni is. Értelmezze egyszerű példák segítségével az összetett mozgást. Jellemezze a periodikus mozgásokat. Ismerje fel a centripetális gyorsulást okozó erőt konkrét jelenségekben, tudjon egyszerű számításos feladatokat megoldani.</p>
<p>Mechanikai rezgések Rezgőmozgás Harmonikus rezgőmozgás Kitérés, amplitúdó, fázis Rezgésidő, frekvencia Csillapított és csillapítatlan rezgések Rezgő rendszer energiája Szabadrezgés, kényszerrezgés Rezonancia Matematikai inga Lengésidő</p>	<p>Ismerje a rezgőmozgás fogalmát. Ismerje a harmonikus rezgőmozgás kinematikai jellemzőit, kapcsolatát az egyenletes körmozgással kísérleti tapasztalat alapján. Ismerje, milyen energiaátalakulások mennek végbe a rezgő rendszerben. Ismerje a szabadrezgés, a kényszerrezgés jelenségét. Ismerje a rezonancia jelenségét, tudja mindennapi példákon keresztül megmagyarázni káros, illetve hasznos voltát. Tudjon periódusidőt mérni.</p>
<p>Mechanikai hullámok Longitudinális, transzverzális hullám Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia Visszaverődés, törés jelensége, törvényei</p>	<p>Ismerje a mechanikai hullám fogalmát, fajtáit, tudjon példákat mondani a mindennapi életből. Ismerje a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségeket. Tudja leírni a hullámjelenségeket, tudjon példákat mon-</p>

<p>Beesési, visszaverődési, törési szög, törésmutató Polarizáció Interferencia Elhajlás Állóhullám, duzzadóhely, csomópont Húrok Hangforrás, hanghullámok Hangerősség Hangmagasság Hangszín Ultrahang, infrahang</p>	<p>dani a mindennapi életből.</p> <p>A hangtani alapfogalmakat tudja összekapcsolni a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségekkel.</p>
<p>Munka, energia Munkavégzés, munka Gyorsítási munka Emelési munka Súrlódási munka Energia, energiaváltozás (Mechanikai energia: Mozgási energia Rugalmassági energia Helyzeti energia Munkatétel</p> <p>Energiamegmaradás törvénye Konzervatív erők munkája Teljesítmény Hatásfok</p>	<p>Definiálja a munkát és a teljesítményt, tudja kiszámítani állandó erőhatás esetén. Ismerje a munka ábrázolását F-s diagramon.</p> <p>Tudja megkülönböztetni a különféle mechanikai energiafajtákat, tudjon azokkal folyamatokat leírni, jellemezni.</p> <p>Tudja alkalmazni a mechanikai energiamegmaradás törvényét egyszerű feladatokban. Ismerje az energiagazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásait. Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a teljesítmény és a hatásfok fogalmát.</p>
<p>A speciális relativitáselmélet elemei Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség Egyidejűség, idődilatáció, hosszúság kontrakció A tömeg, tömegnövekedés</p>	

Termikus kölcsönhatások

TÉMÁK	Követelmények
<p>Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot Hőmérséklet, nyomás, térfogat Belső energia Anyagmennyiség, mól Avogadro törvénye)</p>	<p>Tudja, mit értünk állapotjelzőn, nevezze meg őket. Legyen tájékozott arról, milyen módszerekkel történik a hőmérséklet mérése. Ismerjen különböző hőmérőfajtákat (mérési tartomány, pontosság). Ismerje a Celsius- és Kelvin-skálákat, és feladatokban tudja használni. Ismerje az Avogadro-törvényt. Értelmezze, hogy mikor van egy test környezetével termikus egyensúlyban.</p>
<p>Hőtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hőtágulása Folyadékok hőtágulása</p>	<p>Ismerje a hőmérséklet-változás hatására végbemenő alakváltozásokat, tudja indokolni csoportosításukat. Legyen tájékozott gyakorlati szerepükről, tudja konkrét példákkal alátámasztani. Tudjon az egyes anyagok különböző hőtágulásának jelentőségéről, a jelenség szerepéről a természeti és technikai folyamatokban, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Mutassa be a hőtágulást egyszerű kísérletekkel.</p>
<p>Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között) Gay-Lussac I. és II. törvénye Boyle-Mariotte törvénye Egyesített gáztörvény Állapotegyenlet Ideális gáz Izobár, izochor, izoterm állapotváltozás</p>	<p>Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a gáztörvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelő állapotváltozással. Ismerje az állapotegyenletet. Tudjon értelmezni p-V diagramokat.</p>
<p>Az ideális gáz kinetikus modellje (→4.1) Hőmozgás</p>	<p>Ismerje, mit jelent a gáznyomás, a hőmérséklet a kinetikus gázelmélet alapján. Ismerjen a hőmozgást bizonyító jelenségeket (pl. Brown-mozgás, diffúzió).</p>
<p>Energia megmaradás hőtani folyamatokban Termikus, mechanikai kölcsönhatás Hőmennyiség, munkavégzés</p> <p>A termodinamika I. főtétele zárt rendszer Belső energia Adiabatikus állapotváltozás Körfolyamatok Perpetuum mobile</p>	<p>Értelmezze a térfogati munkavégzést és a hőmennyiség fogalmát. Ismerje a térfogati munkavégzés grafikus megjelenítését p-V diagramon. Értelmezze az I. főtétele, alkalmazza speciális – izoterm, izochor, izobár, adiabatikus – állapotváltozásokra.</p>
<p>Kalorimetria Fajhő, mólhő, hőkapacitás Gázok fajhői</p>	<p>Ismerje a hőkapacitás, fajhő fogalmát, tudja kvalitatív módon megmagyarázni a kétféle fajhő különbözőségét gázoknál. Legyen képes egyszerű keverési feladatok megoldására.</p>

Halmazállapot-változások Olvasás, fagyás Olvasáshő, olvasáspont Párolgás, lecsapódás Párolgáshő Forrás, forráspont, forráshő Szublimáció Cseppfolyósíthatóság Telített és telítetlen gőz	Ismerje a különböző halmazállapotok tulajdonságait. Értelmezze a fogalmakat. Tudja, milyen energiaváltozással járnak a halmazállapot-változások, legyen képes egyszerű számításos feladatok elvégzésére. Tudja, mely tényezők befolyásolják a párolgás sebességét. Ismerje a forrás jelenségét, a forráspontot befolyásoló tényezőket.
Jég, víz, gőz A víz különleges fizikai tulajdonságai A levegő páratartalma Csapadékképződés	Értse a víz különleges tulajdonságainak jelentőségét, tudjon példákat mondani ezek következményeire (pl. az élet kialakulásában, fennmaradásában betöltött szerepe). Ismerje a levegő relatív páratartalmát befolyásoló tényezőket. Kvalitatív módon ismerje az eső, a hó, a jégeső kialakulásának legfontosabb okait. Értse, milyen változásokat okoz a felmelegedés, az üvegházhatás, a savas eső stb. a Földön.
A termodinamika II. főtétele Hőfolyamatok iránya Rendezettség, rendezetlenség Reverzibilis, irreverzibilis folyamatok Hőerőgépek Hatásfok Másodfajú perpetuum mobile	Tudjon értelmezni mindennapi jelenségeket a II. főtétele alapján. Legyen tisztában a hőerőgépek hatásfokának fogalmával és korlátaival.

Elektromos és mágneses kölcsönhatás

TÉMÁK	Követelmények
Elektromos mező Elektrosztatikai alapjelenségek Kétféle elektromos töltés Vezetők és szigetelők Elektroszkóp Elektromos megosztás Coulomb-törvény A töltésmegmaradás törvénye Az elektromos mező jellemzése Térerősség A szuperpozíció elve Erővonalak, -fluxus Feszültség Potenciál, ekvipotenciális felület	Értse az elektrosztatikai alapjelenségeket, és tudja ezeket elemezni és bemutatni egyszerű elektrosztatikai kísérletek, hétköznapi jelenségek alapján. Alkalmazza az elektromos mező jellemzésére használt fogalmakat. Ismerje a pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mező szerkezetét és tudja jellemezni az erővonalak segítségével. Tudja alkalmazni az összefüggéseket homogén elektromos mező esetén egyszerű feladatokban.

<p>Konzervatív mező Homogén mező Földpotenciál Töltések mozgása elektromos mezőben</p>	<p>Tudja, hogy az elektromos mező által végzett munka független az úttól.</p>
<p>Töltés, térerősség, potenciál a vezetőkön Töltések elhelyezkedése vezetőkön Térerősség a vezetők belsejében és felületén Csúcshatás Az elektromos mező árnyékolása Földelés Kondenzátorok Kapacitás Síkkondenzátor Permittivitás Feltöltött kondenzátor energiája</p>	<p>Ismerje a töltés- és térerősség viszonyokat a vezetőkön, legyen tisztában ezek következményeivel a mindennapi életben, tudjon példákat mondani gyakorlati alkalmazásukra.</p> <p>Ismerje a kondenzátor és a kapacitás fogalmát. Tudjon példát mondani a kondenzátor gyakorlati alkalmazására.</p> <p>Ismerje a kondenzátor energiáját.</p>
<p>Egyenáram Elektromos áramerősség Feszültségforrás, áramforrás Elektromotoros erő, belső feszültség, kapcsolófeszültség Áramerősség- és feszültségmérő műszerek</p>	<p>Értse az elektromos áram létrejöttének feltételeit, ismerje az áramkör részeit, tudjon egyszerű áramkört összeállítani.</p> <p>Ismerje az áramerősség- és feszültségmérő eszközök használatát.</p>
<p>Ohm törvénye Ellenállás, belső ellenállás, külső ellenállás Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás Változtatható ellenállás Az ellenállás hőmérsékletfüggése Telepek soros, fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása Az eredő ellenállás</p>	<p>Értse az Ohm-törvényt vezető szakaszra és ennek következményeit, tudja alkalmazni egyszerű feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére.</p> <p>Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazza ezeket egyszerű áramkörökre.</p>
<p>Félvezetők Félvezető eszközök</p> <p>Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hő-, mágneses, vegyi hatás</p> <p>Galvánelemek, akkumulátor</p>	<p>Ismerje a félvezető fogalmát, tulajdonságait. Tudjon megnevezni félvezető kristályokat. Tudja megfogalmazni a félvezetők alkalmazásának jelentőségét a technika fejlődésében, tudjon példákat mondani a félvezetők gyakorlati alkalmazására (pl. dióda, tranzisztor, memóriachip).</p> <p>Ismerje az elektromos áram hatásait és alkalmazásukat az elektromos eszközökben.</p> <p>Ismerje az áram élettani hatásait, a balesetmegelőzési és érintésvédelmi szabályokat.</p> <p>Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására az elektromos eszközök teljesítményével és energiafogyasztásával kapcsolatos ismereteit.</p> <p>Ismerje a galvánelem és az akkumulátor fogalmát, és</p>

	ezek környezetkárosító hatását.
<p>Az időben állandó mágneses mező</p> <p>Mágneses alapjelenségek</p> <p>A dipólus fogalma</p> <p>Mágnesezhetőség</p> <p>A Föld mágneses mezeje</p> <p>Iránytű</p>	<p>Ismerje az analógiát és a különbséget a magneto- és az elektrosztatikai alapjelenségek között.</p> <p>Ismerje a Föld mágneses mezejét és az iránytű használatát.</p>
<p>A mágneses mező jellemzése</p> <p>Indukcióvektor</p> <p>Indukcióvonalak, indukciófluxus</p> <p>Az áram mágneses mezeje</p> <p>Hosszú egyenes vezető, áramhurok, egyenes tekercs mágneses mezeje</p> <p>Homogén mágneses mező</p> <p>Elektromágnes, vasmag</p> <p>Mágneses permeabilitás</p> <p>Mágneses erőhatások</p> <p>A mágneses mező erőhatása áramjárta vezetőre</p> <p>Két párhuzamos, hosszú egyenes vezető között ható erő</p> <p>Lorentz-erő</p> <p>Részecskegyorsító berendezés</p>	<p>Ismerje a mágneses mező jellemzésére használt fogalmakat és definíciójukat, tudja kvalitatív módon jellemezni a különböző mágneses mezőket.</p> <p>Ismerje az elektromágnes néhány gyakorlati alkalmazását, a vasmag szerepét (hangszóró, csengő, műszerek, relé stb.).</p> <p>Ismerje a mágneses mező erőhatását áramjárta vezetőre nagyság és irány szerint speciális esetben.</p> <p>Ismerje a Lorentz-erő fogalmát, hatását a mozgó töltésre, ismerje ennek néhány következményét.</p>
<p>Az időben változó mágneses mező</p> <p>Az indukció alapjelensége</p> <p>Mozgási indukció</p> <p>Nyugalmi indukció</p> <p>Faraday-féle indukciós törvény</p> <p>Lenz törvénye</p> <p>Kölcsönös indukció</p> <p>Önindukció</p> <p>Tekercs mágneses energiája</p> <p>A váltakozó áram</p> <p>A váltakozó áram fogalma</p> <p>Generátor, motor, dinamó</p> <p>Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerősség</p> <p>Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellen-</p>	<p>Ismerje az indukció alapjelenségét, és tudja, hogy a mágneses mező mindennemű megváltozása elektromos mezőt hoz létre.</p> <p>Ismerje Lenz törvényét és tudjon egyszerű kísérleteket és jelenségeket a törvény alapján értelmezni.</p> <p>Ismerje az önindukció szerepét az áram ki- és bekapcsolásánál.</p> <p>Ismerje a tekercs mágneses energiáját.</p> <p>Ismerje a váltakozó áram előállításának módját, a váltakozó áram tulajdonságait, hatásait, és hasonlítsa össze az egyenáraméval.</p> <p>Ismerje a generátor, a motor és a dinamó működési elvét.</p> <p>Ismerje az effektív feszültség és áramerősség jelentését.</p> <p>Ismerje a hálózati áram alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.</p> <p>Ismerje, hogy a tekercs és a kondenzátor eltérő módon</p>

állás Fáziskésés, fázissietés	viselkedik egyenárammal és váltakozó árammal szemben.
A váltakozó áram teljesítménye és munkája Hatásos teljesítmény Látszólagos teljesítmény Transzformátor	Fáziseltérés nélküli esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását. Ismerje a transzformátor felépítését, működési elvét és szerepét az energia szállításában. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.
Elektromágneses hullámok Az elektromágneses hullám fogalma Terjedési sebessége vákuumban Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak Párhuzamos rezgőkör zárt, nyitott Thomson-képlet Csatolt rezgések, rezonancia Dipólus sugárzása, antenna, szabad elektromágneses hullámok	Ismerje a mechanikai és az elektromágneses hullámok azonos és eltérő viselkedését. Ismerje az elektromágneses spektrumot, tudja az elektromágneses hullámok terjedési tulajdonságait kvalitatív módon leírni. Ismerje a különböző elektromágneses hullámok alkalmazását és biológiai hatásait. Tudja, miből áll egy rezgőkör, és milyen energiaátalakulás megy végbe benne.
A fény, mint elektromágneses hullám Terjedési tulajdonságok Fényforrás Fénynyaláb, fénysugár Fénysebesség Hullámjelenségek A visszaverődés és törés törvényei - Snellius-Descartes törvény Prizma, planparalel lemez Abszolút és relatív törésmutató Teljes visszaverődés, határszög (száloptika) Diszperzió Színképek Homogén és összetett színek Fényinterferencia, koherencia Fénypolarizáció, polárszűrő Fényelhajlás résen, rácson Lézerfény	Tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, ismerje ennek következményeit. Ismerje a fény terjedési tulajdonságait, tudja tapasztalati és kísérleti bizonyítékokkal alátámasztani. Tudja, hogy a fénysebesség határsebesség. Tudja alkalmazni a hullámtani törvényeket egyszerűbb feladatokban. Ismerje fel a jelenségeket, legyen tisztában létrejöttük feltételeivel, és értse az ezzel kapcsolatos természeti jelenségeket és technikai eszközöket. Tudja egyszerű kísérletekkel szemléltetni a jelenségeket. Ismerje a színszóródás jelenségét prizmán. Legyen ismerete a homogén és összetett színekről. Ismerje az interferenciát és a polarizációt, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Értse a fény transzverzális jellegét.
A geometriai fénytani leképezés Az optikai kép fogalma (valódi, látszólagos)	Ismerje a képalkotás fogalmát sík- és gömbtükrök, va-

<p>Síktükör Lapos gömbtükrök (homorú, domború) Vékony lencsék (gyűjtő, szóró) Fókusz távolság, dioptria Leképezési törvény Nagyítás Egyszerű nagyító Fényképezőgép, vetítő, mikroszkóp, távcső A szem és a látás Rövidlátás, távollátás Szemüveg</p>	<p>lamint lencsék esetén. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására a leképezési törvényt, tudjon képszerkesztést végezni tükrökre, lencsékre a nevezetes sugármenetek segítségével. Ismerje, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta adott közegben a lencse alakjától függ. Tudjon egyszerűbb méréseket elvégezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban. (Pl. tükör, illetve lencse fókusz távolságának meghatározása.) Ismerje a tükrök, lencsék, optikai eszközök gyakorlati alkalmazását, az egyszerűbb eszközök működési elvét. Ismerje a szem fizikai működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat, a rövidlátás és a távollátás lényegét, a szemüveg használatát, a dioptria fogalmát.</p>
--	--

Atomfizika, magfizika, nukleáris kölcsönhatás

TÉMÁK	Követelmények
<p>Az anyag szerkezete (→2.4) Atom Molekula Ion Elem Avogadro-szám Relatív atomtömeg Atomi tömegegység</p>	<p>Tudja meghatározni az atom, molekula, ion és elem fogalmát. Tudjon példákat mondani az ezek létezését bizonyító fizikai-kémiai jelenségekre. Ismerje az Avogadro-számot, a relatív atomtömeg és az atomi tömegegység fogalmát, ezek kapcsolatát.</p>
<p>Az atom szerkezete Elektron Elemi töltés Elektronburok Rutherford-féle atommodell Atommag</p>	<p>Ismerje az elektron tömegének és töltésének meghatározására vonatkozó kísérletek alapelvét. Tudja értelmezni az elektromosság atomos természetét az elektrolízis törvényei alapján. Tudja ismertetni Rutherford atommodelljét, szórás kísérletének eredményeit. Ismerje az atommag és az elektronburok térfogati arányának nagyságrendjét.</p>
<p>A kvantumfizika elemei Planck-formula Foton (energiakvantum) Fényelektromos jelenség Kilépési munka Fotocella (fényelem) Vonalas színekép Emissziós színekép Abszorpciós színekép Bohr-féle atommodell Energiaszintek</p>	<p>Ismerje Planck alapvetően új gondolatát az energia kvantáltságáról. Ismerje a Planck-formulát. Tudja megfogalmazni az einsteini felismerést a fény-sugárzás energiájának kvantumosságáról. Ismerje a foton jellemzőit. Tudja értelmezni a fotoeffektus jelenségét. Tudja ismertetni a fotocella működési elvét, tudjon példát mondani gyakorlati alkalmazására. Ismerje a vonalas színekép keletkezését, tudja indokolni alkalmazhatóságát az anyagi minőség meghatározására. Tudja megmagyarázni a Bohr-modell újszerűségét Rutherford modelljéhez képest. Ismerje az alap- és a gerjesztett állapot, valamint az ionizációs energia fogalmát.</p>

<p>Bohr-posztulátumok Alapállapot, gerjesztett állapot Ionizációs energia Részecske- és hullámtermészet A fény mint részecske</p> <p>Tömeg-energia ekvivalencia) Az elektron hullámtermészete de Broglie-hullámhossz</p> <p>Heisenberg-féle határozatlansági reláció</p>	<p>Tudja megfogalmazni a fény kettős természetének jelentését. Ismerje a tömeg-energia ekvivalenciáját kifejező einsteini egyenletet. Ismerje az elektron hullámtermését.</p>
TÉMÁK	Követelmények
<p>Az elektronburok szerkezete Fő- és mellék kvantumszám Pauli-féle kizárási elv Elektronhéj</p> <p>Kvantummechanikai atommodell</p>	<p>Ismerje a fő- és mellék kvantumszám fogalmát, tudja, hogy az elektron állapotának teljes jellemzéséhez további adatok szükségesek. Tudja meghatározni az elektronhéj fogalmát. Tudja megfogalmazni a Pauli-féle kizárási elvet.</p>
<p>Az atommagban lejátszódó jelenségek Az atommag összetétele Proton Neutron Nukleon Rendszám Tömegszám</p> <p>Izotóp</p> <p>Erős (nukleáris) kölcsönhatás Magerő Tömeghiány Kötési energia Fajlagos kötési energia</p>	<p>Tudja felsorolni az atommagot alkotó részecskéket. Ismerje a proton és a neutron tömegének az elektron tömegéhez viszonyított nagyságrendjét. Tudja a proton és a neutron legfontosabb jellemzőit. Tudja megfogalmazni a neutron felfedezésének jelentőségét az atommag felépítésének megismerésében. Ismerje a nukleon, a rendszám és a tömegszám fogalmának meghatározását, tudja a közöttük fennálló összefüggéseket.</p> <p>Tudja meghatározni az izotóp fogalmát, tudjon példát mondani a természetben található stabil és instabil izotópokra.</p> <p>Ismerje az erős (nukleáris) kölcsönhatás fogalmát, jellemzőit. Tudja megmagyarázni a magerő fogalmát, természetét. Tudja értelmezni a tömegdefektus keletkezését. Tudja értelmezni az atommag kötési energiáját a tömegdefektus alapján, ismerje nagyságrendjét.</p>
<p>Radioaktivitás Radioaktív bomlás α-, β-, γ-sugárzás</p> <p>Magreakció Felezési idő Bomlási törvény</p>	<p>Tudja meghatározni a radioaktív bomlás fogalmát. Tudja jellemezni az α-, β-, γ-sugárzást. Tudja értelmezni a bomlás során átalakuló atommagok rendszám- és tömegszám változását.</p> <p>Ismerje a magreakció, a felezési idő fogalmát, a bomlási törvényt.</p>

Aktivitás Mesterséges radioaktivitás Sugármérő detektorok Maghasadás Hasadási reakció Hasadási termék Lassítás Láncreakció	Ismerje az aktivitás, a bomlási sor fogalmát, ábra alapján tudjon magadott bomlási sort ismertetni. Ismerje a mesterséges radioaktivitás fogalmát. Tudjon példákat mondani a radioaktív izotópok ipari, orvosi és tudományos alkalmazására. Ismerje a maghasadás folyamatát, jellemzőit. Tudjon párhuzamot vonni a radioaktív bomlás és a maghasadás között. Ismerje a hasadási termék fogalmát. Tudja ismertetni a láncreakció folyamatát, megvalósításának feltételeit.
TÉMÁK	Követelmények
Hasadási energia Szabályozott láncreakció Atomreaktor Atomerőmű Atomenergia Szabályozatlan láncreakció Atombomba Magfúzió A Nap energiája Hidrogénbomba	Ismerje a maghasadás során felszabaduló energia nagyságát és keletkezésének módját. Tudja elmagyarázni a szabályozott láncreakció folyamatát, megvalósítását az atomreaktorban. Ismerje az atomerőmű és a hagyományos erőmű közötti különbség lényegét. Tudja megfogalmazni az atomenergia jelentőségét az energiatermelésben. Ismerje az atomerőművek előnyeit, tudjon reális értékelést adni a veszélyességükről. Ismerje a szabályozatlan láncreakció folyamatát, az atombomba működési elvét. Tudja elmagyarázni a magfúzió folyamatát és értelmezni az energiafelszabadulást. Ismerje a Napban lejátszódó energiatermelő folyamatot. Ismerje a H-bomba működési elvét.
Sugárvédelem Sugárterhelés Háttérsugárzás Elnyelt sugárdózis Dózisegyenérték	Ismerje a radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásait. Ismerje a sugárterhelés fogalmát. Tudja megfogalmazni a háttérsugárzás eredetét. Tudja ismertetni a sugárzások elleni védelem szükségességét és módszereit. Ismerje az embert érő átlagos sugárterhelés összetételét. Ismerje az elnyelt sugárdózis fogalmát, mértékegységét, valamint a dózisegyenérték fogalmát, mértékegységét.
Elemi részek Stabil és instabil részecske Neutrino Szétsugárzás-párkeltés	

Gravitáció, csillagászat

TÉMÁK	Követelmények
<p>A gravitációs mező</p> <p>Az általános tömegvonzás törvénye</p> <p>A bolygómozgás Kepler-törvényei</p> <p>Súly és súlytalanság</p> <p>Nehézségi erő</p> <p>Potenciális energia homogén gravitációs mezőben</p> <p>Kozmikus sebességek</p>	<p>Ismerje a gravitációs kölcsönhatásban a tömegek szerepét, az erő távolságfüggését, tudja értelmezni ennek általános érvényét.</p> <p>Értelmezze a Kepler-törvényeket a bolygómozgásokra és a Föld körül keringő műholdak mozgására.</p> <p>Értelmezze a súly és súlytalanság fogalmát.</p> <p>Tudjon példát mondani a gravitációs gyorsulás mérési eljárásaira.</p> <p>Feladatokban tudja alkalmazni a homogén gravitációs mezőre vonatkozó összefüggéseket.</p> <p>Tudja értelmezni a kozmikus sebességeket.</p>
<p>Csillagászat</p> <p>Fényév</p> <p>Vizsgálati módszerek, eszközök</p> <p>Naprendszer</p> <p>Nap)</p> <p>Hold</p> <p>Üstökösök, meteoritok</p> <p>A csillagok</p> <p>A Tejútrendszer, galaxisok</p> <p>Az Ősrobbanás elmélete</p> <p>A táguló Univerzum</p>	<p>Ismerje a fényév távolságegységet.</p> <p>Legyen ismerete az űrkutatás alapvető vizsgálati módszereiről és eszközeiről.</p> <p>Legyen fogalma a Naprendszer méretéről, ismerje a bolygókat, a fő típusok jellegzetességeit, mozgásukat.</p> <p>Ismerje a Nap szerkezetének főbb részeit, anyagi összetételét, legfontosabb adatait.</p> <p>Tudja jellemezni a Hold felszínét, anyagát, ismerje legfontosabb adatait. Ismerje a holdfázisokat, a nap- és holdfogyatkozásokat.</p> <p>Határozza meg a csillag fogalmát, tudjon megnevezni néhány csillagot. Jellemezze a csillagok Naphoz viszonyított méretét, tömegét.</p> <p>Ismerje a Tejútrendszer szerkezetét, méreteit, tudja, hogy a Tejútrendszer is egy galaxis. Ismerje a Tejútrendszeren belül a Naprendszer elhelyezkedését. Legyen tájékozott a galaxisok hozzávetőleges számát és távolságát illetően, legyen ismerete az Univerzum méreteiről.</p> <p>Ismerje az Ősrobbanás-elmélet lényegét, az ebből adódó következtetéseket a Világegyetem korára és kiinduló állapotára vonatkozóan.</p>

Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

A fejezethez kapcsolódó kérdések, feladatok az előző fejezetek témaköreiben jelennek meg.

TÉMÁK	Követelmények
<p>A fizikatörténet fontosabb személyiségei Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampère, Faraday, Jedlik Ányos, Maxwell, Hertz, Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, Heisenberg, Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, Gábor Dénes.</p>	<p>Tudja, hogy a felsorolt tudósok mikor (fél évszázad pontossággal) és hol éltek, tudja, melyek voltak legfontosabb, a tanultakhoz köthető eredményeik.</p>
<p>Felfedezések, találmányok, elméletek Geo- és heliocentrikus világkép „Égi és földi mechanika egyesítése” Távcső, mikroszkóp, vetítő A fény természetének problémája Gőzgép és alkalmazásai Dinamó, generátor, elektromotor Az elektromágnesség egységes elmélete Belsőégésű motorok Az elektron felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása Röntgensugárzás Speciális relativitáselmélet Kvantummechanika Az űrhajózás történetének legfontosabb eredményei Félvezetők Lézer</p>	<p>Tudja a felsoroltak keletkezésének idejét fél évszázad pontossággal, a 20. századtól évtized pontossággal. Tudja a felsoroltak hatását, jelentőségét egy-két érvvel alátámasztani, az elméletek lényegét néhány mondatban összefoglalni. Tudja a felsoroltakat a megfelelő nevekkel összekapcsolni.</p> <p>Legyen tisztában a geo- és heliocentrikus világkép szerepével a középkori gondolkodásban. Tudja, milyen szerepe volt a kísérlet és a mérés mint megismerési módszer megjelenésének az újkori fizika kialakulásában. Tudja példákkal alátámasztani a newtoni fizika hatását a kor tudományos és filozófiai gondolkodására. Ismerje az optikai eszközök hatását az egyéb tudományok fejlődésében. Tudja érzékeltetni néhány konkrét következmény felsorolásával az újabb és újabb energia-termelő, -átalakító technikák hatását az adott kor gazdasági és társadalmi folyamataira (gőzgépek, az elektromos energia és szállíthatósága, atomenergia). Tudja felsorolni a klasszikus fizika és a kvantummechanika alapvető szemléletmódbeli eltéréseit. Legyen tisztában a nukleáris fegyverek jelenlétének hatásával világunkban. Tudja alátámasztani a modern híradástechnikai, távközlési, számítástechnikai eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatását.</p>

A táblázat első oszlopában *dőlt betűvel* szereplő fogalmak, jelenségek stb. csak az emelt szintre vonatkoznak.

4.15.9 Kémia

A) KOMPETENCIÁK

A vizgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon, az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- a természettudományos gondolkodás elemeinek alkalmazása a feladatok megoldása során,
- ismereteinek összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel,
- elemek, vegyületek tulajdonságainak, szerepének és jelentőségének felismerése a tanult vagy megadott információk alapján,
- egyszerű kémiai kísérletek elvégzése és értelmezése,
- egyszerű kémiai számítási feladatok megoldása,
- az aktuálisan felmerülő, kémiai ismereteket is igénylő problémák (környezetvédelem, energiagazdálkodás, szennyezésvédelem, táplálkozás, vegyipari technológiák stb.) lényegének megértése, egyszerűbb logikai összefüggések értelmezése,
- az SI mértékrendszer és a kémiai jelölésrendszer szakszerű használata,
- grafikonok, táblázatok adatainak elemzése, értelmezése,
- szakszerű írásbeli és szóbeli szövegalkotás, -értelmezés.

Az *emelt szintű* kémia érettségén ezen túlmenően az alábbi kompetenciák megléte szükséges:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerése,
- a kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása,
- egyszerű kémiai kísérletek tervezése,
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett kémiai számítási és elméleti feladatok, problémák megoldása,
- a mindennapi életet befolyásoló kémiai természetű jelenségek értelmezése,
- a környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggő problémák értelmezése.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Általános kémia

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Atomszerke- zet Atom	Fogalmi szint	az atom alkotórészei (atommag, elektronfelhő), a legfontosabb elemi részecskék (elektron és nukleonok: proton, neutron) jelölésük, relatív töltésük, relatív tömegük; rendszám, tömegszám.
	Értse	az atom semlegességét.
	Tudja alkalmazni	az elemi részecskék száma, a rendszám és a tömegszám közti kapcsolatot.
Elem	Fogalmi szint	az elem fogalma, jelölése (vegyjel; Berzelius), izotóp fogalma, radioaktív izotópok (Hevesy György, Curie házaspár), alkalmazásuk (pl. a gyógyászatban, a műszaki életben, a kormeghatározásban), relatív atomtömeg.
	Értse	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Elektronszerkezet	Fogalmi szint	atompálya, s-, p-, d- és f-atompálya, a Pauli-elv és a Hund-szabály kvalitatív ismerete, maximális elektronszám, alhéj és héj; energiaminimum elve, alapállapotú és gerjesztett atom, párosítatlan (pár nélküli) elektron, elektronpár; telített és telítetlen héj, alhéj; vegyértékelektron fogalma, atomtörzs, nemesgázszerkezet.
	Értse, értelmezze	
	Tudja	
A periódusos rendszer	Fogalmi szint	az elemek csoportosítása (Mengyelejev), periódus és csoport, főcsoport és mellékcsoport.
	Értse	az egy főcsoportba tartozó elemek hasonlóságának elektronszerkezeti okát.
	Tudja	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát az s- és p-mezőben, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.
Az atomok mérete	Fogalmi szint	az atommag és az atom méretviszonyai.
	Értse	az atomméret változásait a periódusos rendszer főcsoportjaiban.
	Tudja összehasonlítani	a periódusos rendszer azonos főcsoportjában lévő elemek atomsugarát.
Az ionok	Fogalmi szint	kation fogalma, anion fogalma.
	Értse, értelmezze	a kationok képződését atomokból, az anionok képződését atomokból, elnevezésüket (-id).
	Tudja	jelölni az elemek kationjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból. jelölni az elemek anionjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból.
Elektronegativitás (EN)	Fogalmi szint	elektronegativitás fogalma (Pauling).
	Értse	az EN változását a periódusos rendszerben.
	Tudja	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemek EN-át, alkalmazni az EN-t a kötéstípusok eldöntésében.
Kémiai kötések Elsőrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	ionkötés, kovalens kötés, fémes kötés.
	Értelmezze	az ion- és a kovalens kötés kialakulását egy általa választott példán bemutatva.
	Értse	mindhárom kötés kialakulásának magyarázatát.
	Tudja	a tanult ionokból megszerkeszteni ionvegyületek tapasztalati képletét.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Másodrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	diszperziós kölcsönhatás, dipólus-dipólus kölcsönhatás, hidrogénkötés.
	Értse	a diszperziós kölcsönhatás és a dipólus-dipólus kölcsönhatás kialakulását, a hidrogénkötés kialakulásának feltételeit.
	Értelmezze	a másodrendű kötések erőssége közti különbségeket.
Molekulák, összetett ionok Molekula	Fogalmi szint	molekula fogalma, jelölése; kötő és nemkötő elektronpár.
A kovalens kötés	Fogalmi szint	σ - és π -kötés, egyszeres és többszörös kötés, kovalens vegyérték, kötési energia fogalma, mértékegysége, kötés-polaritás fogalma, datív kötés fogalma, delokalizált π -kötés.
	Értse, értelmezze	a σ - és a π -kötés szimmetriáját, az egyszeres és a többszörös kötés jellemzőit, a delokalizált π -kötést a benzol molekulája alapján.
	Tudja	ábrázolni a kötő és nemkötő elektronpárokat a molekulákban, megállapítani a vegyértéket a molekulákban, megállapítani a kötéspolaritást az EN értékek alapján.
A molekulák térszerkezete	Fogalmi szint	elektronpár-taszítási elmélet, központi atom, ligandum, kötésszög, a molekula polaritása.
	Értelmezze	egyszerű molekulák téralkatát (pl. H ₂ O, NH ₃ , CO ₂ , SO ₂ , SO ₃ , CH ₄ , CCl ₄ , CH ₂ O stb.), a molekula polaritását befolyásoló tényezőket (téralkat és kötés polaritás).
	Tudja	megállapítani a kötésszöget a szabályos molekulákban, megállapítani a molekulák polaritását.
Összetett ionok	Fogalmi szint	összetett ion fogalma.
	Értse	összetett ionok képződésének lehetőségeit: a NH ₄ ⁺ és a H ₃ O ⁺ szerkezetét, téralkatát, az oxosavakból levezethető összetett ionok (karbonát, hidrogén-karbonát, nitrát, foszfát, szulfát) származtatását és összegképletét.
	Tudja	
Anyagi halmazok Anyagi halmaz	Fogalmi szint	anyagi halmaz fogalma, elem, vegyület, keverék, komponens, fázis.
	Tudja	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a komponensek száma, illetve a komponensek anyagi minősége (elem, vegyület) szerint.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Állapotjelzők	Fogalmi szint	jelük, SI mértékegységük, standard nyomás és 25 °C („standardállapot”).
Halmazállapotok, halmazállapotváltozások	Fogalmi szint	gázhalmazállapot, Avogadro törvénye, folyadék halmazállapot, szilárd halmazállapot, amorf és kristályos állapot, halmazállapotváltozások.
	Értse, értelmezze	a gázhalmazállapot általános jellemzőit ideális gázokra (kölsönhatás, diffúzió, összenyomhatóság), az Avogadro-törvényt, a folyadékok általános jellemzőit (kölsönhatás, diffúzió, alak és összenyomhatatlanság), az amorf és a kristályos állapot jellemzőit, az olvadáspont és a rács típus közti kapcsolatot, a másodrendű erők és a molekulatömeg szerepét a molekuláris anyagok forráspontjának alakításában.
	Tudja	adatok elemzésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.
Egykomponensű anyagi rendszerek		
Kristályrácsok	Fogalmi szint	rácsenergia.
	Tudja besorolni	az elemeket és vegyületeket a megfelelő rács típusba.
– Ionrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rács pontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.
	Értse, értelmezze	az ionrácsos anyagok fizikai jellemzőit.
– Atomrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rács pontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.
	Értse, értelmezze	a gyémánt rácsának szerkezetét, az atomrácsos anyagok jellemzőit.
– Fémrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rács pontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.
	Értse, értelmezze	a fémrácsos anyagok jellemzőit.
	Tudja értelmezni	
– Molekuláris kristályok	Fogalmi szint	a rács pontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.
	Értse, értelmezze	a molekuláris anyagok jellemzőit.
	Tudja értelmezni	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Átmenet a kötés- és rácstípusok között	Értelmezze	a grafit szerkezetét és fizikai tulajdonságait.
Többkomponensű rendszerek		
Csoportosítás	Fogalmi szint	homogén, heterogén és kolloid rendszer.
	Értse	a többkomponensű rendszerek jellemzőit (a diszpergált részecske mérete).
Diszperz rendszerek	Fogalmi szint	a diszperz rendszerek fajtái a komponensek halmazállapota szerint (köd, füst, hab, emulzió, szuszpenzió).
	Tudjon értelmezni Tudja besorolni	egyszerű kísérleteket. a kísérletek során képződő diszperz rendszereket a megfelelő típusba.
Kolloid rendszerek	Fogalmi szint	a vizes alapú kolloidok fajtái (asszociációs és makromolekulás kolloid), Zsigmondy Richárd, a vizes alapú kolloidok csoportosítása a részecskék között fellépő kölcsönhatás alapján: szolok és gélek, adszorpció és deszorpció, fajlagos felület.
	Értse, értelmezze	
	Tudjon Tudja	példákat mondani kolloid rendszerekre a hétköznapi életből.
Homogén rendszerek	Fogalmi szint	elegy, oldat.
	Értse	
– Oldatok	Fogalmi szint	oldószer és oldott anyag, oldhatóság fogalma, telített oldat fogalma, az oldhatóság hőmérsékletfüggése, gázok oldhatóságának hőmérsékletfüggése, anyagok exoterm és endoterm oldódása.
	Értelmezze	az oldhatóság kapcsolatát az anyagi minőséggel, ionkristályok oldódásának mechanizmusát, az exoterm és az endoterm oldódás tapasztalatait.
	Tudja Tudjon Tudja	alkalmazni a „hasonló hasonlót old” elvet, jelölni az ionvegyületek oldódását egyenlettel. elemezni az oldhatósági grafikonokat, használni oldhatósági táblázatokat.
Egyéb	Tudja használni	az anyagszerkezetről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Kémiai átalakulások Kémiai reakció	Fogalmi szint	kémiai reakció fogalma, aktiválási energia.
	Értse	a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit (ütközés, hatá- sos ütközés).
	Tudja jelölni	az aktiválási energiát az energiadiagramon.
Képlet	Fogalmi szint	összegképlet fogalma és fajtái (tapasztalati és mole- kulaképlet), szerkezeti képlet fogalma és fajtái (elekt- ronképlet, konstitúciós képlet stb.).
	Tudja megadni	a tanult vegyületek tapasztalati képletét, illetve mole- kulaképletét.
Kémiai egyenlet	Fogalmi szint	sztoichiometriai egyenlet, tömegmegmaradás törvénye, ionegyenlet, töltésmegmaradás elve.
	Értse, értel- mezze	a kémiai egyenlet minőségi és mennyiségi jelentéseit, az egyszerű sztoichiometriai egyenletek írásának alap- elveit, az egyszerű ionegyenletek írásának alapelveit.
	Tudja	az egyszerű sztoichiometriai egyenletek rendezését.
Termokémia		
A folyamatok energiavi- szonyai	Fogalmi szint	endoterm és exoterm folyamat, energiadiagram.
	Értse	a halmazállapot-változást, az oldódást és a kémiai reak- ciókat kísérő energiaváltozások exoterm vagy endoterm jellegét.
	Tudja ábrázol- ni	energiadiagramon a folyamatok energiaviszonyait.
Reakcióhő	Fogalmi szint	reakcióhő fogalma, jelölése (Δ_rH), mértékegysége, elő- jele; képződéshő fogalma, jelölése, mértékegysége; Hess tétele.
	Értse	a reakcióhő kiszámításának módját a képződéshő-adatok alapján.
	Tudja	ábrázolni a reakcióhőt energiadiagramon.
Reakciókineti- ka		
Reakcióse- besség	Fogalmi szint	a reakciók csoportosítása sebességük szerint, a koncentráció változtatásának hatása a reakciósebességre (homogén reakció esetében), a hőmérséklet-változtatás hatása a reakciósebességre.
	Értelmezze	
	Tudja elemezni	a reakciósebességgel és a katalízissel kapcsolatos egysze- rű kísérleteket.
Katalízis	Fogalmi szint	katalizátor fogalma.
	Értelmezze	a katalizátor hatását.
	Tudja ábrázol- ni	a reakció energiaviszonyait katalizátor nélkül és kata- lizátor alkalmazása esetén.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Egyensúly		
Megfordítható reakciók	Értse	a megfordítható folyamat lényegét.
Egyensúly	Fogalmi szint	dinamikus egyensúly, kiindulási és egyensúlyi koncentráció, a kémiai egyensúly törvénye (a tömeghatás törvénye), az egyensúlyi állandó (Kc), kémiai egyensúlyok, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier-elv).
	Értelmezze	a dinamikus egyensúly kialakulását, az egyensúlyi állandó és a sztöchiometriai egyenlet, valamint az egyensúlyi koncentrációk kapcsolatát, az egyensúly megzavarásának lehetőségeit (c, p, T), a legkisebb kényszer elvét a $N_2 + 3 H_2 \rightleftharpoons 2 NH_3$ és a $H_2(g) + I_2(g) \rightleftharpoons 2 HI(g)$ reakción, a katalizátor és az egyensúlyi folyamatok kapcsolatát.
	Tudja	felírni a tömeghatás törvényét az egyensúlyi folyamatra megadott reakcióegyenlet alapján.
A kémiai reakciók típusai		
Sav–bázis reakciók	Fogalmi szint	sav és bázis fogalma Arrhenius szerint, értékűség, Brønsted-sav, Brønsted-bázis, amfotéria, sav- és báziserősség.
	Értse, értelmezze	a Brønsted-féle sav–bázis párokat, a víz amfotériáját, kvalitatíve a sav- és báziserősséget.
	Tudja felismerni	a Brønsted-féle sav–bázis párokat a tanult egyértékű savak, illetve bázisok, valamint az NH_4^+ , a CO_3^{2-} és a víz reakciójában.
	Tudja értelmezni	
– A vizes oldatok kémhatása	Fogalmi szint	a víz autoprotolízise, a pH definíciója, a vízionszorzat és értéke, savas, lúgos és semleges kémhatás.
	Értelmezze	az autoprotolízis egyenletét, kvalitatíve a savas, lúgos és semleges kémhatást, kvalitatíve a pH-t (25 °C-ra vonatkoztatva), a sav- és lúgoldatok kerek egész számú pH-értékének kapcsolatát az oldat oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációjával.
	Tudja	megállapítani adott oldat kémhatását (savasság, lúgosság, annak mértéke), összehasonlítani oldatok kémhatását a pH értékük alapján, megbecsülni a sav- és lúgoldat hígításkor, töményítésekor bekövetkező pH-változás irányát.
– Sav–bázis	Fogalmi szint	univerzál indikátor és pH-papír, fenolftalein, lakmusz.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
indikátorok	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerű kémcsökísérleteket a kémhatás vizsgálatával kapcsolatban (univerzál indikátor és pH papír használatával). a tanult indikátorok várható színét a különböző kémhatású oldatokban.
– Közömbösítés	Fogalmi szint	
	Értse	a közömbösítés lényegét ionegyenlettel, a fém-oxidok és savoldatok reakcióit, a nemfém-oxidok és lúgoldatok reakcióit.
	Tudjon jelölni	lúg- és savoldatok, fém-oxidok és savoldatok, nemfém-oxidok és lúgoldatok közötti reakciót sztöchiometriai egyenlettel.
– Sók hidrolízise	Értelmezze	a hidrolízist az NH_4Cl és a Na_2CO_3 példáján.
	Tudja	
Elektronátmenettel járó reakciók	Fogalmi szint	oxidáció és redukció fogalma, oxidáló- és redukálószer fogalma, oxidációs szám fogalma.
	Értelmezze	az oxidációt és a redukciót, valamint az oxidálószer és redukálószer fogalmát konkrét példa alapján.
	Értse	az oxidációs szám kiszámításának szabályait.
	Tudja	értelmezni az oxidációt és redukciót, valamint az oxidáló- és redukálószer fogalmát tanult vagy megadott szerves kémiai reakciókban, kiszámítani az oxidációs számokat molekulákban, összetett ionokban, megállapítani az oxidáció és redukció folyamatát, valamint az oxidálószer és redukálószer oxidációs szám-változás alapján.
	Tudjon elemezni	egyszerű kísérleteket a redoxireakciókkal kapcsolatban.
Egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók	Fogalmi szint	csapadék, gázfejlődés.
	Értelmezze	a csapadékképződési reakciókat és a gázfejlődési reakciókat konkrét példán.
	Tudja felírni	a csapadékképződési és a gázfejlődéssel járó reakciók sztöchiometriai egyenleteit.
	Tudjon elemezni	vizes oldatban lezajló különböző kémiai reakciókkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
Egyéb reak-	Fogalmi szint	egyesülés, bomlás, disszociáció.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
ciók	Tudja besorolni	a tanult kémiai reakciókat a megfelelő reakciótípusba.
Elektrokémia		
Galvánelem	Fogalmi szint	a galváncella felépítése, elektród, anód és katód, elektromotoros erő fogalma, jele, mértékegysége, standardpotenciál, jele, mértékegysége, a standard hidrogénelektrod, jelölése, standard fémelektrod, jelölése.
	Jelölje Értelmezze és jelölje	a Daniell-elemet. az anódon és a katódon lejátszódó folyamatokat a Daniell-elemben.
	Értse	az elektromotoros erő és a standardpotenciálok kapcsolatát, a standard fémelektrod felépítését, a galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásait.
	Tudja jelölni	egyszerű galvánelem felépítését, a pólusok és az elektród-folyamatok kémiai egyenletének, illetve a folyamat nettó egyenletének felírásával.
	Tudjon értelmezni	
	Tudja megbecsülni	a redoxireakciók irányát a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.
Elektrolízis	Fogalmi szint	elektrolízis fogalma, pólusok az elektrolizáló cellában, olvadáselektrolízis, vizes oldat elektrolízise.
	Értse	az elektrolizáló cella felépítését, az anód- és katódfolyamatot az elektrolizáló cellában, az indifferens elektródok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a sósav, illetve az általa választott vizes oldat elektrolízise esetében.
	Tudja jelölni	egyenlettel az elektrolízis anód- és katódfolyamatát megadott végtermékek esetében.
	Tudja megállapítani	
Az elektrolízis mennyiségi viszonyai	Fogalmi szint	Faraday I. és II. törvénye.
	Értelmezze	az elektrolízis mennyiségi törvényeit.
Egyéb	Tudja használni	a kémiai reakciókról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

Szervetlen kémia

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Hidrogén Anyagszerkezet	Fogalmi szint	izotópjai: hidrogén (H), deutérium (D), trícium (T).
	Értse	a hidrogénatom elektronszerkezetét, a hidrogén molekul szerkezetét, polaritását, rács típusát.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség.
	Értse	az op. és fp. anyagszerkezeti magyarázatát, a hidrogéngáz levegőhöz viszonyított sűrűségét.
	Értse	a reakcióképességének magyarázatát, reakcióit nemfémekkel, fém-oxidokkal, a durranógáz-reakció végrehajtásának módját és annak gyakorlati jelentőségét.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket a hidrogén sajátásaival kapcsolatban.
Előfordulás, előállítás, felhasználás	Fogalmi szint	laboratóriumi előállítás (cink + sósav)
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
Egyéb	Tudja használni	a hidrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Nemesgázok Anyagszerkezet	Értse	a nemesgázok vegyérték-elektronszerkezetét.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot.
	Értse	reakciókészségüket.
Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, ipari előállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.
	Tudja használni	a nemesgázokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Halogénelemek és vegyületeik Halogénelemek – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a <i>klór</i> vegyértékelektron-szerkezetét, molekul szerkezetét, polaritását, rács típusát.
	Fogalmi szint	a <i>klór</i> színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága vízben és egyéb oldószerekben.
	Értse	
	Fogalmi szint	a <i>klór</i> reakciója vízzel (Simmelweis Ignác), oxidáló hatása.
	Értelmezze	a <i>klór</i> reakcióját fémekkel, hidrogénnel, a halogének reakcióját más halogenidekkel (a standardpotenciálok alapján).
– Előállítás	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerű kémcsőkísérleteket a leírt tapasztalatok alapján.
	Fogalmi szint	a <i>klór</i> laboratóriumi előállítása sósavból.
	Értse	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Felhasználás, előfordulás	Tudja szemléltetni Tudja értelmezni	a <i>klór</i> sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján a <i>klór</i> előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, a klór keletkezésének lehetőségei, veszélyei a háztartásban.
Egyéb	Értse Tudja használni	a halogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Halogénvegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint Tudja	kötéstípus szerint (ionos és kovalens). csoportosítani a tanult kloridokat.
Hidrogén-halogenidek (HF, HCl, HBr, HI) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse Fogalmi szint Értse Fogalmi szint Értse Tudja	a HCl molekul szerkezetét, polaritását. a HCl színe, szaga, standard halmazállapota. sav–bázis jelleg, egyéb reakciók (fémek + sósav). a HCl reakcióját vízzel, a sósav reakcióit. értelmezni a hidrogén-kloriddal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	a HCl előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.
Kősó (NaCl) – Halmazszerkezet	Fogalmi szint Értse	a kősó rács típusa.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint Értse	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság. az op. és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.
– Előfordulás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.
Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI)		
– Tulajdonságok – Felhasználás	Fogalmi szint Tudja értelmezni	
Hypo (NaOCl-oldat)	Fogalmi szint Értelmezze	kémhatása; oxidáló hatása, a háztartási alkalmazás veszélyei – környezetvédelmi szempontok.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Egyéb	Tudja használni	a halogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik		
Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)	Fogalmi szint	Müller Ferenc (tellur).
	Értse	az oxigén és a kén elektronszerkezetét, a molekula-, illetve a halmazszerkezetüket.
Oxigén – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotropia.
	Értse	az O ₂ szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság, oxidáló hatás, égés.
– Előfordulás	Tudja értelmezni	az oxigén reakcióit a tanult fémekkel, nemfémekkel, szerves vegyületekkel; az oxigén reakcióival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	elemi állapotban (O ₂ , O ₃), vegyületekben.
– Élettani szerep	Értse	az O ₂ jelentőségét (biológiai oxidáció), az ózon keletkezését és hatását a felső, illetve az alsó légrétegekben.
– Előállítás, keletkezés (O ₂)	Fogalmi szint	ipari és laboratóriumi (termikus bontás, fotoszintézis során, levegőből).
– Felhasználás, előállítás	Tudja értelmezni	az előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Egyéb	Tudja használni	a oxigénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Oxigénvegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint	oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik.
Dihidrogénperoxid (H ₂ O ₂) – Anyagszerkezet	Értse	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Értse	
	Tudja értelmezni	
Oxidok – Csoportosításuk	Tudja	csoportosítani rács típus szerinti a tanult oxidokat.
Víz (H ₂ O) – Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, alakját, polaritását.
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség és annak függése a hőmérséklettől.
	Értse	az olvadás- és forráspont anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	amfotéria.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
	Értelmezze	autoprotolízisét.
	Tudja	a reakcióit savakkal, bázisokkal.
– Természetes vizek	Fogalmi szint	édes- és tengervíz, csapadékok (hó, esővíz).
	Értse	a természetes vizek tisztaságát – a környezetvédelmi szempontokat (mérgek, eutrofizáció), a karsztjelenségeket, a savas esők kialakulását.
– Vízkeménység	Fogalmi szint	állandó és változó keménység.
	Értse	a vízkeménység okát, a vízlágyítási eljárásokat (forralás, csapadékképzés, ioncsere).
– Élettani szerep	Fogalmi szint	oldószer, reakcióközeg, reakciópartner, szerepe a hőháztartásban.
Fontosabb fém-oxidok	Fogalmi szint	a kalcium-oxid (égetett mész), a magnézium-oxid színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, reakció vízzel, fontosabb felhasználása.
	Tudja	felírni reakciójukat savakkal.
Hidroxidok Fontosabb fém-hidroxidok	Fogalmi szint	a nátrium-hidroxid (lúgkő, marónátron), a kalcium-hidroxid (oltott mész) színe, halmazállapota, rácstípusa, előállítás, fontosabb felhasználása, maró hatása.
	Értse	a kölcsönhatásukat vízzel, a folyamatok energia-viszonyait.
	Tudja	felírni a reakciójukat savakkal.
	Fogalmi szint	
Egyéb	Tudja használni	az oxigénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Kén – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a kén molekulászerkezete.
	Értse	a kénatom elektronszerkezetét, a kénél előforduló allotrópiát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.
	Értse	
	Értse	a reakcióját oxigénnel, fémekkel.
	Tudja értelmezni	a kénrel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
	Tudja használni	a kénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
A kén vegyületei		
Dihidrogén-szulfid, kénhidrogén (H ₂ S) – Anyagszerkezet	Értse	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Értse	
	Tudja értelmezni	
– Élettani hatása	Fogalmi szint	
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	
– Sói	Fogalmi szint	
Kén-dioxid (SO ₂)		
– Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, a további oxidációját, a környezetszennyező hatását.
– Előállítás	Fogalmi szint	kénből.
	Tudja	az előállítás reakcióegyenletét.
– Felhasználás	Fogalmi szint	kénsavgyártás, konzerválás.
– Környezet-szennyező hatás	Értse	a savas esők kialakulását és hatását.
Kén-trioxid (SO ₃)	Értse	a felhasználásával kapcsolatos tulajdonságokat, reakcióját vízzel.
Kénessav (H ₂ SO ₃) és sói		
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Tudja értelmezni	
Kénsav (H ₂ SO ₄)		
– Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét, polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, sűrűség, higroszkóposság, elegyedés vízzel, az elegyítés szabályai.
	Értse	
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátosság, roncsoló hatás, vízelvonó hatás.
	Értse	a reakcióját vízzel, híg oldatának reakcióját fémekkel, bázisokkal, tömény oldatának reakcióját fémekkel, ill. a fémekre gyakorolt passzíváló hatását, a szerves vegyületekre gyakorolt elszenesítő hatását
	Tudja értelmezni	a különböző típusú reakciókkal kapcsolatos kísérleteket.
– Ipari előállítás	Értse	a kénsavgyártás lépéseit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	akkumulátor, vízelvonószer, roncsolószer, oxidálószer, ipari alapanyag, gyógyszer- és mosószergyártás.
	Tudja szemléltetni	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Egyéb	Értse	a kénsav kezelésével kapcsolatos balesetvédelmi előírásokat.
– Sói	Fogalmi szint	szulfátok.
– Fontosabb szulfátok	Fogalmi szint	a gipsz a rézgálic és a keserűsítő képlete, színe, halmazállapota, vízdoldhatósága, főbb felhasználása.
Nátrium-tioszulfát (fixírsó, $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_3$)	Fogalmi szint	
Egyéb	Tudja használni	az kénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik Nitrogén		
– Anyagszerkezet	Értse	a nitrogénatom elektronszerkezetét, a nitrogén molekul szerkezetét, polaritását, rácstípusát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság.
	Fogalmi szint	reakciókészség.
	Értse	a reakciókészség molekul szerkezeti okát, reakcióját hidrogénnel és oxigénnel.
– Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Egyéb	Tudja használni	a nitrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Nitrogénvegyületek		
Ammónia (NH_3)		
– Anyagszerkezet	Értse	a molekula szerkezetét, polaritását, az ammónia rácstípusát.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, cseppfolyósíthatóság, oldhatóság.
	Értelmezze	az op. és a fp., valamint a cseppfolyósíthatóság anyagszerkezeti magyarázatát, a szökőkút-kísérletet.
	Tudja értelmezni	az ammónia fizikai sajátságaival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátsága.
	Értelmezze	reakcióját vízzel, savakkal.
– Előfordulás	Fogalmi szint	szerves anyagok bomlásterméke.
– Előállítás	Fogalmi szint	ipari előállítása.
	Értse	az ipari ammóniaszintézis optimális körülményeit.
– Felhasználás	Fogalmi szint	hűtés, műtrágya, salétromsavgyártás.
– Sói	Fogalmi szint	ammóniumsók, halmazállapot, vízdékonyság, műtrágya, sütőpor (szalalkáli).

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
	Értse	az ammóniumion szerkezetét, a sók rács típusát.
Nitrogén-oxidok		
Nitrogén-monoxid (NO) – Tulajdonságok, előállítása, élettani hatás,	Fogalmi szint	
	Értse	
Nitrogén-dioxid (NO ₂) – Tulajdonságok, élettani hatás	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldékonyság, mérgező, környezetszennyező hatás
	Értse	
– Előállítás	Fogalmi szint	laboratóriumi előállítás.
	Értelmezze	
Salétromossav (HNO ₂) – Sói	Fogalmi szint	
Salétromsav (HNO ₃) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, redoxi sajátosság, bomlékonyság (fényérzékenység).
	Értse	a reakcióját vízzel, bázisokkal, a reakcióját fémekkel, ill. egyes fémekre gyakorolt passzíváló hatását.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a sav-bázis- és a redoxi sajátosságával kapcsolatban.
– Előállítás	Fogalmi szint	
	Értse	
– Felhasználás	Fogalmi szint	választóvíz, a királyvíz alkotórésze, nitráló elegy, műtrágyagyártás, festékipar, robbanószeripar.
– Sói	Fogalmi szint	nitrátok.
	Értse	
– Fontosabb nitrátok	Fogalmi szint	az ammónium-nitrát színe, halmazállapota, rács típusa, vízdékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.
	Értelmezze	a pétisó összetételét.
Egyéb	Tudja használni	az nitrogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Foszfor – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotropia.
	Értse	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a módosulatok színe, halmazállapota, oldhatósága.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Élettani hatás	Értse	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	gyúlékonyság.
	Értelmezze	reakcióját oxigénnel.
	Fogalmi szint	a módosulatok eltérő élettani hatása.
	Értse	
– Felhasználás, előfordulás, előállítás	Fogalmi szint	gyufa (Irinyi János).
	Tudja értelmezni	
Foszforvegyületek Difoszfor-pentaoxid (P ₂ O ₅) – Tulajdonságok		
	Fogalmi szint	
	Értse	
Foszforsav (ortofoszforsav, H ₃ PO ₄) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok		
	Értse	
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.
	Értse	
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképzés.
	Értse	a reakcióját vízzel.
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, biológiai jelentőségével, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
– Sói – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	foszfátok.
	Értse	
A foszforsav fontosabb sói – Szabályos sók – Savanyú sók	Fogalmi szint	a trinátrium-foszfát (trisó), a kalcium-foszfát (foszforit) színe, halmazállapota, vízdoldékonysága, főbb felhasználása (vízlágyítás, műtrágyák, mosószerek), környezeti hatásuk (eutrofizáció).
	Fogalmi szint	
Egyéb	Tudja használni	a foszforról és a foszfor vegyületeiről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
A szénsoport elemei és vegyületeik Szén – Előfordulás		
	Fogalmi szint	gyakoriság, allotrópia (grafit, gyémánt, fullerének), természetes (ásványi) és mesterséges szenek.
	Értse	a módosulatok halmazszerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a grafit és a gyémánt színe, halmazállapota, keménysége, oldhatósága, elektromos vezetése.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Felhasználás – Egyéb	Értelmezze	anyagszerkezeti alapon a grafit és a gyémánt tulajdonságait.
	Fogalmi szint	redoxi sajátság.
	Értse	a szén reakcióját szén-dioxiddal, vízgőzzel, oxigénnel.
	Tudja felírni	a reakció egyenletét különböző fém-oxidokkal.
	Fogalmi szint	redukáló, ötvözőanyag, tüzelőanyag, írószer, vágó- és csiszolóanyag, elektród, szénkefe, ékszer.
	Tudja használni	a szénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
A szén vegyületei Szén-monoxid (CO) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a molekulaserkezetét.
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízdékonyság, redoxi sajátság.
	Értse	égését.
	Tudja felírni	szerepét a vasgyártásban.
– Előfordulás	Fogalmi szint	képződés nem tökéletes égéskor.
– Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, teendők szén-monoxid-mérgezés esetén.
– Előállítás, felhasználás	Értelmezze	
	Tudja értelmezni	előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
	Értelmezze	
Szén-dioxid (CO ₂) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a molekulaserkezetét, polaritását.
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség, vízdékonyság, kondenzálhatóság (szárazjég).
	Értse	levegőhöz viszonyított sűrűségét.
	Fogalmi szint	éghetőség (nem éghető).
– Előfordulás, keletkezés – Élettani és ökológiai hatás – Laboratóriumi előállítás – Felhasználása	Értse	a reakcióját vízzel (a vízdékonyság magyarázatát), a reakcióját lúgosoldatokkal, kimutatását meszes vízzel.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	légkör, biológiai és ipari folyamatok terméke.
	Fogalmi szint	a különböző koncentrációjú CO ₂ hatása az élő szervezetekre.
	Értse	az üvegházhatást.
	Fogalmi szint	mészköből sósavval.
	Értse	a laboratóriumi előállítás egyenleteit.
Fogalmi szint	hűtés, üdítőitalok, tűzoltás.	
Szénsav (H ₂ CO ₃)		

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Anyagszerkezet	Értse	a molekul szerkezetét.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg.
	Értse	bomlékonyságát, reakcióját vízzel.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a szénsavval és sóival kapcsolatban.
– Sói	Fogalmi szint	karbonátok, hidrogén-karbonátok.
– Fontosabb karbonátok	Fogalmi szint	a nátrium-karbonát (szóda, sziksó), a kalcium-karbonát (mész, márvány), a magnézium-karbonát, a dolomit, színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása.
	Értse	a szóda reakcióit savakkal, a mészégetést, az égetett mész építőipari felhasználását.
– Fontosabb hidrogén-karbonátok	Fogalmi szint	a szódabikarbóna, a kalcium- és magnézium-hidrogén-karbonát színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása, jelentősége.
	Értse	a cseppkő és a vízkő képződését.
	Tudja értelmezni	a szénsav sóinak felhasználásával kapcsolatos információkat.
Egyéb	Tudja használni	a szénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Szilícium		
– Anyagszerkezet	Értse	rácstípusát.
– Tulajdonságai	Fogalmi szint	félvezető sajátása.
	Értse	
– Előfordulás	Fogalmi szint	gyakorisága, agyagásványok.
– Felhasználás	Fogalmi szint	elektronika, ötvöző elem.
– Egyéb	Tudja használni	a szilíciumról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Szilícium-vegyületek		
Szilícium-dioxid (SiO ₂)		
– Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kvarc rácstípusa.
	Értse	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	a kvarc sajátásai: UV-áteresztőképesség, hőtágulás.
	Értse	
– Előfordulás	Fogalmi szint	drágakövek, homok.
– Felhasználás	Fogalmi szint	üveggyártás, ékszerek, kvarcüveg, óragyártás.
– Az üveg	Fogalmi szint	összetétele, felhasználása.
	Értse	
Szilikonok		
– Szerkezet	Fogalmi szint	
	Értse	
– Gyakorlati jelentőség	Fogalmi szint	
	Értse	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Egyéb	Tudja használni	a szilíciumvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Fémek – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, hő- és elektromos vezetés, sűrűség (könnyű- és nehézfémek).
	Értelmezze	
– Ötvözetek	Fogalmi szint	ötvözet fogalma
– Előállítás	Tudja értelmezni	
	Fogalmi szint	elektrokémiai redukcióval, kémiai redukcióval (termit, szenes).
– Korrózió	Értse	az alkalmazott előállítási mód, az anyagi minőség, a tisztaság és a gazdaságosság közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	a korrózió fogalma, a korrózióvédelem fajtái (bevonatok, eloxálás, katódos fémvédelem).
	Értelmezze	a rozsdaképződés folyamatát.
	Tudjon elemezni	egyszerű kísérleteket a fémek korróziójával, illetve a korrózióvédelemmel kapcsolatban.
Az s-mező fémei – Anyagszerkezet	Fogalmi szint	alkáli- és alkáliföldfémek, lángfestés.
– Tulajdonságok	Értelmezze	a vegyértékelektron-szerkezetüket.
	Fogalmi szint	sűrűség, halmazállapot, op., megmunkálhatóság.
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál).
	Értse	a viselkedésüket levegőn (a tárolási körülményeket), reakcióikat a tanult nemfémekkel, oxigénnel, vízzel, a reakciók körülményeiben megmutató különbségek okát.
	Tudja értelmezni	a lángfestéssel, a fizikai és kémiai sajátságaikkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
– Előfordulás	Fogalmi szint	vegyületekben (példákkal).
– Előállítás	Fogalmi szint	
– Ionjaik	Fogalmi szint	ionjaik töltése, színe.
	Értse	
– Élettani hatás	Fogalmi szint	K^+ , Na^+ , Mg^{2+} , Ca^{2+} biológiai szerepe.
A p-mező fémei Alumínium – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés.
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	redoxi sajátságai (EN, standardpotenciál), reakció savoldattal, passzíválódás.
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióit nemfémekkel, vízzel (körülményeit) és savoldatokkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket az alumínium tulajdonságaival kapcsolatban.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Előfordulás – Előállítás – Felhasználás – Ionja	Fogalmi szint	bauxit, kriolit, agyagásványok.
	Fogalmi szint	bauxit, timföld.
	Értse	az alumíniumgyártás főbb lépéseinek kémiai folyamatait.
	Fogalmi szint	főbb területei (pl. gépek, eszközök, kábel, szerkezeti elemek).
Ón és ólom – Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság.
	Értse	a viselkedésüket szabad levegőn.
– Egyéb	Fogalmi szint	savas ólomakkumulátor, ötvözőanyag, mérgező hatás.
A d-mező fémei – Főbb jellemzőik	Fogalmi szint	
	Értse	
Vascsoport (Fe, Co, Ni) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a vas vegyértékelektron-szerkezetét.
	Fogalmi szint	a vas mechanikai tulajdonságai.
	Értse	
	Fogalmi szint	redoxi sajátosság (EN, standardpotenciál), passzíválódás.
	Értse	a viselkedésüket levegőn, a vas reakcióit nemfémekkel, savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
– Az ionok	Fogalmi szint	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Fe^{2+} , Fe^{3+}) a vasionok élettani szerepe (hem, citokrómok).
	Fogalmi szint	vasércsek.
– Előfordulás – Előállítás	Értelmezze	az ipari vas- és acélgyártás legfontosabb lépéseit, ismerje a szükséges anyagokat és a termékeket.
	Fogalmi szint	öntöttvas és acél, szerkezeti anyag (Fe).
Rézcsoport (Cu, Ag, Au) – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	
	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés.
	Fogalmi szint	redoxi sajátosságok (EN, standardpotenciál), viselkedés levegőn.
– Előfordulás – Ionjaik	Értse	a reakciójukat oxigénnel, a reakcióképességüket oxidáló és nem oxidáló savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	
	Fogalmi szint	oxidációs számok (Cu^{2+} , Ag^+), az ionok színe (Ag^+ , hidratált és vízmentes Cu^{2+}).

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Élettani hatás – Felhasználás	Értse	
	Fogalmi szint	biológiai jelentőségük, illetve mérgező hatásuk.
	Fogalmi szint	elemi állapotban: ékszeres, elektrotechnika, képzőművészet, ötvözetek (sárgaréz, bronz); vegyületeik: permetezés (rézgálic).
Cink – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	vegyértékelektron-szerkezetét, oxidációs számát.
	Fogalmi szint	nehézfém, redoxi sajátosságok (EN, standardpotenciál).
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióját nemfémekkel, savakkal.
– Egyéb	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.
	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, élettani hatásával kapcsolatos információkat.
Higany – Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Fogalmi szint	
– Élettani hatás – Felhasználás	Értse	
	Fogalmi szint	
	Fogalmi szint	
Egyéb	Tudja használni	a fémekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Egyéb átmenetifém- vegyületek Kálium- permanganát (hi- permangán, KMnO ₄) – Tulajdonságai – Felhasználás – Egyéb	Fogalmi szint	
	Fogalmi szint	
	Tudja használni	

Szerves kémia

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
A szerves vegyü- letek általános jellemzői Szerves anyag	Fogalmi szint	a szerves vegyületek külön tárgyalásának oka (vis vitalis elmélet, Wöhler), organogén elemek.
	Értse	a szénatom molekulaképző sajátosságait.
A szerves mole-	Fogalmi szint	konstitúció, konfiguráció, konformáció.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
kulák szerkezete	Értse	
	Tudja	megszerkeszteni molekulák konstitúciós képletét.
Izoméria – Az izoméria típusai	Fogalmi szint	az izoméria fogalma, konstitúciós izoméria, térizoméria (sztereoizoméria), geometriai (cisz-transz) izomerek.
	Értse	a cisz-transz izomériát a but-2-én példáján.
	Tudja	felírni adott molekulaképletű vegyületek konstitúciós izomerjeit.
Homológ sor	Fogalmi szint	homológ sor fogalma.
	Tudja meghatározni	
Funkciós csoport	Fogalmi szint	funkciós csoport fogalma, nevük, képletük.
	Tudja felismerni	a tanult funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.
A szerves vegyületek csoportosítása	Fogalmi szint	csoportosítás funkciós csoport szerint, csoportosítás szénlánc szerint.
Tulajdonságok – Reakciótípusok	Értse	az op.-ot, a fp.-ot és az oldhatóságot befolyásoló tényezőket.
	Fogalmi szint	a π -kötés szerepe, a funkciós csoportok szerepe, szubsztitúció, addíció, polimerizáció, polikondenzáció, elimináció.
	Tudja felismerni	az egyenlet alapján, hogy a reakció melyik reakciótípusba tartozik.
Szénhidrogének Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok) Alkán, cikloalkán (paraffin, cikloparaffin) – Nevezéktan	Fogalmi szint	Alkán és cikloalkán fogalma, általános összegképlet.
	Fogalmi szint	az első tíz normális láncú alkán neve, az első négy cikloalkán neve, alkilcsoportok (normális láncú, izo-propil) nevei, a szénatom rendűsége.
	Értse	az elágazó alkánok (cikloalkánok) elnevezésének elemi szabályait (leghosszabb szénlánc, sorszámzás).
	Tudja elnevezni	az egyszerűbb elágazó láncú alkánokat.
– Izoméria	Értse	a konstitúciós izoméria lehetőségeit.
– Anyagszerkezet	Értse	a tetraéderez szerkezetet a szénatom körül, a polaritásukat, rácstípusukat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.
	Tudja összehasonlítani	bármely két, normális láncú alkán fp.-ját.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Kémiai reakciók – Előfordulás – Felhasználás	Fogalmi szint	éghetőség, robbanékonyság, szubsztitúció halogénekkal, hőbontás.
	Hasonlítsa össze Értelmezze	reakciókészségüket a telítetlen vegyületekkel. a reakciókészségüket, a metán klórozását, az etin és korom előállítását metánból.
	Tudja	kísérlettel igazolni a reakciókészségüket, felírni tökéletes égésük egyenletét, felírni egyenlettel az egyszerűbb alkánok klórozását.
	Fogalmi szint	földgáz, kőolaj, a kőolajfeldolgozás fontosabb frakciói, ólommentes benzin, környezetvédelmi vonatkozások.
	Értelmezze	a kőolaj-feldolgozásának elvi alapjait, a frakciók összetételét, az oktánszámot.
	Fogalmi szint	energiahordozók, oldószerek, szerves vegyületek (szintézisgáz, acetilén, korom, halogénezett és oxigéntartalmú szerves vegyületek) előállítása.
	Értse	a szintézisgáz előállítását.
Alkének (olefinek) Alkén (olefin) – Nevezéktan – Izoméria – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	alkén, olefin fogalma, általános összegképlet.
	Fogalmi szint	a kettős kötés helye, mint új szabály az elnevezésnél, vinilcsoport.
	Tudja megadni	az egyszerűbb alkének szabályos nevét.
	Fogalmi szint	konstitúciós izoméria, geometriai izoméria.
	Értse	az izomériát a butén példáján.
	Tudja felismerni	
	Értelmezze	a térbeli alkatot az etén példáján, az olefinek polaritását.
Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
Értse	az op. és fp. változását a homológ sorban.	
	Fogalmi szint	kormozó égés levegőn, addíció (halogén-, hidrogén-halogenid, vízaddíció, telítés), polimerizáció, monomer és polimer, a termék elnevezése.
	Értelmezze	a reakciókészségüket, az etén példáján a brómos víz elszíntelenítését (reakcióegyenletekkel, a folyamatok körülményeinek jelölésével), az etén és a propén polimerizációját.
	Tudja	értelmezni az olefinekkel kapcsolatos egyszerű kémcsökísérleteket, felírni tökéletes égésük egyenletét.
– Előállítás	Fogalmi szint	iparban kőolajból.
	Értse	az etén laboratóriumi előállításának egyenletét.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Több kettős kötést tartalmazó szénhidrogének		
Diének – Nevezéktan – Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Felhasználás	Fogalmi szint	dién fogalma.
	Fogalmi szint	buta-1,3-dién, izoprén.
	Fogalmi szint	a konjugált kettős kötés fogalma (delokalizáció).
	Értse	
	Fogalmi szint	halmazállapot, szín (butadién, izoprén), addíció
	Értse	a butadién [1,2] és [1,4]-addícióját brómmal, a butadién és az izoprén [1,4]-polimerizációját.
	Fogalmi szint	műgumi
Természetes poliének	Fogalmi szint	kaucsuk, gumi, ebonit, karotinoidok.
	Értelmezze	
Alkinok Alkin	Fogalmi szint	alkin fogalma.
Etin (acetilén) – Molekulaszerkezet – Fizikai tulajdonságok	Értse	téralkatát, kötésszögeit, kötés- és molekula-polaritását.
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság (vízben, acetonban).
	Tudja értelmezni	az acetilén fizikai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.
	Fogalmi szint	robbanékonyság, égés, addíció.
	Értse, értelmezze	a reakciókészségét, kormozó égésének okát, a tökéletes égését (egyenlettel), hidrogén-, HCl-, bróm-, vízaddícióját és körülményeit.
	Tudja értelmezni	az acetilén kémiai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.
– Előállítás	Fogalmi szint	iparban metánból, laboratóriumban kalciumkarbidből (kísérlet, reakcióegyenlet).
– Felhasználás	Tudja értelmezni	felhasználásával, jelentőségével kapcsolatos információkat.
Aromás szénhidrogének – Nevezéktan	Fogalmi szint	aromás vegyület.
	Fogalmi szint	
	Tudja	
Benzol – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok	Fogalmi szint	hat delokalizált π -elektron.
	Értelmezze	a térszerkezetét, polaritását.
	Tudja összehasonlítani	
	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Fogalmi szint	kormozó égés, szubsztitúció.
	Értse	a reakciókészségét, a halogén-szubsztitúcióját, nitrálását (a reakciók körülményeivel).
– Előállítás	Fogalmi szint	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Élettani hatás	Fogalmi szint	rákkeltő hatás.
Toluol, sztirol	Fogalmi szint	képletük, halmazállapotuk.
	Értse	
– Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (toluol: benzol helyett is), műanyag (poli-sztirol: PS), származékaik: robbanószerkezetek (pl. TNT).
Naftalin		
– Molekulaszerkezet	Fogalmi szint	
	Értelmezze	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Értse	
	Fogalmi szint	
	Értse	
– Felhasználás	Fogalmi szint	
Egyéb	Tudja használni	a szénhidrogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Halogéntartalmú szénhidrogének Elnevezés	Fogalmi szint	alkil-halogenid, szabályos elnevezés.
	Tudja	a tanult szénhidrogénekből származtatott vegyületek elnevezését.
Anyagszerkezet	Értse	polaritásukat.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	a tanult vegyületek halmazállapota, oldékonysága.
	Értse	
	Tudja összehasonlítani	
Kémiai reakciók	Fogalmi szint	polimerizáció (vinil-klorid).
	Értelmezze	
	Tudja elemezni	
	Tudja	
Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (kloroform, szén-tetraklorid), hajtógáz, hűtőfolyadék (freon-12), tűzoltószer (szén-tetraklorid), műanyag (tetra-fluor-eténből teflon, vinil-kloridból PVC).
Környezetvédelmi vonatkozások	Fogalmi szint	mérgező hatás, ózonlyuk, savas eső.
Egyéb	Tudja használni	a halogénezett szénhidrégekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Oxigéntartalmú szerves vegyületek		
Egyszerű funkciós csoportok	Fogalmi szint	hidroxil-, éter-, oxocsoport (karbonilcsoport).
	Tudja	felismerni a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.
Összetett funkci-	Fogalmi szint	karboxil-, észtercsoport.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
ős csoportok és származtatásuk	Tudja felismerni	a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.
Vegyületcsoportok	Fogalmi szint	alkohol, fenol, éter, aldehid, keton, észter és karbonsav.
	Tudja	csoportba sorolni az adott konstitúciójú vegyületeket.
Hidroxivegyületek Alkoholok	Fogalmi szint	alkohol fogalma.
– Nevezéktan	Értse	a metanol, az etanol, a glikol és a glicerin értékűségét, rendűségét, az egyértékű, telített, nyílt láncú alkoholok általános képletét.
	Tudja megállapítani	a tanult vegyületek rendűségét, értékűségét.
	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai (alkil-alkohol, szabályos név), triviális nevek (faszesz, borszesz, glikol, glicerin).
	Tudja	az egyszerűbb alkoholok elnevezését, a név alapján a konstitúció felírását.
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	a polaritásukat.
	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldhatóság (a tanult vegyületek esetében).
– Kémiai reakciók	Értse	a hidroxil-csoport és a szénlánc szerepét az op., a fp. és az oldhatóság meghatározásában.
	Tudja	viszonyítani a különböző alkoholok op-ját, fp-ját a megfelelő moláris tömegű alkánokéhoz.
	Fogalmi szint	sav-bázis sajátosság, reakció nátriummal, reakció szerves és szervetlen savakkal (észterképzés), éterképzés, vízelimináció, égés, a primer és a szekunder alkoholok oxidációja.
	Értse	az etanol oldatának kémhatását, az alkoholok reakcióit az etanol példáján, az etanol és a propán-2-ol oxidációját.
	Tudja	értelmezni az alkoholok oldhatóságával, kémiai tulajdonságaival kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.
– Előfordulás	Fogalmi szint	észterekben, kötötten.
– Élettani hatás – Előállítás	Fogalmi szint	az etanol, a metanol mérgező hatása.
	Fogalmi szint	a metanol (szintézisgázból), etanol (éténből, illetve erjesztéssel).
– Felhasználás	Értse, ismerje	az előállítási egyenleteket.
	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, előállításukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal (Alfred Nobel) kapcsolatos információkat.
	Értelmezze	
Fenolok	Fogalmi szint	fenolok fogalma.
Fenol	Fogalmi szint	karbonsav.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok – Kémiai reakciók	Értse	polaritását, hidrogénkötésre való hajlamát.
	Fogalmi szint	halmazállapot, szín, szag, oldhatóság.
	Fogalmi szint	sav–bázis sajátság, sóképzés.
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, nátrium-hidroxiddal (a termékek elnevezésével).
	Fogalmi szint	baktériumölő, mérgező.
– Élettani hatás – Felhasználás	Fogalmi szint	fertőtlenítő szer, műanyaggyártás.
Éterek		
– Nevezéktan	Fogalmi szint	csoportnevek + éter.
	Tudja elnevezni	
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	
	Fogalmi szint	oldhatóság, szag, halmazállapot a dietil-éter példáján.
– Előállítás	Értelmezze	az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a dietil-éter példáján.
	Tudja viszonyítani	
	Fogalmi szint	a dietil-éter gyúlékonysága.
	Fogalmi szint	szimmetrikus étereké.
– Felhasználás	Értse	a dietil-éter előállítását etanolból, a reakció körülményeit.
	Fogalmi szint	a dietil-éter felhasználása.
Oxovegyületek – Csoportosítás	Fogalmi szint	aldehidek (formilcsoport), ketonok (ketocsoport).
– Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név (alkanal, alkanon, csoportnevek + keton), triviális név (formaldehid, acetaldehyd, acetone).
	Tudja	a tanult triviális nevek szabályos elnevezésének megadását.
– Anyagszerkezet – Tulajdonságok	Értse	az oxocsoport polaritását.
	Fogalmi szint	halmazállapot, oldhatóság a tanult vegyületek esetében.
	Tudja viszonyítani	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	redukciójuk alkohollá, oxidációjuk.
	Értse	a formaldehyd, az acetaldehyd és az acetone redukcióját, az oxidálhatóságuk közötti különbségeket (ezüsttükörpróba, Fehling-reakció).
– Előállítás – Felhasználás	Tudja	értelmezni az oxovegyületekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket, felírni a redoxi sajátságokkal kapcsolatos egyenleteket az acetaldehyd és az acetone példáján
	Fogalmi szint	formaldehid (metanolból).
	Fogalmi szint	formaldehid (tartósítószer, műanyagipar), acetone (oldószer).
	Értse	

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Élettani hatás	Fogalmi szint	formaldehid (sejtméreg, baktériumölő hatás), aceton (cukorbetegség, alkoholizmus).
Karbonsavak – Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás értékűség és szénlánc szerint, a telített, nyílt szénláncú monokarbonsavak általános képlete.
– Nevezéktan	Tudja	a tanult karbonsavakat csoportba sorolni.
	Fogalmi szint	szabályos név, triviális név (hangyasav, ecetsav, palmitinsav, sztearinsav, oxálsav, olajsav, benzoésav), karboxilcsoport, acilcsoport, savmaradék, a hangyasav és az ecetsav acilcsoportjának, illetve savmaradékának neve.
	Tudja	
– Anyagszerkezet	Értse	a karboxilcsoport polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értse	a hidrogénkötés és a szénlánc szerepét az op., a fp., illetve az oldhatóság meghatározásában.
– Kémiai reakciók	Tudja viszonyítani	
	Fogalmi szint	sav–bázis jelleg, észterképződés
	Értse	az ecetsav reakcióját nátriummal, nátrium-hidroxiddal, nátrium-hidrogén-karbonáttal, az ecetsavnak a fenolhoz, illetve a hidrogén-kloridhoz viszonyított savi erősségét, az etanol és ecetsav egyensúlyi reakcióját.
	Tudja	értelmezni a karbonsavakkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
– Előállítás	Értse	az ecetsav előállításának folyamatait.
– Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudomány-történeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.
Egyéb funkcióscsoportot tartalmazó karbonsavak	Fogalmi szint	tejsav, borkősav, szalicilsav, citromsav, piroszölősav, Szent-Györgyi Albert.
	Tudja alkalmazni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudomány-történeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.
A karbonsavak sói – Felhasználás	Fogalmi szint	elnevezésük, halmazállapotuk.
	Értse	a szappan tisztító hatását.
Észterek – Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az alkohollal kapcsolódó sav típusa szerint.
Karbonsav-észterek – Nevezéktan – Tulajdonságok	Tudja	az egyszerűbb formiátok, acetátok elnevezését.
	Fogalmi szint	halmazállapot, szag, oldhatóság (viaszok és gyümölcsészterek).

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Kémiai reakció	Tudja viszonyítani	
	Fogalmi szint	lúgos hidrolízis.
	Értse	az etil-acetát hidrolízisét.
	Tudja	értelmezni a karbonsav-észterekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
– Előállítás – Felhasználás	Fogalmi szint	savból és alkoholból.
	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.
– Zsírok, olajok (gliceridek)	Fogalmi szint	zsír és olaj fogalma, általános szerkezet, halmazállapot, oldhatóság, hidrolízisük, biológiai jelentőségük.
	Értelmezze	a zsírok, olajok lúgos hidrolízisét (elszappanosítás), a telítetlenség kimutatását.
	Tudja felírni	
Szervetlensav- észterek	Fogalmi szint	nitroglicerín (robbanóanyag, gyógyszer), foszfátészterek (biológiai szerep), szulfátészterek (mosószer).
Egyéb	Tudja használni	az oxigéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Nitrogéntartalmú szerves vegyületek		
Aminok – Csoportosítás	Fogalmi szint	funkciós csoportjuk.
	Fogalmi szint	
	Tudja	
– Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai.
	Tudja	a C1 –C3 aminok elnevezését.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Értelmezze	
	Tudja összehasonlítani	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav-bázis sajátosság.
	Értse	a metil-amin reakcióját vízzel, hidrogénkloriddal, a keletkezett só elnevezését.
	Tudja értelmezni	
Aminosavak – Példák – Csoportosítás – Szerkezet	Fogalmi szint	aminosav fogalma.
	Fogalmi szint	glicin.
	Fogalmi szint	csoportosítás az oldalláncok fajtái szerint.
	Fogalmi szint	az α -aminosav általános szerkezete.
– Tulajdonságok	Értelmezze	az ikerionos szerkezetüket a glicin példáján.
	Fogalmi szint	halmazállapotuk.
	Értse	a glicin op.-jának magyarázatát.
	Fogalmi szint	amfotéria.
	Értelmezze	a glicin sósavval, nátrium-hidroxiddal való reakcióját.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
	Tudja megbecsülni	
– Előfordulás	Fogalmi szint	a fehérjékben, kötötten.
Savamidok	Fogalmi szint	funkciós csoport.
– Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai, triviális nevek (formamid, acetamid, karbamid).
	Tudja	
– Anyagszerkezet	Fogalmi szint	delokalizált pi-elektronrendszer.
	Értse	a polaritásukat, a síkalkatú σ -vázat.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot.
	Értse	az op. halmazszerkezeti magyarázatát.
	Tudja viszonyítani	
– Kémiai reakciók	Fogalmi szint	
Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek		
1 Piridin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.
	Értse	a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	
	Fogalmi szint	sav-bázis sajátosság.
	Értse	a reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.
– Jelentőség	Fogalmi szint	vitamin, enzim, gyógyszer tartalmazza.
– Felhasználás	Fogalmi szint	alkohol denaturálására.
Pirimidin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.
	Értse	a polaritását.
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	
	Értelmezze	
– Jelentőség	Fogalmi szint	a pirimidinszármazékok nukleotidalkotók.
Pirrol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.
	Értse	
– Tulajdonság	Fogalmi szint	
	Értse, értelmezze	
– Jelentőség	Fogalmi szint	porfirinváz (klorofill, hemoglobin).
Imidazol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.
	Értse	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	amfotéria.
	Értelmezze	amfoter sajátosságát.
– Jelentőség	Fogalmi szint	fehérjealkotó (protonátvivő szerep).
Purin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.
– Jelentőség	Fogalmi szint	a purinszármazékok nukleotidalkotók.
Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok	Fogalmi szint	élettani, pszichikai hatásuk.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Egyéb	Tudja használni	a nitrogéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a szénve-délybetegségek) értelmezésében.
Szénhidrátok Csoportosítás	Fogalmi szint	mono-, di- és poliszacharidok.
Monoszacharidok		
– Összegképlet – Funkciós csoportok – Csoportosítás – Molekulaszerkezet – Izoméria	Fogalmi szint	$C_nH_{2n}O_n$ ($3 \leq n \leq 7$).
	Fogalmi szint	polihidroxi-oxovegyületek, gyűrűs formában étercsoport.
	Tudjon felismerni	monoszacharidot megadott konstitúció alapján.
	Fogalmi szint	csoportosítás oxocsoport szerint, csoportosítás szénatomszám szerint.
	Fogalmi szint	nyílt láncú és gyűrűs konstitúció, glikozidos hidroxilcsoport.
	Értse	a gyűrűvé záródást.
	Fogalmi szint	
	Tudja megállapítani	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, vízoldhatóság.
	Értse	az op., az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	az aldózok redukáló hatása, a ketózok átizomerizálódása, karamellizálódás és elszenesítés.
	Tudja	értelmezni a monoszacharidokkal kapcsolatos egyszerű kémcsökísérleteket.
Glicerinaldehid	Fogalmi szint	összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.
	Értse	
dihidroxi-aceton	Fogalmi szint	
Ribóz és 2-dezoxi-ribóz	Fogalmi szint	összegképletük, a nukleotidok építőkövei.
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúciójukat.
Glükóz (szőlőcukor) – Molekulaszerkezet – Tulajdonságok – Előfordulás, jelentőség	Fogalmi szint	összegképlet.
	Értse	a molekula nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját.
	Fogalmi szint	szín, íz, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	a fizikai tulajdonságait.
	Értse, értelmezze	az ezüstműködőpróbát (reakcióegyenlettel is), a Fehling-próbáját.
	Fogalmi szint	vércukorszint (1 g/dm^3), kötött állapotban a legelterjedtebb szénvegyület.
Fruktóz (gyümölcs-cukor)	Fogalmi szint	összegképlet, előfordulás gyümölcsök nedvében, kötötten a répacukorban.
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját, az izomerizációját szőlőcukorrá.
Diszacharidok		

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
– Származtatásuk	Fogalmi szint	monoszacharidokból, összegképletük.
	Tudja felírni	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.
	Értse	a halmazállapot és vízdoldhatóság magyarázatát, a redukáló sajátság feltételét.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket.
Maltóz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás szabadon, illetve kötött állapotban (keményítő).
Cellobióz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás kötött állapotban (cellulóz)
Szacharóz (répacukor, nádcukor) – Szerkezet – Tulajdonságai	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei.
	Fogalmi szint	konstitúció.
	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, oldhatóság, nem redukáló.
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.
– Jelentőség	Fogalmi szint	táplálék, növények.
Poliszacharidok	Fogalmi szint	általános képletük, származtatásuk.
	Tudjon	
– Tulajdonságok	Fogalmi szint	nem redukálók.
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.
– Hidrolízisük	Fogalmi szint	enzimes és savas.
	Értelmezze	a hidrolízis termékeit.
	Tudja felírni	
Cellulóz	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, szerepe (vázpoliszacharid), felhasználás (textil- és papíripar).
	Értse	
Keményítő	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, amilóz, amilopektin, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, élettani szerep (tartaléktápanyag), felhasználás (textil- és élelmiszeripar, ragasztógyártás).
	Értse	a kimutatását jóddal.
Egyéb	Tudja használni	a szénhidrátokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Fehérjék Építőelemek	Fogalmi szint	α -aminosavak.
Konstitúció	Fogalmi szint	peptidkötés (Emil Fischer), primer struktúra (aminosav-szekvencia, Sanger).
	Értse	a dipeptid származtatását, a polipeptidlánc általános szerkezetének jelölését.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Térszerkezet	Fogalmi szint	szekunder struktúra: β -redő (fibroin), α -hélix (keratin); terciér struktúra; fibrilláris és globuláris fehérjék.
	Értelmezze	
Kimutatás, reakciók	Fogalmi szint	biuretpróba, xantoprotein-reakció, reverzibilis és irreverzibilis koaguláció.
	Értelmezze	a kicsapódási reakciókat.
	Tudja	értelmezni a fehérjékkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.
Jelentőség	Fogalmi szint	szerkezeti anyagok, enzimek, hormonok, immunanyagok, transzportmolekulák, mozgásért felelős fonalak, energiahordozók (végső energia-tartalék).
Egyéb	Tudja használni	a fehérjékről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Nukleinsavak Építőelemek	Fogalmi szint	hidrolízisük termékei.
Konstitúció	Fogalmi szint	a nukleotid szerkezete, a polinukleotidlánc kialakulása.
	Értse	az alkotórészek kapcsolódását egy nukleotidban (Sanger), a polinukleotidlánc sematikus jelölését.
DNS, RNS	Fogalmi szint	eltérés az alkotóelemek összetételében, a purin- és a pirimidinbázisok neve; eltérés a polinukleotidláncok számában, konformációjában; hidrogénkötések a láncban és a láncok között; különbség a biokémiai jelentőségben.
A DNS kettős hélice	Fogalmi szint	összefüggés a bázisok számában, komplementer fogalma, Watson és Crick.
	Tudja megállapítani	a komplementerlánc bázissorrendjét.
Egyéb	Tudja használni	a nukleinsavakról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a mutációk, a mutagén hatások) értelmezésében.
Műanyagok Csoportosítás	Fogalmi szint	eredet szerint (természetes, szintetikus, illetve szerves vagy szervetlen láncú), feldolgozás szerint (termoplasztikus, termoreaktív).
Természetes alapú műanyagok	Fogalmi szint	gumi, ebonit.
Szintetikusán előállított műanyagok	Fogalmi szint	csoportosítás az előállítás módja szerint (polimerizációs, polikondenzációs).
Polimerizációs műanyagok	Fogalmi szint	polietilén, polipropilén, teflon, PVC, polisztirol, műgumi, felhasználásuk.
	Tudja felírni	
Polikondenzációs műanyagok	Fogalmi szint	szilikonok, fenoplasztok (bakelit), alapegységeik, felhasználásuk.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Környezetvédelmi szempontok	Fogalmi szint	savas eső, hulladékfelhalmozódás, hulladékégetés és újrahasznosítás, allergia.
Egyéb	Tudja használni	a műanyagokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.
Energiagazdálkodás	Fogalmi szint	kőszén, kőolaj, földgáz.
Hagyományos energiaforrások	Értse	az egyes energiaforrások használatának előnyeit és hátrányait.
Megújuló energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. nap-, szél-, vízi és geotermikus energia, biogáz) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.
Alternatív energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. tüzelőanyag cella) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.
Egyéb	Tudja használni	az energiagazdálkodásról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

Kémiai számítások

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Az anyagmennyiség	Fogalmi szint	relatív atomtömeg, jele; relatív molekulatömeg, jele; anyagmennyiség, jele, mértékegysége; moláris tömeg, jele, mértékegysége; Avogadro-állandó, jele, értéke; sűrűség, jele, mértékegysége.
	Értse	a moláris atomtömeg kapcsolatát a relatív atom- és molekulatömeggel, a következő összefüggéseket: <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 5px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 5px;"></div> </div> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 5px;"></div>
	Tudja	kiszámítani a relatív molekulatömeget a relatív atomtömegekből a képlet ismeretében, megállapítani és jelölni az anyagok moláris tömegét, alkalmazni a tömeg, a részecskeszám, a térfogat és az anyagmennyiség közti összefüggéseket.
Gázok	Fogalmi szint	Avogadro törvénye, gázok moláris térfogata; a moláris gáztérfogat jele, mértékegysége, értéke standard nyomáson, 0 °C-on és 25 °C-on; gázok sűrűsége; gázok relatív sűrűsége.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
	Értse	a következő összefüggéseket: <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 5px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin: 5px;"></div> </div> $d = \frac{M_1}{M_2}$
	Tudja alkalmazni	Avogadro törvényét, a gázok térfogatával, sűrűségével és relatív sűrűségével kapcsolatos fenti összefüggéseket a kémiai számításokban.
Oldatok, elegyek, keverékek Oldatok, elegyek, keverékek összetétele	Fogalmi szint	tömegszázalék, térfogatszázalék, anyagmennyiség-százalék (mólszázalék); anyagmennyiség-koncentráció, jele, mértékegysége; az oldhatóság megadása tömeg%-ban és 100 g oldószerre vonatkoztatva.
	Értse	a következő összefüggéseket: $\frac{m_B}{m} \cdot 100\% (m/m),$ $\frac{V_B}{V} \cdot 100\% (V/V),$ $\frac{n_B}{n} \cdot 100\% (n/n),$ $c_B = \frac{n_B}{V_{\text{oldat}}}$
	Tudja alkalmazni	a tömegszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i> folyadékelegyek és porkeverékek </i> összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal kapcsolatos összefüggést a <i> gázelegyek </i> összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-százalékkal kapcsolatos összefüggést (és kapcsolatát a térfogatszázalékkal) a <i> gázelegyek </i> összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-koncentrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál.
	Tudja	átszámítani a kétféle oldhatósági adatot.
Egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok	Tudja	hogyan kell oldatot készíteni: – vízmentes anyagból és oldószerből, – hígítással, töményítéssel, – keveréssel.

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások	Tudja alkalmazni	
Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban		
Összegképlet	Fogalmi szint	az összegképlet jelentése.
	Értse	a tapasztalati és a molekulaképlet közötti különbséget.
	Tudja	alkalmazni az összegképlet és a tömegszázalékos összetétel kapcsolatát a kémiai számításokban, meghatározni a molekulaképletet a tömegszázalékos összetétel és a moláris tömeg ismeretében.
Sztöchiometria	Fogalmi szint	a kémiai egyenlet, termelési százalék, szennyezettség.
	Értse	a kémiai egyenlet jelentéseit.
	Tudja	használni a reakcióegyenleteket a sztöchiometriai számításokban, alkalmazni az oldatok összetételével, a termelési százalékkal és a szennyezettséggel kapcsolatos összefüggéseket a kémiai számításokban.
Termokémia	Fogalmi szint	reakcióhő, képződéshő fogalma, jele, mértékegysége, Hess tétele.
	Tudja	meghatározni a reakcióhőt a képződéshőkből, használni a reakcióhőt az egyszerű sztöchiometriai számításokban.
Kémiai egyensúly	Fogalmi szint	
	Tudja	
Kémhatás	Fogalmi szint	pH, vízionszorzat.
	Értse	a vízionszorzatot: $K_v = [H^+] \cdot [OH^-]$.
	Tudja	alkalmazni az egész számú pH és az erős savak és bázisok vizes oldatának $[H^+]$ -ja és $[OH^-]$ -ja közötti kapcsolatot a kémiai számításokban.
Elektrokémia	Fogalmi szint	standardpotenciál, elektromotoros erő, elektrolízis.
	Értse	a következő összefüggést: $E_{MF} = \varepsilon_{\oplus} - \varepsilon_{-}$

TÉMÁK	Szintek	Követelmények
	Tudja	kiszámítani az elektromotoros erőt standard-potenciálokból, ill. fordítva.
	Tudja alkalmazni	az elektrolízis tanult, illetve megadott elektród-folyamatait egyszerű sztöchiometriai számításokban.

4.15.10 Földrajz (földünk és környezetünk)

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy vizsgamodellje több szempontból is lényegesen **különbözik a korábbi földrajzi érettségítől**. A középszintű érettségi vizsgán a jelöltnek - az eddiektől eltérően **szóbeli vizsga** mellett írásban is számot kell adnia a felkészültségéről. Mind a középszintű, mind pedig az emelt szintű **írásbeli vizsgán** a hagyományos feladatok kiegészülnek újszerű, az ismeretek alkalmazását igénylő feladattípusokkal.

A vizsgán a jelöltnek a földrajzi-környezeti ismeretein kívül számot kell adnia az alábbi **földrajzi kompetenciák** - adott vizsgaszintnek megfelelő - elsajátításáról is:

- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése;
- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térkép-vázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

Tartalmi szempontból is vannak új vonásai a vizsgának. A kerettantervben a korábbiakhoz képest nagyobb teret kap a társadalom földrajzi szemlélet. Ennek megfelelően a feladatok között szerepelhetnek a napi gazdasági folyamatokkal, társadalmi-gazdasági élettel kapcsolatos kérdések is.

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy közép- és emeltszintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintű vizsgán** a jelölt általános földrajzi, környezeti műveltségéről ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerű összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik. Az **emelt szintű vizsgán** emellett az összetettebb kölcsönhatások felismerését, a földrajzi-környezeti gondolkodás és az ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a

különböző földrajzikörnyezeti feladatok megoldása során.

Fontos kiemelni, hogy a földrajz érettségivizsga-követelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésre. A részletes vizsgakövetelményekben nem került külön felsorolásra a vizsga sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. Az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki a követelményrendszer, ha az eltér a korábban megszokott gyakorlattól. Az egyes témakörök eltérő részletezettséggel jelennek meg. A részletesebb kifejtés ott szerepel, ahol az eddigi hagyományokhoz képest új ismeretekkel és képességekkel kapcsolatos követelményeket fogalmaztunk meg.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

Térképi ismeretek

TÉMÁK	Követelmények
A térképi ábrázolás A térképek jelrendszere	Legyen tisztában a térkép és a valóság kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot. Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Legyen képes a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmának használatára. Ismerje a földrajzi fókuszjellemzőit. Tudjon térkép vázlatot készíteni, és alakítsa ki jelrendszerét. Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.
Térképi gyakorlatok	Alkalmazza a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Legyen képes távolságot mérni és meghatározni egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Tudja leolvasni a tényleges magasságot, kiszámítani a viszonylagos magasságot térképek alapján. Tudjon tájékozódni, helymeghatározást végezni
	földgömbön és térképen. Használja ismeretszerzésre a különböző méretarányú és tartalmú térképeket. Olvasson le információkat keresztmetszetről és tömb-szelvényről, tudja azokat elemezni, összevetni térképekkel. Legyen képes tematikus térképek összehasonlító elemzésére.
Az űrtérképezés	Legyen tisztában a légi- és az űrfelvételek felhasználási

TÉMÁK	Követelmények
	lehetőségeivel, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Tudjon azonosítani környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történő összevetés alapján légi- és űrfelvételeken.

Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	Követelmények
A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben	Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.
A Nap és kísérői	Ismertesse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.
A Föld és mozgásai Tengely körüli forgás	Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Tudja egyszerű rajzzal bemutatni a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést. Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását.
	Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség Tudja kiszámítani a helyi és a zónaidőt.
Nap körüli keringés	Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét. Elemezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.
Űrkutatás az emberiség szolgálatában	Tudjon példákat mondani az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.

A geoszférák földrajza

TÉMÁK	Követelmények
A kőzetburok Földtörténet	Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit. Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.

TÉMÁK	Követelmények
A Föld szerkezete és fizikai jellemzői	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján.
A kőzetburok szerkezete	Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Jellemezze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt és az asztenoszférát. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket.
A kőzetlemez-mozgások okai és következményei A kőzetlemezek mozgásai	Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.
Magmatizmus és vulkánosság A földrengés	Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemez-mozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat. Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére. Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés lehetőségeire.
. A hegységképződés	Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Tudjon ezekre példákat mondani. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a gyűrt- és röghegységek kialakulásával. Tudjon példákat mondani típusaikra, formáikra. Legyen képes ábrákon, képeken megkülönböztetni a gyűrt- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.
A kőzetburok (litoszféra) építőkövei	Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kőszenek és a szénhidrogének keletkezését.
	Tudja keletkezés szerint besorolni, csoportosítani és felismerni az alábbi ásványokat, kőzeteket: kősó, mészkő, dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tuffák, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra.

TÉMÁK	Követelmények
	Tudja jellemezni a bazaltot, az andezitet és tufaikat, a gránitot, a mészkövet és a löszet.
A Föld nagyszerkezeti egységei Ősmasszívumok (ősföld) Röghegységek Gyűrthegységek	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit (ősföld, röghegység, gyűrthegység, süllyedékterület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok), és tudjon példákat mondani azok előfordulására. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlaton ezeket. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát. Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti típusait (fedett, fedetlen), morfológiai típusait (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék). Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket. Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Mutassa be ábra és kép segítségével az ősföldek, a röghegységek és a gyűrthegységek formakincsét.
Süllyedék területek, síkságok	Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentőségüket.
A földfelszín formálódása	Támassza alá példákkal a külső és a belső erők, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közephegység, magashegység, völgy, medence, hátság). Tudjon ezekre példát mondani a kontinensek és hazánk területéről, tudja megmutatni a térképen és felismerni a térképvázlatban.
A levegőburok A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete	Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lejároló változások lényegét. Tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység légszennyező és az ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.
A levegő felmelegedése	Magyarázza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehülést módosító tényezők szerepét.
	Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehülés törvényszerűségeit. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Tudja kiszámítani a napi és az évi középhőmérsékletet,

TÉMÁK	Követelmények
	a napi hőingást, az évi közepes hőingást, az abszolút hőingást. Ismerje az izoterma fogalmát. Legyen képes hőmérsékleti adatok grafikus ábrázolására és hőmérsékleti tematikus térképek összehasonlítására, elemzésére.
A légnomás és a szél A szelek Ciklon és anticiklon Időjárási frontok	Ismerje a légnomás és az izobár fogalmát. Magyarázza a légnomás változásának okát. Magyarázza a szél kialakulását, kapcsolatát a hőmérséklet és a légnomás változásával; a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában. Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra. Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, mozgásukat, felhőzetüket, csapadékszónáikat.
A szél felszínformáló tevékenysége	Legyen képes légköri képződmények felismerésére időjárási térképeken és műholdfelvételeken. Elemezzen időjárási térképeket. Mutassa be a szél pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerjen fel ábrán, képen a szél által formált képződményeket.
Az általános légköri körzés Az általános légköri körzés rendszere A monszun szélrendszer	Mutassa be a magas és alacsony légnomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Legyen képes bemutatni az általános légköri körzés rendszerét egyszerű rajzon. Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben.
Víz a légkörben	Tudja használni a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás.
Az időjárás és az éghajlat	
A vízburok földrajza A vízburok kialakulása és tagolódása A világtenger Az óceánok és a tengerek A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai	

TÉMÁK	Követelmények
<p>A tengervíz mozgásai</p> <p>A világtenger társadalmi-gazdasági hasznosítása</p>	<p>Magyarázza az óceán- és a tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, lássa összefüggését az általános légközzel.</p> <p>Tudjon megmutatni térképen hideg és meleg tengeráramlásokat.</p> <p>Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlat módosító hatását és mondjon példát azokra.</p> <p>Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit.</p> <p>Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést.</p> <p>Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást.</p>
<p>A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk</p> <p>A tavak</p> <p>A folyóvizek</p>	<p>Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait.</p> <p>Tudjon példákat mutatni a térképen az egyes típusokra.</p> <p>Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait.</p> <p>Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában.</p> <p>Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira.</p> <p>Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízvásztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás.</p> <p>Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal.</p>
	<p>Tudja kiszámítani a folyó vízhozamát.</p> <p>Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket.</p> <p>Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját.</p> <p>Mutassa be példák alapján az emberi beavatkozások vízfolyásokra gyakorolt hatásait, mondjon véleményt azokról.</p>
A felszín alatti vizek	<p>Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát.</p> <p>Tudja rendszerezni a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint.</p> <p>Ismerje fel és jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat (víznyelő, dolina, polje, cseppkő, barlang), barlangi patak, karsztforrás.</p>
A komplex vízgazdálkodás elemei	<p>Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben.</p> <p>Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és bel-</p>

TÉMÁK	Követelmények
	<p>vízvédelem feladatait.</p> <p>Sorolja fel a víznyerés lehetőségeit.</p> <p>Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel.</p> <p>Mutassa be példák alapján a vizek védelmének, a vízzel való takarékoságnak szükségességét.</p>
A jég és felszínformáló munkája	<p>Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal.</p> <p>Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját.</p> <p>Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket (pl.: jég csiszolta felszín, tóhátság, gleccservölgy, moréna sánc, moréna síkság).</p>
A talaj	<p>Jellemezze a leggyakrabban előforduló talajtípusokat, (pl. mezőségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre.</p> <p>Mondjon példákat a talaj pusztulását előidéző emberi tevékenységekre.</p> <p>Soroljon fel a talaj védelmét szolgáló megoldásokat, művelési módokat.</p>
A geoszférák kölcsönhatásai	

A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplő általános követelmények a további résztemakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	Követelmények
<p>A szoláris és a valódi éghajlati övezetek</p> <p>Szoláris éghajlati övezetek</p> <p>Valódi éghajlati övezetek</p>	<p>Magyarázza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását.</p> <p>Tudja bejelölni térképvázlatba a szoláris éghajlati övezeteket, tudja megfogalmazni helyüket a földrajzi fokhálózatban.</p> <p>Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.</p>
A vízszintes földrajzi övezetesség	<p>Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék).</p> <p>Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait,</p>

	<p>talaját és élővilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.</p>
	<p>Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit. Tudja elemezni a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Tudjon klímadiagramokat értelmezni és összehasonlítani. Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.</p>
A forró övezet	<p>Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörok között.</p>
Egyenlítői öv	<p>Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.</p>
Átmeneti öv	<p>Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában. Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit. Hasonlítsa össze a nedves és száraz szavanna éghajlati sajátosságait, értse a különbségek okát. Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között. Értelmezze a száraz és csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre.</p>
Térítői öv	<p>Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait.</p>
Monszun vidék	<p>Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában. Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.</p> <p>Magyarázza a Hinduszáni-félsziget példáján a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában.</p>
Mérsékelt övezet	<p>Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.</p>

Meleg-mérsékelt öv	
Mediterrán terület	Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.
Monszun terület	Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.
Valódi mérsékelt öv	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY – K irányú változásaira. Ismertesse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában.
Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlatmódosító hatására.
Mérsékelt szárazföldi terület	Ismertesse a nedves-kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.
Szárazföldi terület	Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait.
Szélsőségesen szárazföldi terület	Ismertesse a terület speciális környezeti problémáit (a nemművelt területek feltörése, túlöntözés, stb.) kialakulásuk okait. Ismertesse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában. Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot. Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen.
	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszervezési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.
Hideg-mérsékelt öv	Hasonlítsa össze a tajga éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön. Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.
A hideg övezet	Ismertesse a sarkkört és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait. Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.
Sarkkörti öv	
Sarkvidéki öv	Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre. Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére.

A függőleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.
------------------------------------	---

A népesség- és településföldrajz

TÉMÁK	Követelmények
<p>A népesség földrajzi jellemzői</p> <p>A népesség számbeli alakulása, összetétele</p> <p>A népesség területi eloszlása</p>	<p>Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit.</p> <p>Tudja kiszámítani a természetes szaporodás mértékét.</p> <p>Jellemezze a népesedési szakaszokat.</p> <p>Magyarázza példák alapján a természetes szaporodást befolyásoló tényezőket.</p> <p>Tudja leolvasni és értelmezni a korfa adatait.</p> <p>Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtessen abból a gazdaság fejlettségére.</p> <p>Tudja kiszámítani adatok alapján a népsűrűséget.</p> <p>Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit.</p> <p>Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit.</p> <p>Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel.</p> <p>Ismertesse és tudja megmutatni térképen az emberfajta földrajzi elterjedését.</p>
<p>A települések földrajzi jellemzői</p>	<p>Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint.</p> <p>Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát.</p> <p>Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket.</p> <p>Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben.</p> <p>Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint.</p> <p>Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait.</p> <p>Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen.</p> <p>Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.</p>

A világ változó társadalmi-gazdasági képe

TÉMÁK	Követelmények
<p>A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai</p> <p>A világgazdaság felépítése, ágazatai</p> <p>A gazdasági fejlettség és területi különbségei</p> <p>A világgazdaság működése és folyamatai</p>	<p>Mutassa be a világgazdaság ágazati felépítését.</p> <p>Mutassa be az egyes társadalmi tényezők (pl. munkaerő minősége, népesség struktúrája, hagyományok, a rendelkezésre álló tőke stb.) szerepét a gazdasági életben.</p> <p>Nevezze meg a gazdasági fejlettség fő mutatóit.</p> <p>Értelmezze és alkalmazza a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit.</p> <p>Tudjon példákat különböző fejlettségű országokra.</p> <p>Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség területi különbségeit, kapcsolatát az életszínvonallal.</p> <p>Ismerje föl leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit.</p> <p>Ismertesse a multinacionális vállalatok működésének elvét példák alapján.</p>
<p>A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata</p>	<p>Mutassa be a világkereskedelem legjelentősebb irányait és főbb országcsoportjait, országait.</p> <p>Mutassa be példákkal a külkereskedelem áruszerkezetének összefüggését a fejlettséggel.</p> <p>Nevezzen meg fontos kereskedelmi társulásokat.</p>
<p>A világ élelmiszergazdaságának jellemzői és folyamatai</p> <p>A mezőgazdaság és az élelmiszergazdaság kapcsolata</p> <p>Növénytermesztés</p>	<p>Értékelje az élelmiszergazdaság szerepét a gazdasági életben.</p> <p>Mutassa be példákkal a természeti tényezők és a mezőgazdaság kapcsolatát, az élelmiszertermelés övenként, területenként eltérő lehetőségeit és a mezőgazdasági termelés módjait.</p> <p>Hasonlítsa össze a mezőgazdasági termelés típusait.</p> <p>Legyen képes az élelmiszergazdasággal kapcsolatos tematikus térképek olvasására, adatsorok értelmezésére, az ábrázolt összefüggések feltárására.</p> <p>Mondjon példát a mezőgazdasági termelés következtében fellépő környezetkárosító folyamatokra.</p> <p>Mutassa meg a térképen a művelésre alkalmas területek földrajzi eloszlását, kapcsolatát a földrajzi övezetességgel.</p>
<p>Állattenyésztés</p> <p>Erdőgazdálkodás, hal- és vad-</p>	<p>Tudja csoportosítani a termesztett növényeket és megnevezni termesztésük legfontosabb körzeteit.</p> <p>Következtessen adatokból, valamint az állattartás feltételeiből az állattenyésztés fejlettségére.</p>

TÉMÁK	Követelmények
gazdálkodás	<p>Mutassa be példákkal a vallás és a társadalmi szokások szerepét az állattartásban.</p> <p>Nevezze meg az erdőgazdálkodás és a halászat fő területeit a Földön.</p> <p>Mutassa be az erdők ökológiai szerepét és az erdőket veszélyeztető folyamatokat.</p> <p>Mutassa be a túlhalászás okait és veszélyeit.</p>
A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása Energiagazdaság	<p>Mutassa be az energiagazdaság szerepét a gazdasági életben.</p> <p>Tudja csoportosítani az energiahordozókat.</p> <p>Ismerje az energiahordozók keletkezésének módját, alkalmazásuk előnyeit és hátrányait.</p> <p>Tudja megmutatni a térképen a világ legfontosabb kőszén-, kőolaj- és földgázlelőhelyeit.</p> <p>Tudja összehasonlítani az energiahordozók kitermelésének és felhasználásának területi elhelyezkedését.</p> <p>Olvassa le adatsorokból az energiahordozók felhasználásában bekövetkezett változásokat.</p> <p>Mondjon példákat az energiagazdaság okozta környezeti problémákra. Érveljen a környezetkímélő energia-termelés és felhasználás szükségessége mellett.</p>
Ipar	<p>Mutassa be adatsorok vagy diagramok alapján az ipar változó jelentőségét a gazdasági életben.</p> <p>Tudja használni az ipar fejlettségének jellemzésére alkalmas mutatókat.</p> <p>Mutassa be a telepítő tényezők szerepét és azok ártértékelődését az egyes iparágak és iparvidékek életében.</p> <p>Tudjon példákat mutatni a térképen a kitermelő- és a feldolgozóipari körzetekre, valamint a nagy hazai és nemzetközi ipari tömörülésekre.</p> <p>Tudjon térképek segítségével bemutatni egy tipikus gazdasági régiót.</p> <p>Ismerje fel képi vagy szöveges források alapján az ipari termelés környezetkárosító hatásait.</p>
A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének növekedése Az infrastruktúra	<p>Értékelje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét.</p> <p>Mutassa be a közlekedési hálózat kialakulása és a természeti adottságok közötti összefüggést.</p> <p>Értékelje az egyes szállítási módok előnyeit és hátrányait.</p> <p>Mutassa be a közlekedési ágazatok arányában történt változásokat, ezek okait.</p> <p>Olvassa le tematikus térképről az áruszállítás legfontosabb irányait.</p> <p>Mutassa be példák segítségével az egyes közlekedési-szállítási módok környezetkárosító hatásait.</p> <p>Indokolja a hírközlés fontosságát a társadalmi-gazdasági</p>

TÉMÁK	Követelmények
	élet fejlődésében.
A harmadik és a negyedik szektor A működőtőke és a pénz világa	Mutassa be diagramok, adatok segítségével a harmadik és a negyedik szektor szerepének időbeli átalakulását. Illusztrálja példákkal a szolgáltatás jelentőségének és belső arányainak változását. Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Tudja felsorolni a költségvetés fő összetevőit. Sorolja fel az infláció kialakulásának, növekedésének okait és következményeit.

A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, ország csoportok és országok

A világgazdasági pólusok	Mutassa meg a térképen a világgazdasági pólusokat és azok vezető országait. Mutassa be összehasonlító adatsorok vagy diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.
A világgazdaság peremterületei	Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a Föld különböző területeinek periféria-országait.
Egyedi szerepkörű ország csoportok és országok	Mutassa be az egyoldalú gazdasági szerepkörű (pl. „banánköztársaságok”, nyersanyag-kitermelő, főként bér-munkát végző, idegenforgalmi szolgáltatásból élő) országok gazdasági nehézségeit adatsorok, képek, szemelvények segítségével. Értékelje az „olajországok” világgazdasági jelentőségét és a tranzitországok szerepét. Mutassa be példák alapján a társadalmi sajátosságok (pl. vallási- és nemzetiségi összetétel, gyarmati múlt) jelentőségét az egyedi szerepkörök kialakulásában.

Magyarország földrajza

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinél illetve a nagytájak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képénél szereplő követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	Követelmények
A Kárpát-medence természet- és társadalom földrajzi sajátosságai	<p>Igazolja a medence-jelleg érvényesülését a Kárpát-medencében.</p> <p>Tudja elhelyezni hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében.</p> <p>Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével.</p> <p>Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.</p>
Magyarország természeti adottságai Földtani adottságok	<p>Magyarázza folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit.</p> <p>Nevezze meg és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit.</p> <p>Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit. Ismertesse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit.</p>
Hazánk éghajlata	<p>Mutassa be földrajzi helyzetünk éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket.</p> <p>Tudja jellemezni hazánk éghajlatát.</p>
Hazánk vízrajza	<p>Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét.</p> <p>Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását.</p>
Hazánk élővilága és talajai	<p>Magyarázza vizeink környezeti problémáit.</p> <p>Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira.</p> <p>Tudja megnevezni kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat.</p> <p>Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését tematikus térképek segítségével.</p>
Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői Népesség- és település földrajzi jellemzők	<p>Ismertesse hazánk fő népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit.</p> <p>Értelmezze hazánk korfáját.</p> <p>Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását.</p> <p>Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket.</p>

TÉMÁK	Követelmények
Nemzetgazdaságunk	<p>Tudja, hogy mely nemzetiségek és hol élnek hazánkban. Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait.</p> <p>Mutassa be hazánk település földrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.</p> <p>Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével.</p>
A gazdaság ágazatai, ágai	<p>Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására.</p> <p>Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarázza az eltéréseit.</p> <p>Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban.</p> <p>Tudjon adatsorok, ábrák segítségével tényeket, folyamatokat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről.</p> <p>Mutassa be az ipar szerkezeti átalakulásának folyamatát, a húzóágazatok szerepét.</p> <p>Ismertesse az ipar területi elrendeződését, főbb telephelyeit, elemezzen a témához kapcsolódó tematikus térképeket.</p> <p>Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében.</p> <p>Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján.</p> <p>Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát.</p> <p>Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét</p> <p>Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon-</p>
	<p>tartott hazai értékeket.</p> <p>Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában.</p> <p>Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét.</p> <p>Nevezze meg főbb kereskedelmi partnereinket.</p> <p>Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.</p>
Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe	<p>Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztájait, tudja ezeket kontúrtérképen megnevezni.</p> <p>Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a mezőgazdaságra.</p> <p>Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait.</p>
Az Alföld	

TÉMÁK	Követelmények
	<p>Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket.</p> <p>Magyarázza a résztájak eltérő természeti adottságainak szerepét az élelmiszergazdaságban.</p> <p>Ismertesse az Alföld szerepét a szénhidrogén-bányászatban.</p> <p>Mutassa be az Alföld jellemző településtípusait.</p>
<p>A Kisalföld és a Nyugati – peremvidék (Alpokalja)</p> <p>A Dunántúli-domb- és hegyvidék</p> <p>A Dunántúli-középhegység</p> <p>Az Északi-középhegység</p>	<p>Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között.</p> <p>Jellemezze a két táj fő ipari ágazatait, azok telepítő tényezőit.</p> <p>Bizonyítsa éghajlati tematikus térképekkel az óceáni és a mediterrán hatás érvényesülését.</p> <p>Nevezze meg a nagytáj tagjait és azok kőzetanyagát.</p> <p>Ismertesse példák alapján a bányászat környezeti hatásait.</p> <p>Tudja az Északi-középhegység tagjait elkülöníteni kialakulásuk és kőzetanyaguk szerint.</p>
<p>Hazánk nagyrégióinak (tervezési-statisztikai régióinak) természet- és társadalom földrajzi képe</p> <p>Budapest</p>	<p>Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit.</p> <p>Mutassa be a nagytájokról tanult természeti-társadalmi ismeretek alkalmazásával a régiók jellegzetességeit, erőforrásait, fejlesztésének lehetőségeit.</p> <p>Hasonlítsa össze adatsorok segítségével az egyes régiók kedvező és kedvezőtlen mutatóit.</p> <p>Jellemezze a főváros településszerkezetét ábrák segítségével.</p> <p>Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.</p>
Magyarország környezeti állapota	<p>Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével.</p> <p>Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére.</p> <p>Tudjon példát mondani a nagyvárosok környezeti ártalmairól, a megoldás lehetőségeiről.</p> <p>Mondjon példákat a környezet védelmében tett intézkedésekről és azok eredményeiről.</p> <p>Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit.</p> <p>Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.</p>

Európa regionális földrajza

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalom földrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	Követelmények
Európa általános természetföldrajzi képe	<p>Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését.</p> <p>Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakait, szerkezeti egységeit, éghajlatait.</p> <p>Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen.</p> <p>Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést.</p> <p>Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat.</p> <p>Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakait.</p> <p>Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezet-alakító tevékenységét és annak hatásait.</p>
Európa általános társadalom földrajzi képe	<p>Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát.</p> <p>Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket.</p> <p>Tudja felsorolni, térképen megmutatni, kontúrtérképen megnevezni Európa országait, fővárosait.</p>
	<p>Tudja megmutatni a térképen és megnevezni a kontúrtérképen a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse jellemzőiket.</p> <p>Nevezze meg a tanult országok jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit.</p>
Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai	<p>Mutassa be az együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére.</p> <p>Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit.</p> <p>Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait.</p> <p>Legyen képes statisztikai adatok elemzésére az Európai Unióval kapcsolatban.</p>
Észak-Európa	<p>Ismertesse a kontinensrész és országainak gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi ténye-</p>

TÉMÁK	Követelmények
	zövet. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ipar és a mezőgazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait.
Nyugat-Európa Egyesült Királyság Franciaország	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Ismertesse a hagyományos iparvidékek telepítő tényezőit, az ipar területi átrendeződésének okait. Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében.
Dél-Európa	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást. Ismertesse a mediterrán mezőgazdaság alapvető típusainak termékeit. Indokolja tények bemutatásával Dél-Európa kétarcúságát, gazdasági megosztottságát.
Olaszország Spanyolország Szerbia és Montenegró Horvátország	Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét. Ismertesse a főbb gazdasági központokat. Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket, és sorolja fel az utódállamokat. Ismertesse az ország nemzetiségeit. Mutassa be Dalmácia idegenforgalmának szerepét az ország életében, nevezzen meg idegenforgalmi központokat.
Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalom földrajzi képe Németország Lengyelország Csehország Ausztria Szlovénia	

TÉMÁK	Követelmények
Szlovákia	
Románia	
. Kelet-Európa természet- és társadalom-földrajzi vonásai	
Oroszország	
Ukrajna	

Európán kívüli földrészek földrajza

TÉMÁK	Követelmények
A kontinensek általános természet- és társadalom földrajzi képe	<p>Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a nagytájakat, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre.</p> <p>Elemesse tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit.</p> <p>Mondjon példákat a kontinensek főbb erőforrásaira.</p> <p>Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájait.</p> <p>Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát.</p> <p>Magyarázza a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését.</p> <p>Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit.</p> <p>Tudja felsorolni, térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni a kontinensek jellegzetes térségeit, tanult országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.</p> <p>Tudjon példát mondani a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira.</p>
Ázsia	
Általános földrajzi kép	
Országai	
Kína	
Japán	
India	
Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosuló országai	
Nyugat-Ázsia, arab világ	

TÉMÁK	Követelmények
Ausztrália és Óceánia	
Afrika általános földrajzi képe	
Amerika Általános földrajzi képe	
Országai Amerikai Egyesült Államok	
Mexikó Brazília	

A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

<p>A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai</p>	<p>Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse lakóhelyének környezeti problémáit.</p>
<p>A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei A Föld eltartó képessége</p> <p>Urbanizációs problémák</p>	<p>Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.</p> <p>Mutassa be a népességszám növekedésének sajátos társadalmi következményeit és összefüggéseit. Értelmezze, hogy miért van szükség a demográfiai robbanás megfékezésére, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolására. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között.</p> <p>Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.</p>
<p>A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása</p> <p>Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben</p>	<p>Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.</p> <p>Nevezze meg a világ globális problémáit (túlnépesedés, éhínség, energiahiány, nyersanyaghiány, vándormozgalmak, a tőke egyenlőtlen eloszlása, gazdasági polarizáció, környezeti gondok). Ismerje fel a globális problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait.</p> <p>Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (UNEP, FAO, UNESCO, WHO) főbb tevékenységeit. Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be a természetvédelem céljait, területi egységeinek szerveződését.</p>

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

A tanulóktól elvárjuk, hogy az érettségi vizsgán az alábbi általános kompetenciák meglétét bizonyítsa

- *korszerű alkalmazói készség* (a számítógépek, az informatikai kultúra lehetőségeit kihasználni tudó tanulók képzése)
- *algoritmikus gondolkodás* (a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztő szerep, amely az iskolában, s a hétköznapi életben is alapvető fontosságú);
- *önálló munkavégzés* (a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való különleges foglalkozásra, ...);
- *együttműködő-készség, csoportmunka* (nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást);
- *alkotó munka* (akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist, a végeredmény akkor is egy termék lesz, a készítés folyamatának, s a „termék-ségnek” minden egyes következményével együtt);
- *az informatika és a társadalmi kölcsönhatásának felismerése* (az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit).

Tartalomorientált kompetenciák

Információs társadalom

- A tanuló legyen tájékozott a jelek és kódok világában;
- értse és tudja használni a gyakorlatban a telekommunikációs eszközöket, rendszereket, képes legyen bekapcsolódni az információs társadalomba;
- képes legyen a korszerű eszközök használatával információt szerezni, feldolgozni, és tudását gyarapítani;
- ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb állomásait;
- ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat veszélyeit;
- ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait!

Informatikai alapok - hardver

- A tanuló ismerje a jelátalakítás és kódolás jelentőségét és módszereit a korszerű informatikában;
- ismerje és használja a rendelkezésre álló (személyi) számítógépet és perifériáit;
- ismerje a helyi és távhálózatok alapvető szolgáltatásait;
- legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet munkavédelmi és ergonómiai kérdéseivel!

Informatikai alapok -szoftver

- A tanuló ismerje a tanult operációs rendszer(ek) felhasználói felületét és felépítését;
- tudja kezelni a könyvtárszerkezetet;
- ismerje az állománykezelés, adatkezelés lehetőségeit;
- ismerje a számítógépes hálózat(ok) alapvető kommunikációs szolgáltatásait!

Szövegszerkesztés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló szövegszerkesztő programot;

- tudja használni a szövegszerkesztő program lehetőségeit;
- tudjon önállóan készíteni egyszerű szöveges dokumentumokat;
- részletes feladatléírás alapján legyen képes bármilyen szöveges dokumentum előállítására;
- ismerje a fontosabb típusdokumentumok (pl. meghívó, levél, ...) lehetséges tartalmát és szerkezetét, tudjon ilyeneket önállóan elkészíteni;
- tudja dokumentumait esztétikus formára hozni;
- tudja kezelni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit (helyesírás ellenőrző, szinonima szótár), törekedjen a helyes és igényes fogalmazásra;
- tudjon szöveges dokumentumaiba képeket, táblázatokat (más programok által készített objektumokat) beilleszteni!

Táblázatkezelés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló táblázatkezelő programot;
 - tudja használni a táblázatkezelő program lehetőségeit;
 - legyen képes adatokat egyszerű táblázatokba rendezni, azokon elemi számításokat végezni;
 - legyen képes egyszerű kimutatásokat készíteni;
- tudjon adatokat célszerűen csoportosítani, közülük meghatározottakat kigyűjteni;
- tudja kimutatásait diagramokkal kiegészíteni, a diagramokat esztétikusan megtervezni!

Adatbázis-kezelés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;
- legyen képes adatmodellt alkotni egy konkrét feladat alapján;
- az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát folyamatosan karbantartani;
- tudjon egyszerű adatbeviteli sémát (űrlapot) tervezni és alkalmazni;
- tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni;
- nagy adatbázisokból is tudjon lekérdezéssel információt nyerni;
- a nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába elrendezni!

Információs hálózati szolgáltatások

- Tudjon interneten információt keresni barangolással, illetve tematikus keresőprogramokkal;
- tudjon elektronikus levelet írni, fogadni, leveleihez különböző dokumentumokat csatolni;
- tudjon hálózaton keresztül közvetlen kapcsolatokat létrehozni;
- tudjon szöveges dokumentumokat, adatállományokat hálózatra elhelyezni;
- tudjon célszerű hiperszöveges dokumentumokat készíteni!

Prezentáció (bemutató) és grafika

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló rajzoló, valamint prezentációs programot;
- tudja használni a rajzoló, valamint prezentációs program lehetőségeit;
- tudjon egyszerű ábrákat rajzolni, azokkal műveleteket végezni;
- tudjon képekkel műveleteket végezni, minőségüket javítani;
- grafikus ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetbe esztétikusan elhelyezni;
- képekből, szövegekből tudjon bemutatókat létrehozni!

Könyvtárhasználat

- A tanuló legyen képes az információs társadalom kihívásainak fogadására;

- rendelkezzen a könyvtárra alapozott önművelés képességével;
- a forrásokat komplex és alkotó módon tudja használni;
- ismerje a forrásfelhasználás etikai/formai szabályait!

Algoritmizálás, adatmodellezés

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot szabatosan megfogalmazni;
- tudjon pontos feladatmeghatározás után adatmodellt felállítani;
- tudjon használni legalább 2 algoritmust leíró eszközt;
- tudjon a megoldandó feladathoz algoritmust készíteni;
- legyen képes algoritmusok számítógépes megvalósítására, az elkészült algoritmus helyességének ellenőrzésére!

A programozás eszközei

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot adott programozási nyelven megoldani;
- legyen képes használni egy programozási nyelv fejlesztői környezetét;
- legyen képes tesztelni programját, hibát keresni, majd javítani benne!

B) TÉMAKÖRÖK

Információs társadalom

TÉMÁK	Követelmények
A kommunikáció A kommunikáció általános modellje Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek Számítógépes információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban Közhasznú információs források	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat (kommunikációs rendszereket) bemutatni, értelmezni. Ismerje a használatos (tele)kommunikációs rendszereket (pl. telefon, TV, ...). Ismerjen számítógépes katalógusokat és adatbázisokat. Legyen képes összetett keresésre az Interneten, keresőszerverek segítségével.

TÉMÁK	Követelmények
<p>Információ és társadalom Az informatika fejlődéstörténete A modern információs társadalom jellemzői Informatika és etika Jogi ismeretek</p>	<p>Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit. Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól. Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását. Ismerje a helyi és a távhálózatok netikettjét. Tudja, hogy a vírusok a szoftverben és hardverben károkat okozhatnak. Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentős értéket képviselhet. Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket felhasználói szerződés szerint (freeware, shareware, üzleti).</p>

Informatikai alapismeretek – hardver

TÉMÁK	Követelmények
<p>Jelátalakítás és kódolás Analóg és digitális jelek Az adat és az adatmennyiség Bináris számábrázolás Bináris karakterábrázolás Bináris kép- és színkódolás Bináris hangkódolás</p>	<p>Ismerje az analóg és a digitális jel fogalmát, különbözőségeit. Tudja, hogy minden érzékelhető jel jó közelítéssel digitalizálható.</p>
<p>A számítógép felépítése A Neumann-elvű számítógépek A (személyi) számítógép részei és jellemzőik: Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztő), ház, tápegység, alaplap A perifériák típusai és főbb jellemzőik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak . A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése Hálózatok</p>	<p>Ismerje a Neumann-elvet és azt, hogy más elven felépülő és működő számítógépek is léteznek. Ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit és fontosabb jellemzőit. Ismerje a helyi és távhálózatok felépítését és fontosabb jellemzőit.</p>

Informatikai alapismeretek – szoftver

TÉMÁK	Követelmények
<p>Az operációs rendszer és főbb feladatai</p> <p>Az operációs rendszerek (fajtái) részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete</p> <p>Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése</p> <p>Állományok típusai, keresés a háttértárakon</p> <p>Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás</p> <p>Az adatkezelés eszközei: Tömörítés, kicsomagolás, archiválás, adatvédelem</p> <p>A szoftver és a hardver karbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzs, lemezkarbantartás, ...</p> <p>A hálózatok működésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem</p>	<p>Ismerje az operációs rendszerek fajtáit, fő részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani. Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét.</p> <p>Ismerje a könyvtárrendszer felépítését, igazodjon el benne. Ismerje a könyvtárműveleteket. Tudjon állományokat megkeresni.</p> <p>Ismerje és tudja használni az állománykezelő funkciókat.</p> <p>Értse a tömörítés lényegét, az archiválás és az adatvédelem szükségességét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni.</p> <p>Ismerje a vírus fogalmát, a leggyakoribb vírusok terjedési módját, valamint a védekezés eszközeit, módszereit.</p> <p>Tudja ellátni a lemezkarbantartás feladatait: lemez törlése, új lemez használatba vétele.</p> <p>Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a (helyi) hálózati szolgáltatásokat és a felhasználói jogosultságokat.</p>

Szövegszerkesztés

TÉMÁK	Követelmények
<p>A szövegszerkesztő használata</p> <p>A program indítása</p> <p>A munkakörnyezet beállítása</p> <p>A szövegszerkesztő menürendszere</p> <p>Dokumentum megnyitása, mentése, nyomtatása</p>	<p>Tudja az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani.</p> <p>Ismerje a szövegszerkesztő kezelő felületét.</p> <p>Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni.</p> <p>Tudjon többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni.</p> <p>Tudjon fontosabb típusdokumentumokat (pl. meghívó, levél, ...) önállóan készíteni.</p>

TÉMÁK	Követelmények
Szövegszerkesztési alapok Szövegbevitel, szövegjavítás Karakterformázás Bekezdésformázás Felsorolás, számozás Tabulátorok használata Oldalformázás	Ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal). Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Tudjon bekezdéseihez behúzást és térközt állítani, szövegbeosztást megadni, szegélyt, mintázatot megadni. Készítsen felsorolást, sorszámozott felsorolást. Tudjon különböző fajtájú tabulátorokat használni. Legyen tisztában az oldalbeállítás alapjaival (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók, ...)
Szövegjavítási funkciók Keresés és csere Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés Helyesírás ellenőrzés, szinonima szótár, elválasztás	Ismerje a szövegszerkesztő keresési, cserélési funkcióit. Tudjon kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Tudjon ilyet más dokumentumból is beilleszteni. Használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.
Táblázatok, grafikák a szövegben Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorba rendezés Körlevélkészítés Táblázatok, grafikák, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe, valamint formázásuk	Tudjon szöveges dokumentumokban táblázatokat szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Tudja a sorokat adott oszlop szerint sorba rendezni. Tudjon kördokumentumot készíteni. Legyen képes szimbólumokat és egyéb objektumokat beilleszteni a szövegbe, s azokat esztétikusan elhelyezni.

Táblázatkezelés

TÉMÁK	Követelmények
A táblázatkezelő használata A program indítása A munkakörnyezet beállítása A táblázatkezelő menürendszere A táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult táblázatkezelő programot indítani. Ismerje a program kezelő felületét. Tudjon adatokat bevinni, illetve azokat törölni. Tudjon a megjelenítési üzemmódok között váltani. Tudjon többféle formátumú táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni.

TÉMÁK	Követelmények
A táblázatok felépítése Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, az aktív cella és a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudjon cellát, sort és oszlopot beilleszteni, illetve, törölni.
Adatok a táblázatokban Adattípusok Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás A cellahivatkozások használata Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény	Ismerje a szöveg, a szám és dátum adattípusokat. Tudjon egyszerű képleteket és függvényeket használni (összeg, átlag, maximum, minimum, darabszám, feltételek a képletben, keresés stb.) Tudja a táblázat összetartozó adatait adott szempont szerint rendezni. Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül. Tudjon hivatkozást használni munkalapokon keresztül. Ismerje a címzési módokat: relatív, abszolút és vegyes címzést.
Táblázatformázás Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése Karakter-, cella- és tartomány-formázások Cellák és tartományok másolása	Tudja alkalmazni a karakterformázás és a cellaformázás lehetőségeit. Tudja alkalmazni a cellán, illetve a tartományon belüli igazítás lehetőségeit. Tudja beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Tudja alkalmazni a szegélyezés és mintázat készítés lehetőségeit. Tudjon fejléceket és lábléceket készíteni.
Táblázatok, szövegek, diagramok Egyszerű táblázat készítése Formázási lehetőségek Diagramtípus kiválasztása, diagramok szerkesztése	Tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a szövegszerkesztő rendszerek között. Tudja alkalmazni az oldalbeállításához kapcsolódó formázási lehetőségeket (tájolás, margó). Ismerje a diagramok és grafikonok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő grafikontípust választani (pont, vonal, oszlop, kör). Tudjon grafikont és más objektumot beilleszteni.
Problémamegoldás táblázatkezelővel Tantárgyi feladatok megoldása A mindennapi életben előforduló problémák	Tudjon statisztikai problémákat megoldani táblázatkezelővel. Tudjon egyszerű és jól áttekinthető nyilvántartást készíteni. Tudjon táblázatot tervezni szöveges feladat alapján.

Adatbázis kezelés

TÉMÁK	Követelmények
<p>Az adatbázis-kezelés alapfogalmai</p> <p>Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs</p>	<p>Tudjon különbséget tenni adattábla és adatbázis között.</p> <p>A rendelkezésére álló adathalmazból tudjon adatrekordokat összeállítani.</p> <p>Legyen tisztában az adattábla és a kulcs fogalmával, tudjon kulcsmezőt kiválasztani.</p>
<p>Az adatbázis-kezelő program interaktív használata</p> <p>. Adattípusok</p> <p>Adatbevitel, adatok módosítása, törlése</p> <p>Adatbázisok létrehozása, karbantartása</p>	<p>Ismerje az adatbázis-kezelőben használatos fontosabb mező típusokat (szöveg, különböző számtípusok, dátum, logikai); milyen adat tárolására alkalmasak, mik a velük végezhető műveletek.</p> <p>Tudjon létező adatbázist megnyitni, abból az adatokat a képernyőn megjeleníteni.</p> <p>Tudjon rekordokat vagy egyes mezőket kitörölni, vagy a benne levő adatokat újakkal felülírni. Tudja a módosított adatokat kimenteni.</p> <p>Tudjon megadott szerkezetű adattáblát létrehozni. Képes legyen az adattábla mezőit helyesen kiválasztani, a kulcsmezőt meghatározni, az új táblát feltölteni.</p>
<p>Alapvető adatbázis-kezelési műveletek</p> <p>Lekérdezések, függvények használata</p> <p>Keresés, válogatás, szűrés, rendezés</p> <p>Összesítés</p>	<p>Tudjon a létező adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordokat megjeleníteni és azokkal műveletet végezni.</p> <p>Tudja kiválasztani, hogy a kérdéshez mely mezők megjelenítése szükséges.</p>
<p>Képernyő és nyomtatási formátumok</p> <p>Űrlapok használata</p> <p>Jelentések használata</p>	<p>Tudjon az adattáblákból számítandó információkat megjeleníteni.</p> <p>Tudjon adott mezők felhasználásával jelentést kialakítani és nyomtatni.</p>

Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	Követelmények
<p>Kommunikáció az Interneten Elektronikus levelezési rendszer használata Állományok átvitele WWW Keresőrendszerek Távoli adatbázisok használata</p>	<p>Ismerje az Internet fontosabb szolgáltatásait, alkalmazza a szolgáltatások fontosabb használati szabályait. Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit. Tudjon a levélhez csatolást készíteni és fogadni. Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állomány átviteli segédprogramot. Ismerje az állomány átvitel szolgáltatást. Tudjon Internetről állományokat letölteni. Tudjon egy böngészőt használni. Ismerje a böngésző programok navigációs eszközeit. Tudjon kulcsszavas és tematikus keresőt használni. Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni.</p>
<p>Weblap készítés Hálózati dokumentumok szerkezete Weblap készítése Web-szerkesztővel Formázási lehetőségek</p>	<p>Ismerje a Weblap jellemző elemeit. A címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus webszerkesztővel. Tudjon egyszerű weblap szerkesztési feladatot elvégezni.</p>

Prezentáció és grafika

TÉMÁK	Követelményeknek
<p>Prezentáció (bemutató) A program indítása A munkakörnyezet beállítása A program menürendszere Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, táblázat, rajz, diagram, grafika, fotó, hang, animáció, dia-minta ...) és formázása</p>	<p>Tudja az általa tanult bemutató-készítő programot indítani. Ismerje a programkezelő felületét. Tudjon bemutatót megnyitni, menteni és lejátszani különböző módokon. Tudjon bemutatót készíteni.</p>

TÉMÁK	Követelményeknek
<p>Grafika</p> <p>A program indítása</p> <p>A munkakörnyezet beállítása</p> <p>A program menürendszere</p> <p>Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása</p> <p>Képek beillesztése, formázása</p>	<p>Tudja az általa tanult grafikai programot indítani.</p> <p>Ismerje a programkezelő felületét.</p> <p>Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni.</p> <p>Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni.</p> <p>Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani, minőségét javítani.</p> <p>Grafikus ábráit, képeit tudja szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni.</p>

Könyvtárhasználat

TÉMÁK	Követelményeknek
<p>Könyvtárak</p> <p>A könyvtár fogalma, típusai</p> <p>Eligazodás a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet</p> <p>A helyben használható és a kölcsönözhető könyvtári állomány</p> <p>A könyvtári szolgáltatások</p>	<p>Ismerje a könyvtár fogalmát, típusait: hagyományos és elektronikus könyvtárak. Tudja kiválasztani a dokumentumokat és használni az eszközöket.</p> <p>Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat.</p>
<p>Dokumentumok</p> <p>Nyomtatott dokumentumok</p> <p>Nem nyomtatott dokumentumok, illetve adathordozók (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD)</p>	<p>Tudja használni a kézikönyveket és a közhasznú információs forrásokat. Tudja használni a gyakoribb nem nyomtatott dokumentumokat.</p>
<p>Tájékoztató eszközök</p> <p>Katalógusok</p> <p>. Adatbázisok</p> <p>Közhasznú információs források (pl. telefonkönyv, menetrend, térkép)</p>	<p>Tudjon keresni a betűrendes leíró katalógusban. Tudjon adatokat gyűjteni számítógépes adatbázisból. Tudjon információt keresni az Interneten, ismert kereső-programokat használni.</p>

4.15.12 Rajz- és vizuális kultúra

Kompetenciák

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széles körű elemző vizsgálata, esztétikai és kommunikációs szempontok szerinti megítélése.
- A vizuális nyelv elemeinek ismerete és megfelelő használata, valamint ezen ismeretek segítségével vizuális alkotások elemzése.
- A különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák alkalmazása, továbbá sajátos és közös vonásainak bemutatása, sokrétű értelmezése, kritikus megítélése.
- A köznapi vizuális kommunikáció során értelmezhető vizuális közlések létrehozása a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával.
- Tárgyak, vizuálisan érzékelhető jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok, elvont gondolatok, érzések kifejezése különböző vizuális eszközökkel.
- Tárgyak, a köznapi vizuális környezet elemző vizsgálata, különböző szempontok szerinti megítélése.
- A képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazása és ennek árnyalt vizuális kifejezése.
- Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.
- Megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használata.
- Leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztása.
- A vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.
- Vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, alkotói folyamat bemutatása.

ALKOTÁS

Vizuális eszközök

TÉMÁK	Követelmények
Vizuális nyelv A vizuális nyelv alapelemei – Vonal – Sík és térforma – Tónus, szín – Tér A vizuális nyelvi elemek viszonyai – Kompozíció, (konstrukció) – Kontraszt, harmónia	A pont, vonal, sík- és térforma, felület, adott technikának és adott célnak megfelelő használata. Legalább háromféle minőségű, (különböző vastagságú, tónusú, karakterű) a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban. Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík és térforma pontos visszaadása. Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. A megadott színek pontos kikeverése. A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása. Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) tör-

	tendő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban.
	Színharmóniák, szíkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) használata.
Vizuális nyelv és kontextus	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a kifejező jellegű munkákban.
Technikák	Adott technika adekvát használata.
– Rajzolás	Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal. Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztő eszközökkel. Festés akvarellal, temperával. Kollázskészítés.
– Festés	Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás)
– Kollázs	alkalmazása, (pl. papírmetszet, linómetszet).
– Nyomtatás	
– Makettezés, modellezés	Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák).
– További technikák	Feliratkészítés sablonnal.

Tevékenységszintek

TÉMÁK	Követelmények
<p>Ábrázolás, látványértelmezés</p> <p>Formaértelmezés</p> <p>– Arány</p>	<p>Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.</p>
<p>– Forma, alak, karakter</p>	<p>Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglaló forma, körvonal).</p>
<p>– Szerkezet, felépítés, működés</p>	<p>Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).</p>
<p>Térértelmezés</p> <p>– Téri helyzetek</p>	<p>Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két, vagy három dimenzióban.</p>
<p>– Nézőpont</p>	<p>Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes megtartása. Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a térbeliség érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, fes-</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Termélység 	<p>téssel).</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Térábrázolási konvenciók <p>Színértelmezés</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szín- és fényviszonyok <p>Mozgásértelmezés</p>	<p>Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása.</p> <p>Egyszerű beállításról a kétirányponthoz, perspektívikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban.</p> <p>Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Mongereendszerben) szabadkézi rajzban.</p> <p>Beállítás alapján szín és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).</p>
<p>Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térviszonyok – Kompozíció – Színhatás – Érzelmek – Folyamat, mozgás, idő 	<p>Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány, vagy elképzelés alapján.</p> <p>Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.</p> <p>Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Kép és szöveg – Vizuális információ – Tárgyak és környezet 	<p>Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben, hagyományos technikával vagy számítógéppel.</p> <p>Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.</p> <p>Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata (pl. magyarázó-közlő rajzokon).</p> <p>Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikon, diagrammal).</p> <p>Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.</p> <p>Adott funkcióra csomagolás tervezése.</p> <p>Külső és belső terek különböző funkcióra történő berendezésének, átalakításának megtervezése.</p>

BEOFODÁS

Vizuális eszközök

TÉMÁK	Követelmények
Megjelenítés sajátosságai – Vizuális nyelvi elemek – Térábrázolási módok – Vizuális minőségek – Látványértelmezés – Kontraszt, harmónia – Kontextus	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során. A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése, és lényegének ismerete. A térnyelv-megjelenítés különböző módjainak ismerete. Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése). A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során. A színharmóniak, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) felismerése. A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések – kontextus – felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.
Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.

Tevékenységterületek

TÉMÁK	Követelmények
Vizuális kommunikáció – Folyamat, mozgás, idő – Kép és szöveg – Vizuális információ – Tömegkommunikáció – Médiakategóriák	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő verbális értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamat-ábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése. A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése.

<p>– Fotó, mozgókép</p>	<p>Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociófotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete.</p> <p>Álló és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.</p>
<p>Tárgy- és környezetkultúra – Forma- és funkcióelemzés</p> <p>– Tervezési folyamat</p> <p>– Kézműves és ipari tárgykultúra – Népművészet</p>	<p>A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció-, és formaelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása. A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.</p> <p>A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete. Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.</p>
<p>Kifejezés és képzőművészet – Művészeti ágak</p> <p>– Műfajok</p> <p>– Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok</p> <p>– Stílusjegyek</p>	<p>Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, video, multimédia) ismerete. A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolumbián kultúrák) legfontosabb jellemzőinek ismerete.</p> <p>Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.</p>
<p>– Alkotások és alkotók</p> <p>– Műelemző módszerek</p>	<p>A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése és stílus meghatározása (lásd melléklet). Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, forma–funkció, forma–tartalom, összeha-</p>

– A mű tárgyi és kulturális környezete	sonlító és ikonográfiai elemzés). A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése (pl.: kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).
--	--

4.15.13 Testnevelés

Elméleti ismeretek

TÉMÁK	Követelmények
A magyar sportsikerek	Legalább 5 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt. Két választott helyi tantervben szereplő sportágban az adott év hazai legfontosabb eredményeinek ismerete.
A harmonikus testi fejlődés	A gyermekek testi fejlődésének rövid jellemzése általános és középiskolás korban. (magasság, testsúly, iskola érettség mozgásos cselekvések)
Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben és összefüggésekben. Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése: egészséges táplálkozás, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidő hasznos eltöltése, prevenció.
Testi képességek	Az erő, a gyorsaság, az állóképesség értelmezése. A képességek szerepe a teljesítményben. Az edzettségi állapot mérése, a pulzusszám alakulása terhelésre, az erőfejlesztés szabályai. Egy választott képesség fejlesztésének alap módszerei. Az ügyesség, mint összetett koordinációs képesség értelmezése.
Gimnasztika	Az óra szervezéséhez szükséges vezényszavak és végrehajtásuk. Gyakorlatok javaslata az erő, a gyorsaság, az állóképesség és az ügyesség fejlesztésére, a testrészek (izomcsoportok) foglalkoztatására. Testtartásjavító és légző gyakorlatok. 5-8 perces általános bemelegítés tervezése.
Atlétika	A tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámok ismerete és összehasonlításuk a végrehajtáshoz szükséges kondicionális képességek szempontjából.
Torna	A női és férfi torna versenyszámai ismertetése.

TÉMÁK	Követelmények
	A talajgyakorlat és a tanult szergyakorlatok elemeinek és elemkapcsolatainak megnevezése. A legfontosabb balesetmegelőző eljárások egészségvédelmi feladatok ismertetése. Segítségadás gyakorlásnál.
Ritmikus gimnasztika	Az RG előkészítő, fő és kiegészítő mozgásrendszerének ismertetése. A sajátosan szép mozgás jellemzőinek leírása. Az RG versenyszámainak felsorolása, rövid bemutatása. Mozgás és zene kapcsolatának ismertetése.
Küzdősportok, önvédelem	Alsó, felső tagozatos és középiskolás tanulók részére 2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték ismertetése és a választás indoklása.
Úszás	Az úszás higiéniájának ismerete. Két úszásnem technikai végrehajtásának leírása. A vízből mentés alapjainak ismerete.
Testnevelési és sportjátékok	Labda érintéssel, vezetéssel, átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos testnevelési játékok ismerete, elemenként 3-3 játék. Egy választott sportjáték alapvető szabályainak ismertetése (pálya méretek, játékosok száma, időszabályok, eredményszámítás, támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok)
Természetben űzhető sportok	A természetben végzett mozgások jellemző sajátosságainak felsorolása. Egy választott természetben űzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése. (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya. stb.) Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.

Gyakorlati ismeretek

TÉMÁK	Követelmények
Testi képességek	A főbb izomcsoportokra ható ötállomásos köredzéses feladatsor tervezése, kitérve az állomásokon végzett feladatok hatására, és a teljesítmény tényezők meghatározására (ismétlésszám, sorozatszám, intenzitás, pihenő idő).
Gimnasztika	Lányok: Kötélmászás állásból, teljes magasságig, mászó kulcsolással. Fiúk: függeszkedés állásból, teljes magasságig.

	48 ütemű szabadgyakorlat tervezése és bemutatása, betartva a fokozatosság elvét. A gyakorlat értékét emeli a zenére történő bemutatás.
Atlétika Futások	60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok: min. idő: 9,6 sec Fiúk: min. idő: 8,5 sec 2000 méteres síkfutás. Lányok: min. idő: 10 perc Fiúk: min. idő: 8,5 sec
Ugrások Dobások	A két ugrószámból egy választása kötelező. Az ugrás technikája egyénileg választható. Magasugrás Lányok: min magasság: 110 cm Fiúk: min. magasság: 135 cm Távolugrás Lányok: min. távolság 350 cm Fiúk: min. távolság: 430 cm Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. Kislabda hajítás Lányok: min. távolság: 25 méter Fiúk: min. távolság: 35 méter Súlylökés Lányok : 4 kg-os súlygolyóval, min. távolság: 6 m. Fiúk: 6,25 kg-os súlygolyóval, min. távolság: 8 m.
Torna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egyszer kötelezően választható. Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.
Felemáskorlát	4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: ostorlendület, térdfellendülés, kelepfellendülés a felső karfára, alugrás. Ajánlott elemek: kelepfelhúzóadás, támaszhelyzetek, malomforgás, kelepforgás. A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.
Gerenda	5 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: járás, felugrás, testfordulat, hason fekvés, leugrás. Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelőtámasz, fekvőtámasz, hanyatt fekvés, gurulóátfordulás stb. A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.

Ritmikus gimnasztika	<p>Különböző elemekből álló szabadgyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 sec.)</p> <p>Javasolt elemek: érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármás lépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb.</p> <p>Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.</p> <p>A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.</p>
Gyűrű	<p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület, zsugorlefüggés, lefüggés, leterpesztés</p> <p>Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegő függés, hátsó függés, vállátfordulás előre, homorított leugrás stb.</p> <p>A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.</p>
Nyújtó	<p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület, térd fellendülés, kelepforgás, alugrás</p> <p>Ajánlott elemek: malom fellendülés, nyílugrás stb.</p> <p>A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.</p>
<i>Korlát</i>	<p>4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület támaszban vagy felkarfüggésben, felkarfüggés, pedzés, kanyarlati leugrás.</p> <p>elemek: billenések, emelések, saslendület, vállállás stb.</p> <p>A nehezebb elemek bemutatása és az elemek kapcsolása emelik a gyakorlat értékét.</p>
	A küzdősportok és önvédelem vagy az úszás közül az egyik választása kötelező.
Küzdősportok, önvédelem	<p>A grundbirkózás szabályai szerint folytatott 1 mentes küzdelem hasonló testsúlyú társ ellen.</p> <p>Judo gurulás előre.</p>
Úszás Ajánlott	<p>Mellúszás 50 méteres távon fejesugrással indulva.</p> <p>Egy tanult másik úszásnemben 25 méter leúszása.</p> <p>Vízből mentés: a medence széléről beugorva az 5 m-re elhelyezett tárgy vízbiztos partra szállítása.</p>
Testnevelési és sportjátékok	Egy sportjáték választása kötelező.
Kézilabda	Kapuralövés gyorsindítás után: Saját védővonalról

	<p>indulva átadás a felpályánál álló társnak futás közben visszakapott labda vezetése után egykezes beugrásos kapura lövés. 3 kísérletből 1 eredményes kapura lövést kell végrehajtani.</p> <p>Távolba dobás tetszőleges lendület szerzéssel kézilabdával (3 kísérlet)</p> <p>Lányok: min. 15 méter</p> <p>Fiúk: min. 23 méter</p>
Kosárlabda	<p>Félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után futás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás. A gyakorlatot mindkét oldalra végre kell hajtani. A 3-3 kísérletből minimum 1 sikeres dobást végre kell hajtani.</p> <p>Büntető dobás egy-vagy két kézzel.</p> <p>5 kísérletből 1 sikeres dobást kell végrehajtani.</p> <p>Labdaemelgetés váltott lábbal.</p> <p>Lányok: min. 4 db</p> <p>Fiúk: min. 8 db</p>
Labdarúgás	<p>10 méter hosszú, 5 egyenlő távolságra lévő kapu között szlalom labdavezetésből kapura lövés 10 méterről kis kapura. 3 kísérletből egy sikeres találatot kell végrehajtani.</p>
Röplabda	<p>Kosárérintés folyamatosan fej fölé, max. 2 méteres sugarú körben.</p> <p>Kísérletek száma: 3</p> <p>Minimum követelmény: 6 érintés</p> <p>Alkarérintés folyamatosan fejfölé, max. 2 méteres sugarú körben.</p> <p>Kísérletek száma: 3</p> <p>Minimum követelmény: 4 érintés</p> <p>Nyitás bemutatása választott technikával: 5 kísérlet</p>

4.15.14 Ének – zene

Reprodukálás

TÉMÁK	Követelmények
Éneklés,	<p>A helyes hangzóformálás</p> <p>A pontos szövegejtés és ritmus</p> <p>Az intonációs biztonság</p> <p>A stílusnak megfelelő, kifejező előadás</p> <p>(Szemelvények a Műjegyzékben)</p>
Népzene	<p>Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből</p> <p>Ezen belül húsz magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala</p>

	<p>található.</p> <p>A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.</p> <p>A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.</p>
Műzene	Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése.
Középkor	<p>Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből.</p> <p>Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből.</p>
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből.
Barokk	<p>Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből.</p> <p>Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel.</p>
Bécsi klasszika Romantika	
Századforduló	
XX. századi és kortárs zene	
Műelemzés	
Népzene	
Műzene	
Középkor Reneszánsz Barokk Bécsi klasszika	

Befogadás

TÉMÁK	Követelmények
Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete. (lásd Szakkifejezések)
Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete. A furulya, a duda, a tekerőlant, a citera, a cimbalom megnevezése hangzás alapján
Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása.
Középkor	A gregorián zene általános jellemzése.
Reneszánsz	A vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál) A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.
Barokk	
	A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.
Bécsi klasszika	
	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.
Romantika	A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.
Századforduló	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.

Zenefelismerés	A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján.
Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése.
Műzene	
Reneszánsz	Korszak, műfaj meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén
Barokk	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: J. S. Bach, Händel
Bécsi klasszika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven
Romantika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij,
Századforduló	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Ravel
XX. századi és kortárs zene	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin
Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete. (lásd Szakkifejezések) Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal adott hangra.
Dallamírás	
Barokk	
Bécsi klasszika Stíluskörön kívül	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2# – 2b-ig).

Műjegyzék

A műjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga válogatási lehetőséget kínál. A tételsorok összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelő zenei anyag is felhasználható.

Népdalok:

A bolhási kertek alatt...
A nagy bécsi kaszárnyára...
A Vidróczki híres nyája...
Annyi bánat a szívemen...
Béres legény...
Beteg asszony...
Elindultam szép hazámból...
Erdő mellett estvéledtem...
Este, este, de szerelmes...
Gyújtottam gyertyát...
Hej rozmaring, rozmaring...

Istenem, Istenem áraszd meg a vizet...
Katona vagyok én ...
Körösfői kertek alatt...
Magos kősziklának...
Megkötöm lovamat...
Megrakják a tüzet...
Most jöttem Gyuláról...
Röpülj páva, röpj...
Sok Zsuzsánna napokat...
Szép a gyöngyvirág egy csokorba...
Szivárvány havasán...
Tavaszi szél vizet áraszt...
Tiszán innen, Dunán túl...

Kiegészítés: Más népek dalai és a helyi sajátosságoknak megfelelően válogatva különböző nemzetiségi népdalok.

Műdalok, műzenei szemelvények

Ut queant laxis.
Moniot d' Arras: Nyári ének
Tinódi: Egervár viadaljáról való ének
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek- korál dallam
Händel: Hímes rétek - első szakasz
Händel: Csordul a könnyem
Haydn: Szerenád
Mozart: Jöjj drága május - 1. versszak
Beethoven: A tarisznyás fiú dala /Mormotás fiú dala /
Beethoven: IX. szimfónia – IV. tétel – Örömóda
Simonffy: Három a tánc...
Schubert: Hová? – részlet
Schumann: Zöld hímes rét
Verdi: Nabucco – Rabszolgák kara (a téma első része)
Gaudeamus igitur
Ravel: Bolero – a téma első része
Kodály: Psalmus Hungaricus – Zsoltár dallam
Kodály: Galántai táncok – rondótéma
Bartók: Concerto – egy választott téma
Bartók: A kékszakállú herceg vára c. opera az V. ajtó – téma
Gershwin: Porgy és Bess c. opera – Porgy dala

A zenefelismerés hangzó anyaga

Népi hangszerek felismerése, megnevezése (furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom) a tankönyvhöz tartozó hanganyagokról.

Josquin: Ave vera virginitas
Tinódi: Egervár viadaljáról való ének
J. S. Bach: h-moll szvit
J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny

Händel: Messiás - Halleluja kórus
 Haydn: "Oxford" szimfónia (No. 92) IV. tétel
 Mozart: Figaro házassága (F dúr kavatina)
 Beethoven: V. szimfónia
 Liszt: Les Préludes
 Erkel: Bánk bán (Keserű bordal, Hazám, hazám)
 Verdi: Nabucco - Rabszolgák kora
 Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
 Ravel: Bolero
 Bartók: Concerto
 Kodály: Psalmus Hungaricus
 Gershwin: Rhapsody in Blue
 Orff: Carmina Burana - O, Fortuna

Szakkifejezések

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.

alaphang	hangnevek	oratórium
allegro	hangsor	ostinato
alt	hangzat	partitúra
ambitus	homofon	passió
andante	imitáció	pentatónia
ária	improvizáció	periódus
atonalitás	induló	piano
ballada	intermezzo	polifon
bariton	kamarazene	preludium
basszus	kánon	recitativo
bicinium	kantáta	refrén
bővített hármashangzat	korál	rondó
coda	Köchel – jegyzék	rubato
concerto	kromatika	staccato
concerto grosso	kvartett	szekvencia
crescendo	kvintett	szextett
da capo	legato	szillabikus
dalciklus	Lied	szimfónia
dalforma	madrigál	szimfonikus költemény
daljáték	mazurka	szonáta
decrescendo	metronóm	szoprán
dinamika	metrum	szűkített hármashangzat
dodekafónia	mezzoforte	szvit
duett	mezzopiano	tenor
duó	mezzoszoprán	tercett
dúr	mise	trió
egynemű kar	moderato	variáció
előjegyzés	moll	vokális
forte	motetta	vonósnégyes
fúga	nőikar	
giusto	nyitány	
hangköz	opera	
hangnem	opus	

4.15.15 Társadalomismeret

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A társadalomismeret elsősorban abban különbözik a többi vizsgatárgytól, hogy belső elágazásokat, alternatívákat tartalmaz. Konkrétan ez az jelenti, hogy a 11. évfolyamon két, egymástól eltérő szemléletű tananyagból – pszichológia vagy gazdasági ismeretek – választhatnak a tanárok, illetve a diákok. Az érettségi vizsga általános követelményeiben mindez úgy érvényesül, hogy a Társadalomismeret követelményei mellé választandó Pszichológia vagy a Gazdasági ismeretek vizsgarész önálló célrendszerrel és követelményekkel jelenik meg.

A társadalomismeret vizsgakövetelményei interdiszciplináris jellegűek. E vizsgatárgy ugyanis nagyon sokféle tudományterület elemeit ötvözi: pl. a szociológia, a közgazdaságtudomány, a politológia, a jogtudomány, a szociálpszichológia, a filozófia. A követelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el különböző társadalmi kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

A Társadalomismeret érettségi vizsga célja

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a társadalom alapvető szerkezetét, illetve a társadalmi viszonyok legfőbb sajátosságait;
- megismerkedett-e a különböző társadalmi együttélési szabályokkal, a jog alapelveivel, saját jogaival és kötelességeivel, az állam intézményeivel, valamint a gazdaság működésével;
- foglalkozott-e a közvetlen környezet és a tágabb környezet összefüggéseivel, tudatosította-e az úgynevezett globalizáció előnyeit és hátrányait;
- meg tud-e fogalmazni konkrét példák, esetek segítségével különböző értékrendeket, gondolkodási és cselekvési mintákat.

Az emelt szintű vizsga célja a fentiekén túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőoktatásban való továbbhaladáshoz szükséges tantárgyi alapismeretekkel;
- tisztában van-e azzal és annak következményeivel, hogy az ember olyan individuum, aki társadalomban, annak különböző szintű közösségeiben él;
- képes-e a környezetében történő eligazodásra, a társadalmi beilleszkedésre, a tudatos életvezetésre, van-e reális önismerete;
- felkészült-e a felelős társadalmi szerepvállalásra, a demokratikus közéletben való aktív részvételre, helytállásra a munka és az üzleti élet területén;
- ismeri-e az ezredforduló alapvető modernizációs és globális folyamatait és azok nemzetközi, illetve hazai hatásait;
- milyen szintű együttműködési és problémamegoldó készséggel rendelkezik.

„A” változat PSZICHOLÓGIA	„B” változat GAZDASÁGI ISMERETEK
<p>A Pszichológia érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri-e az ember vizsgálatának tudományos – történeti módszereit, a pszichológia és az emberrel foglalkozó más tudományok (szociológia, filozófia, etika) közös, illetve eltérő megközelítési módjait; – ismeri-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban; – képes-e a szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok megértésére, a mások iránti tiszteletre; – ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit. <p>Az emelt szintű érettségi vizsga célja a fentiekben túl annak megállapítása, hogy a vizsgázó</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismerte-e a modern tudomány emberképét, világosan látja-e, hogy a lelki jelenségek és tulajdonságok az egyén és a környezet közötti bonyolult kölcsönhatások következményeképpen alakulnak ki; – ismeri-e az ember társas természetét, a “mások” szerepét és jelentőségét a fejlődésben és az élet során. Ismeri-e a saját élete szempontjából legfontosabb kapcsolatok pszichológiai jellegzetességeit, a nemi identitás és szerepvállalás, a családi élet jellegzetességeit; – különbséget tud-e tenni az emberre vonatkozó tudományos, illetve játékos vagy felületes állítások, előfeltevések között; – tudja-e az emberi természet sokrétűségét, a szervezeti és környezeti tényezők bonyolult kölcsönhatásait, a kontinuitást és diszkontinuitást a fejlődésben és az emberi személyiség változásaiban. 	<p>A Gazdasági ismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismerte-e a piacgazdaság alapintézményeit, a gazdasági szereplőket, a gazdaság működéséhez szükséges eszközöket, feltételeket; – megismerte-e a piacgazdaság törvényszerűségeit, ki tudja-e fejteni, hogyan hatnak azok a saját életére; – tudja-e, hogy milyen lehetőségeket kínál az üzleti szféra; – ki tudja-e fejteni önálló véleményét az előírt gazdasági témák bármelyikéről, tudja-e vázolni megoldási javaslatait a gazdasági élettel összefüggő problémákról; – megismerte-e a vállalkozói és a munkavállalói életpálya választásának előnyeit és hátrányait; – mit tud a munkaerőpiacon érvényes írott és íratlan szabályokról.

Kompetenciák és témakörök

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
TÁRSADALOMISMERET	
A társadalmi szabályok	
	A társadalmi együttélés alapvető szabályai, eredetük és rendeltetésük, változásaik. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog közötti viszony.
Jogi alapismeretek	
Az egyén és a jog	Alapvető jogok és kötelességek, különös tekintettel az emberi, gyermeki és diákjogokra és kötelességekre. A családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmái.
Ügyeink intézése	Tájékozódás az ügyek intézésében: annak ismerete, hogy milyen problémával hogyan és hova lehet fordulni.
Állampolgári ismeretek	
Intézményrendszer	A Magyar Köztársaság állam- és közigazgatási intézményrendszere, az alkotmányosság és a demokrácia alapelvei. A mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszere. Az európai integráció kérdései.
A család és a felnőtté válás	
	A családtervezés, a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés kérdései; családi konfliktushelyzetek. A család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulása, a szexuális viselkedésben és a nemi szerepekben bekövetkezett változások a globalizáció korában. A demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okai a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémái hazánkban és más európai országokban.
Kultúra és közösség	
	A társadalom, kultúra, természeti és társadalmi környezet fogalmai. A nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmainak jelentése, a magyar nemzettudat néhány sajátossága.
A társadalmi viszonyok	
Társadalmi problémák	Társadalmi problémák azonosítása. Jogok és kötelességek, szerepek és konfliktusok a munka világában. A gazdasággal kapcsolatos alapfogalmak: megélhetés, szükségletek, termelés, fogyasztás, csere, érdek, pénz, piac. Szegénység és gazdagság. A technológiától függő életmód jelentése, a fogyasztó „szabadsága” és

	kiszolgáltatottsága. Az ökonómiai és ökológiai összefüggések.
A helyi társadalom	A helyi társadalommal kapcsolatos kérdések, konfliktusok.
Az új gazdasági és társadalmi világtrend	
	A technológiai-gazdasági fejlődés dinamikája és világnézeti előfeltételei. A szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció összefüggései.
Az új gazdasági és társadalmi világtrend	
	Az informatikai és távközlési rendszerek hatásai a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyközi érintkezés átalakulására.
Kultúra és globalizáció	
Hitek és remények	Az ezredforduló szellemi és vallási helyzete.
A technológiai-gazdasági fejlődés hatása a mindennapi életre	A munkába lépés, pályaválasztás lehetőségei, a munkavállalói stratégiák a mai gazdaságban. A munka világának átalakulása.
Az életmód átalakítása	
	Mentálhigiénés problémák és beilleszkedési zavarok a felnőtté válás életszakaszában.
A növekedés határai	
	A bioszféra-válság társadalmi és gazdasági összefüggései. A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés természeti környezetre gyakorolt hatásai.
A fenntartható fejlődés	A technológiai és gazdasági szemléletváltás szükségessége és lehetőségei. A fenntartható társadalom politikai és gazdasági alapelvei.
„B” GAZDASÁGI ISMERETEK	
A vállalkozás, vállalkozó	
	A vállalkozások fő ismérvei (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció). A vállalkozókra jellemző tulajdonságok.
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	
	A főbb gazdasági szereplők (kis-, közép-, nagyvállalatok, multinacionális vállalatok). A tulajdonformák. A vállalkozási formák fő jellemzői.
A gazdasági környezet	
	A gazdasági körforgás folyamata (háztartások – cégek – kormányzat).

	<p>A pénz kialakulása, jellemzői. Bankrendszer.</p> <p>A fő makrogazdasági mutatók (GDP, GNP).</p> <p>A gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső, belső egyensúly, infrastruktúra fogalma – néhány hazai példa és adat.</p>
A marketing alapjai	
	<p>A piac fogalma és jelentősége, a kereslet–kínálat törvényszerűségei.</p> <p>A marketingszemlélet és a stratégiai gondolkodás lényege. A szegmentáció fogalmát és a célpiac behatárolásának jelentősége. A swot analízis és a marketingmix elemeinek ismerete.</p>
Vállalkozások finanszírozása	
	<p>A saját forrás és az idegen forrás meghatározása példák segítségével. A hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak: kamat, futamidő, fedezet, saját erő. A tőzsde, részvény, kötvény fogalma.</p>
Fogyasztó a piacgazdaságban	
	<p>Fogyasztás, beruházás, megtakarítás a háztartásban.</p> <p>A megtakarítás formái.</p> <p>Szükségletek, preferenciák, a szükségletek rangsorolása (Maslow).</p> <p>A fogyasztó jogai.</p>
Nemzetközi kereskedelem	
	<p>A külkereskedelem jelentősége és a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközei (vám, kvóták, szubvenció, dömping).</p> <p>Hazánk részvétele a nemzetközi gazdasági szervezetekben (IMF, Világbank, GATT-WTO).</p> <p>Az Európai Unió gazdasági szervezetei.</p> <p>Az EU fő gazdaságszervező elvei (szabad munkaerő és tőkeáramlás, egységes valuta).</p>
„A” PSZICHOLÓGIA	
A test és a lélek, az emberi én és a tudat	
	<p>A lelki jelenségek és a személyiség szervi alapjai.</p> <p>Az én és a tudat fogalmainak legfontosabb értelmezései.</p>
A kognitív funkciók	
	<p>Az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságainak ismerete.</p> <p>A legfontosabb megismerő funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és az azokra vonatkozó kutatási eredmények ismerete.</p>
A beszéd és a kommunikáció	
	<p>A nyelv társadalomban szerepének ismerete.</p> <p>A verbális és nem verbális kommunikáció legfontosabb jellegzetességei.</p> <p>A kommunikáció, tömegkommunikáció társadalmi hatása.</p>

A motiváció, az érzelmek és az akarat	
	A motiváció szerepe, fajtái és megnyilvánulási módjai az állatok és emberek életében. Az emberi szexualitás, utódgondozás, valamint az agresszív viselkedés motivációs háttere.
A szocializáció folyamata a személyiség és a társas jelenségek	
	A gyermek fejlődésének legfontosabb állomásai. A legfontosabb társas hatások (azonosulás, konformizmus, szociális tanulás) ismerete.
Lelki egészség és betegség	
	A normalitás és abnormalitás kulturális meghatározottsága, a testi és lelki egészség értelmezései. A devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek fajtái, feltételezett háttere, a korrekció lehetséges módjai.

4.15.16 A mozgóképkultúra és médiaismeret

A vizsga formája

Középszinten: projekt és írásbeli.

Emelt szinten: projekt és írásbeli és szóbeli.

A mozgókép- és médiaismeret érettségi vizsga célja

A mozgókép és médiaismeret érettségi vizsga lehetőséget biztosít a különféle mozgóképi szövegek értelmezésében megmutatkozó elemzési-interpretációs és kritikai képesség bizonyítására. A mozgókép/média érettségi alkalmat ad annak megállapítására is, hogy a vizsgázó tisztában van-e a média – s különösen az audiovizuális média – társadalmi szerepével és működésmódjával.

A vizsga célja, hogy a jelölt a mozgókép kultúrtörténetének és stílustörténetének, részben a mozgókép formanyelvének ismeretében, illetve adott textus (film, filmrészlet, televíziós műsor-műsor-részlet, digitális szöveg) alapján a következőkkel tudja bizonyítani felkészültségét:

- bemutatja, hogy a stílus és a megjelenítés formája hogyan utal a szerzőre, a tapasztalati valóság és a virtuális valóság kapcsolatára, a gyártási, illetve a társadalmi és kulturális körülményekre;
- jellemzi valamely tömegfilm műfajt a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján, egy-egy arra alkalmas film segítségével;
- ismertet egy-egy jelentős alkotó életművét a szerző legfontosabb műveinek az alapján;
- megtervez és meg is valósít néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szövegrészletet;
- bizonyítja, hogy rendelkezik a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével, tájékozódik a sajtóműfajok, az audiovizuális műsortípusok, a globális monitorokultúra világában;
- jellemzi azokat az érintkezési módokat, ahogyan a médiaintézmények kapcsolatba kerülnek a politikával, a társadalmi és kulturális eseményekkel, a mindennapi élettel;
- ismeri a médiaintézmények működésének gazdasági alapjait, valamint a gyártók és a közönség közötti kapcsolatrendszerét;
- önálló ítéletet alkot néhány ismert mediakritikai elmélet által megfogalmazott problémakőről és azok helytállóságáról;
- teljesítményében kifejeződik önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége, kreativitása, mozgóképi kultúrájának egyéni sajátosságai, érték-választásai.

A mozgókép- és médiaismeret középszintű érettségi vizsgája lehetővé teszi a jelölt mozgókép-nyelvi kultúrájának, filmműveltségének és a média társadalmi szerepét illető tájékozottságának minősítését és értékelését. A vizsgázó teljesítménye mutatja, hogy milyen minőségű és mélységű tudással rendelkezik ezen a téren továbbá azt is, hogy ismereteit milyen módon tudja önálló produktumok létrehozásával (projektmunka), valamint írásban megjeleníteni.

Az emelt szintű érettségi vizsgán részben a mű- és stílustörténeti ismeretanyag, a fogalmi tájékozottság, részben a mű és műsorelemzési képesség, valamint a médiajelenségekre vonatkozó – társadalmi-gazdasági ismeretekre támaszkodó – kritikai képesség tekintetében várható

el mélyebb és alaposabb ismeretanyag. A középfokú vizsgától mindennek árnyaltabb-személyesebb alkalmazása és magasabb színvonalú kifejtése különbözteti meg.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
A média a mindennapi életben	
Társadalmi nyilvánosság	A társadalmi nyilvánosság átalakulása a tömegkommunikáció hatására, a technikai képreprodukció, a másolat és a sokszorosítás jelentőségének kifejtése. A nyilvános szereplés képessége. Annak a feltételezésnek a bizonyítása aktuális médiapéldák segítségével, hogy a modern tömegtársadalmakban a média tematizálja a közbeszédet.
Tájékozódás és alkalmazás	Az egyes médiumokban fellelhető szövegtípusoknak (újságok, rádióműsorok, filmek, televízió műsorok, weblapok, cd-romok, digitális archívumok) mint információforrásoknak szelektív és célirányos használata, alkalmazása.
A média és az életmód	Annak bemutatása, hogy a médiumok – elsősorban a rádió és a televízió műsorrendje – hogyan hat a fogyasztó életmódjára (<i>pl. nézői szokások, a műsorválasztás joga, médiaeszközök birtoklása, elhelyezése és használata</i>).
A mozgóképnyelv alapjai	
A képrögzítés és mozgásábrázolás	A mozgókép előtti mozgásábrázolási és történetalkotási törekvések azonosítása a képzőművészetben – a barlangrajztól a képregényig. A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök kezelői szintű ismerete és alkalmazása (<i>pl. fényképezőgép, a videokamera használata a projekt munka során</i>).
A technikai kép kettős természete	A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) felismerése a mozgóképi szövegformálásban.
A látvány mozgóképi megszervezése	A keretezésnek, mint a technikai képrögzítés az alkotótól függő mozzanatának felismerése. A beállítás és a kép kivágat fogalmának pontos használata; a plánek fajtáinak felismerése, megnevezése és alkalmazásuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében. Az egyes beállítások felismerése, illetve a kameramozgások azonosítása és használatuk értelmezése adott szövegek elemzése során.
A szereplő	A szereplőválasztásnak (civil vagy hivatásos) és a szereplő külső megjelenésének – mint metakommunikációs közlésnek – a leírása és értelmezése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A viselkedés szóbeli, intonációs és további metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.
Montázs	A montázs-jelenség felismerése, a montázs és gondolkodás, ill. a montázs és az ábrázolás kapcsolatának ismerete (<i>pl. a mozgókép</i>

	<p>esetében a tér-idő felbontása és újraszervezése).</p> <p>A lineáris/narratív, asszociatív/expresszív és a belső montázs felismerése és montázshatásának értelmezése adott mozgóképi szövegek esetében.</p>
Mozgóképi elbeszélés	<p>A történet, mint változássorozat értelmezése, az események időrendi és okozati láncolatának összeállítása, a történet fontosabb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése és elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezése során.</p> <p>A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata, alkalmazása a szövegelemzésben.</p>
A mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek	
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	<p>A médiaszövegek rendszerezésének néhány fontosabb módja, a rendszerezés szempontjainak ismerete, jellemző példák alkalmazása (<i>médiumok szerint: pl. sajtó, rádió, film, televízió stb.; a valóság ábrázolásához való viszony szerint: dokumentum és fikció; az alkotói szándék és a nézői elvárás szerint: műfaji, ill. szerzői; a szöveg keletkezése és stílusa szerint: pl. expresszionista, neorealista, új hullámos stb.; műsортípus szerint: pl. reklám, hír, show stb.</i>)</p>
A valóság ábrázolásához való viszony	<p>A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete.</p> <p>A fikcionális és a dokumentarista ábrázolásmód felismerése, jellemzése.</p> <p>A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete.</p>
A mozgóképi szövegek jelentése	<p>Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (narráció, montázs, látványszervezés, szerepjáték) értelmezésével – adott mozgóképi szövegek esetében.</p>
A mozgóképi szövegalkotás	
Egyszerű médiaszövegek megszerkesztése	<p>A szövegalkotási ismeretek és képesség bizonyítása (<i>pl. néhány beállításból álló értelmes mozgóképi szekvencia megtervezésével és kivitelezésével, rövid interjú vagy rádiós híranyag megtervezése és elkészítése a projekt munka során</i>).</p>
Műfaj- és műismeret	
A filmkultúra kettőssége	<p>A tömeg- és a magas/artistikus kultúra fogalmának elhatárolása.</p> <p>A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása.</p>
Műfaji jellemzők	<p>A tömegfilmek sajátosságai: sztárkultusz, iparszerűség, gazdasági meghatározottság, nézőszám maximalizálás, szórakoztatás, műfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés)</p> <p>Két szabadon választott tömegfilmes műfaj (<i>pl. burleszk, western, melodráma, horror, thriller, sci-fi</i>) bemutatása egy-egy – a választott műfajt jellemző film – segítségével, a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján.</p> <p>Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű bemutatása (<i>pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg</i>).</p>
Stílus- és műismeret	

Korstílusok	A szereplő- és környezetválasztásban, a kamerahasználatban, a történetmesélésben, a film szerepéről való elképzelésben és a film-történeti hagyományokhoz való viszonyban megfigyelhető stíláriis jegyek hasonlóságának felismerése a (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd film, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám kapcsán. Ezen (film)stílustörténeti korszakból egy-két meghatározó alkotó és mű alaposabb ismerete.
Szerzők és művek	A film stílustörténeti korszakokba nehezen sorolható „nagy-mesterei” (pl. <i>Bunuel, Bergman, Welles, Antonioni, Fellini, Godard, Jancsó, Kuroszava, Tarkovszkij</i>) közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása a legfontosabb művek alapján, a szerzőt jellemző témák, stíláriis eszközök segítségével.
Az új magyar film a hatvanas-hetvenes években	A magyar film fontosabb alkotói (Jancsó, Fábry, Kovács, Makk, Huszárik, Gaál, Szabó) munkásságának általános jellemzése. A Budapesti iskola bemutatása, egy-egy fontosabb mű ismerete.
A kortárs magyar film	Egy – a rendszerváltozást követően készült – jelentős magyar film részletező ismertetése.
A médiászövegek befogadása, a média közönsége	
Sorozatelv	Annak a jelenségnek a bemutatása aktuális mediapéldák segítségével, hogy a médiászövegek döntő többségét sorozatként szerkesztik, ill. a befogadó kizárólag sorozatként képes azokat értelmezni.
A befogadást befolyásoló tényezők	Annak bemutatása, hogy a szövegen túl milyen tényezők hatnak különösen a befogadásra: így a kulturális kompetencia szerepe (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezetének – szociális, etnikai, gazdasági helyzetének, életkorának és nemének – hatása, illetve a befogadás környezetének (pl. újságolvasás, rádióhallgatás, tévzés, szörfözés a weben) hatása az egyes médiászövegek, szövegtípusok elutasítására vagy elfogadására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei (pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése) a médiászövegek kódolásában és terjesztésében.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a médiában és a filmen, néhány film és médiasztár jellemzésén keresztül.
Az új médiatechnológiák hatása	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek (interaktivitás, multimedia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság) jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.
A médiainstítmények	
A médiászöveg mint termék	A tömegkommunikációs gyakorlatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű, piacelvű működés bizonyítása (pl. maximális fogyasztásra készítés elve; a közönség kettős szerepe: a közönség, mint vevő és mint áru; a műsoridő mint tulajdon).
A médiaipar intézményei	Közszolgálati és kereskedelmi, független, ill. alternatív médiainstítmények, szakosított csatornák és bizonyos témákra specializálódott mediavállalkozások között különbségek bemutatása néhány jellemző példával.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei (a választás

se	<p>lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, hátrányos megkülönböztetés elkerülése).</p> <p>A törvények betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, jellemző példák a hatóságok beavatkozására (pl. a reklámidő túllépéséért, fiatalok számára káros szövegek túl korai sugárzásáért).</p>
A reprezentáció	
A valóság sztereotíp és torzított megjelenítése a médiában	<p>A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a média-valóság eltéréseinek felismerése, bemutatása (elsősorban a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék, és politikai formációk) médiaszövegekben megtestesülő reprezentációjának a tekintetében.</p> <p>Azoknak a fontosabb érveknek és ellenérveknek az ismerete és alkalmazása, amelyekkel a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.</p> <p>Jellemző sztereotípiák bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában.</p>
Jellegzetes műsортípusok, médiaszövegek	
Hírműsorok	<p>A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítése.</p> <p>A hírműsor-szerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.</p> <p>A hírek verbális, képi, narratív és szerkesztési eszközeinek felismerése és azok hatásának elemzése.</p>
Reklám	<p>A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése.</p> <p>A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása.</p> <p>A reklámok gyakoribb képi, verbális, narratív megoldásainak a leírása és jellemzése; néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.</p>
Folytatásos teleregény (szappanopera)	<p>A szériaelv megjelenési formáinak ismerete és jellemzése.</p> <p>A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példán.</p>

4.15.17 Gépészeti alapismeretek

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

A gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja

Az ismeretek és készségek döntő része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű vizsga elsősorban egyszerűbb feladatok megoldását, a szóbeli kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el. Emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának magasabb szintje a jellemző. A szóbeli tételsor komplexebb mivolta miatt is eltér a középszinttől.

A középszintű gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- képes-e helyesen alkalmazni a műszaki ábrázolás szabályait és a géprajzi szabványokat,
- képes-e a statikai és szilárdságtani alapfeladatok megoldásában alkalmazni a tanult törvényeket, eljárásokat, módszereket,
- ismeri-e a környezetünkben leggyakrabban előforduló gépelemek funkcióját, működését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit,
- képes-e ismertetni a technikai környezetünkben alkalmazott legfontosabb anyagok és a leggyakrabban alkalmazott forgács nélküli megmunkálási eljárások jellemzőit,
- rendelkezik-e jártassággal gépészeti problémák megoldását célzó alapszámítások elvégzésében,
- tud-e elektrotechnikai alapszámításokat végezni,
- képes-e ismertetni a gépészeti rendszerek fontosabb villamos kapcsolódásait,
- képes-e konstrukciós és technológiai jellegű rajzokat, folyamatábrákat, szabadkézi vázlatokat, munkadarabrajzokat elkészíteni,
- ismeri-e az alapvető természetvédelmi, környezetvédelmi és ergonómiai fogalmakat.

Az emelt szintű gépészeti alapismeretek érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- tud-e véleményt alkotni anyagismereti és mechanikai tudása alapján szerkezeti elemekről, műszaki megoldásokról, azok környezeti hatásairól,
- tudja-e alkalmazni mechanika tudását egyszerű gépelemekkel kapcsolatos számítási, méretezési feladatokban, helyesen alkalmazza-e a vonatkozó szabványokat,
- képes-e rajzok, leírások, valóságos tárgyak, modellek alapján megérteni műszaki megoldások, gépek, gépelemek szerkezeti kialakításának okait,
- tud-e gépészeti, technológiai szempontok szerint elemezni, számolni, értékelni,
- tud-e katalógusokat, szabványokat használni,
- képes-e elektrotechnikai fogalmak, törvények, eljárások, módszerek és a tanult elektromos eszközökre, rendszerekre, szerkezetekre, gépekre vonatkozó ismereteinek alkalmazására, számítások végzésére,
- tud-e megfogalmazni az egészséges és biztonságos munkafeltételek megteremtésére és az egészséges életmódra vonatkozó igényeket, ismérveket.

Témakörök	Követelmények középszinten
A műszaki ábrázolás alapjai	
Abrázoló geometriai alapismeretek	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a síkmértani és térmértani alapfogalmakat, az axonometrikus, a perspektivikus és a vetületi ábrázolás szabályait. Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot, illetve axonometrikus ábráról vázolja fel a vetületeket. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit. Mutassa be az egyszerűbb áthatásokat. Készítsen szerkesztett ábrákat.
Géprajzi alapismeretek alkalmazása	Készítsen gépalkatrész axonometrikus ábrájáról szabadkézi vázlat formájában munkadarabrajzot.

	Alkalmazza az egyszerűsített, a különleges és a jelképes ábrázolási szabályokat. Lásssa el a rajzot olyan szükséges kiegészítő információkkal, mint a felületi érdesség, tűrések, hőkezelés stb.
	Készítsen szerkesztett ábrákat.
Mechanika	
Merev testek statikája	<p>Ismertesse a statika alaptételeit, a kényszereket, a nyomatéki tételt.</p> <p>Mutassa be az erőrendszerek eredőjének és egyensúlyának meghatározási módszereit.</p> <p>Ismertesse az összetett síkidomok súlypontjának kiszámítási módszerét.</p> <p>Ismertesse a kéttámaszú és a befogott tartók fogalmát, mutassa be a kötélábra, a nyomatéki ábra és a nyíróerő ábra szerkesztésének módszerét.</p> <p>Számítással és szerkesztéssel végezze el a kéttámaszú és a befogott tartók statikai vizsgálatát koncentrált erővel történő terhelés esetében.</p>
Szilárdságtan	<p>Ismertesse az igénybevételek fajtáit és alakváltoztató hatását.</p> <p>Mutassa be összefüggések segítségével az egyszerű igénybevételű alkatrészek méretezési módszereit.</p> <p>Méretezzen egyszerű igénybevételekre adott szerkezeti elemet, vagy végezze el annak szilárdsági ellenőrzését.</p>
Gépelemek	
<p>Kötőgépelemek, kötések</p> <p>Rugók és lengéscsillapítók</p> <p>Csővek, csőszerelvények, tartályok</p> <p>Tengelyek, csapágyazások</p> <p>Tengelykapcsolók és fékek</p> <p>Nyomatékátszarmaztató hajtások</p> <p>Súrlódó- és kényszerhajtások</p> <p>Hajtóművek</p>	<p>Ismertesse a gépészeti gyakorlatban leggyakrabban előforduló gépelemek funkcióját, működését, szerkezeti felépítését, alkalmazási területeit.</p> <p>Ábrázolja vázlattal a legfontosabb gépelemeket és szerkezeti megoldásaikat.</p> <p>Ismertesse a szerkezetre ható terhelések következtében létrejövő igénybevételeket.</p> <p>Mutassa be az egyszerű igénybevételek alapján a gép elem geometriai méreteinek kiszámítási módjait.</p> <p>Határozza meg a legfontosabb működési jellemzőket.</p> <p>Határozza meg az igénybevételek hatására ébredő feszültségek jellegének, valamint az alkalmazni kívánt anyagok szilárdsági és keresztmetszeti jellemzőinek ismeretében a gépelem, gépszerkezet geometriai méreteit.</p> <p>Végezzen egyszerűbb méretellenőrzést.</p> <p>Alkalmazza a szabványokat.</p>
Anyagismeret	
Fémteni alapismeretek	Ismertesse a legfontosabb kristálytani alapfogalmakat, a színtém és az ötvözet fogalmát.

	<p>Rajzolja le a gépészetben fontos kétalkotós alap állapot-ábrákat és mutassa be egy esetben, egy adott koncentrációjú ötvözet lehülési folyamatát.</p> <p>Kiadott állapotábra segítségével ismertesse a vas-karbon ötvözetrendszer metastabilis lehülési meneteit jellegzetes acél koncentrációkban.</p> <p>Mutassa be az acél gyors hűtésekor bekövetkező változásokat, ismertesse a C-görbét.</p>
Fémes szerkezeti anyagok	<p>Ismertesse a gépészet területén a termelésben leggyakrabban alkalmazott fémes és nemfémes szerkezeti anyagok, előgyártmányok, nyersanyagok, alapanyagok, segédanyagok tulajdonságait és felhasználási területeit.</p> <p>Csoportosítsa a műanyag késztermékek fontosabb előállítás eljársait.</p>
Nemfémes szerkezeti anyagok	
Megmunkálások	
<p>Forgácsnélküli megmunkálások</p> <p>Hőkezelések</p> <p>Hegesztés</p> <p>Forrasztás</p> <p>Műanyagok megmunkálása</p>	<p>Ismertesse a fontosabb forgács nélküli melegalakító technológiákat (öntés, kovácsolás, hengerlés, sajtolás).</p> <p>Mutassa be az acélok gyakorlati hőkezelő eljárásait.</p> <p>Csoportosítsa a hegesztés és a forrasztás fajtáit, ismertesse technológiáit és ezek anyagait, berendezéseit.</p> <p>Ismertesse a műanyag megmunkálásra alkalmazott sajtoló és fröccsöntő eljárást.</p>
Villamosságtani ismeretek	
Elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmak	<p>Ismertesse az elektrotechnikai, elektronikai alapfogalmakat és az ipari elektronika alapvető építőelemeinek működési elvét.</p> <p>Végezzen elektrotechnikai alapszámításokat.</p>
Transzformátorok	<p>Ismertesse a legfontosabb transzformátortípusokat és működésük módját.</p> <p>Sorolja fel az egyes transzformátortípusok alkalmazási területeit.</p> <p>Végezzen a transzformátorokkal kapcsolatos alapszámításokat.</p>
<p>Egyenáramú villamos forgógépek</p> <p>Váltakozó áramú villamos forgógépek</p>	<p>Ismertesse a fontosabb egyenáramú- és váltakozó áramú villamos forgógépek felépítését, működését.</p> <p>Rajzolja le az elterjedtebb villamos forgógépek mechanikai jelleggörbéit.</p> <p>Ismertesse kapcsolási rajzok alapján az egyes üzemmódokat (indítás, irányváltás, fékezés).</p> <p>Végezzen alapszámításokat.</p>
Az ember és környezete	
<p>Környezetvédelmi és egészségvédelmi alapfogalmak</p> <p>Munkakörnyezet, ergonómia</p>	<p>Ismertesse a természet- és a környezetvédelem célját, fő feladatait.</p> <p>Sorolja fel a környezetünk szennyező forrásait és ismertesse a szennyezés megelőzésének, illetve megszüntetésének lehetőségeit.</p>

	<p>Sorolja fel a munkahelyi környezeti tényezőket, ezek egészségkárosító hatásait, ismertesse a védekezés lehetőségeit.</p> <p>Definiálja az ergonómiát és ismertesse legfontosabb fogalmait.</p>
--	---

4.15.18 Informatikai alapismeretek

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

A tantárgy célja

Az Informatikai alapismeretek elnevezésű szakmai előkészítő tantárgy érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményei, a műszaki szakterület szoftver irányultságú informatika szakmacsoportjába tartozó szakközépiskolák számára készült. A tantárgy az érettségi vizsgán a szabadon választható vizsgatárgyak körét bővíti. A részletes követelmények az előírt kerettantervekhez illeszkednek, s nem tartalmazzák az egyes intézmények helyi tanterveiben megfogalmazott kiegészítő témakörök követelményeit.

Az Informatikai alapismeretek komplex vizsgatárgy. Részletes követelményei az informatika szakmacsoport kerettantervének témaköreire épülnek, de figyelembe veszi a műszaki orientációs ismeretek egyes témaköreit is. Mivel informatikai témakörben a tanulók választhatják a közismereti informatikát is, ezért az „Informatikai alapismeretek” nem tartalmazza az ott számon kért ismeretek nagy részét.

Az Informatikai alapismeretek tantárgy az informatikai szakterület OKJ szakmái közül az alapfokú (számítógép kezelő-használó) és a középfokú (számítástechnikai szoftver-üzemeltető) vizsgákkal mutat rokonságot.)

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt a kompetencia elv alapján készültek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje a jellemző, emelt szinten előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség is.

A középszintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettséginek azt a funkcióját, hogy a vizsgával a szakmai alapozás központi elvek szerint megvalósuló lezárása megtörténjék, így elősegítse a tanulóknak az informatikai szakterületen belül a szakma kiválasztását, és előkészítse bekapcsolódásukat a szakmai képzésbe. Középszinten az informatikai szakmai alapismeretek tantárgy érettségi vizsga célja, hogy a tanuló adjon számot a szakmai orientáció és a szakmacsoportos alapozó oktatás során szerzett szoftvertechnológiai ismereteinek tartalmáról és mértékéről.

Az emelt szintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettségi azon célját is, hogy segítse a szakirány szerinti felsőfokú szakképző intézményekben történő továbbtanulást. Ezen túlmenően figyelembe veszi azt is, hogy bizonyos szakterületekhez – az adott intézmény pedagógiai programjában rögzített előírásokkal összhangban – szükségessé válhat az emelt szintű vizsga letétele.

Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik. A középszintű célok elsősorban az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás legalapvetőbb formáit várja el. Emelt szinten az igényesebb felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erősödése a jellemző.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

- Képes-e a helyi hálózatba (LAN) felhasználóként belépni.
- Tudja-e a hálózat erőforrásait – jogosultságának megfelelően – használni. (Belépés, jelszóváltoztatás, program indítás, adatmentés, felhasználói környezet létrehozása, illetve módosítása).
- Ismeri-e az informatikai hálózatok kialakításához, használatához szükséges fogalmakat, eszközök, módszerek, eljárások alapjait.
- [Topológia, protokollok, fizikai közegek, csatlakozók, lezárók, hálózatok kialakítására szolgáló aktív eszközök {jelismétlő (repeater), többportos jelismétlő (multiport repeater – hub), híd (bridge), kapcsoló (switch), útválasztó (router)} ISO/OSI-modell, TCP/IP.]
- Képes-e az algoritmikus gondolkodásra, tudja-e alkalmazni az algoritmus-leíró eszközöket.
- Ismeri-e a legfontosabb programozási tételeket.
- Képes-e egy fejlesztői környezetben egyszerű programot készíteni, abban hibát keresni, tesztelést végezni.
- Tud-e a gyakorlatban használni egy adatbázis kezelő programot.
- Tud-e egy létező adatbázisból meghatározott feltételek szerint adatokat kinyerni és előírt formátumban megjeleníteni.
- Képes-e a dokumentumok és a táblázatok emeltszintű használatára.
- Képes-e szövegszerkesztő és táblázatkezelő programok kimeneteként HTML formátumú dokumentumokat előállítani.
- Képes-e valamely algoritmus-leíró eszközzel egy egyszerű feladatot algoritmizálni.
- Képes-e egy elemi feladatot a megfogalmazásától a kész program átadásáig önállóan megvalósítani.
- Ismeri-e a relációs adatbázis kialakításának főbb szempontjait.
- Ismeri-e az SQL nyelv alapelemeit, tud-e egyszerű lekérdezéseket létrehozni.

A) KOMPETENCIÁK

1. *1. Hardver alapismeretek*
2. *2. Szoftver alapismeretek*

TÉMÁK	Középszint
1.1. Fogalmak helyes használata	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje és szakszerűen értelmezze a fontosabb hardverelemeknek az informatikai rendszerben betöltött szerepét. - Alkalmazza az informatikai szakkifejezéseket. - Értse a fontosabb hardverfogalmakat, és meghatározás alapján ismerje fel őket.

1.2. Eszközök ismerete	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a tipikus hardverelemeket, eszközöket és tulajdonságaikat. - Értse egy minimális számítógépes konfiguráció hardverelemeinek a kiválasztási szempontjait. - Integrálja ismereteit a rendelkezésre álló eszközök közül a megfelelő kiválasztásához. - Ismerje az archiváló eszközöket és adathordozókat.
1.3. Lemezpartíciók használata	<ul style="list-style-type: none"> - Értse a számítógépen létrehozható lemezpartíciók kialakításának jelentőségét. (Több egymástól független operációs rendszer használatának sajátosságai egy számítógépen) - Ismerje a partíció információk lekérdezését. - Ismerje a lemezformázás sajátosságait. - Ismerje a használt operációs rendszer fájlrendszerének fontosabb jellemzőit.

TÉMÁK	Középszint
2.1. Fogalmak helyes használata	<ul style="list-style-type: none"> - Értse a fontosabb szoftverelemeknek az informatikai rendszerben betöltött szerepét. - Alkalmazza az informatikai szakkifejezéseket. - Értse a fontosabb szoftverfogalmakat, és meghatározás alapján ismerje fel őket. - Értse a fontosabb BIOS beállításokat.
2.2. Programok telepítése	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza a partíciók létrehozását és formázását. - Ismerje a tanult operációs rendszer telepítésének feltételeit. - Alkalmazza az operációs rendszer működését kiegészítő segédprogramok telepítését. (Víruskezelő, tömörítő stb.) - Értse egy operációs rendszer szolgáltatásainak kiegészítő telepítését. - Alkalmazza a könyvtárrendszer sajátosságait a programok telepítésénél. - Alkalmazza egy felhasználói program telepítését.

<p>2.3. Operációs rendszer használata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza a használt operációs rendszerben az alapvető katalóguskezelési műveleteket. (Könyvtárszerkezet kialakítása, másolás, átnevezés, törlés, tulajdonságok módosítása) - Értse az adott operációs rendszer betöltési folyamatát. - Ismerje az adott operációs rendszer memóriakezelésének alapjait. (Működési feltételek) - Alkalmazza az adott operációs rendszer alapvető rendszerinformációinak lekérdezését. (Jogosultságainak figyelembevétele mellett) - Alkalmazza a használt operációs rendszer működési jellemzőinek lekérdezését, illetve beállítását. <p>(Jogosultságainak figyelembevétele mellett.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a szabályos és a szabálytalan kilépés következményeit. - Ismerje fel a meghibásodott operációs rendszert.
<p>2.4. Állományok kezelése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza az állománykezelő parancsokat (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás, helyreállítás, megnyitás). - Alkalmazza az állomány attribútumokat (lekérdezés, illetve megváltoztatás). - Alkalmazza az állománykeresést.
<p>2.5. Segédprogramok használata</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a tömörítő programok általános jellemzőit. - Alkalmazzon tömörítő programot. (tömörítés, archiválás, kicsomagolás, adatvédelem.) - Értse egy víruskereső program működésének beállítását. - Alkalmazzon víruskereső programot egy meghatározott helyen. (Kötet, könyvtár, vagy fájlellenőrzés) - Alkalmazza a lemez-karbantartási feladatokat (töredezettség-mentesítés, lemez törlése, új lemez használatbavétele). - Ismerje az alapértelmezés szerinti nyomtató váltását.

3. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	Középszint
3.1. Szövegszerkesztő használata	<ul style="list-style-type: none">- Alkalmazza típusdokumentumok elkészítésére (levél, tanulmány, meghívó, önéletrajz, kérelem stb.)- Alkalmazza a karakter, bekezdés és szakaszformázásokat.- Értse a különböző típusú formázások közötti különbségeket.- Alkalmazza a dokumentumban a táblázatok készítését, formázását.- Értse a csatolás és a beillesztés közötti különbségeket. Legyen képes objektumok

3.2. Grafikai kiegészítő ismeretek csatolására, illetve beillesztésére.

- Alkalmazzon stílusokat és sablonfájlt.
- Alkalmazzon hasábokat.
- Alkalmazza a nyelvi ellenőrzést. (helyesírás, elválasztás)
- Alkalmazza a dokumentum beállításokat (laptájolás, papírméret, margó stb.).
- Értse az interneten leggyakrabban előforduló állományformátumokat.
- Értse a HTML leíró nyelv alapelemeit.
- Alkalmazza egy szöveges dokumentum HTML formában történő elmentését.
- Értse egy grafikus webszerkesztő használatát egy egyszerű weblapszerkesztési feladat elvégzéséhez.
- Értse az elemi ábrák rajzolósi, javítási funkcióit.
- Értse a grafikus elemek használatát (kép, grafika, alakzatok, szövegdoboz).
- Értse egy adott kép, fénykép stb. digitalizálását és annak a kívánt formátumban történő elmentését.
- Értse egy adott formátumú képfájl valamilyen képfeldolgozó programmal történő módosítását (levágás a képből; fényerő-, kontraszt megváltoztatása; képbe szöveg beírása).
- Alkalmazza képek szöveggörnyezetben történő elhelyezését.
- Alkalmazza a képletszerkesztést.

4. Táblázatkezelés

- Alkalmazza az elemi ábrák rajzolósi, javítási, transzformálási funkcióit.
- Alkalmazza a képbevitelt a számítógépbe.
- Alkalmazzon képfeldolgozó programot a módosításokhoz és az esztétikus szövegbe illesztéshez.

TÉMÁK	Középszint
4.1. Táblázatkezelő használata	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazzon rutinszerűen egy táblázatkezelő programot (táblázatot tartalmazó állomány előírt helyről történő beolvasása - szükség esetén konvertálása -, a kész anyag elmentése). - Értse a munkakörnyezet megfelelő beállításait. - Értse a cellahivatkozásokat (abszolút, relatív és vegyes).

- Alkalmazza a haladó szövegforgalmazásokat (szövegforgatás, igazítás stb.).
- Ismerjen néhányat a haladó függvények közül (adatbázis, statisztikai, pénzügyi szövegkezelő).
- Értse a függvények egymásba ágyazását.
- Ismerje a célérték keresést.
- Ismerje a kimutatás készítést.
- Ismerje a szűrők használatát (autoszűrő, irányított szűrő).
- Értse az összegfokozatos lista készítését. (Részösszeg-képzés, csoportképzés.)
- Értse a cellavédelem használatát. (Sorok, oszlopok elrejtése, munkalapok, képletek védelme.)
- Értse a diagramkészítést. (A kiválasztott adatokhoz megfelelő grafikon választásával.)
- Ismerje összetett, nagy táblázatok elkészítési módját (több munkalap használata).
- Alkalmazzon diagramokat. (Haladó használat: adatsorok kezelése, perspektívaváltás.)
- Értse a táblázatkezelő rendszer adatbázis-kezelő funkcióit. (Rendezés, keresés, kigyűjtés.)5.

Informatikai alapismeretek

TÉMÁK	Középszint
5.1. Számábrázolás, számrendszerek	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza segédeszköz használata nélkül a 8 bites bináris számok oda-vissza alakítását bináris, decimális, hexadecimális számok esetében.
	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza egy megadott számra a fixpontos, vagy lebegőpontos ábrázolást.

6. Hálózati ismeretek

TÉMÁK	Középszint
6.1. Hálózati alapok	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a helyi és a távoli hálózatok <i>Netikett</i>-jét - Ismerje a hálózati bejelentkezést és kijelentkezést. - Ismerje az ügyfélkiszolgáló és az egyenrangú hálózati architektúrák fontosabb jellemzőit. - Ismerje a megfelelő felhasználói jelszó kiválasztásának ismérveit (hosszúság, „megjegyezhetőség”)
6.2. Bejelentkezési környezet kialakítása	<p>(A módosítás végrehajtása, bemutatása: csak a kizárólag oktatási célra szolgáló hálózaton történhet!)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza a jelszómódosítást. - Ismerje a felhasználói profilt. - Ismerje saját felhasználói profilját. - Ismerje saját felhasználói profiljának módosítási lehetőségeit. - Ismerje fel a rendellenes hálózati bejelentkezést.
6.3. Hálózati operációs rendszer használata	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a biztonsági hierarchiát (azonosító, jelszó, jogosultságok). - Ismerje a felhasználói csoportokat. - Ismerje saját hálózati környezetében a felhasználói adatbázis jellemzőit. - Alkalmazza a hálózati nyomtatást. - Ismerje az adott hálózati környezet alapvető segédprogramjait és azok szolgáltatásait. - Alkalmazza egy fájl vagy mappa tulajdonságainak a lekérdezését, illetve megváltoztatását. - Értse a kijelentkezés szükségességét és módjait.
6.4. Kommunikáció a hálózaton	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a levelezés szabályait. (Etikett) - Alkalmazza a hálózati levelezést. - Értse a levelezőprogram saját igényei szerinti beállítását. - Alkalmazza a levelezési címlistát. - Alkalmazza a fájlcsatolást. - Alkalmazza a javító csomagok, szoftverkiegészítések letöltését.

	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerjen levelezési listákat. - Ismerje a keresőszoftverek legfontosabb tulajdonságait (heurisztikus és tematikus keresőprogramok). - Alkalmazza keresésnél a logikai operátorokat. - Értse a keresés eredményének az értékelését a forrás alapján (megbízható, nem megbízható). - Ismerje a weboldalak mentését, nyomtatását. - Ismerje a portál fogalmát.
--	--

- Ismerjen magyar portálokat fontosabb információk eléréséhez.
- Ismerje az információk megjelenítésének újabb generációs eszközeit. (Keret, Java applet, VRML, Flash stb.)

7. Programozási alapismeretek

TÉMÁK	Középszint
7.1. Programozási alapismeretek	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a programozási lépéseket. - Ismerjen egy programfejlesztő környezetet. - Ismerje a programozási környezet alapvető beállításait. - Értse egy egyszerű feladat algoritmusának az elkészítését és leírását valamilyen algoritmus-leíró eszköz használatával. - Alkalmazza az algoritmus szerinti program készítését. <i>(A további követelmények erre a programra vonatkoznak!)</i> - Értse egy félkész program folytatását, illetve javítását. - Értse a hibakeresést és a hibajavítást. - Alkalmazza az eredménynek képernyőn, vagy nyomtatón történő megjelenítését.
7.2. Algoritmusok	<ul style="list-style-type: none"> - Értse az algoritmus-leíró eszközök használatát. - Alkalmazza az algoritmus-leíró eszközöket egyszerű feladatok elkészítéséhez és leírásához (mondatszerű leírás, struktogram). - Ismerje a rekurzíó fogalmát.
7.3. A programkészítés környezete	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a használt fejlesztői környezetet és követelményeit.

<p>7.4. Programnyelv ismerete</p>	<p><i>Értékkadás, változók, konstansok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza az elemi adattípusokat (egész és valós számok, logikai, karakteres, és mutató típusok). - Értse az összetett adatszerkezetek közül a tömböt. - Ismerje a szövegek (string, karakterlánc) kezelését. - Ismerje a verem, a sor és a lista struktúrákat. - Alkalmazza a megfelelő adattípust. <p><i>Vezérlési szerkezetek (Szekvenciák, elágazások, ciklusok):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazzon szekvenciákat. - Alkalmazzon elágazásokat. - Alkalmazzon különböző ciklusokat. (Tesztelés helye, feltételes elágazás tervezése.) <p><i>Függvények, eljárások</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza a programkönyvtár fontosabb eljárásait. (Alkalmazási feltételek, paraméter átadás.) - Értse a függvények hívását. <p><i>Adatállományok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a típusos állományokat (létrehozás, írás, olvasás, módosítás). - Alkalmazzon szöveges állományokat. (Írás, olvasás, hozzáfűzés szabványos eszközökkel.)
<p>7.5. Programozási tételek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a programozási tételek tartalmát, alkalmazási körét. - Értse egyszerű feladatok programjainak az elkészítésénél az összegzés, eldöntés, szekvenciális keresések, szélsőérték kiválasztás, megszámlálás, belső rendezések, egyesítés, szétválogatás, kiválogatás, összefuttatás tételeinek alkalmazását. - Tudja alkalmazni a programozási alaptételeket feladatok megoldásához.
<p>7.6. Hibakeresés, tesztelés, hatékonyság</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a töréspontok elhelyezésének és a lépésenkénti végrehajtásnak a módszereit.
<p>7.7. Az objektumorientált programozás alapjai</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje az objektum-létrehozást valamilyen vizuális nyelven. - Ismerjen egy vizuális fejlesztő eszközt egy elemi program létrehozására.

8. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	Középszint
8.1. A relációs adatbázis-kezelés	<ul style="list-style-type: none"> - Értse a relációs adatbázis fogalmát. - Ismerjen egy adatbázis modell leírást. - Ismerje az adathalmazból adatbázis készítést. - Ismerje a kulcsmező kiválasztását.
8.2. Adatbázis-kezelő használata	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje a fontosabb mezőtípusokat (szám, szöveg, dátum, logikai, pénznem), valamint azok jellemzőit (alkalmazás, hossz, műveletvégezési lehetőségek). - Ismerje az adatbázis-kezelő által használt állományokat. - Értse a létező adatbázis megnyitását. - Értse adatbázis adattáblájának a létrehozását adott mezőkkel, adott tulajdonságokkal, elsődleges kulccsal. - Alkalmazza a rekordokat törlését, vagy új adatokkal történő felülírását. - Értse a mezők módosítását. - Értse egy előírt kapcsolatokkal rendelkező adatbázis létrehozását (mezők helyes kiválasztása, kulcsmező meghatározása, tábla feltöltése, elmentése). - Értse az adatbázis logikai rendezését.
8.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek	<ul style="list-style-type: none"> - Alkalmazza egy létező adatbázisból (egy vagy több adattáblából) az adott feltételeknek megfelelő rekordok megjelenítését. - Alkalmazza az adatok az űrlap segítségével történő adatbevitelét. - Alkalmazza adattábla alapján egy egyszerű jelentés készítését, a jelentésben az adatok csoportosítását. - Alkalmazza meghatározott jelentésformák kialakítását és nyomtatását. - Alkalmazza a különböző szempontok szerinti keresést és irányított lekérdezést. - Alkalmazza a szűrővel kombinált táblázatos böngészőket és a segédprogramok lekérdező utasításait.

8.4. Az SQL nyelv használata	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje az SQL nyelv elemeit. - Legyen képes adatbázis létrehozására, átszerkesztésére SQL utasításmondat segítségével. - Ismerje az adatbázis rekordok azonos adatokkal, sorozatokkal, dátumértékekkel történő feltöltését SQL mondatok megadásával. - Ismerje az SQL lekérdezéseket (záradékok és operátorok alkalmazásával).
------------------------------	--

A tantárgy általános követelményei

Témakörök	Követelmények középszinten		
<i>Tartalmi szint</i>	<i>Viselkedési szint</i>	<i>Feltételek</i>	<i>Teljesítési szint</i>
Hardver alapismeretek			
A számítógépek felépítése	Ismerje a Neumann-elvű számítógépek elvi felépítését és a tárolt program elvét.		
Funkcionális egységek	Tudja ismertetni az alapvető hardver elemek funkcióit. Tudja felsorolni egy számítógép konfiguráció összeállításához szükséges eszközöket, szerszámokat, szabályokat.	A rendelkezésre álló eszközök közül történő kiválasztással	Írásban és/vagy szóban
Szoftver alapismeretek			
A számítógép előkészítése	Tudjon partíciókat létrehozni és megformázni. Ismerje a tanult operációs rendszerhez alkalmazható fájlrendszer(ek)e)t.		A gyakorlatban
Programok telepítése	Ismerje egy operációs rendszer telepítését. Tudja installálni a szokásos felhasználói programokat.		Írásban, vagy szóban A gyakorlatban
Operációs rendszer használata	Ismerje a tanult operációs rendszer állományait, a betöltési folyamatot, a memóriakezelést.		Írásban és/vagy szóban

	<p>Tudjon könyvtárszerkezetet kialakítani, másolni, törölni, átnevezni. Ismerje és tudja alkalmazni az állománykezelő parancsokat. Ismerje az állomány attribútumokat, tudja azokat megváltoztatni. Legyen képes állományok tömörítésére. Ismerje a tömörítési fajtákat.</p> <p>Alkalmazzon víruskereső programot.</p>	<p>Jogosultságok szerint</p> <p>Kereskedelmi vagy szabad szoftver felhasználásával</p>	<p>A gyakorlatban</p> <p>A gyakorlatban</p> <p>A gyakorlatban</p>
Állományok kezelése	<p>Tudjon lemezkarbantartást; állomány töredettség-mentesítést végezni. Legyen képes valamilyen külső tároló eszközre biztonsági másolatot készíteni. Tudja meghatározni a lemezkarbantartás javasolt időintervallumát.</p>	Operációs rendszer segédprogramjával	
Segédprogramok telepítése, használata	<p>Legyen képes a program emeltszintű használatára.</p>	<p>A lemezkarbantartás szükségességének és fontosságának ismeretében.</p> <p>A lemezkarbantartás szükségességének és fontosságának ismeretében.</p> <p>A lemezkarbantartás szükségességének és fontosságának ismeretében.</p>	<p>Írásban és/vagy szóban</p> <p>A gyakorlatban</p>

	Rutinszerűen alkalmazza a formázásokat. Tudjon a szövegbe objektumokat csatolni vagy beilleszteni.	Szövegszerkesztő és célprogram	A gyakorlatban A gyakorlatban
Szövegszerkesztés			
Szövegszerkesztő program kezelése	<p>Tudjon élőfejet és élőlábat készíteni. Ismerje a stílus fogalmát, jelentőségét.</p> <p>Tudjon körlevelet készíteni különböző forrásból származó adatok- és törzsdokumentum felhasználásával.</p> <p>Alkalmazza a képletszerkesztőt. Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetőségeit.</p> <p>Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetőségeit.</p> <p>Ismerje a weblap készítés alapjait.</p> <p>Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetőségeit.</p> <p>Legyen képes a program emeltszintű használatára.</p>		A gyakorlatban A gyakorlatban
Grafikus információk kezelése	Ismerje valamely képfájl tartalmának módosítási lehetőségeit.		A gyakorlatban
Weblapok kezelése	Ismerje a különböző adattípusokat.		Írásban és/vagy szóban
Táblázatkezelés			
Táblázatkezelő program kezelése	Ismerje a szűrők használatát. Az elkészült táblázatokon tudjon formázási előírásokat megvalósítani. Legyen képes diagramok készítésére. Az elkészült táblázatokat, diagramokat tudja ki-nyomtatni.		A gyakorlatban

	<p>Ismerje a szűrők használatát. Az elkészült táblázatokon tudjon formázási előírásokat megvalósítani. Legyen képes diagramok készítésére. Az elkészült táblázatokat, diagramokat tudja ki-nyomtatni.</p> <p>Ismerje a bináris, decimális, hexadecimális, oktális, binárisan kódolt decimális számábrázolást. Segédeszköz használata nélkül legyen képes 8 bites bináris számok oda-vissza alakítására bináris, decimális, hexadecimális számok esetében.</p> <p>Ismerje a szűrők használatát. Az elkészült táblázatokon tudjon formázási előírásokat megvalósítani. Legyen képes diagramok készítésére. Az elkészült táblázatokat, diagramokat tudja ki-nyomtatni.</p>		
	Ismerje a fix- és lebegőpontos ábrázolást.		
Informatikai alapismeretek			
Számábrázolás, számrendszerek	<p>Ismerje a kód-, kódolás fogalmát. Ismerjen numerikus és alfanumerikus kódokat.</p> <p>Legyen képes a helyi hálózat erőforrásait használni.</p>	A rendelkezésre álló, kizárólag oktatási célra szolgáló hálózat segítségével	<p>A gyakorlatban Írásban és/vagy szóban</p> <p>A gyakorlatban</p> <p>A gyakorlatban</p> <p>A gyakorlatban</p>
Kódolás	Tudja a felhasználói környezetet beállítani.		

Hálózati ismeretek			
LAN	Ismerje az IP címzés jellegzetességeit.		
	<p>Ismerje a lokális hálózatok építőelemeit, a leggyakrabban használt fizikai közegeket, tulajdonságaikat.</p> <p>Tudja ismertetni legalább három szokásos aktív eszköz funkcióját.</p> <p>Tudja a különböző topológiákat ismertetni. Tudja ismertetni az ISO/OSI és a TCP/IP modellek, illetve protokollok sajátosságait.</p> <p>Ismerje a levelezés lehetőségeit és veszélyeit</p> <p>Ismerje a megoldás lépéseit (feladat meghatározása, specifikáció, algoritmus készítés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, javítás, hatékonyságvizsgálat, dokumentálás). Változók és típusaik, kiinduló és végpont meghatározása.</p> <p>Ismerje a tömböt, a karakterláncot, valamint a verem, a sor, és a lista struktúrákat.</p>	<p>A rendelkezésre álló eszközök közül történő kiválasztással</p> <p>A rendelkezésre álló ábrák segítségével</p> <p>A rendelkezésre álló ábrák segítségével</p>	<p>Írásban és/vagy szóban</p> <p>Szóban Írásban és/vagy szóban A gyakorlatban</p> <p>Írásban és/vagy szóban</p>
Programozási alapismeretek			
A feladatmegoldás lépései, módszerei	Ismerje a tömböt, a karakterláncot, valamint a verem, a sor, és a lista struktúrákat.		A gyakorlatban

	<p>Tudjon egyszerű programot létrehozni a tanult nyelv fejlesztői környezetében. Ismerje a nyelv elemeit, szerkezetét.</p> <p>Tudjon forrás-kódot létrehozni.</p> <p>Ismerje a fordítás és szerkesztés folyamatát, tudja a gyakorlatban alkalmazni.</p> <p>Ismerje a tömböt, a karakterláncot, valamint a verem, a sor, és a lista struktúrákat.</p>		
Algoritmusok	<p>Deklaráció, értékadás, változók, konstansok.</p> <p>Alkalmazza az elemi adattípusokat.</p>		Elméletben
Programnyelv	<p>Alkalmazza a vezérlési szerkezeteket.</p> <p>Tudjon egy egyszerű probléma megoldására programot készíteni.</p> <p>A kapott eredményt tudja megjeleníteni az elsődleges output eszközön.</p>		A gyakorlatban
Programozási ismeretek	<p>Tudjon típusos és szöveges állományokat kezelni.</p> <p>A programkönyvtár fontosabb eljárásait és függvényeit tudja alkalmazni.</p> <p>Tudjon típusos és szöveges állományokat kezelni.</p> <p>Ismerje a programozási tételeket. Tudja ismertetni ezek célját, alkalmazási körét.</p> <p>– összegzés tétele</p>		<p>Írásban és/vagy szóban és /vagy gyakorlatban</p> <p>Írásban és/vagy szóban</p> <p>Írásban és/vagy szóban és /vagy gyakorlatban</p>

	– eldöntés tétele		Írásban és/vagy szóban
	– kiválasztás tétele		Írásban és/vagy szóban és /vagy gyakorlatban
Programozási tételek	<p>– keresés tételei</p> <p>– megszámlálás tétele</p> <p>– szélsőérték kiválasztás tételei</p> <p>– kiválogatás tétele</p> <p>– metszetképzés tétele</p> <p>– egyesítés tétele</p> <p>– összefuttatás tétele</p> <p>– buborékos rendezés</p> <p>– rendezés minimum kiválasztással</p> <p>– rendezés közvetlen elemkiválasztással.</p> <p>Tudja felsorolni a tesztelési és hiba-keresési módszereket. Ismertesse a hatékonyságvizsgálatok, és a helyfoglalás csökkentésének szempontjait.</p> <p>Tudjon ismertetni egy dinamikus tesztelési módszert. Ismerje előnyeit, hátrányait.</p> <p>Ismerje a töréspontok elhelyezése és a lépésenkénti végrehajtást, mint hibakeresési eszközt.</p> <p>Ismerje a modern vizuális programozás alapjait, a vizuális objektumok fogalmát.</p>		A gyakorlatban A gyakorlatban
Hibakeresés, tesztelés, hatékonyság és helyfoglalás			A gyakorlatban
	Ismerje az adatbázis fogalmát, típusait, az adattábla, rekord, mező, kulcs fogalmakat.		Írásban és/vagy szóban
			A gyakorlatban
Az objektumorientált programozás alapjai	Tudjon kimutatásokat készíteni képernyőre és		

	nyomtatott formában. Ismerje az adattábla szűrését.		
Adatbázis-kezelés			
Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	Ismerje az adat-típusokat, tudjon egyszerű adatbázist definiálni.		
Adatbázis-kezelő használata	Ismerje az adat-típusokat, tudjon egyszerű adatbázist definiálni. Ismerje az SQL szintaktikáját, adattípusait, műveleteit. Ismerje az adatdefiníciós- adatkezelő- és adatfelügyeleti utasításokat.		
Az adatbázis készítés lépései	Legyen képes adatbázist létrehozni és lekérdezni. Ismerje az SQL szintaktikáját, adattípusait, műveleteit. Ismerje az adatdefiníciós- adatkezelő- és adatfelügyeleti utasításokat.	A tanult adatbázis kezelő segítségével	A gyakorlatban
Adatbázis elmélet			
Az SQL nyelv használata			

4.15.19 Közgazdasági alapismeretek (üzleti gazdaságtan, elméleti gazdaságtan)

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Az ismeretanyag tanulása során megszerzett tudás és képességek az általános és közgazdasági szakmai műveltség részét képezik, előkészítik a tanuló későbbi szakmai tanulmányait, segítik a konkrét pályaválasztásban és az egy életen át tartó tanulásban.

A vizsga követelményeiben a közgazdasági szakmacsoportos alapozó ismeretek 11. és 12. évfolyamának tananyagai és tevékenységformái jelennek meg.

Középszinten választható: üzleti gazdaságtan vagy elméleti gazdaságtan.

A vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- közgazdasági alpműveltsége birtokában felismeri-e a gazdasági élet alapvető jelenségeit, érti-e a változások fő tendenciáit,
- tájékozott-e a piaci alkalmazkodás és befolyásolás alapvető eszközeiről,
- ismeri-e az alapvető pénzügyi, számviteli szabályokat,
- képes-e önállóan elvégezni egyszerű pénzügyi, számviteli, statisztikai adatfeldolgozási feladatokat,
- tudja-e tevékenységét megszervezni, ellenőrizni, értékelni,
- a tanult ismeretkörökben képes-e a problémák felismerésére, megfogalmazására és a megismert módszerek alkalmazására a szakmai képzésbe bekapcsolódva,
- rendelkezik-e a gazdasági folyamatok megismerésének, összefüggéseik felismerésének, a helyes döntések meghozatalának képességével,
- ismeri-e a piacgazdaság működését, a mikrogazdaság szereplőit és a döntéseikben érvényesülő tényezőket, a gazdasági racionalizálást,
- tudja-e a makrofolyamatok lényegét, a makrogazdaság problémáit és az állam lehetséges szerepét a folyamatok befolyásolásában,
- képes-e bemutatni a nemzetközi kapcsolatok jelentőségét, előnyeit a vállalatok, az ország szempontjából, a külpiacra lépés nehézségeit és az egyensúly megteremtésének problémáit,
- ismeretei alkalmasak-e a tanult elmélet és a tapasztalt gyakorlat ütköztetésére és összekapcsolására,
- rendelkezik-e a szakirányú felsőoktatási intézményekben továbbtanuláshoz szükséges közgazdasági szemlélet- és gondolkodásmóddal.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	Középszint
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	Fogalmak felismerése meghatározás alapján A fogalmak felismerése szövegben A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése

	Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása Az összetartozó fogalmak együttes használata A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata A fogalmak teljes mondatokba foglalása
1.2. A fogalmak jelentésváltozatának ismerete	
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, jellemzése, értelmezése, meghatározása	A gondolatok tömör, kerek mondatokban történő kifejtése A mondatok egymáshoz illesztése egységes szöveggé

2. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	Középszint
2.1. Lényegkiemelés	Kérdésekre válasz Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása A válaszok, a bemutatás terjedelmi (idő) korlátainak betartása
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása Hatások és kölcsönhatások bemutatása
2.3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése

A vizsgálat szempontjából nem fontos elemek és összefüggések elhagyása.

Eseménysorok bemutatása. Rendszeren belüli alrendszerek értelmezése.

Példák összegyűjtése és felsorolása.

Adatokból táblák és ábrák készítése.

Ábrákból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése. Általános következtetésre konkrét példák felsorolása. Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése

3. Problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	Középszint
3.1. A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése A tananyagegységben a tanult megoldandó probléma kiemelése Esettanulmányokban és példaesetekben tanult szakmai probléma felismerése és megfogalmazása

3.2. A problémamegoldás keresése	A megoldási lépések felsorolása
3.3. Problémamegoldás értékelése	A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése

4. A gyakorlat modellezése

TÉMÁK	Középszint
4.1. Bizonylatok felhasználása	Bizonylatok tartalmának felismerése A bizonylattal dokumentált gazdasági esemény felismerése és megfogalmazása Gazdasági események bizonylatokra feljegyzése Bizonylatok elhelyezése a materiális és az információs folyamatokban Bizonylatok közötti kapcsolatok bemutatása
4.2. Számítások, tételeszerkesztések	Könyvelési tételek szerkesztése alapbizonylatok adatai, analitikus összesítések vagy megfogalmazott gazdasági esemény szövegében megadott információk alapján Mutatószámok kiszámítása statisztikai sorokból

5. Források használata és értékelése

TÉMÁK	Középszint
6.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása
6.2. Információk összevetése	
6.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai sorok, táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása

B) TÉMAKÖRÖK

Tananyagtartalom	Követelmények közép szinten
Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések	A tanuló legyen képes különbséget tenni a mikro- és makro szemlélet között, bemutatni a makrogazdaság szereplőit és piacait, a kibocsátás nemzetközi mutatószámait, a gazdasági szférák közötti jövedelem-áramlást.
A makrogazdasági egyensúly	A tanuló legyen képes jellemezni a jelenlegi makrogazdasági problémákat: egyensúlyi közelítés kereslet és kínálat oldalról, egyensúlytalansági szint megítélése, munkanélküliség, infláció.
Az állam gazdaságpolitikája	A tanuló legyen képes felismerni a gazdaságpolitika fő irányait és a beavatkozás eszközeit.
Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések	A tanuló legyen képes rámutatni a külkereskedelem jelentőségére, ismertetni a kereskedelmi és fizetési mérleg tartalmát.
Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések	A tanuló képes definiálni a közgazdaságtan alapfogalmait, bemutatni alapkérdéseit, ismertetni elemzési módszereit, rámutatni a modellalkotás szerepére, jellemezni a piac elemeit és a kereslet és kínálat törvényét, ábrázolni a függvényeket. Legyen képes meghatározni a Marshall-kereszt fogalmát, összehasonlítani a piaci egyensúlytalanság eseteit.
A fogyasztói magatartás és a kereslet	A tanuló legyen képes értelmezni a fogyasztói döntések belső tényezőit és külső feltételeit.
A vállalat termelői magatartása és a kínálat	A tanuló legyen képes bemutatni a vállalatot, környezetét, a vállalkozási formákat.
A termelési tényezők piaca	A tanuló képes értelmezni a származékos kereslet fogalmát.
Az externáliák és a közjavak	A tanuló legyen képes bemutatni a külső gazdasági hatások szerepét, az állami beavatkozások szükségességét.
Marketing és marketing gondolkodás	A tanuló legyen képes a marketing értelmezése szerint helyesen használni a szükséglet, igény, érték fogalmakat, bemutatni a marketing mix elemeit, a legfontosabb termékkategóriákat, az ármezsgállapítás módjait, meghatározni a legjellemzőbb marketing csatornákat és a kommunikáció és a promóció legfontosabb eszközeit és módszereit. Egyszerű esettanulmányokban legyen képes értékelni a piacorientált gondolkodás alapján a marketing mix elemeinek lehetséges hatásait, a választásukat meghatározó szándékot, az eszközök kölcsönhatását.

A vállalkozás és az államháztartás kapcsolatai	A tanuló legyen képes felsorolni az államháztartás alrendszerait, bemutatni az alrendszerek és a vállalkozás kapcsolatát. Legyen képes pontosan definiálni az adóalany, adótárgy, adóalap és az adómérték fogalmakat és ezeket meghatározni a társasági adó, a személyi jövedelemadó és az általános forgalmi adó vonatkozásában.
Pénzügyi műveletek	A tanuló legyen képes felsorolni a pénz funkcióit, bemutatni a kétszintű bankrendszert, a legjellemzőbb bankműveleteket és azok szerepét. Legyen képes felvázolni a pénzforgalom jelentőségét, megkülönböztetni egymástól a legjellemzőbb fizetési módokat és kitölteni ezek alapvető bizonylatait. Tudja jellemezni a bankszámlát, ismertetni a pénzkezelési szabályokat.
A vásárolt készletek	A tanuló legyen képes pontosan használni a készlet, készletfajták fogalmakat, bemutatni a készletkezelési bizonylatok, a szállítói számla, a készletek és a kötelezettségek analitikus feljegyzései szerepét és tartalmát. Legyen képes ismertetni a készletek beszerzési áron értékeléséből adódó problémát, összekapcsolni az alapbizonylatokat, az analitikus és főkönyvi könyvelést. Legyen képes kiszámítani a készletcsökkenések értékét (a FIFO és a gördülő átlagár módszerrel) és elvégezni az anyagbeszerzés (tényleges beszerzési áron) és a felhasználás számviteli feljegyzésének feladatait. Legyen képes egyszerű bizonylatokat kitölteni, felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket és értelmezni a nyilvántartásaiból nyert adatokat. Legyen képes felsorolni és összehasonlítani a készletek beszerzésének lehetséges finanszírozási forrásait: saját pénzeszköz, hitel, váltó, egyszerű számításokat végezni a vállalkozás fizetőképességének vizsgálatára és az általános forgalmi adó működési mechanizmusát egyszerűen bemutatni.
Az emberi erőforrás	A tanuló legyen képes pontosan használni a bér, levonások, közterhek fogalmakat, bemutatni a bérelszámolás és bérfizetés bizonylatait, összekapcsolni az analitikai és főkönyvi elszámolást. Legyen képes elvégezni a bérfelosztás, a bérelszámolás és bérfizetés számviteli elszámolásának egyszerű feladatait és felismerni az alapbizonylatokból a gazdasági eseményeket. Legyen képes különbséget tenni a munkáltatót és a munkavállalót terhelő kötelezettségek között, felsorolni az összevontan adózó jövedelem elemeit, kiszámítani az éves jövedelem adóját, különbséget tenni az adóelőleg és az adó között.

Befektetett eszközök	<p>A tanuló legyen képes definiálni a befektetést, pontosan használni a beruházás, értékcsökkenés és értékcsökkenési leírás fogalmakat. Legyen képes felsorolni és összehasonlítani a beruházások lehetséges pénzügyi forrásait: külső – belső, idegen – saját források. Legyen képes bemutatni a hitelek szerepét a gazdaságban a gazdasági szereplők vonatkozásában, felsorolni a hitelek legjellemzőbb formáit, a hitelezés alapelveit és bemutatni a hitelezési eljárás menetét. Legyen képes felsorolni a befektetett pénzügyi eszközök fajtáit, az értékpapírok legfontosabb jellemzői alapján különbséget tenni a részvény és a kötvény között. A pénz időértékét (jövőérték és jelenérték) alkalmazva legyen képes egyszerű számítási feladatokat elvégezni, bemutatni a tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök analitikus nyilvántartásainak tartalmát, elvégezni az értékcsökkenés összegének (lineáris, évek száma összeg, teljesítményarányos) kiszámítását egyszerű esetekben. Legyen képes a beruházás és az értékcsökkenés alapvető eseteinek számviteli feljegyzésére.</p>
A tevékenység költségei és az értékesítés	<p>A tanuló legyen képes pontosan használni a költség, ráfordítás, költségnemek, költségviselő, költséghely fogalmakat, bemutatni a költségek, a befejezett tevékenységek és az értékesítés számviteli elszámolásának lépéseit költségnem elszámolás esetén, valamint az előállítási költségek és az eladási árbevétel eredményre gyakorolt hatását. Legyen képes alapbizonylatokból felismerni a gazdasági eseményeket, bemutatni a belföldi vevőkövetelések analitikus és főkönyvi nyilvántartásának tartalmát.</p>
Az erőforrások és befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása	<p>A tanuló legyen képes pontosan használni az adatforrás, adatgyűjtés, sokaság, ismérv, statisztikai sor és tábla fogalmakat, a sor és táblaszerkesztés és a grafikus ábrázolás szabályait. Legyen képes kiszámítani a készletekkel, a munkavállalókkal és jövedelemmel, a befektetett eszközökkel, a befejezett és értékesített termékekkel kapcsolatos egyszerű feladatokban viszonyszámokat: a megoszlási viszonyszám, a dinamikus (lánc- és bázis) viszonyszám, az intenzitási viszonyszám és középértékeket: a számítani átlag, a mértani átlag, a kronológikus átlag valamint érték – ár – volumen indexeket és értelmezni a szórás mutatót. Legyen képes a számításai eredményeit statisztikai táblába, grafikus ábrába foglalva a közlést megtervezni és a kapott eredményeket röviden értékelni.</p>

4.15.20 Filozófia

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi ismereteit és képességeit kell bizonyítania:

- a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmód megkülönböztetése;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása;
- a logikus érvelés, a következtetések világos nyelvi formában való előadása;
- eredeti forrásból merített rövid filozófiai szövegek értelmezése;
- a különböző filozófiai álláspontok megkülönböztetése;
- a kiemelt korszakok művészete, tudománya és filozófiája találkozási pontjainak felismerése.

Az emelt szintű filozófia érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi ismeretek és képességek meglétét kell bizonyítania a vizsgázónak:

- hétköznapi problémák filozófiai szinten való megfogalmazása;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása és többretegű értelmezése;
- az önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás képessége;
- egy meghatározott filozófiai problémára adott különböző válaszok összehasonlítása;
- a válaszok sokféleségében való kronológiai tájékozottság.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. FILOZÓFIAI PROBLÉMÁK

Középszinten kötelező filozófiai problémák Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés A test-lélek probléma Megismerhetőség, igazság, bizonyosság Az én problémája A végesség emberi problémája Az érték problémája: a jó és a szép A szabadság kérdése A környezet-és bioetika problémái Globalizáció és társadalom	Emelt szinten kötelező filozófiai problémák Mi a filozófia? A létre vonatkozó kérdés A test-lélek probléma. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság Az én problémája Az idő filozófiai értelmezése Végesség és végtelenség. Az érték problémája: a jó és a szép. A szabadság kérdése. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus. A környezet-és bioetika problémá. Globalizáció és társadalom. Hit és tudás.
---	---

1. Filozófiai problémák

A **Filozófiai problémák** részletes tartalmi követelményeinek leírása során **vastagon szedett dőlt betűkkel** jelöljük a

kötelező filozófusok, korszakok és irányzatok nevét.

Dőlt betűvel a választható filozófusok nevét és irányzatokat emeltük ki.

TÉMÁK	
	Középszint
<p>1.1. Mi a filozófia? Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése</p> <p>Filozófiai diszciplínák</p> <p>Ajánlott művek/műrészek</p>	<p><i>Platón, Arisztotelész, Kant, Jaspers, Wittgenstein</i> <i>Eltérő felfogások a filozófia mibenlétéről (tudomány, nem tudomány); a filozófia tárgya, a filozófiai gondolkodás sajátosságai. Egy adott téma különböző megközelítési lehetőségei (hétköznapi, művészeti, szaktudományos, filozófiai).</i></p> <p><i>Platón:</i> a filozófia szerepe a nevelésben, az állami életben; <i>Arisztotelész:</i> a végső okok önmagáért művelt tudománya; <i>Kant:</i> a filozófia négy fő kérdése, a kritikai filozófia; <i>Jaspers:</i> a filozófia forrásai: rácsodálkozás, kételkedés,</p> <p>bizonytalanságérzet, valódi kommunikációra törekvés; <i>Wittgenstein:</i> a filozófia mint a köznapi nyelv elemzése.</p> <p>Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.</p> <p>Jaspers: Bevezetés a filozófiába (részletek)</p>
<p>1.2. A létre vonatkozó kérdés Filozófusok, irányzatok</p> <p>A probléma megközelítése</p>	<p><i>Parmenidész, Hérakleitosz, Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Descartes, Kant, Bécsi Kör, Heidegger</i></p> <p><i>Preszókratikusok:</i> az arkhé és a logosz, a létező és a lét;</p> <p><i>Platón:</i> az állandó megragadása a változó dolgokban, az ideák világa; <i>Arisztotelész:</i> a létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, a szubsztancia keletkezése és létezése. <i>Szent Ágoston:</i> a rossz, mint léthiány; <i>Descartes:</i> Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog, mint szubsztanciák; <i>Kant:</i> a jelenségvilág és a magukban lévő dolgok világa; <i>Bécsi Kör:</i> a metafizikai állítások értelmetlensége; <i>Heidegger:</i> a metafizika kritikája; a létre vonatkozó kérdés újbóli feltétele.</p>

Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészletek	Metafizika, lételmélet, tudományfilozófia. Hérakleitosz: Töredékek B1; Parmenidész: B8. 1-61. Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat).
1.3. Test-lélek probléma Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése	Platón, Arisztotelész, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Descartes A test és lélek dualizmusa, eltérő felfogások a különbségükről és a kapcsolatukról.
Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészletek	Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia. Platón: Állam (részletek). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek).
1.4. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése	Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész, hellenizmus, Aquinói Szent Tamás, Descartes, Locke, Kant, Comte, Bécsi Kör, K. Popper, Wittgenstein <i>Herakleitosz, Parmenidész: vélekedés és igazi tudás; szofisták: a világról való beszéd és gondolkodás; Platón, Arisztotelész: a megismerés és az ismeret mibenléte; hellenizmus: biztos ismeret a külvilágról, igazságkritérium; Aquinói Szent Tamás: hit és tudás viszonya; Descartes, Locke: biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, tapasztalat és értelem, racionalizmus és empirizmus, a szkeptikus és a módszeres kétely; Kant: „kopernikuszi fordulat”;</i> <i>Comte: az elméletalkotás stádiumai; Bécsi Kör, K. Popper: a kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága; Wittgenstein: nyelv és valóság, az elmondható és a kimondhatatlan, a beszéd mint tevékenység és az életforma része, nyelvjátékok.</i>
Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészletek	Metafizika, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia. Parmenidész: B 8. 1-61. Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kant: A tiszta ész kritikája. Bevezetés.
1.5. Az én problémája	

Filozófusok, irányzatok	<i>Descartes, Locke, Kant, Schopenhauer, Kierkegaard, Heidegger, Sartre, életfilozófiák</i>
A probléma megközelítése	Antropológiai fordulat az újkori filozófiában: az ember mint megismerő, gondolkodó lény; Descartes: gondolkodó és kiterjedt dolog; Kant: empirikus és transzcendentális én, etikai megközelítés, cselekedni és akarni képes én; <i>Schopenhauer:</i> az individuum és a világ viszonya, élet, szenvedés, halál; <i>Kierkegaard:</i> az individuum létezése, választás, szorongás, a hit és a létezés paradoxonjai, esztétikai, etikai, vallási stádiumok; <i>Heidegger:</i> a létre vonatkozó kérdés újbóli felvetése, a lét és a létező; <i>Sartre, egzisztencializmus:</i> az emberi lét problémáinak megvilágítása az egyéni léten keresztül, egzisztencia és esszencia, szabadság, választás, felelősség.
Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészletek	Ismeretelmélet, lételmélet, etika. Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek). Sartre: Mi az egzisztencializmus? Egy vezér gyermekora. A fal (novellák).
1.6. Az idő filozófiai értelmezése Filozófusok, irányzatok	
A probléma megközelítése	
Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészletek	
1.7. A végeesség emberi problémája Filozófusok, irányzatok	<i>Aquinói Szent Tamás, Descartes, életfilozófiák, Heidegger</i>
A probléma megközelítése	<i>Aquinói Szent Tamás:</i> a véges és a végtelen ellentéte, a végtelen lét és a véges létező viszonya, az ember vágyódása a végtelen és a tökéletesség iránt; Descartes: Isten mint végtelen, örökkévaló, mindenható szubsztancia; az ember mint kiterjedt és gondolkodó szubsztancia; életfilozófiák: az individuum létezése, az időbeli és az örök az emberi létezésben; <i>Heidegger:</i> halálhoz viszonyuló lét.
Filozófiai diszciplínák	Természetfilozófia, lételmélet, ismeretelmélet, etika.

Ajánlott művek/műrészek	Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek).
	Descartes: Elméletek a metafizikáról (részletek).
1.8. Az érték problémája: a jó és a szép Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészek	Platón, Arisztotelész, epikureizmus, sztoicizmus, Szent Ágoston Az értékek világa: eltérő megközelítések a léttel való kapcsolatáról; etikai és esztétikai kérdéskörök az ítéletekről, a jóságról és a szépségről; Platón: a jó, a szép ideája, az erények és a lélekreszek; Arisztotelész: az erkölcsi jó, „két szélsőség közötti közép”; epikureizmus, sztoicizmus: hédoné, apatheia; Szent Ágoston: Isten felé irányuló szeretet, Isten mint a legfőbb jó, a rossz mint léthiány és bűn. Metafizika, etika, esztétika. Platón: Állam (részletek) Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6. Szent Ágoston: Az Isten városáról XII. könyv, 4. F.
1.9. A szabadság kérdése Filozófusok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák Ajánlott művek/műrészek	Szent Ágoston, felvilágosodás, Kant, Sartre Szent Ágoston: a szabad akarat és a bűn, a cselekvési és döntési szabadság, a felelősség, a rossz mint az emberi szabadság helytelen használatának következménye; felvilágosodás: a polgári szabadság; Kant: az ész nyilvános használatának szabadsága; Sartre: az egyéni létezés és a szabadság. Etika, metafizika, lételmélet, politikai filozófia. Szent Ágoston: Vallomások VII. könyv (részletek). Kant: Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás? Sartre: Mi az egzisztencializmus?
1.10. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus Filozófusok, irányzatok A probléma megközelítése Filozófiai diszciplínák	

Ajánlott művek/műrészletek	
1.11. A környezet- és bioetika problémái	
A probléma megközelítése	<p>A környezeti problémák vizsgálata (pl. globális felmelegedés, környezetszennyezés, ózonréteg, atomenergia...) - eltávolodás a tisztán tudományos-technikai megközelítéstől a társadalmi, gazdasági és etikai dimenziók irányába.</p> <p>Bioetikai kérdések: abortusz, eutanázia, klónozás, genetikai beavatkozások.</p> <p>Az ember és környezete viszonyáról alkotott felfogások: a környezet mint az emberi célok és értékek megvalósításának eszköze és színtere, a környezet önmagában való érték, a természet a maga totalitásában erkölcsi értékkel rendelkezik.</p> <p>Környezetvédelem - a természetvédő, fogyasztói és atomellenes mozgalmak szerepe és hatása (helyi, világméretű szintek).</p>
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.
Ajánlott művek/műrészletek	<p>Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek).</p> <p>Tillmann József (Szerk.): A későújkor józansága.</p> <p>Konrad Lorenz: A civilizált emberiség nyolc halálos bűne.</p>
1.12. Globalizáció és társadalom	
A probléma megközelítése	<p>A globalizáció problémáinak történeti, közgazdasági, szociológiai, politikai és etikai megközelítése; pozitív és negatív hatásai az egyénre, a világ különböző térségeire; optimizmus és félelem a globalizálódó világban; egyéni és kollektív felelősség.</p>
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.
Ajánlott művek/műrészletek	<p>Fukuyama: A történelem vége (részletek).</p> <p>Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek).</p>
1.13. Hit és tudás	
Filozófusok, irányzatok	
A probléma megközelítése	

Filozófiai diszciplínák

Ajánlott művek/műrészek létezés paradoxonai, a hit abszurditása, etikai és vallási stádium;

Wittgenstein: az elmondható és a kimondhatatlan.
 Metafizika, ismeretelmélet, etika, vallásfilozófia.
 Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek).
 Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek).

TÉMÁK	
Középszint	
<p>Platón Filozófiai problémák</p> <p>Fogalmak Ajánlott művek/műrészek</p>	<p>Az állandó megragadása a változó dolgokban, test és lélek, a lélek halhatatlansága, a lélekrészek megfelelése a kardinális erényeknek, az igazi megismerés lehetősége, a jó ideája, az ideális állam, a dialógus, mint módszer.</p> <p>Idea, részesedés, visszaemlékezés, kardinális erények, boldogság. Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat). Állam X. 596 b-597 d (A lét három formája).</p>
<p>Arisztotelész Filozófiai problémák</p> <p>Fogalmak</p> <p>Ajánlott művek/műrészek</p>	<p>A létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, az anyag-forma kettőssége, a szubsztancia keletkezése és létezése, jó és rossz kormányzati formák, az erkölcsi jó, „két szélsőség közötti közép”, erények, fogalom, ítélet, következtetés.</p> <p>Metafizika, szubsztancia, erény (areté), boldogság (eudaimónia), zóon politikon, szillogizmus.</p> <p>Politika (részletek). Nikomakhoszi Etika II. 5-6. 1106 b 1107 a.</p>
<p>Szent Ágoston Filozófiai problémák</p>	<p>A boldogság mibenlétének keresése, Isten felé irányuló szeretet, az igazságot kereső ember, lélek és Isten.</p>

Fogalmak	A rossz mint léthiány; a szabad akarat és a bűn, a rossz mint etikai kérdés.
Ajánlott művek/műrészek	Patrisztika, boldogság, erkölcsi rossz, szabad akarat.
Aquinói Szent Tamás Filozófiai problémák	Vallomások VII. könyv III-V., VII., XIXVI.; (a szabad akarat és a rossz kérdései).
	Hit és tudás, értelmi és hitigazság, az

2. FILOZÓFUSOK ALAPVETŐ GONDOLATAINAK ISMERETE

KÖZÉPSZINT	
Kötelező (5)	Választható (4)
Platón	Szent Ágoston
Arisztotelész	Aquinói Szent Tamás
Descartes	Bacon
Kant	Locke
Nietzsche	Hume
	Hegel
	Marx
	Comte
	Schopenhauer
	Kierkegaard
	Bergson
	Heidegger
	Sartre
	Bécsi Kör
	Wittgenstein

Megjegyzés: Középszinten a középkorból és a 20. századból egy-egy szerző kötelezően választandó.

2. Filozófusok

Fogalmak
Ajánlott művek/műrészek

F. Bacon
Filozófiai problémák

Fogalmak
Művek/műrészek

Descartes
Filozófiai problémák
Fogalmak
Ajánlott művek/műrészek

Locke
Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Berkeley

Filozófiai problémák általános fogalmak és az egyedi dolgok, Isten létének öt úton történő bizonyítása, skolasztikus érvelési módszer.

Skolasztika, univerzális - vita, mérsékelt realizmus, kozmológiai istenérvek, immanens és transzcendens világ, tomizmus.

Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 1-2.

A természet és az elme újfajta vizsgálata, a megismerés útjában álló akadályok, biztos megismerés, természettudományos módszerek alkalmazása a filozófiában.

Empirizmus, racionalizmus, ködképek, indukción.

Novum Organum (ködképek).

Az ismeretek eredete, tapasztalat és értelem, biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, kételkedés, test és lélek dualizmusa.

Racionalizmus és empirizmus, módszeres kétely, szubsztanciák: Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog, az én mint gondolkodó dolog, velünk született ideák.

Elmélkedések a metafizikáról (1-3. Elmélkedés).

Az ismeretek forrása és igazolásának eszközei, tapasztalat és értelem, a velünk született eszmék kritikája, érzékelés és reflexió. A polgári hatalom és a közjó.

Empirizmus, idea, tabula rasa, társadalmi szerződés elmélet, liberalizmus.

Értekezés az emberi értelemről II. könyv, I. fejezet, 1-5. § (az ideákról).

istenérv. A lét és a létező Isten mint végtelen létteljesség, anyag - forma, lehetőség - valóság. Létező - lét - lényeg, actus / energeia / valóság -potencia / dinamisz / lehetőség.

Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 3-8; A létezőről és a lényegről 1-2, 6. fejezet.

Antropológiai fordulat, a tudományos kutatás módszertani problémái, a descartes-i istenbizonyíték; autonóm etika megalapozási kísérlete.

A szkepszis és a módszeres kétely, res cogitans és res extensa, autonóm etika.

Értekezés a módszerről (3-4. rész).

A kiterjedt szubsztancia mint a minőségek megismerhetetlen hordozója; elsődleges és másodlagos minőségek; a társadalmi szerződés és a hatalommegosztás elmélete; vallási tolerancia, az állam és az egyház szétválasztásának elve.

Percepció és reflexió, idea, absztrakció és absztrakt idea.

(Második) Értekezés a polgári kormányzatról, II.; VII.; XI-XII. fejezet.

Ismereteink forrása, tapasztalat és értelem, az ideák csak az elmében vannak, a külvilág anyagi voltának vitatása. A dolgok és tulajdonságaik egy univerzális isteni elme ideái. A kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Hume

Filozófiai problémák

Fogalmak Ajánlott művek/műrészletek

Spinoza

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Rousseau

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Kant

Ismereteink forrása a tapasztalat,
megszokásokon alapuló hiedelmek és a tudás.

Empirizmus, tudás.

Értekezés az emberi természetről (részletek) kritikája: létezni annyi, mint érzékelni vagy érzékelve lenni, az absztrakt ideák locke-i tézisének kritikája, nominalizmus.

Idea, empirizmus. Létezni annyi, mint érzékelve lenni: (esse et percipi). Hülász és Philonusz három párbeszéde (részletek). Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről. Bevezetés és I. rész 1-24.

Az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája; az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása. A kauzalitás mint szubjektív, a megszokáson alapuló asszociációs viszony (a törvények leíró vagy előíró jellege), Hume törvénye.

Percepció, benyomások és ideák.

Értekezés az emberi természetről I. könyv,

Az értelemről, III. I. 1.

Tanulmány az emberi értelemről, 7. Fejezet, 2.

Monizmus: Isten: egyetlen szubsztancia (causa sui) és attribútumai (kiterjedés és gondolkodás); a test-lélek dualizmus (Descartes) monista megszüntetése; a kauzalitás, mint mindent determináló, objektív, analitikus viszony; a szabad akarat determinista kritikája; racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”.

Monizmus, dualizmus, causa sui, szubsztancia, attribútum.

Etika I. Istenről.

A civilizáció fejlődése és az ember erkölcsi integritása, radikális szakítás a klasszikus természetjogi tradícióval, a polgári szabadság, a közjó és az egyéni jó.

Természetjog, társadalmi szerződés, polgári szabadság, a hatalom legitimitása, népszuverenitás, törvényesség.

A társadalmi szerződés I-II. könyv.

Filozófiai problémák	A felvilágosodás: az ész és az értelem lehetőségei és korlátai, a filozófia 4 fő	A kritikai filozófia transzcendentális jellege; a metafizika kopernikuszi fordulata; az idő, mint szemléleti
----------------------	--	--

Fogalmak	kérdése, az empirizmus és racionalizmus egyoldalúságán való túllépés, kopernikuszi fordulat, a jelenségvilág és a magukban való dolgok világa, a morális jó, a szép és a fenséges. Sapere aude!; kopernikuszi fordulat, a priori és a posteriori ismeretek, analitikus és szintetikus ítéletek, a priori szintetikus ítéletek, hipotetikus és kategorikus imperatíviusz	forma, a végtelenség kérdésének antinomikus volta; a szabad akarat, mint az erkölcsi cselekvés lehetőségi feltétele; az istenervek kritikája és a morális istenérv. Ding für uns, Ding an sich, phenomenon, noumenon, transzcendentális filozófia, erkölcsi posztulátumok.
Ajánlott művek/műrészletek	Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás?	A tiszta ész kritikája. Előszó az első és második kiadáshoz.
Hegel Filozófiai problémák	Átfogó metafizikai rendszer, a gondolkodás és a lét, a szabadság és a szellem kibontakozási folyamata a világtörténelemben.	Bevezetés. Az ítélőerő kritikája, 43-48. A német idealizmus gondolatai az objektum és a szubjektum viszonyáról, egy transzcendentális szubjektum létezése: a fichtei Abszolút Én, a schellingi Abszolútum, a hegeli Szellem.
Fogalmak	Abszolút Eszme, triád-forma: tézis, antitézis, szintézis dialektika.	Objektum, szubjektum, transzcendentális szubjektum.
Ajánlott művek/műrészletek	Előadások a világtörténet filozófiájáról (részletek).	A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részletek).
Marx Filozófiai problémák	A hegelianizmus kritikája, a világ értelmezésére, illetve megváltoztatására törekvés, a praxis és a teória viszonya.	A világ anyagi egysége, az elidegenedés és megszüntetése.
Fogalmak	Dialektikus és történelmi materializmus, „tudományos szocializmus”, praxis.	Anyag, tudat, értéktöbblet-elmélet, elidegenedés, társadalmi-gazdasági alakulat.
Ajánlott művek/műrészletek	Tézisek Feuerbachról.	A politikai gazdaságtan bírálatahoz, Előszó; Gazdasági-filozófiai

<p>Comte Filozófiai problémák Fogalmak Ajánlott mű- vek/műrészek</p> <p>J. S. Mill Filozófiai problémák</p>	<p>A megismerés, az elméletalkotás és a történeti fejlődés stádiumai. Pozitivizmus, teológiai, metafizikai és pozitív stádium. Beszéd a pozitív szellemről 1. rész (részletek).</p>	<p>kéziratok 1844-ből (az elidegenült munka).</p> <p>A tudományok általános és egységes metodológiája, a természet egyformaságának elve, individuális szabadság és társadalmi pluralitás. Az erkölcsileg helyes cselekvés, a cselekedetek hasznosság szerinti</p>
---	---	---

Fogalmak
Ajánlott művek/műrészek

Schopenhauer

Filozófiai problémák
Fogalmak. Ajánlott művek/műrészek

Kierkegaard

Filozófiai problémák
Fogalmak
Ajánlott művek/műrészek

Nietzsche

Filozófiai problémák
Fogalmak
Ajánlott művek/műrészek

Bergson

Filozófiai problémák
Fogalmak. Ajánlott művek/műrészek

Husserl

Filozófiai problémák Fogalmak

Az ész mindenható szerepének megkérdőjelezése; az egyéni létezés kérdései, a nem racionális szférák felé fordulás a Hegel utáni filozófiában. Az individuum és a világ viszonya, a művészetek és a zseni, élet, szenvedés, halál.

Akarat, képzet, idea, pesszimizmus.

A világ mint akarat és képzet III. 31-33. §.

Az individuum létezése, választás, szorongás.

Egzisztencializmus. Esztétikai, etikai, vallási stádiumok.

Félelem és rettegés. Előszó (Ábrahám-történetek).

A dionüszoszi, az Apollóni és a szókratészi ideál, minden érték „átértékelése”, Isten halott, az értékteremtő ember, „ugyanannak örök visszatérése”, a hatalom akarása.

Dionüszoszi, Apollóni művészet, Übermensch, morál, nihilizmus.

Imígyen szóla Zarathusztra: Előljáró beszéd, A három átváltozásról, A felsőbbrendű emberről.

Az individuum létezése, az ösztönök béklyóitól való megszabadulás; életakarat, halál, Isten; szabadság és morál. Az idő.

Intuíció, életlendület értékelése. Liberalizmus, utilitarizmus. A szabadságról (részletek).

A magánvaló dolog és a jelenség, akarat és képzet.

Az individuum választási lehetőségei, az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, a hit és a létezés paradoxonjai.

Egzisztálás, paradoxon.

Félelem és rettegés: Lehetséges-e az etika teológiai felfüggesztése?

Az ismétlés. Halálos betegség.

A morál, az erkölcsi jó és rossz.

Jó (gut), rossz (schlecht), gonosz (böse), az úri és a szolgál-morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.

A morál genealógiájához I. rész; Túl jón és rosszon 2. és 5. rész, A tragédia születése.

A századvég egyetemes sorskérdései: létezés, halál, Isten, a valóság statikus és dinamikus szemlélete, az intuitív és a fogalmi megismerés, relatív és abszolút ismeret.

Relatív és abszolút ismeret.

Teremtő fejlődés (részletek).

A fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, a megismerés tárgya: az intencionális élményben adott fenomén.

Fenomén, fenomenológiai redukció,

Ajánlott művek/műrészletek

Heidegger

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Sartre

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Bécsi Kör

Filozófiai problémák

Fogalmak Ajánlott művek/műrészletek

K. Popper

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

Kuhn

Filozófiai problémák

Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

A létre vonatkozó kérdés újbóli feltevése, a lét és a létező, a létet feltáró művészet - a létnek rejtőzködésből való kilépése.

Lét (Sein), létező (Seiende), egzisztencia, ittlét / jelenvaló lét (Dasein), világban való lét (in-der-Welt-Sein).

A műalkotás eredete (részletek: -Van Gogh: Parasztcipők).

Az individuum létezése, lényege, Én és Másik, szabadság, választás, felelősség, szorongás, az ember „szabadságra van ítélve”, „az amivé önmagát teszi”; „lenni nem más mint tenni”.

Egzisztencia, esszencia, szorongás.

Az egzisztencializmus: humanizmus.

A kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága.

Logikai pozitivizmus, verifikáció.

Schlick: A filozófia fordulata (részletek).

Intencionalitás. A fenomenológia ideája (részletek).

Az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a jelenvalólét, mint szorongás, halálhoz viszonyuló lét, időbeli lét. A metafizikai kérdezés.

Phüszisz, logosz, alétheia.

Mi a metafizika?

A tudat és a semmi, a világ mint önmagában létező lét totalitása.

A magánvaló, a magáért való és a másokért való lét, tudat, Semmi, semmités.

A Lét és a Semmi (részletek). In: Tordai Zádor: Egzisztencia és valóság. Egy vezér gyermekora, A fal (novellák).

A természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása, a metafizika kiküszöbölése, értelmes- és látszatállítások, értelem és jelentés.

Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül (részletek).

A kijelentések igaz, illetve hamis volta, a kritikai vizsgálat; nyitott és totalitáriánus társadalom.

Fallibilis tudományfejlődési elmélet, falszifikáció. A historicizmus nyomorúsága (részletek).

A tudományos fejlődés, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere. Paradigma, paradigmaváltás, tudományos forradalom. A tudományos forradalmak szerkezete

Wittgenstein

Filozófiai problémák
Fogalmak

Ajánlott művek/műrészletek

A filozófia feladata: a természetes, köznapi nyelv elemzése; a nyelv és a világ, az elmondható és a kimondhatatlan.

Köznapi nyelv. (részletek).

A kijelentések igaz, illetve hamis volta, igazságérték-táblázatok, a beszéd mint, tevékenység vagy életforma része.

Nyelvjátékok.

Logikai-filozófiai értekezés (részletek).

3. KORSZAKOK, IRÁNYZATOK

A Korszakok, irányzatok témakörhöz tartozó filozófusok és filozófiai problémák leírása a megelőző táblázatokban található.

Középszint

Antik görög filozófia.

Felvilágosodás

Életfilozófiák

4.15.21 Olasz nyelv

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből áll, és a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkésztség és íráskésztség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum a olasz nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben található a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket.

tott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	Középszint
1.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.
1.2. A szöveg jellemzői	<p>A vizsgarészben használt szöveg</p> <ul style="list-style-type: none"> - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott. <p>B2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb

	szöveg
	- konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- Utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - irodalmi szövegek. - publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	Középszint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály életpaszttalátának és általános érdeklődésének,

- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

3. Hallott szöveg értése

B2:

- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú.

	Középszint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású

3.3. Szövegfajták

(stúdiófelvétel),

- tematikusan megfelel a korosztály életpaszttalátának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,

- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-

B2:

- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett. (jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések, -műsor részletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

4. Íráskészség

- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

	Középszint
4.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témához kapcsolódó szövegeket írni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,

	<ul style="list-style-type: none"> - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzethez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.
--	--

4.2. Szövegfajták	<ul style="list-style-type: none"> - rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.
--------------------------	--

5. Beszédkészség

	Középszint
5.1. Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a <i>Témakörök</i> című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdni, fenntartani és befejezni), <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójá-

nak nagy részét egyszerűen kifejezni,

- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

B2:

- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép-és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	Középszint
1. Személyes vonatkozások, család	<ul style="list-style-type: none">- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)- Családi élet, családi kapcsolatok- A családi élet mindennapjai, otthoni teendők Személyes tervek
2. Ember és társadalom	<ul style="list-style-type: none">- A másik ember külső és belső jellemzése- Baráti kör- A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel- Női és férfiszerepek- Ünnepek, családi ünnepek- Öltözködés, divat- Vásárlás, szolgáltatások (posta)- Hasonlóságok és különbségek az emberek között

3. Környezetünk	<ul style="list-style-type: none"> - Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás
4. Az iskola	<ul style="list-style-type: none"> - Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok
5. A munka világa	<ul style="list-style-type: none"> - Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás
6. Életmód	<ul style="list-style-type: none"> - Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	<ul style="list-style-type: none"> - Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események
8. Utazás, turizmus	<ul style="list-style-type: none"> - A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai
9. Tudomány és technika	<ul style="list-style-type: none"> - Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útítárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a véleménynyilvánítás lehetséges kifejezése középszinten: *secondo me, che ne dici?, sei d'accordo?, sai cosa ti dico?*; emelt szinten: *Che cosa ti sei messo in testa? / non ci sarebbe quindi da sorprendersi se...!*

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. *A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok*
2. *Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok*
3. *Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok*
4. *Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok*
5. *A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok*
6. *Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / kommunikációs stratégiák*

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papá!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore! Prego!dimmi! cosa vuoi/ vuole?
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno! buona sera, signore/a, professore/ professoressa! Arrivederci/La!, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedì, ci vediamo!
Bemutkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Sono Giulia, mi chiamo Alessandro, il mio nome è Martina, mi permetta di presentarmi Ti presento Giorgio, questo è Giorgio, Piacere, molto lieto/a.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Pronto, sono Valeria, c'è Marco? pronto, con chi parlo, scusi? pronto, parlo con Claudia?, pronto, posso parlare con Maurizio? pronto, puñ passarmi il dottor Agnani? Lo/La passo subito, glielo/gliela passo subito, grazie.
Magán-és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Caro padre/ papá, Cara madre/ mamma/ mamma, Cari genitori, Caro Mario, Cara Martina, Egregio Signore/ Direttore, Gentile Professore/ Professoressa, A presto! baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore,

	ti saluto affettuosamente, tuo/a, saluti cordiali.
Szóbeli üdvözlőküldés	Salutami Marco!, salutami i tuoi!
Érdeklődés hogyan lett iránt és arra reagálás	Come stai/ sta?, come va?, che c'è di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi? Non c'è male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, cos'è cos'è, niente di speciale, tutto bene, niente di particolare.
Köszönet és arra reagálás	Grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti/La! Non c'è di che!, di niente!, prego!
Bocsánatkérés és arra reagálás	Scusami/ mi scusi!, mi dispiace, non volevo farti del male Non c'è di che, di niente
Gratuláció, jókívánások és azokra reagálás	Congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio! buon appetito!, complimenti, tante belle cose! auguroni! Grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!
Együttérzés	Mi dispiace, è veramente molto triste

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Ti sono grato/a, quanto ti sono grato/a!, sei un angelo!
Sajnálkozás, csalódottság	Mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/a, disperato/a
Öröm	Che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento/a!
Elégedettség, elégedetlenség	Sono contento/a, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti! Non sono contento/a, mi dà fastidio
Csodálkozás	Come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
Remény	Spero di rivederti/La, spero tanto, magari!, fosse vero!
Félelem, aggodalom	Ho paura di, che paura!
Bánat, elkeseredés	Che pena!, che dolore!, mi fa pena!, sono triste
Bosszúság	Che noia!, che fastidio!, mi dà ai nervi, mi dà fastidio

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, Véleménynyilvánítás	Secondo te/Lei, qual è la tua/sua opinione?, che ne dici/e di?, sei/è d'accordo? Secondo me, secondo la mia opinione, sai cosa li dico?
Érdeklődés, érdektelenség	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m'interessa, non m'importa, che m'importa!

Tetszés, nem tetszés	Mi piace, mi piace tanto, che bello!, ě fantastico!, ě un amore!, ě una delizia!, ti sta bene, Non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo!, mi fa orrore, ě brutto!, non mi va, che vergogna!
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Hai/ha ragione, avevi/aveva ragione, ho sbagliato io, la colpa ě mia
Egyetértés, egyet nem értés	Hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene, benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea! mi hai/ha convinto Non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non ě il caso, pessima idea!, ci mancherebbe altro!
Helyeslés, rosszallás	Sono d'accordo, non sono d'accordo, non mi piace
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo?, macché!, neanche per sogno! non ci pensare nemmeno!, figuriamoci! per carità! ci mancherebbe altro!, questo poi no! gli/le ho detto di no! Perché no?, pensaci un attimo!
Elismerés kifejezése és arra reagálás	Bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e, come sei carino/a!, quanto siete bravi/e!, che coraggio!, sei un genio! sei un tesoro!, sei un amore! Grazie!, mille grazie!
Közömbösség	Non m'interessa, non m'importa, non m'interessa affatto, ě indifferente
Ígéret	Ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
Akarat, szándék, terv	Voglio/vogliamo, vogliamo andare al cinema?, ho/abbiamo deciso di, ho/abbiamo intenzione di
Kívánság, óhaj	vorrei, mi piacerebbe, mi dai un panino?, ho voglia di, avrei voglia di
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	sono capace di, riesco a, ě necessario, bisogna, devi studiare di piú, ě possibile, posso venire anch'io, puń darsi, c' ě la possibilitġ
Bizonyosság, bizonytalanság, értékítélet	Sono certo, ě sicuro che, ě chiaro, mi hanno detto, so, ho saputo, ho sentito, ě evidente, vedo Non sono certo, non sono sicuro, non sono convinto, dubito, credo, penso, mi pare, direi
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, ill. érdeklődés ezek iránt	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m'interessa, non m'importa, mi piacerebbe di piú, preferirei
Dicséret, kritika, szemrehányás	Bravo! che bello! come sei intelligente! sei un genio! non sei proprio gentile, non ě un gran che, ě piuttosto brutto! che schifo! che barba!

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Questo ě un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa ě Maria, ě una ragazza dai capelli biondi
Dolgok, események leírása	Ě successo due settimane fa durante l'intervallo a scuola.

Információkérés, információadás	Per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dov' è il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi è il medico di turno?, di dove sei? Mi chiamo Sandro, è a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, bisogna andare dritto, poi al primo semaforo gira a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, è il dottor Magnani, sono di Verona
Igenlő vagy nemleges válasz	Si, certo, come no, ti assicuro, chiaro No, nient'affatto
Válaszadás elutasítása	Non lo so, mi dispiace, ma non lo so, non posso rispondere
Tudás, nem tudás	Lo so, lo so benissimo, ne sono convinto Non lo so, non ne so nulla, non ne so niente, e chi lo sa?
Bizonyosság, bizonytalanság	Certo, di sicuro, ne sono certo/ sicuro, certamente, sono più che sicuro Forse, non ne sono sicuro/a, puñ darsi, chissí!, chi lo sa?, non credo, mah!
Ismerés, nem ismerés	Lo conosco, l'ho già visto da qualche parte, mi sembra di averlo già incontrato Non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia
Feltételezés	Suppongo, sarí vero
Emlékezés, nem emlékezés	Ricordo che, se non mi sbaglio, se non ricordo male Non mi ricordo bene, non me ne ricordo, non mi viene in mente

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Per favore/ piacere, per cortesia, fammi/ mi faccia il piacere di
Felszólítás, tiltás, parancs	Vieni/venga/venite!, andiamo!, dai!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta! Non correre, non devi/deve uscire, non esagerare!, corri!, esci!, Fa' presto!, Alzati!
Javaslat és arra reagálás	Ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta Volentieri!, va bene/ benissimo!, non posso, preferisco di no
Rendelés	Prego la lista, vorrei per primo un piatto di spaghetti, berrei un quarto di vino rosso, mi porti il conto, er favore
Meghívás és arra reagálás	Vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana? Volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarí per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?

Kínálás és arra reagálás	Prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/ bicchierino!, prova, non fare complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?
Reklamálás	Avrei un problema
Tanácskérés, tanácsadás	Secondo te devo farlo?, che ne dici/pensi?, cosa faresti/farebbe nei miei panni?, tu lo faresti/ Lei lo farebbe? Sai che ti dico?, faresti/farebbe meglio non andarci
Figyelmeztetés	Ti dico di non farlo, ti avverto di non andarci, sarebbe meglio restarci
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Posso andare al cinema stasera? mi df il permesso di? Certamente, naturalmente, va bene, vedrň, preferirei di no, direi di no
Segítségkérés és arra reagálás	Ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!, avrei bisogno di te Puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
Segítség felajánlása és arra reagálás	Aiuto!, aiutami/ mi aiuti!, vuoi/vuole/potresti/potrebbe darmi una mano?, mi dai/df una mano? Volentieri, come no, va da sč, certo, ci penso io

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?, me lo puoi/puň ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
Nem értés	Scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente
Betűzés kérése, betűzés	Potresti/potrebbe compitarlo?, Gyula: G come Genova, ipsilon, U come Udine, L come Livorno, A come Ancona

Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Parla/i piű lento/forte!, ti/La prego di parlare piű lento/forte!
Beszélési szándék jelzése	Scusa ma.... posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po'
Téma bevezetése	Hai/ha sentito le ultime notizie? ho sentito una storia interessante, vorrei chiedere la tua opinione
Témaváltás	Cambiamo argomento, voltiamo pagina, parliamo d'altro, d'altrone, per quanto riguarda invece, a proposito di
Félbeszakítás	Scusami/ mi scusi di interrompere il discorso
Megerősítés, igazolás	Come no! certo! senz'altro! assolutamente, ovviamente
Körülírás	Come devo dirti, in. altri termini
Példa megnevezése	Per esempio, per farti/Le un esempio, tanto per fare un esempio, č come se fosse

Beszélgetés lezárása	D'accordo, siamo d'accordo finalmente
----------------------	---------------------------------------

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS!

1. Nyelvtani szerkezetek

Középszint
<p>A vizsgázó</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.

- árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következő táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült!

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá!

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben. A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint	
	Rec.	Prod.
I. FONETICA		
1. Suoni vocali, dittonghi, consonanti	+	+
2. Alfabeto	+	
3. Pronuncia	+	+
4. Accento della parola, accento della frase	+	+
5. Intonazione	+	+
6. Ortografia	+	+
7. Divisione delle parole in sillabe	+	
II. MORFOLOGIA		
1. Il VERBO		
1.1. <i>Infinito</i>	+	+
1.2. <i>Indicativo Presente</i>		

1.2.1. Coniugazione dei verbi regolari (I.II.III.)	+	+
1.2.2. Coniugazione dei più importanti verbi irregolari	+	+
1.2.3. Coniugazione dei verbi riflessivi	+	+
1.2.4. C'è, ci sono	+	+
1.2.5. Coniugazione dei verbi modali	+	+
1.2.6. Verbi impersonali	+	+
1.2.7. Forme semplici del soggetto generale	+	+
<i>1.3. I tempi passati dell' indicativo</i>		
1.3.1. Passato prossimo	+	+
1.3.2. Imperfetto	+	+
1.3.3. Trapassato prossimo	+	+
1.3.4. Passato remoto	+	-
1.3.5. Trapassato remoto	-	-
<i>1.4. Futuro</i>		
1.4.1. Semplice	+	+
1.4.2. Anteriore	-	-
<i>1.5. Congiuntivo</i>		
1.5.1. Presente	+	-
1.5.2. Passato	+	
1.5.3. Imperfetto	+	-
1.5.4. Trapassato	+	
<i>1.6. Condizionale</i>		
1.6.1. Presente	+	+
1.6.2. Condizionale passato	+	+
<i>1.7. Gerundio</i>		
1.7.1. Semplice	+	+
1.7.2. Composto	+	-
1.7.3. Stare+gerundio	+	+
<i>1.8. Imperativo</i>		
1.8.1. Imperativo positivo	+	+
Ordine diretto (tu, voi, noi)	+	+
Ordine indiretto (lui, lei, Lei, loro, Loro)	+	+
1.8.2. Imperativo negativo	+	+
Ordine diretto	+	+
1.8.3. Forme pronominali dell'imperativo	+	+
<i>1.9. Passivo</i>		
1.9.1. Con il verbo essere	+	+
1.9.2. Con il verbo venire	+	-
1.9.3. Con il verbo andare	+	-
1.9.4. Con il verbi modali	-	-
2. L'ARTICOLO		

2.1. Determinativo	+	+
2.2. Indeterminativo	+	+
2.3. Partitivo	+	+
3. IL SOSTANTIVO		
3.1. Genere e numero	+	+
3.2. L'uso dell'articolo determinativo e quello dell'articolo indeterminativo davanti al sostantivo	+	+
3.3. Genere e plurale dei più frequenti sostantivi irregolari	+	+
4. L'AGGETTIVO		
4.1. Accordo dell'aggettivo con il sostantivo	+	+
4.2. Troncamento di „bello”	+	+
4.3. Troncamento di „buono”, „grande”, „santo” davanti al sostantivo	+	-
4.4. Gradi di comparazione Grado positivo, grado comparativo, grado superlativo	+	+
4.5. Grado superlativo assoluto	+	+
4.6. Aggettivo come avverbio	+	-
4.7. Forme particolari di gradazione (p.es. migliore, peggiore ecc.)	+	+
5. I NUMERALI		
5.1. Cardinali e ordinali	+	+
5.2. Etr, data	+	+
5.3. Ora	+	+
6. I PRONOMI		
6.1. Pronomi personali nominativi	+	+
6.2. Pronomi personali accusativi e dativi in forma atona	+	+
6.3. Raggruppamento dei pronomi personali atoni (pronomi combinati)	+	-
6.4. Pronomi personali accusativi e dativi in forma tonica	+	+
6.5 Particelle avverbiali e pronominati „ne”, „ci”, „vi”	+	+
6.6. Pronomi interrogativi	+	+
6.7. Pronomi dimostrativi	+	+
Troncamento del pronome „quello”	+	+
6.8. Pronomi indefiniti	+	-
6.9. Pronomi riflessivi	+	+
6.10. Pronomi possessivi	+	+
6.11. Forme semplici dei pronomi relativi	+	+
6.12. Pronomi relativi di specificazione (possesso, appartenenza)	-	-
6.13. Pronome reciproco	+	-
7. L'AVVERBIO		
7.1. Avverbi di luogo e tempo	+	+
7.2. Avverbi di modo	+	+
7.3. Comparazione degli avverbi qualificati	+	+
7.4. Formazione degli avverbi qualificati da aggettivi	+	+

8. LE PREPOSIZIONI		
8.1. Preposizioni semplici	+	+
8.2. Preposizioni articolate	+	+
8.3. Verbi e espressioni più frequenti con preposizioni	+	+
8.4. Altri verbi e espressioni con preposizioni	+	-
9. LE CONGIUNZIONI	+	+
10. LE ESCLAMAZIONI	+	+
III. LA SINTASSI		
1.1. Proposizione semplice, l'accordo del predicato verbale col soggetto	+	+
1.2. Predicato composto	+	+
1.3. Proposizione dichiarativa, l'ordine delle parole nella proposizione	+	+
1.4. Proposizione affermative e negative	+	+
1.5. Proposizione interrogativa, esclamativa, imperativa	+	+
1.6. Concordanza dei tempi del modo indicativo	+	+
1.7. Concordanza dei tempi del modo congiuntivo	+	
1.8. Discorso diretto e indiretto del modo indicativo	+	+
1.9. Discorso diretto e indiretto del modo congiuntivo	+	-
1.10. Forme implicite con preposizioni „a”, „per” e „di” e infinito	+	+
1.11. Forme implicite con gerundio semplice	+	+
1.12. Forme implicite con gerundio composto, infinito passato e participio passato	+	-
1.13. Periodo ipotetico	+	

Szókincs

Középszint
<p>A vizsgázó</p> <p>A2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, <p>B1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai olasz köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

4.16 NEMZETI KISEBBSÉGI ANYANYELVI, TÖRTÉNELMI, FÖLDRAJZI, KULTÚRA- ÉS NÉPISMERETI ANYAG

A címben szereplő anyagot a Pedagógiai Program mellékletei tartalmazzák:

Petőfi Sándor Általános Iskola Kiskőrös - Német
Bem József Általános Iskola Kiskőrös – Szlovák nyelvoktató
Császártöltés Általános Iskola – Német
Kossuth Lajos Általános Iskola Soltvadkert – Német

4.17 TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES MÓDSZEREK

A közoktatásról szóló törvény 48.§ 1.b bekezdése kimondja, hogy a helyi tantervnek tartalmaznia kell „a tanulók fizikai állapotának méréséhez szükséges módszereket.” Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítéséhez, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

4.17.1 Általános Iskolák

A fenti kötelezettség végrehajtásának megkönnyítésére rendelkezésre álló két teszt közül Intézményünk a Hugarofit-tesztet alkalmazza, amelyet az alábbi próbák alkotják:

- Cooper-teszt
- helyből távolugrás
- lökés egy kézzel dobóterpeszből tömött labdával
- fekvőtámaszban karhajlítás és- nyújtás folyamatosan
- tömött labdadobás két kézzel fej fölött hátra
- hason fekvésből törzsemelés és leengedés folyamatosan
- hanyattfekvésből felülés és visszaereszkedés folyamatosan.

Cooper-teszt

Az aerob, hosszú távú állóképesség műszerek nélküli mérésének, ellenőrzésének egyik világszerte elfogadott módszere. Lényege, hogy 12 perc alatt a lehető leghosszabb távot teljesítsük futással, illetve folyamatos előrehaladással.

Helyből távolugrás

Az elugró vonal mögül a tanuló karlendítéssel páros lábról elugorva minél nagyobb távolságra érjen a talajra. A próba célja az alsó végtag dinamikus erejének felmérése.

Lökés egy kézzel dobóterpeszből

A dobóvonal mögül kényelmes harántterpeszben állva, az ügyesebbik kézzel löki el a labdát. A próbánál a kar, a törzs, a lábizmok együttes dinamikus erejét mérjük fel.

Tömött labda dobás hátra két kézzel, a fej fölött

A dobóvonal mögött a dobás irányának háttal állva oldalterpeszben a fej fölött dobja el a labdát. A váll- és a törzsizmok dinamikus erejét mérjük.

Fekvőtámaszban karhajlítás és – nyújtás folyamatosan

Mellső fekvőtámaszban, vállszéles támaszból karhajlítás addig, amíg a felkar vízszintes helyzetbe kerül, majd nyújtás. A feladat a vállövi és a karizmok erő-állóképességének mérését szolgálja.

Hason fekvésből törzsemelés és – leengedés folyamatosan

Hason fekvésből, tarkóra tartásból a tanuló
ütemre törzsemelést végez
ütemre könyökérintést az áll alatt
ütemre karemelést vissza középtartásig
ütemre visszaérkezik kiinduló helyzetbe.

Ezzel mérjük a hátizmok erő – állóképességét.

Hanyatt fekvésből felülés és visszaereszkedés folyamatosan

A tanuló hanyattfekvésben térdeit 90 fokos szögben behajlítja, kezei a tarkóján támaszkodnak. Felüléssel, könyökével megérinti a combjait, majd visszaérkezik kiinduló helyzetbe. A próba által a hasizmok erő – állóképességét ellenőrizzük.

1–2. évfolyamon a 7-8 évesekre vonatkozó tesztet alkalmazzuk.

Ezek: Cooper-teszt, helyből távolugrás, hason fekvésből törzsemelés és- leengedés, hanyattfekvésből felülés és visszaereszkedés.

3-4. évfolyamon a Miniszoft próbáit használjuk.

Ezek: Cooper-teszt, helyből távolugrás, hason fekvésből törzsemelés és – leengedés, hanyattfekvésből felülés és visszaereszkedés, fekvőtámaszban karhajlítás és – nyújtás.

5-8. évfolyamon az összes próba szerepel a felmérésekben.

A program segítségével különböző listák készíthetők.

A mérés a testnevelőknek ad információt tanulói állóképességéről, fejlődéséről. Mivel a kistérségben ezt minden testnevelő elvégzi, ezért összehasonlítani alapul is szolgálhat az egyes iskolák tanulói között.

A felmérés 5.6.7. feladatai, mivel végrehajtásuk és végrehajtatásuk igen szubjektív, ezért ezek a feladatok csak úgy szerepeljenek, mint a tanulók saját magukhoz mért eredményének javulása, vagy romlása.

A különböző próbák, így pl. a Cooper-teszt alapján készült lista lehetővé teszi, hogy a testnevelők kiválaszthassák a legjobb képességű tanulókat a különböző – atlétika, labdajátékok stb. –sportversenyeken való szereplésre.

4.17.2 Középiskolai mérések

A tanulók fizikai állapotának mérésére is dr. Mérey Ildikó „**Hungarofit**” programját választottuk, mert adottságainknak ez a legmegfelelőbb. Ebben 6 + 1 motorikus próba szerepel. Ezek a következők:

Az alsó végtag dinamikus erejének mérése

Helyből távolugrás páros lábbal

A kar,- a törzs,- a lábizmok együttes dinamikus erejének mérése

Lökés egy kézzel dobóterpeszből tömött labdával (3 kg-os tömött labdával)

A vállövi és a karizmok erő-állóképességének mérése

Fekvőtámaszban karhajlítás és –nyújtás folyamatosan, kifáradásig

Maximális időtartam: nők 1,5 perc, férfiak 3 perc

A váll- és a törzsizmok dinamikus erejének mérése

Tömött labda vetés (dobás) két kézzel , a fej fölött hátra (3 kg-os tömött labdával)

A hátizmok erő-állóképességének mérése

Hason-fekvésből törzsemelés és-leengedés folyamatosan, kifáradásig

Maximális időtartam: 4 perc

A hasizmok erő-állóképességének mérése

Hanyattfekvésből felülés és visszaereszkedés, folyamatosan, kifáradásig

Maximális időtartam: 4 perc

+1 Aerob, vagy alap-állóképesség mérése

2000 m-es síkfutás

A felméréseket ebben a sorrendben, két hét alatt kell elvégezni, ősszel és tavasszal. A felmérések értékelését külön tartalmazza a program lányokra és fiúkra lebontva, valamint életkorhoz kötve. A táblázatokban a vastagon jelölt teljesítményszintek az egészség megőrzéséhez „szükséges”, illetve „kell” értéket jelzik.

A felmérésekre kapott pontok összessége az általános fizikai teherbíró képesség minősítését adja. Ez a következő:

Igen gyenge	=	0.0 - 20.0 pontig
Gyenge	=	20.5 - 40.0 pontig
Kifogásolható	=	40.5 - 60.0 pontig
<u>Közepes</u>	=	<u>60.5 - 80.0 pontig</u>
Jó	=	80.5 - 100.0 pontig
Kiváló	=	100.5 - 120.0 pontig
Extra	=	120.5 - 140.0 pontig

Törekednünk kell arra, hogy a közepes minősítést lehetőleg minden tanuló elérje.

„Ez a szint elegendő ahhoz, hogy az egészséges létezése stabil maradjon, azaz tartósan kiegyensúlyozottan, jó közérzettel élhessen. Rendszeres, heti 2-3 óra testedzéssel a továbbiakban, törekedjen arra, hogy későbbi élete folyamán is egészsége megőrzése érdekében, legalább ezt a szintet megtartsa.”

A felmérések eredményeit a tanuló adottságaihoz, és korábbi teljesítményeihez viszonyítva számítjuk be a félévi és főleg az év végi osztályzatába. Gyakorlási és javítási lehetőséget biztosítunk számukra.

4.18 SZAKKÖZÉPISKOLAI ÉS SZAKISKOLAI SZAKMAI PROGRAM

Az iskolában folyó szakmai képzés célja a munkaerőpiac számára magas szintű általános műveltséggel, szakmai, vállalkezési ismeretekkel rendelkező, konvertálható és továbbfejleszhető tudású szakemberek képzése. Az elsajátított széles alapozású ismeretanyag birtokában a tanulók legyenek alkalmasak az alap-, a közép- és emelt szintű képesítésekhez kötött munkakörök betöltésére, a szakközépiskolában az érettségi vizsga után felsőfokú továbbtanulásra, valamint az életpályán szükségessé váló többszöri szakmaváltásra, a gazdaság mindenkorai igényeihez való alkalmazkodás képességének megszerzése.

4.18.1 Szakmai képzés a szakközépiskola 9-12. évfolyamán

Az intézmény a 9-12 évfolyamon a közoktatási törvény 27. és 29. §-a szerint az általános műveltséget megalapozó oktatás keretén belül szakmacsoportos alapozó oktatás folyik. A képzésben résztvevők tanulmányaik befejezésekként érettségi vizsgát tehetnek, felkészülhetnek a felsőoktatási tanulmányok megkezdésére, a szakmaválasztásra, illetve a munkába állásra. Az alábbi szakterületeken és szakmacsoportokban folytatunk szakmacsoportos alapozást:

Műszaki szakterület:

- Gépészet-közlekedés szakmacsoport
- Informatika szakmacsoport

Gazdasági, szolgáltatási szakterület:

- Közgazdaság szakmacsoport

Agrár szakterület:

- Mezőgazdasági szakmacsoport
- Élelmiszeripar szakmacsoport

A szakmacsoportos alapozás helyszínei a tanműhelyek, az informatika szaktantermek, a taniroda és az egyéb tantermek. A szakmacsoportos alapozás óraszámait a szakközépiskolai képzés óratervei tartalmazzák. A szakmacsoportos alapozó elméleti és gyakorlati képzés segíti az érettségi után választott szakképesítés előírt követelményeinek elsajátítását. Ez az időszak a pályaválasztási döntés megalapozására, a szakképzés kiválasztására szolgál. Célja, hogy megismerjék a tanulók az Országos Képzési Jegyzékben szereplő, a választott szakmacsoportba tartozó szakképesítéseket és a kapcsolódó tevékenységformákat.

4.18.2 Szakképzés a szakközépiskola szakképzési évfolyamain

4.18.2.1 Középszintű és emelt szintű szakképzés

A szakközépiskolások az érettségi vizsgát követően (a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei szerint esetleg a 12. évfolyam befejezését követően) az alapító okiratban szereplő szakképesítésekre jelentkezhetnek. A szakközépiskola 9-12. évfolyamán elsajátított szakmacsoportos alapozó ismeretek és gyakorlatok beszámíthatók a szakképzési évfolyamokon folytatott tanulmányokba, ezzel a szakképzésben teljesítendő óraszámok csökkenthetők.

A szakképzési évfolyamok óraterve a szakmai program melléklete.

A szakképzési évfolyamokon folytatott tanulmányokat követően a tanulók szakmai vizsgát tehetnek. A szakmunkás-bizonyítvány kiadásának feltétele a szakmai vizsga eredményes letétele.

4.18.3 Akkreditált felsőfokú szakképzés

A magasabb szintű szakmai képzést és a szakirányú továbbtanulást egyidejűleg segíti elő ez az újfajta szakképzési rendszer.

Az iskola pedagógusai a főiskolákkal együttműködve dolgozzák ki a felsőfokú szakképesítések indításához szükséges képzési programokat. A főiskolával kötött megállapodás értelmében vállaljuk a képzések beiskolázásának szervezését, és a megállapodásban rögzített elméleti és gyakorlati tantárgyak tanítását. Az akkreditált szakképzés helyszíne az iskola, de bizonyos tárgyak tanításában és a vizsgáztatásban részt vállalhat az érintett főiskola is.

Az akkreditált felsőfokú szakképzés két éves. Előnye, hogy magasabb szintű végzettséget ad, valamint a felsőoktatási intézmények az elvégzett tanulmányokat kreditálják, és a kreditpontokat beszámíthatják a felsőoktatási intézményekben folytatott képzésbe. A felsőoktatási intézmény által meghatározott szabályok szerint a tanulók felvételi nélkül a felsőoktatás magasabb évfolyamaira tud beiratkozni.

4.18.4 Szakmai képzés a szakiskola 9-10. évfolyamán

A szakiskola kilencedik - tizedik évfolyamán általános műveltséget megalapozó nevelés-oktatás folyik, melynek alapja a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelettel kiadott Nemzeti alaptanterv, és az 1/2006 (IV. 29) OKM rendelettel kiadott kerettanterv. A szakiskola kilencedik évfolyamán pályaorientáció, illetve gyakorlati oktatás, a tizedik évfolyamán szakmai alapozó elméleti és gyakorlati ismeretek oktatása folyik.

A következő szakmacsoportokban folytatunk szakmai alapozó képzést:

- gépészet-közlekedés szakmacsoport
- építészet szakmacsoport
- faipar szakmacsoport
- egyéb szolgáltatások szakmacsoport
- ügyvitel szakmacsoport
- kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport
- mezőgazdaság szakmacsoport
- élelmiszeripar szakmacsoport

A pályaorientáció, a gyakorlati oktatás és a szakmai alapozó oktatás az adott szakmacsoportra jellemző közös szakmai elméleti és gyakorlati alapismeretek elsajátítására, készségek, képességek fejlesztésére, a pályaválasztási döntés előkészítésére és a szakképzés megalapozására szolgál. Célja, hogy a tanulóban kifejlődjön, erősödjön a szakmához, a választott munkához, életpályához való kötődés.

Az iskola a szakképzési kínálatát az alapító okirat, a tanulók és szülők várható igényei, a munkaerő piaci igények, és a szakmai tanácsadó testület ajánlása alapján határozza meg. A képzési kínálatból a szakképzési évfolyamra jelentkező tanulók választhatnak. Az iskola abban a szakképesítésben indítja el a szakképzést, amelyben a jelentkezők létszáma alapján az optimális, a gazdaságos képzés megszervezhető. A képzés szervezésekor a közoktatási és szakképzési törvény előírásait, a Kt. 3. számú mellékletében szereplő létszámhatárokat figyelembe kell venni.

A szakképzési évfolyamra történő lépésnek nincs életkori korlátozása. A tanuló meglévő iskolai képzettségétől, végzettségétől függően, valamint az Országos Képzési Jegyzék előírásai, a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei alapján kezdheti meg tanulmányait a szakképzési évfolyamon. E szabályozás alól a felzárkóztató oktatás esetében van lehetőség eltérni. Az egyes szakképesítések képzési idejét, valamint az elméleti és gyakorlati képzés óraszám-arányát az OKJ, illetve a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye, valamint a központi program határozza meg.

A szakképzés megkezdésének előfeltétele az OKJ-ban, a szakképesítés SZVK-ében, a központi programban meghatározott szakmai-, munka-, illetve pályaalkalmassági feltételek teljesítése.

Ha a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye, központi és helyi programja előírja vagy megengedi a köztes és/vagy szintvizsgákat, a tanuló köteles azokon részt venni. A köztes- és szintvizsgán elért eredményeket a tantárgyi osztályzatokban súlyozottan kell beszámítani. A köztes- vagy szintvizsga eredményes teljesítése a tanulmányokban való továbbhaladás, illetve a szakmai vizsgára bocsátás feltétele.

4.18.5 Előre hozott szakképzés

A szakiskolai nevelés és oktatás- azoknak, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek – megszervezhető kizárólag szakképzési évfolyamokon is a 2009.évi XLIX.

Közoktatásról szóló törvénymódosítás alapján.

- A szakképzés követelményeinek elsajátításával
- Legalább a teljes képzési idő egyharmadában - az általános műveltséget megalapozó pedagógiai szakasz követelményeire épülő -, a szakképzés gyakorlásához szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemek átadásával
- A szakiskolai képzés 9. évfolyamán megkezdett szakképző évfolyamokon a szakmai gyakorlati oktatás csak a szakképző iskolai tanműhelyben szervezhető
- A kötelező felvételt biztosító szakiskola, ha a tankötelezettség teljesítéséhez indokolt, ezen szakképzést is köteles megszervezni.

4.18.6 Szakmai gyakorlati képzés helyei és formái

A szakképzési gyakorlati oktatás helyszíne:

- Tanműhelyben, tanterületen, tanirodában, tanboltban, informatika szaktanteremben, ha az iskola rendelkezik megfelelő gyakorlati képzési hellyel. E forma hátrányaként szokták megemlíteni, hogy a képzés távol áll az élettől, a munkaadók speciális igényeinek nem felel meg. Előnye ennek a képzési formának, hogy szakmai és pedagógiai-pszichológiai szempontból jól képzett szakoktatók a képzési programot betartva oktatják a tanulókat.
- A vállalkozásoknál, vállalatoknál a tanulók már a képzés során felkészülhetnek az élet kihívásaira, különösen a szolgáltató szakmák esetében. Ez a gyakorlati oktatási forma azonban esetenként nem követi a központi és helyi program előírásait, az oktatók felkészültsége (különösen pedagógiai-pszichológiai szempontból) nem minden esetben megfelelő, előfordul, hogy a tanulóknak a képzéstől eltérő egyéb feladatokat is el kell végezni.
- A gyakorlati képzésnek egy kombinált formája, amikor egy tanuló oktatása részben iskolai tanműhelyben, részben gazdasági szervezetnél történik. Az alapképzés tan-

műhelyben, az ezt követő szakmai képzés a vállalkozásoknál van. Tapasztalatunk szerint ez a legoptimálisabb módszer. Az asztalosok gyakorlati képzésében iskolánk több éve alkalmazza ezt a módot, hogy a faipari szakmai alapgyakorlatot, azaz az alapfogásokat (alapképzést) az iskolai tanműhelyben jól képzett szakoktatók irányításával, az asztalos szakmai gyakorlatot vállalkozásoknál, asztalos műhelyben sajátítják el. A fodrász gyakorlati képzés esetében is bevezettük ezt az oktatási formát.

Iskolánk az alábbi szakmai képzések során biztosítja a gyakorlati oktatást:

- Szerkezetlakatos
- Hegesztő
- Bútorasztalos (csak az első és a második szakképzési évfolyamon)
- Épületasztalos (csak az első és a második szakképzési évfolyamon)
- Fodrász (csak az első szakképzési évfolyamon)
- Irodai asszisztens
- Idegen nyelvi ügyfélkapcsolati szakügyintéző
- Marketing és reklámügyintéző
- Ügyintéző titkár
- Statisztikai szervező, elemző
- Kereskedelmi, háztartási és vendéglátó ipari gépszerelő
- Informatikai rendszergazda
- Informatikus
- Kertész- és növényvédelmi technikus
- Vincellér
- Borász
- Bor- és pezsgőgyártó technikus
- Kertész

A gyakorlati ismeretek elsajátítását az alábbi gyakorlati képzési helyeken biztosítjuk:

- Taniroda
- Fémipari tanműhely
- Faipari tanműhely
- Elektronikai tanműhely
- Fodrász tanműhely
- Informatika szakterem
- Tanbolt
- Tanterület, tanpince

4.18.7 A képzés személyi és tárgyi feltételei

Az elméleti és gyakorlati képzést a közoktatásról szóló törvényben szabályozott feltételekkel rendelkező pedagógus, illetve más szakember láthatja el. Intézményünkben több éve együtt dolgozó, jó szakemberekből álló kreatív és innovatív team dolgozik, akik a szakképesítések központi programjainak kidolgozásában és a helyi tantervi követelmények megfogalmazásában is részt vettek.

Az iskolavezetés elkötelezett a minőségi szakképzés továbbfejlesztésében, annak tárgyi és személyi feltételeinek biztosításában. Az iskola rendelkezik modern, jól felszerelt tanirodával, tanműhelyekkel, tanterülettel, tanpincével, számítógéptermekekkel és a szakmai elméleti okta-

táshoz szükséges tantermekkel. A szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiben meghatározott oktatási eszközökkel rendelkezünk.

4.18.8 A szakmai elméleti és gyakorlati órák (foglalkozások) rendje

A szakmai elméleti és gyakorlati oktatás az óratervnek megfelelően, a tantárgyfelosztással összhangban levő órarend alapján történik a pedagógusok vezetésével a kijelölt tantermekben, illetve a gyakorlati képzés helyszínein.

A tanítási idő elméleti képzés esetében 7.15-től 15.00-ig, gyakorlati képzés esetében 7.00-tól 18.00 óra közötti időben szervezhető meg. Indokolt esetben az igazgató rövidített elméleti órákat és szüneteket rendelhet el. Az elméleti órák (ideértve a gyakorlatigényes elméleti órát is) időtartama 45 perc, a gyakorlati órák (ideértve az elméletigényes gyakorlati órát is) időtartama 60 perc. A csengetési rendeket részletesen a házirend tartalmazza.

4.19 A PEDAGÓGIAI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES NEVELŐ - OKTATÓ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

Pedagógiai program mellékletében tagintézményenként részletes felsorolásra kerülnek eszköz és felszerelés jegyzékek.

4.20 AZ ISKOLA EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETNEVELÉSI PROGRAMJA

4.20.1 Egészségnevelési program

4.20.1.1 Törvényi feltételek

A törvényi háttér alapja az 1986-os ottawai Nemzetközi Egészségfejlesztési Konferencia. (1986. november 17-21.)

Az I. Nemzetközi Egészségfejlesztési Konferencia közreadta az „Egészséget mindenkinek 2000-re és azon túl is” című chartáját. Ebben újfajta népegészségügyi mozgalmat sürget.

A Kormány 243/2003. (XII. 17) számú rendeletével hatályba lépett Nemzeti Alaptantervet (Nat) a 202/2007 (VII.31.) Korm. rendelet módosította. A módosított Nat alapján kerül sor a kerettantervek, az iskolai pedagógiai programok és azon belül a helyi tantervek felülvizsgálatára. A Nat értelmében az egészségnevelés a közoktatás kiemelt fejlesztési feladata, melynek az iskolai oktatás valamennyi elemét át kell hatnia, elő kell segítenie a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 48.§ (3) bekezdése értelmében az iskoláknak nevelési programjuk részeként meg kell fogalmazniuk az egészségneveléssel és egészségfejlesztéssel kapcsolatos nevelési feladataikat.

További fontos feladatokról rendelkezik a 96/2000.(XII. 11.) sz. Országgyűlési határozat, a „Nemzeti stratégia a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására”, a 46/2003. (IV. 16.) sz. Or-

szágyűlési határozat, az Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programjáról, továbbá az 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről, 38. § (1) bek.

4.20.1.2 Az egészségnevelés folyamata, célja

Az egészségfejlesztés az a folyamat, amely lehetőséget teremt, és képessé teszi az embert arra, hogy egyre fokozódóbb kontrollt szerezzenek saját egészségi állapotuk felett, és ezáltal képessé váljanak annak javítására, alakítására. Az egészséget, mint a mindennapi élet erőforrását, nem pedig, mint életcélként kell értelmezni. Az egészségügyi ágazat önmagában nem tudja biztosítani a feltételeket: a stratégiákat és programokat az egyes országok és régiók helyi igényeihez és lehetőségeihez kell igazítani. Figyelembe kell venni az eltérő társadalmi, kulturális és gazdasági igényeket és lehetőségeket.

A világ, a nemzetek, a régiók és közösségek általános vezérelve az, hogy támogatni kell a kölcsönös gondolkodást, örködni kell egymás, közösségeink és természeti környezetünk felett. Természeti kincseink megőrzését, mint globális kötelezettséget kell hangsúlyozni az egész világon.

Az egészségfejlesztés támogatja az egyéni- és társadalmi fejlődést, az információval való ellátást, az egészség érdekében végzett nevelés és az életvezetéshez szükséges készségek és képességek fokozása révén. Ezáltal növeli az emberek előtt megnyíló lehetőségeket a saját egészségük és környezetük feletti fokozottabb ellenőrzés gyakorlása és az egészség szempontjából kedvező alternatívák választása terén.

Nagyon fontos lehetővé tenni az emberek számára az élethossz végéig való tanulást, hogy felkészüljenek az élet valamennyi szakaszára, és hogy megállják helyüket krónikus betegség vagy sérülés esetén is. Ezt mind iskolai, mind otthoni, mind munkahelyi, mind közösségi környezetben elő kell mozdítani az oktatási, szakmai, önkéntes és üzleti alapokon működő szervezeteken keresztül és magukban az intézményekben is.

Az egészséget az ember teremti és éli meg mindennapi élete díszletei között, ott, ahol tanul, játszik, dolgozik. Az egészség azáltal keletkezik, hogy az ember törődik saját magával, másokkal, hogy képes döntéseket hozni és életkörülményeit kézben tartani, továbbá azáltal, hogy a társadalom, amelyben él, olyan feltételeket teremt, amelyek lehetővé teszik az egészség elérését valamennyi tagja számára. Fel kell lépni az erőforrásokkal való visszaélés, az egészségtelen életkörülmények és környezet, a nem megfelelő táplálkozás ellen. Rá kell irányítani a figyelmet az olyan népegészségügyi kérdésekre, mint a szennyeződés, a lakás- és foglalkozási ártalmak, lakás- és település-egészségügy.

Lehetővé kell tenni, hogy megőrizzék maguk, családjuk, barátaik egészségét és elfogadják a közösséget, mint a jól-léttel kapcsolatos szószólót.

Magyar Törvényi előírások erre a területre folyamatosan változó és sokrétű szabályozást alkotnak, amelyeket munkánk során figyelembe kell vennünk.

4.20.2 Helyzetelemzés

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével a holisztikus egészségfejlesztési modell szerint szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését

Az egészségnevelésben alapvető szemléletváltásra van szükség: az eddigi tiltó, figyelemirányító módszerek helyett – hiteles szavakkal – vonzónak találtatni az egészséges állapotokat.

Az egészséges életmódra nevelés nem csak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tiszteletére is nevel

A cél: vonzó alternatívákat nyújtani és építeni a diákoknak az egészséges életstratégiák kialakításában.

Ehhez nagyon fontos a megfelelő iskolai mentális légkör kialakítása. Ennek tényezői:

- korszerűbb, újszerű megfogalmazások
- döntési képesség (nemet mondani tudás) kialakítása
- felelősség átértéztetése
- a család és iskola kapcsolatának megerősítése – megfelelő közös programokkal
- jó tanár – diák illetve diákok közötti viszony kialakítása

A tagintézmények már elkészítették sajátos helyzetelemzésüket. Tisztában vannak a környezet elvárásaival, megfogalmazták teendőiket.

Intézményünk fontosnak tartja, hogy tagintézményei ezt a munkát továbbra is folyamatosan végezzék el saját területükön, és a pedagógiai program felülvizsgálata idején készítsenek új helyzetelemzést. Alkalmazzanak ehhez különböző módszereket.

Az ajánlott kérdőíves módszerrel próbáljanak választ kapni [szülőktől (SZMK), iskolaigazgatótól, tagintézmények vezetőitől, egészségnevelésért felelős koordinátoroktól, iskolai védőnőktől, iskola és gyermekorvosoktól, ÁNTSZ munkatársaitól, iskolatitkároktól és olyan tanároktól, akik egészségnevelést tanítanak] az iskola kapcsolatairól, nevelés, oktatás milyenségéről az iskolai mentálhigiénés szempontból.

A kérdőív témakörei

- Az iskolai közösség tagjainak önértékelése.
- Kapcsolatok alakulása az iskolában.
- A társas-szabályok kialakítása az iskolában.
- Oktatás – tanítás.
- Iskolai környezet.
- Otthon és az iskola kapcsolata.
- Egészségnevelési tanterv.
- Az iskola, mint egészségmegőrző munkahely.
- Az iskola pedagógiai programja és az egészségnevelési tanterv összhangja.
- Partneri viszony külső szervezetekkel és támogatókkal.

4.20.3 Az iskola egészségnevelési céljai

Az alapvető célt a tagintézményenként végzett helyzetelemzés adja meg. A tanuló egészséges fejlődését kell szem előtt tartani.

Céljaink:

- A rendelkezésre álló eszközeinkkel és kidolgozott módszereinkkel elősegítjük a tanulókat, a tantestület és a technikai dolgozók egészségének a védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.
- Iskolánk egészséges környezetet, egészségnevelést és iskolai és munkahelyi egészségügyi szolgáltatásokat biztosít, minden tanulójának, dolgozójának.
- A tanulók önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni.
- Képessé váljanak egészséges életvitelt kialakítani.
- Képesek legyenek a konfliktusokat megoldani.
- Tisztában legyenek a fogyasztóvédelmi és bűnmegelőzési ismeretekkel.
- Alakuljon ki a tanulóknál a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartás.
- Készüljenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.
- Szerezzenek ismereteket az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.
- Az intézmény együttműködik a térség és településeinek szakembereivel, bekapcsolódik a gyermekek egészségnevelését biztosító programjaiba.
- Kiemelt jelentőséget adunk az egészséges étkezésnek, a testedzésnek és a szabadidő hasznos eltöltésének.
- Az iskola pedagógusai és körösségei teret adnak a társas támogatásnak, a lelki egészségfejlesztésnek és a tanácsadást biztosító programoknak.
- Olyan nevelési-oktatási gyakorlatot folytatunk, amely figyelembe veszi a gyermekek és a dolgozók jól-létét, méltóságát, lehetőséget teremt a siker eléréséhez.
- Törekszünk arra, hogy segítsük tanítványainkat, a velünk kapcsolatban álló családokat, foglalkoztatottjainkat az egészségük megőrzésében.

4.20.4 Egészségnevelési programunk

Tisztában vagyunk azzal, hogy az egészségi állapotot a genetikai tényezők, a környezeti tényezők, az életmód és az egészségügyi ellátórendszer működése határozza meg. Programunk azokon a területeken, ahol konkrét ráhatásunk van, konkrét feladatokat határoz meg.

- Az iskolát a szocializáció színtereként használjuk.
- Érdemi hatást kívánunk gyakorolni az iskola-egészségügyi ellátás minőségére és az életmódra.
- Megragadunk minden iskolai és iskolán kívüli lehetőséget céljaink megvalósítására.
- Felhasználjuk a tantervekben lévő lehetőségeket, a közösségi színtereket, a szabadidős programokat, a családdal bevonásával tartott rendezvényeinket az egészségnevelésre.
- Anyagi lehetőségeink függvényében, külső támogatók bevonásával, felnőtt és gyermek közösségeink mozgatásával éves program szerint fejlesztjük, alakítjuk az intézmény, tagintézmények fizikai-tárgyi környezetét.

- A minőség-fejlesztési munka eredményeit felhasználva, hivatásunkat gyakorolva kedvezően alakítjuk az iskola pszichoszociális környezetét.
- Változatos kommunikációs formákat felhasználva (osztályfőnöki óra, fogadóóra, kirándulás, iskolaújság, rendezvények stb.) bővítjük az egészséggel kapcsolatos ismereteket, tudást és életkézségeket, és megadjuk az ez irányú tanulási lehetőségeket.

Intézményünk középtávú egészségnevelési programja

A program megvalósításáért az intézmény és a tagintézmények vezetői felelősök.

A) Az iskola pedagógiai rendszerébe az egészséges életmód, életszemlélet, magatartás szempontjából lényeges elemek beépüljenek:

- önmagunk és egészségi állapotunk ismerete,
- egészséges testtartás, a mozgás fontossága,
- alsó tagozatban a mindennapos testnevelésre készüljön tanterv,
- értékek ismerete,
- étkezés, táplálkozás egészséget befolyásoló szerepe,
- a betegségek kialakulása és a gyógyulási folyamat,
- a barátság, a párkapcsolatok, a szexualitás szerepe az egészségmegőrzésben,
- személyes krízishelyzetek felismerése, és a kezelési stratégiák ismerete,
- a tanulás és technikái,
- idővel való gazdálkodás szerepe,
- a rizikóvállalás és határai,
- a szenvedélybetegségek elkerülése,
- a tanulási környezet alakítása,
- a természethez való viszony, az egészséges környezet jelentősége.

B) A pedagógusok a napi gyakorlatban kezeljék és közvetítsék a pedagógiai rendszerben foglaltakat. Mutassanak példát saját életvitelükben.

C) A tagintézményi környezet, a tárgyi feltételek, az étkezés körülményei feleljenek meg az előírásoknak és a törvényeknek, biztonsági feltételeknek:

- osztálytermek berendezése,
- osztálytermek világítása,
- étkezés körülményei,
- ételmezés szakszerűsége,
- a tagintézmények környezetének parlagfűtől való mentesítése.

A program megvalósulásának nyomon követése, részprogramok kidolgozása, kétévente történő helyzetelemzés.

E) Az osztályfőnökök foglalkozzanak kiemelten a következő témákkal:

- egészséges táplálkozás,
- szenvedélybetegségek,
- szexuális felvilágosítás-nevelés, családtervezés alapjai, AIDS prevenció,
- testi higiénia,
- betegség és a gyógyulást segítő magatartás, elsősegélynyújtás, gyógyszerhasználat,
- környezeti ártalmak (zaj, légszennyezés, hulladékkezelés),
- személyes biztonság, balesetvédelmi rendszabályok megismerése és alkalmazása
- testedzés, a mozgás, a helyes tartás.

F) Pedagógusok a mindennapi munkában tartják fontosnak

- az osztályterem szellőztetését,
- a terem dekorálását és a hulladék gyűjtését,
- minden tanórán a mozgás lehetőségének biztosítását,
- a leterhelés fokozatosságát,
- az ülésrend átalakítását,
- az egyéni adottságokat (rövidlátás, hallási zavar, gyógyszerhasználat, hiperaktivitás, stb.)

G) Az intézmény, tagintézmények technikai dolgozói nagy gondot fordítanak a tisztaságra, a fertőzések elkerülésére, a gondozott környezet kialakítására.

Az egészségnevelési program megjelenési formái az intézményben:

- a. Pedagógiai Program, helyi tanterv idevonatkozó részei
- b. Törekvés megfelelő partneri viszony kialakítása
 - DADA
 - Drogprevenciós csoport
 - Ifjúságvédelmi Tanácsadó
 - Védőnő
 - Iskolaorvos
 - Fogorvos
 - ÁNTSZ
- c. osztályfőnöki tanmenet keretében
- d. egészségnevelési modulok, tantárgyi koncentrációk, Diáksportkörü foglalkozások
- e. Elsősegélynyújtó szakkörök
- f. Tagintézményi hagyományok ápolása (salátanap, madarak és fák napja, stb.)
- g. Környezettudatos magatartás kialakítása
 - osztálydekoráció – gyermekek számára fontos az osztályterem díszítése, mert maguk alakítják a saját munkahelyi légkörüket,
 - biztonságos, igényes iskolakörnyezet kialakítása,
 - rendszeres hulladékgyűjtés,
- h. A témához kapcsolódó pályázatokban való rendszeres részvétel
- i. Szaktárgyi órák témafeldolgozása
- j. Napközis foglalkozások
- k. Kirándulások, táborok, rendezvények, szabadidős programok.

4.20.5 Egészségnevelési részprogramok és a kidolgozás követelményei

Intézményünk a következő években több egészségnevelési részprogramot kíván megvalósítani:

- egészséges személyiségfejlődés elősegítése,
- egészséges táplálékozás,
- dohányzás, alkoholfogyasztás és kábítószer használat megelőzése,
- hátrányos helyzetűek és sajátos nevelési igényű gyerekek integrációja,
- iskolán belüli bántalmazás, megalázás megelőzése,
- mindennapos testmozgás biztosítása.

A részprogramok kidolgozásának követelményei:

- konkrét és reális cél,
- életkori sajátosságok figyelembevétele,
- szakemberek által elfogadott legyen,
- vegye figyelembe az iskola lehetőségeit,
- a feladatokat tagoltan rögzítse,
- tartalmazza a módszertani elemeket,
- határozza meg a szükséges forrásokat,
- jelölje ki a határidőket és nevezze meg a felelősöket

4.20.6 Célunk, feladataink

Cél:

- az egészségfejlesztés folyamatában tanulónk képessé váljanak arra, hogy saját egészségüket felügyeljék és javítsák,
- pedagógusaink számára meghatározó legyen az egészségfejlesztő gondolkodás és ennek továbbadása,
- a tanulók legyenek tisztában döntéseiknek és tevékenységüknek milyen következményei vannak az egészségre nézve.

Feladataink:

- egészségfejlesztő iskolai környezet megteremtése,
- egészségfejlesztő közösségi tevékenység megvalósítása,
- szemléletváltás kialakítás az egészségügyi szolgáltatásokban,
- az iskola egészségfejlesztési programjának működtetése,
- az egészségfejlesztés folyamatát ez együttműködésre építjük,
- az egyén bevonásával megvalósítani céljainkat

4.20.7 Egészség, egészségfejlesztés

Az **EGÉSZSÉG** a fizikai, szellemi, szociális, érzelmi, értelmi, egyéni (szakmai) jóllét állapota.

Az egészség:

- alapvető emberi jog,
- biztosítása és fenntartása egyéni és társadalmi cél,
- megléte: a hosszú távú társadalmi és gazdasági fejlődés egyik döntő feltétele.

A magyar lakosság egészségi állapotának mutatói (pl. demográfiai trendek, halálozási okok, drogfogyasztás stb.) egyértelműen jelzik, hogy ezzel a jogunkkal nem élünk, nem vagyunk egészségesek. A negatív irányú változások okai különböző tényezőkben rejlenek (genetikai, környezeti). A környezeti nevelés része az egészségnevelés. Az ember külső- és belső környezete közötti harmónia alakítása, helyreállítása az egészségnevelés központi feladatává vált.

EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS az összes nem terápiás egészségjavító módszer gyűjtőfogalma, tehát magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, a mentálhigiéné, az egészségfejlesztő szervezetfejlesztés, az önségítés feladatait, módszereit.

Országos helyzetkép

1997. Nemzeti Környezet Egészségügyi Akcióprogram átfogóan vizsgálja a lakosság egészségi állapotának összefüggő kérdéseit, és egészségnevelési feladatokat is megfogalmaz. Az utóbbi években széleskörű egészségnevelési prevenciós tevékenység indult meg. A magyar emberek életvitelének alakulásában az ismeretanyag nem meghatározó tényező. Ennek egyik oka, hogy az egészség nem kapja meg a megfelelő rangot. Az egészséggel kapcsolatos információ szükséges, de nem elégséges feltétele az egészséges életvitel, életmód alakulásának.

Világosabb a helyzet az iskolai egészségnevelés területén. A NAT-ban az egészségnevelést – kerettantervi jellege miatt – egyetlen műveltségi terület sem sajátíthatja ki, ugyanakkor eredményes megvalósításához számtalan problémát kell megoldani.

4.20.8 Egészségfejlesztés területei

Intézményünkben felhasználjuk a hazai kidolgozott programokat. Tisztában vagyunk azzal, hogy az iskola az egészségfejlesztés legfontosabb színtere. A nyolc év alatt érdemi hatást tudunk a tanulókra, személyiségükre gyakorolni és ezt meg is tesszük! Kedvezően kívánjuk kialakítani a nevelés folyamatában az életmódjukat, szokásaikat, életideáljaikat, preferenciáikat.

- a) Hiteles, közérthető tájékoztatást adunk az egészséget érintő törvényekről, rendelkezésekről. A nevelők elősegítik az egészséggel, egészségneveléssel kapcsolatos alapvető információk terjesztését. Használjuk a többrétegű és komplex kommunikáció eszközt. A helyi tanterv lehetőségeit, a sajátos nevelő hatások együttesét, a tagintézmények tárgyi környezetét, a pozitív emberi viszonyok rendszerét felhasználjuk az egészségfejlesztés eredményessége érdekében.
- b) Világosítsuk meg az egészség komplex fogalmát. Tegyük közzismertté a környezeti ártalmak és az egészségkárosodás közötti összefüggéseket. Legyen tudományosan megalapozott tájékoztatás az ember egészségi állapotát meghatározó tényezőkről.
- c) Teremtünk lehetőséget az egészséges állapot pozitív élményként történő megélésére és bizonyítsuk, hogy az egészséges élet nem keserű lemondások sorozata.
- d) Biztosítani kell az egészségnevelés különböző színtereinek (orvosi rendelők, bölcsőde, óvoda, iskola) együttes, azonos pozitív értékrenden alapuló működését. Különösen fontos ez helyileg, az adott körülményeknek megfelelően.
- e) Meg kell teremteni a feltételeket az egészségnevelési feladatok megoldásához:
 - az óvodában elkezdett testi és mentálhigiénés nevelés folytatása életkornak megfelelően;
 - a szenvedélybetegségek megelőzése pl. mentálhigiénés neveléssel (pozitív értékrend, önbizalom, konfliktuskezelői képességek fejlesztése);
 - a mindennapos testnevelés biztosítása, a test- és mozgáskultúra fejlesztése, és a testedzés lehetőségének biztosítása;
 - egészséges táplálkozási szokások kialakítása, egészséges élelmiszerek iránti igény felkeltése, a közétkeztetésbe való bevezetése;
 - az egészséges napi, heti, évszakos ritmus kialakítása;
 - szexuális felvilágosítás (fertőző betegségek, nemi úton terjedő betegségek megelőzése);
 - beteg társaik elfogadása és segítése;

- kisállattartási, állatgondozási alapismeretek, egészségügyi vonatkozásaik;
 - növényfaj ismeret bővítése gyógyhatású, mérgező, allergiát kiváltó fajok megismertetésével.
- f) Össze kell gyűjteni a korszerű, hatékony egészségnevelési módszereket (interaktív, személyiségközpontú oktatási, nevelési módszerek alkalmazása, drámapedagógiai elemek beépítése stb.)
- g) Segítsük a tájékozódást a médiatermékek, reklámok világában. Szorgalmazni kell az egészségre káros szokások és anyagok reklámozásának betiltását.
- h) Segítsük a mindennapi élet döntései során az egészségesebb lehetőség kiválasztását. Közismertté kell tenni, hogy mindenkinek alapvető emberi (gyermeki) joga, hogy egészséges legyen.
- i) Nagy gondot fordítunk a lelki egészség védelmére. Tisztában vagyunk azzal, hogy az alternatív örömszerzési formákkal (dohányzás, alkohol, drog) szemben a valós boldogság igényét kell állítanunk. Tagintézményeink tantestületeiben jelentős helyet kap a mentálhigiénés szemlélet, amelynek kialakításában képzett kollega segít.

4.20.9 Egészségfejlesztési csoportok a tagintézményekben

A tagintézményekben egészségfejlesztési csoportok működnek, amelynek tagjai (intézményi sajátosságokat figyelembe véve): tagintézmények vezetői vagy a igazgatóhelyettesek, egészségnevelő, iskolai drogügyi koordinátor, iskolai Vöröskereszt Csoport vezetője, iskolaorvos, iskolafogász, védőnők, testnevelők, szabadidő-szervező és könyvtáros, gyermek és ifjúságvédelmi felelős, osztályfőnöki munkaközösség vezetője.

Feladatuk:

- egészségstratégia kidolgozása,
- a fejlesztési programok nyomon követése, segítése, szakmai tanácsadás,
- éves egészségfejlesztési program kidolgozása,
- koordináció az egészségfejlesztésben érdekelték között,
- információk, tájékoztató anyagok beszerzése a megfelelő szervektől,
- adatfelmérés és minőségfejlesztési tevékenység,

Az egészségfejlesztési csoport tagjainak készen kell állniuk az elsősegélynyújtásra. Feladatuk a gyors megfelelő orvosi ellátáshoz való juttatása a beteg tanulónak. A tagintézmény, egészségi probléma esetén, az iskolatitkáron keresztül értesíti a szülőt, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.

4.20.10 Segítő kapcsolatok az egészségfejlesztésben

- **Szülők (család).** Fontos a folyamatos információ-átadás, megfelelő tájékoztatás. Jelentős szerepe van az aktív bevonásuknak a munkák hatékonyságában.
- **SZMK.** Szükséges a támogatásuk megnyerése, mivel jogosítványaik alapján nagy szerepet töltenek be az egészségnevelési program kidolgozásában és megvalósításában.
- **Iskolaorvosok és védőnők.** Intézményeinknek van jogszabályok által meghatározott iskolaorvosa, körzeti orvosa, fogorvosa, védőnői, akik a szűrést és az ellátást az életkorhoz kötődően intézményünkben megvalósítják. Vizsgálatok során követik a testi, érzelmi és intellektuális fejlődést az érzékszervek állapotát. Szűrések során felismerik

a krónikus betegségeket, kóros elváltozásokat. Amennyiben helyben nem tudjuk a tanulót elsősegélyben részesíteni, úgy a megfelelő ellátást elvégzik. Közreműködnek a közegészségügyi-járványügyi, környezet-egészségügyi, táplálkozás egészségügyi és balesetvédelmi feladatok ellátásában az iskola vezetésével egyeztetve. Az iskola egészségügyi ellátástól várjuk a segítségnyújtást a következő területeken: életmód és betegségek összefüggései, „iskolai diagnózis” a felmérések alapján, megoldási javaslatok adása, segítség a serdülőkorú érzelmi, magatartás és életmód, valamint szexuális problémák és krízisek megoldásában, környezet egészségügyi, közegészségügyi és táplálkozás egészségügyi kérdésekben.

- **Gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó, családsegítő.**
- **ÁNTSZ**
- **Rendvédelmi szervek**
- **Önkormányzat Hivatala**

4.20.11 Egészségnevelés és egészségfejlesztési kommunikáció területei

- tanóra, napközi,
- szabadidős foglalkozás, sportprogram, szakkör, sportkör, kirándulás, tábor,
- szülői értekezlet,
- szakmai tanácskozás, tréning,
- iskola rádió, tv, újság,
- kortárs csoportos képzés,
- más intézmény, civil szervezet programjához való kapcsolódás,
- prevenciót végző partnerek bekapcsolása iskolai programba,
- írásos tájékoztató szülők felé.

4.20.12 Étkezés az iskolában

Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek, fiatalok megfelelő helyen, megfelelő ételleket fogyasszanak a tagintézményekben. Hazánkban kiemelkedően magas a cardiovascularis és daganatos betegségek halálozási száma. Ennek nagyfokú javulását tudjuk elérni a helyes táplálékkal. A gyermek étkezése, a fejlődő szervezet igényei miatt, különös gondot követelnek. Magas a túlsúlyosok aránya.

Iskolai menza és napközi

A tárgyi feltételek tagintézményenként eltérőek, (saját konyha, melegítő konyha, egyéb érkezői szolgáltatás igénybevétele). Arra ösztönözzük a fenntartókat, és mi is keressük a pályázati megoldásokat, hogy az étkeztető helyek a HACCP feltételeknek megfeleljenek.

Tagintézményi feladatok:

- Folyamatosan ellenőrizték az ételek mennyiségét és minőségét, és probléma esetén azonnali jelzéssel éljenek.
- A heti étrend összeállításához véleményt mondjanak.
- El kell érniük, hogy a gyerekek nagy része, de leginkább a veszélyeztetettek az iskolában étkezzenek.

Iskolai büfé

Több tagintézményünkben működik iskola büfé. Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó eleme annak kínálata. Fontos, hogy ez az ellátás továbbra is megmaradjon. Kívánatos, hogy kínálata bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék és gyümölcskínálattal. Fel kell mérnünk, hogy az egészséges táplálkozás érdekében milyen termékeket áruljon. Figyelembe kell venni a minisztérium ajánlásait.

Italautomata

A tagintézményekben csak olyan italautomata helyezhető el, amely tejtermékekből is gazdag választékot kínál.

Tízóra

A tanulóknak lehetőséget adunk, hogy tanári felügyelettel nyugodt körülmények között elfogyasszák az otthonról hozott ételeket. Szülői értekezleteken felhívjuk a családok figyelmét a reggeli fontosságára és a tízórai szerepére

4.20.13 Egészségnevelés tantárgyi programokban

Az egészségnevelés színterei:

- Az élő szervezet működését tekintve fontos tanóra a **biológia**, ahol az emberi test részéről, feladatairól illetve a betegségek okairól szerezhetnek információkat.
- A *földünk és környezetünk* tantárgy keretében az ember környezete, annak alakítása, a környezetvédelem és annak emberre gyakorolt hatása jelenik meg. A természettel harmóniában élő ember test-lelki egészsége közötti összefüggés ma már vitathatatlan.
- A *magyar nyelv és az irodalom*, valamint a művészetekkel foglalkozó tantárgyak (éneke-zene, tánc, rajz- és vizuális kultúra) főként az esztétika csatornáján, a művészet élményszerző hatásán keresztül hat az emberi szellemre és lélekre. Ezáltal segít egy magasabb, emberhez méltó életminőség, kreativitás kialakításában.
- A *testnevelés és sport* tanórákon az életkornak, fizikai fejlettségnek megfelelő program összeállításával egyrészt a fizikum felépítését, megerősödését szolgálhatják. Másrészt – és ez legalább annyira fontos – igényt alakítanak ki az iránt, hogy a testmozgás az élet állandó és szerves része legyen. Az általános iskola első-negyedik évfolyamán biztosítjuk a mindennapos testmozgást. A mindennapos testmozgás a helyi tantervben meghatározott legalább három testnevelési óra és a játékos testmozgás keretében valósul meg. A játékos testmozgást minden olyan tanítási napon megszervezzük, amikor nincs testnevelési óra. A játékos, egészségfejlesztő testmozgás ideje naponként legalább harminc perc, amelyet több, legalább tizenöt perces foglalkozás keretében is meg lehet tartani.
- *Kémia* órákon elsősorban az egészségkárosító anyagokkal, vegyszerekkel ismerkednek meg, különös hangsúllyal a káros szenvedélyeket okozó szerek hatóanyagaira, és hatásmechanizmusára (nikotin, alkohol), drogok).
- Legmarkánsabban azonban a komplex egészségnevelés az *osztályfőnöki* órákon jelenik meg. Ebben az órakeretben ismertetett témák:
 - egészség, életmód szerepe, serdülőkor jellemzői, társas kapcsolatok, káros szenvedélyek;
 - társadalom, csoportok, család, kortársak – mindezek hatása az életmódra;

- a média szerepe, reklámok, „okos” fogyasztás, társadalmi elvárások, devi-
anciák, megfelelés az elvárásoknak;
- társadalmi együttélés szabályai, normák, eltérés az elfogadottól (táplálko-
zás, életmód, szexualitás, bűnözés), önismeret, pozitív gondolkodás;
- felnőtté válás, pályaválasztás, döntési helyzetek, jövőkép, tervezés.

A/ Általános Iskola

Témakör/évfolyam	5. osztály: Egészséges életmódok	6. osztály: A változások kézbentartása	7. osztály: Találjunk egyensúlyt!	8. osztály: Egészséges jövők
A biztonság megőrzése	A bizonytalanság és a veszély jelei Veszélyek – érzések, viselkedés Veszély – veszélyes, kockázat – kockázatos A baleset fogalma Érzéseink sérülése	A kockázat tudatos csökkentésének lehetőségei A viselkedés és a veszély kapcsolata Az érzelmek és a viselkedés kapcsolata Veszélyes foglalkozások	A kockázat és a veszély fogalma Értelmi és érzelmi reakciók a kockázatra A veszély és a kockázat közötti különbség felismerése	A veszteségérzés és gyász különböző fázisai A halál mint visszafordíthatatlan veszteség Az itélőképességet befolyásoló hatások Az egyén és a csoport viszonya a kockázatok felmérésében
Egészséges táplálkozás	A kiegyensúlyozott, egészséges étkezés jellemzői Táplálékok osztályozása Rendszeres étkezés és a nassolás kapcsolata Ünnepek és az étkezés	Az étrend fontossága, változtatások az étrenden A média szerepe az egészségesebb ételek választásában Javaslatok az étrend megváltoztatására A nyilvánosság szerepe	Az étkezések és társas kapcsolatok összefüggései Az elfogyasztott ételek kiválasztása és a tudatosság kapcsolata Értékes és kevésbé értékes tápanyagok	Az étrend az életmód egyik fontos eleme Mediterrán étrend megismerése Az életmódban, így az étrendben tervezett változtatások fontossága
Fizikai aktivitás és személyes higiéné	Mozgásformák, amit tudunk és amit gyakorolni kell A mozgás testi és lelki következményei Döntési kompetenciák a mozgás és személyes higiéné területén	A mozgás mennyisége és az egészség A mozgás intenzitása és az egészség Az intenzív mozgás azonnali és hosszú távú előnyei A testkép megerősítése A külső megjelenés fontossága	A mozgással összefüggő szélsőségek áttekintése A test higiéné fontos része a fogápolás A fogszuvasodás jelei és következményei Médiahatások elemzése Kulcsszemélyek szerepe	Rendszeres testmozgás szükségessége, az egészség magtartásához A mozgásukban korlátozottak vagy sérültek is megőrizhetik egészségüket A rendszeres testmozgás megtervezése
Veszélyes anyagok (dohányzás, alkohol, drog)	A gyerekek értelmezése a drogról, fogalmak tisztázása Különbségtétel a drogok és a gyógyszerek között A rászokás fogalma Helyzetek, amelyekben nemet kell mondani Tények a dohányzásról „Nem dohányzási szerződés”	Az alkohol és szerepe közvetlen környezetünkben Azonosságok és különbségek a dohányzás és alkoholfogyasztás között Az alkohol szerepe a gyerekek életében Az alkoholfogyasztással járó kockázatok	Az osztály dohányzási szokásai A gyógyszerek és a drogok közötti különbségek A gyógyszerek szerepe az egészség fenntartásában Legális és illegális drogok A nagy vita: be kell-e tiltani a dohányzást?	A dohányzás káros hatásai A dohányipar és a társadalom „Ha dohányzol, hagyd abba, ha nem, ne szokj rá!” A függőség fogalma különbség dohány, alkohol és az illegális kábítószer között
Az emberi szexualitás	Az életszakaszok jelentősége A felnőtté válás folyamata Különbségek a két nem között – a serdülőkori változások kezdete Az érzések kifejezése: szerelem	Kamaszkor: a testi és érzelmi változások kora A hagyományos társadalmi szerepek Sztereotípiák a nemi szerepekben Az első randevú Döntések és azok következményei	A kamaszkori változások jelei és jelentése A változásokkal járó felelőségek Mi tetszik a lányoknak a fiúkban és viszont?	Tudni, hogyan legyünk úrrá a zavar érzésén Tájékozódás szexuális kérdésekben A biológiai nem és a kultúra Az abortusz erkölcsi, kulturális és vallási vonatkozásai
Családi élet és társas kapcsolatok	A családi kapcsolatrendszer jelentősége Különböző típusú kapcsolatrendszerek A harmónia szerepe Feszültségek kezelése	A kapcsolati háló fontossága A barátság a kapcsolati rendszer egyik alapja Az önismeret jelentése, szerepe, fontossága Konfliktusok a kapcsolati rendszerben	Az önismeret fontossága A döntések következményei A döntések és a kapcsolatok viszonya Empátia szerepe A mérlegelés és döntés viszonya, a következmények vállalása	Ismerni kell önmagunkat, hogyan látnak minket mások Eltérő technikák a problémák megoldásában Készségek és a személyiség kapcsolata Mások szemszögéből látni a dolgokat (empátia) Kommunikáció szerepe a konfliktusok kezelésében
Egészséges környezet	A környezet fogalma	A jelen hatása a jövőre	Az egyensúly fontosságának felismerése	„Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan”

	<p>A környezet és a mindennapi élet kapcsolata</p> <p>A környezet és az egészség kapcsolata</p> <p>A környezet hatása az érzelmekre</p> <p>A környezet aktív védelme</p>	<p>Az ipari áramtermelés hatása</p> <p>A technológiai fejlődésnek lehetnek káros hatásai</p> <p>A természet védelmében az emberiség összefogása szükséges</p>	<p>Reális célkitűzések fontossága</p> <p>Hatásvizsgálat</p>	<p>san!”</p> <p>marketing és környezetvédelem, kritikai vizsgálat</p>
--	--	---	---	---

Évfolyam/ témakör	Egészségnevelés-tartalmú tantárgy: biológia, természetismeret, emberismeret, testnevelés	Nem egészségnevelés-tartalmú tantárgy, de beépíthető: informatika, történelem, kémia, fizika	Egészségnevelést csak nyomokban közvetítő tan- tárgy: magyar és idegen nyelv, matematika, rajz, ének	Egyéb megoldás: egészségnap - egészség- hét
1. osztály	Mozgás és higiéné Szűkebb és tágabb lakóterem Mozgás és mosdás Ne csak együnk, táplálkozzunk! Kézművészet: mikor? Cipőpuccolás: csak ha jön a Mikulás?	-	Rajzoljuk le a Családot! Rajzolunk gyümölcsöket és zöldségeket! Számoljunk gyümölcsökkel!	Szájhigiéné: fogmosás Táplálkozás: gyümölcs, zöldség minden nap Napirend Évszaknak megfelelő gyümölcsök gyűj- tése
2. osztály	Háziállat: tartás és gondoskodás Az utca ahol lakom: tisztaság és környe- zetvédelem (névadó megismerése) Tisztelet a szülőknek és nagyszülőknek Mozogj minden nap	-	Lerajzolom a lakásunkat (házunkat, szobámat) Zene és sport Keressünk az olvasókönyvben: háziállatok és vadon élő állatok Dalok az állatokról	Állatkert és növénykert-látogatás Sportdélutánok a családdal Időjárás-megfigyelés A növények élete ős – tél – tavasz
3. osztály	Az élőlények táplálkozása A mozgáshiány veszélyei A barátom és én Az osztályközösség élete A nap: napfény – napmeleg Öltözködés: évszakok	-	Változó korok és kultúrák Sportágak lerajzolása Állatok neve idegen nyelven Sportolókról szóló könyvek	Az egészség mint érték: rajzkiállítás Gyűjts képeket az egészséges táplálékok- ról Sportnapló: mennyit fejlődtem szeptem- ber óta
4. osztály	Ember és lakóhely Állat és lakóhely Szüleim és barátaim Születésnap, névnap: adni jó! Kiprobálok önmagam egy új sportágban Reggeli – ebéd – vacsora Nyári sportok Téli sportok Hova megy a kukásautó?	-	Fogalmazás írása az egészségről Sportágak különböző nyelveken Gyümölcsök és zöldségek neve idegen nyelven Sport az irodalomban és a képzőművészetben	Ismered a játékszabályokat? – vetélkedő Nem szemét, hulladék!! Járj utána: környezetszennyező anyagok a környezetemben Természettudományi és a Mezőgazdasági Múzeum meglátogatása Híres sportemberek Élen a sportban – élen a tanulásban
5. osztály	Az osztályközösség és én Ünnepek és az étkezés Evés vagy nassolás Lányok – fiúk Egyéni és csapatsportágak	Olimpiai játékok története Kenyeret és cirkuszt Főzzünk vagy pároljunk?	Olimpiai és világbajnokságok zenéje Híres sportolók szobrai a világban Percek és másodpercek a futásban és az úszásban	Tűzszekerek és a Küldetés c. film megte- kintése Kirándulás egy víztározóhoz A víz útja
6. osztály	Növények szaporodása Szennyvíztisztítók Autóval vagy gyalog Kirándulás vagy bevásárlóközpont Hétköznapi társalgás Helyem az osztályközösségben	Gyógyszerek – házipatika Az egészségmegőrzéssel kapcsolatos WEB lap keresése A tisztítószerek hatásmechanizmusa Tisztítószerek és környezetszennyezés	Különböző országok ételei A fűszerek eredete és használata	Sportbemutató: próbáld ki! Fittség mérés Gondolkozz globálisan, cselekedj lokáli- san: mit teszünk a környezetünk érdeké- ben?
7. osztály	Állatok szaporodása Gyorséttermek kínálata Elégtelen táplálkozás – hiánybetegségek Barátság vagy párkapcsolat Aerobiológiai állományok jelentősége Mindennapos testmozgás	Fizikai törvényszerűségek a sportban Reklámok és hatásuk Szerves anyagok bomlása A passzív dohányzás kémiai összetevői	A zene szerepe a mindennapokban Eleink ételei a magyar irodalomból (Krúdy?)	Csodák palotája Leszoktatom szüleimet a dohányzásról! Tervezz „egészséges” étlapot! Egészségterv készítése: táplálkozás, mozgás, környezetvédelem
8. osztály	Az alkohol, a drog és a dohányzás hatása	A Berlini Olimpiai Játékok (antiszemitizmus a	Közös ünnepeink és ünneplésük	Fogyatékosok sportja

	<p>a szervezetre</p> <p>Táplálkozás – energiaforrás</p> <p>Hogy nézek ki?</p> <p>Testépítés korlátokkal, szerek nélkül</p> <p>Szemétegetés</p> <p>Tolerancia</p> <p>Szeretet vagy szerelem</p> <p>Legyen időd sportolni!</p>	<p>XX. században)</p> <p>Milyen anyagok vannak a cigaretta füstjében</p> <p>Figyelemfelkeltő szórólap készítése (szöveg-szerkesztővel) az egészségmegőrzés érdekében</p> <p>Élelmiszerek – adalékanyagok</p> <p>Aludni jó! (az alvás fontossága)</p>	<p>A zene, mint az öröm és a bánat kifejező eszköze</p> <p>A lelkiállapot tükröződése a festészetben</p>	<p>A masszázs elfogadása</p> <p>Egészséges ételek bemutatója és kóstoló</p> <p>Kortárs képzők előadása a veszélyes anyagokról</p> <p>Mindig van alternatíva!</p> <p>Stresszoldás sporttal</p>
--	--	--	--	---

B) Középiskola

Egészségnevelés az osztályfőnöki órákon

9. évfolyam

Egészséges életmódok és a serdülés

	<i>Óracímek</i>
1.	<i>Felfogások az egészségről</i> A gyerekek a 9. évfolyamot feltehetőleg egy új iskolában kezdik. Más személyes környezetben, az eddigiektől eltérő vagy legalábbis részben eltérő tanári gárdával. Ezért érdemes ebben az új közegben általánosságban is beszélgetni velük az egészség, az egészségi állapot és a személyes jóllét problematikájáról. Minthogy bevezető óráról van szó, indokolt ezzel a témakörrel kapcsolatosan bizonyos tárgyi és korszerűnek tekinthető információk átadása. Érdekes és korosztályukhoz illeszkedő lehet egy tágabb fogalmi háló kimunkálása, amelynek során megbeszéljük, hogy miként alakult az egészségről való gondolkodás például történeti koronként, társadalmi csoportonként. Az elvi-elméleti tájékozódást követően a tanulóknak saját életükre kell e gondolatokat vonatkoztatniuk. Csoportmunka keretében érdemes vizsgálni, hogy a jóllét a konkrét mindennapokban miként érhető el.
2.	<i>Felfogások az életmódról</i> Az egészségi állapot jelenlegi és későbbi alakulása szempontjából kulcsfontosságú elem az életmód. Tekintsék át a diákok, hogy milyen különböző életvitelek képzelhetőek el, milyen tényezők befolyásolhatják, határozhatják meg az életmód alakulását (pl. társadalmi csoporthoz való tartozás, életkor, történeti háttér). Az általános értelmezési keret áttekintését követően szükséges a személyes összefüggések áttekintése is, valamint annak feltárása, hogy saját életvitelüket hogyan alakítják és hogyan szeretnék alakítani.
3.	<i>„Vigyázat serdülők!”</i> Ebben az életkorban már sokat tudnak a diákok arról, hogy a serdülőkor milyen testi-lelki változásokkal jár. Ugyanakkor ritkán és keveset foglalkoznak azzal, hogy mindennapi életük konfliktusszituációi némiképp abból is fakadnak, hogy társadalmi pozíciójuk meglehetősen bizonytalan, még nem felnőttek, de már nem is gyerekek. Ennek a „köztes” élethelyzetnek a következményeit, sajátosságait tekintsék át a pedagógus segítségével, szem előtt tartva a megoldási lehetőségeket és azok összefüggéseit az egészségi állapottal.
4.	<i>Ki számít kortársnak? I.</i> Milyen kapcsolatai vannak a fiúknak és a lányoknak ebben a korban? Ki számít kortársnak? Mi jellemző a kortársakra (lelkileg, társadalmilag, kulturálisan, ízlésben)? Hogyan befolyásolják egymás véleményét a kortársak (zenei ízlésben, öltözködésben, véleményben, életmód összetevőiben)? Pozitív és negatív példák a kortársak hatására. Kortárs hatások felismerése és kezelése.
5.	<i>Ki számít kortársnak? II.</i> Lásd 4. óra.
6.	<i>Kapcsolatok és a megjelenés</i> A külső megjelenés érték közvetítőként működik. Ezen az órán azzal a kérdéssel foglalkoznak a diákok, hogy a különböző megjelenések, az öltözködés milyen „üzeneteket” hordoznak. Mi az, amit ebből a diákok tudatosan vállalnak, mik azok, amelyeket nem. Az óra lehetőséget biztosít annak feldolgozására is, hogy a különböző társas környezetek milyen elvárásokat fogalmaznak meg az egyénnel szemben. Itt nyílik lehetőség annak megvitatására is, hogy mi lehet a kapcsolat a megjelenés és az önértékelés között.

7.	<p><i>Mi számít drognak – legális és illegális</i></p> <p>A középiskolában ezen az órán kerülnek szóba a „veszélyes anyagok”. A tényleges ismeretek fényében érdemes áttekinteni a drogok csoportosítását legális és illegális besorolás szerint. Csoportmunka keretében ajánlott feldolgozni a drogokkal való lehetséges „találkozási” formákat, a különböző kontextusokat (saját élmény + haverok elmondása + olvasmányok + filmek). Előfordulhat, hogy a diákokban téves hiedelmek vannak a drogokkal kapcsolatban. Ezen elgondolások feltárása, megbeszélése, korrekciója szintén helyet kaphat ezen az órán.</p> <p>Ajánlott segédanyag: videofilm „Mielőtt”.</p>
8.	<p><i>Mi számít drognak? Alternatívák: testmozgás, kapcsolatok</i></p> <p>Az előző óra folytatása. A téma feldolgozása annak a kérdésnek a tisztázásával bővíthet, hogy mire is „jó” a drog. Példák csoportosítása, például élménykeresés vagy lelki problémák enyhítése. Föltétlenül szükséges annak a kérdésnek a fölvetése is, hogy milyen kézenfekvő alternatívák lehetnek?</p>
9.	<p><i>Kockázatok és veszélyek – a biztonság megőrzése</i></p> <p>Ezen az órán a diákok készítenek kell, hogy kapjanak, hogy kritikusan, elemző módon tekintsék át, mi minden lehet az egészségre veszélyes, kockázatos dolog, továbbá, hogy mi lehet egészségforrás (ami védi vagy támogatja az egészséget). Érdemes átgondolni a veszély és a biztonság relatív voltát (például életkortól függő változások).</p>
10.	<p><i>Változások és az egyensúly – összefoglalás</i></p> <p>Ezen az összefoglaló órán áttekinthetjük mindazokat a témaköröket, amelyekkel a tanév során foglalkoztunk. A megbeszélés tengelyébe a tanév kezdéskor már érintett problémát tanácsos állítani, azt, hogy az érintett diákok már nem gyerekek és még nem is felnőttek: állandó változásban vannak. Napi aktualitás lehet számukra az is, hogy hol, kinél, milyen intézménynél, szolgáltatásnál lelhetnek segítséget. Az is fontos kérdés, hogy valójában miben is segíthet a segítő.</p>

	Óracímek
1.	<p><i>Elvárások: társadalom, család, kortárs csoport, média</i></p> <p>A kilencedik évfolyam anyaga az „Egészséges életmódok és a serdülés” címet viselte, tulajdonképpen ez a gondolatmenet folytatódik, amikor arra vállalkozunk, hogy feltérképezzük, milyen elvárásoknak kell megfelelniük a mai 16-17 éves kamaszoknak, és vajon eleget tudnak-e tenni ezeknek. A társadalom és a család elvárásaival gyakran nincsenek összhangban a kortárs csoport által közvetített kívánalmak. A média által – sokszor igen erőszakosan sugallt – elvárások, amelyek elsősorban az áruk és szolgáltatások eladását szolgálják, nagyon erősen befolyásolják a kortársak által elvárt magatartást is. Nincs könnyű helyzetben az a serdülő, aki megpróbál az összes irányába ható elvárásnak megfelelni. Ez gyakorlatilag nem is lehetséges, ezért számos konfliktus keletkezhet, amelyek felboríthatják az amúgy is igen érzékeny egyensúlyt. Nagyon fontos szempont, hogy a gyerekek az őket ért hatásokat megfelelő módon tudják értelmezni és értékelni.</p>
2.	<p><i>A család hatása az életmódra</i></p> <p>A család, ahogy ezt a korábbiakban már többször is tárgyaltuk, ez elsődleges szocializáció helyszíne, egyénenként eltérő, de ebben a korban gyengülő hatást gyakorol a serdülőkorú gyerekekre. Természetesen a jól, demokratikus elvek alapján működő, kiszámítható elvárásokat közvetítő család hatása erősebb, de jó, ha a szülők, nagyszülők is figyelembe veszik a kortárs csoport és a média hatását. Jó, ha tudjuk: még a magát liberálisnak tartó család is – a gyermek szemében – gyakran konzervatív üzeneteket közvetít, amit a gyerekek nehezebben fogadnak el. Ezen időszakban a család szerepe elsősorban az egyensúly megtartásában, a fékek beiktatásában, illetve a helyes értékelés elősegítésében fogalmazható meg. Ezen az órán a diákoknak lehetőségük nyílik annak mérlegelésére, hogy bizonyos életmódminták elutasítása vagy vállalása milyen mértékben saját átélt választásuk, illetőleg tiltakozás a család által kínált minták ellen.</p>
3.	<p><i>Kortársak hatása az életmódra I.</i></p> <p>A kortársak hatásának felértékelődése ezen életkorban még tovább fokozódik. A közös – jellemzően közösségi – élmények, a hasonló kulturális és fogyasztási szokások a média által „sulykolt” ideálok erősítik ezt a hatást. A kortárs csoportok erősen befolyásolják a gyerekek étkezési szokásait (gyors étkezédék, mint a társasági élet központjai), a már kialakult kapcsolatrendszerüket (család, rokonok), valamint a veszélyeztető, illetőleg a veszélyes helyzet felméréséről kialakult elképzeléseiket (társaság egyéni felelősséget csökkentő hatása). Ezen tényezők módszeres és átfogó tárgyalására biztosít lehetőséget ez az óra.</p>
4.	<p><i>Kortársak hatása az életmódra II.</i></p> <p>Tovább folytatva az előző órán megkezdett gondolatsort, vegyük szemügyre, hogyan befolyásolják a kortárs csoportok az egyes gyerekek alkoholhoz, dohányzáshoz, illetve drogokhoz kapcsolódó viszonyát. Az alkohol – mint a társadalmilag elismert egyik tudatállapotot befolyásoló szer – a felnőtté válás egyik állomását jelképezi. A kortárs csoportok nyomása gyakran irányul arra, hogy az a „felnőtt” és „bátor”, aki nem ijed meg néhány pohár szesztől.</p>

5.	<p><i>Mit üzen a média I.</i></p> <p>Ebben az életkorban – támaszkodva egyébként más tantárgyak, tantárgyi modulok tartalmára – bátran vállalkozhatunk arra, hogy általában vizsgáljuk a média viselkedésre gyakorolt hatását. Nem kicsinyített kommunikációs szakemberek képzését kívánja ez a néhány óra előmozdítani, de szükséges a lehetőségekhez mérten módszeres elemzés tárgyává tenni a különböző tematikájú üzeneteket, azok viszonyát mindennapi életünkhöz. Érdekes kísérletek ismertek például az érzékelépszichológia területéről, amelyek meggyőzően demonstrálják az ún. szubliminális (küszöb alatti) ingerlés viselkedésbefolyásoló hatását.</p>
6.	<p><i>Mit üzen a média II.</i></p> <p>Az előző óra folytatása. Ez az alkalom jó lehetőséget biztosít arra, hogy bizonyos elemi befolyásolási technikákkal ismerkedjenek meg a diákok. A befolyásolás demonstratív példája Thomas Mann: Mario és a varázsló című munkája, amely a középiskolában kötelező olvasmány. A kérdés tárgyalását előkészítheti ennek a műnek a tanulmányozása. Azt szeretnénk elérni, hogy a diákok ezen befolyásolási technikák hatásmechanizmusával megismerkedve ébredjenek rá: viselkedésünk, vélekedéseink, vágyaink, választásaink sok esetben nem autonóm döntéseink eredményei. Gyakran kiszolgáltatottak vagyunk. Ez a kiszolgáltatottság mérséklődik, ha tudatára ébredünk annak, hogy milyen mechanizmusok révén hat, érvényesül a befolyásoló hatás.</p>
7.	<p><i>Társadalmi elvárások</i></p> <p>Milyen társadalmi elvárások fogalmazódnak meg a diákok szerint a mindennapokban? Honnan tudjuk, hogy milyen elvárások fogalmazódnak meg velünk szemben? Ki milyen módon hozza tudomásunkra, hogy minek a megtételét vagy meg nem tételét várja, reméli vagy kívánja tőlünk? Ezen az órán a problémakör felvetése, kibontása lenne a feladat. Különös hangsúlyt kellene fektetni a kommunikációra, a kommunikáció többszintűségére, a lehetséges félreértésekre, a szó és a gesztusok egymáshoz való viszonyára. Jóllehet, a kamaszok látszólag minden kérdésre tudják a választ, de valójában nagy belső bizonytalanságokat élnek át. Állandóan ott van, természetesen rejtett formában a kérdés: „Kire hallgassak, ki segít eligazítani, kitől kérhetek segítséget?”</p>
8.	<p><i>Társadalmi elvárások – devianciák</i></p> <p>Ezen az órán azzal foglalkoznak a diákok, hogy a társadalmi elvárások milyen formákban jelennek meg: hogyan fogalmazódnak meg az értékek, a normák. Mit jelentenek életükben a hagyományok, a törvények (BTK). Mit lehet és mit nem a mai magyar társadalom normái és törvényei szerint? Fontos kérdés, hogy az aktuális osztályközösség mit tekint deviánsnak, kit tekint normasértőnek. Milyen közvetlen következményei vannak az ilyen viselkedésnek? Érdeemes bemutatni, eljátszani a konformitás jenségét demonstráló néhány jellegzetes kísérletet. (Ajánlott forrásmunka tanároknak: Aronson: A társas lény)</p>

9.	<p><i>Kölcsönhatások</i></p> <p>Az eddigi órák során javarészt elméletekkel, mások történeteivel ismerkedtek a diákok. A téma jobb megértése, átlátása érdekében ez alkalommal próbáljunk a saját átélés számára alkalmat teremteni. Azzal a kérdéssel foglalkoznak ugyanis a diákok ezen az órán, hogy a deviancia, a normasértés mennyiben tekinthető egyéni „teljesítménynek”, illetőleg a társas interakciók „termékének”. Játékot javasolunk: „Címkézés”. A mindössze 10 perces játék eredményeképpen kiderül: a homlokunkra ragasztott címke – még ha mi magunk nem is ismerjük annak tartalmát – a társak tevékeny együttműködése révén garantálja, hogy annak megfelelően fogunk viselkedni. A deviáns karrier nemcsak a deviáns cselekményt feltételezi, de a minősítés magunkévá tételét is.</p>
10.	<p><i>Meg akarok felelni?</i></p> <p>Az év utolsó ilyen tematikájú osztályfőnöki óráján az önértékelés és a társadalmi (csoportbeli) presztízs összefüggéseit vizsgálják a diákok a pedagógus segítségével. Ismét a felelősség és a döntés problematikája kerül az érdeklődés homlokterébe. Két témakör nevesített említése szükséges: a párkapcsolatok (szexualitás) és az illegális drogok. Kiváló alkalom kínálkozik arra, hogy ezen tematikák összefüggésében párban vagy kiscsoportokban bonyolítsanak le kockázat-haszon elemzést a diákok. Fontos! – Nem az eredményekre kell hangsúlyt fektetni, hanem a folyamatra.</p>

11. évfolyam

Hogyan tovább? Melyik úton?

	<i>Óracímek</i>
1.	<p><i>A társadalmi együttélés szabályai. Hogyan jönnek létre a szabályok? Gyakorlat</i></p> <p>A társadalmi együttélési szabályok kialakulása és fontossága jól demonstrálható az úgynevezett „Tao-Ceti” játékkal. A játék lényege, hogy 4–6 fős kiscsoportok egy megadott szabályrendszeren belül töreksenek konszenzusos döntést hozni, majd a kiscsoportok egyeztetik nézeteiket a szabályokról. A nagycsoport is konszenzust alakít ki. Cél: a szexualitással kapcsolatos értékek, beállítódások és előítéletek tisztázása, szembeállítás, valamint annak bemutatása, hogy a társadalmi együttélés szabályai olykor nehéz, indulatokat is kiváltó egyezkedés eredményeként jönnek létre. (Forrásmunka: Delphoi örökösei)</p>
2.	<p><i>A társadalmi normaalkotás folyamata (norma, szabály, szokás)</i></p> <p>Az óra során arra hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy mindennapi életünket – különböző eredetű – szokások és normák szabályozzák. A szokások kialakításában nagy szerepük van az egyes embereknek és kisebb közösségeiknek. A szokások alapvetően abban különböznek a normáktól, hogy az utóbbiak rendszerint írásbeli formát öltenek. Rávilágítunk az erkölcsi, a társadalmi és a jogi normák közötti különbségekre. Az egyes emberek és közösségeik – a kulturális, földrajzi, gazdasági és vallási környezettől erősen befolyásolt – nézeteit, megfogalmazott elvárásait foglalhatjuk össze az erkölcsi norma fogalmában. Az egyes csoportok által megfogalmazott normák – társadalmi elfogadottság esetén – a társadalmi norma rangjára emelkedhetnek. A jogi szabályok a modern társadalmakban írott formában jelennek meg. Társadalmi rendszerenként, történelmi koronként eltérő, hogy egy adott országban milyen testület vagy szervezet hozhat mindenkire kötelező szabályokat. Nem ritka, hogy egyes országokban például táplálkozási szokások a társadalmi (vallási) norma rangjára emelkedtek (az iszlám és a zsidó vallás uralta területeken például az alkohol vagy a sertéshús fogyasztásának tilalma).</p>

3.	<p><i>Eltérés a szokásostól: táplálkozás</i></p> <p>Az előző óra már alapot nyújt arra, hogy a tanulókkal együtt közösen megvizsgáljuk, vajon ismerünk-e olyan táplálkozási szokásokat, amelyek a szokásostól eltérnek, és vajon mi lehet az oka ennek az eltérésnek. A tanulókkal közösen összegyűjtött eltérések (pl.: hús-, tejfehérje-, gabonaszármazék-, gyümölcscukor-mentes táplálkozás) eltérő okokra vezethetők vissza. Korábban már volt szó például a vallási okról. Számos egyéb oka is lehet az eltérő táplálkozási szokásoknak, így betegség (lisztérzékenység), kulturális környezet (sok nyers étel fogyasztása), illetve az anyagi helyzet. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy aktuális divatirányzatok, kiélezett élethelyzetek, továbbá akár filmek is befolyásolhatják a táplálkozás szokásokat. (Filmajánlat – „Életben maradtak” című film.)</p>
4.	<p><i>Eltérés a szokásostól: Párkapcsolati minták</i></p> <p>Ezen az órán a tanulókkal közösen továbbgondoljuk, vajon a társadalmi elvárások mit fogalmaznak meg felénk a párkapcsolatok terén. Melyek azok a párkapcsolatok, amelyek megfelelnek az általános elvárásnak és melyek nem? Vajon van-e összefüggés a kulturális, erkölcsi és vallási környezet és a közvetített minták között? A legtöbb társadalomban a családi (férfi-nő) kapcsolatok az elfogadottak, mégis – különösen a 60-as években sokat lehetett hallani a nagyobb csoportok (kommunák) együttéléséről. Vajon milyen előnyökkel és hátrányokkal járhat az együttélésnek ez a formája? Napjainkban igen gyakori a párok házasság nélküli tartós együttélése. Milyen lényeges különbségek fedezhetők fel a házasság és a tartós együttélés között?</p>
5.	<p><i>Eltérés a szokásostól a szexualitás mindennapjai</i></p> <p>A korábbi órán áttekintettük a párkapcsolatokat, amelyeknek az alapja – jó esetben – a tartós érzelmi kapcsolat. Az ezen az alapon kialakult harmonikus szexuális kapcsolat megalapozhatja az életre szóló monogám házasságokat, amelyekben a születendő gyermekek biztos családi háttér mellett növekedhetnek. Az általánostól eltérő, szokatlan szexuális szokások (homoszexualitás, gyakori párváltás stb.) általában a társadalom elítélését vonják maguk után. Vizsgáljuk meg közösen: vajon ezek a kérdések az egyes egyének magánügyei vagy éppen ellenkezőleg a közösségre tartoznak? Milyen szerepe van az előítéleteknek a szexuális szokások megítélésben? Jogosan követelik-e például a homoszexuálisokat képviselő civil szervezetek, hogy az azonos neműek is köthessenek házasságot és fogadhassanak örökbe gyerekeket?</p>

6.	<p><i>Eltérés a normáktól: alkohol és drog I.</i></p> <p>Az emberiség ősidők óta használ olyan szereket, amelyek alkalmasak arra, hogy időlegesen megváltozott tudatállapotot idézzenek elő. Ezek a hagyományosan és elsősorban fájdalomcsillapításra használt szerek (ópiumszármazékok) az idők folyamán elszakadtak eredeti funkciójuktól. Az emberek sokszor bódító hatásuk miatt használják ezeket az anyagokat. Hasznos lehet, ha az óra során bemutatjuk, hogy Európában elsősorban az alkohol fogyasztásával érték el az emberek a megváltozott tudatállapotot (alkoholos kultúrájú országok), míg például Indiában a Khat (marihuána) az egyházi liturgia része (kábitószeres kultúrájú országok). Ha a jogi aspektust világítjuk meg, akkor különbséget kell tennünk legális és illegális szerek között. Az alkohol és a dohány a világ legtöbb országában legális szer (kivéve az iszlám országokat az alkohol szempontjából). A kábítószeres (ópiumszármazékok, serkentők, szintetikus szerek) a világ országaiban általában tiltottak, de ismerünk olyan társadalmat is, amelyik legalizálta egyes szerek (marihuána) forgalmát. Ezen és a következő órán javasoljuk, tekintsek át, milyen következményekkel járhat a drogok fogyasztása. Vegyük számba az egészséget károsító hatásokat, a jogi következményeket. Jó, ha kitérnek a drogfogyasztásnak a párkapcsolatokra gyakorolt hatására, vagy éppen a függőség következményeire. Arányban állnak-e az esetleges rövid távú előnyök – ha vannak ilyenek – a hosszabb távú kedvezőtlen következményekkel? Elfogulatlan, nyílt beszélgetést lenne szerencsés kezdeményezni a diákokkal, melynek során bátran vállalhatják saját tényleges álláspontjukat, ugyanakkor bátoríthatjuk őket a mérlegelésre.</p>
7.	<p><i>Eltérés a normáktól: alkohol és drog II.</i></p> <p>Az érzelmi, szellemi és testi biztonság megőrzése az egészséges kiegyensúlyozott élet fontos összetevője. Hasznos lehet, ha a gyerekek különbséget tudnak tenni a veszély és a veszélyes fogalom pár jelentése között. Hasznos, ha áttekintik, hogy milyen szituációk adódnak a mindennapokban, amelyek magukban rejtik a veszélyt. Milyen készségek szükségesek ahhoz, hogy felismerjük és elkerüljük ezeket a szituációkat. Milyen szerepe lehet a csoportnyomásnak a rizikó vállalásában? Mi a szerepe az önismeretnek, a felelősségérzetnek? Mi szükséges ahhoz, hogy a helyes döntést hozzuk meg? E területen is eredményesebb a baj megelőzése, amit egy mondatban úgy fogalmazhatunk meg: „Maradj a napos oldalon!”.</p>
8.	<p><i>Következmények: deviáns karrier</i></p> <p>Ezen az órán ismét egy korábban érintett témával foglalkozunk: a személyiség részét képező, belsővé váló minősítés jelentőségével a „deviáns karrier” szempontjából. A téma feldolgozását segíti, ha valamilyen szépirodalmi alkotáson vagy filmen keresztül követhetik, érthetik meg a diákok, hogy a minősítés, a csoportba sorolás egy idő után önálló életet kezd élni, öntudatlanul is elvárásokat igazolunk. A pedagógus munkáját segíti, ha megismerkedik az „önbeteljesítő jóslat – Pygmalion effektus” hatásmechanizmusával. A diákok saját élményszerzését nagyban segítheti, ha a témakör feldolgozása során szerep-, szituációs játékokat veszünk igénybe. Fontos annak az összefüggésnek az átlátása, melynek révén élő kapcsolat teremődik a mindennapok és a távolabbi jövő várható vagy elkerülhetetlennek látszó eseményei között.</p>

9.	<p><i>Önismeret, kommunikáció, pályaválasztás</i></p> <p>Számos kutatást ismerünk, amely arról tájékoztat, hogy a pályaválasztási döntések olykor elhamarkodottan, saját tényleges késztetéseink és lehetőségeink valódi ismerete nélkül születnek meg. A középiskola 11. évfolyamában a pályaválasztás kérdése megkerülhetetlenné válik. Mi kell ahhoz, hogy jó döntést hozzunk, milyenek is vagyunk valójában, mi érdekel, mi köt le, mit szeretnénk csinálni? Ezeket a kérdéseket szükséges áttekinteni. Különösen szerencsés lenne újra kézbe venni a 8. évfolyamban írott kis fogalmazást: „Életem 10 év múlva”. Vajon hogyan látták a diákok akkor a jövőjüket, és hogyan látják 3 év elmúltával. Ez az összehasonlítás kiváló alkalom lenne annak megfigyelésére, hogy milyen változékony is az ember, holott úgy képzeljük, hogy következetesek vagyunk, lényegi kérdésekben nem változunk. Az óra legfontosabb mondanivalója, hogy a jó pályaválasztási döntések elsősorban az önismereten múlnak, továbbá, hogy a sikeresség egyik leglényegesebb összetevője a jó illeszkedés: a személy és a pálya kínálta lehetőségek összefüggésében.</p>
10.	<p><i>„Maradj a napos oldalon!”</i></p> <p>A 7. órán az illegális kábítószerekkel kapcsolatban már megfogalmaztuk az üzenetet, hogy a veszélyekkel szembeni legnagyobb védelem az, ha mindig a napos oldalon járunk. Ez a tétel azonban nem korlátozódik az említett problémakörre. Ezen az összefoglaló, áttekintő órán arra kérjük a diákokat, hogy vizsgálják meg: jelenlegi életviszonyaik között mit jelent a „napos oldalon lét”, milyen eltérések lehetnek, látják-e, hogy ezekből mi következhet hosszú távon saját személyes életükre nézvést, és mi történhet szeretteikkel, a hozzájuk kapcsolódó különböző személyekkel. Milyen típusú felelősséget kell és lehet vállalni? Ezek a vállalások mit jelentenek a mindennapokban?</p>

12. évfolyam

Felelősség a közösségért

	<i>Óracímek</i>
1.	<p><i>A felnőtté válás folyamata a döntések tükrében, pályaválasztás</i></p> <p>Ebben az évben az osztályfőnöki órák egészségvédelmi témáit a felelősség a közösségért gondolat hatja át. Az egészséges életmód összetevőit most a növekedés és a felnőtté válás szemszögéből tekintjük át. Ez az aspektus lehetőséget biztosít arra, hogy hozzájáruljunk ahhoz, hogy a végzős gyerekek előtt álló nehéz élethelyzetekben segítséget nyújtsunk. A felnőtté válás folyamatát – leegyszerűsítve – úgy is áttekinthetjük, mint a döntési kompetencia változásának menetét. A tanulók egyre több élethelyzetben hoznak olyan saját döntést, amely alapvetően befolyásolhatja jövőbeni életüket, egészségüket. Egyre önállóbban határoznak életmódjukról, kapcsolataikról, a környezethez való viszonyukról. Ezen időszak talán legfontosabb döntése a pályaválasztás. E döntés során nemcsak önmagukról kell reális képpel rendelkezniük, hanem azzal is tisztában kell lenniük, hogy a környezetük milyen képet alakított ki róluk. Rendelkezniük kell azokkal a képességekkel és jártasságokkal, amelyek megkönnyítik azt, hogy elfogadják más döntéseit, még akkor is, ha az a személyüket érintik.</p>

2.	<p><i>Döntések, döntések!</i></p> <p>Ezen az órán a döntések meghozatalához vezető útról, a döntési technikák, a döntéseket befolyásoló tényezők feltérképezését javasoljuk. A döntés – sokszor mondják – egy pillanat műve, de sokszor gyötrelmes és nehéz folyamat előzi meg. Gyűjtsenek össze a diákok olyan helyzeteket, amelyekben az elmúlt egy hónap alatt dönteniük kellett. Válasszanak ki a gyerekek által vázolt szituációkból néhány jellemzőt. A szituációk közös kiválasztását követően gondolkodjanak azon, vajon milyen szakaszai lehetnek a döntési folyamatnak. Mit kell mérlegelni, milyen információk szükségesek, milyen hatásai lehetnek a döntésnek, meg kell-e vizsgálni a másokra gyakorolt hatást, mi van, ha másként döntünk, mi van ha esetleg nem döntünk? A folyamat modellezését követően, gondolkodjanak el azon, vajon milyen mód adódik a döntések értékelésére. Mindvégig tartsák szem előtt, hogy csak a reális döntéseknek van esélyük.</p>
3.	<p><i>Döntések életmódomban: kapcsolatok</i></p> <p>Döntéseink jelentős része összefüggésben van életmódunkkal, ezen belül is kapcsolatainkkal. Próbáljanak olyan döntéseket találni a tanulók életében, amikor döntéseik befolyásolták kapcsolataikat. Biztosan találnak olyan helyzetet, amikor barátságok születéséről vagy éppen megszakadásáról hoztak örömteli vagy éppen fájdalmas döntést. Vajon hogyan befolyásolják ezen kapcsolati döntések az egyes emberek életmódját? Milyen hatásokkal kell számolni? Milyen szerepe lehet az önismeretnek és mások ismeretének? Fel lehet-e készülni a kudarc elviselésére? Milyen szerepe van a kapcsolatokban a hiteles kommunikációnak? Szögezzük le: a kapcsolatokat érintő döntések mindegyike érinteni fogja testi-lelki egyensúlyunkat. Ha felborul az egyensúly, célunk az lehet, hogy mindent megtegyünk a helyreállítása érdekében.</p>
4.	<p><i>Döntések életmódomban: táplálkozás, mozgás, személyes higiéné</i></p> <p>A következő órán arra keressük a választ, hogy az egészséges életvitel három fontos területén milyen személyes kompetenciákkal rendelkeznek a tanulók. Kérjük meg a diákokat, próbáljanak meg visszaemlékezni arra, mikortól rendelkeznek önálló döntési jogkörrel a táplálkozás, a mozgás és a személyes higiéné területén. Melyik területen és mikor nyerték el szuverenitásukat. Gondolkodjanak el azon, hogy ők, ha gyermekeik lesznek, ugyanezen területeken mikor engedik át a döntést. Miért akkor? Szerintük milyen képességek szükségesek ahhoz, hogy az ember maga döntsön saját ügyeiben? Mit szólnának ahhoz, ha mondjuk, gyermekük tízéves korában bejelentené, hogy többet nem fog húst enni? A címben jelzett területeken meghozott döntések vajon rövid, közép- vagy hosszú távon befolyásolják az egyének egészségét? Mi lehet a rossz döntés következménye?</p>
5.	<p><i>A döntések hatása: rövid távon – hosszú távon</i></p> <p>Ezen az órán azt tekintsék át, hogy az egyes döntések milyen távon „fejtik ki” hatásukat. Minden döntésnek vagy éppen a döntés hiányának következményei vannak. Ezen következmények egy része azonnal vagy rövid távon érzékelhető lesz, de egyes – esetleg nem várt – eredmény csak hosszabb távon ismerhető fel. Vajon van-e lehetőség arra, hogy mai döntésünk hosszú távú eredményét megismerhessük? Milyen módszerek állhatnak rendelkezésünkre? Képzeljének el egy mindennapi döntést, és vizsgálják meg, melyek a rövid távú, ma is jól látható következményei, majd próbálják felmérni a közép és hosszú távú következményeket. Milyen információkra van szükségünk a jövőbeni következmények felmérésére?</p>

6.	<p><i>Hogyan képelem el a családom?</i></p> <p>Kérjük meg a diákokat, hogy gondolják végig, hogyan képzelik el életüket 10-15 év múlva. Most elsősorban azt gondolják végig, hogy milyen családot szeretnének. Vajon milyen elvek mentén fogják gyerekeiket nevelni? Hogy látják most, mennyire alkalmazzák majd a saját szüleiktől megismert nevelési elveket? Van-e olyan mondat („Amíg az én kenyeremet eszed...”), amelyet gyakran halottak szüleiktől, és ők nem akarják majd ugyanezt gyermeküknek mondani? Mi az, amit ma úgy látnak, hogy fontos lesz 10-15 év múlva a családi élet és a gyerekek nevelése szempontjából. Gondolják azt végig, hogy napjainkban a szemünk előtt lejátszódó információs forradalom mennyire lesz hatással a családra, a kapcsolatokra, a gyerekek nevelésére. Milyen szerepe van a tradíciónak az elsődleges szocializációban?</p>
7.	<p><i>Hogyan képelem a munkám?</i></p> <p>Folytassák az előretekinést, és most azzal a gondolattal játsszanak el, hogy hogyan képzelik a tanulók önmagukat 10-15 év múlva a munka világában. Kinek milyen tervei vannak? Vajon ma tehetnek-e azért, hogy jövőbeni terveik valóra váljanak? Gondolják végig, milyen szerepe van a munkának a kapcsolatok, a családi élet, illetve a kiegyensúlyozott életvitel szempontjából. Hogyan lehet kezelni a munkahelyi kudarcokat? Szét lehet-e választani a magán- és a munkahelyi problémákat? Képzélik el azt a helyzetet, ha valamilyen ok miatt nem válhat valóra elképzelésük. Milyen hatással lesz ez életmódjukra, családi életükre?</p>
8.	<p><i>Közösségért érzett felelősség: a környezet</i></p> <p>Ezen az órán folytatódik a jövőbe tekintő leltárkészítés. A beszélgetés elsősorban a manapság szinte mindenkit foglalkoztató környezeti problémák köré szerveződjön. A diákok már nagyon sok mindent tudnak fizikából, biológiából és kémiából a környezeti problémák okairól. Ezen tudás fényében vizsgálják meg, hogy milyen konzekvenciákat, következményeket ismernek fel, amelyek befolyásolják saját életük alakulását. Az irányított beszélgetés során azt tekintsék át, hogy egy mai cselekedet milyen következményekkel járhat a tágabb környezetre nézve.</p>
9.	<p><i>Egészséges életmódok és az életminőség</i></p> <p>A tanév utolsó órái. Egészséges életmódok társadalmi csoportonként az életpálya függvényében. Az életminőség összetevői, (munka, család, jövedelem, szabadidő, szórakozás stb.). Ezek elérésének lehetőségét mennyiben határozzák meg az objektív körülmények és mennyire az egyéni akarat és energiabefektetés? Hogyan és meddig terjedhetnek célkitűzéseink a korlátozott lehetőségek között? Vannak reális és teljesíthetetlen vágyak. Kérdés, hogy ezzel miképpen tudunk megbirkózni mindennapjainkban? Méltán felvetődhet a kérdés, hogy ki elégedettebb a sorsával – az örökké elégedetlen, új célokat kitűző, vagy a sorsával kiegyező ember?</p>
10.	<p><i>Helyem a világban</i></p> <p>Helyem a világban – helyem a jövőben. Adják vagy kivívom a helyem a világban – megszerzem vagy kialakítom azt. Mi az értékesebb? Mit jelent a mindennapok szempontjából az önmegvalósítás (egyéni célok, kívánságok elérése, beteljesülése) vagy szükségességünk visszaigazolása másoktól? Győzelem vagy legyőzés? Harc és együttműködés a pozíciószerezés folyamatában. A vesztes-vesztes (nulla összegű) játszmák cserélhető-e kettős nyereséggel járó együttműködésre? Vajon milyen személyes kompetenciák szükségesek ahhoz, hogy megfelelő egyensúlyra találjunk az érdekérvényesítés, illetőleg az érdekegyeztetés vonatkozásában?</p> <p>Az óra folyamán kapjon lehetőséget mindkét nézet, de komolyan mérlegeljük azt a szempontot is, hogy valóban lehet-e elégedett, „boldog” az az ember, aki a társai ellenében kíván érvényesülni?</p>

4.21 A MINDENNAPOS TESTEDZÉS PROGRAMJA

4.21.1 Cél és törvényi feltételek

Cél:

- a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének elősegítése a testmozgás eszközeivel
- a tanulóknak életelemévé váljon a mozgás

Tagintézményeinkben Iskolai Sportkörök, egyesületek működnek. A sportköröknek éves munkaterv szerint kell tevékenykedniük. Munkatervük az iskolai munkaterv része. Intézményünk a sportkörök részére biztosítja a Köznevelési Törvényben meghatározott óraszámokat. (KT.52.§.(9))

A köznevelési törvény módosítása lehetőséget és kötelezettséget adott a mindennapi egészségfejlesztő testmozgásra. A jogszabályi feltételek a törvény 52 § (9-10), az 53.§ (9) bekezdésében, valamint a NAT kormányrendelet kereteiben találhatók.

Mind ezek azt szolgálják, hogy a modern kor és technológiai mozgásszegény életmódja mellett is lehetőséget találjunk a mozgásra. A mozgás hiánya a fizikai képességek, majd később a szellemi teljesítmények romlásához vezet.

Feladataink a mindennapos testmozgás biztosítása terén:

- Minden gyereknek minden nap biztosítjuk a mozgás lehetőségét.
- Minden testnevelés órán és minden testmozgási alkalomkor megtörténik a keringési és légző-rendszer megfelelő leterhelése.
- Minden testnevelés órán van gimnasztika, benne a biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló gyakorlatanyag és légzőtorna.
- A testnevelés tananyag egészében a gerinc- és ízületvédelem szabályainak betartása, külön figyelemmel a fittség mérések testhelyezeteire és az izomerősítések különböző testhelyezeteire.
- Arra törekszünk, hogy minden testnevelés óra és egyéb testmozgási alkalom örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is.
- A testnevelés és sport személyiségfejlesztő hatásai érvényesülnek a teljes testmozgás programban.
- A testmozgás-program életmód-sportokat, életminőség-sportokat is tanítson meg.
- A testmozgás-program játékokat és táncot is tartalmaz.

4.21.2 Testnevelés és a mozgás lehetősége intézményünkben

Az iskolai testnevelés és a sport keretei között az egészségnevelés, a szociális kompetenciák, a csapatmunka, valamint a társakkal történő kreatív együttműködés egyaránt fejleszhető. Arra törekszünk, hogy tagintézményeink tárgyi és környezeti feltétele javuljon, ahhoz, hogy a testnevelésre és a mozgásra megfelelő körülmények alakuljanak ki. Az intézmény minden pályázati lehetőséget megragad, és a fenntartókkal való egyeztetések során ösztönzi azokat e területen lévő feltételek bővítésére, javítására, megteremtésére.

Az intézmény vezetése ösztönzi a tagintézményeket finanszírozó településeket, hogy adjanak anyagi háttérrel a mindennapos testnevelés, az úszásoktatás bevezetéséhez.

Gyógytestnevelés („játékos gerinctorna”)

Egyrészt a testnevelési óra keretébe beépítjük a tartásjavító tornát. Erre alkalmas az óra eleji bemelegítés első 10 perce, gimnasztikai gyakorlatok, bordásfal gyakorlatok.

A szakorvosi szűrést követően, a törvényi rendelkezéseket betartva, minden tagintézményünkben megszervezzük a gyógytestnevelés foglalkozásokat.

Napközi

Napközis foglalkozásokon kötelező a mozgás, az udvari játék, egészségfejlesztő testmozgás biztosítása a helyi tantervben előírt időbeosztásban. Kt.53.§. (9) „Az összefüggő, napi három órát meghaladó napközis foglalkozások között minden olyan délutáni tanítási időszakban, amelyben nincs testnevelési óra, biztosítani kell a tanuló életkorához és fejlettségéhez igazodó játékos, egészségfejlesztő testmozgást. A játékos testmozgást, ha időjárási viszonyok megengedik, a szabadban kell megszervezni. A játékos testmozgás ideje legalább napi negyvenöt perc.”

Órán kívüli sportfoglalkozások

A tagintézményekben testnevelés órán kívül sportkörüli foglalkozásokat, tömegsportórát, szakköröket tartunk hetente (a törvényi előírásokat a minimumnak tekintve). A természetet kedvelő gyerekek az osztályokkal, az intézményekben működő túra és egyéb szakkörrel évente több túrán vehetnek részt. Az egynapos gyalogtúrákon megismerhetik az ország természeti szépségeit is. Ez a testnevelési és a környezeti nevelés egyik fontos találkozási pontja. Az ügyességi és közlekedési ismereteket kedvelő gyerekek kerékpáros szakkörön gyarapíthatják tudásukat. Az intézmény megszervezi a Kiskőrösön elkészülő kistérségi tanuszoda kihasználásának ütemezését. Ösztönözzük, hogy az intézményekben legyen szervezett táncoktatás (népi, modern, klasszikus).

Sportrendezvények

Tagintézményeink hagyományaikhoz híven részt vesznek a helyi, megyei és országos sportversenyeken. Intézményünk megszervezi a tagintézmények közötti versenyeztetés lehetőségét. Ösztönözzük, hogy tagintézményeink részt vegyenek megyei és országos sportprogramokon.

Nyári táborok és túrák

Tagintézményeink pedagógusai és osztályai használják ki az intézményhez kapcsolódó táborok (Csikóvár, Kisoroszi), erdei iskolák, osztály és egyéb keretben megszervezett kirándulások, túrák lehetőségeit.

4.22 ISKOLA KÖRNYEZETI NEVELÉS PROGRAMJA

4.22.1 Jogi háttér

A Kormány 243/2003. számú rendeletével hatályba lépett, és a 202/2007. (VII.31.) kormányrendelettel módosított Nemzeti Alaptanterv (Nat) értelmében a környezettudatosságra nevelés a közoktatás kiemelt fejlesztési feladata, melynek az iskolai oktatás valamennyi elemét át kell hatnia, elő kell segítenie a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról rendelkező 2003. évi LXV. törvény 48.§ (3) bekezdése értelmében az iskoláknak nevelési programjuk részeként el kell készíteniük környezeti nevelési programjukat is. Ezek a jogszabályok lehetőséget kínálnak arra, hogy az iskolák megtervezzék környezeti nevelési tevékenységüket.

4.22.2 A környezeti nevelés céljai:

- Olyan tudatformálás, amely a tanulót megtanítja a környezettel való tudatos együttélésre, a környezetbarát életvitelre,
- a diákoknál alakuljon ki az életmód, a környezet okos és mértéktartó felhasználása, a környezetkultúra,
- a tanítványok teljes személyiségére kell hatni, amelyhez a tanulás átfogóan széles körben való értelmezése szükséges,
- a környezet iránti felelősség, minden élő iránti tisztelet, a mindennapi életvitel értékrendjében az ökológiai szemlélet megalapozása és fokozatos kialakítása.
- Ökoiskola cím elnyerése, megtartása

Célok eléréséhez szükséges készségek:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás,
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód,
- szintetizálás és analizálás,
- problémaérzékenység, integrált megközelítés,
- kreativitás,
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód,
- vitakészség, kritikus véleményalkotás,
- konfliktuskezelés és megoldás,
- állampolgári részvétel és cselekvés,
- értékelés és mérlegelés készsége.

A környezeti nevelés általános pedagógiai szempontjai:

1. A tanulók maguk éljék át a megtapasztalást, a megismerés élményét. Váljon személyessé a megszerzett tudás.
2. A környezeti nevelés áthatja az összes tárgyat, viszont megjelenik önálló tantárgyként is.
3. Átszővi az iskola mindennapjait, megjelenik a tárgyi és személyi kapcsolatokban.

4. A helyi adottságokra épül, emellett a Föld átfogó problémáira is választ keres.
5. Bevonja a családokat, polgárokat is a nevelési folyamatba.
6. Felébreszti a segíteni akarást, az együttműködés szándékát. Empátiára, megértésre és szeretetre serkent.
7. A természetet is tanteremnek tekinti.
8. Az iskolai élet mindennapjait beemeli a tananyagba.

4.22.3 Környezeti nevelési program keretei

Osztályfőnöki órák idevonatkozó témái

- Környezetvédelem
- Október 4. - Assisi Szent Ferencnek, a környezetvédők védőszentjének a napja
- Április 22. - a Föld Napja
- Május 28. - Madarak és Fák Napja
- Június 5. - Környezetvédelmi világnap

Működési szabályzat rendelkezései pl:

- parkosítás
- udvarrendezés
- levél összeszedése
- munkahelyi balesetek megelőzése
- balesetvédelem
- tűzvédelem
- tábor, tanulmányi kirándulások, napközi, előadások, kiállítások
- energiatakarékoskodás
- túraszakkör, természetjárás

Papír-, hulladékgyűjtés

- őszi iskolai program

Minőségbiztosítási program

- elégedettségi mutató a környezettel kapcsolatosan (ki, hogyan elégedett)

Munkahelyi-, osztálykörnyezet kialakítása

- ideális légkör megteremtése
- tisztaság, higiénia
- dekoráció (2 havonta aktuális, DÖK értékelés)
- igény a berendezési tárgyak megóvására
- osztályok versenye kéthavonta az aktualitás jegyében
- nyári tábor
- anyag- és energiatakarékos munkavégzés.

4.22.4 Rövid távú környezetnevelési program

Rövid távú célok	Feladatok	Sikerkritériumok
A környezeti nevelés az oktatás és a nevelés valamennyi területén jelen meg	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is jelöljük meg a feladatot és a módszereket	Az iskolai életet átfogó környezeti nevelés valósul meg - átdolgozott tanmenetek, több környezeti nevelés tartalom a tanórákon, - változatosabb módszerek
Tantárgyközi kapcsolatok erősítése	Projektok kidolgozása – esetleg külföldi testvériskolával (szelektív gyűjtés, takarékoskodjunk energiával)	Ismeretek összekapcsolása, egyre több tanuló részvétele a projektekben, gyermekek öröme
A pedagógusok, felnőtt dolgozók és szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles szereplői	Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek a témában	A felnőttek rendelkeznek mindegyik ismeretekkel, személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság során mintaként szolgálnak. Egyre több tanár vesz részt a környezetkímélő programokon.
Az iskola tisztaságának javítása, a szeméttelenségének csökkentése	DÖK tisztasági őrjárat. Szelektív gyűjtés és tárolás. Helyes vásárlói szokások kialakítása. Nagyobb odafigyelés a takarításra.	Iskola tisztasága javul. Szelektív hulladékkezelés. Kevesebb elszállított szemét.
Takarékosság vízzel, villannyal, fűtéssel.	Rendszeres és alkalmi ellenőrzések. Mérések és számítások, következtetések. Eredmények közzlése.	Nem lesz nyitva hagyott csap, lekapcsolatlan villany, ok nélkül kinyitott ablak. Csökken az iskola energia és közmű költsége.
A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák értékeket, problémákat és ápolják a hagyományokat.	Kirándulás a település környékén! Kutatómunka, helyi pályázatokon részvétel. Előadásokon, kiállításokon, vetélkedőkön való részvétel.	Jobban szeressék, óvják a gyerekek környezetüket. Kötődjenek lakóhelyükhöz, ismerjék a természeti szépségeket és a népi hagyományokat
Legyenek a tanulók környezetük, szülőföldjük védelmezői	A zárt kert ápolása osztályonként, faültetés, madáretetés, iskola környé-	Morálváltozás. Beszélgetés osztályfőnöki órán, kiránduláson a szü-

	kének rendben tartása.	lőföld értékeiről. Kötődjön jobban hazához, szülőföldhöz.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét – megalapozva az élethosszig tartó tanulást	Virágok elhelyezése a termekbe és ápolása. Folyóirat, könyv, videó, internet hozzáférés ebben a témában a könyvtárban.	Egyre többen vannak a könyvtárban, többen vállalnak kiselőadást. Eredmények pályázatokon és versenyeken.
terjesszük az ökoiskolai szemlélet elterjedését	ökoiskolai kritériumok teljesítése	ökoiskolai cím megtartása

4.22.5 A programok erőforrásai

Az intézmény vezetésének szándéka az, hogy programjaihoz pályázati támogatásokat szerezzen.

A nem anyagi jellegű erőforrások:

- **Pedagógusok.** Az iskola minden pedagógusának feladata hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy a környezeti nevelés közös célok alapján, közös szemléletben valósuljon meg, együtt kell dolgozniuk a munkaközösségeknek. A közös munka áttekintésének feladata a nevelési-oktatási igazgatóhelyettesé.

- **Tanulók.** Feladatuk, hogy vigyázzanak környezetükre, az iskola felszerelési tárgyaira, tárasaik épségére és figyelmeztessék diáktársaikat a kulturált magatartásra. A DÖK ebben a munkában kiemelt szerepet kap. A DÖK tevékenységét a segítő pedagógus koordinálja.

- **Diák - Pedagógus** együttműködésben lehet a legtöbb ismeretet elsajátítani. Intézményünkben nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában a táborozásnak, a hulladékgyűjtési akcióknak, túrázásnak és a kirándulásoknak. A diákok és a pedagógusok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg. A tanórán kívüli környezeti nevelés tevékenységét a nevelési-oktatási igazgatóhelyettes tekinti át.

- **Pedagógusok – szülők:** Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. A tanulók az elsajátított viselkedési formákat otthon is alkalmazzák. Az egyes környezeti nevelési programjaink fedezetét (kertépítés, játszótér, kirándulások, tábor) – a lehetőségeket figyelembe véve – a családok maguk is biztosítják. Az együttműködést a tagintézmények vezetői szervezik.

- **Technikai dolgozók.** Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei a környezeti nevelési programnak. Az iskolai adminisztráció területén csökkenteni kell a papírfelhasználást. Példamutató, ha a tanulók látják, hogy az iskola épületének takarítása alapos munkát igényel, a felhasznált tisztítószeres környezet kímélőek és egészségre nem ártalmasak. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtésben a takarítók aktív közreműködése szükséges. A munka koordinátora a gazdasági igazgatóhelyettes.

4.22.6 A környezetnevelés tantárgyi programjai

A) Általános iskola

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását,
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket),
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását,
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre,
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük,
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére,
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit.

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség,
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával,
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével.

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet,
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására,
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelése,
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül,
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében.

Hon és népismeret

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit,
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök).

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyebbé a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével,
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit,
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit,
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni,
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön.

A tanulóknak

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben,
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit.

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják,
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával,
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni,
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön,
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait.
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására,
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni,
- Legyenek képesek reális becslésekre,
- Tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni.

A tanulóknak

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás,
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket.

Környezetismeret

A tanulók

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal,
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében,
- Ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészség megőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit.

Természetismeret

A tanulók

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére,

- a megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (központban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll),
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása;
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése,
- ökológiai szemlélet fejlesztése,
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése,
- magatartás fejlesztése,
- értékrend alakítása,
- környezettudat fejlesztése,
- felelősségérzet fejlesztése,
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása.

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára,
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit,
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat,
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra,
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni,
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá,
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat.

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel,
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására,
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére,
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére,
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától,
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait.

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről,
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit,
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket,

- értsék meg, hogy a társadalom - földrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet,
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit,
- ismerjék, szeressék és őrizték a természeti és az épített környezet szépségeit.

A tanulóknak

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény,
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére,
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség.

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit,
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szerkezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket,
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően,
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat,
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére,
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat.

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód,
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség.

Egészségtan

A tanulók

- ismerjék meg szervezetük sajátosságait és az életkorral kapcsolatos változásait,
- sajátítsák el az elsősegély-nyújtási technikákat,
- ismerjék fel az empátia szerepét a másik ember megítélésében.

A tanulókat

- ösztönözze a helyes viselkedésmódok és a környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására,
- segítse az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában,
- segítse az őket veszélyeztető környezeti, társadalmi tényezők és azok elhárítási módjainak felismerésében.

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait,
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban,
- vegyék észre a zene közösség-erősítő, közösségteremtő szerepét,

- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapokban egyaránt akusztikus élményt jelentenek,
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát,
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit,
- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére,
- Tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira,
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak,
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően,
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését,
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre,
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket.

Étika

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák,
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni,
- mérjék fel annak elengedhetetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életet kell hagyniuk.

A tanulóknak

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek,
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban,
- fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért.

Tánc és dráma

A tanulók

- tudjanak improvizálni természeti jelenségeket a tánc és dráma eszközeivel,
- legyenek képesek adott szituáció megfogalmazására tartásképpen és mozdulatsorok segítségével (árvíz, erdőtűz, stb.),
- természethez való érzelmi kötődése erősödjön a drámajátékon keresztül,
- sajtátsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezeti nevelési lehetőségeket.

Technika és életvitel

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket,

- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait,
- értsék meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit,
- ismerjék meg a problémák rendszerét és a lényegét átlátó környezetgazdálkodást,
- sajátítsák el az alapvető biokertészeti ismereteket,
- ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit,
- sajátítsák el a gyógynövények alapvető ismeretét és felhasználási módjait,
- ismerjék meg a komposztálás folyamatát és hasznát,
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat,
- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit,
- sajátítsák el az egészséges táplálkozás, kertészeti alapismeretek, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés alapvető ismerveit.

A tanulóknban

- alakuljon ki az egészséges életmód iránti igény,
- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak feltárása révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság,
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás.

Informatika (számítástechnika és könyvtárhasználat)

A tanulók

- legyenek képesek az interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni,
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerzhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására,
- ismerjék meg az informatikában (pl. az internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket,
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre,
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai tesztek,
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen,
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és poszttereket,
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait,
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások),
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével,
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit.

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket,
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve,
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében,
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezet-szennyezés az egészségre veszélyes,
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek,
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat.

A tanulóknak

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását,
- alakuljon ki az igény a higiénés normák betartására,
- segítse az egészséges napi – heti - évszakos életritmus kialakulását.

B) Középiskola

4.22.7 Környezeti tartalmak a tantárgyi tantervekben

Magyar nyelv és irodalom

Magyar nyelv – 9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
A tömegkommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezőinek és funkcióinak áttekintése. Az újságbeli, a rádiós és televíziós információközvetítés meghatározó műfajai, ezek nyelvi kifejezési formáinak, hatáskeltő eszközeinek azonos és különböző jellemvonásai. A tömegkommunikáció szerepe a környezethez való viszony formálásában.
Könyv- és könyvtár-használat	<i>Témafeldolgozás különböző – verbális és audiovizuális elektronikus és digitális információhordozók felhasználásával. Környezeti téma feldolgozása különböző információhordozók felhasználásával</i>

Irodalom – 9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Mítosz és irodalom	Mitológiai történetek. <i>A természet és a mítosz kapcsolata.</i> Magyar népköltészeti alkotások. <i>A természeti képek szerepe a magyar népköltészetben.</i> <i>Virágszimbólumok.</i>

A Biblia és hatása az irodalomra	Részletek az Ó- és Újszövetségből. <i>Az ember felelőssége a teremtett világgal szemben a Bibliában.</i>
A középkor irodalma	Legalább öt szemelvény tematikai és műfaji változatosságban az európai és a magyar középkor irodalmából /himnuszok, legendák/. <i>Assisi Szt. Ferenc: Nap-himnusz.</i> <i>Gubbiói farkas.</i> <i>(Állatok világnapja.)</i>
Portrék, verses és prózai alkotások az európai és a magyar reneszánsz irodalomból	Janus Pannonius és Balassi Bálint költői portréja. <i>Búcsú Váradtól.</i> <i>Egy katonaének.</i> <i>Borivóknak való.</i>
Portrék a magyar barokk irodalomból	Szemelvények Pázmány Péter műveiből. <i>Az ételben való tobzódásnak veszedelmes ártalmirúl.</i>

Magyar nyelv – 10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Alapvető retorikai ismeretek	Az érvelés technikája; érvek, ellenérvek felsorakoztatása, deduktív és induktív érvelés, a cáfolat módszerei. Hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban. (...) <i>Érvelés adott terület védetté nyilvánítása érdekében.</i> <i>Beszéd, szónoklat, érvelés környezetvédelmi problémák megoldása ügyében</i>
Szövegtípusok	Elbeszélés, leírás, levél műfaji jellemzőinek összefoglalása és rendszerezése. A hallgató igénye, a beszélő lehetőségei a különféle szöveg- fajtákban. Definíció, magyarázat, osztályozás jellemzői; az értekezés, tanulmány, pályázat kidolgozásának állomásai, stiláris követelményei. Hivatalos írásművek: meghatalmazás, elismervény, jegyzőkönyv, szakmai önéletrajz. <i>Lakóhelyem természeti szépségei.</i> <i>Beadvány illegális hulladéklerakók felszámolása ügyében.</i>
Könyv- és könyvtárhasználat	Könyvtári katalógusok, számítógépes adatbázisok, az internet szerepe az információszerzésben, témák feldolgozásában. A forráshasználat etikai normái és formai kötöttségei. <i>Környezetvédelmi téma feldolgozása különféle források felhasználásával.</i>

Irodalom – 10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<i>Írók, költők, irányzatok</i>	Néhány szerző és irányzat az európai és a magyar felvilágosodás korából. Csokonai Vitéz Mihály és Berzsenyi Dániel alkotói portréja. <i>Estve</i> <i>A tihanyi echóhoz,</i> <i>Egy vén fának árnyékában régen szenvedő rózsza,</i> <i>A közelítő tél,</i> <i>Vitkovics Mihályhoz.</i>
<i>Romantika a világirodalomban</i>	Néhány epikai mű vagy műrészlet, két-három vers a 19. század világirodalmából. <i>Hoffmann: Az arany virágcserep,</i> <i>Wordsworth: A táncoló tűzliliomok.</i>
<i>Három portré</i>	Vörösmarty Mihály alkotói portréja: Csongor és Tünde, Szózat és négy vers. Jókai Mór egy regényének vagy három-négy novellájának részletes feldolgozása. <i>Gondolatok a könyvtárban,</i> <i>A csermelyhez,</i> <i>Szép Ilonka,</i> <i>Az arany ember.</i>
<i>Petőfi Sándor</i>	Jellemző műfajok, témák Petőfi életművében, teljes művek és részletek feldolgozásával, legalább tíz mű a korábban tanultakkal együtt. <i>Kiskunság, Az Alföld, Tisza.</i>
<i>Arany János</i>	Jellemző műfajok, korszakok az életműben, legalább tíz műve a korábban tanultakkal együtt. <i>A pusztai fűz,</i> <i>A tölgyek alatt,</i> <i>Semmi természet!</i> <i>Családi kör.</i>

Irodalom – 11. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<i>Madách Imre</i>	Az ember tragédiája – műelemzés, értelmezés
<i>Világirodalom – széppróza, líra, dráma</i>	Csehov vagy Ibsen egy drámája; egy-egy szimbolista és/vagy impresszionista lírai alkotás. Csehov: Ványa bácsi, <i>Ibsen: Az emberek ellensége.</i>
<i>Ady Endre</i>	Jellemző témák, korszakok az életműben, legalább nyolc mű, tematikai változatosságban, egy ciklus mélyebb ismerete és egy publicisztikai mű. <i>Havasok és Riviera,</i> <i>Megöltem egy pillangót,</i> <i>Karácsony,</i> <i>Héja-nász az avaron.</i>
<i>Portrék a Nyugat első nemzedékéből</i>	Juhász Gyula: <i>Tiszai csönd, Milyen volt szókesége.</i>

<i>Babits Mihály</i>	Jellemző témák, műfajok az életműben. <i>Esti kérdés.</i>
----------------------	--

Magyar nyelv – 12. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<i>A magyar nyelv története</i>	Változás és állandóság a nyelvben. <i>Hogyan tükrözi a szókincs eltávolodásunkat a természettől?</i> <i>A nyelv szólásainak romlása.</i>

Magyar nyelv – 12. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<i>József Attila</i>	Jellemző témák és korszakok az életműben, legalább nyolc-tíz mű tematikai változatosságban. <i>Külvárosi éj, A város peremén, Holt vidék, Harmatocska, Gyöngy.</i>
<i>Portrék a magyar irodalomból</i>	<i>Radnóti Miklós négy műve, köztük legalább egy ekloga. A la recherche</i>
<i>Világirodalom a 20. században</i>	<i>Hemingway: Az öreg halász és a tenger</i>
<i>Szép próza, líra, dráma</i>	Weöres Sándor két-három műve, köztük egy többszereplős kompozíció, pl. szimfónia, ciklus. <i>La Pleureuse</i>
<i>Kortárs magyar irodalom</i>	Művek, műrészletek a kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból, legalább három szerzőtől. <i>Juhász Ferenc: Az éjszaka képei.</i>

Történelem 9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Az őskor és az ókori Kelet	Az emberré válás folyamata. <i>Biológiai és társadalmi alkalmazkodás.</i> <i>Eltérő környezeti feltételek és a társadalmi fejlődés.</i> Az élelemtermelés kialakulása. <i>Az ősi hiedelemvilág.</i> <i>Szaharai sziklarajzok.</i> <i>A folyamvölgyi kultúrák /Mezopotámia, Egyiptom, India, Kína/.</i> <i>Városállamok és birodalmak.</i> <i>Kiszáradás, elszikesezés hatása a történelmi eseményekre.</i> <i>Vallás és kultúra az ókori Keleten.</i> <i>Kultúrák és természetképek.</i>
Az ókori Görögország	A görög hitvilág, művészet, tudomány és a mindennapok. <i>A természeti feltételek szerepe az ókori keleti fejlettségi szint meghaladásában.</i> <i>Természetfilozófia.</i>

Az ókori Róma	<i>A római hitvilág, művészet, tudomány és a jog. A mindennapi élet. Az ókori nagyvárosok környezeti gondjai /vízellátás, közműolló, személtelhelyezés, zaj, zsúfoltság/ Erdőirtás, talajpusztulás a mediterrán térségben.</i>
Mindennapi élet, életmódtörténet	<i>Az ember és természet kapcsolata a mítoszokban. Famítoszok.</i>

10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<i>Az érett középkor</i>	<i>A szabad költözésű jobbágyság és a vándormozgalmak. A középkori városok. A középkor művelődése. Mindennapok a középkorban. Az erdő jelentősége a középkori civilizációban, erdőirtás. A felmelegedési periódus hatása. Vízimalom, mint energiaforrás. Természet közeli életmód. Mindennapi élet a középkori városokban.</i>
<i>Az Árpád-házi királyok kora</i>	<i>Gazdasági és társadalmi változások a XIII. században. Az Árpád-kori kultúra. A középkori Magyarország hal és vadbősége. Erdőispánságok, erdőóvók. Ártéri gazdálkodás.</i>
<i>A késő középkor</i>	<i>Nyugat-Európa válsága /éhínség, járványok, háborúk/ A lehülés, a földek kimerülése, az erdő mint erőforrás háttérbe szorulása</i>
<i>Magyarország a XIV–XV. században</i>	<i>Népesség és természeti környezet. Luxemburgi Zsigmond kora. Életformák a XV. századi Magyarországon.</i>
<i>Kora újkor /1490–1721/</i>	<i>A nagy földrajzi felfedezések és következményei: az európai és Európán kívüli kultúrák találkozása, a gyarmatosítás. A közép-és dél-amerikai kultúrák természetkultusza. A felfedezések és gyarmatosítás környezeti hatásai. A tudományos világkép átalakulása. A természet feletti uralom gondolata.</i>
<i>Magyarország története a kora újkorban (1490–1711)</i>	<i>A török hódoltság. Védelmi célzatú vízrajzi beavatkozások (vizivárak, pl. Szigetvár). Gazdasági és társadalmi változások. Népesség és környezet. Az életmód változásai a kora újkori Magyarországon. A török kiűzése. Erdők csökkenése, vizes területek növekedése.</i>
<i>Mindennapi élet, életmódtörténet</i>	<i>A tanév során az alábbi témák közül legalább kettőt kötelező feldolgozni. Éghajlat és történelem (pl. az ún. kis jégkorszak hatása).</i>

11. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
A felvilágosodás kora (1721–1789)	A felvilágosodás. A XVIII. századi életviszonyok. <i>Ember és természet viszonya a felvilágosodás eszmerendszerében.</i> <i>Természetjog.</i>
Magyarország újjászerveződése a Habsburg Birodalom keretei között (1711–1790)	A régi és az új mezőgazdaság, a hazai ipar. <i>Új kultúrnövények.</i> <i>Leccapolás, folyószabályozás, ármentesítés kezdetei.</i>
A polgári átalakulás kora (1776–1849)	Az ipari forradalom hatásai az életkörülményekre és a környezetre. <i>A környezeti válságot okozó eszmék, mentalitás, „külső költségek”.</i>
A polgárosodás kezdetei Magyarországon (1790–1847)	Az átalakuló társadalom – nemesi, paraszti és városi életformák. <i>Higiéniai viszonyok.</i> Új elemek és elmaradottság a gazdaságban. <i>Vízrajzi beavatkozások (Vaskapu).</i>
A nemzetállamok és az imperia- lizmus kora (1849–1914)	Gazdasági és társadalmi változások a fejlett országokban, a második ipari forradalom. <i>Az első ipari forradalom kiteljesedésének és a második ipari forradalomnak a környezetre gyakorolt hatása.</i> <i>Intenzívebbé váló természetátalakítás és következményei (Szezei-csatorna, Panama-csatorna).</i>
A polgárosodás kibontakozása Magyarországon (1849–1914)	Gazdasági és társadalmi fejlődés a dualizmus korában. Az egyes társadalmi csoportok jellemző életformái. A városiasodás. <i>Közművesítés, közegészségügy, városrendezés.</i>
Mindennapi élet, életmódtörténet	<i>A tanév során legalább két témát kötelező feldolgozni. A modern városfejlődés.</i>

12. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Az első világháborútól a nagy gazdasági válságig (1914–1929)	Az első világháború kirobbanása, jellege, története. <i>A modern háború tájra, természetre és épített környezetre gyakorolt hatása.</i>
A nagy gazdasági válságtól a második világháború végéig (1929–1945)	Az 1929–33-as világgazdasági válság. Válságkezelés a nyugati demokráciákban. A sztálini diktatúra a 30-as években. <i>A Tennessee- völgy helyreállítása.</i> <i>Keynes-elmélet és a környezet.</i> <i>A sztálini természetátalakító tervek.</i> <i>A második világháború története. A szövetségesek győzelme, a háború jellege.</i> <i>A modern háború hatása a természeti környezetre, az atomrobbantás elhúzódó hatása.</i>

A jelenkor (1945–napjainkig)	<p>Hidegháborús szembenállás a II. világháború után. A közel-keleti konfliktusok. A távol-keleti régió. Az emberiség az ezredfordulón: a globális világ és problémái.</p> <p><i>A fegyverkezési verseny környezetkárosító hatása.</i></p> <p><i>Környezeti hadviselés (Vietnam, Öbölháború).</i></p> <p><i>A globális világ környezeti problémái.</i></p> <p><i>A nemzetközi együttműködés esélyei a megoldásban.</i></p>
Magyarország a második világháború után (1945-től napjainkig)	<p><i>A kommunista diktatúra kiépítése. Gazdaság- és kultúrpolitika „A vas és acél országa”.</i></p> <p><i>Demográfiai változások.</i></p> <p><i>A hajszoltság (második gazdaság) és a környezetszennyezés tükröződése a demográfiai mutatókban.</i></p>
Mindennapi élet, életmódtörténet	<i>A tanév során legalább két témát kötelező feldolgozni. Fogyasztói társadalom és az ökológia, a fenntartható fejlődés.</i>

Biológia

9-10. évfolyam

Témakörök	Tartalnak
A vírusok, a prokarioták és az eukariota egysejtűek	<p><i>A kórházi veszélyes hulladékok kezelése.</i></p> <p><i>A baktériumok szerepe a szennyvíztisztításban, az eutrofizációban és a vizek minőségében.</i></p> <p><i>A baktériumok szerepe a talajban és talaj tisztításában.</i></p> <p><i>Az organogén elemek körforgásában szerepet játszó baktériumok.</i></p>
Az állatok teste és életműködései	<i>A környezetszennyezés (víz, levegő, talaj) hatása az állatok életmódjára, viselkedésére – pl.: elvándorlás, kihalás, az egyedszám csökkenése, a táplálék megváltozása, életképtelen egyedek létrejötte stb.</i>
A növények teste és életműködései	<p><i>A növényvédő és rovarirtó szerek hatása az állati szervezetre.</i></p> <p><i>A növények szerepe a bioszférában – oxigéntermelés, a széndioxid megkötése.</i></p> <p><i>A savas eső és a szennyezett /por, kipufogó gázok, széndioxid/ városi levegő hatása a növények életműködésére, szerveinek fejlődésére.</i></p> <p><i>A műtrágyázás hatása a mezőgazdasági növények egyes szerveinek fejlődésére – a primőr termékek hatása az egészségre.</i></p> <p><i>Biodiesel, alkoholhajtású motorok és hatásuk az élőlényekre.</i></p> <p><i>A természetes vizek öntisztulásában szerepet játszó növények.</i></p> <p><i>Az indikátornövények.</i></p>
A gombák teste és életműködései	<p><i>A rost dús táplálkozás fontossága, a vegetáriánus táplálkozás előnyei és veszélyei.</i></p> <p><i>A gombák egészségügyi jelentősége.</i></p> <p><i>A gombák táplálkozási jelentősége.</i></p> <p><i>A gombák nehézfém felhalmozása és ennek veszélyei.</i></p> <p><i>A zuzmók, mint a levegő szennyezettségének indikátorai.</i></p>

Kémia

9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Tudománytörténet	<i>A szennyező kémiai anyagok „megjelenése” Az emberi igények kielégítése és a környezetszennyezés</i>
Tájékozódás a részecskék világában	<u>Atomszerkezet</u> <i>A radioaktivitás alkalmazása és veszélyei. A sugárzó veszélyes hulladékok kezelése. Az atomenergia békés és háborús felhasználása.</i> <u>Anyagi halmazok</u> <i>Koncentrációtípusok – egészségügyi határérték (ppm). Oldódás – példák arra, hogy egyes egészségre ártalmas anyagok milyen mértékben oldódnak vízben.</i>
A kémiai reakciók a részecskék ismeretében	<u>Termokémia</u> <i>Reakcióhő – az energiatermelés formái, hőerőművek.</i> <u>Kémiai egyensúly</u> <i>A természetben létező kémiai egyensúlyi folyamatok, és azok felborulásának következményei.</i> <u>Redoxreakciók</u> <i>A kémiai korrózió.</i> <u>Galvánelemek</u> <i>A galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásai. Az akkumulátorok („elemek”) újratöltésének fontossága és lehetősége.</i> <u>Elektrolízis</u> <i>Az iparilag fontos elektrolízis környezetszennyező hatása (pl.: E igény, melléktermékek).</i> <u>Sav-bázis reakciók</u> <i>A természetben lejátszódó sav-bázis folyamatok. A természetes indikátorok, a savas eső. A hidrogénion koncentráció jelentősége a természetes vizekben és az élőlények szervezetében.</i>

10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Tudománytörténet	<i>A szennyező kémiai anyagok „megjelenése”. Az emberi igények kielégítése és a környezetszennyezés.</i>
Szénhidrogén-kincsünk, mint energiahordozó	<u>Telített szénhidrogének</u> <i>A földgáz, mint fosszilis energiahordozó – gázerőművek, gázautó, háztartási gáz környezeti hatásai. A kőolajipar és -felhasználás környezeti problémái. A földgáz és kőolaj kitermelésének globális problémája, a társadalom és gazdaság összefüggése. Az ólommentes benzín előnye és hátránya. A szteránvázas vegyületek élettani hatásai.</i>

Legfontosabb műanyagaink	<p><u>Aromás szénhidrogének</u> Az aromás vegyületek mérgező hatása. Az aromás hígítók és használatuk szabályai. <u>Telítetlen és halogénezett szénhidrogének</u> A műanyagok jelzése az egyes tárgyakon. A műanyagok lebomlása, újrahasznosítása, újrahasználata és égetése. A szelektív hulladékgyűjtés fontossága. Az autógumi, mint hulladék. A fontosabb halogénezett szénhidrogének élettani és környezeti hatása. Az ózonréteg védelme – nemzetközi egyezmény, globális kérdés.</p>
Szerves vegyületek a kamrától a laboratóriumig	<p><u>Hidroxivegyületek, éterek</u> Az alkoholizmus és a metanol hatása a szervezetre. Az alkoholizemű gépjárművek lehetősége. Az alkohol, mint általános oldószer (pl.: jódtinktúra, filctoll, gyógynövény kivonatok). A glikol, mint fagyálló folyadék. A fenol mérgező hatása. A dioxin a dohányfüstben. <u>Oxovegyületek</u> Az aceton, mint a háztartásban előforduló oldószer. <u>Illatok, ízek fűszerek</u> A mesterséges íz- és aromaanyagok, állományfokozók hatása a szervezetre. <u>Zsírok, olajok – gliceridek</u> A használt sütőzsiradékok környezeti problémája, újrahasznosítása. Nitroglicerín – a tudósok felelőssége. <u>Szappanok, mosószerek</u> A foszfátmentes mosószer környezeti jelentősége – eutrofizáció, környezetbarát vízlágyítók. A kommunális szennyvíz és kezelése. <u>Szénhidrátok</u> A cukorgyártás környezetszennyezése. A papír újrahasznosítási lehetősége – a szelektív hulladékgyűjtés. <u>Az aminosavak, amidok, fehérjék</u> A fehérjék kicsapódását okozó kémiai anyagok.</p>
A biológia határán	<p><u>Nukleinsavak</u> Nukleinsavrombolás sugarakkal (atombomba, ózonlyuk, csírámentesítés). A génmanipulációk hatása a növényekre és az állatokra. „Mesterséges élőlények”.</p>
A teától a heroinig	<p>A drog hatásmechanizmus, hozzászokás, függőség, hatásuk az egyén és a társadalom szintjén.</p>

Környezeti szerves kémia	<p>Energiagazdálkodás: fosszilis, hasadó és megújuló energiaforrások, előnyeik, hátrányaik.</p> <p>Egyéb műanyagok: szintetikus és természetes eredetű műanyag, ... le nem bomlás, hulladékégetés, dioxin.</p> <p>Táplálékaink: ...peszticidok, tartósítószer, E-számok.</p> <p>Van-e harmadik út?: tervgazdaság és piacgazdaság, fogyasztói társadalom, a fenntartható fejlődés és a környezet, hol van az „elég” a személyes és a társadalom léptékű fogyasztásban.</p>
--------------------------	---

Földünk és környezetünk

9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Térképészeti ismeretek	<i>A település változása az elmúlt évtizedekben – térképi ábrázolás.</i>
Kozmikus környezetünk	<p><u>Az űrkutatás a Föld szolgálatában</u></p> <p><i>Az űr elszennyezésének problémája – használaton kívüli műholdak, kilőtt hulladék.</i></p> <p><i>A műholdfelvételek a környezetvédelem szolgálatában (pl. . vízszennyezés, vegetációváltozás, globális felmelegedés).</i></p>

<p>A geoszférák földrajza</p>	<p><u>A kőzetburok földrajza</u> <i>A vulkánok, mint a természetes levegőszennyezés egyik forrásai.</i> <i>A savas eső hatása a kőzetekre.</i> <i>A sugárzó veszélyes hulladékok tárolására alkalmas kőzetek.</i> <i>A hulladéklerakó kialakításához megfelelő kőzetek.</i> <i>A geotermikus energia felhasználásának lehetőségei, elterjedési területei.</i></p> <p><u>A légkör földrajza</u> <i>A légköri szennyező anyagok és következményei: ózonpajzs, üvegházhatás – felmelegedés, savas eső.</i> <i>A légköri szennyezések globális és lokális volta – nemzetközi egyezmények.</i> <i>A környezeti katasztrófák hatása az időjárásra.</i> <i>El Nino jelenség.</i> <i>A szélerőművek.</i></p> <p><u>A vízburok földrajza</u> <i>A Föld vízkészletének szennyezettsége – fő szennyező források</i> <i>A lokális vízszennyezés terjedése a víz körforgásával</i> <i>Az ivóvízkészlet mennyiségi és minőségi veszélyeztetettség (pl.: bányászat hatása a karsztvizekre).</i> <i>A folyószabályozás hatása az élővilágra – árvízvédelem.</i> <i>A sarki jég olvadásának következményei.</i> <i>A vízierőművek építésének ökológiai és társadalmi hatásai.</i> <i>Az ár-apály erőmű, mint a megújuló energiaforrás egyik példája.</i></p> <p><u>A talaj földrajza</u> <i>A talajeróziót kiváltó tényezők és következményei.</i> <i>A természetes és mesterséges trágyázás, valamint az öntözés hatása a talaj minőségére.</i> <i>A monokultúra hatása a talaj minőségére.</i> <i>A talaj eltartó képessége és az adott terület gazdasági és társadalmi fejlettsége közötti összefüggés.</i></p> <p><u>A földi szférák környezeti problémái</u> <i>Az éghajlatváltozás, a levegő, a talajok és a vizek szennyezése, a gazdasági tevékenységek környezetkárosító hatása.</i></p>
<p>A természetföldrajzi övezetesség</p>	<p><u>A természetföldrajzi övezetesség</u> <i>Az éghajlati övezetek jellemzőinek változása a környezeti szennyezések hatására – pl.: elsivatagosodás.</i> <i>A lokális szennyezésből adódó mikroklíma változások.</i> <i>Az egyes éghajlati övek ökológiai problémái – életterek és fajok eltűnése, elvándorlása.</i></p>

<p>A természetföldrajzi övezetesség hatása a társadalmi-gazdasági életre</p>	<p><u>A természetföldrajzi övezetesség hatása a gazdasági életre</u> A megújuló erőforrások és az élelmiszertermelés éghajlattól függő övezetessége. <u>A Föld népessége</u> <i>A gazdasági jólét – a környezetszennyezés – népesség: a fejlődő és a fejlett országok konfliktusa.</i> <i>A nemzetközi egyezmények szerepe.</i> <i>A Föld eltartó képessége – a fenntartható fejlődés.</i> <u>Települések a Földön</u> <i>Települések eltűnése a környezeti szennyezés hatására.</i> <i>A település-szerkezet alakítása a környezeti szennyezés figyelembe vételével.</i> <i>Milyen típusú településen a legjobbak az életfeltételek?</i></p>
--	--

10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
<p>A világ változó társadalmi-gazdasági képe</p>	<p>A gazdasági ágazatok fő telepítő tényezői és azok jelentőségének változásai. A gazdasági szektorok jellemzői. <i>A gazdasági ágazatok környezetszennyező hatása.</i> A nemzetközi együttműködés lehetőségei, a nemzetközi szervezetek szerepe a világ társadalmi-gazdasági életének alakításában. <i>A nemzetközi tőkeáramlás.</i> <i>Természet-és környezetvédelmi egyezmények.</i> <i>Nemzetközi szervezetek a globális környezeti problémák megoldásában.</i> <i>Külföldi beruházás és a helyi közösségek környezeti érdekeinek érvényesítése.</i></p>
<p>A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, ország csoportok és országok</p>	<p>A gazdasági pólusok. Kialakulásuk és változó szerepük a világgazdaságban: Kelet- és Délkelet-Ázsia, Észak-Amerika, Európai Unió. A fejlődő országok. Általános problémáik és eltérő fejlettségű csoportjaik, helyük és szerepük a világgazdaságban. Felzárkózásuk különböző lehetőségei. <i>Egyéb egyedi szerepkörök konkrét példákon.</i> Benelux-államok, Svájc, Izrael, Egyiptom, Kína, Kuvait, Törökország, „banánköztársaságok”, „adóparadicsomok”, trópusi üdülőszigetek. <i>Anyag-és energiafelhasználásuk aránya, környezetpolitikájuk Asszuáni Nagy-gát hatása, Csernobil tanulságai, Szahel övezet-kiszáradási folyamatok, vízmegosztási kérdések.</i> <i>Környezeti kolonializmus.</i> Magyarország. Helye és szerepe a nemzetközi társadalmi-gazdasági folyamatokban. Az Unióhoz történő csatlakozás földrajzi alapjai. <i>Hazánk környezeti állapota és az Unió környezetpolitikája.</i> <i>A gazdasági rendszerváltásból adódó sajátosságok. Hazánk szerepe a különböző regionális együttműködésekben.</i> <i>Regionális környezeti együttműködés</i></p>

A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai	A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei. A demográfiai robbanás, az élelmezési válság, a nyersanyag- és energiaválság, az urbanizáció környezeti következményei. A környezet minőségének változásai és hatása az élet minőségére. A környezeti válság kialakulása. A különböző geoszférákat ért környezeti károsodások kölcsönhatásai. A regionális és a globális környezeti veszélyek összefüggései. A környezeti válság elleni összefogás többszintű lehetőségei. A harmonikus és fenntartható fejlesztés elve, a megvalósítás korlátai.
A globális környezeti problémák földrajzi vonatkozásai	A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei 1.1.1.1.1 A demográfiai robbanás, az élelmezési válság, a nyersanyag- és energiaválság, az urbanizáció 1.1.1.1.2 környezeti következményei. A környezet minőségének változásai és hatása az élet minőségére. A környezeti válság kialakulása <i>A különböző geoszférákat ért környezeti károsodások kölcsönhatásai.</i> <i>A regionális és globális környezeti veszélyek összefüggései</i> <i>A környezeti válság elleni összefogás többszintű lehetőségei.</i> <i>A harmonikus és fenntartható fejlesztés elve, a megvalósítás korlátai.</i>

Fizika

9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Egyetemes tömegvonzás	<i>A mesterséges égitestek szerepe az információk közvetítésében, az időjárás jelzésében</i>
A teljesítmény és hatásfok	<i>Az egyre nagyobb teljesítményű gépek hulladéktermelő hatása - lomtalanítás, veszélyes hulladékok</i>

10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Hőtan	
Hőtani alapjelenségek	<i>A víz különleges hőtágulási viselkedésének hatása a vízi élővilágra és a kőzetekre</i> <i>A higany mérgező hatása</i>
Halmazállapot-Változások	<i>A globális felmelegedés (üvegházhatás) és következményei - a sarki jég elolvadása</i> <i>Csapadékok a Föld légkörében</i> <i>Az utak sózásának hatása a növényzetre</i>
Elektrosztatika	

Elektromos alapjelenségek Az elektromos tér	Vezetők, szigetelők - az áramütéses balesetek és megelőzésük A nagyfeszültségű vezetékek élettani hatása az élőlényekre
Egyenáramok	
Az elemi töltés Egyenáramú hálózatok	Elektrolízis környezetszennyező hatása Galvánelem környezetszennyező hatása - veszélyes hulladékok, tölthető „elemek”, akkumulátorok
Elektromos teljesítmény	Energiatakarékos fogyasztók használata

11. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Rezgések, hullámok	
A hang hullámtulajdonságai	A zaj, mint a környezetszennyezés egyik formája Az erősítők hatása a fülre
Elektromágneses hullámok Hullámoptika	A fény szerepe fotoszintézisben - oxigéntermelés A levegő és a víz szennyezettségének hatása a fény terjedésére
Modern fizika	
A fény kettős természete Magfizika A radioaktivitás	A napelem, mint megújuló energiaforrás és a kimerült elemek kezelése Radioaktív sugárzás környezetünkben, a sugárvédelem alapjai A természetes és mesterséges radioaktivitás gyakorlati alkalmazása és hatása az élőlényekre
Maghasadás	Atombomba, atomerőmű Az atomenergia felhasználásának előnyei és kockázata - atombalesetek, tiszta energia
Magfúzió	A hidrogénbomba A magfúziós erőmű előnye
Csillagászat	
Űrkutatás	A világűr békés felhasználása A világűr szennyezése

Rajz és vizuális kultúra

9. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Képzőművészet, kifejezés	<p>Alkotás</p> <p>Érzelem, lelkiállapot, hangulat megjelenítése síkon és térben a kifejezőeszközök egyéni használatával.</p> <p><i>Leromlott környezettel, a természeti szépségekkel kapcsolatos életérzés megjelenítése.</i></p> <p><i>Látványélmények színbeli-formai átírása, szintézisre épülő egyéni kifejezése.</i></p> <p><i>Művészi természetábrázolás.</i></p> <p>A festészet kifejezőeszközei, hatásrendszere.</p> <p><i>Bikák terme a Lascaux-i barlangban, Vang Mien: Cseresznyeág, Brueghel: Tél, Giorgione: Alvó Vénusz., Leonardo da Vinci: Virágtanulmány a windsori gyűjteményből, P. Cézanne: Csendélet hagymákkal, Szinyei Merse Pál: Majális, H. R. Magritte: Kastély a Pireneusokban, Csontváry Koszta Tivadar: Baalbek: A nagy madár (rézkarc).</i></p> <p><i>Szobrászat: Antilopfej alakú maszk Nyugat-Afrikából, Sebesült nőstényoroszlán, Rakamazi hajkorong, A. Maillol: Földközi-tenger, D. Hanson: No.</i></p> <p>Kortárs műfajok a képzőművészetben (pl. environment, térinstalláció).</p>
Vizuális kommunikáció	<i>Természettanulmányok.</i>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>Vizuális nyelv.</p> <p>A tárgyi világ formanyelvi elemei, a tartalom és forma összefüggése.</p> <p>Alkotás</p> <p>Valós szükségleten alapuló tárgy tervezése (pl. ékszer, öltözködés-kiegészítő, hangszer, gépezet). A tárgynak, vagy térbeli makettjének elkészítése.</p> <p>Befogadás.</p> <p>A funkció és forma, a jelentés, a lépték, az anyag, a szerkezet, az elkészítés módjának ismerete a tárgyak megítélésében.</p>

10. évfolyam

Témakörök	Tartalmak
Képzőművészet, kifejezés	<p>Az építészet fogalma, funkciója, társadalmi és természeti meghatározottsága.</p> <p><i>Az építészet szerepe az emberi környezet formálásában. Természeti és épített környezet kölcsönhatása Bioépítészet, tájépítészet, világörökség.</i></p> <p><i>Stonehenge, Nimes-i vízvezeték, Vettiussok házának átriuma Pompeiből, Kyotói zen-kert, Diósgyőri vár, Versailles-palota franciakerkje, Bernini: Szt. Péter tér kollonádja, Magyar barokk városkép (Eger).</i></p>

Vizuális kommunikáció	<p><i>Vizuális nyelv</i></p> <p>A formaadás módjai a tanulást szolgáló, a tudományos, a köznap információkban, a tájékoztatásban, a reklámban.</p> <p>A vizuális kommunikáció fogalma</p> <p>A közvetlen és közvetett emberi kommunikáció, a tömegkommunikáció.</p> <p>A vizuális kommunikáció, a közlő szándéka szerinti hatásrendszere: információ (objektív), reklám (felhívó), műalkotás (esztétikai jelentéstartalmú).</p>
Tárgy- és környezetkultúra	<p>A tárgyak kulturális és társadalmi meghatározottsága.</p> <p>A tárgyak jelentése (társadalmi, történeti, műszaki, ergonomiai, esztétikai, gazdasági).</p> <p><i>A mindennapi környezet, a helyi, a regionális értékek tárgyalása.</i></p> <p><i>A táj erőforrásai és a hagyományos kultúra kapcsolata.</i></p> <p><i>Több generáció által használt tárgyak. A hagyományos tárgyi kultúra védelme.</i></p> <p><i>Népművészet:</i></p> <p>A magyar népművészet áttekintése (népi építkezés, eszközök, bútorkészítés, fafaragás, fazekasság, szöttek, hímzés, népviselet).</p> <p><i>Utcakép kétszintes házakkal (Hollókő, Nógrád megye), Boltíves tornácú lakóház (Somogy megye), Kétszintes házak székelly kapukkal (Szentegyházsfalu, Románia), Konyhabelső (Börzsöny, Hont megye), Sárközi tisztaszoba (Néprajzi Múzeum), Ácsolt kelengyeláda (Nógrád megye), Saroktér (Vargyas, Románia), Király Zsiga: Spanyolozott tükrös (Győr megye), Vizeskorsó (Tata, Komárom megye), Lakodalmas fazék (Sümege, Veszprém megye), Rajczy Mihály: Madaras pálinkásbutélia (Mezőcsát, Borsod megye), Bokály székelly határ ábrázolásával, (Kézdimartonos, Románia), Takácscéh kancsója (Karád, Somogy megye), Tál (Csákvár, Fejér megye), Néhány szöttek (sárközi, somogyi, baranyai), Néhány hímzés (úri asztalterítő, párnavég, díszlepedő), Cifraszűr (Békés, Heves vagy Hajdú megye), Női ködmön (Somogy, Heves vagy Baranya megye), Néhány viselet (Sárköz, Torockó, Rimóc, Mezőkövesd).</i></p>

4.23 JELES NAPOK JEGYZÉKE

Február 2.	Vizes Élőhelyek
Március 6.	Nemzetközi Energiahatékonyság Nap
Március 22.	Víz Világnapja
Március 23.	Meteorológiai Világnap
Április 3.	Csillagászati Világnap
Április 4.	Laboratóriumi Állatok Napja
Április 7.	Egészségügyi Világnap
Április 11.	Költészet Napja
Április 18.	Műemlékvédelmi Világnap
Április 22.	Föld Napja
Április 24.	Kísérleti Állatok Védelmének Napja
Május 8.	Nemzetközi Vöröskereszt Napja
Május 10.	Madarak és Fák Napja
Május 15.	Állat- és növényismeret napja (Magyarországon)
Május 15.	Nemzetközi Klímaváltozási Akciónap
Május 18.	Múzeumi Világnap
Május 24.	Európai Nemzeti Parkok Napja
Május 31.	Dohányzásmentes Világnap
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Június 8.	Óceánok Világnapja
Június 17.	Világnap az Elsivatagosodás Ellen
Június 21.	A Nap Napja
Június 25.	Barlangok Világnapja
Július 1.	Építészeti Világnap
Július 11.	Népesedési Világnap
Augusztus 9.	Állatkertek Napja
Szeptember 16.	Ózon Világnapja
Szeptember 22.	Autómentes Nap
Szeptember 23.	Takarítási Világnap
Október 1.	Zenei Világnap
Október 1.	Habitat Világnap
Október 4.	Állatok Világnapja
Október 8.	Madárfigyelő Világnap
Október 8.	Természeti Katasztrófák Elleni Védekezés Világnapja
Október 10.	Lelki Egészség Napja
Október 15.	Nemzeti Gyaloglónap
Október 16.	Élelmezési Világnap
Október 21.	Földünkért Világnap
Október 31. vagy a hónap utolsó munkanapja	Takarékossági Világnap
November 8.	Városok Napja
November 17.	Füstmentes Nap
November 27.	Fogyasztásszüneteltetési Nap
December 1.	AIDS elleni világnap
December 29.	Biodiverzitás Védelmének Napja

4.24 FOGYASZTÓVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS ISKOLAI FELADATOK

4.24.1 Jogi háttér

Az Egyesült Nemzetek Szervezete 1985-ös Fogyasztóvédelmi Irányelveiben leszögezte, hogy minden állampolgár fogyasztóként a következő alapvető jogokkal rendelkezik:

az alapvető szükségleteik kielégítéséhez való jog

- a veszélyes termékek és eljárások ellen való tiltakozás joga,
- a különböző termékek és szolgáltatások közötti választás joga,
- a megfontolt választáshoz szükséges tények ismeretének joga,
- a jogos panaszok tisztességes rendezéséhez való jog,
- az egészséges és elviselhető környezetben való élethez való jog,
- a kormány irányelveinek meghatározásába és végrehajtásába való beleszólás joga,
- a tájékozott és tudatos fogyasztóvá váláshoz szükséges ismeretek és tudás elsajátításához való jog.

Az Országgyűlés 1997. december 15-én fogadta el a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényt, melynek első része V. fejezet 17.§-a rendelkezik a fogyasztók oktatásáról.

E törvény írja elő a fogyasztók oktatásának szükségességét a fogyasztóvédelmi jogszabályok megismerése céljából. A törvény szerint a fogyasztók oktatása alapvetően állami feladat, amelyet az oktatási intézmények, a Fogyasztóvédelmi Felügyelőség és az érdekvédelmi szervezetek együttműködve teljesítenek.

Az EU 2002-2006 közötti időszakra szóló V. fogyasztóvédelmi akcióterve alapján a Kormány kidolgozta a középtávú fogyasztóvédelmi politikáját, melynek prioritásai az élelmiszerbiztonság, valamint az elektronikus kereskedelem és a lakossági szolgáltatások (pénzügyi és biztosítási) területe.

A fogyasztóvédelemről szóló törvénynek, valamint az EU jogharmonizációs követelményeknek is eleget téve a 2003. évi LXI. törvénnyel módosított Köznevelési törvényben (1993. évi LXXIX. törvény) is megjelenik a fogyasztóvédelem oktatása.

A Kormány 243/2003.(XII. 17.) számú rendeletével kiadott Nemzeti alaptanterv (NAT értelmében a helyi tanterveknek biztosítani kell, hogy az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák a fogyasztóvédelemmel összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására. Kiemelt fejlesztési feladat a Nat-ban a felkészülés a felnőtt életre, amelyben a fogyasztói kultúra kialakítása is jelentős szerepet kap.

4.24.2 A fogyasztóvédelmi oktatás célja

“A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál.”(NAT)

A cél elérését a fenntarthatóság, azon belül a fenntartható fogyasztás fogalmának kialakítása, elterjesztése és a fenntarthatóságnak a mindennapi életünkben fogyasztóként való képviselete jelenti.

4.24.3 A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiaileg

megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.

Szükséges a társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakításának elősegítése, a jogukat érvényesíteni tudó, a közéletben részt vevő és közreműködő fiatalok képzése. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség szoros összefüggése, az ún. cselekvési kompetenciák fejlesztése.(Nat)

Fogyasztói magatartásunk sokféle hatás mentén, a szociális tanulás útján alakul, fejlődik. A tudatos fogyasztóvá válás és az ennek megfelelő magatartás kialakítása hosszú, sokoldalú folyamat. Ennek során az egyén megismeri a fogyasztási javakat és szolgáltatásokat, megtanulja, hogyan viselkedjen a piaci viszonyok között, hogyan legyen képes fogyasztói érdekeinek érvényesítésére a természeti erőforrások védelme mellett.

A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlődése szempontjából a nevelés-oktatás különösen nagy jelentőségű. Mivel ismereteket kell elsajátítani, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni a fenntartható fogyasztás érdekében, ezért a gyermekkorban elkezdett fejlesztés döntő hatású. Amíg a kisiskolás korban leginkább jellemző fogyasztói magatartások a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése, addig a kamaszkorban már megjelenik a jogérzék, kellő fejlesztés esetén a jogismeret, a szolgáltatásismeret, a fogyasztói értékrend és a vállalkozásismeret is.

A fogyasztás elemi meghatározója a család. A fogyasztói szokások tekintetében az otthonról hozott hatások a legélénkebbek, ezért is fontos a szülők, a családok bevonása a nevelési folyamatba.

A napi gazdasági tapasztalatok, a gazdasági élet mind alaposabb és tudatosabb megismerése és megértése segít a fenntarthatóság eszméjének elfogadtatásában. Az emberek sokszor az olcsó, akciós termékeket részesítik előnyben, általában keveset költenek kultúrára, utazásra, erősen differenciálódnak abból a szempontból is, hogy mennyire akarnak, vagy tudnak megtakarítani. E gyakorlattal szemben a fenntarthatóság irányába ható fogyasztói minták kialakítását segítheti a korrekt sokoldalú tájékoztatás és információáramlás.

Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra, és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás nem annyira tudományos vagy technikai kérdés, hanem inkább az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Az értékek formálásában lényeges például:

- a kívánság és a szükséglet fogalmának tisztázása és elkülönítése,
- az egyéni és társadalmi jogok tiszteletben tartása,
- a természeti értékek védelme.

Fontos továbbá a fogyasztás során:

- a tájékozódás képessége,
- a döntési helyzet felismerése és
- a döntésre való felkészülés.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a piac, a marketing és a reklám szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, valamint a gazdaságosságot és a takarékoságot.

A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében különösen fontos, hogy az általános és a középiskola befejezésekor a diákok értsék, valamint a saját életükre alkalmazni tudják az alábbi fogalmakat:

Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás: Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez.

Ökológiai fogyasztóvédelem: Az elmúlt években sokan felismerték, hogy a környezeti problémáink túlnyomó többségének gyökere a mai fogyasztói társadalmunkban keresendő. Mind a javak pazarló előállításának technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profitcélú volta, mennyisége, valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. E szemlélet a környezet szempontjait is figyelembe veszi, ökológiailag tudatos fogyasztókat nevel, akik vásárlási választásaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.

Környezettudatos fogyasztás: kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás között.

Fenntartható fogyasztás: A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb általános társadalmi életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti források és a mérgező anyagok használatát, valamint a hulladék- és szennyező anyagok kibocsátását az adott szolgáltatás, illetve termék teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy a jövő nemzedékek szükségletei – és egészsége – ne kerüljenek veszélybe.

Preventív, vagyis megelőző fogyasztóvédelem: Amikor a vevő már a kezdet kezdetén érvényesíteni tudja jogait és nincs szükség panaszbejelentésre, bírósági perekre.

4.24.4 A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásaiba jól beépíthetők a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak.

Technika – áruismeret, a gyártás és a termékminőség összefüggései.

Matematika – banki, biztosítási vagy üzemanyag - fogyasztási számítások.

Fizika – mérés, mértékegységek, mérőeszközök (villany, gáz, víz mérőórák).

Földrajz: eltérő fogyasztási struktúrák és szokások.

Magyar: reklámszöveg, feliratok; a reklám kommunikációs csapdái.

Biológia – génmódosított élelmiszerek (GMO), amíg egy élelmiszer a boltba kerül, táplálkozás kiegészítők és divatjaik, egészséges táplálkozás.

Kémia – élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok (E-számok), vegyszermaradványok, háztartási vegyszerek, kozmetikumok célszerű és tudatos használatuk.

Informatika – elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások, telefónia.

Történelem – EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet és fogyasztóvédelem, a reklám története stb.

Médiaismeret: a reklám képi nyelve és hatásai.

Tantárgyközi projektek: pl. Hogyan készül a reklám? A zsebpénz.

Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények).

Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása).

Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel).

Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó, és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások.

4.24.5 Módszertani elemek

Feladatunk a készségek kialakítása: a kritikus gondolkodás, az egyéni és csoportos döntéshozás és a problémamegoldás. A készségfejlesztésnek tartalmazni kell az egyén és társadalom viszonyáról szóló információgyűjtés, információfeldolgozás, a feldolgozott információk alapján való döntés és végrehajtás módszereit.

A fogyasztói szokásalakítás egyik fontos célja a szülők és a helyi közösségek együttműködésének megnyerése és bevonása az iskolai nevelési programokba. Így a családok és közösségek fenntartható fogyasztásra való törekvése is kialakulhat.

A tudatos fogyasztóvá nevelés gyakorlatában a szülők lehetnek a pedagógus legfontosabb segítői és viszont. Amennyiben rendszeresen adunk az áruismerettel, vásárlással, fogyasztói döntésekkel kapcsolatos házi feladatokat, bizonyos idő után segíthetünk abban, hogy a gyerekek minél tudatosabban éljék meg családjuk fogyasztói szokásait. Az adatkezelési szabályokat betartva ismereteket gyűjthetünk a családok vásárlási szokásairól. Az információk adott esetben lehetővé teszik azt is, hogy a pedagógus pozitívan befolyásolja a család vásárlói magatartását.

A hagyományostól eltérő tanulásszervezési formák alkalmazása, projektprogramok indítása megfelelő keretet teremthet a fogyasztóvédelem oktatásának, a kritikus, független gondolkodás fejlesztésének.

Fontos hogy a diákok e módszereket minél többször alkalmazzák, napjainkban tipikus helyi és globális problémákon keresztül.

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól.
- Riportkészítés az eladókkal.
- Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika.
- Egyéni és csoportos döntéshozatal.
- Helyi, országos- és EU-s szabályozások tanulmányozása.
- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, információörögzítés csoportmunkában.
- Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel.
- Szimulációs játék, esettanulmány.
- Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása, fogyasztói kosár készítése).
- Érvelési technikai gyakorlatok (hatékony érdekvédelem).

4.24.6 A bűnmegelőzés, kábítószeres és a káros szenvedélyek elleni küzdelem

A bűnmegelőzés olyan társadalmi együttműködés, közösségi védelmi rendszer, amely az állam és intézményei irányításával, a polgárok önszerveződésének támogatásával, az adott jogrendszer keretein belül biztosítja a jogkövető többség életviszonyainak óvását a törvénysértő magatartások bekövetkezése ellen.

A bűn, mint társadalmi tömegjelenség megelőzése ebben az értelemben a társadalmi, gazdasági, szociális, kulturális stb. viszonyok olyan fejlesztését feltételezi, amely megszünteti, korlátozza azokat az ellentmondásokat, hátrányos helyzeteket, mindazokat a körülményeket, amelyek társadalmi méretekben kriminogén hatást fejtenek ki. Itt figyelembe kell venni, hogy a kriminogén körülmények újratermelődése, új kriminogén hatású társadalmi mozgások létrejötte állandó társadalmi realitás.

A megelőzés fő irányainak kijelölése lényegében azon társadalmi- és életviszonyok meghatározása, amelyek tekintetében reális eséllyel tervezhetők a bűnözés okainak érvényesülése, illetve új okok létrejöttét gátló intézkedések.

A megelőzés eszközeinek tekintjük mindazokat a társadalmi és jogi eszközöket, amelyek összehatásukban közvetve vagy közvetlenül alkalmasak a bűnözés okainak korlátozására, a sértetté vagy elkövetővé válás akadályozására.

4.24.7 D.A.D.A program

Intézményünk támogatja és teret biztosít a rendőrség programja számára.

A Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja, a D.A.D.A. olyan fiataloknak és gyermekeknek szóló képzési, nevelési program ez, amely a veszélyhelyzetek felismerésére, elemzésére és a döntési készség elsajátítására tanítja őket. Közvetíti ezt a rendőr, hiszen tapasztalata, elhivatottsága és rendszeres önképzéssel gyarapított tudása erre alkalmassá teszi.

A rendőri munka során összegyűjtött tapasztalatokra építve különféle élethelyzeteket mutatunk be, olyanokat, amelyek bárhol, bármikor, bármely kisdíákkal megtörténhetnek. Együtt keressük a megoldást, számba vesszük a lehetséges következményeket és igyekszünk a helyes döntést meghozni. Tesszük mindezt játékosan, "rendőrösen", átadva azokat a jogi, szakmai ismereteket is, melyek a tanulók tudásanyagát gazdagíthatják. Cél az egészséges, biztonságos, jogkövető életmódra nevelés.

A D.A.D.A. Program jól felépített tananyagával, pedagógiai módszereivel az iskolai szervezett oktatás színterén valósítja meg céljait, az egészséges, drogmentes, dönteni képes, saját biztonságáért felelősséget vállaló gyermeki személyiség kialakulásának elősegítését.

A D.A.D.A. program célja, feladata, alapelvei

A D.A.D.A. program a Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja.

Az utóbbi években az általános iskolákban különféle civil szervezetek, alapítványok széleskörű megelőzési célú oktatási programokkal jelentkeztek. Ezek a programok megfelelően kiegészítik a D.A.D.A oktatást, ezzel járulva hozzá a fiatalok személyiségének komplex fejlesztéséhez. A versenyképességünket fokozzuk azzal, ha csupán olyan témakörökkel foglalkozunk, melyben a rendőri jelleg dominál.

A Program oktatási anyaga két törzsanyagból áll, melyek nem épülnek szorosan egymásra, azokat külön-külön is oktatni lehet. Az alsó tagozatos törzsanyagban 13+1 óra, míg a felső tagozatos törzsanyagban 22 óra szerepel. Az alsó tagozatban a javasolt célcsoport a 9-10 éves, a felső tagozatban a 13-14 éves korosztály. (Ettől az iskolával történt megállapodás keretében el lehet térni.). Az egyes törzsanyagokat az iskola és a rendőri szerv között létrejött szerződés alapján kell oktatni. Ez előzetes egyeztetést kíván, hogy melyik osztályban, milyen óraszám-ban kerüljön oktatásra a törzsanyag. Összességében a D.A.D.A. program négy, esetleg öt évfolyamot ölel át.

A program lényege, hogy a megyei rendőr- főkapitányságok, illetve a helyi rendőrkapitányságok által kijelölt, illetve a feladatot önként vállaló, felkészített, egyenruhás rendőr meghatá-

rozott tematika szerint rendszeresen, általában osztályfőnöki óra keretében foglalkozásokat tart a tanulóknak.

Lényeges, hogy a programot jól felkészített, egyenruhás rendőr oktassa, mert ő az az autentikus személy, aki olyan elsődleges, hiteles információkat közvetít a gyermekeknek, amelyet saját gyakorlati tapasztalatból merít.

A D.A.D.A. személyiségfejlesztő, helyes önértékelésre nevelő, önbecsülést építő program. Célja, hogy a gyermekek mindenkor felismerjék a veszélyhelyzeteket, meg tudják különböztetni a pozitív és negatív befolyásokat.

Ki tudják számítani döntéseik, cselekedeteik következményét, eredményét.

Képesek legyenek ellenállni még a kortársaiktól érkező csábításnak, kínálásnak is, konfliktushelyzeteiket úgy oldják meg, hogy abból kikerülve ne érezzék vesztesnek magukat.

A Programot oktató rendőrök feladata, hogy az oktatási anyag feldolgozásával olyan megoldási módokat, paneleket közvetítsenek a gyermekeknek, melyeket attitűdként személyiségükbe építve szükség szerint készségi szinten, rutinszerűen alkalmazhatnak.

A D.A.D.A. módszere a szituációs és szerepjáték, valamint az irányított beszélgetés.

Az oktató rendőr a munkafüzetek feladatait a módszertani kézikönyv iránymutatásaival játékos, könnyen befogadható formában dolgozza fel a tanulókkal, a gyerekek egy-egy valóságos, vagy meseszerű élethelyzet páros, vagy csoportos eljátszásával, mintegy saját maguk vonják le a helyzetből adódó konzekvenciákat.

A foglalkozás meghatározott tananyag szerint folyik, eltérés csak az oktató rendőr személyiségéből és a gyermekektől érkező kérdésekből, reakciókból, illetve a helyi sajátosságokból adódhat.

A D.A.D.A. program fontos eleme a tanári karral és a szülőkkal való folyamatos és rendszeres kapcsolattartás, amely tantestületi üléseken, illetve szülői értekezleteken valósul meg. A kétirányú rendszeres kapcsolattartás egyrészt a programmal, a végzett munkával kapcsolatos tájékoztatásra, továbbá a szülők vonatkozásában a gyermekekkel közös feladatmegoldásban és értékelésben, a pedagógusok vonatkozásában pedig arra terjed ki, hogyan kapcsolódhatnak a D.A.D.A. - tananyag egyes témakörei más tantárgyak anyagához.

Ezenfelül mind a szülők, mind a pedagógusok igénylik a drogokkal kapcsolatos programon kívüli információkat is (pl.: hogyan ismerheti fel, ha gyermeke drogot fogyaszt, hová fordulhat segítségért stb.)

Az alsó tagozatos törzsanyag összefoglaló tematikája (8-10 éves korosztály)

Bemutatkozás

Szabályok, normák, hagyományok, törvényszerűségek

Kockázat - Következmény

Biztonságban - otthon

Biztonságban - a közlekedésben

Biztonságban - közterületen

Gyógynövények, gyógyszerek, drogok

Jogok - kötelezettségek

Érintések, pedofília

Erőszak

Családon belüli erőszak, érzelmek, érzelmek kifejezése
 "Jó hecc" - Felelősség
 Gyakorló óra
 Összefoglalás

Az alsó tagozatos tematika összefoglalása

Foglalkozás	Nevelési cél
1. Bemutatkozás	Az osztályban tanító D.A.D.A rendőr bemutatkozása, megismerkedés a tanulókkal
2. Szabályok, normák, hagyományok	Ismerkedjenek meg a tanulók a szabályok típusaival, azok szerepével, a normákkal és a hagyományokkal.
3. Kockázat, következmény	A "veszély, a kockázat, a döntés, következmények" fogalmának megismertetése a diákokkal, és védelmük érdekében a helyes magatartási minta kialakítása.
4. Biztonságban - Otthon	A gyerekekben tudatosítani, hogy a háztartásban sok veszélyes anyaggal, illetve eszközökkel találkozhatunk, amelyek kezelése nagy óvatosságot igényel.
5. Biztonságban - a közlekedésben	A kisdíákok ismerjék meg a főbb közlekedési szabályokat, tanuljanak meg helyesen közlekedni. Tudatosítani kell, hogy a saját biztonságukért ők felelnek.
6. Biztonságban - a közterületen	A diákokkal elsajátíttatni azokat a szabályokat, melyek betartásával biztonságban érezhetik magukat.
7. Gyógynövények, gyógyszerek, drogok	A tanulók ismerkedjenek meg a gyógynövények felhasználási módjaival, a gyógyszerek betegséget kezelő hatásaival, a drogok fogalmával és az ide tartozó anyagok körével.
8. Jogok, kötelezettségek	Ismerkedjenek meg a tanulók az emberi jogokkal és kötelezettségekkel.
9. Érintések, pedofília	Megtanítani a gyerekeket az idegen, illetve ismerős személy által létrejövő "kellemetlen érintések" elhárítására.
10. Erőszak	Ismerkedjenek meg a fiatalok az erőszak, az agresszió fogalmával, a különböző erőszakos cselekedetek következményeivel.
11. Érzelmek, érzések kifejezése A családon belüli erőszak	A diákok ismerkedjenek meg a különböző érzésekkel és érzelmek kifejezésének különböző módjaival, a családi szeretet nélkülözhetetlen szerepével, és azokkal az erőszakos formákkal is, amelyek a gyermekek ellen irányulnak.
12. "Jó hecc"!	A diákok tanuljanak meg különbséget tenni a "jó hecc", a csínytevések és a bűncselekmények között.
13. Gyakorló óra	A biztonságra nevelés magatartási mintáinak gyakorlása, fokozottabb beépítése a kisdíákok személyiségébe.
14. Összefoglalás Nyári felkészítő óra	A tananyag áttekintése, a főbb biztonsági szabályok megbeszélése.

A felső tagozatos törzsanyag összefoglaló tematikája (13-14. éves korosztály)

Bemutatkozás, kapcsolatfelvétel, bizalomépítés

Önismeret - Tolerancia
 Támogatási rendszerek
 Viselkedési addikciók I.
 Viselkedési addikciók II.
 A média hatásai I.
 A média hatásai II.
 Barátválasztás, bandák nyomása, csoportos erőszak
 Huliganizmus, a szekták
 Az erőszak
 Családon belüli erőszak
 Szexuális bűnözés
 Drogok I.
 Drogok II.
 Drogok III.
 Drogok IV.
 Törvények, szabályok
 Az ifjúkori bűnözés
 Gyakorló óra
 Konfliktuskezelés - felelősségvállalás I.
 Konfliktuskezelés - felelősségvállalás II.
 Összefoglalás, útravaló
 Pótóra. Hová forduljunk segítségért?

A felső tagozat törzsanyagának tematikája

Foglalkozás	Nevelési cél
1. Bemutatkozás, kapcsolat-felvétel, bizalomépítés	A kölcsönös bemutatkozáson és megismerkedésen túl a felső tagozatos közös munka szervezeti alapjainak megteremtése
2. Önértékelés - Tolerancia.	A diákok pozitív énképének fejlesztése, a helyes önismeret kialakítása, hogy pozitív módon álljanak hozzá saját képességük, adottságuk vizsgálatához.
3. Támogatási rendszerek.	A tanulók ismerjék fel, hogy szükség van pozitív kapcsolatok kiépítésére más emberekkel, mert csak így tudnak kialakítani egy megfelelő támogatási rendszert.
4.-5. Viselkedési addikciók, Szervedélybetegségek, (üzletközpontok.)	A tanulók ismerkedjenek meg a különböző szenvedélybetegségek fajtáival és a játékszenvedély okozta nehézségekkel.
6. A média hatásai I. A média pozitív és negatív hatásai fiataljainkra. A rajzfilmekben eluralkodó erőszakos cselekedetek.	Megismertetni a diákokat a média emberekre gyakorolt hatásairól. A reklámok befolyásoló szerepe. A diákok értsék meg, hogy a reklámok nem a teljes igazságot tartalmazzák, csupán egy-egy termék vagy szolgáltatás iránt keltik fel a fogyasztói igényt. A rajzfilmekben uralkodó erőszak tartalmak megismertetése, a személyiségre történő hatásainak bemutatása.
7. A média hatása II. Agresszivitás a képernyőn. A számítógépes játékok és az Internet világa.	A diákok ismerjék meg a harci típusú filmek hatásait, tudjanak válogatni a különböző műsorok között. Annak tudatosítása, hogy az Internet egyfelől nélkülözhetetlen segítőtárs a mindennapokban és a munkában, másfelől félrevezető, hamis torz képet ad a világról.

8. Barátválasztás, bandák nyomása, csoportos erőszak.	Megismertetni a tanulókat a barátválasztás alternatíváival, a bandák befolyásoló szerepével, a csoportos erőszakkal. Tudatosítani bennük, hogy a bandák tagjai nyomást gyakorolhatnak rájuk, segíteni annak felismerésében, hogy döntéseik következményeiért a felelősséget nekik kell vállalniuk.
9. Huliganizmus. A szekták.	A diákoknak meg kell ismerkedniük különféle csoportosulások veszélyeivel.
10. Az erőszak.	Megismertetni a diákokat az erőszak megnyilvánulási formáival, azok szerepével és hatásaival.
11. A családon belüli erőszak.	Megismertetni a tanulókat azokkal az elhárítási szempontokkal, melyekkel vissza tudják utasítani a családon belül előforduló szexuális zaklatásokat.
12. Szexuális bűnözés.	A diákok ismerjék fel a szexuális bűnözés veszélyforrásait, képesek legyenek ezeket elkerülni.
13. Drogok I. Legális drogek.	A tanulók szerezzenek ismereteket a drog fogalmáról, a fogalomkörbe tartozó szerekről, a fogyasztás emberre gyakorolt hatásairól, valamint a lehetséges következményekről
14. Drogok II. Az alkohol	Az alkohol fogyasztása következtében kialakult függőség veszélyeinek megismertetése, személyiségromboló hatásának bemutatása a diákoknak. A fiatalok körében a fogyasztás megelőzése, illetve csökkentése.
15. Drogok III. Illegális drogek 1.	Megismertetni a diákokat a kábítószeres fajtáival, a fogyasztás társadalmi-, egészségügyi-, családi és egyéni következményeivel.
16. Drogok IV. Illegális drogek 2.	A fiatalok kábítószer-fogyasztásának visszaszorítása érdekében szerezzenek ismereteket a fogyasztás büntetőjogi szankcióiról, ill. azokról a segítséget nyújtó intézményekről, amelyek segíthetnek a drogproblémák megszüntetésében.
17. Törvények, jogszabályok.	A diákok ismerjék a jog jelentőségét az életben, legyenek tisztában a büntetőjog szerepével, tudják, miért kell a jogi előírásokat betartani, ismerjék meg a rendőr lehetőségét, feladatait egy jogsértés kapcsán. A jogalkotás és a jogalkalmazás folyamatának bemutatása, a büntető anyagi és eljárásjog szerepének ismertetése, az önkéntes jogkövetés, mint állampolgári kötelezettség fontossága, a rendőr mint jogalkalmazó.
18. Az ifjúkori bűnözés.	Megismertetni a diákokat az ifjúkori bűnözés jellemzőivel, az elkövetés okaival, az egyes cselekmények egyéni-, családi-, és büntetőjogi következményeivel.
19. Gyakorló óra.	A diákok biztonságának és helyes életvezetési stílusának kialakításához a helyes magatartási minták és viselkedési panelek rögzítése.
20. Konfliktuskezelés - felelősségvállalás I.	A diákok a D.A.D.A. oktató segítségével megtanuljanak egy olyan módszert, amely a hosszabbtávú nevelés céljait és a megfelelő szocializációt segíti elő, ezáltal könnyebben tudják megoldani konfliktusaikat és problémáikat.
21. Konfliktuskezelés - felelősségvállalás II.	A módszer megtanulása által fejleszteni a diákok konfliktustűrő képességét, valamint megtanítani a problémák kezelésére és megoldására.
22. Összefoglalás, záróvizsga,	A D.A.D.A. program biztonsági szabályainak rögzítése, ez-

útravaló.	által a helyes mintakövetés kialakítása a diákokban.
23. Pótóra: Hová fordulhatunk segítségért?	Megismertetni a tanulókat a segítő személyekkel és intézményekkel.

4.24.8 Az áldozattá válás megelőzése érdekében tett intézkedések

Az áldozattá válás elkerülése érdekében különböző preventív módszereket alkalmazunk.

Ahhoz, hogy minél kevesebben szenvedjenek sérelmet akár bűncselekmény, akár más esemény kapcsán, már iskolás korban szükséges gyermekeinket erre felkészíteni. Ezt szolgálják a különböző általános iskolai programok, mint pl.: a D.A.D.A. program.

Tagintézményeinkben megtartott osztályfőnöki órákon, bűnmegelőzési előadásokon kiemelt figyelmet szentelünk ennek a témának a megbeszélésére.

A megelőzésben nagyon fontos a pszichológiai kultúra fejlesztése; tanácsadó és segítő szolgálatok létrehozása; a családi életre nevelés során a kapcsolati kultúra erősítése. A korai felismerésben segítséget nyújthatnak pedagógusainknak a védőnők valamint a házi és iskolaorvosok.

Az áldozatsegítés

A bűncselekmények ismertté válásának és a büntetőeljárás sikerének alakulásában jelentős szerepe van az áldozatnak. Az áldozatok feljelentése nélkül a legtöbb bűncselekmény nem jutna a hatóságok tudomására, a legtöbb bűncselekmény elkövetőjének kilétére nem derülne fény az ő együttműködésük nélkül, és nem lenne lehetőség a büntetőeljárás lefolytatására, az elkövető megbüntetésére. Ezért az áldozatok helyzete és megítélése változtatást igényel.

Nagyon fontos, hogy a pedagógusok figyeljék a gyermekek személyiség vonásainak változásait, melyből kiszűrhetőek a családban történő erőszakos események megnyilvánulásai.

4.24.9 Az erőszakmentes konfliktuskezelés

Osztályfőnöki órákon, valamint drámapedagógiai foglalkozásokon szerepjátékok nagyszerű lehetőséget adnak a pedagógusok kezébe, hogy a gyerekek megtanulják a konfliktusok megfelelő kezelését. Osztályfőnöki órákon a rendőrség által támogatott "Szentől-szembe" konfliktuskezelési módszert gyakorolják a fiatalok a szituációs játékok alkalmával.

A D.A.D.A. órák törzsanyagában is szerepel a konfliktuskezelés- felelősségvállalás című témakör. E foglalkozások nem pusztán ismeret átadásra épülnek, hanem lényeges szerepe van a gyerekek által "hozott" problémák, élethelyzetek megbeszélésére és megoldására is. Fontos eleme a programnak, hogy a rendőr egyenruhában jelenik meg a tanórákon, amely lehetőséget ad arra, hogy egyfajta bizalmi kapcsolat alakuljon ki az oktató rendőr és a diákok között, amely önmagában is preventív jelleggel bír.

4.24.10 Közlekedésre nevelés

Az általános iskola alsó tagozatán kiemelt figyelmet szentelünk a gyermekek szabályos közlekedési szokásainak kialakítására. Mivel ebben az életkorban történik a legtöbb közlekedési

baleset, ezért osztályfőnöki és D.A.D.A. órákon is megfelelő felvilágosításban részesülnek tanulóink.

A D.A.D.A. - amit arra utaltunk - személyiségfejlesztő, önértékelést tanító általános iskolai program, amelynek célja, hogy a gyerekek saját biztonságuk érdekében megfelelő, megalapozott döntéseket tudjanak hozni, ismerve cselekedeteik következményeit. Ehhez olyan használható problémamegoldó viselkedési paneleket, normákat ajánl, amelyeket személyiségükbe építve "éles helyzetben" sajátjukként tudnak majd alkalmazni. Ezt a célt szem előtt tartva épül fel a program tematikája, melynek fő vonalai:

Személyiségfejlesztés

- önismeret,
- mások megismerése, elfogadása,
- problémamegoldó technikák elsajátítása, felelősségvállalás,
- gyermekek jogai és kötelességei.

Szabálykövetés

- közlekedési szabályok,
- a mindennapi élet szabályai (család, iskola, társadalmi környezet),
- jogszabályok, törvények.

Biztonság

A személyes biztonság:

- a közlekedésben,
- az idegenekkel szemben,
- ha a gyermek egyedül van.

4.24.11 Iskolai drogstratégia

Célok

- az egészségügyi tudatosság kiépítése;
- ismeretek közlése, pontosítása;
- egyéni képességek, pozitív énkép alakítása;
- együttműködés kialakítása a teljes tanári karral, valamint az ügyvel foglalkozó intézményekkel;
- pályázati lehetőségek felkutatása, kihasználása;
- kortárs segítők képzése és helyzetbe hozása;
- prevenció beépítése elsősorban az osztályfőnöki órákba, de rejtett módon minden tanórába;
- szülők tájékoztatása a legfontosabb tudnivalókban (felismerés, teendők);
- pedagógus továbbképzés.

Teendők

A drogvészély napjaink reális, súlyosbodó gondja. Mivel a függőség kezelése speciálisan szakmai feladat, az iskola, a pedagógus a prevencióban vehet részt hatékonyan, súlyosabb esetben a szakemberhez irányításban segédkezhet. A megelőzés elsődleges terepe a család, majd az általános iskola. Középiskolai szinten teendőink:

- önismeret fejlesztése;

- kudarcűrő képesség növelése;
- kommunikációs készség javítása;
- krízishelyzetek, döntéshelyzetek megoldási lehetőségei (helyzetgyakorlatok, szituációs játékok);
- emberhez méltó életminőség felmutatása;
- az egészség fontosságának hangsúlyozása (a drog, mint veszélyeztető tényező; pihenés, relaxáció);
- szülők bevonása.

A drogprevenációs munka színterei

- iskolai tanórák;
- előadások;
- vetélkedők;
- művészeti és műveltségi vetélkedők;
- csoportfoglalkozások;
- szülői értekezletek;
- diákújság, rádió.

Iskolán kívüli kapcsolatok, segítőink

- Családsegítő, Nevelési Tanácsadó;
- Gyermekjóléti Szolgálat;
- Gyámügy;
- ÁNTSZ;
- Önkormányzat;
- Rendőrség (elsősorban ifjúságvédelmi munkában);
- Drogkoordinációs Munkabizottság;
- Megyei drogügyi koordinátorokat segítő fórum;
- Megyei RÉV;
- védőnő, ifjúsági orvos;
- helyi média.

5 A KOLLÉGIUMI NEVELÉS PROGRAMJA

5.1 A KOLLÉGIUMI NEVELÉS FŐBB ALAPELVEI, CÉLJAI, FELADATAI

5.1.1 Kollégiumi nevelés alapelvei

- alapvető emberi szabadságjogok, a gyermekeket megillető jogok, demokratikus, humanista, nemzeti és európai nevelési elvek,
- a diákok iránti felelősség, bizalom és szeretet,
- az intellektuális igényesség, kulturált stílus,
- az alapvető erkölcsi és együttélési normák betartása,
- az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vétele,
- a nemzeti, etnikai kisebbségi azonosságtudat tiszteletben tartása,
- szülőkkel, a kapcsolódó közép fokú iskolákkal, művelődési intézményekkel való együttműködés.

5.1.2 Kollégium nevelési céljai

a. általános célok

- az otthonteremtés biztosítása
- az esélyegyenlőség megteremtése
- a tanulók felzárkóztatása
- ismereteik kiegészítése, elmélyítése

b. részcélok

- a tanulmányi munka színvonalának emelése
- a hátrányos helyzetű tanulókkal való fokozott egyéni törődés
- a tehetséges tanulók felkutatása, tudásuk bővítése, képességeik fejlesztése
- a szociális viselkedés szabályainak elsajátítása
- a pályaválasztás segítése
- az egészséges életmódra nevelés
- a szabadidő tartalmas eltöltése
- környezetünk védelme, ápolása
- nemzeti értékeink, kulturális és történelmi hagyományaink megismertetése
- társadalmi beilleszkedés elősegítése
- az etnikai kisebbség kultúrájának megismertetése
- tanár-diák kapcsolat elmélyítése

5.1.3 A végrehajtandó feladatok meghatározása

A tanulási motívumok, értelmi képességek fejlesztése

Személyiségfejlődés megvalósítása érdekében a nevelési folyamatba be kell építeni:

- Motivációs tényezőket pl. a tanuláshoz kedvet teremtő légkört kell kialakítani, rá kell mutatni az önálló ismeretszerzés örömeire, fel kell kelteni az igazi érdeklődést és tudásvágyat.
- Sikervágy kialakítását és fennmaradásának biztosítását.

Olyan feladatokat adjunk a tanulóknak, melyek sikert ígérnek számukra, egyúttal minimalizáljuk a tanulók kudarcélményeit.

- Tanulási életprogram kialakítása a tanulás eredményessége érdekében.
E program kialakulása döntő mértékben befolyásolja a tanulás hatékonyságát, esetleges hiánya a diákok számára az iskolába járás értelmét is kérdésessé teszi.
- Tanulási módszerek elsajátítása
Lényeges feladat az önálló tanuláshoz szükséges ismeretek és képességek elsajátítása, pl. olvasás-megértési gyakorlatok, könyvtár használat, önismereti képés, jegyzetelési technika stb.
- tanulmányi munka segítése
A hiányos alapismeretekkel, gyengébb képességgel rendelkező tanulóknak a különböző korrepetálások, felzárkóztató foglalkozások adnak lehetőséget, esetleg külső óraadó tanárok alkalmazása is segítheti a tanulmányi munkát.
- Tanulási kultúra kialakítása, megszilárdítása fejlesztése
A kollégium fejleszti a tanulási, megismerési és gondolkodási képességeket. Az eredményes ismeretszerzés érdekében a kollégium lehetőséget biztosít, hogy a kollégisták megismerjék és elsajátítsák a helyes tanulási módszereket. Meghatározó jelentőségű a tanulási motívumok – az érdeklődés, a megismerés, a felfedezés vágyának – fejlesztése.
A kollégiumi nevelés olyan motivációkat fejleszt, amelyek alapján az ismeretek elsajátítása nemcsak kötelességként, hanem igényként is megfogalmazódik a tanulóknakban.

Szocializáció, a szociális értékrend, képességrendszer fejlesztése

- társadalmi értékek és normák közvetítése
- pozitív szociális szokások kialakítása
- szociális viselkedés alapvető szabályainak elsajátítása
- érdekérvényesítő képesség, a demokratikus viselkedés szabályainak elsajátítása
- segítő életmódra nevelés megvalósítása
- pályaválasztás segítése

A társadalmi együttélési normák kialakítása, fejlesztése

A kollégium – mint szociális közeg – a nevelési folyamatban hangsúlyt helyez a pozitív szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek (empátia-, tolerancia-, konfliktuskezelő-, vita-, szervezőkészség stb.) fejlesztésére.

Biztosítja a társadalmi együttélés szabályainak elsajátítását, az egyén, a csoport, a társadalom kölcsönhatásainak megérését, figyelve a nemzeti, etnikai kisebbségi és vallási sajátosságokra.

A kollégium nevelési feladata a családi életre – benne a családtagi szerepre, a párkapcsolat kulturált kialakítására, a takarékos gazdálkodásra és felhasználói szerepre – nevelés.

Fontos a kommunikációs, az együttműködési, a segítő, és a szervezőképesség fejlesztése.

E feladat megvalósításában alapvető szerepet, teret és megfelelő mértéket kap a kollégiumi diákönkormányzat.

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés

- belső igényszint emelése az egészséges kulturált életmód iránt
- szabadidő tartalmas, hasznos eltöltése

A testi, az értelmi és a lelki képességek folyamatos karbantartásához és fejlesztéséhez szükséges a megfelelő életritmus kialakítása, az egészséges és kulturált étkezés, öltözködés, tisztálkodás, testápolás, a rendszeret belső igénnyé válása, az ehhez kapcsolódó szokásrendszer kialakítása.

A kollégiumi tanulók az egészséges és kulturált életmódra nevelés során olyan ismereteket, gyakorlati képességeket sajátítanak el, szokásokat tanulnak meg, amelyek segítik őket testi és lelki egészségük megőrzésében, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzésében.

A kollégium minden részletében otthonos, kulturált, esztétikus közegként működik, ahol a tanulók jól érzik magukat, és ami egyben fejleszti ízlésüket, igényességüket, műveltségüket.

A kollégium kulturális és sportélete is hozzájárul, hogy a kollégisták egészséges életvitelt, helyes életmódmintát válasszanak önmaguknak.

Az önismeret fejlesztése

A kollégiumon belüli kapcsolat- és tevékenységrendszer szervezésével, ismeretek nyújtásával a kollégiumi nevelés elősegíti, hogy kialakuljanak az önismeret gazdag és szilárd elméleti, tapasztalati alapjai.

A természeti és társadalmi ismeretek bővítésével, művészeti élményekkel segíti a világban való tájékozottság, a személyes és szociális azonosságtudat fejlődését.

A kollégium fontos feladata, hogy – kiegészítve az iskolai tanulmányokat – nemzetünk és nemzetiségeink kultúrájának értékeit, nemzeti, történelmi és vallási hagyományainkat, Európához kötődő jellegzetességeinket megfelelő rangra emelje a kollégisták tudatában.

A világról kialakított képben kiemelt helyet kap a magyar, a közép-európai és az európai kultúrkör.

A kollégium környezettudatos magatartásra neveli a tanulókat, hogy érzékennyé váljanak a környezetük állapota iránt.

A tanulók életvitelében meghatározó a környezetkímélő magatartás.

A környezetvédelem beépül a kollégisták erkölcsi rendszerébe egyéni és közösségi szinten egyaránt.

5.2 SAJÁTOS NEVELÉSI MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA

A hátrányos helyzetű tanulóknak szervezett felzárkóztató, tehetséggondozó, társadalmi beilleszkedést segítő foglalkozások tervezése, elvei:

- a tanulásban elmaradt diákokkal való egyéni foglalkozás,
- hátrányos helyzetű, illetve állami gondoskodásban részesülő tanulókkal való foglalkozás problémáik megoldásában, ügyintézés segítése, nevelési tanácsadóval való kapcsolat,
- speciális nevelési igényű tanulókkal való foglalkozások/szakemberek bevonásával,
- éves foglalkozási tervben kiemelt figyelem a hátrányos helyzetű diákokra.

5.3 A TANULÓK FEJLŐDÉSÉT, TEHETSÉGGONDOZÁSÁT, FELZÁRKÓZTATÁSÁT, PÁLYAVÁLASZTÁSÁT, AZ ÖNÁLLÓ ÉLETKEZDÉST SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK ELVEI

Tehetségvédelem, tehetséggondozás:

Alapelvünk, hogy

- a tehetség megmutatkozásának, kibontakozásának a kollégiumi tevékenységrendszerben lehetőséget kell teremteni
- a tehetséggondozásban a személyiség teljes fejlesztésére figyelünk
- az iskolával, a családdal és más érintettekkel való együttműködés nélkül nem lehet hatékony a tehetségek gondozása

Pályaorientációs tevékenység, az önálló életkezdés támogatása:

Alapelvünk, hogy

- a tevékenységek formáját és tartalmát a differenciálás alapján szervezzük,
- kialakítsuk a tanuló felelősségvállalását a saját életút alakításáért,
- az intézményi kapcsolati tőkét is mozgósítjuk a fiatalok önálló életkezdésének támogatásában,
- meg kell adni a szülőknek a szükséges segítséget ilyen irányú problémáik megoldásában.

Hátránykompenzáció:

Alapelvünk, hogy

- minél alaposabban megismerjük a hátrány-típusok és a hátrányok keletkezésének okait
- a hátránykompenzációs programok, tevékenységek illeszkedjenek a valós igényekhez
- a kollégium nevelési klímáját az egyik legfontosabb tényezőnek tekintjük a hátránykompenzációval összefüggő feladatok megoldásában
- kialakuljon a tanulók igénye az önismeretre, önnevelésre, az egyéniség kibontakoztatására.

5.4 A PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

A pedagógiai folyamat elengedhetetlen része, úgy a tanár mint a tanuló számára a:

- folyamatos ellenőrzés, értékelés
- időszakos összegző értékelés (pl. félév, tanév vége)

5.4.1 A megvalósulás mérése, ellenőrzése, értékelése

A mérések tárgya

Tanulás:

- A kollégiumi tanulmányi eredmények
- A felzárkóztató foglalkozásokon résztvevő diákok szereplése

- A kollégisták tanulási és munkafegyelme

Nevelés:

- Az intellektuális fejlesztés eredményessége
- Személyiségfejlődés, motivációfejlődés üteme

A mérések formája, módszerei

Tanulás:

- A tanulmányi eredmények, osztályzatok szoros nyomon követése
- Tudásfelmérés, eredményesség felmérés
- Dolgozatok rendszeres kiértékelése

Nevelés:

- Beszélgetések
- Értékorientációs motivációra irányuló vizsgálat
- Fejlődéskontroll a tanár által
- Kooperáció a felkészítésben az érintettekkel

A mérések felelősei:

Csoportvezető, felkészítő foglalkozásokat vezető tanárok

A mérések gyakorisága

Tanulás: Folyamatos, háromhavonkénti összegzés

Hi.: november 30, február 30, május 30

Nevelés: Folyamatos, félévi illetve év végi összegzés

Hi.: január 30, június 15

A meghatározott feladatok zöme a tanulócsoportokban, valamint a különféle egyéni illetve csoportos foglalkozások, tevékenységek keretében oldható meg. Ezért ezek a konkrét tevékenységek minden tanévben az éves nevelőtanári munkatervekben fognak megjelenni, az adott tanulócsoporthoz, valamint az egyes diákra vonatkoztatva, a pedagógiai programban részletezett területekre bontva.

5.4.2 A pedagógusok munkájának ellenőrzési rendszere, módszerei, visszacsatolási eljárások

A kollégiumi nevelőtestület számára támasztott követelmények, köteleességek, elvárások

- A kollégiumi nevelőtanár kötelessége a kollégiumi, iskolai tanárokkal és vezetőikkel is együttműködő, alkotó munkakapcsolatot kialakítani a tanulók fejlődése érdekében. Köteles továbbá folyamatosan konzultálni az osztályfőnökökkel, szaktanárokkal és szakmai gyakorlatot vezető oktatókkal is.
- Kötelessége (hivatásából fakadóan) szakmai, pedagógiai, szociológiai, metodikai, szaktárgyi és általános műveltségi ismereteit intézményi, szervezeti továbbképzés (ötévenként), de elsősorban önnevelés útján fejleszteni.
- Kötelessége ismerni a tanulók személyiségét, ezek fejlesztésére tervezetet kidolgozni. Legyen tudatában irányító szerepének a tanulókkal való nyílt, őszinte kapcsolat kialakítása folyamán. Segítse elő az otthonosság kialakításának lehetőségét. Segítse a beilleszkedési folyamatokat, a közösségi együttműködés

színvonalának emelését. Kötelességének érezze az egész kollégium öntevékeny, tervező, szervező, ellenőrző és érdekvédelmi munkáját.

- Tartsa kötelességének a kollégisták szüleivel segítő szándékú jó kapcsolat fenntartását. Tájékoztassa őket neveltségi szintjükéről és tanulmányi előmeneteleikről. Értesítse őket a fegyelmi büntetésről, de a jutalmazásról, dicséretről is, továbbá adott esetben a gyermek egészségi állapotáról (betegség, kórházba kerülés stb.).
- Kötelessége rendszeresen ellenőriznie a tanulók hálósobájának és az általuk használt helyiségek rendjét, tisztaságát. Figyelje és ellenőrizze személyi higiéniajukat, tapintatosan tekintsen be szekrényébe, fiókjába, -mindent a gyermek jelenlétében. Ha rendetlenséget tapasztal, büntetés helyett segítsen kialakítani a környezeti rend igényét.
- Kötelessége gondoskodni a betegekről.
- Számon kell tartani a külső foglalkozásra, illetve a kollégiumi foglalkozásra járók foglalkozási rendjét.
- Olyan speciális feladatok ellátásában köteles részt venni, mint: lakószobák, tanulószobák, klub, konyha stb. kulcsainak regisztrálása, kiadása, beszedése, ágyneműcsere figyelemmel kísérése.
- Felelős a kollégiumi nevelő az ifjúságvédelmi feladatok ellátásáért is. Különös gondot kell fordítani a csonka családok és a munkanélküli szülők gyermekeire. Szükség esetén kellő tapintattal és toleranciával együttműködik a területi, illetve a tanuló lakóhelyén lévő önkormányzati gyermekvédelmi felelősökkel.
- Javaslatot tesz a jutalmak, dicséret, segélyek odaítélésére. Közben önmaga is dicsér, illetve a rendbontó, helytelen magatartást tanúsító, az együttélés szabályait semmibe vevő tanulók esetében fegyelmező eljárást javasol, vagy önállóan elrendezi azt.
- A kollégiumi eszközökért, melyet aláírásával átvett, erkölcsi, bizonyos esetekben anyagi felelősséggel tartozik.
- Rendszeresen figyelemmel kíséri, olvassa a pedagógiai irodalmat, folyóiratokat, pályázati felhívásokat. Tájékoztatja erről kollégáit, adott esetben önállóan pályázik.
- A kollégiumi tanár az igazgató, illetve a kollégiumvezető által meghatározott beosztás szerint végzi ügyeleti munkáját. Az időbeosztás a nevelőtestület konszenzusában történik (éves munkarend). Az elfogadott beosztás szerint a pihenő-, munkaszüneti napokon (éjszaka is) teljesít ügyeletet. (lásd: iskolai ünnepek, hétfégi rendezvények stb. esetén)
- Ha munkáját indokolt okkal halasztani vagy cserélni kívánja, azt időben, szóban vagy írásban jelentse a kollégium vezetőjének. Betegség esetén (rendkívüli helyzetben) legalább az adott nap reggelén köteles telefonálni a kollégiumvezetőnek a helyettesítés megoldása érdekében.
- Az előzőekben leírtak minden kollégiumi nevelőre vonatkozó általános kötelességek a kollégium, a kollégisták, önmaga és a nevelőtestület érdekében. Ezenkívül mindazokat a feladatokat köteles elvégezni, amelyeket a nevelőtestület szükségesnek ítél és amelyre az igazgató vagy a kollégiumvezető megbízást ad.

A mérés, ellenőrzés, értékelés tárgya

- A pedagógushoz tartozó kollégisták közösséggel kapcsolatos attitűdje.
- A pedagógus viselkedése a tanulócsoporthoz, s a különböző közösségekben.
- Megbízások ellátása, feladatok elvégzése.

- Kötődések (a csoporthoz, a tágabb közösséghez)
- Kollégiumi közösségi tevékenységek feladatainak ellátása.

A mérések célja, iránya

- A nevelőtevékenység eredményessége
- Tevékenységelemzés

A mérések formája, módszerei

- Megfigyelés
- Beszélgetés
- Nevelési dokumentumok elemzése
- Interjú a diákokkal és a tanárokkal

A mérések felelősei

- Kollégiumvezető

A mérések gyakorisága

- Közösséggel kapcsolatos tevékenység értékelése folyamatosan.
Összegzés: június 1.
- Csoporton belüli kötődések, értékek vizsgálata évente egyszer.
Értékelés tanév végén: június 15.
- Kollégiumi közösségi tevékenységek alakítása.
Értékelés év elején: szeptember 30.

5.5 A KOLLÉGIUM MŰKÖDÉSE

5.5.1 A kollégiumi tanár feladatai és személyiségjegyei:

- a. A kollégiumban a nevelési feladatokat megfelelő képesítésű nevelőtanár végzi, aki
 - rendszeres önképzéssel, szervezett továbbképzéssel megújított, korszerű szakmai ismeretekkel rendelkezik,
 - járta a különböző pedagógiai eljárások alkalmazásában,
 - egyéniségével, felkészültségével, műveltségével, életmódjával példaként, követhető modellként szolgál a kollégisták előtt,
 - megfelelő empátiával rendelkezik, nevelői eljárásaiban, szociális kommunikációjában a tanulók iránti tiszteletet és szeretetet helyezi előtérbe,
 - folyamatos kapcsolatot tart a kollégisták közösségeivel, a nevelésében résztvevő személyekkel (szülők, pedagógusok, lelki irányítók, ifjúsági vezetők, sportedzők stb.), valamint intézményekkel (iskola, kulturális, sport egyesületek, intézmények, ifjúsági szervezetek, egyházi közösségek stb.).
 - együttműködik a nevelőtestülettel, s ott végzett felelős szakmai tevékenysége a kollégiumi nevelés eredményességének legfontosabb feltétele.
- b. A hatékony, gyermekközpontú működéshez a nem pedagógus kollégiumi dolgozók is hozzájárulnak a tanulók ellátásáért végzett felelősségteljes munkájukkal. Kollégiumban való jelenlétük, a megnyilvánulásaik, tevékenységük és annak színvonala is nevelési tényező.

5.5.2 A környezeti elvárások a kollégiumban:

A kollégium belső és külső környezetét úgy alakítják ki, hogy az segíti a nevelési célok megvalósíthatóságát, szolgálja a kollégium biztonságát, kényelmét, megfelel az otthonosság általános kritériumainak, biztosítja a nyugodt tanulást, az önálló ismeretszerzést, a kulturális tevékenységek feltételeit.

A kollégistáknak lehetőséget nyújt az intézményen belül a szakmai és érdeklődési körök, a sport- és egyéb szabadidős tevékenységek működésében való részvételhez.

A kollégium gondoskodik a kollégiumi tanulók nyugodt pihenéséről, az egyéni viselkedésjavulás lehetőségéről.

5.5.3 A kollégiumi élet megszervezése:

a. A kollégium a tanulók életének szabályozása során gondoskodik a gyermekek optimális testi-lelki fejlődésének feltételeiről. Figyelembe veszi az intézményi szokásokat, a speciális tanulói, szülői és iskolai igényeket. A tanulók napi életének kereteit úgy szervezi, hogy az egyes tevékenységek – tanulás, felkészülés, szabadidős tevékenységek, pihenés stb. – belső arányai törvényi előírásokhoz, valamint a tanulók életkori sajátosságaikhoz igazodjanak.

b. A kollégiumi élet megszervezésében jelentős szerepet tölt be a kollégiumi közösség és a kollégiumi diákönkormányzat. Választott tisztségviselői révén részt vesz a diákközösségek mindennapi életével kapcsolatos célok kijelölésében, a feladatok szervezésében, végrehajtásában, valamint az elért eredmények értékelésében. Tagjai ismerik és a mindennapi gyakorlatban képesek felelősen alkalmazni a demokratikus érdekérvényesítési módszereket, a probléma-megoldási és konfliktuskezelési technikákat.

c. A kollégium folyamatosan ápolja, a maga sajátos eszközeivel megújítja a nevelési rendszeréhez, célkitűzéseire, történetéhez, névadójához, önálló arculatához kapcsolódó hagyományait, erősítve a kollégiumi közösség együvé tartozását.

5.6 KOLLÉGIUMI TEVÉKENYSÉGEK PROGRAMJA

5.6.1 Kollégiumi foglalkozások

Szilenciumi foglalkozások

- biztosítani kell a nyugodt tanulás feltételeit
- igény szerint mód van a szobákban történő felkészülésére is.
- érdemes, ill. kiváló kollégisták egyéni tanrendje

5.6.2 Csoportfoglalkozások:

- Főleg a csoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése.

Pl. káros szenvedélyek megelőzése (drog, alkohol stb.)

szexuális kultúra és magatartás

pályaorientáció

szociális viselkedés alapvető szabályai

szociális értékrend megismerése, stb.

5.6.3 Egyéni (kiscsoportos) foglalkozások

Egyéni szükséglet szerint

Pl. – tanulmányi munka segítése

- számonkérés
- korrepetálás
- napi feladatok, kérdések, speciális nevelési problémák megbeszélése

5.6.4 Választható foglalkozások

- szakkörök
- tanfolyamok
- felzárkóztató foglalkozások
- sportkörök
- rendszeres könyvtárhasználat (kollégiumon kívüli)

5.6.5 Szabadidős foglalkozások

- ismerkedés a várossal – első évfolyamos tanulók számára
- város kulturális rendezvényein való részvétel (hangversenyek, kiállítás megnyitás, stb.)
- kollégiumi hagyományok ápolása: pl.
 - első évfolyamosok palánta avatása
 - aradi vértanúkra emlékezünk
 - közös kollégiumi szintű karácsonyi műsor
 - farsangi bál
 - márc. 15-e méltó megünneplése, egyben a kollégium névadójáról való megemlékezés
 - végzősök búcsúztatója

5.7 A KOLLÉGIUMI TEVÉKENYSÉG SZERKEZETE

A kollégium a nevelési-oktatási folyamat során a tanulói tevékenységeket csoportos és egyéni foglalkozások keretében szervezi attól függően, hogy mi az adott foglalkozás célja, jellege:

A kollégium által szervezett foglalkozások

a. Tanulásszervezés

- a napi felkészülés közvetlen tanári irányítással (szilencium, tanulmányi segítség, ismeretellenőrzés stb.). Meghatározott időkeretben, nyugodt felkészülést biztosító tárgyi környezetben csoportos, illetve egyéni foglalkozás keretében történik:
- a valamilyen okból lemaradt tanulók fejlesztése (felzárkóztatása) tanári tervezéssel szervezett keretben folyik, a kiemelkedő képességű tanulók gyorsabb haladásának biztosítása (tehetséggondozás) céljából a kollégium az iskolákkal együttműködve külön programot alakít ki:
- az iskolában szerzett ismeretek bővítése, a pályaválasztás segítése érdekében a kollégium különböző szakmai köröket (kollégiumi kör, szakkör, diákkör stb.) szervez.

b. A kollégistákkal való törődést biztosító foglalkozások

- a csoportfoglalkozások keretében elsősorban a tanulócsoporthoz kapcsolódó feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése történik, a foglalkozásokat felhasználják arra, hogy a tanulók elsajátítsák a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, az együttélési normákat, a szociális viselkedés alapvető szabályait, a szociális értékrendet:
- a kollégiumi tanulók életének, egészségének védelme érdekében hangsúlyt kapnak a balesetek, a káros szenvedélyek megelőzése:
- a személyes törődést biztosító foglalkozások keretében lehetőség nyílik arra, hogy a kollégisták egyéni problémáikat feltárják, és ezek megoldására a pedagógus tanácsot adjon.

c. a szabadidő hasznos eltöltését szolgáló foglalkozások

- ezeken a foglalkozásokon meghatározó szerepet kap az egészséges és kulturált életmódra nevelés, az önkiszolgáló képességek fejlesztése, a diáksport, a természeti környezet megóvása, ápolása:
- figyelmet fordítanak a gyermekek irodalmi, képzőművészeti, zenei és vizuális képességeinek fejlesztésére, így azok érzelmileg gazdagabbá, kiegyensúlyozottabbá válnak, erősödik a kollégiumban élő nemzeti, etnikai kisebbségekhez tartozó tanulók anyanyelvi, nemzetiségi kultúrához való kötődése:
- a kollégium által szervezett kirándulások során a tanulók megismerik a kulturális és természeti értékeinket, a különböző versenyek, rendezvények erősítik a kollégiumi közösséget:
- a kollégium szakmai foglalkozások beiktatásával segíti a működésében fontos szerepet betöltő, az önkormányzati rendszerbe illeszkedő diákkörök (diákújság, érdeklődési körök, stúdió stb.) színvonalas szervezését.

A kollégium pedagógiai programjában meghatározza, hogy a kollégisták számára mely foglalkozások kötelezőek, választandók, illetve választhatók.

5.8 PEDAGÓGUSOK SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSÉRE VONTKOZÓ TERVEK

Alapelvek:

- nevelőtanárok részvétele a Megyei Pedagógiai Intézet által szervezett továbbképzésen
- támogatni kell a kollégák továbbtanulási szándékát, ha az a kollégium érdekeit szolgálja pl. számítástechnika, matematika szak, vagy nyelvtanulás stb.

5.9 A KOLLÉGIUMI NEVELÉS EREDMÉNYESSÉGE

A kollégium a szülővel és az iskolával együttműködve eléri, hogy a nevelési folyamat végére a kollégiumi tanuló eredményesen befejezi választott iskoláját és felvételt nyer a következő iskolafokozatba.

A kollégista elsajátítja a társadalomba való beilleszkedéshez, a családi élet, a hivatás gyakorlásához, állampolgári létehez, az önálló életvitelhez szükséges alapvető ismereteket, képességeket, értékeket:

- tartja magát az alapvető erkölcsi normákhoz, képes az egészséges és kulturált életmód kialakítására,
- sokoldalú képzettsége, műveltsége párosul az új ismeretek befogadásának, a folyamatos megújulásnak a képességével,
- kialakul reális társadalomképe,
- rendelkezik az önszerveződéshez, a demokratikus érdekérvényesítéshez szükséges képességekkel,
- tudása versenyképes,
- önértékelő képességére alapozva választ tud adni a szakmai kihívásokra,
- képes az együttműködésre, az emberi kapcsolatok kialakítására és továbbépítésére,
- emberekhez való viszonyában toleráns, rendelkezik empátiával, társadalmi szemléletét a szolidaritás jellemzi.

A kollégiumi nevelés eredményességének értékelésekor figyelembe veszik, hogy a nevelési folyamat milyen kiindulási állapotból, milyen kezdeti feltételek mellett fejtette ki hatását.

A kollégiumok minőségbiztosítása tartalmi tekintetben ezen Alapprogramra épül.

5.10 TANULÓK ÉLETTRENDJE, TANULÁSA, SZABADIDEJÉNEK SZERVEZÉSE

5.10.1 Tanulók életrendjének elvei

- a tanulók tanulásának felkészülésének elvei
- a tanulók szabadideje szervezésének elvei
- a tanulók fejlődésének (biológiai, szellemi) elvei
- a tehetséggondozás elvei
- a felzárkóztatás elvei
- a pályaválasztást, az önálló életkezdést elősegítő tevékenység elvei
- a művelődési és a sportolás tevékenység szervezésének elvei

5.10.2 Tanulók tanulása

- Alapfunkciók: tanulásirányítás
- tanulásszervezés
- hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása
- tehetséggondozás
- társadalmi beilleszkedésük segítése
- pályaaorientációs tevékenység

5.10.3 Csoportfoglalkozások

Témakörök	óraszámok				
	9. évf.	10. évf.	11. évf.	12. évf.	13. évf.
Önismeret, pályaválasztás	4	3	3	2	2
Művészet és információs kultúra	3	3	4	3	2
Környezeti nevelés	2	2	2	2	3
Életmód, életvitel háztartási ism.	4	4	4	4	4
Egyén és közösség	3	3	3	3	2
Európaiság, magyarság nemzetiségi lét	3	4	4	3	3
Közösségi, egyéni feladatok szervezése / szabadság /	15	15	15	13	13
Összes órák:	37	37	37	33	33

5.10.4 Kollégium által kötelezően biztosítandó foglalkozások

Tehetség kibontakoztatást, felzárkóztatást segítő foglalkozások

- differenciált képességfejlesztés,
- valamilyen okból lemaradt tanulók felzárkóztatása,
- kiemelkedő képességű tanulók gyorsabb haladásának biztosítása.

A tanulókkal való egyéni törődést biztosító foglalkozások:

- személyes törődést biztosító foglalkozás (probléma megoldás segítése tanácsadással),
- csoportfoglalkozások keretében esősorban a tanulócsoport életével kapcsolatos feladatok, tevékenységek megbeszélése, értékelése történik.

A foglalkozások célja hogy a diákok elsajátítsák a mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket, a

- közösségi együttélés normáit,
- a szociális viselkedés alapvető szabályait,
- konfliktuskezelő képesség kialakítása,
- prevenció: balesetek káros szenvedélyek (drog, alkohol, dohányzás).

Szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások

- egységes és kulturált életmódra nevelés,
- önkiszolgáló képesség fejlesztése,
- diáksport,
- a természeti környezet megóvása, ápolása,
- kirándulás,
- diákkörök, szakkörök,
- irodalmi, képzőművészeti, zenei és vizuális képességek fejlesztése.

Tanulói részvétel szempontjából a kollégiumi foglalkozás lehet:

KÖTELEZŐ: heti 14 óra kötelező,

mely a pedagógus által irányított csoportos és egyéni foglalkozás, amelynek megszervezése ránk nézve kötelező, és amelyen a diáknak is kötelező részt venni (szilencium)

KÖTELEZŐEN VÁLASZTOTT: heti 1 óra (pl. korrepetálások)

a pedagógus által irányított csoportos és egyéni foglalkozás, megszervezése ránk nézve kötelező, továbbá, amelyen – az éves tanulói foglalkozási tervben meghatározott óraszámban a diák választása szerint köteles részt venni.

SZABADON VÁLASZTHATÓ: heti 1 óra (szakkörök)

a pedagógus által irányított csoportos és egyéni foglalkozás, amelynek megszervezése a lehetséges kollégiumi kínálatból választott tanulói igény alapján a kollégiumunknak kötelező, s amelyen a tanuló választása alapján köteles részt venni.

Kínálat lehet: virágkötő szakkör
stúdió-média,
ügyes kezek, csináld magad,
számítógépes szakkör,
sport

A diákok szeptember 30-ig írásban jelentik, hogy melyik kötelezően választott, illetve szabadon választható foglalkozáson kívánnak részt venni.

5.10.5 Éves tanulói foglalkozási terv

Kötelező foglalkozások tanulói foglalkozási terve

Heti 14 óra kötelező tanulás (csoportos, vagy egyéni)

Választható tanulói foglalkozások

Heti 1 + 1 óra

Tanév első hetében fel kell mérni, hogy a diákok milyen kötelezően

- korrepetáláson
- tehetségföldözésen
- felzárkóztatáson, és milyen szabadon választható kötelező foglalkozáson kívánnak részt venni. (szakkörök – kínálat).

Ez alapján készül el az éves tanulói foglalkozási terv. (kollégiumvezető készíti el), ami az egész kollégiumra vonatkozik (nem csoportonként)

Nevelőtestület szeptember 30-ig fogadja el.

Ez után (3 napon belül) rádióon keresztül ki kell hirdetni a választható tanulói foglalkozások éves tanulói foglalkozási tervét.

Hét munkanapon belül írásban kell jelezni a kollégium vezetőjének, hogy melyik szabadon és melyik kötelezően választott foglalkozásokon kívánnak részt venni.

Így október 10-étől működhetnek a választott foglalkozások

5.10.6 Heti foglalkozási terv

a. KÖTELEZŐ foglalkozás (nevelőtanár vezetésével)

14 óra / hét

- felkészülés, felkészítés 12 óra / hét
- ellenőrzés, számonkérés 1 óra / hét

- csoportfoglalkozás 1 óra / hét
- b. **KÖTELEZŐEN** választott foglalkozás 1 óra / hét
(kollégium kínálatból, nevelőtanár irányításával)
 - szakkörök
 - szakmai körök
 - szabadidős foglalkozások, diákkörök
 - korrepetálás, tehetséggondozás
- c. **SZABADON** választott foglalkozás 1 óra / hét
(kollégium kínálatából, nevelőtanár irányításával)
 - szakkör, szakmai kör
 - szabadidős foglalkozások

Egyéb jelenlét kötelezettség

- a. a kollégiumban napirend szerinti időben,
- b. kollégiumi rendezvényeken való részvétel
(eseménynaptár, házirend),
- c. nevelőtanár által kezdeményezett beszélgetésen átlagosan 0,24 óra / hét.

5.11 A KOLLÉGIUMI KÖZÖSSÉGI ÉLET FEJLESZTÉSÉNEK MÓDSZEREI, ESZKÖZEI

5.11.1 Szociális készségek fejlesztése

Kommunikációs kultúra

- Módszer - normális beszédmodor alkalmazásának szorgalmazása
- figyelem felhívása a trágár szóhasználat mellőzésére
 - az írott és az elektronikus sajtó használata
 - napilapok olvasása, számítógép használat

Önismeret

Cél: csoportépítés a tudatosított közös feladatra (eredményes tanulás, 9. Évfolyam beilleszkedésének elősegítése).

- Módszer - önismereti csoport szervezése, mint megfelelő pszichikai állapotot elősegítő tevékenység
- bemutatkozás szóban
 - külső megjelenés, nyitott és rejtett énünk szóban, rajzban
 - személyiségünk összetevői, kiemelve az akarat, az érzelem a szociális háttérrel, az értelem (kreativitás nem egyenlő az antiszociális magatartással.) játékok, tesztek, beszélgetések egyénileg és csoportban.

Konfliktuskezelés

- Módszer - önismereti csoport szervezése
- az életkorra jellemző dominancia keresés, identitás keresés és szexualitás, mint kihívások és specifikumok tudatosítása egyéni és csoportos beszélgetések

Szeretet barátság, szerelem, mint tartós mély és őszinte kapcsolat

Módszer: önismereti foglalkozások
beszélgetések, irodalmi és film élmények feldolgozása.

Értékrend kialakítása, túlkapások és extravagáns magatartás mellőzése

Módszer: játékok, szokás és igényelemzések, csúcsteljesítmények

Pályaválasztási döntés előkészítése, szembesítése az ott várható követelményekkel és elvárásokkal, illetve saját lehetőségeivel és képességeivel (reális jövőkép kialakításának segítése), pályamódosítások (élethosszig tartó tanulás)

Módszer: pályázat – jövőképről
információgyűjtés és továbbadás
együttműködés a szülői házzal, az iskolával
szituációs játékok

5.11.2 Gyermek és ifjúságvédelemmel összefüggő tevékenységek

- Felmérés az ellátásra szoruló diákok körében
Családi és szülői háttér /egyedül élő, egyedül neveli gyermekét, élettársi kapcsolat, rokkantnyugdíjas, létminimum alatt élő stb./
- többszörösen hátrányos illetve veszélyeztetett helyzetűek, felderítése
- diákok szocializációs háttérének, egyéni tulajdonságainak, (devianciák) személyiségvonásainak feltárása
- prevenciós eljárások (magánéleti és iskolai kudarcok elkerülése, káros szokások, helytelen magatartások és életvitel, a szenvedélybetegségek stb. megelőzése)
- speciális szakmai hozzáértést igénylő esetek kezelése
- az akut problémák, krízishelyzetek tüneteinek felismerése, kezelése

Feladatok:

- a rászorulókkal való beszélgetések, lelki támasz nyújtása probléma megoldó, konfliktus kezelő képesség kialakítása.
- Egyéni törődés, „anyai apai” jótanácsok
- Drog prevenció Rendőrkapitányság Kiskőrös, illetve Dr Fekecs Dénes Bács-Kiskun megyei Rendőrkapitányság.

Gyermek és ifjúságvédelmi jogszabályok ismerete, azok gyakorlati alkalmazása

- az adott törvények betartása, tartatása!
- ha már felderített tanuló van, akkor diszkréció megfelelő szervekhez való irányítása
- szükség esetén egészségügyi felvilágítás – Dr Gínál Judit (alkohol, magatartászavarok kábítószer dohányzás)
- minden esetben a megoldást a szülővel való egyetértés után szabad megtenni. (vagy előzetes hozzájárulásával)
- kapcsolatot tartani a városi ifjúság és gyermekvédelmi főelőadóval
- az adott vallási egyházi előjáró beavatása.

5.12 KOLLÉGIUMI HAGYOMÁNYOK ÉS AZOK TOVÁBBFEJLESZTÉSÉNEK TERVE

5.12.1 Hagyományok:

- Gólyaavató – 12. évfolyam szervezésében.
- Október 6-i Aradi Vértanúk városi ünnepségén való részvétel.
- Mikulás napi meglepetés ajándékkal, virgáccsal.
- Kollégiumi Karácsony műsorral, ünnepi vacsorával (két iskola vezetői meghívásával)
- Február elején félévi eredmények kiértékelése Közgyűlés összehívásával. A kiváló és érdemek kollégisták jutalmazása (könyv).
- Február végén farsangi bál rendezése jelmezek díjazása.
- Március 15.-e alkalmából gyertyagyújtás rövid megemlékezés keretében a Petőfi Sándor Gimnázium előtti Petőfi szobornál.
- Április végén 1 napos közös kirándulás busszal. (főzés játék)
- Májusban végzős diákok búcsúztatása, megvendéglése az ebédlőben.

5.12.2 Hagyományok továbbfejlesztésének terve

- November 1-je Halottak napja előtt az evangélikus temetőben Petőfi dajkájának, Kurucz Zsuzsanna sírjának, és a háborúban elhunyt magyar katonák sírjának rendbetétele.
- Diáknap, "fordított nap" a kollégiumban..
- Játékos sportvetélkedő rendezése (esetleg másik kollégium diákjainak bevonásával)

5.13 SZÜLŐVEL VALÓ KAPCSOLATTARTÁS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

Kapcsolattartás formái

- Tanév kezdéskor szülői értekezlet az új kollégisták szüleinek.
- Fogadónap a kollégiumban is az iskolák által kijelölt napon.
- Szülői telefonkönyv elkészítése év elején, a törzskönyv alapján. Probléma esetén így a kapcsolat felvétele leegyszerűsödik.
- Tanulmányi eredményekről és a gyerekekkel kapcsolatos főbb eseményekről levélben történő tájékoztatás.
- Személyes kapcsolat felvétel a szülővel (pl. fegyelmi vagy orvosi stb.)
- A beszélgetések rövid tartalma feljegyzésre kerül (név, dátum) a nevelői naplóba.

Javaslat a szülőkel való szorosabb együttműködésre

- A félév zárása után összkollégiumi szülői értekezlet összehívása. Kollégiumi Szülői Munkaközösség választása.
- Internetes kapcsolat lehetőségének felmérése.
- Társadalmi munkanap meghirdetése a kollégiumban, s ennek felmérése a szülők körében.

6 ZÁRADÉK

6.1 A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGI IDEJE

Az iskola 2007. augusztus 1. napjától szervezi meg a nevelő és oktató munkáját e program alapján.

A pedagógiai programban található helyi tanterv, a tagintézmények által meghatározott mellékletben található anyag szerint, felmenő rendszerben kerül bevezetésre.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje négy évre – azaz 2011. augusztus 1. napjától 2015. augusztus 31. napjáig – szól. A félévi és év végi értékelésre vonatkozó rész 2011. január 30-tól érvényes.

6.2 A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRTÉKELÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.

A tagintézmények, a nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

A 2013/2014. tanév során a nevelőtestületnek el kell végeznie a pedagógiai program teljes – minden fejezetre kiterjedő - felülvizsgálatát, értékelését, és szükség esetén ezen pedagógiai programot módosítania kell, vagy teljesen új pedagógiai programot kell kidolgoznia.

A nevelőtestület felkéri az SZMK-t, hogy a pedagógiai programban leírtak megvalósulását a 2013/2014. tanév lezárását követően elemezze.

6.3 A PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSA

A pedagógiai program módosítására:

- az intézmény főigazgatója;
- az igazgatótanács;
- a tagintézmények vezetői;
- a tagintézmények nevelőtestületei;
- a nevelők egységes iskolán belüli szakmai munkaközösségei;
- az iskola fenntartója

tehet javaslatot.

A szülők és a tanulók a pedagógiai program módosítását közvetlenül a szülői, illetve diákönkormányzat képviselői útján javasolják.

A pedagógiai program módosítását az intézmény nevelőtestülete fogadja el, és az a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé.

6.4 A PEDAGÓGIAI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGRA HOZATALA

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
A pedagógiai program egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az intézmény fenntartójánál;
- az intézmény és tagintézmények irattárában;
- a tagintézmények könyvtárában (elektronikus formában);
- az intézmény igazgatójánál és a tagintézmények vezetőinél (elektronikus formában);

6.5 A PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA

A pedagógiai programot az intézmény /tagintézményenként önállóan/ diákönkormányzatai, szülői szervezetei véleményezték és elfogadásra javasolták, a nevelőtestületek véleményezés után elfogadták.

Kelt:

.....
főigazgató

Az intézmény Pedagógiai Programját a Kiskőrös Többcélú Kistérség Társulás Tanácsa.....évhó napján tartott ülésén jóváhagyta.

Kelt:

.....
elnök

7 MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: KTKT Óvoda Bócsai Napköziotthonos Tagóvodája
2. számú melléklet: KTKT Óvoda Császártöltési Napköziotthonos Tagóvodája
3. számú melléklet: KTKT Óvoda Csengődi Napköziotthonos Tagóvodája
4. számú melléklet: KTKT Óvoda Fülöpszállás Napköziotthonos Tagóvodája
5. számú melléklet: KTKT Óvoda Imrehegy Napköziotthonos Tagóvodája
6. számú melléklet: KTKT Óvoda Kaskantyúi Napköziotthonos Tagóvodája
7. számú melléklet: KTKT Óvoda Páhi Napköziotthonos Tagóvodája
8. számú melléklet: KTKT Óvoda Soltszentimre Napközi Otthonos Tagóvodája
9. számú melléklet: KTKT Óvoda Tabdi Napközi Otthonos Tagóvodája
10. számú melléklet: KTKT Óvoda Tázlári Napköziotthonos Tagóvodája
11. számú melléklet: KTKT Óvoda Árpád Úti Napközi Otthonos Tagóvodája
12. számú melléklet: KTKT Óvoda Batthyány Úti Napközi Otthonos Tagóvodája
13. számú melléklet: KTKT Óvoda Erdőtelki Napköziotthonos Óvodája
14. számú melléklet: KTKT Óvoda Mohácsi Uti Napköziotthonos Tagóvodája
15. számú melléklet: KTKT Óvoda Szücsi Napközi Otthonos Tagóvodája
16. számú melléklet: KTKT Óvoda Thököly Óvoda Napköziotthonos Tagóvodája
17. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Boróka Általános Iskolája
18. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Császártöltési Általános Iskolája
19. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Csengődi Általános Iskolája
20. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Herpai Vilmos Általános Iskolája
21. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Imrehegyi Általános Iskolája
22. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Kaskantyúi Általános Iskolája
24. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Bem József Általános Iskolája
25. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Petőfi Sándor Általános Iskolája
26. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola, Petőfi Sándor Gimnáziuma, Kertészeti Szakközépiskolája
27. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Wattay Középiskola és Szakiskolája
28. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Páhi Általános Iskolája
29. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Soltszentimrei Általános Iskolája
30. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Kossuth Lajos Általános Iskolája
31. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Tabdi Általános Iskolája
32. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Középiskola Tázlári Általános Iskolája
33. számú melléklet: KTKT Általános Iskola és Szakiskola Kollégiuma
34. számú melléklet: Mondatbankok a szöveges értékeléshez
35. számú melléklet: Halmazottan hátrányos helyzetű tanulók integrációs és képességkibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere
36. számú melléklet: Óvodák eszközjegyzéke
37. számú melléklet: Középiskolai modul tantervek